

בשורה גדולה ללומדי הדף היומי

"הדף היומי"

עם "אוצרות יהודים"
הפרוש החדש, הבהיר והמדויק
בשפה ברורה ובלשון קצרה.

תורה, נביאים, כתובים,
משנה, שולחן ערוך,
עמוד היומי משנה ברורה
זוהר עם תמוגם לשון הזוהר,
תהלים,
כתבי ברסלב.

פרויקט "תורה בשנה"
מהדורה מיוחדת
באותיות מאירות עיניים
מתאים ללימוד גם בסינעה.

פרשת חקת

כ"ט סיון עד ה' תמוז

אניצרות יהודים

בתוספת "הזכר הנצח", דבר יום ביומו מרביה"ק זיע"א

"אניצרות יהודים"

הביאור המיוחד שכבש בסערה
את לומדי הדף היומי

יד ושם לעבר ה', הר"ר נחמן בן שמואל ליאני, מנמתי בדרך מצורה
י"א כסלו תשס"ח

חוברת תתל"ד - שבת פרישת חקת, כ"ט סיון - ה' תמוז תשפ"י

אניצרות יהודים

גוטמבר 5 בני ברק 5138948
טל 03-6186699 ☎ 03-6186699
036186699X@gmail.com

ניתן להשיג באדי"ב:

להצטרפות - 03-6186699 ☎
ובעמדות "נדרים פלוס"

Route 17M #515 Harriman, NY 10926
P: 845.476.8899 E: oitzreyehidim@gmail.com

תוכן העינים

לחץ על התוכן הרצוי

פרשת השבוע

הדף היומי

משנה

נביאים וכתובים

משנה ברורה

שולחן ערוך

תהלים

זוהר

ליקוטי הלכות

ליקוטי מוהר"ן

שמות
הצדיקים

ספר
המידות

ספרי רבינו על פי הסדר

תיקון הכללי

ליקוטי תפילות

**אוצרות
יהודים**

השלמות

אוצרות יהודים

המטרה: הנגשת כל מכמני התורה לכל יהודי ויהודי, בכל רגע נתון, בנסיעה, בבית, בעבודה ובכל מקום.

ההספק והידיעה מעניקים סיפוק, שמחה ויכולת להמשיך להתמיד ולסיים!

נביאים כתובים - עם פירוש רש"י, מצודות דוד ומצודות ציון.

סיום בארבע שנים. בכל חוברת שבעה דפים, רק דף אחד לכל יום, וכך במשך התקופה יכול הלומד לסיים מחזור לימוד שלם מתחילה ועד הסוף, ולשוב ולהתחיל מחזור לימוד חדש.

ששה סדרי משנה - עם פירוש רבינו עובדיה מברסגורא.

סיום בשנתיים וחצי. בכל חוברת שבעה עמודים, רק עמוד אחד לכל יום, וכך גם במשנה כמו בשאר הספרים במשך התקופה יכול הלומד לסיים מחזור לימוד שלם מתחילה ועד הסוף, ולשוב ולהתחיל מחזור לימוד חדש.

שולחן ערוך - שולחן ערוך, רמ"א ובאר הגולה.

שולחן ערוך הלכות שחיבר הרב הגאון מו"ה יוסף קארו זצ"ל, עם תוספת הלכות מהרמ"א - הגאון מו"ה משה איסרליס זצ"ל, וגם המקורות באר הגולה מהגאון מו"ה משה רבקה זצ"ל.

באר הגולה, הינו ציון המקורות ולמרות שכן, הקפדנו שיופיעו בצורה ברורה, כדי לאפשר ללומדים להרחיב את הידיעות, ולקיים מנהג קדום בישראל להזכיר המקורות, בחינת "שפתיים דובבות", זכותם תגן בעדינו.

סיום בשלש וחצי שנים. מידי שבוע יופיעו שבעה עמודים, עמוד אחד לכל יום.

שולחן ערוך, באר הגולה בהוצאת הרה"ג רבי נפתלי הירץ מנדלוביץ שליט"א, ראש החולל טורקא, בשיתוף הוצאת ספרים מלכות דוד הרה"ר פנחס ראובן.

זוהר עם תרגום לשון הזוהר. ספר הזוהר, ותרגום לשון הזוהר, מהוצאת ישיבת "נהר שלום", בראשות המקובל הרה"ג בניהו שמואלי שליט"א, תרגום לשון הזוהר נכתב ע"מ לסייע לקורא להבין את לשון הזוהר.

סיום בשלש שנים. מידי שבוע יופיעו שבעה דפים.

תהילים סיום בחודש על פי החלוקה הנהוגה.

כתבי ברסלב. סיום במחזור שנתי.

חבר יקר, היום, אחרי ארבע שנים של שלשת אלפים מגויים, ומאות סיפורים על חיים חדשים של הספק וניצול זמן. אנחנו מזמינים גם אותך להצטרף אלינו לחברת "אוצרות יהודים". שהספיקו - ללמוד ולדעת - כאלף וחמש מאות דפי גמרא, לסיים ששה סדרי משנה, תורה, נביאים, כתובים, שולחן ערוך, זוהר ועוד..

"אוצרות יהודים" - הזדמנות מיוחדת להתחיל ולהתמיד בהספק תורני, יהודי, שבוועי הצליח להקיף חלקי תורה בצורה יסודית ובמקמי זמן לא ארוכים.

מבוא

מידי חודש נשלחות לבתי החברים ארבעה חוברות. אחת לכל שבוע. החוברת הינה שבועית כוללת בתוכה 7 ספרים יסודיים, ומאפשרת ללומד לקבוע סדר שבמסגרתו יסיים את הלימוד במסלולי זמן קצובים.

"אוצרות יהודים" כשמו כן הוא. שמה של החוברת כשם הפרוש החדש, המדויק והבהיר בשפה ברורה וקצרה, שנכתב במיוחד כדי להקל על הלומדים גמרא. ביאור מיוחד שכשב בסערה את לומדי הדף היומי!

"הדף היומי" עם "אוצרות יהודים".

בכל חוברת שבעה דפי גמרא על פי הסדר הנלמד במסגרת הדף היומי, כאשר לצד כל עמוד גמרא מופיע עמוד ביאור בלשון השווה לכל נפש, הביאור נכתב על ידי תלמידי חכמים שעמלו להציג בפני הלומד ביאור בהיר וקצר, תוך שימת דגש להענקת קניין מוחשי לציבור הלומדים.

הדף הראשון שבששת העמודים הינו הדף הנלמד ביום א', ועל זה הסדר עד הדף הנלמד בשבת קודש.

עמודי הגמרא, הינם של הש"ס המוגה והמפואר שבהוצאת וגשל שבמהדורת נהרדעא החדש.

תורה - פרשת השבוע עם תרגום אונקלוס, פירוש רש"י, בצרוף ההפטרה.

קריאה ללא מאמץ

גם בנסיעה בתחבורה הציבורית.

הרבות תורה בישראל, הינה מטרה חשובה שבמטרות לשמון רואה חוברת זו אור. אשר על כן, שמנו דגש מיוחד לעצב את הספרים באופן שיאפשר ללומדים להיות מקריאה קלה גם כאשר אינם בסביבת לימודים רגילה. כל טקסט אפשרי שבחוברת נערך בהנחיתם של אנשי מקצוע בתחום הטיפוגרפיה והעיצוב, ונבחר להדפסה על פי תוצאות מבחנים מעשיים בכדי להגיע לטוב ביותר בכדי לאפשר קריאה ללא מאמץ גם כאשר מדובר בנסיעה בתחבורה הציבורית.

מחיר השווה לכל נפש.

החוברת מופצת לחברים במחיר מיוחד: למנויים במשלוח הביתה רק 26 ש"ח, עבור 4 חוברות כולל דמי משלוח. למנויים המרוכזים בקבוצה, בישיבות או בבתי מדרש 20 ש"ח.

הארות והערות התקבלנה בברכה,

בפקס: 03-5701596.

להצטרפות: 03-6186699.

הזדמנות שאסור להחמיץ. עכשיו הזמן להחליט, לנצח את הזמן, ללמוד ולדעת! להצטרף לאלפי הלומדים, שביחד מאירים את העולם באור גדול!

מ"ה ע"א רבי זירא: אתיקורי הוא דמתיקורי בני. הם מתכבדים בנכוחתי בסעודתם, ואין זו מתנה עבורי, אלא הנאה עבורם.

אמר רב ירמיה: אמאי בעית צירוף נקבים דקים בשיעור של פסיקת רוב הגרגרת? והרי נהי דפסוקת הגרגרת שיעורה הוא בפסיקת רוב הגרגרת, הא איכא נמי טרפות כתוצאה ממה שחסרה הגרגרת, ששנינו לקמן [נר א] שאם ניקבה הגרגרת וחסר בה כשיעור איסר הרי היא טרפה. ואם כן, תיקשי אמאי לא מצרפינן לכל הנקבים הדקים לשיעור אחד של איסר, ותהיה הבהמה טרפה אפילו אם אין הנקבים הדקים מצטרפים לשיעור של חסרון, ממא ששנינו לגבי טומאת אהל המת, שאם היתה שדרה או גולגולת שלימה של מת הרי היא מטמאה באהל המת, ואם חסרו השדרה או הגולגולת [בשיעור המתבאר במסכת אהלות פרק ב משנה ג] אין הם מטמאים באהל אלא רק במגע ובמשא.

דרגן התם: כמה הוא חסרון בשרדה, שאז לא תטמא השדרה של המת באהל? - בית שמאי אומרים אם ניטלו שתי חוליות, ובית הלל אומרים אפילו אם ניטלה חוליה אחת. ובגולגולת - בית שמאי אומרים: אם חסרה הגולגולת - כמלוא רוחב הנקב שנוצר על ידי מקדה, שינטל מן החי, וימות.

והיינו, דאמרי בית הלל, שאם חסרה הגולגולת חסרון שיעור כזה שאילו היה החסרון מהחיים היא היתה מתה כתוצאה מהחסרון הזה, הרי אין הגולגולת החסרה בשעור שכוה מטמאה באוהל המת.

וקאמרינן במסכת בכורות מהו השיעור של "כדי שינטל מן החי וימות"? - כמלוא מקדה של רופאים!

ותני עלה התם, ובגולגולת שיש בה נקב אחד ארוך, אפילו יש בה נקבים קטנים הרבה, הרי הם מצטרפים לשיעור של "מלא מקדה", ולא אמרינן כיון שהם נקבים קטנים צריך שיצטרפו לשיעור יותר גדול, אלא דיינו בהצטרפותם לשיעור הרגיל של מלוא מקדה.

אלמא: כיון דשיעורה של החסרון הוא מלא מקדה, למלא מקדה מצטרפינן, הם מצטרפינן לשיעור זה ואין צורך להצטרף לשיעור יותר גדול בגלל קטנותם. ואם כן, הכא נמי, כיון דשיעוריה של נקב של הגרגרת המטרף הוא כאיסר, הרי הם נקבים קטנים ודקים, לכאיסר מצטרפינן, ולא בעינן שיצטרפו לפסיקה של רוב הגרגרת? ומתרגיני: יש חילוק בין שני נקבים. הרי יש נקבים שהם רק בצורת חתך, שאותו מקום שבו הנקב הוא חתך, אך לא חסר דבר מחמת הנקב, ויש נקבים שהם בצורה של חסרון, כיון שחסר מהמקום הרי הוא מנוקב.

ולמקשה אישתמיטתיה הא דאמר רבי חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב: נקבים שיש בהן חסרון אכן מצטרפינן לכאיסר, שהוא שיעור החסרון בגרגרת המטרף אותה.

ונקבים שאין בהן חסרון, אלא הם רק חתכים, מצטרפינן לרובא של פסיקת הגרגרת, ששיעור חיתוך הגרגרת כרוב להטרף הוא חיתוך או חתכים מצטרפים כרוב היקפה של הגרגרת.

אמר רבה בר בר תנה אמר רבי יהושע בן לוי: ניטלה הימנה, מהגרגרת, רצועה ארוכה, מצטרפת אותה הרצועה לכאיסר. והיינו, שאם נעגל את הרצועה יהיה בה שיעור של איסר, הרי היא חסרון בגרגרת, המטרף.

בעא מיניה רבי יצחק בר נחמני מרבי יהושע בן לוי: ניקבה הגרגרת של הבהמה בנקבים דקים ורבים כנפה, מהו?

אמר ליה רבי יהושע בן לוי: הרי אמרו, נקבים שיש בהם חסרון מצטרפינן לכאיסר, ושאינן בהן חסרון מצטרפינן לרובא, וכדמפרשינן לה.

והיונן בה: בעופא - מאי? בעוף השיעור של נקב הוא פחות משיעור של כאיסר, ואם כן כמה הוא השיעור של צירוף הנקבים הדקים שבגרגרת ההוף?

אמר רבי יצחק בר נחמני: לדידי מפרשא לי מנינה דרבי אלעזר: מןקפלו לעור שיש בו נקבים כנפה, על ידי שחותרך אותו מלמטה ומצדדי הנקבים, ומניחו לעור המנוקב כנפה, על פי הקנה. אם חופה העור שיש בו הנקבים את רוב חלל הקנה, טרפה. ואם לאו, כשרה.

והיינו, שהמדידה נעשית בכל שטח העור שיש בו נקבים, שאין מודדים רק את הנקבים עצמם אלא מצרפינן לנקבים גם את כל שטח העור שבו הנקבים, ורואים אם כל העור המנוקב יכול לכסות את פי הקנה.

ומה שמשערים את הנקבים בצירוף העור של נקב הוא משום שהנקבים הם כרילים וסמוכים זה לזה כנפה, ונחשב כל העור כאילו הוא נקב.

אמר רב פאס: וסימניך, נפאי.

והיינו, זה יהיה לך סימן, שאין משערים כאן לא בכאיסר ולא בצירוף הנקבים לרובא, אלא משערים את חלל הקנה בעור המנוקב, ומשערים אם העור המנוקב מכסה את רוב חלל הקנה. והסימן יהיה נפה, העשויה מעור זנבות הסוס, והמכסה את עוגל הנפה.

נפתחה הגרגרת כדלת. והיינו, שלא ניטל הפתח, אלא נקרע ושאר תלוי בגרגרת, כשם שהדלת עומדת תלויה במוזה.

אמר רב נחמן: כיון שאין כאן חסרון אלא רק קרע בדופן הגרגרת וה"דלת" סותמת את הפתח שנוצר, הילכך בעינן שיעור יותר גדול כדי להטריפה, שיהיה הפתח של הקרע גדול כדי שיוכס איסר לרוחבו. והיינו, שיוכל האיסר להכנס ולצאת דרך הפתח הזה.

נסדקה הגרגרת לאורכה - **אמר רב:** אפילו לא נשתתיר בה אלא חוליה אחת שלא נסדקה בקנה למעלה, וחוליה אחת שלא נסדקה בקנה למטה, ואילו כל שאר החוליות לכל אורך הקנה נסדקו - הרי היא כשרה.

וטעמו של דבר: שאף על פי שאם ניקב הקנה ברובו לרוחבו הרי היא טריפה, שאני התם, שהצואר מושך את הקנה כלפי מעלה והריאה מושכת אותו כלפי מטה, ומתוך כך אם יש חתך לרוחב נקרע הקנה לגמרי ואינו מחלים. אבל אם היה הסדק לאורכו של הקנה הרי כל כמה שהצואר נמשך, הסדק סוגר והולך ומחלים.

ונמצא, שנקב זה, שנסדק כל אורך הקנה נחזק מחוליה אחת למעלה וחוליה אחת למטה! הוא הקולא הגדולה ביותר בהלכות נקבים!

אמרוהו, להאי דינא דגרגרת שנסדקה לאורכה אם יש בה חוליה אחת למעלה ואחת למטה הרי היא כשרה. קמיה דרבי יוחנן.

אמר רבי יוחנן: מה "חוליא" ומה "חוליא" דקאמר רב? והיינו, למה לכם שישארו חוליות שלמות למעלה ולמטה?!

אלא, אימא, אפילו לא נשתתיר בה לאורכה של הגרגרת אלא משהו למעלה ומשהו למטה - כשרה!

אמרוהו קמיה דרבי יוחנן משמיה דרבי יוחנן, שגם הוא אמר הכי, שאם נשאר משהו למעלה ומשהו למטה כשרה.

אמר להו רבי יוחנן, כששמע את דברי רבי יוחנן, שאמר כדבריו: ידעין חבריו בבלאי לפרושי כי האי טעמא! והיינו, שיבא את רבי יוחנן, שעלה מבבל לארץ ישראל, על שידוע לפרש את טעמה של הלכה זו שאין צורך שתשאר חוליה שלמה למעלה ולמטה אלא דיינו שישאר משהו.

תנא רבי חיאי בר יוסף קמיה דרבי יוחנן: כל הצואר כולו כשר לשחיטה, החל מטבעת הגדולה למעלה עד כנפי [אורן] ריאה התחתונה. והיינו, דאף שהקנה ממשיך ויורד עד לריאה עצמה, בכל זאת המקום הכשר לשחיטה הוא רק עד המקום שבו מגיע הקנה לבין אונות הריאה.

אמר רבא: הא דאמר רבי חיאי בר יוסף שאפשר לשחוט עד כנפי ריאה התחתונה, משמעת דבריו היא: תחתונה, כשהבהמה תלויה, כשרגליה מופנים למעלה וראשה כלפי מטה, הרי האונות הקטנות היוצאות מהריאה נמצאות לכונן מטה שהיא עליונה, שכאשר נוטלים ואוחזים את הקנה ואת הריאה התלויה בו, נמצאות האונות הקטנות למעלה, ממעל לריאה.

ומסופי רבא: שאני אמור, מקום שחיטת הקנה הוא כל שפושטת צוארה ורועה. והיינו, שפושטת את צוארה מפרגנה ולא יותר מכן. ומקום זה הוא כאמור, עד למקום שבו מגיע הקנה לבין האונות, ואילו המשך הקנה עד הריאה אינו מקום שחיטה. ולפיכך הסברתי כי הא דאמר רבי חיאי בר יוסף "תחתונה", כונתו היא לתחתונה שהיא עליונה, כשעצמה, אונות הריאה הקטנות ולא לתחתונה, שביין בהיותה בתוך הבהמה ובין כשאוחזין את הקנה שהריאה תלויה בו, לאחר שחיטה הרי היא תחתונה.

ובלבד שלא תאנס. והיינו שאם ימתח אדם את צוארה של הבהמה וימשוך את סימניה מהחזה, הרי אותו מקום שיווצר כתוצאה ממשכת הצואר אין הוא כשר לשחיטה.

בעי רב חנינא ואיתומא רב חניניה: בהמה שבעטת שחיטה אנסה בעצמה לפשוט את צוארה מעבר למה שהיא נוהגת לפשוט את צוארה בשעה שהיא רועה - מהו? האם ניתן לשחוט באותו מקום שנמתח על ידי עצמה? ומסקינן: תוק.

יתבי רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש. נפק מילתא מבניניהו: אנס אדם את הבהמה בסימנים, ושחט - פסולה. ניקב הקנה למטה מן החזה, במקום שאינו ראוי

לשחיטה, הוא כשר לשחיטה.

והיינו, שאם ימתח אדם את צוארה של הבהמה וימשוך את סימניה מהחזה, הרי אותו מקום שיווצר כתוצאה ממשכת הצואר אין הוא כשר לשחיטה.

בעי רב חנינא ואיתומא רב חניניה: בהמה שבעטת שחיטה אנסה בעצמה לפשוט את צוארה מעבר למה שהיא נוהגת לפשוט את צוארה בשעה שהיא רועה - מהו? האם ניתן לשחוט באותו מקום שנמתח על ידי עצמה? ומסקינן: תוק.

יתבי רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש. נפק מילתא מבניניהו: אנס אדם את הבהמה בסימנים, ושחט - פסולה. ניקב הקנה למטה מן החזה, במקום שאינו ראוי

לשחיטה, הוא כשר לשחיטה.

לשחיטה, נידון כריאה, שנקב בכל שהוא אסור אותה, ואינו נידון כחושט, שאינו נאסר עד שנקב רובו.

וכיון דעסקינן בניקב הקנה למטה מן החזה, מביאה הגמרא ענין של החזה לגבי דין קרבן שלמים.

תנו רבנן: איזהו "חזה"? והיינו, מה נכלל בחזה של קרבן שלמים, שמצהה ליתנו לכהנים?

זה אותו חלק תחתון בבהמה או בצאן הרואה את הקרקע. והיינו, החלק הקדמי התחתון של הבהמה, עד הסחוס של ראשי הצלעות ועד בכלל. אך אין שוברים את הצלעות עצמן וראה ציור בספר שיחת חולין.

וחלק זה מוגדר, כאשר תולים את הבהמה להפשיטה, כשראשה כלפי מטה:

למטה, עד הצואר. אבל ממקום שמתחיל שיפוט הצואר כלפי מעלה אין זה בכלל חזה.

מ"ה ע"ב כמין שני פולין יש, ואותם שני פולין מונחין על פי הקדרה,

במקום חבר הצואר והגולגולת.

מן הפולין ולפנים - כלפנים.

ואותו חלק של המח שמצוי כנגד הפולין עצמן, אינו יודע אם דינו כלפנים או כלחוך.

ומסתברא, שהמח אשר כנגד פולין עצמן, דינו כלפנים.

רבי ירמיה ברק בעופא, ואשכח שגם בעופות מצויים כמין שני פולין, כשהן מונחין על פי הקדרה.

שנינו במשנה: **ניקב הלב לבית חללו:**

בעי רבי יוראי: לבית חלל קטן או לבית חלל גדול?

אמר ליה אבוי: מאי תיבעי לך? מי לא תנן ברין ריאה שניקבה [נלע מב א]: רבי שמעון אומר, עד שתנקב ויגיע הנקב לבית הסמפונות.

ואמר על כך רבה בר תחליפא **אמר רבי ירמיה בר אבא אמר רב:** עד שתנקב הריאה, ויגיע הנקב לסמפון האמצעי הגדול! ואם כן, הוא הדין בניקב הלב, בעינן עד שיגיע הנקב אל החלל הגדול?

ודחינן: **הכי השתא?** מהו הדמיון? **הרי התם,** נקב שבריאה, עד שתנקב "לבית הסמפונות"

קתני, דהיינו, להיכא, למקום דשפכי סמפונות כולחו, שהוא החלל הגדול שאילו משתפכים כל הסמפונות. ואולם ובאי, לגבי ניקב הלב, הרי

"לבית חללו" קתני, וביחס להגדרת "חלל הלב" מה לו חלל גדול, מה לו חלל קטן?!

איתמר: **קנה הלב שניקב:**

רב אמר, נקב במשהו.

ושמואל אמר, עד שניקב ברובו!

והוינן בה: **הי ניהו קנה הלב?**

אמר רבה בר יצחק אמר רב: חלב שעל גבי דפנות. והיינו, החלב היורד מן השרדה על הצלעות.

ותמדה הגמרא: **וכי חלב "דפנות" סלקא דעתך?** וכי תעלה על דעתך לומר כי יש חיות בחלב הדפנות, עד שנקב פוסל בהן?

אלא, הכא איירי בקנה המוקף שומן שעל גבי דופני ריאה, היורד בין שני חלקי הריאה, ומחובר לחלל הלב.

למעלה, עד מקום הכרס.

וכדי להגיע עד למקום הכרס הרי הוא חותך גם את שתי הצלעות הקטנות העליונות משתי דפנות

אילך ואילך. והיינו, שחותך צלע אחת מכאן וצלע אחת מכאן [וזהו שתי הצלעות שמשני צידי הקנה,

במקום בנייתו אל הריאה].

וזהו חזה הניתן לכהנים.

שנינו במשנה: **ניקב קרום של מוח:**

רב ושמואל דאמרי תרויהו: ניקב קרמא עילאה, הקרום העליון שעוטף את המוח, והנמצא מתחת לעור, אף על גב דלא אינקיב תתאה, הקרום הרך

שהמוח מונח בתוכו.

ואמרו לה: עד דאינקיב תתאה.

אמר רבי שמואל בר נחמני: וסימניך, דבעינן שינקב הקרום הרך התחתון: **חייאת [שק], דמתנת ביה מוחא.**

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יהושע בן לוי:

אמר אמיימר משמיה דרב נחמן: תלתא קני הוו. דהיינו, אחר שנכנס הקנה לבית החזה, הוא מתפצל לשלושה כוונים: **חד פריש לזיבא, וחד פריש לריאה, וחד פריש לכבדא.**

דריאה - דינו כריאה, נקב כל שהוא.

דכבדא - דינו ככבדא, עד שינטל כולו.

דזיבא - פלוגי ביה רב ושמואל, לעיל.

מר בר חייא מתני איפכא: דריאה - ככבדא, עד שינטל כולו. דכבדא - כריאה, במשהו. **דזיבא - פלוגי ביה רב ושמואל,**

אזל רבי חייא בר יוסף, אמרה לשמעתא דרב קמיה דשמואל.

אמר ליה שמואל: אי הכי אמר אבא יכניי של כהן, שהיה שמואל מכנה את רב, **לא ידע רב בטרפות, ולא כלום!**

שנינו במשנה: **נשבר השרדה:**

תנו רבנן: חוט השרדה, שנפסק ברובו, ברוב רוחבו, דברי רבי.

רבי יעקב אומר: אפילו ניקב. הורה רבי כרבי יעקב.

אמר רב הונא: אין הלכה כרבי יעקב. וכמה הוא רובו? **רב אמר,** כשנתחך רוב היקף עורו, ואפילו לא נפרד מהמוח כלום, וכולו קיים, הרי היא טרפה, כי כיון שנפסק העור, סוף המח לצאת.

ואמרי לה, ויש אומרים, רוב מוחו. שאם נפרד רוב מוחו, הרי אף על פי שהעור לא נתחך, הרי היא טרפה.

מאן דאמר רוב מוחו, כל שכן רוב עורו, כיון שהעור מחזיק את המוח, ונפסק, סופו של המוח להפוך ולצאת.

אך למאן דאמר רוב עורו, יש לדון: נפסק רוב מוחו, מאי?

תא שמע: דאמר ניוולי אמר רב הונא: רובו שאמרו - רוב עורו, כי מוח זה, לא מעלה ולא מוריד.

רב נתן בר אבין הוה יתיב קמיה דרב, בדק ברוב עורו, וקא בדיק ברוב מוחו.

אמר ליה: אמר רוב עורו קיים - מוח זה אינו מעלה ואינו מוריד!

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יהושע בן לוי:

נתמרך חוט השרדה, שנתרךך ונהיה כמים -

כנגדו, בביצים - ניכר!

והיינו, שניתן להבחין בין שני הקרומים, הקרום העוטף והקרום הדק שהמוח רובץ בו, כשמשווים את שני קרומי המח לשני הקרומים בביצים של זכר, שבשני הקרומים בביצים ניכר ההבדל בין הקרום שעוטף את הביצים לקרום שהביצים רובצים בו.

אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום רב קפרא: איזהו מוח שנקב כל שהוא מטרף בו?

כל מה שבקדירה, בגולגולת, לפני שיצא לחוט השרדה, הריהו נדון כמוח. אבל אם התחיל למשוך מן הקדרה לצאת לחוט השרדה - נדון כחוט השרדה, והרי הוא נטרף רק בפיסקת רוב.

ומהיכן מתחיל למשוך?

אמר רבי יצחק בר נחמני: לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי יהושע בן לוי:

פסול! נתמסמס - פסול!

ומבארת הגמרא: **איזהו "המרכה" ואיזהו "המ סמ סה"?**

המרכה - כל שנשפך כקיתון של מים מתוך הנקב.

מסמסה - שהתרכך, אבל לא נשפך כקיתון, אלא כל שאינו יכול לעמוד בשעה שמחזיקים את החוט ביד ומשאירים ממנו קצת כלפי מעלה, שאותו הקצת מתכוּפף כלפי מטה, ואינו יכול להשאר זקוף.

בעי רבי ירמיה: אם אינו יכול לעמוד החוט שמחזק כלפי מעלה מופני כבדו, שהוא עב וכבד, מאי? האם נחשב הדבר לחולי או לאו.

ומסקינן: **תיקו!**

בי בר אמרי: נתמסמס - פסול. נתמזומז, נתרוקן מקצת המח מאליו - כשר!

מיתבי: רבי שמעון בן אלעזר אומר: בהמה שנתמזומז מוחה - טרפה!

ומסינין: **היאי - נתמסמס איתמר!**

ופרכינן: **אינו,** והא לוי הוה יתיב בי מסותא, במרחץ, חזיית לההוא גברא דטרייה לרישיה, שפנל והוכה ראשו בכותל ונתנדנד מוחו. אמר לוי: נתמזומז מוחיה דדין נשל אדם זה! והיינו, שהיה לוי מצטער ודואג על אדם זה שנתמזומז מוחו.

ודייקין: **מאי לאו,** כוונתו של לוי לומר, **דלא חיי, שאדם זה לא יחיה!**

אמר אבוי: לא! אלא כוונתו לומר, שאינו מוליד. כי הפגיעה במח פוגעת בכבד ההולדת.

עד היכן חוט השרדה? והיינו, עד איזה מקום בחוט השרדה נחשבת פסיקתו טרפה?

אמר רב יהודה אמר שמואל: עד בין הפרשות. והוא המקום שבו מתחילים להתפצל ולצאת חוטים נפרדים מחוט השרדה שבעמור השרדה אל חלקי הגוף. והתפצלות זו היא בשלבים, בחוליות האחרונות שלפני הזנב. ועד בין הפרשות, אם נפסק רובו של חוט השרדה נעשית הבהמה טריפה. אבל מבין הפרשות ואילך, כבר תשכח כוונתו של עמוד השרדה, ואין ההפסק ברובו מטרף, כיון שהירכיים מעמידים את השרדה, ואינה מתה בגלל ההפסק ברובו שם.

רב דימי בר יצחק הוה קא בעי למיזל לבי חזאי,

ומיהר לצאת לדרכו. אתא לקמיה דרב יהודה. אמר ליה: ליחוי לי מר "בין הפרשות" היבא הוא מצוי. אמר ליה: זיל, אייתי לי גדי, ואחוי לך. אייתי ליה גדי שמינה, כשהוא שחוט ומופשט, ולא קרע אותו עד שיוכל רב יהודה להראות לו באופן ברור את מקום הפיצולים של בין הפרשות, אלא ביקש שיראה לו את המקום מבחוץ, שהחוט לבן ונראה כשנכנס בבשר האליה לכאן ולכאן מתחת לעצם, כי היה ממהר רב דימי בר יצחק לדרכו. אמר ליה רב יהודה: בליעה טפי, כיון שהגדי הזה שמן, בלוע בו החוט יותר, ולא ידוע, אינו ניכר מבחוץ, וקשה לכון בו את המקום בדיוק, כי כחוט השערה מכאן כשר, וכחוט השערה מכאן טרף. אייתי ליה גדי כחוש. אמר ליה: בליטן טפי, כיון שהגדי כחוש, לוחצת ודוחקת העצם את הבשר שעליו דבוק חוט השדרה, עד שנעשה דק, ולא ידוע, אינו ניכר. אמר ליה: הא אנגמורך גמרא, בוא ואלמדך את הדין מבלי להראותך בגדי עצמו. הכי אמר שמואל: אם נפסק חוט השדרה עד הפרשה האחת, והיינו, עד למקום ההתפצלות הראשונה, הרי היא טרפה. מההתפצלות השלישית ואילך - כשרה. אבל מההתפצלות השנייה ואילך - אינו יודע!

בעי רב הונא בריה דרב יהושע: הא דקאמר שמואל "עד הפרשה האחת טרפה",

מ"ו ע"א האם משמעותו "עד, ועד בכלל".

והיינו, שגם מקום הפרשה, שבו מתפצלים לראשונה החוטים היוצאים מחוט השרדה, נכלל בחוט השרדה, ואין כל ספק שאם נחתך הרי הוא טריפה.

או דלמא "עד, ולא עד בכלל". והיינו, שמקום הפרשה הראשון גם הוא נכלל בספיקו של שמואל?

בני רב פפא: אם תמצא לומר "עד ולא עד בכלל" - פי פרשה עצמה, והיינו אם נחתך החוט הגדול של השרדה, במקום שהוא מתחיל להתפצל - מהו?

בני רבי ירמיה: אם תמצא לומר "עד ועד בכלל", ואז אין ספק שפי הפרשה, שהוא בחוט עצמו, היא טריפה. אבל אם ניתק החוט של "פרשה" עצמה, והיינו, שנחתך החוט היוצא מן חוט השרדה בפרשה הראשונה - מהו? תא שמע: הפרשה - תידון כבשר!

ודייקין: מאי לאו, אפילו פרשה ראשונה ושניה דינם כבשר, שאם נחתכו אינם טריפה. ודחינן: לא! הכא איירי בחוטים היוצאים מהפרשה השלישית.

ודנה הגמרא: ועד היכן הוא מקום חוט השרדה, שאם נחתך הוי טריפה - בעופא?

רבי ינאי אומר: עד מקום החוט למטה מן האגפים [הכנפיים].

וריש לקיש אומר: עד בין אגפים, ולא מתחתם. אומר עולא: הוה קאימנא קמיה דבן פוז, ואיתו לקמיה עופא, ובדק עד בין אגפים, ושלאו ליה

דבי נשיאה, מבית הנשיא שלחו לקרוא לו לבוא, וקם ואזל. ולא ודענא אי משום דלא צריך למבדק טפי קם ואזל, אי משום כבוד נשיאה.

שנינו במשנה: ניטלה הכבוד ולא נשתייר הימנו כלום.

ומדייקת הגמרא: הא נשתייר הימנה כלום - כשרה, אף על גב דלא הוי נשתייר כזית. והתנן: ניטל הכבוד ונשתייר הימנה כזית כשרה.

אבל אם נשתייר פחות מכזית, טריפה? אומר רב יוסף: לא קשיא. הא - רבי חייא, הא רבי שמעון בר רבי, וכדמפרש ואזיל:

כי הא דרבי חייא, כשלא נשתייר מהכבוד, זרק לה.

ורבי שמעון בר רבי - מטביל לה ואוכלה. וסימנין: עשירין - מקמצין. רבי שמעון בר רבי היה עשיר, והוא היה אוכלה.

הוא פולמוסא, גרוד צבא שהיו פוגעים בתושבי המקום, דאתא לפומבדיתא. ערקו רבה ורב יוסף. פגע בהו רבי זירא.

אמר להו רבי זירא: ערוקאי נעל שם שערקו מפומבדיתא: כזית שאמרו בכבוד שניטל, היינו שנשתייר כזית במקום המרה!

רב אדא בר אהבה אומר: במקום שהיא חיה. והיינו במקום שתלוי הכבוד תחת הכליות.

אמר רב פפא: הלכך, בעינן נשתייר כזית מן הכבוד במקום חיבורה למרה, ובעינן נמי נשתייר כזית במקום שהיא חיה.

בני רבי ירמיה: מתלקט חצי זית כבוד מכאן וחצי

זית מכאן, שלא נשתייר כזית במקום אחד - מהו? נשתייר כזית כשהוא ארוך כרצועה - מהו? **בני רב אשי:** נשתייר כזית כשהוא מרודד כאילו וידידו אותו, מהו? ומסקינן: תיקו.

בעא מיניה רבי זריקא מרבי אמיי: נדלדלה כבד, שנעקרה ממקומה בהרבה מקומות, ומעורה בטרפשיה [בטרפש הכבד] - מהו?

אמר ליה רב אמיי: דלדול זה - איני יודע מהו! אי למאן דאמר בעינן נשתייר כזית במקום החיבור למרה - הא איכא התם כזית, שהרי כולה קיימת.

אי למאן דאמר בעינן נשתייר כזית במקום שהיא חיה - הא איכא.

שנינו במשנה: הריאה שניקבה: **רב ושמואל ורב אסי דאמרי** ניקב קרמא עילאה, הקרום העליון.

ואמרי לה, ניקב קרמא תתאה.

אמר רב יוסף בר מנימוי אמר רב נחמן: מתניתין איירי באופן שניקב הקרום התחתון. וסימנין: כיתונא דורדא, מלבוש אדום, שהוא הקרום הפנימי, דמנחא ביה ריאה.

ואומרת הגמרא: זה פשיטא, אי אינקיב, שאם ניקב רק קרמא עילאה ולא אינקיב קרמא תתאה, הרי קרמא תתאה מגין על הריאה, ואינה טריפה, כדרבה.

דאמר רבה: האי ריאה דאגלידי, שניטל הקרום העליון שלה, והופשטה [כמו "גלודה", שנפשט עורה],

מ"ו ע"ב ונשאה הריאה עם הקרום התחתון האדום, שהוא כאהינא סומקא, תמרה אדומה - כשרה. אבל בזה יש להסתפק, אם אינקיב קרמא תתאה, ולא אינקיב עילאה - האם מגין קרמא עילאה או לא מגין?
פליגי בה רב אחא ורבינא: חד אמר, לא מגין. וחד אמר, מגין.

והלכתא: מגין, כדרב יוסף.
דאמר רב יוסף: האי ריאה דאוושא, שמשמיעה קול בשעה שנופחין בה, אי ודעינן הובא אוושא, מתיבן היא מוציאה את הקול, מותבינן מניחין עלה גרפא נוצה או רוקא רוק, או גילא קש. ורואים: אי מבצבצא, שמתרוממים הנוצה או הרוק או הקש שנופחים בריאה, הרי היא כדין ריאה שניקבה, והרי היא טרפה. ואי לא - כשרה! ואי לא ודעינן הובא אוושא, מיייתנן מתיכלתא דמיא פשוירי, ספל מלא מים פשוירים, ומותבינן לה מניחים לכל הריאה בגוה, ובכל מקום שיש בה נקב יבצבצו ממנו המים.
בחמימי, במים חמים לא מניחים אותה משום דכווצי. שהנקב מתכווץ מחמת חמימות המים, ואין זאת בדיקה מעולה.

בקרירי נמי לא, משום דמטרשי, והיינו, כי שמא נבוא להחמיר גם במקום שהנקב הוא רק בתחתון ולא בעליון. כי המים הקרים גורמים שיקרע הקרום העליון מעל הנקב שבקרום התחתון, מחמת שהקרום העליון הוא קלש, והמים הקרים מותחים את העור עד שהוא מתקשה ונקרע, במקום שהנקב (בקרם התחתון) נמצא מתחתיו. **אלא מותבינן בפשוירי, ונפחינא לה.** או מבצבצא - טרפה. ואי לא - כשרה! כי מכך שלא ביצבצה יש לנו הוכחה כי תתאה בלבד אינקיב, ואילו עילאה לא אינקיב. והאי דאוושא, הוא משום שזוקא, הרוח של הנפיחה שנכנסה דביני ביני בין הקרום העליון והתחתון, הוא דאוושא. (אהיני, סומקא, דיבש, גילדי - סימן) גופא. אמר רבא: האי ריאה דאוגלדי שניטל

הקרום העליון, והופשטה ונראית כאהינא סומקא, כתמרה אדומה - כשרה. ואמר רבא: ריאה שהאדימה מקצתה - כשרה. **האדימה כולה - טרפה!**
אמר ליה רבינא לרבא: האדימה מקצתה מאי טעמא כשרה, הרי זה משום דהדרא בריא, שהיא חורת להבריא, אם כן, גם אם האדימה כולה נמי תוכשר, משום דהדרא בריא!?

מי לא תניא במסכת שבת לגבי שמונה שרצים שערון קשה, החובל בהם בשבת חייב משנצרר הדם בעור, אפילו כשלא יצא החוצה. **ושאר שקצים ורמשים** כטנים, אם חבל בהם ונצרר הדם בעור, אינו חייב עד שיצא מהם דם. ומוכה, שאף על פי שהאדים העור אין זה נחשב לקטאת, בעור רך. והוא הדין לריאה שהאדימה, אין להחשיב את אדמימותה כנקב.
וכי תימא זה שהאדימה הריאה לשמונה שרצים **מדמינן לה,** דתניא בהם נצרר הדם בעור אף על פי שלא יצא חייב משום חובל בשבת.

אי הכי, אפילו האדימה מקצתה נמי תיהוי טריפה, בדומה לחבלה במקצת העור של שמונה שרצים בשבת!?
ומסיק רבינא: אלא, לא שנא האדימה כל הריאה ולא שנא האדימה מקצתה הרי היא כשירה משום דהדרא בריא.

ואמר רבא: ריאה שויבשה מקצתה - טרפה. וכמה הוא שיעור היובש?
אמר רב פפי משמיה דרבא: כדי שתפרך בצפורן. כמאן - כרבי יוסי בן המשולם.
דתניא: איזו היא אוזן יבשה" שהיא נחשבת מום בככור?

שם תינקב וינא מוציאה טיפת דם. **רבי יוסי בן המשולם אומר:** יבשה כדי שתתא נפרכת בצפורן.
דחינן: אפילו תימא רבנן. כי שאני התם, גבי אוזן בכור, כיון דקא שלט ביה זיקא, שמשגבת בה הרוח, לפיכך לא הדרא בריא. אבל ריאה, **דלא קא שלט ביה אוירא - הדרא בריא!**

ואמר רבא: האי ריאה דקיימא גילדי גילדי, בעין קליפות קליפות - אם היו אותן הקליפות אוכמני אוכמני, שחורות שחורות, או שהיו חזותא חזותא, גוונים גוונים ונבטאי שיהיו גוונים שאינה נטרפת בהם וכפי שיתבאר לקמן] - כשרה.

אמר אמיתור משמיה דרבא: אין מקיפין בבועי. ריאה שהיתה בה בועה, וניקבה הבועה, ואין ידוע אם קודם שחיטה ניקבה או לאחריה נאיירי שלא משמש בה השוחט, שאין תלולת את הנקב במשמוש ידי השוחט, הרי אף על גב שאמרו לקמן שאפשר "להקיף" בריאה נהיינו, ריאה שנמצאו בה נקבים ואנו מסתפקים אם היו בה הנקבים לפני שחיטה או שנהיו לאחר השחיטה, יכולים אנו לקחת ריאה אחרת ולנקב אותה, ולקרב [להקיף] ולהשוות בין הנקבים, שאם הם דומים, הרי זה ריאה שניקבו לאחר שחיטה, ובכל זאת אם היתה בריאה בועה שניקבה, אין מביאים בועה אחרת ומנקבים אותה כדי להשוות את הנקבים, כי מראה הנקב בבועה משתנה משעה לשעה, ושמן לפני כן היה מראה הנקב שונה.

ואמר רבא: הני תרתי אוני דסריכן להדדי, שנמצא ביניהן קרום הנקרא "סירכא", שמחבר שתיים מהאונות של הריאה האחת לשנייה, לית להו בדיקה. משום שסירכה שכזאת נוצרת מחמת נקב בריאה, שיוצאת זיבה מהנקב וממנה נוצר הקרום. ואף על פי שאין נראה הנקב, משום שהקרום מכסה עליו וסותמו, הרי אמרינן שסתימה של קרום אינה סתימה, כי סופה להפתח כשיסתר הקרום. **ולא אמרן, אלא שלא** כסדרן, והיינו, שנדבקו שתי האונות הקיצוניות להדדי, [ציוור בספר שיחת חולין] על ידי סירכא העוברת מעל האונא האמצעית שבין שתי האונות הקיצוניות, או שעוברת הסירכא מתחתיה.

אבל כסדרן - היינו רביתיהו, כך היא דרכן. שאם נדבקו שתי אונות הסמוכות זו לזו באמצעות הסירכא הרי זו מגינה על זו, והדרא בריא.

מ"ז ע"א ואמר רבא: הני תרתי בועי דסמיכי להדרי - לית להו

בדיקווא. לפי שברור לו לרבא שמצב כזה, של שתי בועות סמוכות, הוא כתוצאה מנקב שהתהווה בריאה, ואין אנו רואים אותו, והרי הוא טרפה.

ואי הוה חדא בועא, ומתחזיא כתרתי בועות - מייתינן סילוא, מביאים קרן ובזעינן, ומנקבים לה באחת מצדיה, ורואים: אי שפכן להדרי, שכאשר יוצא המיץ הנמצא בבועה הנקובה עובר אליה המיץ הנמצא בבועה השניה, חדא בועה היא, וכשרה. ואי לא - תרתי בועי ננהו, וטרפה.

ואמר רבא: ה' אוני אית לה, חמש אונות נפרדות יש לה לריאה.

וכאשר תולים את הבהמה לאחר שחיטה ברגליה, ופותחים את בטנה, והיא נמצאת תלויה בצורה כאשר אפה, בני מעיה, מופנים כלפי גבא, שחותך את בטנה. הרי תלתא, שלש אונות

מתוך החמש נמצאים מימינא דטבחא, ותרתי אוני נמצאים משמאלא דטבחא.

ואי חסיר חד אונא או יתיר חד אונא נכל יתר כנטול דמי, או חליף שהיו שלש אונות משמאל ושנים מימין - טרפה.

ההוא אונא יתירתא, דאתאי לקמיה, שהובאה לשאלו לפניו דמרימר.

הוה יתיב רב אחא אבבא. אמר ליה רב אחא לאדם שבא לשאלו את מרימר, ויצא ממנו: מאי אמר לך, מה ענה לך מרימר? אמר ליה: אכשרה ניהלה!

אמר ליה רב אחא: הדר, עיילה קמיה דמרימר, חזור והכנס למרימר לשאלו שנית, שמא לא עיין בה מרימר שפיר. כי סבר רב אחא כרבא, שיתירתא הווי טרפה.

חזר אותו אדם למרימר לשאלו שנית.

אמר ליה מרימר לההוא גברא: זיל, אימא ליה

למאן דיתיב אבבא, לך ואמור למי שיושב בשער הבית, והיינו, לרב אחא: לית הלכתא כוותיה דרבא ביתרת!

והני מילי דיתירתא כשרה, היכא דקיימא בדרא דאוני, בשורת האונות. והיינו, שהיא נוספת במקום שראוי להיות שם אונא נוספת. אבל אי קיימא בני בניו - טרפה.

ההוא אונא דביני בני דאתא לקמיה דרב אשי. סבר רב אשי למיטרפה.

אמר ליה רב הונא: מר [רב אשי, שאתה] בר אויא! כל הני חווי ברייתא, כל בעלי החיים הרועים באפר [בחוף, או במדבר], הכי אית להו, וקרו לה טבחי "עינוניתא דוורדא".

"עינוניתא" היא כמו "אינוניתא", והיינו, אונא קטנה הדומה, בצבעה האדום, לוורד.

והני מילי שיש להכשירה כאשר היתה אותה עינוניתא דוורדא מגואי, מתחת לריאה.

מ"ז ע"ב אבל אם היתה אגבה, מלמעלה לריאה, הרי אפילו היתה קטנה כטרפא, כמו עלה דאטא, הרי היא טרפה. אמר רפרם: האי ריאה דדמיא לאופתא לבקעת עצים - טרפה. וכדמפרש ואזיל: איכא דאמרי דדמי לבקעת עצים בחזותא. והיינו, שדומה צבעה הלכן לבקעת עצים. ואיכא דאמרי בגישתא, בשעה שממשישים בה חיים שהיא קשה כבקעת עצים. איכא דאמרי דנפוחה, שנעשית לבנה כבקעת, והיינו בחזותא. ואיכא דאמרי דפחויא, שהיא קשה כבקעת, והיינו כגישתא. ואיכא דאמרי דשעא, שהיא חלקה כבקעת עצים שהוחלקה, דלית לה חיתוכא דאונן. אמר רבא: אם היה מראה הריאה ככחולא כחול - כשרה. ואם היה מראה הריאה כדיותא, דיו יבש שחור - טרפה.

דאמר רבי חנניא לענין דם הנידה: דם שחור - אדום הוא, אלא שלקה והתקלקל, וגם ביחס לריאה אמרינן שבשר אשר מראהו שחור עתיד להירקב ולינקב.

ירוקה - כשרה מדרבי נתן. וכדמפרש ואזיל, וכן אדומה - כשרה מדרבי נתן. דתניא: רבי נתן אחת לפניו, וסיפרה לי שמלה בנה ראשון, ומת. ומלה בנה שני, ומת. ואת הכן שהולידה שלישו הביאתו לפני. ראיתו שהיה אדום. אמרת לה: בתי, המתניה לו עד שיבלע בו דמו. המתניה לו, ומלה אותו, וחיה. והווי קורין אותו נתן הבבלי, על שמי.

ושוב פעם אחת הלכתי למדינת קפוטקא. באתה אשה לפניו, שמלה בנה ראשון, ומת. שני, ומת. שלישו, הביאתו לפני. ראיתו שהיה ירוק, הצצתי בו, ולא היה בו דם ברית. אמרתי לה: בתי, המתניה לו עד שיפול בו דמו. המתניה לו ומלה אותו, וחיה. והווי קורין אותו נתן הבבלי על שמי. ומוכח שצבע אדום וצבע ירוק הם צבעים שאפשר להבריא מהם, ולכן יש להכשירם לשני צבעים אלו גם בריאה.

אמר רב כהנא: ריאה שהיה המראה שלה ככבדא - כשרה. כבשרא - טרפה. דהכי קים ליה

לרב כהנא, שמראה של ריאה הדומה לכבד עתיד להבריא. ומראה בשר, אינו עתיד להבריא. וסימנין (שמות כב) ובשר בשדה - טרפה. אמר רב סמא ברבי דרבא: האי ריאה דדמיא צבע הירוק שלה ככשותא, מין ירק, ולא כעשבים, וכמוריקא, כצבע כרכום, וכגון ביעתא ביצה [שהירוק והצהוב נחשבים כאותו צבע] - טרפה! והוינן בה: אלא ירוק דאמרינן לעיל דכשרה - הוי דמיא? ומשנינן: בירוק ככרתא. אמר רבינא: אי הווי מקום אטום בריאה שלא נכנס לשם איר - מייחתינן סכינא, וקרעינן לה. אי אית בה מוגלא - ודאי אטום מחמת מוגלא הוא, וכשרה. ואי לא - מותבינן עלה על אותו מקום אטום, לאחר שנקרע, גרפא, נוצה, או רוקא, וחוינן - אי מבצבצא, שהנוצה או הרוק מתגנדים, כשרה, ואי לא מבצבצא, הרי היא טרפה.

אמר רב יוסף: קרום, שעלה מחמת מכה, בריאה אינו קרום! ומשום שעומד להסתר. וכל סירכות הריאה הם קרום העולה מחמת מכה, ולכן אפילו שלא יוצא רוח מאותו מקום, הרי היא טריפה, כי דאי יש נקב באותו מקום, שממנו יצא הריר ונעשה קרום. ואמר רב יוסף: האי ריאה דאוושא, משמיעה רעש כאשר נופחין בה, אי ודעינן הויא אוושא, מנחינן עלה גרפא, נוצה, או גילא, קש, או רוקא. אי מבצבצא - טרפה. ואי לא מבצבצא - כשרה. ואי לא ידעינן לה, מייחתי משיכותא ספל דמיא פשווי של מים פושרים ומותבינן לה לריאה בנזה.

בחמימי לא מותבינן לה, משום דכוצי, ונסתם בכך הנקב. בקריי לא, משום דמטרשי, שמקשים את הקרום, וקרום דק כשהוא מתקשה הרי הוא נסתר בעת משמוש היד, ויתכן שהבידיקה תנקב אותו. אלא, ברקינן לה בפשווי.

אי מבצבצא טרפה, ואי לא, כשרה. משום דאמרינן, תתאה אינקוב, עולאה לא אינקוב. והאי דאוושא - זיקא דביני וביני הוא. [וכדמפרשינן לה לעיל מו ב].

אמר עולא אמר רבי יוחנן: ריאה שבשרה נימוח בתוך קרומו הריאה, שנשפכה כקיתון [ונשפך הבשר המחוי מראשה לסופה, ומסופה לראשה, ונחסר בכך בשר הריאה] - כשרה. אלמא, קסבר רבי יוחנן, חסרון שאירע מבפנים לא שמייה חסרון. איתוביה רבי אבא לעולא: הרי שנינו במשנתנו: הריאה שניקבה או שחסרה הרי היא טריפה. ומדייק רבי אבא: מאי "חסרה"? אילימא חסרה מבחוץ - היינו ניקבה! שהרי אי אפשר לחסרה מבלי שניקב הקרום. אלא, לאו, בהכרח שחסרה מבפנים. ושמע מינה חסרון מבפנים שמייה חסרון. ודחינן: לא תשמע מינה. כי לעולם אימא לך חסרה מבחוץ. ודקא אמרת "היינו ניקבה!" לא צריכא, הוצרך תנא דמתניתין למיתני "חסרה", אלא לרבי שמעון, דאמר אין הנקב של ריאה מטריפה עד שתנקב לבית הסימפונות. וקא משמע לן תנא דמתניתין, כי הני מילי שסבר רבי שמעון בעינן שתניקב עד לבית הסימפונות, נקב דלית ביה חסרון. אבל נקב דאית ביה חסרון, אפילו רבי שמעון מודה דלא בעינן שניקב עד בית הסימפונות. רבי חנניה חלש, חלה. על לגביה רבי נתן וכל גדולי הדור. איתיה קמיה ריאה שנשפכה כקיתון, ואכשרה.

אמר רבא: והוא דקיימי סמפונות, שלא נימוקו. אמר ליה רב אחא ברבי דרבא לרב אשי: מאי ידעינן שלא נימוקו? שמו נימוקה אחת מהן? אמר ליה: מייחתינן צעא דקוניא, קערת חרס מצופה באבר, שהיא חלקה, ושפכינן לה למיחוי של בשר הריאה בגויה, וחוינן: אי אית בה שווייקי חוורי, מראות לבנות, סימן הוא שנימוקו הסימפונות, והרי היא טרפה, ואי לא - כשרה! אמר רב נחמן: ריאה שנימוקה מקצתה מאליה, שאינה נשפכת כקיתון, אך אותו מקום שנימוק הרי הוא חלול, שאין בו כלום, וקרום שלה קיים - כשרה.

תניא נמי הכי: ריאה שנימוקה וקרום שלה קיים, אפילו מחזקת באותו חלל שנזר רביעית הלוג - כשרה.

מ"ח ע"א ניטלה שלמוחית האם שלה, שהולד מונח בו - כשרה.

התלעו כבד שלה, זה היה אמשה, ועלו עליה בני עסיא ג' רגלים ליבנה. והנו דבר, ובשני הרגלים הראשונים לא אמו להם דבר. לרגל שלישי עמדו החכמים למנון, ורבו המתירים, ואו התירוה להם.

אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן: ריאה הסמוכה הרבוקה לדופן, אין חוששין לה שמא ניקבה, אלא תלינן שנדבקה לדופן משום מכה שהיתה בדופן, וכשחיתה המכה היא הדביקה את הריאה לדופן.

אבל, אם העלתה הריאה צמחים [פצעים או אבעבועות] סביב לסמיכותה לדופן, חוששין לה, ותולין את המכה בריאה.

מר יהודה משמיה דאבימי אמר: אחד זה ואחד זה - חוששין לה.

היכי עבדינן, כיצד בודקים את הריאה שנדבקה? אמר רבא: רבין בר שבא אסברה לי כיצד בודקים:

מיתנינן סכניא דחליש טומיה, שמיוחד פיו, ומתקנינן לה לריאה מדופן הבהמה שנגמזה אליו. וחיוני: אי איכא ריעותא בדופן, תלינן בתר דופן, והרי היא כשרה.

ואי לא, אם אין מוצאים ריעותא בדופן, תלינן מחמת ריאה היא, וטרפה.

רב נחמיה בריה דרב יוסף בדיק לה, לאחר שפירקו את הריאה ומצאו שהמכה היא בדופן, בפשורי, שמנפח את הריאה בתוך ספל מים, ואם היא מבצבצת הרי זה סימן שניקבה, והיא טרפה.

אמר ליה מר זוטרא בריה דרב הונא בריה דרב פפי לרבינא: הא דרב נחמיה בריה דרב יוסף, אתון, אהא מתניתו לה. ואילו אנן, אדרבא מתנינן לה.

דאמר רבא: הני תרתי אוני דריאה דסריכן להדדי, בקרום שעלה ביניהם, לית להו בדיקותא לאכשורי.

רב נחמיה בריה דרב יוסף בדיק לה לשתי האונות שנדבקו זו לזו, בפשורי.

מתקף לה רב אשי: האי בדיקה בפשורי לגבי אונות דבוקות - מאי היא?!

בלשלא הכא, בנדבקה הריאה לדופן, יש מקום לבדיקה, שאם אינו מבצבץ, תלינן את המכה בדופן, ולא אמרינן ניקבה הריאה ונסתמה,

וכשרה.

אבל התם, מה טעם בבדיקה? והרי סירכא זאת, היא קרום שעלה מחמת מכה ונסתם, ומה איכפת לן באיזו אונא הוא ניקב ונסתם?! והרי אי האי נקיב, טרפה, ואי האי נקיב, טרפה.

והיונן בה: ומי אמר רב נחמן הכי, שרק אם העלתה צמחים חוששין לה, ומכלל זה אתה למד, שאם פשיטא שניקבה הריאה, לא תועיל לה תמימה?! והאמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן: ריאה שניקבה, ודופן סתמתה - כשרה?!

ומשנינן: לא קשיא. התם, שאמר רב נחמן שאם דופן סתמתה מועילה הסתימה איירי במקום רביתא, והיינו במקום שהריאה והדופן גדלין כאחד בסמיכות זה לזו, דדהיא סירכא שעלתה ביניהם אינה מתפרקת לעולם, והנקב סתום היטב, ולכן היא כשרה.

כאן, דחייש רב נחמן, הוא באופן שעלתה הסירכא שלא במקום רביתא, למעלה ברוחב החלל כנגד האומא הגדולה, ששם הריאה רחוקה מהדופן, ויש לחוש שתתפרק הסתימה.

והיכא הוא מקום רביתא? במקום חיתוכי דאונא, הסמוך לצואר.

גופא. אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן: ריאה שניקבה, ודופן סתמתה - כשרה.

אמר רבינא: והוא דסביך בבשרא. שנסבכת ונאחזת הריאה בבשר שבין שתי הצלעות, שהיא סתימה חזקה שאינה מתפרקת, אבל אם היתה הריאה נדבקת בצלעות עצמן, אין זו סירכא קיימת.

אמר ליה רב יוסף לרבינא: ואי לא סביך בבשרא מאי? הווי טרפה. אלמא אמרינן - נקובה היא.

אי הכי, כי סביך נמי בבשר, לא תועיל סתימתה.

דחא תניא: ניקב הגיד של אדם, פסול אותו אדם לבוא בקהל משום כרות שפכה, מפני שהוא שותת, שאין שכבת זרעו יורה כחץ אלא שותת, ואינה ראויה להליד. נסתם הגיד - כשר לבוא בקהל מפני שהוא מוליד. וזהו פסול שחזור להכשירו!

ומדייק רב יוסף: "וזהו", למעוטי מאי? לא, למעוטי כחאי גוונא, שאם ניקבה הריאה לא תועיל הסתימה להכשירה, ואפילו היתה הסתימה בבשר, דומיא דגיד?! אמר לו רבינא:

לא! למעוטי קרום שעלה מחמת מכה, בריאה, דאינו קרום. אבל סתימת דופן בבשר, סתימא מעליא היא.

מתקף לה רב עוקבא בר חמא: אילו אינקיב בדופן להדה, כנגד הנקב שבריאה, מאי? טרפה. משום שהתבטלה מעתה סתימת הריאה.

אם כן, ליתני במתניתין "נקובת הדופן"?! ומשנינן: ולטעמין, הא דאמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן: מרה שניקבה, וכבד סותמתה, כשרה.

הרי אילו אינקיב כבד להדה דמרה, מאי? הרי היא טרפה. ואם כן, ליתני במשנה נקובת הכבד?! אלא, מאי אית לך למימר - כי ניקבה נקב דלאו מיניה מוטרפא, לא קתני. שהרי משניקב הכבד אין הוא מטרף בניקובו אלא היא טריפה מחמת שנתבטלה סתימת המרה כשניקב הכבד. ואם כן, בניקב הדופן, הכא נמי, כיון דלאו מיניה מוטרפא, אלא מביטול סתימת הנקב של הריאה, הילכך לא קתני.

בעא מיניה רבה בר בר חנה משמואל: העלתה הריאה הסמוכה לדופן צמחים - מהו? אמר ליה: כשרה.

אמר ליה: אף אני אומר כן! אלא, שהתלמידים מודנזין מנגמזין בדברי. דאמר רב מתנא: ריאה שהיא מליא מוגלא (והיינו צמחים) - טרפה. מים זכים - כשרה. אמר ליה שמואל: ההיא - בכוליא בכליה אתמר.

רבי יצחק בר יוסף הוה קאזיל בתריה דרבי ירמיה בשוקא דטבחי. חזנזו להנך ריאות דקיימין צמחי צמחי.

אמר ליה רבי יצחק לרבי ירמיה לא בעי מר אומצא?! שרצה היה לקדע את יכשירנה.

אמר ליה רבי ירמיה: לית לי פריטוי! דחהו רבי ירמיה מלענות על שאלתו.

אמר ליה רבי יצחק אקפן אנא! שהטבחים יקיפו לי, שסומכים עלי.

אמר ליה רבי ירמיה: מה אעביד לך? דכי אתו לקמיה דרבי יוחנן לשאלו על ריאות שהעלו צמחים, משרד להו לקמיה דרבי יהודה ברבי שמעון, דמורי בה משמיה דרבי אלעזר ברבי שמעון להיתירא. וליה, לרבי יוחנן עצמו לא סבירא ליה. שלא היה מכשירם, אבל גם לא היה מטרפם, לפי שלא שמעו על כך מפי רבו.

מ"ח ע"ב אמר רבא: כי הוה מסגינן בתריה דרב נחמן בשוקא דגלדיא, רצענין ואמרו לה בשוקא דרבנן, חזי הנך ריאות דקיימן צמחים צמחים, גדולים כנדי כנדי, כנדות, ולא אמר להו ולא מידר.

רבי אמר ורבי אסו הוה חלפי עברו בשוקא דטבריא. חזי הנך ריאות דקיימו בהו טינרי טינרי, והיינו צמחים גדולים מכנדי כנדי, שכבר הוקשו כסלע, ולא אמרו להו ולא מידר!

אתמור: מחט שנמצאת בריאה, ואין הריאה נקובה מבחוץ, ואין יוצא ממנה אור - רבי יוחנן ורבי אלעזר ורבי חנינא מכשירי. רבי שמעון בן לקיש ורבי מני בר פטיש ורבי שמעון בן אלוקים טרפי.

והוינן בה: לימא בהא קמפלגי. דמר סבר חסרון מבפנים בנקיבת המחט בריאה שמה חסרון, ומר סבר לא שמה חסרון.

דחינן: לא. דכולי עלמא חסרון מבפנים לא שמה חסרון. והכא בהא קמפלגי: מר סבר - סמפונא נקט ואתאי. שאנו מניחים שנכנסה לסמפון הריאה דרך הקנה, אף על פי שאין דרך הבהמה שיכנס בה המחט דרך הקנה. ומשום שאין אנו רואים נקב בריאה שניתן לתלות שחדרה המחט מהוושט אל הקנה והריאה. ומר סבר, נקובי נקיב, שנכנסה המחט תחילה לוושט, כדרך אכילה, ומשם היא נקבה את המעים ויצאה, ונקבה את קרום הריאה ונכנסה אליה, ואתאי.

ההיא מחטא דאשתכח בחיתוכא דריאה, לאחר חיתוך הריאה לנתחים. אייתהו לקמיה דרבי אמר. סבר לאכשורה, דסבר שנכנסה לריאה דרך הקנה, וחסרון מבפנים לא הוה חסרון.

איתוביה רבי ירמיה ואיתומא רבי זריקא: הרי שנינו במשנתנו בכלל י"ח טרפות, הריאה שניקבה או שחסרה.

ומדיק רבי ירמיה: מאי "חסרה"? אילומא מבחוץ, היינו ניקבה!?

אלא, לאו, שחסרה מבפנים. ושמע מינה, חסרון מבפנים שמה חסרון. הדר, שדרוה לקמיה דרבי יצחק נפחא. סבר לאכשורה.

איתוביה רבי ירמיה ואיתומא רבי זריקה, מהשנה המונה בכלל הטריות את הריאה

שניקבה או שחסרה.

מאי "חסרה"? אילומא חסרה מבחוץ, היינו ניקבה!?

אלא, לאו, מבפנים. ושמע מינה, חסרון מבפנים שמה חסרון.

הדר שדרוה לקמיה דרבי אמר, וטרפה.

אמר ליה: והא רבנן מכשירי!?

אמר להן: הן הכשירו משום שיודעים הם מאיזה טעם הכשירו. שהם הכשירו ריאה שעדיין לא

נחתכה לנתחים, ולכן תלו שנכנסה המחט דרך הקנה. אבל אנן, שבאה לפנינו הריאה כשהיא

חתוכה - מאיזה טעם נכשיר?

שהרי דלמא אי הוה ריאה קמן, מינקבה. שהרי רוב הנכנסים לגוף הבהמה דרך הוושט הם נכנסים, ואם חדרה המחט שנכנסה דרך הוושט אל הריאה, ודאי שניקבה הריאה.

והוינן בה: טעמא דליתא לריאה בשלימות, הא אם איתא לריאה כשהיא שלימה ולא מינקבה - כשהי.

והאמר רב נחמן: האי סמפונא דריאה דאינקיב - טרפה. ואם כן תיקשי, אמאי אם נמצאה המחט בבשר הריאה הרי היא כשירה? הרי גם אם עברה המחט דרך הקנה אל הסימפונות, אבל עתה היא מצויה בבשר הריאה ולא בסימפונות, וכדי להגיע מהסימפונות לבשר הריאה היא מנקבת בדרכה את הסימפון. וכיון שאמר רב נחמן סימפון שניקב הרי הוא טרפה, אמאי לא מטרפינן לה כשנמצאת המחט בתוך הריאה, מחמת שניקב הסימפון!?

ומשנינן: ההוא, שאמר רב נחמן ניקב הסימפון טריפה - בסימפון הסמוך לחבירו אתמור. כיון שהוא סמוך לחבירו אין חבירו חוסם את הנקב. אבל בסימפון הסמוך לבשר הריאה, סותם בשר הריאה הרך את הנקב שבסימפון.

והאמר רב נחמן: האי הוריא דכנתא, המעי הגס, הנקרא כך משום שהוא סמוך את ה"כנתא", שהיא גוש חלב, שסיבבו נכרך המעי הגס, דאינקיב להדי חבריה, שניקב המעי בסמוך לחלק אחר של המעי עצמו לו - הרי חבריה מגיין עליה! והיינו, דאמרין שהחלק האחר של המעי מגיין על החלק שניקב וסותם את הנקב. ואם כן, מדוע שלא נאמר כן בשני סימפונות הסמוכים זה לזה, שהאחד יסתום את נקב חבירו!?

אמר רב אשי: וכי טרפות קא מדמי להדרי? אין אומרין בטרפות - זו דומה לזו. שהרי חותכה מכאן, ומתה. כגון החותך את רגלי הבהמה במקום צומת הגידין, ואילו אם חותכה מכאן, בהיקום הגבוה מצומת הגידים, וחייה.

ההיא מחטא, דאישתכח בסמפונא רבה (הסימפון הגדול) דריאה. איתוה לקמיה דרבנן טרופאי, לפני הנך רבנן דלעיל, שהטריפו מחט שנמצאת בריאה.

לא אמרו בה הנהו רבנן לא איסור ולא היתר. ומבאתר הגמרא: היתר לא אמרו בה, כשמעתיהו, שהטריפו משום שחששו שמא נכנסה המחט דרך הושט. איסור נמי לא אמרו בה, כיון דבסמפונא רבה אישתכח - אימא סמפונא נקט ואתאי. והיינו, כיון שלא נמצאה המחט כשהיא נעצה בבשר הריאה אלא נמצאה בתוך הסימפון הגדול, מוכח שדרך הקנה נכנסה ולא דרך הוושט. כי אם נכנסה דרך הוושט, יש לנו לתמוה - מי כוון אותה כך שחטנס לתוך החלל של הסימפון הגדול?

ההיא מחטא דאישתכח בחתיכה דכבדא.

סבר מר בריה דרב יוסף למיטרפה.

אמר ליה רב אשי: אילו אשתכח בבשרא כהאי גוונא, וכי הוה טריף מר?! והיינו, וכי נקובת הכבד טריפה היא? והרי רק אם ניטל כל הכבד הרי היא טריפה! אלא, אמר רב אשי: חזינא, אי קופא, ראשה העבה של המחט מצוי לבר לכיון חלל הבהמה, ופיה החד של המחט נעוץ לתוך הכבד, תלינן דודאי נכנסה המחט דרך הוושט, ונקובי נקיב למעיים, ואתאי, ויצאה מהמעיים, ונכנס פיה החד לתוך הכבד. ולכן היא טריפה, משום ניקוב המעיים, שהוא במשהו.

ואילו אי קופא נעוץ לגיו הכבד, ופיה החד מופנה לחלל הבהמה, תלינן שדרך סמפונא נקט ואתאי, שנכנסה דרך הקנה, ועברה לסימפון, וניקבה אותו במקום שאין הנקב מטרף, ומשם יצאה ונעצה בכבד, והרי היא כשירה.

והני מילי במחט אלימותא, שהיא עבה ואינה יכולה לנקב בעוביה מלמעלה. אבל במחט קטנתא שיכולה לנקב משני צידיה, לא שניא קופא לגיו לא שניא קופא לבר - נקובי נקיב למעיים, ואתאי, והרי היא טריפה.

מ"ט ע"א ופרכינן: ומאי שנא דין מחט

שנמצאה בכבוד ממחט שנמצאת בעובי בית הכסות, שיש בו שתי פדנות, הפנימית החיצונית, דאמרינן אי ניקב דופן בית הכסות מצד אחד, שניקבה המחט את הדופן הפנימית ולא ניקבה את החיצונית, הרי היא כשרה בכל ענין, ומשום שהדופן החיצונית מגינה עליה וסותמת את הנקב. ואם ניקבה משני צדדין - טרפה. ולא אמרינן דלחויי אי קופא לבר אי קופא לגוי?!

והיינו, שאם היה דין המחט בבית הכסות כדין המחט שבכבוד, היה עלינו לראות כיצד תחובה המחט בדופן הפנימית של בית הכסות. שאם היה עוביה של המחט נעוץ בדופן הפנימית וחודרה של המחט נמצא בתוך בית הכסות, והיינו שהיה "קופא לבר", לכיוון החיצון של בית הכסות, וחודרה לתוך בית הכסות, הרי יש לתלות נכמו שאנו תולים במחט שנמצאה בכבוד כשקופא

לבר שחודרה המחט, כדרך הנכנסין, ולוהט. ומשם היא יצאה לחלל הגוף על ידי שניקבה את הוושט או את המעיין. ומחלל הגוף, היא הגיעה אל בית הכסות, וניקבה את שתי הדפנות.

ועתה, נבטח בבר חודה החד של המחט לתוך בית הכסות, ורק צידה העבה נשאר כשהוא תחוב בדופן הפנימית.

ומכח זאת היה לנו להטריפה, שהרי ניקבה את הוושט את את המעיין, ואת בית הכסות. ואין לומר שנכנסה המחט דרך הוושט וירדה לבית הכסות ועתה היא מתחילה לנקב את הדופן הפנימית בדרכה החוצה, משום שאין דרך ה"קופא", שהיא עוביה של המחט, לנקב.

ומכך שאין אנו אומרים כן, אלא מכשירים בכל ענין, מוכח שבכל אופן שבו מצינו לומר "סימפונא נקט, ועל" כדי להכשירה - אמרינן הכי. ולכן, הוא הדין כאן, תלינן שנכנסה המחט דרך הוושט והגיעה לבית הכסות, ורק עכשיו היא מתחילה לנקב. שוודי הדרך שיתון להכשירה על אף שברדך זו אנו תולין שצידה העבה של המחט הוא המתחיל לנקב את הדופן, ולא חזינן "אי קופא לבר אי קופא לגוי". ואם כן, יש לנו לברר, מאי שנא מחט שנמצאת בבית הכסות ממחט שנמצאת בכבוד?

ומשיננין: אמרי לתרץ, התם, כיון דאיכא אוכלים ומשקים בבית הכסות, אימא אוכלים ומשקים דחוקה למחט לתוך הדופן, ולכן נתחב בדופן ראשה העב של המחט, ולעולם במקום שאין אוכלין ומשקין הדוחקים את המחט, חזינן אי קופא לבר אי קופא לגוי.

והוא מחטא דאישתכח בסמפונא רבה דכבדא. הונא מר, בריה דרב אידי - טריף לה! דקסבר נקובי נקיב, שנכנסה דרך הוושט והגיעה לכבד על ידי שניקבה את הוושט את המעיין.

רב אדא בר מניומי - מכשר! כיון שנמצאה המחט בסימפונא רבא אמרינן: מי מכונא להכנס בסמפון זה? אי שאלך, מכך שהגיעה לסימפונא רבה בדיק, תלינן דאך, הקנה נקבה, והקנה בהתפצלותו סמוך לריאה הוא אמון לקנה הכבד, ולכן תלינן שנכנסה מסמפוני הקנה אל סמפוני קנה הכבד, ומשם עלתה לכבד דרך קנה הכבד והגיעה לסימפון הכבד.

אתו, שילוח לרבינא. אמר להו: שקלו גלימא דטרופאי! והיינו, שחייב המטרף לשלם, ואפילו מהבגד (הגלימה) שעל כתפיו, על הנוק שגרם, שהטריפה שלא כדון, וכתוצאה מכך האכילה לכלבים. והיא קשיתא, גרעין של תמר, דאישתכח במורה, שנמצא בתוך המרה.

אמר רב אשי: כי הוינן בי רב כהנא אמר: בכגון הא, ודאי דרך סימפונא דכבד נקט, ואתא. ודאי שונכס הגרעין דרך הקנה, וממנו הגיע דרך סימפון הכבד אל המרה. שאין אפשרות שהגרעין ינקב את הוושט או המעיין ולצאת משם, ולנקב את המרה, ולחזור אליה דרך הנקב.

אף על גב דלא קא נפקא, שכאשר מנסים להוציא את הגרעין מהסימפון אי אפשר להוציאו משום שהסימפון דחוק - מירבל הוא דרובל ליה, על ידי נענועי הבהמה במשך ימים רבים הוא נדחק לסימפון!

והני מילי בגרעין דריקלא. אבל בגרעין דזיתא - יובע בזע. שהרי הוא מנקב במחט, ומאן דמטריף במחט, מטריף גם בגרעין של זית. אמר רבי יוחנן: למה נקרא שמה של הריאה בשם "ריאה"?

אביעיא שהיא מאירה את העינים. איבעיא להו: הא דאמרינן שהריאה עורת לריאה, האם כוננת הדברים היא לאכולה, שהאוכל בשר ריאה ראייתו משתפרת, או על ידי סמנין, שהנוטל סמנין מאירים את העינים ומערבן עם בשר הריאה, הרי אף היא עורת בעירובה עם הסמנין לשיפור הריאה?!

תא שמע: דאמר רב הונא בר יהודה: אוזא נמכר בזווא, וריאה דידיה, המעורבת בסממנין, נמכרת בארבעה זוזים. ואי סלקא דעתך לאכולה של הריאה כשלעצמה אמרינן שהיא מאירה את העינים, אמאי איצטרך לקנות את הריאה בארבעה זוזיפס לינקט אוזא שלם בזווא, ולכיל? אלא מוכח, שרק על ידי עירובה של הריאה עם סמנין היא מאירה את העינים, ולכן כשהיא מעורבת עם הסממנין שוויה הוא ארבעה זוזים.

ותא איבעיא להו: אינקבה ריאה - היכא, במקום, דמשמשא ידיה דטבחא. האם תלינן את הנקב במימוש הטבח, ומכשירים אותו, או לא תלינן?

רב אחא בר נתן אמר: תלינן. מר זוטרא בריה דרב מרי אמר: לא תלינן. והלכתא - תלינן. אמר רב שמואל בריה דרבי אבהו: אבא, מוישי כלי [מראשי הדרשנים המשמיעים לציבור את דבריו] דרפרס הוה, ואמר - תלינן!

אמרוה להא מילתא קמיה דמר זוטרא בריה דרב מרי - ולא קבלה! אמר רב משרשיא: כוותיה דאבוה דאבא, רב אחא, מסתברא. דהא תלינן בזאב שבא ונטל בני מעיים, והחזירן כשהן נקובין - שהוא ניקבם. ולא חיישינן שמא היו בהם הנקבים לפני החשיטה, והואב במקום הנקבים ניקב. והוא הדין הכא, כשמישמש הטבח בריאה, ויש לתלות את הנקב במימוש הטבח, לא חיישינן שמא היה נקב בריאה לפני החשיטה.

מורנא, תולעת היוצאת מן הריאה, וניקבה -

פלגי בה רב יוסף בר דוסאי ורבנן. חד אמר: קודם שחיטה פריש התולעת מן הריאה וניקבה, ונטרפה.

וחד אמר: לאחר שחיטה פריש מהריאה, וניקבה לאחר שחיטה, וכשרה.

והלכתא: לאחר שחיטה פריש. שנינו במשנה: רבי שמעון אומר עד שתינקב לבית הסימפונות:

אמר רבה בר תחליפא אמר רבי ירמיה בר אבא: עד שתינקב לסמפון גדול.

ויתב רב אחא בר אבא קמיה דרב הונא. ויתב וקאמר: אמר רבי מלך אמר רבי יהושע בן לוי - הלכה כרבי שמעון.

אמר ליה רב הונא לרב אחא: וכי בשמו של רבי מלך ערבה. הגר במקום של הערביים, קאמרת שהלכה כרבי שמעון? והרי הוא אמר איפכא, אין הלכה כרבי שמעון, קאמר.

כי סליק רבי זוירא לארץ ישראל מבבל, אשכחיה לרב ביבי, דיתבי וקאמר: אמר רבי מלך אמר רבי יהושע בן לוי - הלכה כרבי שמעון.

אמר ליה רבי זוירא: חיי דמרו! דאנא, ורבי חייא בר אבא, ורבי אסי, איקלענין לאתריה נקלענו למקומו דרב מלך. ואמרו ליה: אי, האם אמר מר, הלכה כרבי שמעון? ואמר לן: אין הלכה כרבי שמעון, אמרו.

שאל רב ביבי את רבי זירא: ואת, מה בידך? והיינו, כיצד מוכרע אצלך לא לפסוק כרבי שמעון אם לאו? אמר ליה רבי זירא: הכי אמר רבי יצחק בר אמי אמר רבי יהושע בן לוי: הלכה כרבי שמעון! ומסקנת הגמרא היא: ואין הלכה כרבי שמעון!

שנינו במשנה: ניקבה הקבה: אמר רבי יצחק בר נחמני אמר רבי אשעיא: חלב שעל גבי קבה - כהניס, שהיו מקבלים מתנות כהונה וזרע לחיים וקובה, נהגו בו והתר לאכול, כרבי ישמעאל, שאמר משום אבותיו שיותר לאוכלו. ונקט כהנים אגב דבריו של רבי ישמעאל שהיה כהן, והוא הדין שישראלים היו אוכלים אותו.

וסימניך להתיר, ושאמרו רבי ישמעאל: ישמעאל כהנא - מסייע כהני. ומבארת הגמרא: מאי היא? היכן מצינו שרבי ישמעאל מסייע לכהנים?!

דתניא [במדרש ר' כה תברכו את בני ישראל]. רבי ישמעאל אומר: למדנו מכאן ברכה לישראל מפי כהנים.

אבל, לכהנים עצמן שגם הם מתברכים לא למדנו. כשהוא אומר "ואני אברכם", הוא אומר: כהנים מברכין לישראל, והקב"ה מברך כהנים. רבי עקיבא אומר: למדנו ברכה לישראל מפי כהנים. ממי גבורה לא למדנו. כשהוא אומר "ואני אברכם", הוא אומר: כהנים מברכים לישראל, והקב"ה ממכים על ידם.

והיינו, שלפי רבי עקיבא "ואני אברכם" היא הברכה שמברך הקב"ה לישראל. והדין בה: אלא, רבי עקיבא, ברכה לכהנים, מנא ליה?

אמר רב נחמן בר יצחק [בראשית יב] מ"ואברכה מברכין."

ומאי האי דאמרין, רבי ישמעאל מסייע כהני, והרי גם לרבי עקיבא יש ברכה להכניסם?! דמוקי לה שהוא מעמיד לברכת כהנים [יאני

מ"ט ע"ב דתניא וניקרא ג], "את כל החלב

אשר על הקרב" וגוי' - להביא חלב שעל גבי הדקין [מעיים], דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר: להביא חלב שעל גבי הקבה. ורמניהו סתירה לכך, מהא דתניא, "זאת כל החלב אשר על הקרב", רבי שמעון אומר: מה חלב הממסכה את הקרב, קרום יש עליו, ונקלף הקרום מעל החלב, שאינו ארוק בו. אף כל חלב יש עליו קרום ונקלף, והיינו נמי חלב שעל גבי הקיבה.

רבי עקיבא אומר: מה חלב הממסכה את הקרב הוא תותב, שהרי הוא פרוס מעל הקרב כשמלה פרושה, ויש מעליו קרום ונקלף, אף כל חלב שהוא תותב, ויש עליו קרום, ונקלף. למטע חלב שעל גבי הקיבה, שהוא ארוק אל הקיבה. ותיקשי, שכאן אמר רבי עקיבא כי רק החלב שעל הקרב אסור ולא חלב שעל הקיבה, ואילו בברייתא קמייטא אמר איפכא, שהחלב על הקיבה אסור!

שלח רבין משמיה דרבי יוחנן: כך היא הצעה של משנה, דהיינו, צדק אתה במה שפרכת, ואיפוך קמייטא. ואימא: להביא חלב שעל הדקין, דברי רבי עקיבא. והוינן בה: מאי חזית דאפכת קמייטא?! איפוך בתרייתא?!

ומשנינן: שאני הכא, בברייתא בתרייתא, כיון דקתני בה "מה חלב", והיינו, כיון שבאנו לדרוש את המקרא, והוצרך התנא דברייתא לדקדק בדבריו, ולומר - למר קרום ונקלף, ולמר תותב קרום ונקלף, תנא דווקא נהיינו, תנא "דוקא" הוא, כלומר, שמוקדק בדבריו, ולא תשנה את דבריו מפני תנא דברייתא אחרת.

ומקשינן: אי הכי, דאפכת, מאי האי דקא אמרינן לעיל שנהגו היתר בחלב הקיבה כרבי ישמעאל?! והרי עתה שהפכת ואמרת שרבי עקיבא הוא המתיר את חלב הקיבה ולא רבי ישמעאל - כרבי עקיבא היא?!

ומשנינן: אמר רב נחמן בר יצחק: הכוונה היא לרבי ישמעאל שאמר משום אבותיו שחלב הקיבה מותר ונדבריו עקיבא. וליה, לרבי ישמעאל עצמו, לא סבירא ליה!

אמר רב: חלב טהור, שהוא ארוק לדבר הנמצא סמוך לו, ובגוף חלב הכנתא המהורק מאד למעיים, סותם את הנקב, והרי היא כשירה. ואילו

במקום ברכה דישאל, ולא לומר אותה מ"אברכה מברכין" כמו שלומד רבי עקיבא. וברכה שכזאת עדיפה, משום שמתברכים

חלב טמא, שאינו מהורק היטב, אינו סותם. ורב ששת אומר: אחר זה, חלב טהור, ואחר זה, חלב טמא - סותם.

כעו רבי זירא: חלב חיה הממסכה את הקרב, שהוא חלב טהור, שהרי אין חלב חיה אסור באכילה - מאי?

האם דוקא אמר רחמנא חלב טהור סותם, והאי נמי חלב טהור הוא.

או דלמא, משום דמהורק קא סתים, והאי, חלב חיה הממסכה על הקרב, לא מהורק, ואם כן לא סתים?!

אמר אבוי: מאי תיבעי ליה?! נהי דשרי, הגם שיותר חלב חיה באכילה, אבל אהדוקי לא מהורק, והרי זהו כל יסוד ההיתר, שסותם את הנקב, וחלב זה אינו סותם.

ההוא נקב, דסתמה חלב טמא, דאתא, שהובא לשאלו עליו, לקמיה דרבא.

אמר רבא: למאי ניוחש לה? חדא, דהא אמר רב ששת - חלב טמא נמו סותם! ועוד סיבה שיש לנו להקל, שהרי התורה חסה על ממונם של ישראל,

כדמוכח מקרא דצרת בתים, שמצווה הכהן לפנות את הבית לפני שיטמאהו, כדי שלא יטמאו כלי החרס. על אף שהם בעלי ערך ממוני נמוך, ויבואו לידי שבירה.

אמר ליה רב פפא לרבא: הא רב אמר לעיל דחלב טמא אינו סותם, ואיסורא דטריפה דאורייתא הוא - ואת אמרת "התורה חסה על ממונם של ישראל"?! והרי באיסורי תורה יש לנו ללכת אחרי המחמיר!?

מנימומן כנדוקא, מוכר כדים. איגלי ליה בסתקא, כד דובשא של דבש. והיינו, שעמד ללא כיסוי.

אתא לקמיה דרבא לשאל אם יש לחוש לו מצד משקה גלוי.

אמר רבא: למאי ניוחש לה?

חדא, דתנן: שלשה משקים אסורים משום גילוי - היין, והמים, והחלב. ושאר כל המשקים - מותרים.

ועוד, התורה חסה על ממונם של ישראל. אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבא: רבי שמעון

אסור לה משום גילוי, וכדמבארין לקמן, וגילוי סכנת נפשות הוא, ויש לנו לילך אחר המחמיר, ואת אמרת "התורה חסה על ממונם של ישראל"?! ומבארת הגמרא: רבי שמעון מאי היא?

הכהנים יחד עם ישראל. ודנה הגמרא: רבי ישמעאל שאמר משום אבותיו שחלב שעל גבי קיבה מותר - מאי היא?

דתניא: חמשה משקים אין בהם חשש משום גילוי: ציר, וחומץ, שמן, ודבש, ומוריס.

רבי שמעון אומר אף הן יש בהן משום גי לוי. ואמר רבי שמעון: אני ראיתי נחש ששתה ציר בצירין.

אמרו לו: נחש שטיא הוה, ואין מביאין ראיה מן השוטים!

אמר ליה רבא לרב נחמן בר יצחק: אודי לי, מיהא, בציר, שאין לחשוש בו לגילוי דלא קיימא לן ביה כרבי שמעון. והראיה, דהא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע ורבנן כי הוה להו גילויא,

שהיה להם מים או יין שהתגלו, שדו ליה בציר, היו טובלים אותם בציר, לפי שהציר שורף את הארס!

וכמו שבציר לית הלכתא כרבי שמעון, בדבש נמי אין הלכה כמורו.

אמר ליה רב נחמן בר יצחק: אודי לי מיהא בדבש, שהלכה כרבי שמעון, היות דרבי שמעון בן אלעזר קאי כוותיה דרבי שמעון, וחייש בו לגילוי.

דתניא: וכן, כדברי רבי שמעון, היה רבי שמעון בן אלעזר אסור בדבש מגולה.

אמר רב נחמן: חלב העשוי ככובע - אינו סותם. ומבארין: היכא איכא כזה חלב?

אמרי לה, יש אומרים שהוא חטיף דכרכשא, והוא החלב המצוי על החלחולת, שהוא עשוי עיגולים עיגולים כמו כובע, ואם ניקבה, ואיתו חלב סותמה, לא מהני סתימתו, והיא טרפה.

ואמרי לה, ויש אומרים, שהוא טרפשא דליבא. שומן חלב שעשוי ככובע. שאם ניקב חלב, או הריאה הסמוכה לו, אין שומן זה סותם את הנקב.

אמר רבא: שמעית מנייה דרב נחמן תרתי שמעות, בדין חלב שעל הקיבה. חד, חלב אחד נקרא חמיצא, וחד, חלב אחר, נקרא בר חמיצא.

חד מהם סתים, סותם נקב, וחד לא סתים, ולא ידענא הי מנייהו סתים.

רב הונא בר חנינא, ורב הונא בריה דרב נחמן אמר: בר חמיצא - סתים, חמיצא - לא סתים.

אמר רב טובות: וסימניך: יפה כח הבן "בר חמיצא" שסותם, מכח האב "חמיצא", שאינו סותם.

ומבארת הגמרא: הי חמיצא והי בר חמיצא? תא שמע: דאמר רב נחמן: אינהו, בני ארץ ישראל, מיכל אכלי ליה, דקסברי חלב טהור הוא.

נ ע"א ולדין, אפילו מיסתם נמי לא סתים? והיינו, נהי דאנן, בני בבל, לא מחזיקין את החלב הזה כחלב טהור ואין אנו אוכלים אותו, אבל אין זה מסתבר שנחלק על כך שהוא סותם את הנקב. ומוכח מדבריו שחלב זה של הקיבה, שנחלק בו בני ארץ ישראל ובני בבל אם מותר לאוכלו, הוא החלב שנקרא "בר חימצא", שעליו אמר רב נחמן שהוא סותם.

הקיבה עשויה כקשת, ומוקפת משני צידיה בחלב. הצד הפנימי של הקיבה נקרא "ייתרא" על שם יתר הקשת, שהוא החלב הנמתח בין שתי קצות הקשת, מצידה הפנימי. והצד החיצון נקרא "קשתא" על שם הקשת, מצידה החיצון. החלב המצוי בצד הפנימי של הקיבה קרוי "חלב דאייתרא", והיינו, החלב שנמצא בצידו של היתר. ואילו החלב המצוי בצדה החיצון של הקיבה נקרא "חלב דאקשתא", שנמצא על הקשת מבחוץ. וב"חלב דאייתרא" נחלקו בני ארץ ישראל ובני בבל, וכדמפרש ואויל.

וחלב דאקשתא - כולו עלמא לא פליגי דאסור. שאינו מהורק ואינו מחובר לקיבה אלא באמצע הקשת.

כי פליגי - בחלב דאייתרא. בני בבל סבירו כרבי ישמעאל, שכל קרום ונקלף חלב טמא הוא, וחלב זה קרום ונקלף הוא. ואילו בני ארץ ישראל סבירו כרבי עקיבא, דבעינן תותב ונקלף, והאי לאו תותב הוא.

איכא דאמרו: חלב דאייתרא - כולו עלמא לא פליגי דשוי. דסבירי כרבי עקיבא, דכיון דלאו תותב הוא שריא.

כי פליגי, בחלב דאקשתא, שמחובר הוא במקצת. ופליגי אם חיבור במקצת חשיב תותב.

ועתה חזרת הגמרא ללישנא קמא, דפליגי בחלב דאייתרא, ובני ארץ ישראל הם בלבד שנהגו לאוכלו -

כי הא דאמר רב אויא אמר רבי אמי, שהוא מבני ארץ ישראל: מקמצין, והיינו, כשבאים לאכול את החלב דאייתרא, מסירים מעט חלב מעליו, כדי לצאת מידי ספק חלב שעל הקרב שאסור לאוכלו, ואכילנן לחלב דאייתרא.

וכן אמר רבי ינאי משום זקן אחד - מקמצין. אמר רב אויא: הוה קאינאמא קמיה דרבי אמי - קמצו לחלב דאייתרא מלמעלה והבו ליה, ואכל!

שמעיה משמשו דרבי חנינא, הוה קאי קמיה דרבי חנינא.

אמר ליה רבי חנינא: קמוץ, הב לי, דאיכול מחלב דאייתרא.

חזייה רבי חנינא דהוי קמחטס, מהסס מליתן לו לאוכלו.

אמר ליה: בבלאה את! שנוהגים בו איסור גום, חתוך אותו כולו עד עיקרו, ולשיתך שהוא אסור - שרי, זרקו אותו!

תניא: רבן שמעון בן גמליאל אומר: בני שמעון שניקבו, וליחה מפנים סותמתן - כשרה. ומבארין: מאי ליחה?

אמר רב כהנא: שירקא דמעייא, נולד דביק, דנפיק היורא מהמעיים רק אגב דחוקא. ולכן הוי סתימא מעליא.

גמירי למדו **חבריא דרבי אבא מרבי אבא בריה דרבי חייא**, ומנו - רבי זירא.

ואמרו לה: גמירי חבריא דרבי זירא מרבי זירא, ומנו - רבי אבא בריה דרבי חייא בר אב א: הכי אמר רבי יוחנן - הלכה כרבן שמעון בן גמליאל בטרפה, והלכה כרבי שמעון באבל.

ומבארין: הלכה כרבן שמעון בן גמליאל בטרפה - הא דאמרן, בני מעיים שניקבו וליחה סותמתן, כשרה.

הלכה כרבי שמעון באבל, מאי היא? **התניא:** אבל שלא ידע שמת לו קרוב, אם כל שלשה ימים הראשונים בא אותו האבל ממקום קרוב אל המקום שהו יושבים האבלים, שהוא מהלך יום אחד, שהיה ראוי שידע מאבלותו, הרי אפילו שלא ידע שעליו להתאבל מונה הוא עמהן, יחד עם קרוביו שהחלו כבר להתאבל ביום הראשון, ומסיים את אבלותו יחד עמהם.

אבל אם בא ממקום רחוק - מונה לעצמו מיום שהגיע את שבעת ימי האבלות.

מכאן ואילך, אם בא לאחר שלשה ימים מתחילת האבלות, אפילו בא ממקום קרוב, מונה לעצמו.

רבי שמעון אומר: אפילו אם ביום השביעי בא ממקום קרוב - מונה עמהן.

אמר מאן דהוא אחד מן התלמידים, ששמו לא היה זכור למסדר הגמרא: איזכ, אזכא ואיסק, ואעלה מבבל לארץ ישראל, ואגמרה לשמעתיא מפומייה דמרה. מבעל השמועה (רבי אבא), ואברר אם אכן אמר שהלכה כרבי שמעון. **כי סליק, אשכחיה לרבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא.**

אמר ליה: וכי אמר מר - הלכה כרבן שמעון בן גמליאל בטרפה?!

אמר ליה: הא אין הלכה כרבי שמעון בטרפה, אמרו!

ושבו שאלו: **כרבי שמעון באבל, מאי? האם** הלכה כמותו באבל או לא.

אמר ליה: אם הלכה כרבי שמעון באבל - פלוגתא נינהו.

דאייתמר: רב חסדא אמר: הלכה כרבי שמעון באבל. **וכן אמר רבי יוחנן:** הלכה כרבי שמעון באבל.

ורב נחמן אמר: אין הלכה כרבי שמעון באבל. ומסקנת הגמרא היא: ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל בטרפה.

והלכה כרבי שמעון באבל.

דאמר שמואל - הלכה כדבריו המוקל בא כל.

אמר בר שמי בר חייא: מקפיים בבני מעיים. אם

ניקבו המעיים, ואין יודעים אם ניקבו לפני שחיטה או לאחריה, מנקבים בה נקבים נוספים, ומקריבים ומשוים אותם, ואם הם דומים, בידוע הוא שנהי הנקבים לאחר שחיטה.

ומביאה הגמרא מעשה בהנהו בני מעיים מנקבים דאתו לקמיה דרבא.

אקפניהו רבא, ולא אידמו הנקבים שהיו לנקבים שניקבו.

אתא רב משרשיא בריה דרבא, ממשמש בהו בנקבים החדשים, ואידמו, נעשו כל הנקבים דומים.

אמר ליה רבא לבנו: מנא לך חכמה הא?!

אמר ליה: מעצמי הבינותי, שידעתי כמה ידי ממשמשו בהני הנקבים הקודמים מקמו דליתו לקמיה דמור. והילכך, משמשתי בנקבים החדשים, כדי להשוות אותם לקודמים באמצעות משמשו הידים, כשם שמשמשו הקודמים.

אמר ליה רבא: חכים ברי בטרפות - כרבי יוחנן! שהיה חכם בכל מילי.

רבי יוחנן רבי אלעזר דאמרי תרויהו - מקיפיים בריאה!

אמר רבא: לא אמרן שמקיפין בריאה אלא באותה ערוגה. והיינו, באותו הדופן של הריאה, הימני או השמאלי. אבל מערוגה לערוגה לא מקיפין.

והלכתא - מקיפין אפילו מערוגה לערוגה, מדקה לדקה, מאונא לאונא, שהיא החלק הדק שבריאיה, ומגסה לגסה, ומאונא לאונא, שהיא החלק הגס שבריאיה.

אבל לא מקיפין מגסה לדקה, ולא מדקה לגסה.

אבוי ורבא דאמרי תרויהו: מקיפין בקנה. שאם נמצא קנה שנפסק או שהיה בו חור בגודל איסור, ואין יודעים אם אירע לפני השחיטה או אחריה, חותכים במקום אחר בקנה, ומשוים ביניהם.

אמר רב פפא: לא אמרן דמקיפין בקנה אלא באותה חוליא. אבל מחוליא לחוליא, לא מקיפין.

והלכתא - אפילו מחוליא לחוליא מקיפין. ומבר חוליא לבר חוליא. "בר חוליא" הוא החצי התחתון של החוליה של הקנה, שהוא דק לעומת החצי העליון של הקנה שהוא עבה נעין ציור בספר שיחת חולין.

אבל לא מקיפין מחוליא לבר חוליא, ולא מבר חוליא לחוליא.

אמר זעירי: חלחולת, הכרשת, שהוא המקום האחרון של המעי הגס, שבו יוצא הרעי החרוצה, שניקבה - כשרה, הואיל ויריכים של הבהמה מעמידות וסותמות אותה.

וכמה תינקב ותהיה כשרה?

אמר רבי אילעי אמר רבי יוחנן: מקום הדבק, שהכרשת דבוקה בירכיים - כשר עד שיחתך ברובו.

שלא במקום הדבק - אם נחתך במשהו, פסול.

אמר רבן רבן קמיה דרבא משמיה דרב נחמן:

נ ע"ב אמר להו רבא: לאו מי אמינא לכו, לא תתלו ביה ברב נחמן בוקי סריקי, כדים ריקים. כלומר, דברים שאינם נכונים. הכי אמר רב נחמן: מקום הדבק - אפילו ניטל כולו, כשר. והוא, שנשתייר בו כדי תפיסה, אחיות יד. וכמה הוא?

אמר אביי: כמלא בטרא, אצבע. ושיעור זה הוא אפילו בתורא, שור גדול. שנינו במשנה: הכרס הפנימי:

אמר רב יהודה אמר רב: העיד נתן בר שילא, ריש טבחיא דצפורי, לפני רבי, משום רבי נתן: אי זו היא כרס הפנימי? - סניא דיבני. שהוא המעי העיוור, והוא מקום מאוס.

וכן אמר רבי יהושע בן קרחה, שהכרס הפנימי הוא סניא דיבני. רבי ישמעאל אמר: הכרס הפנימי הוא איסתומא דכרסא, פי הקיבה.

רב אסי אמר רבי יוחנן: מקום צר יש בכרס, ואותו מקום קרוי הכרס הפנימי - ואיני יודע איזהו.

אמר רב נחמן בר יצחק: נפל כרסא בבירא, הואיל ואיך יודע מה, לא הועלת לנו מאומה בבירא.

אמר רב אחא בר רב עזא אמר רב אסי: אני אפרש מה הוא אותו "מקום צר" - מן המיצר, ממקום שהכרס הולך ונהיה צר כלפי הוושט. וקרוי "כרס פנימי" משום שהוא נחבא בין דופני החזה, ולמטה. והיינו, מקום זה נמצא למטה מהכרס החיצונה כאשר הבהמה תליה אחר שחיטה ברגליה וראשה מופנה כלפי מטה. רבי יעקב בר נחמני אמר שמואל: מקום שאין בו מילת.

"מילת" הוא צמר. והיינו, שבתוך הכרס יש בליטות ועירות הנראות כמו צמר, ונהגים לגרור אותן במים רותחין מן הכרס. ויש מקום בקצה

הכרס, בסמוך לוושט, ששם הוא חלק, ואין בו צמר [מילת]. והוא מקום הכרס הפנימית.

רבי אבינא אמר גניבא משמיה דרב: טפח בוושט הסמוך לכרס - זו היא כרס הפנימית.

אמרי במערבא משמיה דרבי יוסי בר חנינא: כל הכרס כולו - זו היא כרס הפנימית.

ואיזהו כרס החיצון? - בשר קרום עבה החופה את רוב הכרס.

רבה בר רב הונא אמר: מפרעתה. ומבארין: מאי מפרעתה? [ראה ציור בספר שיחת חולין].

אמר רב אויא: היכא דפרעו טבחי. המקום שבו מתחילים הטבחים לחתוך את בטן הבהמה

לאחר שחיטה, ונראה בו תחילת הכרס. בנהרדעא עבדי כרבה בר רב הונא.

אמר ליה רב אשי לאמימר: כל הני שמעתתא, דסניא דיבני, ואסתמוכא, ומקום שאין בו מילת - מאי?

אמר ליה: כולוה - שייכן בדרכה בר רב הונא! שכולן עומדים באותו צד למעלה או למטה, וכשמטריפים את אותו הצד בנקב כל שהוא, מטריפים את כל הנקבים שבמקומות הללו.

ודרב אסי אמר רבי יוחנן דאמר "ואיני יודע איזהו" - מאי?

אמר ליה: כבר פירשה רב אחא בר עזא, דהיינו מן המיצר ולמטה. וגם הוא כנגד מפרעתה.

ודרבי אבינא, דאמר הכרס הפנימי נמצא בוושט, ודבני מערבא, דאמרי כל הכרס כולו קרוי פנימי, דינו בנקב כל שהוא - מאי?

אמר ליה: הני, ודאי פליגי על רבה בר רב הונא. שנינו במשנה: רבי יהודה אומר בגדולה טפח, והקטנה ברובה. כו'.

אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר: לא גדולה גדולה ממש, והיינו, לא גדולה שבגדולות.

ולא קטנה קטנה ממש, והיינו, קטנה שבקטנות.

אלא, כל שנקרע בה טפח ולא היו רובא - זו היא ששנינו בגדולה טפח.

וכל שנקרע בה רובא ולא היו טפח - זו היא ששנינו: בקטנה ברובא.

ותמחה הגמרא: היכא דנקרע רובא ולא היו טפח, הרי פשיטא שהיא טריפה, שהרי רובו ככולו נחשב?

ומשנינן: לא צריכא, דהוויא טפח במשהו. והיינו, שאם יקרע משהו בנוסף לרוב יהיה באותו קרע טפח.

מהו דתימא, כבהאי גוונא שחסר רק משהו להשלים לטפח, לא די בנקרע רובו, אלא עד דמיקרע בה טפח לא היו טרפה - קא משמע לן, דאפילו הכי, אם נקרע רובו סגי להטריפה.

אמר גניבא אמר רבי אסי: נקדרה הכרס החיצונה, ששיעורה בטפח, ונהיה בה נקב ארוך כעין ארובה, ורוחבו כסלע - טרפה. שאם תמתח ויקרבו את שפת הארובה האחת מול השניה -

תעמוד על הטפח. ולפי זה, שיעור הסלע הוא שני שלישי טפח, והיקף הארובה הוא שני טפחים, ונמצא שקוטר הארובה הוא טפח, לפי הכלל שכל עיגול הקיפו הוא פי שלשה [ומשה] מקוטר.

אמר רבי חייא בר אבא: לדידי מפרשא לי מיניה דגניבא, אמברא דנהרדעא: נקדרה כסלע -

כשרה. ותר מכסלע - טרפה!

וכמה הוא "ותר מכסלע"?

אמר רב יוסף: כגון דעייילן בהאי ארובה תלת קשייתא, גרעיני תמרה, כשהם בציפא, עם שיירי האוכל, ונכנסים בדוחקא. או שהיו אותם שלשת

הגרעינים בלא ציפא ואז הם נכנסים ברווחא.

שנינו במשנה: המסט ובית הכוסות שניקבו לחוץ, תנו רבנן: מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות, הרי

אם ניקב בית הכוסות מצד אחד - כשרה. משני צדדים - טרפה.

נמצא עליה קורט דם -

נ"א ע"א בידוע שלפני שחיטה ניקבה, והרי היא טריפה.

לא נמצא עליה קורט דם - בידוע שלאחר שחיטה ניקבה, והרי היא כשרה.

הגלד פי המכה - בידוע ששלשה ימים קודם שחיטה ניקבה, ואם לקחה הלוקח בתוך שלשה ימים אלו, הרי זה מקח טעות.

לא הגלד פי המכה, ואין ידוע אם ניקבה לפני שלקחה או לאחר שלקחה - **המוציא מחבירו עליו הראיה!**

והוינן בה: **ומאי שנא** האי נקב שבבית הכסות שנמצאה בו מחט מכל נקובי דעלמא, דאף על גב דליכא דם - **טריף מר** [נתנא בברייתא!]

ומשנינן: **התם**, בשאר הנקבים, **ליכא מידי תלתות** בו שנעשה הנקב לאחר שחיטה, כי אין לו לדם אפשרות **למיסוך** להידבק, משום שהוא נבלע בבשר, אבל הכא, **כיון דאיכא מחט - אי איתא קודם שחיטה הוא - מיסוך** הוא סריך. היה הדם נדבק במחט. ולכן, כיון שנמצאת כאן מחט, הרי הקורט דם שנמצא עליה הוא המבחן אם ניקבה לפני שחיטה או לאחריה.

אמר ליה רב ספרא לאביי: חזי מר האי צורבא מרבנן דאתא ממערבא, ואמר "רב עירא - שמני" [דהיינו: שמי הוא רב עירא], ואמר: **מעשה היה**, ובא לפני רבי מחט שנמצאת בעובי בית הכסות מצד אחד - **וטרפה!**

שלח ליה אביי לרב עירא לקרוא לו שיבוא אליו. לא אתא לגביה.

אזל הוא אביי לגביה דרב עירא. הוה קאי רב עירא איגורא, על הגג למעלה.

אמר ליה אביי: ניחות מר, וניתי, יירד מר יבוא למטה!

לא נחית רבי עירא. סליק עלה הוא אביי לגביה.

אמר ליה אביי לרב עירא: אימא לי גופא דעובדא היכי הוא?

אמר ליה: מפתיר כנסיות אנא, אני מכניס ומוציא תלמידים, ואוספם ומעמידם לילך מבית המדרש לעילא מרבי רבה, מרבי יהודה הנשיא.

והוה יהו שם רב הונא ציפוראה ורבי יוסי מדאיה, **יושבין לפניו**.

ובאת לפני רבי מחט שנמצאת בעובי בית הכסות מצד אחד, מבפנים, והיתה בית הכסות הפוכה, לצורך הבדיקה מבפנים. והפכה רבי לבית הכסות, לצד החיצון, **ומצא עליה**, כנגד פיה של המחט, על בית הכסות מבחוץ, **קורט דם** - **וטרפה**.

ואמר: אם אין שם מכה, אם לא ניקבה המחט את בית הכסות עד למבחוץ, **קורט דם** זה מבחוץ לבית הכסות - **מניין?**

אמר ליה אביי, כשהוא מתבטא ביחס לעצמו: **טרח טרייה לההוא גברא!** כמה הטרחת לאותו האיש. [והיינו: שהטריח רב עירא את אביי כאילו יש בידו שמועה מרבי בדין מחט שנמצאת בבית הכסות, אם מועילה לה בדיקה של קורט דם שנמצא עליה, בשעה שלא היה לו כל חידוש בענין זה, שהרי הכא לא בניקבה מצד אחד מדובר אלא בניקבה משני צדדים, שהרי] **מתניתין**

מפורשת היא. וכמו ששינוי: **המסט ובית הכסות שניקבו לחוץ**, הרי הם טרפה. שינוי במשנה: **נפלה מן הגג: אמר רב הונא: הניח בהמה למעלה בגג**, ובא **ומצאה למטה**, על הארץ, **אין חוששין לה משום ריסוקי אברים**. כיון שלא ראינו שנפלה, תלינן שקפצה מעצמה, ובקופצת מעצמה לא חיישין לריסוקי אברים. שרק בהמה שנפלה צריך להשהותה מעת לעת לפני שחיטה, מחשש לריסוקי אברים.

הוא גדיא דהוה ליה לרבינא, דחזי חושלא שראתה שעורים קלופים באיפומא. שהיה הגדי למעלה, וראה דרך פי הארובה את השעורים בבית, למטה. דגר, קפץ למטה, נפל מאיגרא - **לארעא**. אתיא הביא רבינא את הגדי לקמיה דרב אשי לשאלו עליו.

אמר ליה, כך שאל רבינא את רב אשי: האם הא דאמר רב הונא: **הניח בהמה למעלה ובא ומצאה למטה אין חוששין משום ריסוקי אברים**, טעמו הוא משום דאית לה מידין בכתלים למסוך, להאחז בהם בשעת נפילה. ואילו האי - **לית ליה מידי למסוך**, ויש לחשוש לו לריסוקי אברים. או דלמא, משום דאמדה נפשה אם היא יכולה לקפוץ, והיא גדיא נמי אמדה נפשה שיכולה לקפוץ, ואם אינה יכולה לקפוץ אינה קופצת. ואם קפצה, סימן הוא שביכולתה לעשות כן.

אמר ליה: טעמו של רב הונא שהכשיר הוא משום דאמדה נפשה. והוא נמי אמדה נפשה.

היא אימרתא דהוה בי רב חביבא, דהוה שרין, היו נגררים אחריה כרעיה בתרייתא, רגליה האחריות.

אמר רב יומר: האי - שיגורנא [מחלה מסוימת] נקטיה.

מתקיף לה רבינא: **ודלמא חוט השדרה איפסק**, ולכן היא טרפה.

בדקוה, אשכחוה כרבינא. ומסקינן: **ואפילו הכי**, הלכתא כרב יומר, ולא

מודקקים לבדוק בהמות שגורות את רגליהן האחריות. כי **שגרונא שכיה**, ואילו הפסק חוט השדרה לא שכיה.

אמר רב הונא: אילים זכרים המנגחין זה את זה - אין חוששין להם משום ריסוקי אברים, אף על גב דמיירו וקיימי, שהם דואגים וכואבים. כי **צימרא חמימות בעלמא הוא דנקט להו**. אבל, **אי נפול לארעא** - **ודאי חיישין**.

אמר רב מנשי: הני דכרי, אילים, דגנבי גנבי, בשעה שגונבים אותם משליכם אותם הגנבים למעלה מכותלי החצר, ונפלים מעל כותלי החצר לארץ - אין חוששין להם משום ריסוק אברים. מאי טעמא?

כי שדו להו, כאשר הגנבים זורקים אותם, **אמתיניהו שדו להו**, על מותניהם הם משליכים אותם ולא על גבם, **כי היכי דלירטהי**, כדי שירוצו קמיהו. ולכן לא חיישין לריסוקי אברים. אבל, אם אהדיניהו, החזירום למקומן, זרקו אותם הגנבים בוריקה מעבר לכותל, **ודאי חיישין שמא זרקום הפוכים**, על גבם.

והני מילי דחיישין, דאהדיניהו הגנבים למקומם, **מחמת וראה**. אבל אי אהדיניהו הגנבים מחמת שחזרו בתשובה - **תשובה מעלייתא הוא דעבדי**, וברור שזרקו אותם על מותניהם!

אמר רב יהודה אמר רב: מי שהכה, והיינו, כיוון להכות את הבהמה על ראשה, **והלכה לה המכה כלפי זנבה**, והכה על זנבה. או שכיוון להכות על זנבה, והלכה לה המכה כלפי ראשה, הרי אם היתה המכה שהכה כנגד כל השדרה כולה - אין חוששין משום ריסוקי אברים. ואי שלים חוטרא

אפלגי דגבא, שלא היה ארוך המקל כאורך כל חוט השדרה, ונמצא שהכה כנגד חלק מהשדרה, באמצעה - **חיישין** שמא פגעה המכה באמצע חוט השדרה והפסיקה אותו.

ואי אית בה במקל שהכה בו קיטרי, שיורי ענפים - **חיישין**.

ואי מחזי אפסקיה, לרוחב הגב ולא לאורכו - **חיישין**. **אמר רב נחמן: בית הרחם** והיינו, עגל שגולד היום, שיצא מבית הרחם שהוא מקום צר, מותר מיד לשחוט, ואין צורך להשהותו כדי לבדוק שמא נדחק בצאתו מבית הרחם ונתרסק איבריו, כי אין בו חשש משום ריסוקי אברים.

אמר ליה רבא לרב נחמן: תניא דמסויע לך, ממה ששינוי במסכת נדה [נג ב:] **תינוק בן יום אחד מטמא בזיבה**.

נ"א ע"ב ואי סלקא דעתך יש בו חשש ביציאתו מרחם אמו משום ריסוקי אברים אמאי מטמא התינוק בויבה, והרי, אם כן, חולה הוא, ואיקרי כאן "זב מבשרו" - ולא זב מחמת אונסו?!

ודחינן: הכא במאי עסקינן, כגון שיצא דרך דופן, ששם אין חשש לריסוק ביציאתו.

תא שמע ממה ששינו במסכת ביצה ו' ב: עגל שנולד ביום טוב - שוחטין אותו מיד ביום טוב, שאין בו איסור מוקצה, כיון שהיה מוכן לשחיטה אגב אמו. ומוכח שלא חיישינן לריסוק איברים.

ודחינן: הכא נמי, כגון שיצא דרך דופן.

תא שמע: ושיון, כל התנאים שנחלקו בכבור שנפל בו מום ביום טוב נשלא היה ראוי לאוכלו בכניסת היום מחמת קדושתו? אי אמרינן ביה מינו דאיתקצאי בין השמשות איתקצאי לכולא יומא, מחדים הם, שאם נולד הבכור, הוא ומומו עמו, שאין בו איסור מוקצה, שהרי במעי אמו אינו קדוש, ומשנולד יש בו מום, שזה - מן המוכן הוא, שאין בו איסור מוקצה, ולכן מותר לאוכלו מיד עם לידתו ביום טוב. ומוכח שאין לחשוש לריסוק איברים.

וכי תימא הכא נמי איירי שיצא דרך דופן.

אי אפשר למור כך כאן. כי בכור היוצא דרך דופן - מי קדוש?!

והא אמר רבי יוחנן: מורה היה רבי שמעון, הסובר שיוצא דופן באדם הרי הוא כילוד, ומטמא את אמו כילודת רגילה, לענין קדשים - שאינו קדוש.

וכיון שאינו קדוש, מה לנו להיתר המום, הרי חולין הוא?!

ודחינן: לעולם חיישינן לריסוק איברים ביציאתו מהרחם. ומה שמותר לאכול את הבכור שנולד במומו ביום טוב, ואין צורך להשהותו מעת לעת, כי הכא במאי עסקינן, שהפריס על גבי קרקע. עמידתו מאליו על פרסותיו, היא המוכיחה שאינו טרפה, ואין צורך בשהיה מעת לעת.

ואמר רב נחמן: כשמפילים את הבהמה לצורך שחיטה, ואפילו ממקום גבוה, בבית המטבחים - אין בו משום ריסוקי אברים.

ההוא תורא דנפל בבית המטבחים, ואישתמע קל

נגיחותיה, יללותיה בנופלו. על רב יצחק בר שמואל בר מרתא, שקל משופרי שופרי, מהמשובח שבבשרו, ואכל אותו.

אמרי ליה רבנן: מנא לך הא שלא חיישת לריסוק איברים?!

אמר להו: הכי אמר רב, בשעה שהשור שוחה ונטה ליפול, צפרנו הוא נועץ בקרקע עד שמגיע לארץ, כך שאין לו חבטה כמי שנופל מגובה.

אמר רבי יהודה אמר רב: בהמה שנפלה מן הגג ואחר כך עמדה, שוב אינה צריכה שהייה מעת לעת.

אך בדיקה בחוט השדרה, וכן בדיקה אם לא נשברו רוב צלעותיה, ואם לא נעקרה חוליה - ודאי בעיא!

ואם הלכה, אינה צריכה אפילו בדיקה! רב חייא בר אשי אמר: אחת זו ואחת זו צריכה בדיקה!

אמר רב ירמיה בר אחא אמר רב: פשטה ידה לעמוד, הרי אף על פי שלא עמדה, שוב אין היא צריכה שהייה מעת לעת. עקרה רגלה להלך - אף על פי שלא הלכה, אינה צריכה אפילו בדיקה.

ורב חסדא אמר: אפילו לא פשטה ידה כדי לעמוד, אלא רק נייערה, נתחזקה ורצתה לעמוד, אף על פי שלא עמדה, אינה צריכה שהייה.

אמר אמנור משמיה דרב דימי מנהרדעא: נפולה, שאמרו חכמים שיש לחוש לה, צריכה בדיקה כנגד בני מעיים, שמה נקרע רוב הכרס החיצונה או שמה ניקבו המעיים.

אמר ליה מר זוטרא: הכי אמרינן משמיה דרב פפא: צריכה בדיקה כנגד בית החלל כולו, משום שבירת רוב צלעות, או עקירת החוליות.

אמר ליה הונא מר בר בריה דרב נחמיה לרב אשי: סימנין מאי? האם צריך לבדוק גם את הקנה והוושט שמה נעקרו ממקומן?

אמר ליה: סימנין - קשין הן אצל נפילה. שהם מחזיקים מעמד ואינם נעקרים בנפילה.

אמר רב יהודה אמר שמואל: עוף שנחבט בנפילתו בעל כרחו על פני המים, כיון ששט מלא קומתו, דיו!

ולא אמרן, אלא כששט ממש, ממורד הנהר למעלה הנהר, שאו שזוטו מראה על בריאותו. אבל אם הוא שט מלמעלה למטה -

מאי הוא דאשפלו, ואין זה שזוט עצמי שלו. ואי הו מיא קיימו, לית לך בה!

ואי שדא ציבי שהיו מושלכים בנהר קיסימי עץ, וקדמיה, והוא הקדים את העצים השטים במים - הא קדמיה איהו לציבי, ואו, אפילו מלמעלה למטה הווי ראייה על בריאותו.

יתרות, והיה אותו הבר מתוח - חיישינן לריסוק איבריו. ואם נפל על בד דלא מתוח - לא חיישינן. עוף ומעופף, דהיינו, אם היתה הגלימא כפולה,

שאו אין העוף נחבט, לא חיישינן!

עוף שנפל בתוך רשת הפרושה באויר, הנקראת איולא, ומקריב קטרי, קשרי הרשת סמוכין זה לזה - חיישינן שמא הקשרים ריסקו את איבריו.

ואי לא מקריב קטרי - לא חיישינן!

נפל העוף על כיתנא, פשתן דעביד בטוני, הכרוך בחבילות, חיישינן לריסוק איברים משום שהן חבילות קשות. ואם נפל על צידי החבילה, דהאי גיסא ודהאי גיסא - לא חיישינן.

נפל על חבילות קנים, הנקראות אסורייתא - חיישינן.

נפל על כיתנא, פשתן דייק, שנחבט הפשתן, ונפיץ, מנופץ, שנעשה רך - לא חיישינן. אבל אם היה הפשתן דייק ולא נפיץ - חיישינן.

דעביד ביורי, אם יש בו גבעולים, כיון דאיכא ביה קטרי, קשרים - חיישינן, על אף שהוא דייק ונפיץ.

דקתא, נעורת של שברי גבעולין הננערים מן הפשתים כשמנפצין אותן - חיישינן. אבל כשהיא דקדקתא, דקה מן הדקה - לא חיישינן.

נברא, סיב הגדל סביב הדקלים - חיישינן. אבל, תימחאתא, לאחר שהילקוהו לרצועות הוא נעשה רך, לא חיישינן.

קיתמא נהילא, אפר מרוקד בנפה הרי הוא נכבש ונעשה קשה. חיישינן, כיון שהוא מרוקד בנפה,

הוא נכבש ונעשה קשה. אבל אם הוא לא נהילא - לא חיישינן, משום שאינו נכבש, ואינו נעשה קשה.

במדבר יט חקת

אונקלוס קיג

יט א וידבר יהוה אל-משה ואל-אהרן
לאמר: ב זאת חקת התורה אשר-צוה
יהוה לאמר דבר ו אל-בני ישראל
ויקחו אליך פרה אדמה תמימה אשר
אינ-בה מום אשר לא-עלה עליה על:
ג ונתתם אתה אל-אלעזר הכהן והוציא
אתה אל-מחויץ למחנה ושחט אתה
לפניו: ד ולקח אלעזר הכהן מדמה
באצבעו והזה אל-נכח פני אהל-מועד
מדמה שבע פעמים: ה ושרף את-הפרה
לעיניו את-ערה ואת-בשרה ואת-דמה
על-פרשה ישרף: ו ולקח הכהן עץ ארז
ואזוב ושני תולעת והשליך אל-תוף
שרפת הפרה: ז וכבס בגדיו הכהן ורחץ
בשרו במים ואחר יבא אל-המחנה
ויקמי לגו קידת תורתא: ו יוצפע לבושהי פהנא ויסחי בשרה במינא ובתר פן ייעול

רש"י

(ב) זאת חקת התורה. לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כתב בה חקת גזרה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה: ויקחו אליך. לעולם היא נקראת על שמך פרה שעשה משה במדבר: אדומה תמימה. שתהא תמימה באדמיות שאם היו בה שתי שערות שחורות פסולה: (ג) אלעזר.

במדבר יט חקת

אונקלוס קיד

וטמא הפהן עד-הערב: ה והשרף אתה
יכבס בגדיו במים ורחץ בשרו במים
וטמא עד-הערב: ו ואסף ו איש טהור
את אפר הפרה והניח מחויץ למחנה
במקום טהור והיתה לעדת בני-
ישראל למשמרת למי נדה חטאת
הוא: ז וכבס האסף את-אפר הפרה
את-בגדיו וטמא עד-הערב והיתה לבני
ישראל ולגר הגר בתוכם לחקת עולם:
ח הנגע במת לכל-נפש אדם וטמא
שבעת ימים: ט הוא יתחטא-בו ביום
השלישי וביום השביעי יטהר ואם-לא
יתחטא ביום השלישי וביום השביעי לא
יטהר: י כל-הנגע במת בנפש האדם
יב הוא ידי עלוהי ביומא תליתאה וביומא שביעאה ידפי ואם-לא ידי עלוהי ביומא
תליתאה וביומא שביעאה לא ידפי: יג כל-דייקרב במיתא בנפשא דאנשא די מות

רש"י

הערב ואחר יבא אל המחנה: (ט) והניח מחויץ לפהנה. לשלשה חלקים מתחלקת אחד נתן בהר המשחה ואחד מתחלק לכל המשמרות ואחד נתן בחיל. זה של משמרות היה חוץ לעזרה ליטול ממנו בני העיירות וכל הצריכין להטהר. וזה שבהר המשחה כהנים גדולים לפרות אחרות מקדשין הימנה. וזה שבחיל נתון למשמרת מגורת הכתוב שנאמר והיתה לעדת בני ישראל למשמרת: למי נדה. למי

במדבר י"ט חקת

אונקלוס קטו

אֲשֶׁר-יָמוּת וְלֹא יִתְחַטָּא אֶת-מִשְׁכַּן יְהוָה
 טָמֵא וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי
 מִי נָדָה לֹא-זָרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד
 טָמְאָתוֹ בּוֹ: זֹאת הַתּוֹרָה אֲדָם כִּי-
 יָמוּת בְּאֹהֶל כָּל-הַבָּא אֶל-הָאֹהֶל וְכָל-
 אֲשֶׁר בְּאֹהֶל יִטְמָא שְׁבַעַת יָמִים: 10 וְכָל-
 כָּלִי פְתוּחַ אֲשֶׁר אֵין-צְמִיד פְּתִיל עָלָיו
 טָמֵא הוּא: 11 וְכָל אֲשֶׁר-יָגַע עַל-פְּנֵי
 הַשָּׂדֶה בַּחֲלָל-חֶרֶב אוֹ בְּמַת אוֹ-בְעֵצִים
 אָדָם אוֹ בַקֶּבֶר יִטְמָא שְׁבַעַת יָמִים:
 12 וְלִקְחוּ לְטָמֵא מֵעֵפֶר שֹׂרֶפֶת הַחַטָּאת
 וְנָתַן עָלָיו מִים חַיִּים אֶל-כָּלִי: שְׁנֵי יָהּ וְלִקַּח
 אֶזוּב וְטָבַל בְּמִים אִישׁ טְהוֹר וְהִזָּה עַל-
 הָאֹהֶל וְעַל-כָּל-הַפְּלִיִּים וְעַל-הַנֶּפְשׁוֹת
 אֲשֶׁר הָיוּ-שָׁם וְעַל-הַנֶּגַע בְּעֵצִים אוֹ בַחֲלָל
 אוֹ בְּמַת אוֹ בַקֶּבֶר: 13 וְהִזָּה הַטְּהוֹר עַל-
 יְטִבּוֹל בְּמֵיָא גְּבַר דְּכִי יָדָי עַל מִשְׁכְּנָא וְעַל כָּל-מְנַיָא וְעַל נִפְשָׁתָא דִּי הוּוּ תַמְן וְעַל
 דִּיקָרִב בְּגִרְמָא אוֹ בְּקִטְלָא אוֹ בְּמִיתָא אוֹ בַקֶּבֶרָא: 14 יְדֵי דִכְיָא עַל מִסְאַבָּא בְּיוֹמָא

רש"י

בטבילה בלא הזאת שלישי ושביעי: עוד
 מומאתו בו. אע"פ שטבל: (יד) כ"ב הבא א"י
 האהל. בעוד שהמת בתוכו: (טו) וכ"ב כ"י
 פתחו. בכלי חרס הכתוב מדבר שאין מקבל
 טומאה מבנו אלא מתוכו לפיכך אם אין
 מגופת צמידתו פתולה עליו יפה בחבור טמא
 הוא. הא אם יש צמיד פתיל עליו טהור:
 פתיל. לשון מחובר בלשון עברי וכן נפתולי
 אלהים נפתלתי. נתחברתי עם אחותי: (טז)
 ע"פ פני השדה. רבותינו דרשו לרבות גולל
 ודופק ופשוטו על פני השדה שאין שם אהל
 מטמא המת שם בניגעה: (יז) וחטאו ביום

במדבר כ חקת

אונקלוס קטו

הַטָּמֵא בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
 וְחֲטָאוּ בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְכַבֵּס בְּגָדָיו וּרְחַץ
 בַּמַּיִם וְטָהַר בָּעֵרֶב: 15 וְאִישׁ אֲשֶׁר-יִטְמָא
 וְלֹא יִתְחַטָּא וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִתּוֹךְ
 הַקֹּהֵל כִּי אֶת-מִקְדָּשׁ יְהוָה טָמֵא מִי נָדָה
 לֹא-זָרַק עָלָיו טָמֵא הוּא: 16 וְהִיתָה לָהֶם
 לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִזֶּה מִי-הַנְּדָה יַכְבֵּס בְּגָדָיו
 וְהִנְגַע בְּמֵי הַנְּדָה יִטְמָא עַד-הָעֵרֶב:
 17 וְכָל אֲשֶׁר-יָגַע-בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ
 הַנֶּגַעַת תִּטְמָא עַד-הָעֵרֶב: 18 כ כ א וַיָּבֹאוּ
 רַמְשָׂא: 19 כְּכ וְכָל דֵּי יִקָּרֵב בֵּהּ מִסְאַבָּא יְהִי מִסְאַב וְאַנְשׁ דִּיקָרֵב בֵּהּ יְהִי מִסְאַב עַד

רש"י

השביעי הוא גמר טהרתו: (כ) ואיש אשר
 יטמא וגו'. אם נאמר מקדש למה נאמר משכן
 (כ"א) כדאיתא בשבועות: (כ"א) ומזה מי הנדה.
 רבותינו אמרו שהמזה טהור וזה בא ללמד
 שהנושא מי חטאת טהור ומאה חמורה
 לטמא בגדים שעליו משא"כ בנוגע וזה
 שהוציאו בלשון מזה לומר לך שאינן
 מטמאין עד שיהא בהן שיעור הזאה: והנוגע
 וגו' יטמא. ואין טעון כבוס בגדים: (כב) וכ"כ
 אשר יגע בו הטמא. הוה שנטמא במת יטמא:
 והנפש הנוגעת. בו בטמא מת: תטמא עד
 הערב כאן למדנו שהמת אבי אבות הטומאה
 והנוגע בו אב הטומאה ומטמא אדם. זהו
 פירושה לפי משמעה והלכותיה. ומ"א
 העתקתי מיסודו של רבי משה הדרשן. וזהו.
 (ב) ויקרו אליך. משלהם. כשם שהם פרקו
 נזמי הזהב לעגל משלהם כך יביאו זו לכפרה

תליתאה וביומא
 שביעאה וידכנה
 ביומא שביעאה
 ויצבע לבושוהי ויכחי
 במלא וידכני ברמשא:
 כ וגבר די יסתאב ולא
 ידי עלוהי וישתחי
 אנשא ההוא מגו
 קהלא ארי ית מקדשא
 דיני סאיב מי אדיותא
 לא אודריקו עלוהי
 מסאב הוא: כא ותחי
 להון לקנס עלם ודידי
 מי אדיותא יצבע
 לבושוהי ודיקרב כמי
 אדיותא יהי מסאב עד

משלהם: פרה אדומה. משל לבן שפחה
 שטינף פלטין של מלך אמרו תבא אמו
 ותקנה הצואה כך תבוא פרה ותכפר על
 העגל: אדומה. כל שם אם יאדימו כתולע.
 שהחטא קרוי אדום: תמימה. על שם ישראל
 שהיו תמימים ונעשו בו בעלי מומין תבא זו
 ותכפר עליהם ויחזרו לתמותם: לא ע"ה
 ע"ה ע"ה. כשם שפרקו מעליהם עול שמים:
 (ג) אל אע"ה הכהן. כשם שנקהלו על אהרן
 שהוא כהן לעשות העגל. ולפי שאהרן עשה
 את העגל לא נעשית עבודה זו על ידו שאין
 קטיגור נעשה שניגור: (ד) ושרף את הפרה.
 כשם שנשרף העגל. (ו) עין ארו ואזוב ושני
 תולעת. ג' מינין הללו כנגד שלשת אלפי איש
 שנפלו בעגל. וארו הוא הגבוה מכל
 האילנות. ואזוב נמוך מכולם סימן שהגבוה
 שנתגאה וחטא ישפיל את עצמו כאזוב

במדבר כ חקת

אונקלוס קיז

בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כַּל־הָעֵדָה מְדַבְּר־צֶן בְּחֹדֶשׁ
 הָרִאשׁוֹן וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקֹדֶשׁ וַתִּמַּת שָׁם
 מֵרִים וַתִּקְבַּר שָׁם: ב וְלֹא־הָיָה מִים
 לָעֵדָה וַיִּקְהָלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן:
 ג וַיִּרַב הָעָם עִם־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ
 גֹּעַנּוּ בְּגֹעַ אַחֲנֵנוּ לִפְנֵי יְהוָה: ד וְלִמָּה
 הִבַּאתֶם אֶת־קֹהֶל יְהוָה אֶל־הַמְדַבֵּר
 הַזֶּה לְמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירָנוּ: ה וְלִמָּה
 הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָבִיא אֲתָנוּ אֶל־
 הַמָּקוֹם הַרְעָה הַזֶּה לֹא ו מְקוֹם זֶרַע
 וַתֵּאנָה וְגִפְזָן וְרַמּוֹן וּמִים אֵין לַשְּׂתוֹת:
 ו וַיְבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקֹּהֶל אֶל־

רמשא: כ א ואתו בני
 ישראל כל־כנשתא
 למדברא דצן פירקא
 קדמאה ויתב עמא
 ברקם ומיתת תמן
 מרים ואתקברת תמן:
 ב ולא הוה מים
 לכנשתא ואתקנשו על
 משה ועל אהרן:
 ג ונצא עמא עם משה
 ואמרו למימר ולוי
 דמתנא במותא
 דאתנא קדם יי:
 ד ולמא אעלתון כ"א:
 איחיתון וכו עיר) זת
 קהלא די למדברא
 הדין לממת תמן
 אנהא ובעירנא:
 ה ולמא אסקתונא
 ממצרים לאיתאה

ותנא לאתרא בישא הדין לא אתר קשר לבית זרע ואף לא תאנין וגופנין ורמונין ומיא לית למשתי: ו ועל משה ואהרן מן קדם קהלא לתרע משפן זמנא ונפלו על

רש"י

ותולעת ויתכפר לו: (ג) לְמִשְׁמֶרֶת. כמו שפשע העגל שמור לדורות לפרוענות שאין לך פקודה שאין בה מפקודת העגל שנאמר וכוים פקדי ופקדתי וגו'. וכשם שהעגל מטמא כל העוסקין בו כך פרה מטמאה כל העוסקין בה וכשם שנשטרו באפרו שנאמר ויזר על פני המים וגו' כך ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת וגו': (ס) כַּל הָעֵדָה. עדה השלמה שכבר מתו מתי מדבר ואלו פרשו לחיים: ותמת שם מרים. למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה לומר לך מה קרבנות מכפרין (ס"א כמו שפרה אדומה מכפרת) אף

במדבר כ חקת

אונקלוס קיח

פְּתַח אֶהֱל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא
 כְּבוֹד־יְהוָה אֲלֵיהֶם: פ שְׁרִישֵׁי שְׁנֵי כְּמַחֲבוּרֵין
 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: ה קַח
 אֶת־הַמַּטֵּה וְהַקֹּהֶל אֶת־הָעֵדָה אִתָּה
 וְאַהֲרֹן אַחִיד וּדְבַרְתֶּם אֶל־הַסֵּלַע
 לְעִינֵיהֶם וְנָתַן מִימֵיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם
 מִן־הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת־הָעֵדָה וְאֶת־
 בְּעִירָם: ו וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמַּטֵּה מִלִּפְנֵי
 יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוְּהוּ: ז וַיִּקְהָלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
 אֶת־הַקֹּהֶל אֶל־פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמְרוּ לָהֶם
 שְׁמַעוּ־נָא הַמֵּרִים הַמֵּן הַסֵּלַע הַזֶּה נוֹצִיא
 לָכֶם מַיִם: ח וַיֵּרָם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ
 אֶת־הַסֵּלַע בַּמַּטֵּהוּ פַּעַמַּיִם וַיֵּצְאוּ מַיִם
 רַבִּים וַתִּשַׁת הָעֵדָה וּבְעִירָם: ט יַי וַיֹּאמֶר
 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן יַעַן לֹא־

ובעיריהון: יכ ואמר יי למשה ולאהרן חלף די לא המנתון בקמימרי לקדשותי לעיני

רש"י

זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרוכה: המן הסלע הזה נוציא. לפי שלא היו מכירין אותו לפי שהלך הסלע וישב לו בין הסלעים כשנסתלק הבאר והיו ישראל אומרים להם מה לכם מאיזה סלע תוציאו לנו מים לכך אמר להם המורים סרבנים לשון יוני שוטים מורים את מוריהם המן הסלע הזה שלא נצטוינו עליו נוציא לכם מים: (יא)

אפיהון ואתגלי יקרא
 דיין להון: ז ומליל יי
 עם משה למימר:
 ח סב ית חטרא ואכנש
 ית כנשתא את אהרן
 אהרן ותמללון עם
 כיפא לעיניהון ויתן
 מוהי ותפק להון מיא
 מן כיפא ותשקי ית
 כנשתא וית בעיריהון:
 ט ונסיב משה ית
 חטרא מוֹדֵגֶדֶם יי
 כמא־די פקדה:
 י ואכנישו משה
 ואהרן ית קהלא
 לקדם כיפא ואמר
 להון שמעו כען
 סרבניא המן כיפא
 הדין נפק לכוּן מיא:
 יא וָאָרַם מֹשֶׁה ית ידה
 וקחא ית כיפא
 בקטרה תרתין זמנין
 ונפקו מיא סגיאי
 ושתיאת כנשתא

במדבר כ חקת

הַאֲמַנְתֶּם בְּי לְהַקְדִישְׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי
יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־הַקֶּהֱל הַזֶּה
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם: י הַמָּה מִי
מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה
וַיִּקְדַּשׁ בָּם: ס רַבִּיעִי י וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה
מְלָאכִים מִקֹּדֶשׁ אֶל־מִלְדָּה אָדָם כֹּה
אָמַר אַחִיד יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת
כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מֵצֵאתָנוּ: טו וַיִּרְדּוּ
אֲבֹתֵינוּ מִצְרִימָה וַנִּשָּׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים
רַבִּים וַיִּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלֹאֲבֹתֵינוּ:
טז וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמַע קוֹלָנוּ וַיִּשְׁלַח
מְלָאָךְ וַיִּצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ

רש"י

שאר דור המדבר שנגזר עליהם שלא יכנסו לארץ כך היה עון משה ואהרן. והלא הצאן ובקר ישחט קשה מזו אלא לפי שבסתר חסך עליו הכתוב וכאן שבמעמד כל ישראל לא חסך עליו הכתוב מפני קדוש השם: **הַקְדִישְׁנִי** שאלו דברתם אל הסלע והוציא הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דבורו של מקום ק"ו אנו: **לָכֵן הָא תָבִיאוּ** בשבועה כמו ולכן נשבעתי לבית עלי נשבע בקפיצה שלא ירבו בתפלה על כך: **(יג) הַמָּה מִי מְרִיבָה** הם הנוכחים במקום אחר את אלו ראו אצטגניני פרעה שמושיעין של ישראל לוקה במים לכך גזרו כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו: ויקדש בם. שמתו

אונקלוס קיט

בני ישראל כבן לא תעלו ית קהלא הדין לארץא די יהבית להון: יג אנון מי מצותא די נצו בני ישראל קדם יי ואתקדש בהון: יד ושלח משה אנדין מרקם לות מלקא דאדום פדנן אמר אחורף ישראל את ידעת ית כל־עקתא די אשפכתנא: טו ונתתו אבהתנא למצרים ויתקנא במצרים יומין סגיאיין ואכאישו לנא מצראי ולצבקהתנא: טז וצליתא קדם יי וקביל צלותנא

במדבר כ חקת

בְּקֹדֶשׁ עִיר קִצְהָ גְבוּלָהּ: יי נַעֲבְרָה־נָא
בְּאַרְצֶךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֵה וּבְכַרְם וְלֹא
נִשְׁתֵּה מִי בְּאֵר דְּרָךְ הַמִּלְדָּה נִלְדָּה לֹא נִטְהָ
יָמִין וּשְׂמָאוֹל עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבוּלָהּ:
יג וַיֹּאמֶר אֵלָיו אָדָם לֹא תַעֲבֹר בִּי פֶן־
בְּחֵרֵב אֵצֶא לִקְרַאתְךָ: יד וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמַסְלָה נַעֲלָה וְאִם־מִימֶיךָ
נִשְׁתֵּה אֲנִי וּמִקְנִי וּנְתַתִּי מְכָרָם רַק אֵינִי
דָּבָר בְּרַגְלִי אַעֲבֹרָה: טו וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר
וַיִּצֵּא אָדָם לִקְרַאתוֹ בַּעַם פְּבַד וּבִידֵי
חֲזָקָה: טז וַיִּמָּאן אָדָם נָתַן אֶת־
יִשְׂרָאֵל עֹבֵר בְּגִבְלוֹ וַיִּטּ יִשְׂרָאֵל
מֵעַלָיו: פ חמישי שלישי במחוברין כב ויסעו
מקדש ויבאו בני־ישראל כל־העדה הר

רש"י

משה מכאן שהנביאים קרוים מלאכים ואומר ויהיו מלעבים במלאכי האלהים: **(יו) נַעֲבְרָה נָא בְּאַרְצֶךָ** אין לך לעורר על הירושה של ארץ ישראל כשם שלא פרעת החוב. עשה לנו עזר מעט לעבור דרך ארצך: **וְלֹא נִשְׁתֵּה מִי בְּאֵר** מי בורות היה צ"ל אלא כך אמר משה אע"פ שיש בידינו מן לאכול ובאר לשותות לא נשתה ממנו אלא נקה מכם אוכל ומים להנאתכם. מכאן לאכסנאי שאע"פ שיש

אונקלוס קב

וישלח מלאכא ואפקנא ממצרים והא אנחנא ברקם קרמא דבסטר תחומך: יג ונעבר קען פארעך לא נעבר בתקל ובכרם ולא נשתי מי גוב בארץ מלפא גזל לא נסטי לימינא ולשמאלא עד דנעבר תחומך: יד ונאמר לה אדומאה לא תעבר בתחומי דלמא בדקטלין בתרפא אפולק לקדמותך: טו ונאמרו לה בני ישראל בארץ כבישא נשק ואם מנך נשתי אנא ובעירי ואיהב דמיהון לחוד לית פתגם דביש ברגלי אעבר: טז ונאמר לא

בידו לאכול יקנה מן החנוני כדי להנות את אושפיו: דרך המלך נלך וגו'. אנו חוסמים את בהמתנו ולא יטו לכאן ולכאן לאכול: **(יח) פֶּן בְּחֵרֵב אֵצֶא לִקְרַאתְךָ** אתם מתגאים בקול שהורישכם אביכם ואמרתם ונצעק אל ה' וישמע קולנו ואני אצא עליכם במה שהורישני אבי ועל חרובך תחיה: **(יט) רַק אֵיךְ דָּבַר** אין שום דבר מוזקך: **(כ) וּבִידֵי חֲזָקָה** בהבטחת זקננו והיידים ידי עשו: **(כב) כֹּל**

במדבר כ חקת

אונקלוס קבא

הָהָר: כג וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-
 אֶהֱרֹן בְּהַר הָהָר עַל-גְּבוּל אֶרֶץ-אֲדוּם
 לֵאמֹר: כד יֵאָסֵף אֶהֱרֹן אֶל-עַמּוּי כִּי לֹא
 יבֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל
 עַל אֲשֶׁר-מָרִיתֶם אֶת-פִּי לְמִי מְרִיבָה:
 כה קח אֶת-אֶהֱרֹן וְאֶת-אַלְעָזָר בְּנֵי וְהֵעַל
 אֹתָם הַר הָהָר: כו וְהִפְשַׁט אֶת-אֶהֱרֹן
 אֶת-בְּגָדָיו וְהִלְבַּשְׁתָּם אֶת-אַלְעָזָר בְּנֵי
 וְאֶהֱרֹן יֹאסֵף וּמַת שָׁם: כז וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה
 כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּעֲלוּ אֶל-הַר הָהָר
 לְעֵינֵי כָל-הָעֵדָה: כח וַיִּפְשַׁט מֹשֶׁה אֶת-
 אֶהֱרֹן אֶת-בְּגָדָיו וַיִּלְבַּשׂ אֹתָם אֶת-
 אֶלְעָזָר בְּנֵי וּמַת אֶהֱרֹן שָׁם בְּרֹאשׁ הַהָר
 מֹשֶׁה יַת אֶהֱרֹן יַת לְבוּשׁוֹהֵי וְאֶלְבָּשׂ יַתְהוֹן יַת אֶלְעָזָר בְּרַה וּמִית אֶהֱרֹן תַּמָּן בְּרִישׁ

רש"י

העדה. כלם שלמים ועומדים להכנס לארץ
 שלא היה בהן אחד מאותם שנגזרה גזירה
 עליהם שכבר כלו מתי מדבר ואילו מאותן
 שכתוב בהן חיים כלכם היום: הר ההר. הר
 על גבי הר כתפוח קטן על גבי תפוח גדול
 ואע"פ שהענף הולך לפניו ומשוה את
 ההרים שלשה נשארו בהן הר סיני לתורה.
 והר נבו לקבורת משה. והר ההר לקבורת
 אהרן: (כג) עַל גְּבוּל אֶרֶץ אֲדוּם. מגיד שמפני
 שנתחברו כאן להתקרב לעשו הרשע נפרצו
 מעשיהם וחסרו הצדיק הזה וכן הנביא אמר
 ליהושפט בהתחברך עם אחזיהו פרץ ה' את
 מעשיך: (כה) קח את אהרן. בדברי נחומים
 אמרו לו אשריך שתראה כתרך נתון לבנך מה
 שאין אני זכאי לכך: (כו) את בגדיו. את בגדי
 כהונה גדולה הליבישהו והפשיטם מעליו
 לתתם על בנו בפניו אמר לו הכנס למערה
 ונכנס ראה מטה מוצעת ונר דלוק אמר לו
 עלה למטה ועלה. פשוט ידיך ופשט. קמוץ
 פיך וקמץ. עצום עיניך ועצם. מיד חמד משה
 לאותה מיתה. והוה שנאמר לו כאשר מת
 אהרן אחיך מיתה שנתאוית לה: (כז) וַיַּעַשׂ

במדבר כא חקת

אונקלוס קבא

וַיֵּרֶד מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר מִן-הָהָר: כט וַיֵּרְאוּ
 כָּל-הָעֵדָה כִּי גָזַע אֶהֱרֹן וַיִּבְכוּ אֶת-אֶהֱרֹן
 שְׁלֹשִׁים יוֹם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל: ס כא
 * וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מִלֶּדְ-עָרֶד יוֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי
 בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלְחַם
 בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב | מִמֶּנּוּ שָׁבִי: ג וַיֵּדֶר
 יִשְׂרָאֵל נָדָר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם-נָתַן תַּתֶּן
 אֶת-הָעַם הַזֶּה בְּיָדִי וְהִחַרְמֹתִי אֶת-
 עַרְיָהֶם: ג וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן
 הַדִּין בְּיַד יַגְמֹר יַת קְרוּיָהוֹן: ג וַקְּבִיל יְיָ צְלוֹתָהּ דְּיִשְׂרָאֵל וּמִסֵּר יַת כְּנַעֲנָא וְגַמְר

רש"י

משה. אע"פ שהדבר קשה לו לא עכב: (כט) ויראו כל העדה וגו'. כשראו משה ואלעזר יורדים ואהרן לא ירד אמרו היכן הוא אהרן אמר להם מת אמרו אפשר מי שעמד כנגד המלאך ועצר את המגפה ישלוט בו מלאך המות מיד בקש משה רחמים והראוהו מלאכי השרת להם מוטל במטה ראו והאמינו: כל בית ישראל. האנשים והנשים לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש לאשתו: כי גוע. אומר אני שהמתרגם דהא מית טועה הוא אא"כ מתרגם ויראו ואתחזיאו שלא אמרו רבותינו ז"ל כי זה משמש בלשון דהא אלא על מדרש שנתחלקו ענני כבוד וכדאמר רבי אבהו דא"ר אבהו אל תקרי ויראו אלא ויראו ועל לשון זה נופל לשון דהא לפי שהוא נתינת טעם למה שלמעלה הימנו למה ויראו לפי שהרי מת אהרן אבל על תרגום וחזו כל כנשתא אין לשון דהא נופל אלא לשון אשר שהוא מגזרת שמוש אי שמצינו אם משמש בלשון אשר כמו ואם מדוע לא תקצר רוחי והרבה מפורשים מזה הלשון אם חרוצים ימיו: (ס) וישמע הכנעני. שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד כו' כדאיתא בראש השנה ועמלק מעולם רצוצה מדרות לישראל מזומן בכל עת לפורענות: וישב הנגב. זה עמלק שנאמר עמלק יושב בארץ הנגב. ושנה את לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיה ישראל מתפללים להקב"ה לתת כנענים בידם והם אינם כנענים ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונם לשון כנען אמרו נתפלל סתם שנאמר אם נתון תתן את העם הזה בידי: דרך האתרים. דרך הנגב שהלכו בה מרגלים שנאמר ויעלו בנגב. ד"א דרך האתרים דרך התייר הגדול הנוסע לפניו שנאמר דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה: וישב ממנו שבי. אינה אלא שפחה אחת: (ג) ויחרם ויחרם

במדבר כא חקת

אֶת־הַפְּנֵעַי וַיַּחֲרַם אֶתְהֶם וְאֶת־עֲרֵיהֶם
וַיִּקְרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם חֲרָמָה: **ס** - וַיִּסְעוּ
מִהַר הָהָר דֶּרֶךְ יַם־סוּף לִסְבָּב אֶת־אֲרֶץ
אֲדוּם וַתִּקְצַר נַפְשֵׁהֶם בְּדֶרֶךְ: **ה** וַיִּדְבַר
הָעָם בְּאֵלֵהִים וּבַמֶּשֶׁה לְמַה הֶעֱלִיתֵנו
מִמִּצְרַיִם לָמוֹת בַּמִּדְבָּר כִּי אֵין לָחֶם וְאֵין
מַיִם וּנְפִשָׁנוּ קָצָה בַּלָּחֶם הַקָּלָקָל:
וַיִּשְׁלַח יְהוָה בָּעָם אֶת הַנְּחָשִׁים
הַשֶּׂרְפִּים וַיִּנְשְׁכוּ אֶת־הָעָם וַיָּמָת עַם־רַב

אונקלוס קבד

יִתְהוּן וַיִּת קַרְוִיהוֹן
וַקְרָא שְׁמָא דְאַתְרָה
חֲרָמָה: **ד** וּנְטָלוּ מִהַר
טוּרָא אֲרַח יִמָּא דְסוּף
לְאַקְפָּא יִת אֲרַעָא
דְאֲדוּם וַעֲקַת נַפְשָׁא
דְעָמָא בְּאַרְחָא:
ה וְאַתְרַעַם עָמָא
בְּמִימְרָא דִּינֵי וְעַם
מִשָּׁה נָצוּ לְמָא
אַסְקִתוּנָא מִמִּצְרַיִם
לְמַמְת בַּמִּדְבָּרָא אֲרִי
לִית לְחָמָא וְלִית מִיָּא
וּנְפִשָׁנָא עֲקַת בְּמָנָא
הַדִּין דְּמִיכְלָה קָלִיל:
וּגְרִי יֵי בְעָמָא יִת חוּזֵן קָלֵן וַיִּנְכִּיתוּ יִת עָמָא וַיָּמִית עִם סָגִי מִיִּשְׂרָאֵל:

רש"י

אתהם. בהריגה: ואת עריהם. חרמי גבוה: (ד) דרך ים סוף. כיון שמת אהרן ובהא עליהם מלחמה זו חזרו לאחוריהם דרך ים סוף. הוא הדרך שחזרו להם כשנגזרה עליהם גזירת מרגלים שנאמר וסעו המדברה דרך ים סוף. וכאן חזרו לאחוריהם (עיי' פרשת פנחס) שבע מסעות שנאמר ובני ישראל סעו מבארות בני יעקן מוסרם שם מת אהרן וכי במוסרה מת והלא בהר ההר מת אלא שם חזרו והתאבלו עליו והספידוהו כאילו הוא בפניהם. צא וברוק במסעות ותמצאם שבע מסעות מן מוסרה עד הר ההר: **פ** **פ**נבב את ארץ אדום. שלא נתנם לעבור בארצו: ותקצר נפש האדם בדרך. בטורח הדרך שהוקשה להם אמרו עכשיו היינו קרובים להכנס לארץ ואנו חוזרים לאחורינו כן חזרו אבותינו ונשתהו שלשים ושמונה שנה עד היום לפיכך קצרה נפשם בעיניו הדרך ובלשון ל"ז אנקרודו"ר. ולא יתכן לומר ותקצר נפש העם בדרך

במדבר כא חקת

מִיִּשְׂרָאֵל: **ז** וַיְבֹא הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ
חֲטֵאֵנוּ כִּי־דִבַּרְנוּ בַיהוָה וּבָךְ הַתְּפִלָּל
אֶל־יְהוָה וַיִּסַּר מֵעֲלֵינוּ אֶת־הַנְּחָשׁ
וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה בְּעַד הָעָם: **ח** וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה עֲשֵׂה לָךְ שָׂרָף וְשִׂים אֹתוֹ
עַל־נֶס וְהָיָה כָּל־הַנְּשׂוּף וְרָאָה אֹתוֹ וַחֲוִי:
ט וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נַחֲשׁ נְחָשֶׁת וַיִּשְׁמְהוּ עַל־
הַנֶּס וְהָיָה אִם־נִשְׂף הַנְּחָשׁ אֶת־אִישׁ
וְהִבִּיט אֶל־נַחֲשׁ הַנְּחָשֶׁת וַחֲוִי: **י** וַיִּסְעוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּאַבְתָּ: **יא** וַיִּסְעוּ מֵאַבְתָּ
וַיַּחֲנוּ בְּעֵי הָעֵבְרִים בַּמִּדְבָּר אֲשֶׁר עַל־

אונקלוס קבד

וְאַתָּא עָמָא לְמִשָּׁה
וַאֲמָרוּ חֲבִנָא אֲרִי
אַתְרַעַמָּא קָדָם יֵי
וְעָמְדָה נְצִינָא צְלִי קָדָם
יֵי וַיַּעֲדֵי מְנָנָא יִת
חוּזָא וְצִלֵי מִשָּׁה עַל
עָמָא: **ח** וַאֲמָר יֵי
לְמִשָּׁה עֲבַד לָךְ קָלִיא
וְשׁוּי יִתָּה עַל אַת וְיִהִי
כָּל־דִּיתְנַכִּית וְיִחֲוִי
יִתָּה וַיִּתְקַסֵּם: **ט** וְעַבַּד
מִשָּׁה חוּזָא דְנַחֲשָׁא
וְשׁוּיָה עַל אַת וְהָיָה
כִּד נַכִּית חוּזָא יִת
גְּבָרָא וּמְסַתְפַּל בְּחוּזָא
דְנַחֲשָׁא וּמְתַקְסֵם:
וּנְטָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְשָׂרוּ בְּאַבְתָּ: **יא** וּנְטָלוּ

מאבת ושרו במגזית עבראי במדברא די על אפי מואב ממדנח שמשא:

רש"י

בארם שנייהם: וינשכו את העם. יבא נחש שלקה על הוצאת דבה ויפרע ממוציאי דבה. יבוא נחש שכל המינין נטעמין לו טעם אחד (טעם עפר) ויפרע מכפויי טובה שדבר אחד משתנה להם לכמה מטעמים: (ז) ויתפלה משה. מכאן למי שמבקשים ממנו מחילה שלא יהא אכזרי מלמחול: (ח) עץ נס. על כלונס שקורין פירק"א בלע"ז (אשטאג) וכן כנס על הגבעה. ארים נסי. שאו נס ולפי שהוא גבוה לאות ולראיה קוראו נס: **כ** הנשוף. אפילו כלב או חמור נושכו היה נוזק ומתנוונה והולך אלא שנשיכת הנחש ממהרת להמית לכך נאמר כאן וראה אותו ראה בעלמא. ובנשיכת הנחש נאמר והביט והיה אם נשך הנחש את איש והביט וגו' שלא היה

במדבר כא חקת

פָּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ: י' מִשֶּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ בְּנַחַל זָרַד: י"ג מִשֶּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ מֵעֵבֶר אֲרֻנוֹן אֲשֶׁר בְּמִדְבַר הַיַּצְא מִגְּבֹל הָאֱמֹרִי כִּי אֲרֻנוֹן גְּבוּל מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין הָאֱמֹרִי: ה' עַל-פִּן יֹאמֶר בְּסֵפֶר מִלְחַמַת יְהוָה אֶת-יְהוָה בְּסוּפָה וְאֶת-הַנַּחֲלִים אֲרֻנוֹן: טו וְאֲשֶׁר הַנַּחֲלִים אֲשֶׁר נָטָה לְשִׁבַת עַר וְנִשְׁעַן לַגְּבוּל מוֹאָב:

טו וְשֵׁפוֹף נַחֲלֵי דְמִדְבָרִין לְקַבֵּל לַחִית וּמִסְתַּמֵּיף לַתְּחוּם מוֹאָב:

רש"י

ארץ מואב: (יג) מגבול האמורי. תחום סוף מצר שלהם וכן גבול מואב: לשון קצה וסוף: מעבר ארנון. הקיפו ארץ מואב כל דרומה ומזרחה עד שבאו מעבר השני לארנון בתוך ארץ האמורי בצפונה של ארץ מואב: הוציא מגבול האמורי. רצועה יוצאה מגבול האמורי והיא של אמוריים ונכנסת לגבול מואב עד ארנון שהוא גבול מואב ושם חנו ישראל ולא באו לגבול מואב (כי ארנון גבול מואב והם לא נתנו להם רשות לעבור בארצם ואנ"ש שלא פירשה משה פירשה יפתח) כמו שאמר יפתח וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה ומשה רמזה כאשר עשו לי בני עשו היושבים בשעיר והמואבים היושבים בער מה אלו לא נתנום לעבור בתוך ארצם אלא הקיפום סביב אף מואב כן: (יד) ע"כ פן יאמר. על חניה זו ונסים שנעשו בה יאמר בספר מלחמות ה' כשמספרים נסים שנעשו לאבותינו יספרו את והב וגוי: את הב. כמו את יהב כמו שיאמר מן יעד ועד כן יאמר מן יהב והב והוי"ו יסוד הוא כלומר את אשר יהב להם והרבה נסים בים סוף: ואת הנחלים ארנון. כשם שמספרים בנסי ים סוף כך יש לספר בנסי נחלי ארנון שאף כאן נעשו נסים גדולים. ומה הם הנסים: (טו) ואשר הנחלים. תרגום של שפך אשד. שפך הנחלים שנשפך שם דם אמוריים שהיו נחבאים שם לפי שהיו ההרים גבוהים והנחל עמוק וקצר וההרים סמוכים זה לזה אדם עומד על ההר מזה ומדבר עם חבירו בהר מזה והדרך עובר בתוך הנחל אמרו אמוריים כשינסו ישראל לארץ לתוך הנחל לעבור נצא מן המערות בהרים שלמעלה מהם ונהרגם בחצים ואבני בליסטראות והיו אותן הנקעים בהר של צד מואב ובהר של צד אמוריים היו כנגד אותן נקעים כמין קרונת ושדים בולטין לחוץ כיון שבאו ישראל לעבור נודעו הער של א"י כשפחה היוצאת להקביל פני גברתה ונתקרב לצד הר של מואב ונכנסו אותן השדים לתוך אותן נקעים והרגום. וזהו אשר נטה לשבת ער שההר נטה ממקומו ונתקרב לצד מואב ונדבק בו וזהו ונשען לגבול מואב. ס"א יטו. (ועבור ישראל על

אונקלוס קבה

יב מתמן נטלו ושרו בנחלא דזרד: יג מתמן נטלו ושרו מעברא דארנון די במדברא דנפק מתחום אמורא ארי ארנון תחום מואב בין מואב ובין אמורא: יד על פן יתאמר בספרא קרבין דעבד (ס"א: עבד) יי על נמא דסוף וקבירן דעל (ס"א: על) נחלי ארנון:

במדבר כא חקת

וּמִשֶּׁם בָּאֵרָה הוּא הַבָּאֵר אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לְמֹשֶׁה אֶסֶף אֶת-הָעָם וְאֶתְנָה לָהֶם מַיִם: ס י' אִזּוּ יִשִּׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלַי בְּאֵר עֵנּוּ-לָהּ: ה' בָּאֵר חֲפְרוּהָ שָׂרִים פְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בְּמַחֲקָק בְּמִשְׁעֲנֹתָם וּמִמִּדְבַר מִתְנָה: יט וּמִמִּתְנָה נַחֲלֵי־אֵל וּמִנַּחֲלֵי־אֵל בְּמֹת: כ וּמִבְּמֹת הַגֵּיאִ אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה מוֹאָב רֹאשׁ הַפְּסָגָה וְנִשְׁקָפָה עַל-פְּנֵי הַיְשִׁימוֹן: פ שְׂבִיעֵי רִבְעֵי

וּמִנַּחֲלֵי־אֵל סֻלְקָא עֵמְהוֹן לְרַמְתָּא: כ ומרמטא לחיליא די בקללי מואב ריש רמטא

רש"י

הרים ולא ידעו הנסים האלו אלא על ידי הבאר שנכנס לשם): (טו) ומשם בארה. משם בא האשר אל הבאר כיצד אמר הקב"ה מי מודיע לבני הנסים הללו (המשל אומר נתת פת לתינוק חודיע לאפו) לאחר שעברו חזרו ההרים למקומם והבאר ירדה לתוך הנחל והעלתה משם דם ההרוגים וזרועות ואיברים ומוליכתן סביב המחנה וישראל ראו ואמרו שירה: (יז) ע"י באר. מתוך הנחל והעלי מה שאת מעלה ומנין שהבאר הודיעה להם שנאמר ומשם בארה וכי משם היתה והלא מתחלת ארבעים שנה היתה עמהם אלא שירדה לפרסם את הנסים וכן אז ישיר ישראל השירה הזאת נאמרה בסוף ארבעים והבאר נתנה להם מתחלת ארבעים מה ראה להכתב כאן אלא הענין הזה נדרש למעלה הימנו: (יח) באר חפרוה. זאת היא הבאר אשר חפרוה שרים משה ואהרן: במשענותם. במטה: וממדבר. נתנה

אונקלוס קבו

טו ומתמן להון בירא היא בירא די אמר יי למשה קנוש ית עמא ואחין להון מיא: י' בקן שבח ישאל ית תשבחתא קדא סקי בירא שפחו לה: י' בירא דחפרוה רכרביא פרוה רישי עמא ספריא בקטריהון וממדברא אתיהיבת להון:

ט ומדאתיהיבת להון נחמא עמהון לנחליא

להם: (יט) וממתנה נחליא. כתרוממו: (כ) ומבמות הגיא אשר בשדה מואב. כי שם מת משה ושם בטלה הבאר. ד"א כרוה נדיבי העם כל נשיא ואשיא כשהיו חונים נוטל מקלו ומושך אצל דגלו ומחנהו ומי הבאר נמשכן דרך אותו סימן ובאין לפני חניית כל שבט ושבט: במקק. על פי משה שנקרא מחוקק שנאמר כי שם חלקת מחוקק ספון. ולמה לא נזכר משה בשירה זו לפי שלקה על ידי הבאר וכיון שלא נזכר שמו של משה לא נזכר שמו של הקב"ה. משל למלך שהיו מוזמנין אותו לסעודה אמר אם אלהי שם אני שם ואם לאו אני הולך: ראש הפסגה. כתרוממו ריש רמטא: פסגה. ל' גובה וכן פסגו ארמנותיה הגביהו ארמנותיה: ונשקפה. אותה הפסגה על פני המקום ששמו ישימון והוא ל' מדבר שהוא שמש. ד"א ונשקפה הבאר על פני הישימון שנגזזה בימה של טבריא

במדבר כא חקת

במחוברין כּא וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל־
 סִיחֹן מֶלֶךְ־הָאֱמֹרִי לֵאמֹר: כּב אַעֲבֹרָה
 בְּאַרְעֶךָ לֹא נִטָּה בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם לֹא
 נִשְׁתָּה מִי בְּאֵר בְּדֶרֶךְ הַמֶּלֶךְ נִלְךָ עַד
 אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ: כּג וְלֹא־נִתֵּן סִיחֹן
 אֶת־יִשְׂרָאֵל עֹבֵר בְּגִבְלוֹ וַיֹּאסֹף סִיחֹן
 אֶת־כָּל־עַמּוֹ וַיַּעַז לַקְּרָאת יִשְׂרָאֵל:
 הַמְדַבְּרָה וַיָּבֵא יֵהָצֵה וַיִּלְחֶם בְּיִשְׂרָאֵל:
 כּד וַיַּבֵּהוּ יִשְׂרָאֵל לְפִי־חֶרֶב וַיִּירֶשׁ אֶת־
 אֶרְצוֹ מֵאַרְנֹן עַד־יַבֵּק עַד־בְּנֵי עַמּוֹן כִּי עָזוּ
 גְבוּל בְּנֵי עַמּוֹן: כּה וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת־
 כָּל־הָעָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל־
 אֶרְצָה מֵאַרְנֹנָא עַד יַבֵּק עַד בְּנֵי עַמּוֹן: כּו וַכִּבְשׁ

רש"י

אונקלוס קבו

ומסתפיניא על אפי בית
 ישמון: כּא ושלה
 ישראל אנדין לנת
 סיחון מלכא
 דאמוראה למימר:
 כּב אעבר בארעה לא
 נסטי בחקל ובכרם
 לא נשתי מי גוב
 בארה מלכא גול עד
 די נעבר תחומך:
 כּג ולא שבק סיחון ית
 ישראל למעבר
 בתחומה וכנש סיחון
 ית כל-עמה ונפק
 לקדמות ישראל
 למדברא ואתא ליהץ
 ואגח קרבא בישראל:
 כּד ומקחי ישראל
 לפתגם דחרב וירת ית
 ארי תקיף תחומא דבני עמון: כּו וכבש

במדבר כא חקת

עָרֵי הָאֱמֹרִי בַחֲשֹׁבוֹן וּבְכָל־ בְּנֵי־יָהּ: כּו כִּי
 חֲשֹׁבוֹן עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הוּא וְהוּא
 נִלְחֵם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הָרֵאשׁוֹן וַיִּקַּח אֶת־
 כָּל־אֶרְצוֹ מִיַּדוֹ עַד־אַרְנֹן: כּז עַל־כֵּן
 יֹאמְרוּ הַמְּשָׁלִים בְּאוֹ חֲשֹׁבוֹן תִּבְנֶה
 וְתִפּוֹן עִיר סִיחֹן: כּח כִּי־אִשׁ יַעֲזָה
 מִחֲשֹׁבוֹן לְהִבֶּה מִקְרִית סִיחֹן אֲכַלְהָ עַר
 מוֹאָב בְּעָלֵי בְּמוֹת אַרְנֹן: כּט אוֹי־לָךְ
 מוֹאָב אֲבֹדָת עַם־כְּמוֹשׁ נִתֵּן בְּנֵי
 פְּלִיטִם וּבְנֵיתוֹ בְּשִׁבִית לְמֶלֶךְ אֱמֹרִי
 סִיחֹן: ׀ וְנִירִם אֲבָד חֲשֹׁבוֹן עַד־דִּיבֹן
 וְנָשִׁים עַד־נַפֵּחַ אֲשֶׁר עַד־מִידְבָּא:

אונקלוס קבח

ישראל ית כל-קרניא
 האלין ויתב ישראל
 ככל-קרני אמוראה
 בחשבוון וככל-
 כפרנהא: כּו ארי
 חשבוון קרמא דסיחון
 מלכא דאמוראה היא
 והוא אגח קרבא
 במלכא דמואב
 קדמאה ונסבי ית כל-
 ארעה מידה עד
 ארנון: כּז על כן
 יימרון מתלא עולו
 לחשבוון תתבני
 ותשתכלל קרמא
 דסיחון: כּח ארי קדום
 תקיף כאשא נפק
 מחשבוון עבדי קרבא
 כשלהוביתא מקרמא

דסיחון קטילו עמא דשרו בלחנת מואב כמריא דפלחין בית דחלא רמתא דארנון:
 כּז כי לכוון מואבאי אבדתון עמא דפלחין לכמוש מסר כנויה צירין וקנתה כשבניא
 למלכא אמוראה סיחון: ׀ ומלכו פסקת מחשבוון עזא שלטן מדיבון וצדיאיו עד

רש"י

וגו': (כּה) בנתיה. כפרים הסמוכים לה: (כּו) והוא נלחם. למה הוצרך להכתב לפי שנה' אל חצר את מואב וחשבוון משל מואב היתה כתב לנו שסיחון לקחה מהם ועל ידו טהרה לישראל: מידו. מרשותו: (כּז) על כן. על אותה מלחמה שנלחם סיחון במואב: יאמרו המושלים. בלעם שנאמר בו וישא משלו. המושלים. ובעור והם אמרו. כּאו חשבוון. שלא היה סיחון יכול לכבשה והלך ושכר את בלעם לקללו והוא שאמר לו בלק כי ידעתי את אשר תכרך מבורך וגו': תבנה ותבנין. חשבוון בשם סיחון להיות עירו: (כּה)

כי אש יעאה מחשבוון. משכבשה סיחון: אכלה ער מואב. שם אותה המדינה קרוי ער בלשון עברי ולחית בלשון ארמי: ער מואב. ער של מואב: (כּט) אוי דף מואב. שקללו את מואב שימסרו בידו: כּמוש. שם אלהי מואב: ותן. הנותן את בניו של מואב: פליטם. נסים ופליטים מחרב ואת בנותיו בשבית וגו': (׀) ונרם אבד. מלכות שלהם: אבד חשבוון עד דיבון. מלכות ועול שהיה למואב בחשבוון אבד משם וכן עד דיבון תרגום של סר עד כלומר סר ניר מדיבון ניר לשון מלכות ועול וממשלת איש כמו למען היות ניר לדוד

א וישב ישראל בארץ האמרי: ב וישלח
 משה לרגל את-יעזר וילכדו בנתיה
 וירש את-האמרי אשר-שם: ג ויפנו
 ויעלו דרך הבשן ויצא עוג מלך-הבשן
 לקראתם הוא וכל-עמו למלחמה
 אדרעי: ד מפטיר ויאמר יהוה אל-משה
 אל-תירא אתו כי בידך נתתי אתו
 ואת-כל-עמו ואת-ארצו ועשית לו
 כאשר עשית לסיחן מלך האמרי אשר
 יושב בחשבון: ה ויכו אתו ואת-בניו
 ואת-כל-עמו עד-בלתי השאיר-לו
 שריד וירשו את-ארצו: כב א ויסעו בני
 ישראל ויחנו בערבות מואב מעבר
 לירדן ירחו: ססס

נפה דסמיד עד
 מידבא: לא ויתב
 ישראל בארע
 אמוראה: ב וישלח
 משה לאללא נת יעזר
 וכבשו כפרנהא ומריה
 נת אמוראה די תמן:
 ואתפניאו וסליקו
 לארה מתנן ונפק עוג
 מלכא דמתנן
 לקדמותהון הוא וכל-
 עמה לאתקא קרבא
 לאדרעי: ד ויאמר יי
 למשה לא תדחל מנה
 ארי בידך מסרית נתה
 ונת כל-עמה ונת
 ארעה ותעבד לה כמא
 די עבדת לסיחון
 מלכא דאמוראה די
 תב: כחשבון:
 ה ומחו נתה ונת
 כנזיה ונת כל-עמה
 עד דלא אשתאר לה
 משויב ויריתו נת ארעה: כב א ונטלו בני ישראל ושרו במשריא דמואב מעברא
 לירדנא דירחו:

רש"י

עבדי: ונשים. שי"ן דגושה לשון שממה כך
 יאמרו המושלים: ונשים. אותם: עד נפת.
 השימונום עד נפת: (ב) וישלח משה לרגל
 את יעזר. המרגלים לכדוה אמרו לא נעשה
 כראשונים כטוחים אנו בכח תפלתו של משה
 להלחם: (ד) אף תירא אותו. שהיה משה
 ירא להלחם שמא תעמוד לו זכותו של
 אברהם שנאמר ויבא הפליט הוא עוג שפלט
 מן הרפאים שהכו כדלעומר וחביריו
 בעשתרות קרנים שנאמר כי רק עוג מלך
 הבשן נשאר מיתר הרפאים: (ה) ויכו אותו.
 משה הרגו כדאיתא בברכות בהרואה. עקר
 טורא בר תלתא פרסי וכי:
 חסלת פרשת חקת

הפטרות חקת בשופטים פרק יא

א ויפתח הגלעדי הנה גבור חיל והוא בן-אשה ויולד גלעד את-יפתח:
 ב ותלד אשת-גלעד לו בנים ויגדלו בני-האשה ויגרשו את-יפתח ויאמרו
 לו לא-תנחל בבית-אבינו כי בן-אשה אחרת אתה: ג ויכרח יפתח מפני
 אחיו וישב בארץ טוב ויתלקטו אל-יפתח אנשים ריקים ויצאו עמו: ד ויהי
 מקים וילחמו בני-עמון עם-ישראל: ה ויהי פאשר-נלחמו בני-עמון
 עם-ישראל וילכו זקני גלעד לקחת את-יפתח מארץ טוב: ו ויאמרו ליפתח
 לכה והייתה לנו לקצין ונלחמה בבני עמון: ז ויאמר יפתח לזקני גלעד
 הלא אתם שנאתם אותי ותגרשוני מבית אבי ומדוע באתם אלי עתה פאשר
 צר לכם: ח ויאמרו זקני גלעד אל-יפתח לכן עתה שכנו אליך והלכת עמנו
 ונלחמת בבני עמון והיית לנו לראש לכל יושבי גלעד: ט ויאמר יפתח
 אל-זקני גלעד אם-משיכים אתם אותי להלחם בבני עמון ונתן יהוה אותם
 לפני אנכי אהיה לכם לראש: י ויאמרו זקני-גלעד אל-יפתח הנה יהיה
 שמע בינותינו אם-לא כדברה בן נעשה: יא וילך יפתח עם-זקני גלעד
 וישומו העם אותו עליהם לראש ולקצין וידבר יפתח את-כל-דבריו לפני
 יהוה במצפה: יב וישלח יפתח מלאכים אל-מלך בני-עמון לאמר מה-לי
 ולך כי-באת אלי להלחם בארצי: יג ויאמר מלך בני-עמון אל-מלאכי יפתח
 כי-לקח ישראל את-ארצי בעלותו ממצרים מארנון ועד-היבק ועד-הירדן
 ועתה השיבה אתהן בשלום: יד ויוסף עוד יפתח וישלח מלאכים אל-מלך
 בני עמון: טו ויאמר לו מה אמר יפתח לא-לקח ישראל את-ארץ מואב
 ואת-ארץ בני עמון: טז כי בעלותם ממצרים וילך ישראל במדבר
 עד-ים סוף ויבא קדשה: יז וישלח ישראל מלאכים אל-מלך אדום לאמר
 אעברה-נא בארצך ולא שמע מלך אדום וגם אל-מלך מואב שלח ולא
 אבה וישב ישראל בקדש: יח וילך במדבר ויבס את-ארץ אדום ואת-ארץ
 מואב ויבא ממזרח-שמש לארץ מואב ויחנו בעבר ארנון ולא-באו בגבול
 מואב כי ארנון גבול מואב: יט וישלח ישראל מלאכים אל-סיחון
 מלך-האמרי מלך חשבון ויאמר לו ישראל נעברה-נא בארצך עד-מקומי:
 כ ולא-האמין סיחון את-ישראל עבר בגבולו ויאסף סיחון את-כל-עמו
 ויחנו ביהצה וילחם עם-ישראל: כא ויתן יהוה אלהי-ישראל את-סיחון
 ואת-כל-עמו בידי ישראל ויכום וירש ישראל את-כל-ארץ האמרי וישב

ק"א

הָאָרֶץ הַהִיא׃ כִּי וַיִּירָשׁוּ אֶת כָּל-גְּבוּל הָאֱמֹרִי מֵאֲרָנוֹן וְעַד-הַיַּבֶּק וּמִן-
הַמִּדְבָּר וְעַד-הַיַּרְדֵּן׃ כִּי וַעֲמָה יְהוָה | אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹרִישׁ אֶת-הָאֱמֹרִי מִפְּנֵי
עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאֶתָּה תִירָשׁנּוּ׃ כִּי הֲלֹא אֶת אֲשֶׁר יוֹרִישֶׁךָ כְּמוֹשׁ אֱלֹהֶיךָ אוֹתוֹ
תִירָשׁ וְאֶת כָּל-אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִפְּנֵינוּ אוֹתוֹ נִירָשׁ׃ כִּי וַעֲמָה
הַטּוֹב טוֹב אֲתָה מִכָּל בֶּן-צִפּוֹר מִלֶּךְ מוֹאָב הַרֹכֵב רַב עִם-יִשְׂרָאֵל אִם-נִלְחָם
נִלְחָם בָּם׃ כִּי בְשִׁבְתְּ יִשְׂרָאֵל בְּחֻשְׁבוֹן וּבְכַנּוּתֶיהָ וּבְעָרְעוֹר וּבְכַנּוּתֶיהָ
וּבְכָל-הָעָרִים אֲשֶׁר עַל-יַדֵי אֲרָנוֹן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וּמִדּוּעַ לֹא-הִצַּלְתָּם בְּעַת
הַהִיא׃ כִּי וְאֲנֹכִי לֹא-חֻטָּאתִי לָךְ וְאֲתָה עֲשֵׂה אִתִּי רָעָה לְהִלָּחֵם בִּי יִשְׁפֹּט
יְהוָה הַשֹּׁפֵט הַיּוֹם בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי עַמּוֹן׃ כִּי וְלֹא שָׁמַע מִלֶּךְ בְּנֵי
עַמּוֹן אֶל-דְּבָרֵי יִפְתָּח אֲשֶׁר שָׁלַח אֵלָיו׃ כִּי וַתְּהִי עַל-יִפְתָּח רוּחַ יְהוָה וַיַּעֲבֹר
אֶת-הַגְּלֹעַד וְאֶת-מִנְשֵׁה וַיַּעֲבֹר אֶת-מִצְפָּה גִלְעָד וּמִמִּצְפָּה גִלְעָד עָבַר בְּנֵי
עַמּוֹן׃ ֶ וַיִּדְרֹךְ יִפְתָּח נִדְרָ לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם-נִתּוֹן תִּתֵּן אֶת-בְּנֵי עַמּוֹן בְּיַדִּי׃
א וְהִיא הֵיטָא אֲשֶׁר יֵצֵא מִדְּלַתִּי בֵיתִי לְקִרְאָתִי בְּשׂוֹכֵי בְּשִׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן
וְהִיא לַיהוָה וְהֵעֲלִיתִיהוּ עוֹלָה׃ ֶ וַיַּעֲבֹר יִפְתָּח אֶל-בְּנֵי עַמּוֹן לְהִלָּחֵם בָּם
וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיָדוֹ׃ ֶ וַיִּכְּסֵם מִעֲרוּעַר וְעַד-בְּאֶךְ מִזֵּית עֲשָׂרִים עִיר וְעַד אֲבָל
כְּרָמִים מִכָּה גְדוֹלָה מְאֹד וַיִּכְנַעוּ בְּנֵי עַמּוֹן מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

התימנים ממשכים עד הסוף.

ד וַיָּבֵא יִפְתָּח הַמִּצְפָּה אֶל-בֵּיתוֹ וְהִנֵּה כְתוּבָה לְקִרְאָתוֹ בְּתַפְּסִים וּבְמַחְלוֹת
וְרַק הָיָא יְחִידָה אֵינָן לּוֹ מִמֶּנּוּ בֶן אוֹ-בֵת׃ ֶ וְהִלִּי כְרֹאוֹתוֹ אוֹתָהּ וַיִּקְרַע
אֶת-בְּגָדָיו וַיֹּאמֶר אַהֵה בְתִלִּי הַכְרַע הַכְרַעַתְנִי וְאֶת הַיָּת בְּעַכְרִי וְאֲנֹכִי
פְּצִיתִי-פִל אֶל-יְהוָה וְלֹא אוֹכַל לָשׁוּב׃ ֶ וַתֹּאמֶר אֵלָיו אָבִי פְּצִיתָה אֶת-פִּיךָ
אֶל-יְהוָה עֲשֵׂה לִּי כַּאֲשֶׁר יֵצֵא מִפִּיךָ אַחֲרַי אֲשֶׁר עֲשֵׂה לָךְ יְהוָה נִקְמֹת
מֵאֲיִבֶיךָ מִבְּנֵי עַמּוֹן׃ ֶ וַתֹּאמֶר אֶל-אַבְיָה יַעֲשֵׂה לִּי הַדְּבָר הַזֶּה הַרְפָּה מִמֶּנִּי
שָׁנִים חֲדָשִׁים וְאִלְכָה וַיְרַדְתִּי עַל-הַהָרִים וְאָכַפָּה עַל-בְּתוּלֵי אֲנָכִי וְרַעִיתִי
(וְרַעִיתִי קר): ֶ וַיֹּאמֶר לְכִי וַיִּשְׁלַח אֹתָהּ שְׁנֵי חֲדָשִׁים וַתֵּלֶךְ הִיא וְרַעִוְתֶיהָ
וַתִּבְקַע עַל-בְּתוּלֶיהָ עַל-הַהָרִים׃ ֶ וַיְהִי מִקֵּץ | שָׁנִים חֲדָשִׁים וַתִּשָּׁב אֶל-אַבְיָה
וַיַּעַשׂ לָהּ אֶת-נְדָרוֹ אֲשֶׁר נָדָר וְהִיא לֹא-יָדְעָה אִישׁ וַתְּהִי-חֹק בְּיִשְׂרָאֵל׃
ב מִיָּמִים | יְמִימָה תִלְכְּנָה בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל לְתַמּוֹת לְבַת-יִפְתָּח הַגִּלְעָדִי אַרְבַּעַת
יָמִים בְּשָׁנָה׃

עמוד פרק ה

עז

לְמִי־הֵיָם וַיִּשְׁפָּכֶם עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ יְהוָה שְׁמוֹ: **ס** הַמַּבְלִיג שֹׁד עַל־עֵז וְשֹׁד עַל־מַבְצָר יָבֹוא: שְׁנָאוּ בִשְׁעַר מוֹכֵיחַ וְדַבֵּר תָּמִים יִתְעַבּוּ: **ז** לָכֵן יַעַן בּוֹשְׁשֶׁכֶם עַל־דָּל וּמִשְׁאֵת־בֵּר תִּקְחוּ מִמֶּנּוּ בְּתֵי גִזִית בְּנִיתֶם וְלֹא־תִשְׁבוּ בָּם פְּרִמֵי־חֶמֶד נִטְעַתֶם וְלֹא תִשְׁתּוּ אֶת־יַיִנָּם: **ח** פִּי יִדְעָתִי רַבִּים פִּשְׁעֵיכֶם וְעַצְמִים חֲטָאתֵיכֶם צָרְרִי צְדִיק לִקְחֵי כֹפֶר וְאֲבִיוֹנִים בִּשְׁעַר הַטּוֹ: **ט** לָכֵן הַמִּשְׁבִּיל בְּעַת הַהִיא יָדָם פִּי עַת רָעָה הִיא: **י** דְרָשׁוּ־טוֹב

רש"י

מלווה שהפקעתם עליהם השערים למכור להם תבואה כריבית כדי ליטול נחלתם מהם לפיכך בתי' וכרמים אשר בניתם ונטעתם על אותן הנחלות לא יתקיימו בידיכם ומשאת ל' משא שמכבדי' עליהם: כרמי חמד. כרמי חמדה: **(יב)** צוררי צדיק. מעיקין ליה לזכאה: בשער המו. בשערי בתי דיניכם הטו משפט אביוני': **(יג)** המשביל. מי שהוא חכם ידום בבא הרעה ולא יהרהר אחר מה"ד שהרי כל

(ט) המבליג. המגביר כמו ואבליגה מעט **(אויב)** **(י)** מבליגיתי עלי יגון **(ירמיה ח)**: שוד. אדם שדוד וחלש דמגבר חלשין על תקיפין ובווזין על כרכי תקיפין משילטי: **(י)** שנאו בשער מוכיח. אתם לא יראתם מפניו ומפני נביאיו ושנאתם את המוכיחים אתכם בשערי בתי דינא: **(יא)** בוששכם. כמו בוססכם על דל שאתם רומסין ורופסים על ראשו כמו בוססו את חלקתי **(שם יב)**: ומשאת בר תקחו. זקיפת

מצודות ציון

והוא משכת הקצר: **(ט)** המבליג. ענין חזק כמו ואכליגה מעט **(אויב י)**: שוד. ענין חזק ואכזרין כמו משוד כי יעול **(שם יב)**: **(י)** יתעבבו. מל' מעוז ושקון: **(יא)** בוששכם. כמו בוססכם והוא ענין רמיסה כמו בוססו את חלקתי **(ירמיה יב)**: ומשאת. מל' משא: בר. מנואה כמו לשזור נר **(בבבלי שם)**: גזית. אכזרית מקומתים ציוצר כמו ולל טננה אהנין גזית **(שם י)**: **(יב)** ועצומים. חוקים: צוררי. מל' כל **(אויב)**: כופר. פדיון: **(יג)** ידום. ענין שמיקה כמו ידום אהנין **(ויקרא**

מצודות דוד

שופכים ע"פ הארץ: ה' שמו. המורה שהוא אדון הכל: **(ט)** המבליג. הלא הוא מחזק שוד וחרבן על עם עז: ושוד. ר"ל וכן יבוא חרבן על המבצר שאתם בוטחים בו וכאומר הואיל וכן דרשו את ה' וחיו: **(י)** שנאו. הוא ע"זו שנאו בשער את הנביא המוכיח ר"ל אף בשער העיר במקום פרסום המה מראים שנאה על המוכיח: ודובר תמיים. ומי שמדבר דברים תמימים ישרים אותו מתעבים: **(יא)** יען בוששכם. בעבור שרמיסת רגליכם הוא על הדל ותגולו ממנו המשא של

תבואה שעל שכמו לזה בתי הגזית שבניתם והרי הם שלכם ונטעתם ושלכם המה ועכ"ז לא תשתו אתם את יינם כ"א האויב: **(יב)** רבים פשעיעים. אשר פשעיעם רבים וחטאתיכם המה חזקים אתם צוררים את הצדיק ולוקחים כופר לפטור מעונש מיתה את המחויב ובשער מקום המשפט טמים דין האביונים: **(יג)** לכן בעבור המשפטים האלה הנה המשכיל ידום בעת בוא הפורעניות ולא יהרהר אחר מדת הדין כי בא העת שיקבלו הרעה כי

עמוד פרק ה

עז

וְאֶל־רַע לְמַעַן תַּחֲיוּ וַיְהִי־כֵן יְהוָה אֱלֹהֵי־עֲבָאוֹת אֲתֶכֶם כַּאֲשֶׁר אָמַרְתֶּם: **ז** שְׁנָאוּ־רַע וְאַהֲבוּ טוֹב וְהִצִּיגוּ בִשְׁעַר מִשְׁפַּט אוֹלֵי יַחֲנָן יְהוָה אֱלֹהֵי־עֲבָאוֹת שְׁאֵרִית יוֹסֵף: **ח** לָכֵן פֶּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי עֲבָאוֹת אֲדַנִּי בְּכָל־רַחֲבוֹת מִסְפַּד וּבְכָל־חוֹצוֹת יֹאמְרוּ הִזְהוּ וּקְרָאוּ אֶפְרַיִם וּמִסְפַּד אֶל־יֹדְעֵי נְהִי: **ט** וּבְכָל־פְּרָמִים מִסְפַּד פִּי־אֲעַבֵּר בְּקִרְבְּךָ אָמַר יְהוָה: **ס** הִוֵּי הַמִּתְאַוִּים אֶת־יְוֹם יְהוָה לְמַה־יָּה לָכֶם יוֹם יְהוָה הוּא־חֲשָׁד וְלֹא־אֹדֶר: **ז** כַּאֲשֶׁר יָנוּס אִישׁ מִפְּנֵי הָאָרִי וּפָגְעוּ

רש"י

אלה עשו: כי עת רעה היא. עת המזומנת לקבל רעתם: **(יד)** ויהי כן וגו'. אם זאת תעשו אז יהי המקום עמכם כאשר אמרתם בלבבכם שתתקיים לכם גדולתכם: **(טו)** שארית יוסף. כל ישראל נקראין על שמו לפי שכלכל אותם: **(טז)** הו זה הו. ל' צעקה: וקראו איכר א"ל אב"ל. יפגעו שיירות האיכרים החורשים

בשדות בקול מספד האבלים הצועקים בחוצות: ומספד א"ל יודעי נהי ועבד מספד יערע בדעבד איליא ואינו אלא ל' ככול כמו משפטי דיני **(תהלים ט)**: **(יח)** הוי המתאווים וגו'. האומרים ימהר יחישה מעשהו **(ישעיה ה)**: למה זה לכם וגו'. משל לתרגול ועטלף שהיו מצפין לאורה כדאיתא בחלק:

מצודות ציון

(ז) שנאו רע וגו'. ענין העמדה כמו כמו מליג אומו לנד **(שופ"ט י)**: אול"י. עניינו שמה: יחנן. מל' חנינה וסמלה: **(טו)** הוצות. שוקים: הו זה הו. כמו הו זה הו והוא ענין צעקת יללה: אכר. כן יקרא העושה מלאכת השדה וכן הויצו אכרים **(ויקרא יב)**: נהי. ענין קינה ויללה: **(יח)** המתאווים. מל' מנואה: **(יט)** הקיר. הכותל:

מצודות דוד

נתמלאה הסאה: **(יד)** דרשו טוב. לכן דרשו לעשות טוב ואל תדרשו לעשות רע למען תשיגו את החיים: ויהי כן וגו'. ר"ל כן יהיה ה' עמכם תקוע בלבבכם כאשר אמרתם ונדרתם בעת שקבלתם אותו לאלוה: **(טו)** שנאו רע. דבר הרע בעניני ה' שנאו ואהבו את הטוב בעיניו ואת המשפט העמידו בשער המשפט להיות מתקיים

ולעמוד על עמדו: אול"י יחנן. אם כן תעשו אולי יחנן ה' את השארית אשר ישארו מיוסף וקרא את כל ישראל ע"ש יוסף לפי שכלכלם במצרים: **(טז)** לכן ר"ל הואיל ולא כן עשיתם לכן כה אמר וגו': מספד. יהיה מספד: וקראו איכר. יקראו אל האיכר להתאבל על מלאכתו שהיתה בחנם: ומספד ובמספד יקראו אל יודעי נהי שהם יעוררו המספד: **(יז)** מספד. יהיה מספד על חסרון היין: כי אנכור בקרבך. להכות כן: **(יח)** הוי המתאווים. על בני יהודה יאמר והוא מ"ש האומרים ימהר יחישה מעשהו וגו' **(ישעיה ה)** שהיו בני יהודה מלעיגים בדברי הנבואה ואמרו ימהר להביא יודי הפורעניות למען נראה אם יוכל עשהו וכאלו יתאוו לה ואמר הוי על אלה המתאווים יום הפורעניות הבא מתי: למה זה וגו'. ר"ל למה אתם מתאווים: יום ה'. הלא הוא יום חושך ולא יום אור: **(יט)** כאשר. היום ההוא

עמום פרק ה

עב

הַדָּב וּבֵּא הַיְּבִית וְסִמְךָ יָדוֹ עַל-הַקִּיר וּנְשָׂכוּ הַנְּחֹשׁ: כ הַלֵּא־
חֲשֹׁךְ יוֹם יְהוָה וְלֹא-אֹר וְאִפֹּל וְלֹא-נִגָּה לוֹ: כא שְׁנֵאתִי מֵאִסְתִּי
חֲגִיכֶם וְלֹא אֲרִיחַ בְּעֶצְרֹתֵיכֶם: כב כִּי אִסְתַּעֲלוּ-לִי עֹלוֹת
וּמִנְחֹתֵיכֶם לֹא אֲרִיצֶה וְשִׁלְמִי מְרִיאֵיכֶם לֹא אֲבִיט: כג הַסֵּר
מֵעָלֵי הַמּוֹן שְׂרִיד וְזִמְרַת נְבִלִיד לֹא אֲשִׁמְעַ: כד וַיִּגַּל פְּמִים
מִשְׁפָּט וַיְצַדֵּק פְּנַחַל אֵיתָן: כה הַזְּבָחִים וּמִנְחָה הַגִּשְׁתִּם-לִי
בַּמִּדְבָּר אַרְבַּעִים שָׁנָה בֵּית יִשְׂרָאֵל: כו וּנְשֵׂאתֶם אֶת סִמּוֹת

רש"י

(כא) בעצרותיכם. קורבן כנישתכון כשאתם קוראי' עצה: **(כב) ושלם מריאיכם.** ושלמי פטימיכון בהמות מפותמות: **(כג) הסר מעלי המון שריד.** שהלויים משוררים על הדוכן אחרי שאתם חסמנים ומעוותי משפט: **(כד) ויגל כמים משפט.** וזאת תעשו וארצה לכם המשפט אשר כבשתם והסתרתם יגולה וישטף ביניכם כמים נובעים: וצדקה. תגלה

מצודות ציון

ונשכו. מלי נשכת השנים: **(ב) נוגה.** האלה חלימה: **(כא) חגיכם.** קרבנות חגיט: אריח. מלי ריח: **בעצרותיכם.** ענין עכבה במקום כמו ועלר לפני ה' **(כב) ארצה.** מלי רעון: **ושלם.** מלי שלמים: **מריאיכם.** נהמות פטומות וכן וצנה שור ומיאל **(כג) המון.** מלי המייה: שריד. מלי שיר: **וזמרת.** מלי זמר: **נבליד.** הוא כלי נגון: **(כד) ויגל.** מלי גלוי: **איתן.** מזק כמו נהרות איתן **(כה) הגשתם.** ענין הקרבה: **(כו) ונשאתם.** מלי משא וסבל: סמות.

מקובלים לפני: **(כב) ומנחותיכם.** ואף המנחות שאתם מעלים לא ארצה בהם: **ושלם מריאיכם.** השלמים מה שאתם מביאים מריאים לא אביט אליהם ואינם שריד. **המית השיר** מה שהלויים משוררים לפני: **וזמרת נבליד.** מה שהם מזמרים לפני בכלי נבל לא אשמע כי אינם ערבים עלי: **(כד) ויגל כמים משפט.** ר"ל זאת עשו המשפט אשר כבשתם בעמקי המסתור יגולה כמים הנובעים היוצאים מבטן הארץ ממקום מסתור והצדקה שפסקתם ממנה התמידו בה כנחל חוק השוטף והולך ואינו פוסק: **(כה) הזבחים.** ר"ל וכי הכל תלוי בזבחים וכי הגשתם לפני במדבר זבחים ומנחות

עמום פרק ו

עב

מִלְכֶכֶם וְאֵת בֵּינֵן עֲלֵמֵיכֶם כּוֹכֵב אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם לָכֶם:
ז והגלתי אתכם מהלאה לדמשק אמר יהוה אלהי צבאות שמו: פ ו הוּ הַשְּׂאֲנָנִים בְּצִיּוֹן וְהַבְּטָחִים בְּהַר שְׁמֵרוֹן נִקְבִּי
רֵאשִׁית הַגּוֹיִם וּבָאוּ לָהֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל: ז עָבְרוּ כְּלָנָה וּרְאוּ
וּלְכוּ מִשֵּׁם חֲמַת רַבָּה וּרְדוּ גַת-פְּלִשְׁתִּים הַטּוֹבִים מִן-
הַמְּמַלְכוֹת הָאֵלֶּה אִם-רַב גְּבוּלָם מִגְּבֻלְכֶם: ח הַמְּנַדִּים לְיוֹם

רש"י

יום ה' ולא אור ונשאתם בגולה עמכם את גולייכם וירכיבום האויבים על צואריכם לשאת עמכם בגולה: סמות. כיון: כוכב. שמות עכו"ם הן: **(ז) והגלתי אתכם מהלאה לדמשק.** כלומר לא לשכנותיכם תגלו כאשר עד הנה שנמסרתם ביד מלכי ארם ולא היו שובים אתכם למקום רחוק אלא עד דמשק ומעתה ביד סנחרב אמסור אתכם והוא יגלה אתכם למרחוק: **(א) נקובי ראשית הגוים.** לכס היו קוראים גוי המשובח שבעכו"ם: **ובאו להם בית ישראל.** הם בחרו במשפטיהם

מצודות ציון

כיון, כוכב. הס שמות מיני עכו"ם: **(ז) מהלאה.** להלן ורחוק: **(א) השאנני.** ענין השקט ומנוחה כמו שלטן מולט **(יחסי מט):** נקובי. כן יאמר על הפלשת השס כמו נקבו נשמות **(נמד' ב):** **ראשית.** ענין מיטע ומנחר כמו ראש' גזרמס **(ציריסי מט):** **(ב) כלננה.** סס מקום: **חמת רבה.** חמת הגזולה: **(ג) המנדיים.** מלי

ואת העכו"ם כיון שעשיתם צלמו לעבוד לפניו ואת העכו"ם כוכב וכי' כי האויב יכריחום להביאם עמהם בגולה: **(ז) מהלאה לדמשק.** רחוק מדמשק משם ולהלן: **(א) היו השאננים.** היו על אלו היושבים שאנן בציון ועל אלו היושבים בטח בהר שומרון: **נקובי.** מתחלה היו נקובים בשם שהם העם המשובחים שבכל העכו"ם כמשפט הנהגת דרכם עתה באו כל בית ישראל לכלל אהוז במשפטי המנהג דרכם: **(ב) עברו כלננה.** עברו כלננה וראו טוב המקום ומשם לכו אל חמת רבה ורדו אל גת של פלשתים לראות גודל גבולם ושבתם: **הטובים.** וכי המה טובים מן הממלכות האלה הם מלכות יהודה ומלכות אפרים וכי גבולם גדול מגבולכם ומה א"כ מצאתם כי עול למאס משפטי: **(ג) המנדיים.** הם המניעים את עצמם במעשיהם ללכת ליום רע ותגישון לשבת במקום חסר ר"ל בגולה

מצודות דוד

בכל ימי משך מ' שנה שהלכתם בו הלא באותן הימים לא עשו אלא פסח אחד וגם עולות לא קרבו כן אדו"ל וכאומר וכי לא הייתי אז מרוצה לכם בזולת הקרבנות: **(כו) ונשאתם.** ר"ל הואיל ואין הכל תלוי בקרבנות א"כ לא יגיננו עליכם ותלכו גולה ועל צואריכם תטענו את הפסל של העכו"ם סכות שקבלתם עליכם למלך ולאולה ואת העכו"ם כיון שעשיתם צלמו לעבוד לפניו ואת העכו"ם כוכב וכי' כי האויב יכריחום להביאם עמהם בגולה: **(ז) מהלאה לדמשק.** רחוק מדמשק משם ולהלן: **(א) היו השאננים.** היו על אלו היושבים שאנן בציון ועל אלו היושבים בטח בהר שומרון: **נקובי.** מתחלה היו נקובים בשם שהם העם המשובחים שבכל העכו"ם כמשפט הנהגת דרכם עתה באו כל בית ישראל לכלל אהוז במשפטי המנהג דרכם: **(ב) עברו כלננה.** עברו כלננה וראו טוב המקום ומשם לכו אל חמת רבה ורדו אל גת של פלשתים לראות גודל גבולם ושבתם: **הטובים.** וכי המה טובים מן הממלכות האלה הם מלכות יהודה ומלכות אפרים וכי גבולם גדול מגבולכם ומה א"כ מצאתם כי עול למאס משפטי: **(ג) המנדיים.** הם המניעים את עצמם במעשיהם ללכת ליום רע ותגישון לשבת במקום חסר ר"ל בגולה

עמוס פרק ו

פ

רַע וְתִגְיִשׁוּן שִׁבַּת חָמֶס: - הַשְּׂכֵבִים עַל-מִטּוֹת שֵׁן וְסִרְחִים
עַל-עַרְשֹׁתָם וְאֹכְלִים פָּרִים מִצֹּאן וְעִגְלִים מִתּוֹךְ מִרְבֵּק:
הַ הַפְּרִטִים עַל-פִּי הַנָּבֵל כְּדוֹד חֲשָׁבוּ לָהֶם כְּלֵי-שִׁיר:
וְהַשֵּׁתִים בְּמִזְרְקֵי יַיִן וְרֵאשִׁית שְׂמָנִים יִמְשְׁחוּ וְלֹא נָחְלוּ
עַל-שֹׁבֵר יוֹסֵף: ז לְכֹן עֲתָה יִגְלוּ בְּרֵאשׁ גִּלְיָם וְסָר מִרוּחַ

רש"י

שנאמר בו מחמס אחיך יעקב (עובד' א) זה מדרשו של רבי שמשון זצ"ל, ד"א המנדים ליום רע המבזים על נבואת ימי רע שהנביאים מתנבאים להם. ותגישון שבת חמס. זהו כמו שאמר ישעיה הוי מגיעי שבת בבית ותגישון שבת בתוכם זו אצל זו על ידי חמס: (ד) וסרוחים על ערשותם. משתטחין ומאריכין עצמם על ערסותם ורבותינו פי' מחליפין נשותיהם זה לזה ומסריחין ערשותיהן בשכבת זרע שאינה שלהם: כרים כבשים: מרבק. מקום כנוס העגלים ובלע"ז קופל"א: (ה) הפורטים על פי הנבל. מנחם חבור עם ופרט כרמך (ויקרא ט) ורואה אני את

דבריו שהמשורר על פי כלי זמר מחתך את הרכור בפרוטרוט הכל לפי נעימות קול הכלי להגביה ולהנמיך: כדוד חשבו להם וגו'. חשבו כלי שיר שלהם ככלי שיר של דוד שהם לשמים ואלו להתענג: (ו) והשונים במזרקי יין. כמו מרבותינו שאומרים במסכת שבת שהיו זורקין כוסותיהן זה לזה וי"מ על שם כלי שהיו לו שתי פיות והוא ארוך ושותה זה מכאן וזה מכאן הוא נורק מפיו אל פיו: וראשית שמנים. מובחר שבשמנים והוא אפרסמון: ולא נחלו. לשון חולי: על שבר יוסף. ששמעו מפי הנביאים שעתיד לבא עליהם: (ז) וסר מרוח סרוחים. יבטלון

מצודות דוד

בארץ הכשדים אשר תקבלו מהם חמס: (ד) השוכבים. הם המתענגים לשכוב על מיטות שן: וסרוחים. על מיטותם פרשו סדינים ארוכים ורחבים עודפים באורך וברוחב על המטה לכבוד ולתפארת: כרים מצאן. מן הצאן יבררו את הכרים לאכילתם. מתוך מרבק. במקום שנתפטמו שמה: (ה) הפורטים. ע"פ הנבל נגונים יחידים ונפרדים שלא תדמה אחת לחברתה: כדוד. המה חושבים את עצמם כדבר כלי השיר להיות כדוד מלך ישראל לנגן על כלי שיר כמו שנגן הוא וכאומר הלא אין להם ערך וייחוס עמו הוא שר שיר ה' והמה לא כן: (ו) במזרקי יין. לא שתו בכוסות כ"א במזרקים בני מדה מרובה: וראשית. כמיטב השמנים ישמחו בשרם להתענג: ולא נחלו. אינם חולים ככאב הלב להצטער על השבר המיועד לבוא על יוסף ונקראו כל ישראל ע"ש יוסף לפי שהוא כלכלם

עמוס פרק ו

פא

סְרוּחִים: פ הַנְּשִׁבַע אֲדֹנָי יְהוִה בְּנַפְשׁוֹ נֹאֵם-יְהוָה אֱלֹהֵי
עֲבָאוֹת מִתָּאֵב אֲנֹכִי אֶת-גְּאוֹן יַעֲקֹב וְאַרְמְנֹתָיו שְׁנֵאתִי
וְהַסְגַּרְתִּי עִיר וּמְלֵאָהּ: וְהָיָה אִם-יִתְרֹו עֲשָׂרָה אַנְשִׁים בְּבֵית
אֶחָד וּמִתּוֹ: וְנִשְׂאוּ דוֹדוֹ וּמְסִרְפוֹ לְהוֹצִיא עֲצָמִים מִן-הַבַּיִת
וְאָמַר לְאִשְׁר בִּירְפְתִי הַבַּיִת הַעוֹד עִמָּךְ וְאָמַר אַפְס וְאָמַר הֵס

רש"י

משתאות המגודלים וגסי הרוח מרוחות לשון משתאות כסיפרי בפרשת וישב ישראל בשיטים מצאתי וחזרו לעשות להם מרוחים והיו קוראים להם ואוכלים: (ח) בנפשו. מדעת וכוונה: כו מתאב. כמו מתעב וכן תירגם ויתן מנבל אגא יתו מקדש רבותיה דיעקב שהמקדש נקרא גאון עווס שנאמר הנני מחלל את מקדשי גאון עוזכם (יחזקאל כד): עיר ומלואה. ירושלים ויושביה: (ט) אם ויתרו. מן הדבר והחורב: בבית אחד ומתו.

שישרפו האויבים את הבית עליהם כלכם את העיר: (י) ונשאו דודו ומסרפו. קרובו ואוהבו המציל את עצמותיו מן השריפה כן תרגום ויתן ויטיליניה קריביה מיקיאה: ואמר. המוציא מן השריפה לאשר בירכתי הבית לחבירו שהלך לבדוק בתוך הבית: העוד עמך. אדם חי וזולתך שנמלט מן החבואים: ואמר אפס. אין חי אלא מתים ואמר זה אליו הס את הפגרים ואמר הס השלך וסלק הכל כי זאת להם על אשר לא

מצודות ציון

ופר. מלי הקרה: מרוח. כן יקראו המשמאות ונספרי פפרסת וישב ישאל נטטים יש וחזרו לעשות מרוחים והיו קוראים להם ואוכלים, או הוא ענין אצל וכן אל מצוא בית מרוח (יבמות טו) ואח"כ בית אצל: סרוחים. ענין עורף ויתרון: (ח) מתאב. ענין מאוה כמו מאנתי לפעומך (ספסל ק"ט): גאון. כן יקרא נה"מ וכן ונני עדין לגאון שמהו (יחזקאל י): והסגרת. ענין מסייה כמו להסגיר לאדום (שולל ב): (ט) ויתרו. מלי טמר: (י) ונשאו. מלי משא וסבל: דודו. הוא אמי האב: ומסרפו. הוא אמי האב, או ומסרפו הוא כמו ומסרפו נש"ן כי וסר"ן מתמקף ור"ל אוהבו המגל עלמותו

בבמזרים: (ז) לכן. הואיל וכן עשו לכן עתה בזמן קרוב יגלו בראש גולים ר"ל במבחר הגולים בבזיון רב (וכי כמו בדברים טובים יאמר לשון ראש ומבחר על הטוב שבכולן כן בדברים רעים יאמר לשון ראש ומבחר על הרע שבכולן): וסר מרוח סרוחים. או יסיר מהם המשמאות הגדולות העודפות מהשיעור הראוי, או אז יסור אליהם אבלות גדולות ועודפות בשיעור: (ח) בנפשו. ר"ל בעצמו: מתאב. באמת אני אוהב את גאון יעקב זה בה"מ כמ"מ את גאון יעקב אשר אהב סלה (תהלים מז): וארמנותיו. אבל ארמנות יעקב מקום שמתענגים שם אותם שנאתי ולכן אמסר ביד האויב העיר והדברים הממלאים את העיר וגם בה"מ בכללם עם כי אוהבו לי הואיל ותחבר העיר מה לי בבהמ"ק: (ט) אם ויתרו. כי יחבאו עצמם שם מפני האויב: ומתו. כי האויב ישורף הבתים וימותו כולם ולא ישאר אחד: (י) ונשאו. את כל אחד ישא דודו ומסרפו להוציא העצמים את הבית לבל ישרפו גם הם עם הבשר: ואומר. הנושא הזה יאמר לאשר הוא בסוף הבית המחפש אחר עצמות כמותו: העוד עמך. אם יש עוד מה עמך מן העצמות להוציא מן השרפה: ואמר אפס. ר"ל זה ישיב כמתרעם כבר נשרפו גם העצמות וכלה הכל: ואמר הם. ויחזיר זה ויאמר לו שתוק ואל תהרהר

עמוס פרק ו

פב

כִּי לֹא לְהַזְכִּיר בְּשֵׁם יְהוָה: « כִּי הִנֵּה יְהוָה מֵצִוֶּה וְהִבֵּה הַבַּיִת
הַגָּדוֹל רְסִיסִים וְהַבַּיִת הַקָּטָן בְּקַעֲסִים: » הִירְצוּן בַּסֵּלַע סוֹסִים
אִם-יִחְרוֹשׁ בַּבְּקָרִים כִּי-הִפְכַתֶּם לְרֹאשׁ מִשְׁפַּט וּפְרִי צְדָקָה
לְלַעֲנָה: » הַשְּׂמַחִים לֵלֵא דְבַר הָאֲמָרִים הֲלֹא בַחֲזֹקְנוּ לְקַחְנוּ
לְנוּ קַרְנִים: » כִּי הִנְנִי מְקִים עֲלֵיכֶם בַּיִת יִשְׂרָאֵל נְאֻם-יְהוָה
אֱלֹהֵי הַעֲבָאוֹת גְּוִי וְלַחֲצוּ אֶתְכֶם מִלְּבוֹא חֲמַת עַד-נַחַל

רש"י

רצו להזכיר בשם ה' כן ת"י: (יא) רסיסים. שיהא מרוסס בקיעות דקות. בקיעים. גדולים מרסיסים לפי חיבתו תהי מכתו כן תרגמו וינתן וימחי מלכו רבא מחא תקיפא ומלכו זעירא מחא חלשא: (יב) הירצון בסלע סוסים. כלום יעמדו במרוצתם בשנותם סדורו של עולם: אם יחרוש אדם: בבקרים. בסלע

מצודות ציון

מן השליפה: בירכתי. נסוף: אפס. ענין לליון כמו אפס כסף (במל"ג מ"ו): ה. ענין שמיקו כמו ויהם כלל (במל"ג י"ג): (יא) רסיסים. ענין לליטה וכתיבה כי ומעון ומתנו (תקנ"ה כ"ט) מ"ל וממיקס ורסיס ונצרו"ל וסל היה עב או מרוסס (במ"ג פ'): (יב) הירצון. מלי ריפה ורדיפה: לראש. ללענה. מני עשנים מרים כמו פורה ראש ולענה (בדק"ב כ"ט): (יג) קרנים. ענין חזק והוא שאלו מקרני צל מי שמחוקין צה: (יד) ולחצו. ענין דמק:

שאתם סבורים לשנות דרך הטובה ותתקיימו ותצליחו: (יג) ללא דבר. על גדולתם ועושרם שאינו כלום שלא יתקיים: קרנים. חזק וגבורה לנגח בקרנים עניים ואביונים: (יד) מלבא חמת. שהוא במקצוע צפונת מערבית של ארץ ישראל: עד נחל הערבה. נחל מצרים שהוא במקצוע דרומית מערבית:

מצודות דוד

אחר מדת הדין כי אלו הנשרפים לא אבו להזכיר בשם ה' כ"א הזכירו במש הבעל וראויים הם לזה הגמול: (יא) והכה. מי שיעזב לו הוא האויב: הבית הגדול. על מלכות אפרים יאמר שהיא גדולה ממלכות יהודה כי בהם יש עשרת שבטים: רסיסים. לבקיעות מרובות ותכופות שאין לתקנם כי אם לאחור זמן רב ר"ל שהם לא ישובו לארצם עד הגאולה העתידה: והבית הקטן. על מלכות יהודה יאמר שהיא קטנה ממלכות אפרים: בקיעים. לבקיעים יחידים שאפשר לתקנם מהר

ר"ל שהם ישובו לארצם בזמן בית השני: (יב) הירצון. וכי אפשר לטוסים לרוץ במקום הסלע כי הלא יתלמו וישברו עקבותם וכן האם אפשר שיחרוש אדם בסלע עם הבקרים הלא בזה יאבד ויפסיד את הבקרים מ"ל וכי אפשר לשנות דבר הראוי הלא המשנה לא ירויח כ"א יפסיד: כי הפכתם. כאומר הלא כן מעשיכם לשנות דבר הראוי כי משפט התורה הפכתם לראש המר ר"ל לקחת תמורתו חוק העכו"ם: ופרי צדקה. ר"ל מצות התורה הפכתם לקחת תמורת' את הלענה הוא עבדות הפסל וכפל הדבר במ"ש וכאומר הואיל ושניתם דבר הראוי לכן יגיע לכם ההפסד: (יג) השמחים. הם שמחים על לא דבר ר"ל שמחים על הצלחתם שלא תתקיים לזמן מרובה: האומרים. הם אומרים בחזק ידינו לקחנו לנו אומץ וחזק וכאומר אבל לא כן הוא כי הכל בהשגחה: (יד) כי הנני. כי עתה שחטאתם לי הנני מעמיד עליכם אתם בית ישראל: גוי. מוסב על הנני מקים עליכם: ולחצו אתכם. העכו"ם

עמוס פרק ז

פג

הָעֲרֵבָה: ס ז « כֹּה הִרְאֵנִי אֲדֹנָי יְהוִה וְהִנֵּה יוֹצֵר גְּבֵי בְּתַחֲלַת
עֲלוֹת הַלֶּקֶשׁ וְהִנֵּה לֶקֶשׁ אַחַר גְּוִי הַמֶּלֶךְ: » וְהִנֵּה אִם-פְּלֵה
לְאֹכֹל אֶת-עֵשֶׂב הָאָרֶץ וְאָמַר אֲדֹנָי יְהוִה סִלַּח-נָא מִי יְקוּם
יַעֲקֹב כִּי קָטָן הוּא: » נָחַם יְהוָה עַל-זֹאת לֹא תִהְיֶה אָמַר יְהוָה:
כֹּה הִרְאֵנִי אֲדֹנָי יְהוִה וְהִנֵּה קָרָא לְרֵב בְּאֵשׁ אֲדֹנָי יְהוִה
וְתֹאכַל אֶת-תְּהוֹמוֹ רֵבָה וְאָכְלָה אֶת-הַחֶלֶק: » וְאָמַר אֲדֹנָי
יְהוִה חַדְלֵ-נָא מִי יְקוּם יַעֲקֹב כִּי קָטָן הוּא: » נָחַם יְהוָה

רש"י

(א) כה הראני. פורענות שהיה רוצה להביא גובאי: בתחלת עלות הלקש לי מלקוש שהתבואה עולה בקנה שלה: והנה לקש. היה צומח אחרי גיוי המלך אחר שגזוו תבואת המלך עד שלא עלתה בקנה היו גזוין אותה שחת להאכיל לבהמות וכן ת"י דאיתגויות שיחתא דמלכא ולי משנה היא קוצר לשחת ומאכיל לבהמה: (ב) והיה אם כלה. כאשר כלה לאכול: את עשב הארץ. באותה שדה: ואמר אדני ה' סלח נא. ואל תשחת הארץ: מי יקום יעקב. מאן יקום ויבעי על חטאיהון: כי קטן ארי מטלטלין: (ג) נחם ה' על זאת. נתרצה בתפלתו ונעתר לי: (ד) הראני עוד פורענות להביא עליכם: והנה קורא. את פמליא שלו: לריב. אתכם בפורענות דליקת אש: החלק. חלקת השדה:

מצודות ציון

(א) יוצר. גובי. גובי. כי ויעל אלרעה (שמות ט') מ"ל גובא, וכן גובי גובי (ש"ב כ"ג): הלקש. כן יקרא העשב המאוחר כמו שנקרא מטר המאוחר נסם מלקוש: גוי. מלי גויה וקליטה: (ג) נחם. ענין הפוך ממשנה: (ד) תהום. עומק המים: רבה. גולה צעומק: החלק. כן יקרא השדה וכן חלקה חמת מטר (ש"ב ט'): (ה) חדל. ענין מנעו:

ההם: מלבוא חמת. מן הדרך שבאים בו אל חמת שהוא בפאת הצפוני של א"י: עד נחל הערבה. שהוא בפאת הדרומי של א"י מן הקצה אל הקצה: (א) כה הראני. במראה הנבואה: יוצר גובי. שבורא ארבה בתחלת צמיחת העשב המאוחר: והנה לקש. נדמה לי כאלו אחר שגזבו ונקצר העשב למאכל בהמות המלך הצמיחה וגדלה הלקש הוא עשב המאוחר: (ב) והיה אם כלה לאכול. כי ראה במראה הנבואה כאלו הארבה אכל כל העשב וכאשר כלה לאכול את הכל הבין אז שהמקום מיעד להביא הארבה לכלות הכל: ואמר. אמרתי בתפלה לה' סלח נא עון ישראל ולא תענשם בהבאת הארבה כי מי יקום את יעקב לעמוד על עמדו לכלכלו ברעב כי הוא קטן ואין בו כח ויכולת לכלכל את עצמו למצוא די ספוקו וכל העכו"ם שונאים אותו ולא יאבדו לכלכלו וימות א"כ ברעב: (ג) נחם ה'. והנה נחתרש ה' על הגזירה הזאת ואמר שלא תהיה עוד: (ד) קורא לריב באש וגו'. ה' היה קורא למלאכי מרום שהם יריבו עם ישראל בהבאת אש ר"ל להביא עליהם חוס רב שורף כאשר: ותאכל. נדמה לי כאלו שרפה והובישה את מי התהום וכאלו שרפה את צמח קבוצת השדות: (ה) חדל נא. מנע נא את הגזירה ההיא כי מי יקום את יעקב לעמוד על עמדו לכלכלו ברעב כי הוא

עמוס פרק ז

פד

על־זאת גם־היא לא תהיה אמר אדני יהוה: **ס** כֹּה הָרַאֲנִי וְהִנֵּה אֲדֹנָי נֹעַב עַל־חֹמֶת אֲנֹךְ וּבִידּוֹ אֲנֹךְ: **ה** וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מַה־אַתָּה רֹאֵה עָמוֹס וְאָמַר אֲנֹךְ וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי הֲנִנִּי שֵׁם אֲנֹךְ בְּקָרֵב עַמִּי יִשְׂרָאֵל לֹא־אוֹסִיף עוֹד עֲבוֹר לוֹ: **ו** וְנִשְׁמוּ בַמּוֹת יִשְׁחָק וּמִקִּדְשֵׁי יִשְׂרָאֵל יִחַרְבוּ וּקְמַתִּי עַל־בֵּית יִרְבֻּעַם בַּחֲרָב: **ז** וַיִּשְׁלַח אֲמִצְיָה כֹהֵן בֵּית־אֵל אֶל־יִרְבֻּעַם מִלֶּדֶ־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר קִשֶׁר עָלֶיךָ עָמוֹס בְּקָרֵב בֵּית יִשְׂרָאֵל לֹא־תוּכַל הָאָרֶץ לְהַכִּיל אֶת־כָּל־דְּבָרָיו: **ח** כִּי־כֹה אָמַר עָמוֹס בַּחֲרָב יָמוֹת יִרְבֻּעַם וַיִּשְׂרָאֵל גָּלָה יָגָלָה מֵעַל אֲדָמָתוֹ: **ס**

רש"י

(ז) על חומת אנך. על שורא דדינא וכן פתר דונש, אנך ל' ערבי חוט קו המשקולת העופרת אשר בה יביט בונה החומה ליישר הדימוס אף כאן הוא לשון קו משקולת משפט: (ח) הנני שם אנך. הנני שופט אותם

מצודות ציון

(ז) אנך. ין יקח קו הנני וכו משקולת הנדל וע"י מיישר הנני ציון המומה וכן הוא נדיל בל ערבי: (ח) עבדו. מל' הענייה: (ט) ונשמו. מל' שממון: במות. מלשון צמה ומוצא: ישחק. כמו יחם וימכן שאמר ישחק לרמו שהנמום יהיו לשחוק וללעג: ומקדשי. ענין ארמון משגב וכן למטה מקדש מלך הוא וכמו ויהי למקדש (שם ט): יחרבו. מל' מורכן: (י) בהן. ר"ל כהן הנעל וכומו לעמוס: קשר. ענין למחול אותם: (ט) ונשמו. הבמות שהעמידו לעכו"ם יהיו שוממין כי מגודל הצרות אין מי יבוא אליהם: ומקדשי. הארמונות החזקות של ישראל יהיו לחרבה: וקמתי. אקום עם בית ירבעם הפרע ממנו בחרב ועל זכריה בנו יאמר שהרגו שלום בן יבש כמ"ש (במ"ב): (י) קשר עריך עמוס. ר"ל מדבר דברים המביאים קשר למרוד בך ולהרוגך כי כשישמעו שונאי שהנביא מיעד עליהם לחרב יתעוררו להרוג בדבר ה': בקרב בית ישראל. ר"ל בפטרסו רב במעמד כולם: לא תוכל הארץ. עם הארץ לא תוכל לסבול את כל דבריו מה שאינם בשממון וחורבן כאומר הואיל וגם נפש העם מרה עליו אי"כ תוכל לעשות בו משפט חרוץ כי גם יד העם יהיה עמך: (יא) בחרב ימות ירבעם. באמת

עמוס פרק ז

פה

וַיֹּאמֶר אֲמִצְיָה אֶל־עָמוֹס חֹזֶה לֶךְ בְּרַח־לֶךְ אֶל־אֶרֶץ יְהוּדָה וְאֶכְלֶ־שֵׁם לֶחֶם וְשֵׁם תִּנְבְּא: **ב** וּבֵית־אֵל לֹא־תוֹסִיף עוֹד לְהִנְבֵּא כִּי מִקִּדְשֵׁי־מִלְךְ הוּא וּבֵית מַמְלָכָה הוּא: **ג** וַיַּעַן עָמוֹס וַיֹּאמֶר אֶל־אֲמִצְיָה לֹא־נִבִּיא אֲנִי וְלֹא בֶן־נְבִיא אֲנִי כִּי־בוֹקֵר אֲנִי וּבוֹלֵס שְׂקָמִים: **ד** וַיִּקְחֵנִי יְהוָה מֵאַחֲרֵי הַצֹּאֵן וַיֹּאמֶר אֵלַי יְהוָה לֶךְ הִנְבֵּא אֶל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל: **ה** וְעַתָּה שְׁמַע

רש"י

אלא וקמתי על בית ירבעם הוא בנו זכריה שהרגו שלום בן יבש (מלכים ב טו): (ב) חוזה. אתה לי בשפלתא: בוקר אנכי. רועה בקר: ובוֹלֵס שְׂקָמִים. מחפז בשקמים לראו' איהו עתו לקרן כדי להוסיף ענפים ואיהו ראוי לקורות שכן דרך שקוצצין בתולות השקמה וכולס כמו וכולש אלא שעמוס מגמגם בלשונו שכן אמרו למה נקרא שמו עמוס שהיה עמוס בלשונו וישראל קוראים אותו פסילוס כדאיתא בפסיקתא: (טז) ולא תפוף

מצודות דוד

כחש לו כי הוא אמר על בית ירבעם והוא זכריה בנו: וישראל גלה גלה. גם כזה כחש כי לא אמר כן עד לבסוף: (ב) חוזה. ר"ל אתה הוא חוזה מה תבשה פה ברח לך אל ארץ יהודה כי שם מקדש ה' מקום הנבואה: ואכל שם לחם. שם יפרנסו אותך: ושם תנבא. ר"ל שם תקבל שכר על הנבואה שאתה מתנבא רעה על מלכות אפרים כי לאויבים המה לו: (ג) ובית אל. אבל בבית אל לא תוסיף עוד להנבא כזאת כי פה הוא ארמון מלך הארץ והוא ופן אנשיו ימיתוך בשמעם שאתה מתנבא כזאת: ובית ממלכה הוא. ר"ל הממלכה מוחזקת ביד המלך מכמה דורות וידו תקיפה להכותך נפש: (ד) לא נביא אנכי. ר"ל אני לא הכנתי עצמי לנבואה ולא נתעסקתי בלמודה לתחשוב שאני מקבל שכר על הנבואה ובעבור השכר הכנתי עצמי לה: ולא בן נביא אנכי. וכאומר ולא ראיתי ג"כ מאבי קבלת שכר נבואה והוא ענין מליצה והרחבה: כי בוקר אנכי. אני בעל בקר ואיני צריך לשכר ואני כל היום מערכב שקמים עם דברים אחרים למאכל הבקרים ואין אני עוסק בהכנת הנבואה ולמודה: (טז) ויקחני ה'. אבל ממלי הכנה לקחני ה' ממה שהייתי הולך אחרי הצאן לרעות אותם וצוה אותי ללכת ולנבואת: (טז) ועתה. כאומר הואיל ואין לי צורך אל שכר הנבואה עתה שמע דבר ה'

עמוס פרק ח

פז

דְּבַר-יְהוָה אֵתָהּ אָמַר לֹא תִנְבֵּא עַל-יִשְׂרָאֵל וְלֹא תִטְיֵף
 עַל-בֵּית יִשְׁחָק: ^ו לִכֵּן כֹּה-אָמַר יְהוָה אֲשֶׁתֶּךָ בְּעִיר תִּזְנֶה
 וּבְנֵיךָ וּבְנֹתֶיךָ בַּחֲרֵב יִפְּלוּ וְאֲדַמְתֶּךָ בַּחֲבַל תַּחֲלַק וְאֵתָהּ
 עַל-אֲדָמָה טִמְאָה תִמּוֹת וְיִשְׂרָאֵל גְּלָה וְגָלָה מֵעַל אֲדָמְתוֹ: ^ס
 ח * כֹּה הִרְאֵנִי אֲדֹנָי יְהוִה וְהִנֵּה פְּלוּב קִיּוֹן: ^ז וַיֹּאמֶר מִה-אֵתָהּ
 רָאָה עָמוֹס וַאֲמַר פְּלוּב קִיּוֹן וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי בֹּא הֲקִין
 אֶל-עַמִּי יִשְׂרָאֵל לֹא-אוֹסִיף עוֹד עֲבוֹד לּוֹ: ^ח וְהִילִילוּ שִׁירֹת
 הַיֶּכֶל בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה רַב הַפֶּגֶר בְּכָל-מְקוֹם
 הַשְּׁלִיךְ הֵס: ^ט פ - שָׁמַעְנָה זֹאת הַשָּׂאִפִים אַבְיּוֹן וְלִשְׁבִּית עַנְיֵי
 (עַנְיֵי-קְרִי) אֲרָץ: ^י לֵאמֹר מִתִּי יַעֲבֹד הַחֹדֶשׁ וְנִשְׁבַּרְהָ שָׁבֵר

רש"י

הפ. בכל אתר יימר רמי וסליק השליכו מאכאן
 (בס"א הסירו טכאן) הפגרים האלה: (ד) השואפים.
 הבולעים אביון: ולשבית. כמו ולהשבית
 ודוגמא לשמיד מעוונתה (ישעיה כט) ללכת לגיד
 כידורעאל (מלכים ב ט): (ה) מתי יעבור החדש. זו

מצודות דוד

עם כי אין מקום לקבל ממך שכר על הנבואה
 היא: (יז) בעיר תזנה. אשר חזקה ברצון
 משא"כ בשדה: בבבל תחולק. בקו המדה תחולק
 בין העכורים: על אדמה וגו'. בארץ העכורים:
 וישראל וגו'. ר"ל כמו שכחשת לדבר בשמי הנה
 באמת כן יהיה וכן יקום: (א) בלוב קיין. סל מלא
 פירות הקיין: (ב) בא הקיין. ר"ל המראה מרמו
 שבא הקין והסוף על עמי ישראל כי קיין ראית
 וקץ בא שהוא לשון הנופל על לשון: עבור על.
 לעבור ולמחול לו על פשעיו: (ג) והילילו. ייפכו
 ללילה השירות והזמירות שהיו מזמרים
 בהיכליהם במקום השירות יילילו: רב הפגור. אז
 ירבו פגרי הרונים ובכל מקום אשר השליך המשליך את הפגרים הרבים ההם יהיה שתיקה ודמימות
 קול כי הרואים לא יצעקו ולא ירימו קול למען לא ירך לב העם: (ד) השואפים אביון. אתם הבולעים

עמוס פרק ח

פז

וְהִשְׁבַּת וּנְפַתְחָה-בֶּרֶךְ לְהַקְטִין אִיפָה וְלַהֲגִדִּיל שֶׁקֶל וְלַעֲוֹת
 מְאוּנֵי מִרְמָה: ^ו לַקְּנֹת בְּכֶסֶף דָּלִים וְאַבְיּוֹן בְּעֲבוּר נַעֲלִים
 וּמְפַל בַּר נִשְׁבִּיר: ^ז נִשְׁבַּע יְהוָה בְּגֹאֲן יַעֲקֹב אִם-אֲשַׁב לְנִצַּח
 כָּל-מַעֲשֵׂיהֶם: ^ח הֵעַל זֹאת לֹא-תִרְגֹּז הָאָרֶץ וְאִבֵּל כָּל-יֹשֵׁב
 בָּהּ וְעִלְתָּה כָּאֵר כְּלָה וְנִגְרְשָׁה וְנִשְׁקָה (וְנִשְׁקָה קְרִי) בַּיּוֹר

רש"י

היא השאיפה מצפים עת תייקר התבואה
 וימכרו לעניים ברבית ויטלו שדותיהם, יעבור
 החדש ת"י מתי תתעבר השנה ויבא חדש
 העיבור ול' העברה הוא כמו (ירמיה טו) העביר
 המועד ולפי שדוחין את הקרבת העומר
 והשנה נמשכת והישן מתייקר: והשבת
 ונפתחה בר. מתי תבוא השמיטה ותייקר

מצודות ציון

המשציר לל עס הארץ (מלכים ט"ז) שצר כן תקרא
 המצוה וכן נאמר שצר רעזון צמיס (שם ט"ז) וזהו לפי
 שזוכת הרעע על דרך יצרו פלאס נמאס (מלכים ק"ט):
 והשבת. כן מקרא שנת השמיטה כמ"ש וצנה
 השביעית שנת וגו' (ויקרא כ"ט): בר. מצוה כמו לשזור
 בר (מלכים ט"ז): איפה. שם מרה גמ ג' קאים: ולעוה.
 ענין עקס ודבר שאינו רלוו והוא מלי עון:
 (ו) נעלים. מעלי הרגל: ומפלא. מלי הפלה:
 (ח) תרגו. ענין נועות הרעדה: ואבא. ענין השמחה
 כמו אכלה אדמה (ישעיה ב): באור. כמו יאור הוא
 הנילוס ופלה היו"ד: ונגרשה. מלי גרושין ומנהרה.
 ונשקעה. ענין נפילת הדבר צנומק כמו אז אשקיע

מצודות דוד

את האביון ועוסקים להשבית מן העולם עני
 ארץ: (ח) לאמר. שהמה אומרים מתי יעבור
 החודש ר"ל החודש הידוע של הקציר כי בימי
 הקציר מוצאין העניים לאכול מהלקט והשכח'
 והפאה ואינם קונים תבואה מאכלם: ונשבריה
 שבר. כשיעבור החודש לא ימצאו מה לאכול ואז
 נמכור להם התבואה כפי אות נפשנו: והשבת.
 מלת מתי יעבור משמשת בשנים כאלו אמר מתי
 יעבור השבת הוא שנת השמיטה כי אז מתפרנסו'
 העניים מתבואת הארץ מן המופקר ואינם קונים
 תבואה למאכלם: ונפתחה בר. כשיעבור השבת
 אז נפתח אצרות התבואה: להקטין איפה. ר"ל
 לא נמכר באמת ובמשפט כ"א נעסוק לרמותם
 להקטין מדת האיפה ולהגדיל משקל השקל לעות עוד כף המאזנים לעשות מרמה להכריע למטה את
 הכף שבר אבן המשקל למען יהא נראה שהכסף חסר הרבה: מאוני מרמה. לפי שמאזני משקל שלהם
 היו עשירות באופן שיהולם להכריע את הכף למה שהם רוצים לכן קראם מאוני מרמה: (ו) לקנות
 בכסף דלים. ר"ל נקח מזה כל כספם ברמיה עד שלא ישאר מאומה בידם ונקנה אותם בכסף לעשות
 עמהם עבודה: בעבור נעלים. ר"ל נקנה אותה בדבר מועט בעבור זוג מנעלים: ומפלא בר נשביר.
 עוד היו אומרים לא נמכור להם תבואה נקיה אלא נערב בה הפסולת שמפליין מן התבואה בשעה
 שמקדיקין אותה בנפה וככרה והם בע"כ יקנו עם הפסולת: (ז) בגאון יעקב. בה"מ יקרא כן כמ"ש
 וצבי עדי לגאון שמהו (יחזקאל ז): (ח) העל זאת. וכי על מעשה כזאת לא תרעד הארץ ולא תחשת

עמום פרק ח

פח

מִצְרַיִם: ם וְהָיָה | בַּיּוֹם הַהוּא נֶאֱמַר אֲדָנִי יְהוָה וְהִבַּאתִי
הַשֶּׁמֶשׁ בַּצְּהָרִים וְהַחֲשֵׁכְתִי לְאָרֶץ בַּיּוֹם אֹרֶךְ: וְהִפְכֹתִי חַיִּיכֶם
לְאֵבֶל וְכָל־שִׁירֵיכֶם לְקִינָה וְהִעַלְתִּי עַל־כָּל־מִתְנַסִּים שֶׁקֶ
וְעַל־כָּל־רֹאשׁ קָרְחָה וְשִׁמְתִיָּהּ כְּאֵבֶל יְחִיד וְאַחֲרֵיהָ בַּיּוֹם
מָר: ם הִנֵּה | יָמִים בָּאִים נֶאֱמַר אֲדָנִי יְהוָה וְהִשְׁלַחְתִּי רֶעֶב
בְּאֶרֶץ לֹא־רָעֵב לֶלֶחֶם וְלֹא־צָמָא לַמַּיִם פִּי אִם־לִשְׁמָע אֶת־

רש"י

הארץ: ועלתה כאור כלה. ובמקום אחר הוא אומר ועלתה כיאור כלה (לקמן ט), ו"ת שניהם בשוה ויסק עלה מלך במשרתי' דסגיאין כמו נהרא ויחפינין כולה וקשה בעיני לפרש כאור כמו כיאור ויש לפרש כמו (איוב ד) 'פיץ ענן אורו על כפים כסה אור (שם ה) ועלתה כענן גשם כולה אפילה וחשיכה: ונגרשה ונשקעה **כיאור מצרים**. נילוס עולה אחת למ' שנה ומשקה את הארץ וכשהוא עולה מעלה רפש וטיט על שפתו וכשהורד משקות חוזר על גדותיו ומימיו מצטללין והוא קרוי שיקוע שהטיט העוכר את מימיו נשקע ונגרש כמו (ישעיה כז) ויגרשו מימיו רפש וטיט אף הארץ תקיא רשעים שבווכה ואחר כך תנוח:

מצודות דוד

מימיסה (יחזקאל צג): **(ט) והבאתי**. ענין שקיעה כמו ואל השמש וטהר (ויקרא כ"ג): **בצהרים**. הוא חצי היום: **(י) קרחה**. ענין נפילה ומליטת השער כמו קרת הוא ואח"ז יהיה נשקע הרפש והטיט לרדת אל קרקעית המים כמו יאור מצרים שבעת שמתגבר ועולה מעלה רפש וטיט ואח"ז שוקטים למטה ר"ל מהדין להשמיד הרשעים מן הארץ ואח"ז תהיה ההרחה: **(טז) והבאתי**. אשקיע את השמש בעת צהרים בזמן תקפה ר"ל בעת יפול בהשקט ושאנן תבוא הצרה פתאום: **והחשכתני**. אבאי חושך על הארץ ביום שיש בו אור רב והוא כפל ענין במ"ש: **(י) והפכתי**. תמורת שמתח תהג אבלי ותמורת השירה יהיה קינה: **והעליתי**. ר"ל אבאי אשקיע צרה עד שכולם ילבשו שק על מתניהם ויקרחו קרחה בראשם והם ענין צער ואבלות: **ושמתינה**. אשים עדת ישראל להיות מתאבלת כדרך האבילות שנושק על בן יחיד שמת: **כיום מר**. הוא יום מיתת בן יחיד וכפל הדבר במ"ש: **(יא) כי אם לשמוע וגו'**. ר"ל יהיו תאבים אל הנבואה ולא ימצאו כי תפסק הנבואה

עמום פרק ט

פח

דְּבַרִּי יְהוָה: ך וְנָעוּ מֵיַם עַד־יָם וּמִצְפוֹן וְעַד־מִזְרָח יִשׁוּטְטוּ
לְבַקֵּשׁ אֶת־דְּבַר־יְהוָה וְלֹא יִמְצְאוּ: ך בַּיּוֹם הַהוּא תִתְעַלֶּפְנָה
הַבְּתוּלוֹת הַיְצוֹת וְהַבְּחוּרִים בַּצָּמָא: ך הַנְּשֻׁבְעִים בְּאִשְׁמַת
שְׁמֵרוֹן וְאָמְרוּ חִי אֱלֹהֶיךָ דָּן וְחִי הַרְךָ בְּאֶרֶץ־שָׁבַע וּנְפְלוּ
וְלֹא־יִקְוּמוּ עוֹד: ם ט ׀ רֵאִיתִי אֶת־אֲדָנִי נֹצֵב עַל־הַמִּזְבֵּחַ
וַיֹּאמֶר הֵךְ הַפְּתָרוֹר וַיִּרְעִשוּ הַסְּפִיִם וּבִצְעַם בְּרֹאשׁ פְּלִם
וְאַחֲרֵיהֶם בַּחֲרָב אֶהְרַג לֹא־יִנּוּס לָהֶם נֹס וְלֹא־יִמְלֹט לָהֶם

רש"י

שמתאבל על בן יחיד: **(יא) כי אם לשמוע**. שתפסוק מכם רוח הקדש: **(יג) תתעלפנה**. תפרח רוחם כמו ויתעלף (יגה ד) וכן עצי השדה עולפו (יחזקאל לא) וכן בלשון משנה יתעלפה פשמ"י"ר בלע"ז: **(יד) חי אלהיך דן**. אחד מן העגלים שהעמיד ירבעם בדן: **(טז) נצב על המזבח**. מסתלק מכרובא למדבחה דרך יציאת חוץ על מזבח הזהב

מצודות ציון

ענין (ט) **(יב) ונעו**. מלשון מנועה: **ישוטטו**. ענין ההליכה אנה ואנה כמו שוטטו מצוות ירושלים (יחזקאל כ): **(יג) תתעלפנה**. ענין החלשות והעדור ההרגשה כמו ענין עלפו (ישעיה כ"ג): **(יד) באשמת**. מל' אשם וכן מקרא העכו"ם כן מלשמת עונדיה וכן מקרא פשע עש"י כמ"ש והפשע שמה (דניאל ט): **עוד**. ענין זמן רב ודוגמתו ויבן על זולתו עוד (בבב"ש מ"ג): **(טז) הכפתור**. הוא המשקוף וקראו כפמור לפי שהיה נשבע חי אלהיך העגל העומד בדן: וחיי דרך. ר"ל חי הולכי דרך באר שבע אל המזבחות שעמדו שם לעכו"ם כמ"ש ובאר שבע לא תעבורו (לעיל ה'): **ונפלו**. כלן יפלו ולא יקומו עוד ר"ל בזמן בית השני לא יקומו אבל בגאולה העתידה יקומו כולם יהודה ואפרים: **(טז) הך הכפתור**. הכה את הכפתור הוא המשקוף ומהכאה היא ירעשו המזוזות ר"ל באבדן המלך יחרדו השרים ועל אישיהו יאמר כי אחר שנהרג הוא הושפלה המלוכה ולא היה ביד השרים להמליך מלך מדעתם וכאשר המליכו את יהואחז הסיור מלך מצרים מן המלוכה ונתן עונש על הארץ כמ"ש במ"ב ומאו לא המליכו מלך מדעתם: **ובצעם**. חמדת עשרם יגלה בראש כולם כי עד שלא גלו

עמום פרק ט

ז

פְּלִיטָה: אִם-יִחְתְּרוּ בְּשֵׂאוֹל מִשֵּׁם יְדֵי תִקְחֶם וְאִם-יַעֲלוּ הַשָּׁמַיִם מִשֵּׁם אוֹרִידִים: אִם-יִחְבְּאוּ בְּרֹאשׁ הַכְּרָמִל מִשֵּׁם אַחֲפֵשׁ וּלְקַחְתִּים וְאִם-יִסְתְּרוּ מִגֵּד עֵינַי בְּקִרְקַע הַיָּם מִשֵּׁם אֵצוּהָ אֶת-הַנְּחֹשׁ וְנִשְׁכַּם: אִם-יִלְכוּ בְּשִׁבִי לִפְנֵי אֲבִיהֶם מִשֵּׁם אֵצוּהָ אֶת-הַחֶרֶב וְהִרְגַתֶּם וְשִׁמְתִי עֵינַי עֲלֵיהֶם לְרַעָה וְלֹא לְטוֹבָה: וְאֲדַנִּי יְהוָה הַצְּבָאוֹת הַנוֹגֵעַ בְּאֶרֶץ וְתִמוּג וְאֲבָלוּ כְּלַיֹּשְׁבֵי בֵּה וְעַלְתָּה בְיָאֵר כְּלָה וְשִׁקְעָה בְיָאֵר

רש"י

כמו ממונם יגלה בראש כולם: (ב) אם יחחרו בשאו' אם ידמון לאיטמרא כרבשאו: ידי תקחם במימרי ידברינון שנאיהון: ואם יעלו השמיים ואם יסקון בטורין רמין עד צית שמיא מתמן במימרי יחתנון: (ג) בראש תמוג. דנדוף בארעא וזיע ותמוג לשון נוע

מצודות ציון

שטשין זו לזרי כפתורים העגולים ענין מפוסים וכן ככפתורים ילניו (שפיה ט): וירעשו. ענין מנועה חזקה: הפנים. הם המוחות כמו וסף השער (ישקיהו ט): ובצעם. חמדת ששם כמו נלע כסף (שמיים ט): ואחריותם. כן יקראו העניס והננוט כמו ולא לאחרינו (דניאל י"ב): ינום ענין צריחה: אלהם. כמו מהס: ימלמל ענין השמטה: פליט. ענין שארית כמו פליט וטריד (זכיה ט): (ב) יחחרו. ענין חפירה בקרקע כמו חחר נחשן צמים (זכיה ט"ד): בשאו'. נקצר עמוק: (ג) יחבאו. ענין הסתרה כמו חצי כמעט רגע (שפיה ט"ג): אחפש. ענין מקירה כמו וחספס רוחי (תהלים טו): הנחש. הוא הליוותן הדומה למראה נחש וכמ"ש על ליוותן נחש צרית (שפיה ט): ונשכבם. מלי נשיכה בשמיים: (ד) ותמוג. מלי המנה והמסה: ואבלו. ענין השמטה מקרקעית הים אצוה את הנחש הוא הליוותן שהוא ינשך אותם והכל הוא ענין מליצה: (ד) ואם ילכו בשבי. ר"ל אם יכנעו לפני העכו"ם וימסרו עצמם בשבי למען ירחמו עליהם: משם. ממקום שילכו אצוה את החרב להרגם ר"ל לא יועיל להם ההכנעה כי ע"ז יהרגום העכו"ם בארצות גלותם: ושמת יגו'. אשגיה עליהם לעשות עמהם רע ולא לעשות עמהם טובה: (ה) ודני יהוה. והנה ר"ל הוא המושל

עמום פרק ט

זא

מְצָרִים: הַבּוֹנֵה בְּשָׁמַיִם מַעְלוֹתָיו (מַעְלוֹתָיו קרי) וְאֲגַדְתּוֹ עַל-אֶרֶץ יִסְדֶּה הַקְּרָא לְמִי-הֵיָם וַיִּשְׁפַּכְם עַל-פְּנֵי הָאָרֶץ יְהוָה שְׁמוֹ: הֲלוֹא כִבְנֵי כוֹשִׁים אַתֶּם לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נֹאם-יְהוָה הֲלוֹא אֶת-יִשְׂרָאֵל הֶעֱלִיתִי מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּפְלִשְׁתִּים מִכְּפַתוֹר וְאַרְם מִקִּיר: הַ הֲנֵה עֵינַי | אֲדַנִּי יְהוָה בַּמַּמְלָכָה

רש"י

וה' הוא הנוגע בארץ ותמוג כלומר גזירה זאת מאתי יצאת: (ו) ואגדתו. קבוצת בריותיו, ד"א קבוצות הישרים היא היתה יסוד הארץ לתקנת השמים שבשבילים הכל קיים: הקורא לפי הים. דאמר לכנשא משריין סגיאין כמי ימא: (ז) הלא כבני כושיים אתם לא למה אמנע מלהפרע מכבני אחרי אשר אינכם שבים אלי הלא מן בני נח באתם כשאר עכו"ם ככושיים אשר נדמיתם להם כענין שנאמר (ירמיה ג') יהיפוך כושי עורו כך אתם תוכלו להטיב: הלא. בטובתי תחילת

מצודות ציון

כמו אלה אלמה (שפיה ט): ושקעה. ענין נפילת הדבר בעומק כמו אקיעו מניסם (ישקיהו ט): (ו) מעלותיו. מלשון עליה הנני ממעל ואמר נלשון שאלה על הגלגלים: ואגדתו. ענין קבוצה אחת וכן יהיו לאגודה אחת (שפיה ט): (ז) כבני כושיים. הם האנשים השחורים מנני כוש בן חם: (ח) אפם. עיניו כמו כוש וכן ואפם והטיט לודת אל קרקעית המים כמו יאור מצרים שאחר שגורשין מימיו רפש וטיט אח"ז נשקע למטה ר"ל אחר השמדת הרשעי' תהיה ההרווחה: (ו) הבונה. הוא הבונה בשמים מעלותיו זה למעלה מזה ועל גלגלים יאמר שהם זה למעלה מזה: ואגדתו. קבוצת בריותיו יסדה על הארץ: הקורא לפי הים. ההעלותם בהעבים ואח"ז שופכם ומורידם ע"פ הארץ: ד' שמו. המורה שהכל שלו ובידו והטוב למעלה לומר הואיל וכן הוא לא תמצאו א"כ שום תחבולה להנצל לו מהפרענות שהוא מייעד להביא: (ז) הלא כבני כושיים וגו'. כמו בני כושיים שהמה עבדים לאדוניהם עבדות עולם כן אתם לי עבדים: (ח) אפם. ר"ל וכי העלית את פלשתיים בני כפתור מן המקום שגלו שמה: וארם מקיר. ר"ל וכי אצלה את ארם מקיר שיגלו שמה ע"י מלך אשור כמ"ש (במ"ב) וכאומר הואיל ולא עשיתי ולא אעשה לאומה אחרת כפי מה שעשיתי עמכם לכן קנוים אתם לי לעבדים: (ח) הנה עיני אד'. ר"ל הואיל

מצודות דוד

בצבאות מעלה ומטה ויכול הוא לעשות חפצו בכל מקום ובכל דבר: הנוגע בארץ. כאשר יגע בארץ היא נמסת וכלה וכל היושבים בה יהיו נשחתיים: ועלית. המים תעלה על כולה כמו היאור המכסה את כל הארץ בצאתו להשקות השדות: ושקעה. ר"ל עם כי בתחילה יגרשו המים רפש וטיט הנה אח"ז תהיה נשקע הרפש

עמום פרק ט

צב

הַחֲטָאָה וְהַשְׂמוּדָתִי אֶתָּה מַעַל פָּנַי הָאֲדָמָה אִפְסָ כִּי לֹא
 הַשְׂמוּד אֲשַׁמֵּיד אֶת־בֵּית יַעֲקֹב נְאֻם־יְהוָה: ^א כִּי הִנֵּה אֲנֹכִי
 מִצִּוְהָ וְהַנְּעוּתִי בְּכָל־הַגּוֹיִם אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר יִנּוּעַ
 בַּבְּבָרָה וְלֹא־יִפּוֹל צְרוּר אֲרָץ: ^ב בַּחֲרַב יָמוּתוּ כָּל חַטָּאֵי עַמִּי
 הַאֲמֹרִים לֹא־תִגִּישׁ וְתִקְדִים בַּעֲדֵינוּ הַרְעָה: ^ג בַּיּוֹם הַהוּא
 אֶקִּים אֶת־סֶפֶת דָּוִד הַנְּפֹלֶת וְגִדְרָתִי אֶת־פְּרִצִיּוֹן וְהִרְסָתִי
 אֶקִּים וּבְנִיתִיָּה בִּימֵי עוֹלָם: ^ד לְמַעַן יִירָשׁוּ אֶת־שְׂאֵרֵית אֲדוֹם
 וְכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־נִקְרָא שְׁמִי עֲלֵיהֶם נְאֻם־יְהוָה עֲשֵׂה זֹאת: פ

רש"י

(ט) כי הנה אנכי מצוה להגלותם ולהניעם בכל הגוים הנעה רבה ויתירה כאשר ינוע מה שכוברין בכברה לאחר שנפלו ממנו סובין הדקין ונתורו הגסין שאין יכולין לצאת ואז המנענע מנענע בכל כחו: ינוע על ידי אחר ולא יתכן לקרות ינוע שהוא דבר הנע מאליו:

(י) לא תגיש ותקדים בעדניו הרעה. בשביל עוונתי לא תמהר הרעה לגשת ולבא: (יא) ביום ההוא אחרי בא עליהם כל אלה יבא יום ההוא המוכן לגאולה ובו אקים סוכת דוד הנופלת, י"ת מלכותא דבית דוד: (יב) למען יירשו ישראל את שארית וגו' ואת

מצודות דוד

וכן הוא ואתם פשעתם בי לכן הנה עיני ה' והשגחתו בממלכה החטאה היא מלכות אפרים להשמיד אותה: אפס וגו' רק לא אשמד את בית יעקב את המון העם וכל וכל כי לבר המלוכה אשמיד ולא יהיה בהם עוד מלך: (ג) והניעותי וגו' אניע בגולה את ישראל בין העכו"ם כמו שמנענעין תבואה בכברה להפיל העפר דרך נקביה אשר עם כל זה הצרורות הגסות לא יפלו לארץ דרך נקבי הכברה כי צר להם נקבי הכברה

כן ישראל עם כי יהיו נעים ונדים בגולה לא יתמו שם הצדיקים כ"א הפושעים והמורדים: (י) בחרב ימותו. המתים בחרב העכו"ם יהיו כל החוטאים שבעמי אשר אומרים לא תבוא עלינו הרעה כי אין גמול ויגוש אבל הצדיקים ישארו ולא יאכלם החרב: (יא) ביום ההוא. כאשר יתמו הפושעים: אקים וגו'. ר"ל אחזיר המלוכה לבית דוד אשר נפלה והושפלה בימי הגולה: וגדרתי וגו'. את הפרצה שהיה בה אגדור או ר"ל אז לא ימלך אחר על אפרים להיות פרצה מה במלכות בית דוד: והריסותיו. מה שהיה הריסה במלכות בית דוד כל ימי הגולה שלא מלכו כלל הנה אז אקים אותה ואבנה להיות בנוי ומתוקן כימי עולם ר"ל כמו שהיתה מאז בימי דוד עצמו: (יב) למען יירשו וגו'. הוא הפוך כאשר

עמום פרק ט

צג

הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְנִגַּשׁ חוֹרֵשׁ בַּקֶּצֶר וְדָרְךְ עֲנָבִים
 בַּמִּשְׁךְ הַדָּרַע וְהַטִּיפוּ הַהָרִים עָסִים וְכָל־הַגְּבֻעוֹת תִּתְמוּגְגְנָה:
 וְשַׁבְתִּי אֶת־שִׁבּוֹת עַמִּי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי עָרִים נִשְׁמוֹת וְיִשְׁבוּ
 וְנִטְעוּ כַרְמִים וְשָׂתוּ אֶת־יַיִנָּם וְעָשׂוּ גִזְוֹת וְאָכְלוּ אֶת־פְּרִיָהֶם:
 וְנִטְעַתִּים עַל־אֲדָמָתָם וְלֹא יִנְתָּשׁוּ עוֹד מֵעַל אֲדָמָתָם
 אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם אָמַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:

רש"י

כל העכו"ם כי נקרא שמי עליהם. אשר. יספיקו לבצור עד שיבא עת הזרע: כמו כי: (יג) ונגש חורש בקוצר. והשיג דיש תתמוגגנה. תרגם ונתן יתפלחן, קרקע את בציר ובציר ישיג את זרע (ויקרא כו) לא יספיקו לחרוש עד שיבא הקציר ולא

מצודות ציון

שוכך (שמות טו): (יג) ונגש. ענין הקצוץ והדנוק: ודורך. הלךך לדרוך על הענבים להוציא היין: במושך. מל' משיכה והולסה: והטיפו. ענין הולסה: עסים. כן יקרא היין וכן על עסין כי נכרת מפיסס (יב 36): תתמוגגנה. מל' הסגה והמסה: (יד) ושבת. ענין השקט ומרגוע כמו נשונה ונמת מושעון (ישעיה ב): שבות. מלשון שני הגולה: נשמות. מלשון שמנון: (טו) נתשאו. ענין עקירה כמו לנמוס ולנמץ (יחמ"ב 6):

מצודות דוד

אמר למען יירשו אשר נקרא וכו' ר"ל הממשלה תהיה באופן שיירשו העם אשר שמי נקרא עליהם להיות נקראים עם ה' הם יירשו את השארית הנשאר מכל העכו"ם להיות להם לעבדים: עושה זאת. העושה הטובה היא: (יג) ונגש חורש בקוצר. ר"ל הרבה תבואה תצמח ויהיו עוסקים בקצירה עד זמן החרישה והחורש והקוצר יגשו ויפגשו זה בזה וכן יפגוש דורך ענבים במי שמושך ומוליך התבואה לזריעה כי ירבו הענבים ויהיו עוסקים בבריכת הענבים עד הזריעה:

והטיפו. הרבה ענבים יגדלו בהרים ויהיה היין נוטף מהם והוא ענין מליצה: תתמוגגנה. ר"ל יהיה מרעה שמן והחלב יזוב מן הצאן וכאלו נמסו הגבעות משפע הזולת החלב: (יד) ושבת. אעמיד בהשקט ומרגוע את בני השבי של עמי ישראל: ערים נשמות. שהיו שוממות בעת הגולה: וישבו. בחדרים ההם ישבו ולא יגלו עוד מהן: ושתו. הם ישתו היין ולא יבואו עוד עכו"ם לשתותה: ועשו גנות. יתקנו גנות ויזרעו: (טו) ונטעתים. יהיו משורשים כאילן הנוטע: ויא יתשאו. ולא יהיו נעקרים עוד מעל אדמתם אשר נתתי להם מאז ר"ל לא יגלו עוד ממנה כי שמה ישבו עד עולם:

עובדיה פרק א

צד

א חֲזוֹן עֲבָדֶיךָ כִּי־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לְאִדּוֹם שְׁמוּעָה שָׁמַעְנִי מֵאֵת יְהוָה וְצִיר בְּגוֹיִם שָׁלַח קוֹמוֹ וּנְקוּמָה עָלֶיךָ לְמַלְחָמָה:
 ב הִנֵּה קָטָן נִתְתִּיךָ בְּגוֹיִם בְּזוּי אֶתָּה מֵאִד: ג זָדוֹן לִבְךָ הַשִּׁיאֵךְ שִׁכְנִי בַּחַיִּי־סֹלַע מְרוֹם שִׁבְתָּ אִמְר בְּלִפּוֹ מִי יוֹרִידֵנִי אֶרֶץ:
 ד אִם־תִּגְבִּיָּה פִּנְשֶׁר וְאִם־בֵּין פּוֹכְבִים שִׁים קִנְךָ מִשָּׁם אוֹרִידֶךָ נְאֻם־יְהוָה: ה אִם־גִּנְבִים בָּאוּ לְךָ אִם־שׁוֹדְדֵי לֵילָה אֵיךְ נִדְמִיתָה הֲלוֹא יִגְבּוּ דַיִם אִם־בְּצַרִים בָּאוּ לְךָ הֲלוֹא יִשְׁאִירוּ

רש"י

(א) חזון עובדיה. מאי שנא עובדיה לאדום ולא ניבא נבואה אחרת אמרו חכמי עובדיה גר אדומי היה אמר הקב"ה מהם ובהם אביא עליהם יבא עובדיה שדר בין שני רשעים אחאב ואיזבל ולא למד ממעשיהם ויפרע מעשו והרשע שדר בין שני צדיקים יצחק ורביק. ולא למד ממעשיהם בניו (ב) הנה קטן נתתיך. כלפי שקראו אביו בנו הגדול ואמו בנה הגדול אמר הקב"ה לפני קטן הוא רבותינו דרשו קטן שלא היה להם לא כתב

מצודות ציון

(א) וציר. ענין שלט כמו וציר אמונים (משל י'): (ב) בזוי. נחמה: (ג) השיאך. ענין הסמה כמו הנחש השיאני (משל י'): שוכני. הוי"ו ימירה: בחגוי. ענין בקוע ומרין כמו יומני זמגו הסלע (ש"פ ג'): (ד) קנך. מלך קן והוא מדול העופות: (ה) שודדי. ענין גול ועושק: נדמיתתה. ענין כרימה ואזדון כמו ער מואב עליה למלחמה: (ב) הנה קטן נתתיך. בתחילת ממשלתך בארץ שעיר הנה אז היית קטן בעכו"ם ומבוזה מאד בנינים כי היתה ממלכה שפלה: (ג) זדון לבך השיאך. כאומר הנה עתה שנתגדלת למשול ממשל רב כאשר באת אל הר שעיר וכו' לכן זדון לבך היתה אותך להתגאות יותר מדאי: שוכני. כאלו אתה שוכן בבקעי הסלע עד שלא יוכל מי לקרוב אליך וכאלו היה מקום מושבו במקום מרום ונשא. אומר בלבו. לכן חושב בלבו מי הוא אשר יוכל להוריד אותי בשפל הארץ: (ד) אם תגביה כנשר. אפי' אם תגביה לשבת כנשר הנושא מדורו במקום גבוה ואם תשים מדורך בין הכוכבים משם אורידך לארץ ותהיה נמסר ביד העכו"ם: (ה) באו עך. באו עליך: שודדי יליה. הם המתפתדים לגזול ביום

עובדיה פרק א

צה

עֲלֹלוֹת: ו אֵיךְ נִחַפְּשׂוּ עִשׂוֹ נִבְעוּ מִצְּפוֹנָי: ז עַד־הַגְּבוּל שְׁלַחֶךָ כָּל אַנְשֵׁי בְרִיתֶךָ הַשִּׁיאֵךְ יִכְלוּ לְךָ אַנְשֵׁי שְׁלֹמֶךָ לַחֲמֶךָ יִשְׁימוּ מְזוֹר תַּחְתֶּיךָ אֵין תְּבוּנָה בּוֹ: ח הֲלוֹא בַּיּוֹם הַהוּא נָאֻם יְהוָה וְהֵאבַדְתִּי חֲכָמִים מֵאִדּוֹם וְתְבוּנָה מֵהָר עִשׂוֹ: ט וְחַתּוֹ גְּבוּרֶיךָ תִּימָן לְמַעַן יִפְרֹת־אִישׁ מֵהָר עִשׂוֹ מִקְטָל: י מַחְמַס אַחֶיךָ

רש"י

ואלה לא ישאירו לך כלום כי יחפשוך ויגלו וידרשו מצפוניך: (ז) נבעו. תרגום יונתן איתגליין ולשון ארמית נבעו נתבקשו וכן אם תבעיון בעיו (ישעיה כא): (ז) עד הגבול שלחוך. אותם שהבטיחוך לעזרה באו עמך ולווחך עד גבול ארצך עד הספר ששם באו עליך למלחמה ובזאת השאורך והצליחו: יכ"ו עך.

מצודות ציון

נדמה (ישעיה ט'): דים. ז' הספוק כמו והמלאכה היתה דים (שפ"ט ז'): בוצרים. קן יקראו מולטי ענני כרס כמו כי תצלוז כרמן (דברי חז): עוללות. הם העננים הקטנים הגרועים כמו לא מעולל (ספ'): (ז) נחפשו. מלשון פשוט ומקירה כמו משס אפסס (שפ"ט ט'): נבעו. ענין דרישה ופשוט ודומה לו לא מצעיון צעיו (ישעיה ס'): שהו ענין דרישה שאלה וכמו שמלת נקשה הונם לדריש' שאלה ולפשוט קן מלת צעה הונם לשיטה: מצפוניו. מל' לפון ונסמך: (ז) שלחוך. ענין לוי' כמו ואכרה' הולך עמם לשלטה (משל י'): השיאך. ענין הסמה: יכ"ו. מל' יוכלת ונחמן: אחמך. ר"ל אוכלי לחמך: מזור. ענין מכה ומקראל כן ע"ש שורים עליה אצק מסממנים המנפאים וכן ולא יגשה מנס מזור (ישעיה ט'): תחתך. נמקומך: (ט) וחתו. ענין צנייה כמו והסמתי את עילם (יחזקאל ט'): תימן. הוא אדום היושב צהר שעיר צדומה של א"י: מקטל. ענין

מצודות דוד

(א) חזון עובדיה. זהו מראה הנבואה של עובדיה: לאדום. על אדום: שמועה שמענו. ר"ל אני ושאר נביאים שמענו שמועה מאת ה' כי הרבה נביאים התנבאו על חורבן אדום: וציר. ר"ל כאשר שמענו כן הוא כי כל העכו"ם התעוררו לבוא עליה למלחמה ושלחו שלוחיהם זה לזה לאמר קומו אתם ונקומה גם אנו ללכת עליה למלחמה: (ב) הנה קטן נתתיך. בתחילת ממשלתך בארץ שעיר הנה אז היית קטן בעכו"ם ומבוזה מאד בנינים כי היתה ממלכה שפלה: (ג) זדון לבך השיאך. כאומר הנה עתה שנתגדלת למשול ממשל רב כאשר באת אל הר שעיר וכו' לכן זדון לבך היתה אותך להתגאות יותר מדאי: שוכני. כאלו אתה שוכן בבקעי הסלע עד שלא יוכל מי לקרוב אליך וכאלו היה מקום מושבו במקום מרום ונשא. אומר בלבו. לכן חושב בלבו מי הוא אשר יוכל להוריד אותי בשפל הארץ: (ד) אם תגביה כנשר. אפי' אם תגביה לשבת כנשר הנושא מדורו במקום גבוה ואם תשים מדורך בין הכוכבים משם אורידך לארץ ותהיה נמסר ביד העכו"ם: (ה) באו עך. באו עליך: שודדי יליה. הם המתפתדים לגזול ביום

לפתותך לצאת ושבו מאחריך: ז אחמך ישימו מזור תחתך. אף מאכלך שם לך אחיך יעקב למזור שתן לך לחם וניודי עדשים ועל ידו בית הבכורה: מזור. חולי: (ט) וחתו גבוריך תימן. יחתו ויפחדו לנוס אל ארץ ישמעאל וי"ת ויתברון גברך יתבי ארעא דרומא: ז'מען יכרת. כל איש גבור: מהר עשו מקטל. מרוב

מצודות דוד

וגזולים בליה: איך נדמיתתה. איך נכרת מכל וכל (אמר בלשון עבר כדרך הרבה מן הנבואות כי הנביא ראה כאלו כבר נעשתה): הלא יגבבו דים. ר"ל הלווא אין דרכם לגנוב אלא די ספוקים ויניחו המותר ומדוע א"כ נכרת מכל וכל מבלי שארית: אם בוצרים. אם על כרמין באו בוצרים: הלא ישאירו עוללות. ומדוע לא השאירו לך מאומה: (ז) איך נחפשו עשו. איך נחפשו בתי עשו לקחת הכל ואיך נתבקשו ונדרשו מקומות מסתרים שלו לקחת כל הנמצא והוא כפל ענין במ"ש: (ז) עד הגבול גוי. כשיצא למלחמה מול העכו"ם ליוו אותו כל אנשי בריתו שהיה לו עמהם כריתת ברית הם ליוו אותו עד קצה גבול ארצו ומשם חזרו ולא הלכו למלחמה להיות לו לעזרה והטעו אותו כי הבטיחו ללכת עמו: השיאך. האנשים שהיית עמהם בשלום הם הסתירו אותך ללכת למלחמה ויכלו לך כי שמעת להם והלכת: אחמך. אוכלי לחמך הלוקחים פרס ממך הם ישימו מכה תחתך ר"ל במקומך הכינו לך כליון ואכדון כי ייעצו עליך רעה ואין בו תבונה להרגיש בדבר להיות נשמר מהם: (ח) ביום ההוא. ביום בוא הפרועניות: והאבדתי חכמים. לא יתחכמו בתחבולות המלחמה להציל נפשם: ותבונה וגו'. כפל הדבר במ"ש: (ט) וחתו גבוריך תימן. אתה שמקור מחצבתך מאדום היושבת צדומה של

עובדיה פרק א

צו

יַעֲקֹב תִּכְסֶּדֶ בּוֹשֶׁה וְנִכְרַת לְעוֹלָם: א בְּיוֹם עֲמֻדָּה מִנְגִיד בְּיוֹם שְׁבוֹת זָרִים חִילוֹ וְנִכְרָם בָּאוּ שְׁעָרוֹ (שְׁעָרָיו קרי) וְעַל-יְרוּשָׁלַם יָדוּ גֹרֵל גַּם-אֶתָּה פֶּאֶחַד מֵהֶם: ב וְאַל-תֵּרָא בְּיוֹם-אֲחִיךָ בְּיוֹם נִכְרוּ וְאַל-תִּשְׁמַח לְבַנְי־יְהוּדָה בְּיוֹם אָבְדָם וְאַל-תִּגְדֵּל פִּיךָ בְּיוֹם צָרָה: ג אַל-תִּבּוֹא בְּשַׁעַר-עַמִּי בְּיוֹם אִידָם אַל-תֵּרָא גַם-אֶתָּה בְּרַעְתּוֹ בְּיוֹם אִידוֹ וְאַל-תִּשְׁלַחְנָה בְּחִילוֹ בְּיוֹם אִידוֹ:

רש"י

הרג שיבא עליכם: (א) מחמם אחיך יעקב. מבטל חמס שעשית ליעקב: (א) ביום עמודך בשאל (שמואל א כג) נכר אותך אלהים בידי הסגיר אותך בידי: (ב) ואף ושלחנה בחילו. אל תשלחנה ירך בנכסיו כן תרגם ונתן

מצודות דוד

הרג כמו ין קטלני (פס' 1): (א) מחמם. ענין עושק: (א) מנגד. ממנחם: שבות. מל' שני: זרים. מלשון זר ונכרי: חילו. ענין עושק כמו ועזו לאתרים חילס (החילס ענין): ידו. ענין השלכס והפלה כמו ידו אליה (ויקרא 6): (ב) נכרו. מל' נכר חר: (ג) אידם. ענין לער ומקרה רע כמו הלל אל לעול (פס' 6): בחילו.

עמדה מנגד. עתה יפרש מהו החמס שעשה ואמר הנה ביום שעמדת מנגד בעת ששבו הזרים העושר של יעקב ועל ניני יאמר המחריב הבית הראשון והוא ראה זה ועמד מנגד ולא עזר ליעקב אחיו: שערי. של יעקב: ידו גורל. השליכו גורל וחלקו ביניהם לחלקים: גם אתה. ר"ל הואיל ועמדת מנגד ולא עזרת לישראל מעלה אני עליך כאלו היית גם אתה כאחד מן הנלחמים והשוללים והזו החמס: (ב) ואף תרא. לא היה ראוי לך לראות ביום צרת אחיך בעת שנתגבר מארצו ונתגרש ממנו וכאומר ואם לא מצאה ירך לעזור לו עכ"פ היה לך לשבת בית ולא להסתכל בבשתו להכלימו: ואף תשמח. ר"ל וכי"ש שלא היה לך לשמוח על בני יהודה בעת שנאבדו ונשמדו: ואף תגדל פיך. כ"ש שלא היה לך להגדיל פה ולהטיח דברי לעג ביום בוא להם הצרה וכאומר הנה באמת את כל אלה עשית ותחשב א"כ לחמס: (ג) אף תבוא. וכ"ש שלא היה לך לבוא בשער ערי עמי ביום שבא עליהם אידם ר"ל לא היה מהראוי לך שתבוא בשערי הערים לכבוש אותם כאשר עשית בחורבן הבית השני: אף תרא גם אתה. זה יאמר על בני עכו"ם היושבים בהר שעיר שכיני ישראל כי ביום שכבש את ירושלים באו גם המה ושלחו ידם לשלול שלל ולבזו בו כמוזכר ביוסיפון ולזה אמר ואל תרא גם אתה וגו' ר"ל כמו שלא היה ראוי לבוא בשערי לכבוש כן גם אתה היושב בשעיר לא היה ראוי לך לראות ברעת ישראל ביום שבא עליו האיד כי אין מהראוי להסתכל בבשתו להכלימו: ואף תשלחנה. וכ"ש שלא

עובדיה פרק א

צו

וְאַל-תַּעֲמֹד עַל-הַפֶּרֶק לְהִכְרִית אֶת-פְּלִיטָיו וְאַל-תִּסְגֵּר שְׂרִידָיו בְּיוֹם צָרָה: א בִּי-קְרוֹב יוֹם-יְהוָה עַל-כָּל-הַגּוֹיִם כַּאֲשֶׁר עֲשִׂיתָ יַעֲשֶׂה לְךָ גַּמְלָה יָשׁוּב בְּרֹאשְׁךָ: ב כִּי כַאֲשֶׁר שְׁתִּיתֶם עַל-הַר קִדְשִׁי יִשְׁתּוּ כָּל-הַגּוֹיִם תִּמְיֹד וְשָׁתוּ וְלָעוּ וְהָיוּ פְּלוּא הָיוּ: ג וּבַהֲרָ צִיּוֹן תִּהְיֶה פְּלִיטָה וְהָיָה קִדְשׁ וִירֵשׁוּ בֵּית יַעֲקֹב אֶת מוֹרְשֵׁיהֶם: ד וְהָיָה בֵּית-יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לְהִזָּה וּבֵית עֲשׂוֹ לִקְשׁ וְדַלְקוּ בָהֶם וְאָכְלוּם וְלֹא-יִהְיֶה שְׂרִיד לְבֵית עֲשׂוֹ

רש"י

ומקרא צצר הוא וצריך להוסיף עליו ירך: (יד) ואף תעמוד על הפרק. מקום שהבורחים יוצאים דרך שם לימלט ובלשון לע"ז קוראים אותו טרו"ג. (אל תעמוד על הפרק, מכאן שאסור להפסיק בק"ש בין פרק הנ"ה דר"ע): (טז) כאשר שתיתם

מצודות ציון

בעשור: (יד) תעמוד. ענינו המסוקות על הדגך וההשמלות עליו ודומה לו אך יונתן וגו' עמדו על זאת (פס' 1): הפרק. ענין צביר' כמו ופרסיהן יפרק (מכיל' 6). פליטיו. ענין שארית כמו פליט ושריד (פס' 3): הסגר. ר"ל מסגר המאסר. שרדיו. ענין שארית: (טז) קרוב. ר"ל נכון ומוזמן לפניו וכן כי קרוב יוס אירס (דברים 3): (טז) ולעו. ענין השממה ונלנול וכן על כן דברי לנו (פס' 1): (יז) מורשיהם. מל' ירושה: (יח) להבה. שלהבת: לקש. הוא מן הדק: ודלקו.

העכו"ם שהרעו לישראל הוא קרוב ומוזמן לפניו וכאשר עשית אתה לישראל כן יעשה לך: גמולך. הגמול הראוי לך ישוב בראשך: (טז) כי כאשר שתיתם. אל מול יהודה יאמר כמו שאתם שתיתם על הר קדשי מכוס התרעלה כן הבבליים שהרעו לכם ישתו תמיד את כוס התרעלה עד אשר יתמו: ושתו ולעו. וכאשר ישתו את הכוס יהיו נשחתים ומבולבלים והוא ענין מליצה ור"ל יהיו מבולבלים מן הפרועניות כאלו שתו כוס משקה המטמטם ומבלבל: והיו כלאו היו. ר"ל יהיו כלים כאלו לא היו מעולם: (יז) ובהר ציון. אבל בהר ציון תהיה פליטה ושארית ר"ל אנשיה ישראל: והיה קדש. כי לא יוסיף לבוא בה ערל וטמא: את מורשיהם. את העכו"ם שירשו אותם מאז: (יח) אש. ישרפו כמו אש: ובית יוסף להבה. הוא כפל ענין במ"ש: לקש. הכשדים יהיו דומים לקש הנשרף מהר: ודלקו בהם. ישראל ידליקו את בית הכשדים וישרפם ר"ל הם יגמרו בהם הכליון ולא יהיה

מצודות דוד

היה לך לשלוח ירך בעשרו לשלול לעצמך ביום שבא עליו האיד: (יד) ואף תעמוד על הפרק. זה יאמר על אנשי טיטוס שגלו את ישראל ואמר עכ"פ לא היה לך לעמוד ולהתחזק על השבר להכרית את פליטיו ר"ל עכ"פ בהיותו בגולה לא היה לך לאבד ולהכרית את יתר הפליטה כאשר האבדת והכרת בכל דור דור: ואף תסגר. לא היה לך לאסרם במאסר כאשר עשית בכל דור דור: (טז) כי קרוב יום ה'. ר"ל היה לך לחשוב אשר יום התשלומין מה' המיועד להביא על כל

העכו"ם שהרעו לישראל הוא קרוב ומוזמן לפניו וכאשר עשית אתה לישראל כן יעשה לך: גמולך. הגמול הראוי לך ישוב בראשך: (טז) כי כאשר שתיתם. אל מול יהודה יאמר כמו שאתם שתיתם על הר קדשי מכוס התרעלה כן הבבליים שהרעו לכם ישתו תמיד את כוס התרעלה עד אשר יתמו: ושתו ולעו. וכאשר ישתו את הכוס יהיו נשחתים ומבולבלים והוא ענין מליצה ור"ל יהיו מבולבלים מן הפרועניות כאלו שתו כוס משקה המטמטם ומבלבל: והיו כלאו היו. ר"ל יהיו כלים כאלו לא היו מעולם: (יז) ובהר ציון. אבל בהר ציון תהיה פליטה ושארית ר"ל אנשיה ישראל: והיה קדש. כי לא יוסיף לבוא בה ערל וטמא: את מורשיהם. את העכו"ם שירשו אותם מאז: (יח) אש. ישרפו כמו אש: ובית יוסף להבה. הוא כפל ענין במ"ש: לקש. הכשדים יהיו דומים לקש הנשרף מהר: ודלקו בהם. ישראל ידליקו את בית הכשדים וישרפם ר"ל הם יגמרו בהם הכליון ולא יהיה

עובדיה פרק א

זכ

כִּי יְהוָה דִּבֶּר: י וַיִּרְשׁוּ הַנְּגַב אֶת־הָר עֵשׂוֹ וְהִשְׁפִּילָה אֶת־
פְּלִשְׁתִּים וַיִּרְשׁוּ אֶת־שָׂדֵה אַפְרַיִם וְאֶת שְׂדֵה שֹׁמְרוֹן וּבְנִימֹן
אֶת־הַגְּלָעָד: ז וּגְלַת הַחֵלֶּה הָיָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־פָּנְעָנִים עַד־
צַרְפַּת וּגְלַת יְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר בַּסַּפְרָד יִרְשׁוּ אֶת עַרְי הַנְּגַב: ח וְעַל־
מוֹשְׁעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹט אֶת־הָר עֵשׂוֹ וְהִיתָה לִיהוּדָה הַמְּלוּכָה:

רש"י

(במדבר כד) וירד מיעקב והאביד שריד וגו':
(יב) וירשו הנגב. ישראל שהיו יושבין
בדרומה של ארץ ישראל ירשו את הר עשו
שהוא במצד דרום ובני השפלה ירשו את ארץ
פלשתים ואת הר אפרים ואת הר שומרון:
ובנימין את הגלעד. ובני מנשה שהיתה ארץ
גלעד שלהם יפשוטו להם מהלאה לגבולותיה
של ארץ ישראל במזרחה: (כ) וגלזת החל
הזה. תרגם יונתן עמא הדין. החל לשון חיל
כמו (ישעיה לו) ויבא ירושלמה בחיל כבד
דרבשקה אלא שזה חסר וי"ד ויש עוד לפרש
החל הזה גלות הגיגי זה: זבני ישראל אשר

כנענים עד צרפת. גלות אשר הוא מבני
ישראל שגלו מעשרת השבטים לארץ כנענים
עד צרפת: וגלזת ירושלים אשר בספרד. שהם
מבני יהודה אשר גלו לספרד הם ירשו את
ערי הנגב שבדרומה של ארץ ישראל ואומרי
הפותרים צרפת הוא המלכות שקורין פרנצ"א
בלע"ז ספרד תרגם יונתן אספמאי: (כא) ועלו.
שרי ישראל מושיעים בהר ציון: לשפוט את
הר עשו. ליפרע מהר עשו אשר עשו לישראל
לשפוט יושטיצ"י"ר בלע"ז: הר עשו. י"ת
כרכא רבא דעשו: והיתה לה המלוכה. לימדך
 שאין מלכותו שלימה עד שיפרע מעמלק:

מצודות דוד

ענין סרפה והנפלה. (יב) והשפלה. העמק:
(כ) החל. כמו הסל ופלה היו"ד:
שלפניו הם ירשו את הנגב וחזור ומפרש את הר עשו שהיא בדרומה של א"י: והשפלה. גם ירשו את
השפלה וחזור ומפרש את פלשתים כי ארץ פלשתים היתה בשפלה: את שדה אפרים. כי בימי יהושע
לא ירשו כ"א הר אפרים ולא יכלו להוריש את העמק כי רכב ברזל לו כמ"ש שם ולכן אמר שיירשו
גם שדות העמק: ואת שדה שומרון. כ"מ"א נאמר שעמרי מלך ישראל קנה את ההר שומרון ואמר
שלעתיד יירשו הכל ואף השדות: ובנימין את הגלעד. בנימין יירש את ארץ הגלעד (וזהו מלבד חלק
רצועה הניתן לו בא"י בעבר הירדן המערבי כמ"ש בסוף יחזקאל בני מנשה יושבי הגלעד יעמדו על
נחלתם בעבר הירדן המערבי יהיו היורשים ואמר בני הגולה של החיל הזה של בני ישראל אשר עם
כל השבטים כמ"ש שם): (כ) וגלזת החל הזה וגו'. במקרא שלפניו נאמר שבית יעקב ירשו הנגב
וגומר ויפרש עתה מי ומי מהם יהיו היורשים ואמר בני הגולה של החיל הזה של בני ישראל אשר
ישוב עם הכנענים שכברו מארצם בימי יהושע אשר מקום מושבם עד צרפת וגם בני הגולה של
ירושלים אשר ישוב בסדר הם יירשו את ערי הנגב הוא הר עשו ארץ אדום (אבל ארץ פלשתים
ושדות אפרים ושומרון המה בתוך גבולי א"י ויחולק אח"כ כמ"ש בסוף יחזקאל): (כא) ועלו
מושיעים. ר"ל המושיעים שבהר ציון הם מלך המשיח ושוריו כאשר יעלו בהר שעיר לעשות בהם
משפט על מה שהרעו לישראל אז תהיה לה המלוכה ר"ל אז הכל יודו במלכותו ויקבלוהו לאלוה:

יונה פרק א

צב

א וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יוֹנָה בֶן־אֲמֹתַי לֵאמֹר: ז קוֹם לֶךְ
אֶל־נִינּוּה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וְקְרָא עָלֶיהָ כִּי־עָלְתָה רַעְתָּם לִפְנֵי:
ו יִקָּם יוֹנָה לְבָרַח תְּרַשִּׁישָׁה מִלִּפְנֵי יְהוָה וַיֵּרֶד יָפוֹ וַיִּמְצָא
אֲנִיָּה | בָּאָה תְרַשִׁישׁ וַיִּתֵּן שְׂכָרָהּ וַיֵּרֶד בָּהּ לְבוֹא עִמָּהֶם
תְרַשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי יְהוָה: - וַיְהוּה הַטִּיל רוּח־גְּדוֹלָה אֶל־הַיָּם
וַיְהִי סַעַר־גְּדוֹל בַּיָּם וְהָאֲנִיָּה חֲשָׁבָה לְהִשָּׁבֵר: ה וַיִּרְאוּ

רש"י

(ב) וקרא עליה. את קריאתי: (ג) לברוח
תרשישה. ים ששמו תרשיש והוא בחוצה
לארץ אמר אברה לי הים שאין השכינה
שורה בח"ל אמר לו הקב"ה חייך יש לי
שלוחים כיוצא בכך לשלוח אחרך ולהביאך
משם משל לעבד כהן שברח מן רבו ונכנס
לבית הקברות אמר לו רבו יש לי עבדים
כיוצא בכך לשלוח אחרך ולהביאך משם ומה
ראה יונה שלא רצה לילך אל נינוה אמר

העכו"ם קרובי תשובה הם אם אומר להם
יעשו תשובה נמצאתי מחייב את ישראל
 שאין שומעים לדברי הנביאים: ויתן שכרה.
הקדים לתת שכרה ואין דרך יורדי הים לתת
שכר הספינה עד שעת היציאה והוא הקדים
ולא עוד אלא שנתן שכר כולה: (ד) חשבה
לחשבר. נדמית כאלו היא נשכרת:
(ה) המלחים. בני אדם המנהיגים את הספינה:
 איש אל אלוהיו. מן שבעים אומות של עכו"ם

מצודות דוד

(ג) וקרא עליה. ר"ל שיוכיחם ויזהירם וכדרך
הנביא ועדיין לא פירש לו מה יקרא: כי עלתה
רעתם. הרעות שהם עושים עלתה למרום לעמוד
 לפני לקטרג עליהם (ולפי שנונה הוא ראש
מלכות אשר שבט אפו של המקום ב"ה רצה
להחזירם למוטב למען יעמדו להיות רצועה מדרות על ישראל): (ג) לברוח תרשישה. הוא חוף לארץ
מקום שאין הנבואה שורה על הנביאים וי"ש מלפני ה' ור"ל מהמקום שהוא לפני ה' והוא א"י שהוא
מקום קבל הנבואה כי חתד פן יבוא לו הנבואה עוד פעם ויפרש מה יקרא ויוכרח ללכת ועל כי
העמדת נינוה היה רעה לישראל לכן לא היה חפץ להיות שליח בדבר כי היה טוב בעיניו שיעמדו
ברשעם ויאבדו ולא יהיו לשטן לישראל, ורז"ל אמרו שחשב יונה שהנה העכו"ם קרובי תשובה הם
והיחייבו את ישראל שאינם ממהרים לשוב: וירד יפו. מקום שפורשים שם הספינות: באה תרשיש.
היתה מוכנת ללכת ולבוא לתרשיש: ויתן שכרה. הקדים ליתן שכרה תחילה ולא עוד אלא שנתן שכר
כל הספינה למען תמהר ללכת: לבוא עמהם. עם אנשי הספינה: (ד) הפיל. הסיע והמשיך אל הים
רוח גדולה והיה סער גדול ביס: והאניה. ר"ל אנשי האניה חשבו שהאניה תשבר מחוץ הרוח
המוליכה ברדיפה ונדנדו רב מהרמת הגלים וכובד משא הספינה מונע הרדיפה והוא סיבה לשכירת
הספינה: (ה) ויראו המלחים. מוליכי הספינה פחדו וכ"א מהם צעק להתפלל אל העכו"ם שילו: ויטילו.
השליכו את הכלים מן הספינה אל הים להקל מעליהם המשא למען תוכל ללכת ברדיפה מבלי מנוע:

יונה פרק א

ק

הַמַּלְחִים וַיַּעֲקֹב אִישׁ אֶל-אֱלֹהָיו וַיִּטְלוּ אֶת-הַפְּלִים אֲשֶׁר
 בְּאִנְיָהּ אֶל-הַיָּם לְהַקֵּל מֵעֲלֵיהֶם וַיּוֹנֶה יָרֵד אֶל-יַרְבְּתִי הַסְּפִינָה
 וַיִּשְׁכַּב וַיִּרְדָּם: 1 וַיַּקְרַב אֵלָיו רֵב הַחֶבֶל וַיֹּאמֶר לוֹ מִה-לָּךְ
 נִרְדָּם קוֹם קְרָא אֶל-אֱלֹהֶיךָ אוֹלֵי יִתְעַשֶׂת הָאֱלֹהִים לָנוּ וְלֹא
 נֹאבֵד: 2 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ לְכוּ וּנְפִילָה גּוֹרְלוֹת וּנְדַעְהָ
 בְּשִׁלְמֵי הַרְעָה הַזֹּאת לָנוּ וַיִּפְלוּ גּוֹרְלוֹת וַיִּפֹּל הַגּוֹרֵל עַל-יוֹנָה:
 3 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַגִּידָה-נָא לָנוּ בְּאֲשֶׁר לָמִי-הַרְעָה הַזֹּאת לָנוּ
 מִה-מְלֹאכְתְּךָ וּמֵאֵיזֶן תָּבֹוא מִה אֲרֻצְךָ וְאִי-מוֹדָה עִם אֲתָהּ:

רש"י

היו שם: (1) רב החובל. שר המלחים שאף הם נקראים חובלי הים ובלע"ז גובירני"ל: מה לך נרדם. מה לך להיות נרדם אין עתה עת רדס: יתעשת. לשון מחשבה וכן עתה עת שנתנותי ומלאק עשית (וינאל ז: 1) (2) לכו ונפילה גורלות. רואים היו שאר ספינות הולכות ביים בשלום ושלחם משתברת אמרו

בשביל אחד ממנו הוא כן מצינו בפרקי דר' אליעזר: בשלמי. במעשיו של מי ממנו: (ח) הגידה נא לנו באשר למו למי חטאת אשר בשביל כן הרעה הזאת לנו: מה מלאכתך. שמא פשעת באומנותיך: ומאין תבא. שמא על אנשי אותו מקום נגזרה גזירה אפי' אין אתה בה: ואי מודה עם אתה. שמא

מצודות דוד

אף ירבתה. ר"ל אל אחת מהירכתים וכן ויקבר בערי גלעד (שופטים יב: 1) מה לך נרדם. מה לך שנדרמת כאומר וכי אינך מרגיש שאנו עומדים בסכנה: קרא אל אלהיך. התפלל לפניו: אוילי יתעשת. ע"י התפלה אולי יחשוב האלהים לנו שלא נאבד: (ז) ויאמרו. אנשי הספינה: גורלות. אמרו להפיל גורלות הרבה כי לא רצו לסמוך על גורל אחד כי פן במקרה נפל על זה אבל כשיפול פעמים מרובות על אחד יהיה נראה שאין זה מקרה: בשלמי. בעבור מי בא עלינו רעת הסכנה הזאת: הגורל. ר"ל כל גורל וגורל: (ח) הגידה נא לנו באשר למו וכל הגורלות נפלו עליך הגידה עתה לנו באשר למי ר"ל במה היה

החטא ולמי חטאת שבסבתו בא לנו רעת הסכנה הזאת וכאלו יאמרו אם היה דובר העושק א"כ אפשר להחזיר העושק ואם הרעות למי דובר הגורל וכיוצא אפשר לפייסו בממון: מה מלאכתך. ר"ל אולי

יונה פרק א

קא

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עֲבָרִי אֲנִכִּי וְאֵת-יְהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲנִי יָרֵא
 אֲשֶׁר-עָשָׂה אֶת-הַיָּם וְאֵת-הַיַּבְשָׁה: 1 וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יְרֵאָה
 גְּדוֹלָה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מִה-זֹּאת עֲשִׂיתָ כִּי-יָדְעוּ הָאֲנָשִׁים כִּי-
 מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה הוּא בָרַח כִּי הִגִּיד לָהֶם: 2 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו
 מִה-נַּעֲשֶׂה לָּךְ וַיִּשְׁתַּק הַיָּם מֵעֲלֵינוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר:
 3 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׂאוּנִי וְהִטִּילְנִי אֶל-הַיָּם וַיִּשְׁתַּק הַיָּם מֵעֲלֵיכֶם
 כִּי יוֹדַע אֲנִי כִּי בִשְׁלֵי הַסֶּעַר הַגְּדוֹל הָיָה עֲלֵיכֶם: 4 וַיַּחֲתְרוּ

רש"י

עמך חטאו: (1) מה זאת עשית. למה עשית כן לברוח מן מושל כזה: (2) ויחתרו

מצודות דוד

יש בידך מלאכת רמיה והונית אנשים מרובים עד שלא תדע מי ומי המה להחזיר להם העושק: ומאין תבוא. ר"ל שמא עשקת במקום שבאת משם ואולי רב הדרך ואין לבוא שמה להחזיר העושק: מה ארצך. ר"ל שמא עשית דבר היפך מנהג ארצך וכאלו חטאת לכולם ומי יכול לפייס את כולם: ואי מודה עם אתה. מ"ם השמוש כמו

הפוך כאלו אמר ומאי זה עם אתה ר"ל מי הוא אלהיך וכאלו יאמרו פן עשית דבר שלא כדת אלהיך ואין א"כ מקום לפייסו בממון: (2) עברי אנכי. כאומר אין לכם לשאול כל השאלות הללו כי לא חסתי לבן אדם ולכן על השאלה ששאלתם באחרונה ואי מזה עם אתה ע"ז השיב עברי אנכי ולתוספת ביאור אמר ואת ה' אלהי השמים אני ירא וכאלו יגיד בזה שאליו חטא: אשר עשית את הים ואת היבשה. ר"ל כמו שעשה את היבשה כן עשה את הים ובכל מקום משלה ידו וכאלו יאמר הנה גם בים מצאה אותי יד ה' וכאלו יכריחני ללכת לנבאות על נינוה וזהו האמירה לגבוה ועל חנם ברחתי בחושבי שפה לא יבוא אלי דבר ה' והנה כאלו באה: (3) וייראו וגו'. בשמעם שחטא לה' ואין א"כ מקום לפייס בממון לכן פחדו מאד: מה זאת עשית. לא אמרו כשואלים אלא כמתמיהים כאומר א"כ עשית דבר כזה למדור פי ה' ולברוח ממקום הנבואה ודוגמתו מה עשית ותגנוב את לבבי (בראשית לא) שהוא ענין תימה: כי ידעו האנשים. היה נודע להם שהוא בורח מלפני ה' ממקום הנבואה: כי הגיד להם. ר"ל ע"פ הדברים שאמר הבינו אמיתת הענין כאלו הגיד להם כפה מלא: (4) מה נעשה לך. מה נעשה עמך שישתוק הים מעלינו ולא יוסיף להרעיש עוד בהרמת הגלים: כי וגו'. ר"ל הנה הים מרעיש בגליו בכל פעם יותר ולכן אין פנאי להתעכב ולהתיישב בדבר לזה אמרו אתה מה נעשה עמך וכן יקום: (5) שאוני. קחו אותי והשליכו אותי אל הים ובודאי ישתוק הים מעליכם כי ידעתי שבעבורי בא הסער הגדול הזה עליכם: (6) ויחתרו. (7) ויחתרו. היו משתדלים עם המשוטות להשיב הספינה אל היבשה בחשבם ששם יטלו את יונה אל היבשה והם ילכו לדרכם: הולך ופוער עליהם. ר"ל הרעשת הגלים היה עליהם מן היבשה למול פניהם להרחיק את הספינה אל תוך הים:

יונה פרק ב

קב

הַאֲנָשִׁים לְהָשִׁיב אֶל־הַיֵּבֶשֶׁה וְלֹא יָכֹלוּ כִּי הָיָה הַחֹלֶף וְסֵעָר
עֲלֵיהֶם: ה וַיִּקְרְאוּ אֶל־יְהוָה וַיֹּאמְרוּ אַנְהָ יְהוָה אֱלֹהֵי נָא נִאֲבֹדָה
בְּנַפְשׁ הָאִישׁ הַזֶּה וְאֶל־תִּתֵּן עָלֵינוּ דָם נָקִיָּא כִּי־אַתָּה יְהוָה
כַּאֲשֶׁר חָפְצָת עֲשִׂיתָ: ו וַיִּשְׂאוּ אֶת־יוֹנָה וַיִּטְלֵהוּ אֶל־הַיָּם
וַיַּעֲמֵד הַיָּם מִזְעָפוֹ: ז וַיִּרְאוּ הָאֲנָשִׁים יְרֵאָה גְדוֹלָה אֶת־יְהוָה
וַיִּבְחָרוּ־זָבַח לַיהוָה וַיִּדְרוּ נְדָרִים: ח וַיִּמְן יְהוָה דָּג גְּדוֹל לִבְלַעַ
אֶת־יוֹנָה וַיְהִי יוֹנָה בְּמֶעֵי הַדָּג שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לַיְלוֹת:
ט וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל־יְהוָה אֱלֹהָיו מִמְּעֵי הַדָּגָה: י וַיֹּאמֶר קִרְאתִי
מִצָּרָה לִּי אֶל־יְהוָה וַיַּעֲנֵנִי מִבְּטֶן שְׂאוֹל שְׁוַעֲתִי שָׁמַעְתָּ קוֹלִי:
יא וַתִּשְׁלִיכֵנִי מִצְוֵלָה בַּלָּבַב יָמִים וַנְהַר יִסְבְּבֵנִי כָּל־מִשְׁבַּר־דָּג

רש"י

האנשים יגעו ועסקו כחותר במחתרת: (יד) בנפש האיש הזה בעון שנשלח יד בנפשו: (טז) וידרו נדרים שיתגירו: (א) דג גדול זכר היה והיה עומד בריוח ולא נתן לב

מצודות ציון

היס ונדמה כאלו חופרים ניס: (יד) אנה ענין נקשה כמו אלה ה' הושיעה נא (פסלס קי): (טז) ויעמוד ענין שמיקה כמו עמדו לא ענו עוד (פסלס קב): מועצו ענין קצף כמו זעף ה' אש (פסלס קג) ועל הרעשם הגלים יאמר שנאה או כאלו היס כועס ומתקף: (א) וימן ענין הזמנה כמו וימן לסס המלך (פסלס קד): (ג) מבטן שאולי ר"ל מעומק הקצר: שועתי ענין נקשה כמו הקשיבה לקול שועי (פסלס קה): (ד) מצודה ין יקרא עומק המים

ויזבחו ר"ל קבלו על עצמם לזכות לה' בה"מ: וידרו נדרים לחלק צדקה לעניים: (א) וימן ענין הזמנה וימן לבלוע אותו מיד שלא יטבע במי המים: (ב) מועי הדגה ארז"ל בתחילה בלעו דג זכר ועמד שם בריוח ולא נתן דעתו להתפלל ורמו המקום להדג והקראו אל פי הדגה ושם עמד בדוחק מפני העוברים והתפלל מתוך הדחק: (ג) קראתי הנה קראתי אל ה' מפני הצרה אשר עלי וידעתי כי יענני הואיל ואני קיים כל הימים הללו: מבטן שאולי היא הדגה שהיא לו כעומק השאול: שמעת קולי מובטח אני אשר שמעת קולי: (ד) ותשליכני הנה השלכת אותי במצולה בחווק היס: ונהר יסבבני

יונה פרק ב

קג

וַגְּלִיף עָלַי עֲבָרוֹ: ה וַאֲנִי אֲמַרְתִּי נִגְרַשְׁתִּי מִנְּגֵד עֵינֶיךָ אֶךְ
אוֹסִיף לְהִבִּיט אֶל־הַיֵּכַל קִדְשֶׁךָ: ו אֶפְפוֹנִי מִיַּם עַד־נַפְשׁ תְּהוֹם
יִסְבְּבֵנִי סוּף חֲבוּשׁ לְרֵאשִׁי: ז לְקַצְבֵי הָרִים יִרְדְּתִי הָאָרֶץ
בְּרַחֲיָה בַעֲדֵי לְעוֹלָם וַתַּעַל מִשְׁחַת חַיִּי יְהוָה אֱלֹהֵי:

רש"י

כשאל לי: (ד) כ"ל משברך וגל"ך כל נחשולוהי דימא על שם שהנחשול משבר ומפרק את היס: (ה) ואני אמרתי כשהשליכוני אל היס הנני מת ונגרשתי מנגד עיניך: אך ראיתי שקיימתני כל אלו הימים ידעתי כי אוסיף להביט אל היכל קדשך: (ו) סוף חבוש לראשי ימא דסוף תלי לעיל מן רישי שהראהו הקב"ה ים סוף ואיך עברו ישראל בתוכו שהיו שתי עיני הדגה כמיין שתי חלונות ומסתכל ורואה כל מה שבים: (ז) לקצבי הרים ירדתי לסוף מדת ההרים

מצודות ציון

וכן השלכת נמלולות (תמסיה ט): בלבב ר"ל צחוק והוא ל' מושאל על כי הלז הוא הצחוק מנע"ם: משברך ין יקראו גלי היס ע"ש שגרה כשגרים אל היס וחוריס ושגרים וכן משבר' ימטאול (פסלס טז) וכפל המלה בשמות נדרסים ואמר וגל"ך וכן אדמת עפר (פסלס טז): (ה) נגרשתי מל' גרושין: להביט לראות: (ו) אפפוני ענין הקפה וסגור כמו אפפו עלי רעות (פסלס טז): תהום עומק היס: סוף מין דשא הגדל נמים וכן קנה וסוף קמלו (פסלס טז): חבוש ענין קשיה כמו ולגשגרת לא נחשטת (פסלס טז): (ז) לקצבי ענין לחרית וסוף והוא מל' וקצף עץ (פסלס טז) כי לחרית דבר הסמוך הוא נקמקס שנמתך: בריחוד מל' גרית והוא כעין מטס המושט לרועב השער לקרו: בעדי כנגדי וכן וסגרת הלז צעך (פס ט): משחת ענין נזר ופסיה כמו בשחטת נפס (פסלס טז):

מצודות דוד

כי שם היה המקום שמתחברים מי הנהר ומי היס: ע"י עברו כי כשעברו על הדגה עברו גם עליו בהיותו במעיה: (ה) ואני אמרתי כשהשליכו אותי הימה חשבתי הנה נגרשתי מנגד עיניך ר"ל העלמת עין ממני: אך אוסיף אך עתה הואיל וקיימתני כל הימים הללו מובטח אני לצאת מזה ואוסיף עוד להביט אל היכל קדשך לבא שמה בקול תודה: (ו) אפפוני מים המים סכבו אותי עד קרוב להוצאת הנפש: תהום יסבבני כפל הדבר במ"ש: סוף חבוש לראשי כי כשהדגה שטה עמו בים נקשר הסוף בראש הדגה וכאלו נקשר בראשו הואיל והיה במעיה: (ז) לקצבי הרים לאחרית ההרים התקועים בים והוא קרקעית הים: ירדתי רצה בהיותו במעי הדגה: הארץ בריחוד רצה לומר חשבתי שהארץ הברית בריחיה כנגדי עד עולם כי לא אשוב אלי כאלו סגרה את עצמה בבריחיה: ותעל אבל הואיל וקיימתני כל הימים הללו אקוה שתעל חיי משחת הקבר הוא בטן הדגה:

קנב	גיטין	פרק ב	מסכת	קנא	גיטין	פרק א	מסכת
-----	-------	-------	------	-----	-------	-------	------

עבדים, שווי למוליקו ולמביא.
 וזו אחד מן הדייקים ששוו גטי נשים לשחרורי עבדים:
 ה. כל גט שיש עליו עד כותי, פסול, חוץ מגטי נשים ושחרורי עבדים. מעשה שהביאו לפני רבן גמלא ללכפר עותנאי גט אשה והיו עדי עדי כותים, והקשיר. כל השטרות העולים בערפאות של גוים, אף על פי שחוקמיהם גוים, פשרים, חוץ מגטי נשים ושחרורי עבדים. רבי שמעון אומר, אף אלו פשרין, לא הזקרו אלא בזמן שנעשו בהדיוט:

רבינו עובדיה מברטנורה

ה. חוץ מגטי נשים. שאם יש עליו עד כותי אחד, כשר. אבל שניהם כותים, פוסל ת"ק אפילו בגיטי נשים. ורבן (שמעון בן) גמליאל עשה מעשה והכשיר אפילו כששניהם כותים. והאידיא דגורו על הכותים שיהיו כגוים לכל דבריהם, לא שנא שאר שטרות ול"ש גיטי נשים אפילו עד אחד כותי פסול: **בערפאות של גוים.** שהעידו העדים עדותם לפני השופט במקום מושב משפטיהם. והוא שידענו באתו שופט ובאותם עדים דלא מקבלי שוחדא. ודוקא בשטרי הלאות ושטרי מקח וממכר שהעדים ראו בנתינת הממון. אבל שטרי הודאות וגיטי נשים, וכל דבר שהוא מעשה ב"ד בערפאות שלהם, הכל פסול: **ר"ש אומר כשרים.** לא הוזכרו בבית המדרש להפסל: **אלא בזמן שנעשו בהדיוט.** ע"י גוים הדיוטות שאינם דיינים. ואין הלכה כר"ש: **ו. רצה לחזור בשניהן.** קודם שיגיע ליד האשה והעבר: **יחזור.** ואין השליח יכול לזכות בהם לצרכן, דחוב הוא להן, שמאבדן מזונותיהן: **וחכמים אומרים בגיטי נשים.** יכול לחזור: **אבל לא בשחרורי עבדים.** והלכה כחכמים: **שאם ירצה שלא לזון את עבדו ורשאי.** הלכך כי משחרר ליה לא מפסיד ליה מזוני. אבל שלא לזון את אשתו אינו רשאי, הלכך כי מגרש לה מפסיד לה מזוני: **מפני שהוא קנינו.** כלומר הא דהוא אכיל בתרומה כשהוא עבד כהן אינו אלא מפני שהוא קנינו של כהן, מידי דהוה אבהמתו של כהן שאוכלת בכרשני תרומה, ולאו משום מעליותא היא, הלכך כי משחרר ליה אע"פ שמפסידו מלאכול בתרומה אין זו חובה לעבד: **לא יתנו לאחר מיתה.** דגיטא לא הוי עד דמטי לידה וכי מטי לידה הא מית ואין גט לאחר מיתה. ושטר שחרור נמי כי מטא לידה הא מית ופקע רשותיה מיניה: **יתנו לאחר מיתה.** ואע"ג דלא אמר מנה זה, דדברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו:

ל'אחר מיתה. תנו מנה לאיש פלוני ומת, יתנו לאחר מיתה:

פרק ב

א. המביא גט ממדינת הים ואמר בפני נכתב אבל לא בפני נחתם, בפני נחתם אבל לא בפני נכתב, בפני נכתב פלו ובפני נחתם חציו, בפני נכתב חציו ובפני נחתם פלו, פסול. אחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם, פסול. שנים אומרים בפנינו נכתב ואחד אומר בפני נחתם, פסול. ורבי יהודה מקשיר. אחד אומר בפני נכתב ושנים אומרים בפנינו נחתם פשר:

רבינו עובדיה מברטנורה

פרק ב המביא. נחתם חציו. אחד מן העדים חתם בפני: **בפני נכתב חציו וכו' פסול.** ודוקא חציו האחרון. אבל בפני נכתב חציו הראשון שהוא שם האיש והאשה והזמן, כשר. וחציו הראשון נמי לא צריך שיראה הכתיבה עצמה, אלא אם שמע קול הקולמוס בלבד עובר על הנייר בשעת כתיבה, תו לא צריך: **אחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם פסול.** בזמן שהגט יוצא מתחת יד אחד מהם, דאצרכוהו רבנן לשליח המביא גט למימר תרווייהו. אבל אם הגט יוצא מתחת ידי שניהם, כשר. ששנים שהביאו גט אין צריך שיאמרו בפנינו נכתב ובפנינו נחתם: **שנים אומרים בפנינו נכתב ואחד אומר בפני נחתם פסול.** בזמן שהגט יוצא מתחת יד אחד מהם. אבל אם יוצא מתחת יד שניהם, כשר: **ורבי יהודה מכשיר.** ואפילו יוצא מתחת ידו של אחד מהם. ואין הלכה כרבי יהודה:

ב. בלילה ונחתם ביום כשר. שהיום הולך

ב. נכתב ביום ונחתם ביום, בלילה ונחתם בלילה, בלילה ונחתם ביום, כשר. ביום ונחתם בלילה, פסול. רבי שמעון מקשיר, שהיה רבי שמעון אומר, כל הגטין שאנקתבו ביום ונחתמו בלילה, פסולין, חוץ מגטי נשים:

ג. בכל כותבין, בדין, בסם, בפסקא, ובקומוס, ובנקנתום, ובכל דבר שהוא של קמא. אין כותבין לא במשקים, ולא במי פרות, ולא בכל דבר שאינו מתקנים. על הכל כותבין, על העלה של זית, ועל הקרן של פרה ונותן לה את

אחר הלילה ואין זה מוקדם: **ביום ונחתם בלילה פסול.** שהרי מוקדם הוא. ותקנו חכמים זמן בגיטין, גזירה שמא יהיה נשוי עם בת אחותו ותזונה עליו וחס עליה שלא תחנק ונותן לה גט בלא זמן. וכשמעידים עליה כ"ב"ד מוציאה גיטה ואומרת גרושה הייתי ופניה באתה שעה: **ור"ש מכשיר.** דסבר ר"ש דחכמים תקנו זמן בגיטי משום פירי, שאם לא יהיה זמן בגט יהיה הבעל מוכר והולך פירות נכסי מלוג של אשתו לאחר גרושין, וכשתתבעו בדין יאמר קודם גירושין מכרתי. ולהכי מכשיר ר"ש בנכתב ביום ונחתם בלילה אע"פ שהוא מוקדם, דסבר משעה שנתן עיניו לגרש אע"פ שלא גירש שוב אין לו לבעל פירות. ואין הלכה כר"ש:

ג. בדין. אלמיד"ר בערבי: **סיקרא.** צבע אדום: **קומוס.** שרף האילן: **קנקנתום.** וידריאל"ו בלע"ז: **על העלה של זית.** תלושה: **ונותן לה את הפרה.** שאינו יכול

מסכת	פרק ב	גיטין	קנב	מסכת	פרק ג	גיטין	קנב
הפירה, על היד של עבד ונותן לה את העבד. רבי יוסי הגלילי אומר, אין כותבין לא על דבר שיש בו רוח חיים, ולא על האכלין:	המחוק ולא על הדפתרא, מפני שהוא יכול להזדף. וחכמים מכשירין:	ה. הכל פשרין לכתוב את הגט, אפילו חרש שוטה וקטן. האשה כותבת את גטה, והאיש כותב את שוברו, שאין קיום הגט אלא בחותמיו. הכל פשרין להביא את הגט, חוץ מחרש שוטה וקטן וסומא ונכרי:	ו. קבל הקטן והגדיל, חרש ונתפסקה, סומא ונתפתח, שוטה ונשתפה, נכרי ונתגיר, פסול. אבל פקח ונתחרש וחרז ונתפסקה, פתוח ונסתמא וחרז ונתפתח, שפוי ונשתפה וחרז ונשתפה, פשר. זה הכלל, כל שתחלתו וסופו פדעת, פשר:	ז. אף הנשים שאינן נאמנות לומר מת בעלה, נאמנות להביא את גטה, חמותה ובת חמותה וצרתה ויבמתה ובת בעלה. מה בין גט למיתה, שנתקב מוכיח. האשה עצמה מביאה את גטה, ובלבד	ו. קבל הקטן והגדיל, חרש ונתפסקה, סומא ונתפתח, שוטה ונשתפה, נכרי ונתגיר, פסול. אבל פקח ונתחרש וחרז ונתפסקה, פתוח ונסתמא וחרז ונתפתח, שפוי ונשתפה וחרז ונשתפה, פשר. זה הכלל, כל שתחלתו וסופו פדעת, פשר:	א. כל גט שנכתב שלא לשום אשה, פסול. ביצד, היה עובר בשוק ושמע קול סופרים מקרין, איש פלוני מגרש את פלונית ממקום פלוני, ואמר, זה שמני וזה שם אשתי, פסול לגרש בו. יתר מכן, כתב לגרש (בו) את אשתו ונמלך, מצאו בן עירו ואמר לו שמני כשמך ושם אשתי כשם אשתך, פסול לגרש בו. יתר מכן, היו לו שתי נשים ושמותיהן שרין,	הם עיקר הגרושין, לא עדי חתימה. אבל בשאר שטרות דסמיכין אעדי חתימה, מודים חכמים שאין נכתבים לא על נייר מחוק ולא על דיפתרא. והלכה כחכמים:
רבינו עובדיה מברטנורה	הם עיקר הגרושין, לא עדי חתימה. אבל בשאר שטרות דסמיכין אעדי חתימה, מודים חכמים שאין נכתבים לא על נייר מחוק ולא על דיפתרא. והלכה כחכמים:	ה. ואפילו חרש שוטה וקטן. והוא שגדול עומד על גביו ואומר לו כתוב לשם פלוני. אבל נכרי ועבד, אפילו גדול עומד על גביו, לכתחלה לא יכתוב גט, מפני שהם בני דעת ואדעתא דנפשיהו עבדי, שאפילו גדול אומר לו כתוב לשם פלוני הוא לא יכתוב אלא לדעת עצמו. ואם נכרי ועבד כתבו טופס הגט, וישראל בן דעת כתב התורף שהוא שם האיש והאשה והזמן שכל אלו צריכין לשמן, הגט כשר. וכן חרש שוטה וקטן דאמרינן במתניתין שכשרים לכתוב את הגט, ה"מ טופס, אבל תורף אינו כשר אלא שיכתבו ישראל גדול ובן דעת: חוץ מחרש שוטה וקטן. דלאו בני דעה נינהו: וסומא. פסול להביא גט מחוצה לארץ, שאינו יכול לומר בפני ישראלי ופני נחתם. אבל להביא גט בארץ ישראל שא"צ לומר בפני נכתב ובפני נחתם, או אפילו בחו"ל אם הגט מקויים בחותמיו, או להיות שליח של אשה לקבל גיטה, לכל אלו הסומא כשר: ונכרי.	רבינו עובדיה מברטנורה	דליתיה בתורת גיטין וקדושין, ובמידה דלנפשיה לא חזי לא מצי למעבד שליחותא לאחריני:	ו. קיבל הקטן. הגט מיד הבעל: והגדיל. קודם שמסרו לה: פתוח ונסתמא וחרז ונתפתח. אפילו לא חזר ונתפתח, הואיל והיה פתוח בשעת קבלת הגט שפיר מצי למיהוי שליח, דהא יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם. אלא אידי דבעי למתני סיפא וחרז ונשתפה, שצריך שיהיה בן דעת בשעת נתינה, תנא נמי רישא וחרז ונתפתח. וכל פסולי עדות בעבירה, פסולין להביא את הגט, שאין האמנים לומר בפני נכתב ובפני נחתם. ואם הגט מקויים בחותמיו, כשרים להביאו:	בשעה שמסר הגט לידה ואמר לה לא תתגרשי אלא בבית דינו של פלוני ותאמרי בפ"נ ובפ"נ. והב"ד לוקחין אותו מידה אחר שאמרה בפ"נ ובפ"נ, וממנין שליח שיחזור ויתן אותו לה. אבל אשה שגיסה יוצא מתחת ידה בכל מקום שהיא, היה זו מגורשת, ואפילו שאין הגט מקויים בחותמיו, ואינה צריכה שתאמר בפ"נ ובפ"נ:	
רבינו עובדיה מברטנורה	בשעה שמסר הגט לידה ואמר לה לא תתגרשי אלא בבית דינו של פלוני ותאמרי בפ"נ ובפ"נ. והב"ד לוקחין אותו מידה אחר שאמרה בפ"נ ובפ"נ, וממנין שליח שיחזור ויתן אותו לה. אבל אשה שגיסה יוצא מתחת ידה בכל מקום שהיא, היה זו מגורשת, ואפילו שאין הגט מקויים בחותמיו, ואינה צריכה שתאמר בפ"נ ובפ"נ:	פרק ג כל גט. קול סופרים מקרין. הגדולים מקרין לתלמידיהם, כשיבא גט לפניך כתבהו כן. והזכירו שם אינש בעלמא: יותר מכן. ולא זה בלבד שנכתב שלא לשם גירושין אלא להתלמד, אלא אף זה שנכתב לשם גירושין גמורים ונמלך, פסול: יתר מכן היו לו ב' נשים כו'. ולא זה בלבד שנכתב שלא לשם גירושין של אדם זה, פסול. אלא אף זה שהיו לו שתי נשים שנכתב לשם גירושין דהאי גברא, פסול, כיון שנכתב שלא לשם גירושין של זו: גדולה וקטנה. לאו דוקא:	פרק ג כל גט. קול סופרים מקרין. הגדולים מקרין לתלמידיהם, כשיבא גט לפניך כתבהו כן. והזכירו שם אינש בעלמא: יותר מכן. ולא זה בלבד שנכתב שלא לשם גירושין אלא להתלמד, אלא אף זה שנכתב לשם גירושין גמורים ונמלך, פסול: יתר מכן היו לו ב' נשים כו'. ולא זה בלבד שנכתב שלא לשם גירושין של אדם זה, פסול. אלא אף זה שהיו לו שתי נשים שנכתב לשם גירושין דהאי גברא, פסול, כיון שנכתב שלא לשם גירושין של זו: גדולה וקטנה. לאו דוקא:				

קצו	גיטין	פרק ג	מסכת	קעה	גיטין	פרק ג	מסכת
			ד. שלשה דברים אמר רבי אלעזר בן פרטא לפני חכמים וקצמו את דבריו, על עיר שהקיפה כרקום, ועל הספינה המטרפת בים, ועל היוצא לדון, שהן בחזקת קנימין. אבל עיר שבבשה פרקום, וספינה שאבדה בים, והיוצא להרג, נוהגין עליהן חמרי חיים וחמרי מתים. בת ישראל לפהו, וכת כהן לישראל, לא תאכל בתרומה:				כתב לגרש בו את הגדולה, לא יגרש בו את הקטנה. יתר מכן, אמר ללבלר כתוב לאיזו שארצה אגרש, פסול לגרש בו:
			ה. המביא גט בארץ ישראל וחלה, הרי זה משלחו ביד אחר. ואם אמר לו טול לי הימנה חפץ פלוני, לא ישלחנו ביד אחר, שאין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר:				ב. הכותב טפסי גטין, צריך שנייה מקום האיש ומקום האשה ומקום הזמן. שטרי מלוה, צריך שנייה מקום המלוה, מקום הלוה, מקום המעות ומקום הזמן. שטרי מקח, צריך שנייה מקום הלוקח ומקום המוכר ומקום המעות ומקום השדה ומקום הזמן, מפני התקנה. רבי יהודה פוסל בכלן. רבי
			ו. המביא גט ממדינת הים וחלה, עושה בית דין ומשלחו, ואומר לפניהם בפני נכתב ופני נחתם. ואין השלים האחרון צריך שיהא בפני נכתב ופני נחתם, אלא אומר, שליח בית דין אני:				ב. הכותב טפסי גטין, צריך שנייה מקום האיש ומקום האשה ומקום הזמן. שטרי מלוה, צריך שנייה מקום המלוה, מקום הלוה, מקום המעות ומקום הזמן. שטרי מקח, צריך שנייה מקום הלוקח ומקום המוכר ומקום המעות ומקום השדה ומקום הזמן, מפני התקנה. רבי יהודה פוסל בכלן. רבי
			ז. המלוה מעות את הפהן ואת הלוי ואת העני להיות מפריש עליהן מחלקן, מפריש עליהן בחזקת שהן קנימין, ואינו חושש שמא מת הפהן או הלוי או העשיר העני. מתו צריך לטל רשות מן היורשין. אם הלן בפני בית דין, אינו צריך לטל רשות מן היורשין:				ב. הכותב טפסי גטין, צריך שנייה מקום האיש ומקום האשה ומקום הזמן. שטרי מלוה, צריך שנייה מקום המלוה, מקום הלוה, מקום המעות ומקום הזמן. שטרי מקח, צריך שנייה מקום הלוקח ומקום המוכר ומקום המעות ומקום השדה ומקום הזמן, מפני התקנה. רבי יהודה פוסל בכלן. רבי
			ח. המניח פרות להיות מפריש				ב. הכותב טפסי גטין, צריך שנייה מקום האיש ומקום האשה ומקום הזמן. שטרי מלוה, צריך שנייה מקום המלוה, מקום הלוה, מקום המעות ומקום הזמן. שטרי מקח, צריך שנייה מקום הלוקח ומקום המוכר ומקום המעות ומקום השדה ומקום הזמן, מפני התקנה. רבי יהודה פוסל בכלן. רבי

רבינו עובדיה מברטנורה

יתו מכן אמר לבלר וכו'. הא קמ"ל דלא אמרינן הוברר הדבר למפרע דבשעת כתיבה נמי דעתיה אהא ואיכא גירושין דידיה ודידה:

ב. הכותב טופסי גטין. סופר שרוצה שיהיו מזומנין אצלו, שפעמים אדם בא לשכרו והוא טרוד בשטרות אחרים: צריך שיניח מקום האיש ומקום האשה ומקום הזמן. ובגמרא מוסיף אף מקום הרי את מותרת לכל אדם: מפני התקנה. התירו לכתוב טופסי גטין ושטרות שלא לשמן מפני תקנת הסופר שיהיו מזומנים לו, ובלבד שישיר תורף לכתבו לשמה. וגזרינן תורף שאר שטרות אטו תורף דגיטין: רבי יהודה פוסל בכלן. דגור טופס אטו תורף, ושאר שטרות אטו גיטין: ר"א מכשיר בכלן. דלא גזר שאר שטרות אטו גיטין: חוץ מגטי נשים שנאמר וכתב לה לשמה. וגזרינן טופס אטו תורף. והלכה כר"א:

ג. לאלתר. מיד. כשר: ואם לאו פסול. ודוקא

רבינו עובדיה מברטנורה

ד. כרקום. תרגום מצור כרכומין: המטרפת. ועדיין לא טבעה: לודין נפשות: בת ישראל לכהן. חומרי מתים: בת כהן לישראל. חומרי חיים:

ה. המביא גט בארץ ישראל. שאין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם: משלחו ביד אחר. ועושה שליח מאליו ולא בבית דין. ודוקא חלה: ואם אמר לו. בעל לשליח: טול לי הימנה חפץ פלוני. כשתתן לה את הגט. לא ישלחנו ביד אחר:

ו. עושה ב"ד. שליח, ומשלחו: שלח ב"ד אני. ומסתמא ב"ד עשו הדבר בהכשרו. ושליח שני ממנה שליח שלישי עד מאה, וכולן בב"ד, מדתנן במתניתין אין השליח האחרון כו' אלא אומר שליח ב"ד אני:

ז. להיות מפריש עליהן מחלקן. כשיפריש התרומה ימכרנה ויעכב הדמים לעצמו בשביל חובו שיש לו על הכהן. ומעשר

ראשון ומעשר עני יעכב ויאכל בשביל החוב שיש לו על הלוי ועל העני. אלא שמפריש ממעשר ראשון תרומת מעשר לכהן. ואם הוא רגיל ליתן תרומותיו ומעשרותיו לזה הכהן או הלוי או העני שהלוה להן, אין צריך לזכות להם מעשרותיו ותרומותיו על יד אחר, אלא לוקחן לעצמו מיד אחר שיפרישם. אבל אם רגיל ליתן תרומותיו ומעשרותיו לאחרים, אינו יכול לעכבן בחובו, עד שיוכה להם ע"י אחר תחילה, ואח"כ יחזור ויטלם בחובו: צריך ליטול רשות מן היורשים. שירשו מהם משועבדת לבעל חוב, צריך ליטול מהם רשות אם רוצים לפרוע חוב זה מתרומות ומעשרות הללו, דשמא רוצים הם ליקח מתנותיהן ולפרוע חוב מורישם ממקום אחר:

ח. המניח פירות להיות מפריש עליהן כו'. סומך על אלו ואוכל טבלים אחרים שיש

קצת	גיטין	פרק ד	מסכת	קצת	גיטין	פרק ד	מסכת
-----	-------	-------	------	-----	-------	-------	------

עליהן תרומה ומעשרות, מעות להיות מפריש עליהן מעשר שני, מפריש עליהן בחזקת שהן קמיין. אם אבדו, הרי זה חושש מעת לעת, דברי רבי אלעזר בן שמוע. רבי יהודה אומר, בשלשה פרכים בודקין את היין, בקדים של מוצאי החג, ובהוצאת סמדר, ובשעת כניסת המים בבטר:

א. השולח גט לאשתו והגיע
ב. בראשונה היה עושה בית דין במקום אחר ומבטלו. התקין רבן גמליאל הזקן שלא יהו עושין בן, מפני תקון העולם. בראשונה
ב. בראשונה היה עושה בית דין במקום אחר ומבטלו. התקין רבן גמליאל הזקן שלא יהו עושין בן, מפני תקון העולם. בראשונה

היה משנה שמו ושמה, שם עירו ושם עירה. התקין רבן גמליאל הזקן שיהא כותב, איש פלוני וכל שם שיש לו, אשה פלונית וכל שם שיש לה, מפני תקון העולם:
ג. אין אלמנה נפרעת מנכסי יתומים אלא בשבועה. נמנעו מלהשביעה, התקין רבן גמליאל

רבינו עובדיה מברטנורה

במדינת היס, היה מגרשה בשם הנוהג במקום כתיבת הגט, ולא היה מקפיד לכתוב את שניהם: **מפני תיקון העולם.** שלא יוציאו לנו על בניה מן השני, לומר לא גרשה בעלה שאין זה שמו. ואדם שהוחזק בשני שמות בשני מקומות, חד במקום הכתיבה וחד במקום הנתינה, אינה מגורשת עד שיכתוב שם של מקום הנתינה ושם של מקום הכתיבה עמו. אבל אם הוחזק בשני שמות במקום אחד וכתב אחד מן השמות, בדיעבד הגט כשר. מיהו לכתחילה צריך לכתוב שניהם. והיכא דשינה שמו או שמה בגט, אע"פ שכתב אחר כך וכל שם שיש לי, הגט בטל:

רבינו עובדיה מברטנורה

מתכוין לרדוף אחריו להשיגו, אלא שנשתהה השליח בדרך והיה לו לזה דרך לשם וראהו וביטל הגט, אפילו הכי בטל, ולא אמרינן לצעורא בעלמא מכוין, שאם היה בדעתו לבטלו היה רודף אחריו: **אינו יכול לבטלו.** הא קא משמע לן דאף על פי דחזינן ליה דמהדר עליה מעיקרא לבטוליה, לא אמרינן אגלאי מלתא למפרע דבטולי בטליה. והיכא דיהיב אינש גיטא לדבייתהו לזמן או על תנאי, אי אמר לה הרי זה גיטך מעשיו ולזמן פלוני או אם יתקיים תנאי פלוני, מכי מטי גיטה לידה לא מצי תו לבטליה, והתיה מגורשת לאותו זמן או כשיתקיים התנאי. ואי לא אמר לה מעשיו, אפילו לכתר דמטא גטה לידה מצי מבטל ליה:

רבינו עובדיה מברטנורה

ב. בראשונה. לא היה מבטלו בפני האשה ולא בפני השליח, אלא במקום שהיה עומד היה מבטלו בפני שלשה: **מפני תקון העולם.** שהשליח שאינו יודע דבר מוליקו וצוה. ומכח תקנת רבן גמליאל מלקין על מי שמבטל הגט או מוסר מודעה על הגט: **בראשונה היה משנה שמו ושמה.** כשהיו לו שני שמות, אחד כאן ואחד

במדינת היס, היה מגרשה בשם הנוהג במקום כתיבת הגט, ולא היה מקפיד לכתוב את שניהם: **מפני תיקון העולם.** שלא יוציאו לנו על בניה מן השני, לומר לא גרשה בעלה שאין זה שמו. ואדם שהוחזק בשני שמות בשני מקומות, חד במקום הכתיבה וחד במקום הנתינה, אינה מגורשת עד שיכתוב שם של מקום הנתינה ושם של מקום הכתיבה עמו. אבל אם הוחזק בשני שמות במקום אחד וכתב אחד מן השמות, בדיעבד הגט כשר. מיהו לכתחילה צריך לכתוב שניהם. והיכא דשינה שמו או שמה בגט, אע"פ שכתב אחר כך וכל שם שיש לי, הגט בטל:

רבינו עובדיה מברטנורה

במדינת היס, היה מגרשה בשם הנוהג במקום כתיבת הגט, ולא היה מקפיד לכתוב את שניהם: **מפני תיקון העולם.** שלא יוציאו לנו על בניה מן השני, לומר לא גרשה בעלה שאין זה שמו. ואדם שהוחזק בשני שמות בשני מקומות, חד במקום הכתיבה וחד במקום הנתינה, אינה מגורשת עד שיכתוב שם של מקום הנתינה ושם של מקום הכתיבה עמו. אבל אם הוחזק בשני שמות במקום אחד וכתב אחד מן השמות, בדיעבד הגט כשר. מיהו לכתחילה צריך לכתוב שניהם. והיכא דשינה שמו או שמה בגט, אע"פ שכתב אחר כך וכל שם שיש לי, הגט בטל:

רבינו עובדיה מברטנורה

מתכוין לרדוף אחריו להשיגו, אלא שנשתהה השליח בדרך והיה לו לזה דרך לשם וראהו וביטל הגט, אפילו הכי בטל, ולא אמרינן לצעורא בעלמא מכוין, שאם היה בדעתו לבטלו היה רודף אחריו: **אינו יכול לבטלו.** הא קא משמע לן דאף על פי דחזינן ליה דמהדר עליה מעיקרא לבטוליה, לא אמרינן אגלאי מלתא למפרע דבטולי בטליה. והיכא דיהיב אינש גיטא לדבייתהו לזמן או על תנאי, אי אמר לה הרי זה גיטך מעשיו ולזמן פלוני או אם יתקיים תנאי פלוני, מכי מטי גיטה לידה לא מצי תו לבטליה, והתיה מגורשת לאותו זמן או כשיתקיים התנאי. ואי לא אמר לה מעשיו, אפילו לכתר דמטא גטה לידה מצי מבטל ליה:

רבינו עובדיה מברטנורה

ב. בראשונה. לא היה מבטלו בפני האשה ולא בפני השליח, אלא במקום שהיה עומד היה מבטלו בפני שלשה: **מפני תקון העולם.** שהשליח שאינו יודע דבר מוליקו וצוה. ומכח תקנת רבן גמליאל מלקין על מי שמבטל הגט או מוסר מודעה על הגט: **בראשונה היה משנה שמו ושמה.** כשהיו לו שני שמות, אחד כאן ואחד

קפ	גיטין	פרק ד	מסכת	קעט	גיטין	פרק ד	מסכת
----	-------	-------	------	-----	-------	-------	------

בן חורין, לא ישתעבד. רבן שמעון בן גמליאל אומר, בין כף ובין כף ישתעבד. עבד שעשאו רבו אפותיקי לאחרים ושחררו, שורת הדין אין העבד חייב כלום. אלא מפני תקון העולם, פופין את רבו ועושה אותו בן חורין, וכותב שטר על דמיו. רבן שמעון בן גמליאל אומר, אינו כותב אלא משחרר:

ה. מי שחציו עבד וחציו בן חורין, עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד. דברי בית הלל. אמרו להם בית שמאי, תקנתם את רבו, ואת עצמו לא תקנתם. לשא

שפחה אי אפשר, שכבר חציו בן חורין. בת חורין אי אפשר, שכבר חציו עבד. (יבטל). והלא לא נברא העולם אלא לפניה ורביה, שנאמר (ישעיה מה) לא תהו בראיה, לשבת יצרה. אלא מפני תקון העולם, פופין את רבו ועושה אותו בן חורין, וכותב שטר על חציו דמיו. וקזרו בית הלל להורות דקברי בית שמאי:

ו. המוכר עבדו לגוי או לחוצה לארץ, יצא בן חורין. אין פודין את השבויו יתר על כדי דמיהן, מפני תקון העולם. ואין מבריחין

רבינו עובדיה מברטנורה

חייב. והלכה כרשב"ג:
ה. מי שחציו עבד וחציו בן חורין. כגון עבד של ב' שותפים ושחררו אחד מהם. א"נ שקבל רבו ממנו חצי דמיו ושחרר חציו באותם הדמים: תקנתם את רבו. שאינו חסר כלום: לישא שפחה אינו יכול. מפני צד חירות שבו: בת חורין אינו יכול. מפני צד עבדות שבו: כופין את רבו ועושהו בן חורין. וה"ה אם היה עבד של מאה שותפין ואחד מהם שחררו, שכופין את כלם לשחררו:
ו. יצא בן חורין. אם ברח מן הנכרי, או שקנסו אותו ב"ד לפדותו מן הנכרים, כדאמרינן כופין אותו לפדותו ואחר שפדאו לא ישתעבד בו. וקנס חכמים הוא, לפי שהפקיעו מן המצות. וכן לחור' יצא לחירות לפי שהוציא מא"י: עפ"י תקון העולם. שלא ימסרו הנכרים עצמן להרבות להביא שבויו כשוראין שמוכרין אותם ביותר מכדי דמיהם: ואין מבריחין את השבויו מפני תקון העולם. שמא יקצפו על השבויו

את השבויו, מפני תקון העולם. רבן שמעון בן גמליאל אומר, מפני תקנת השבויו. ואין לוקחים ספרים תפלין ומזוזות מן הגוים יתר על כדי דמיהן, מפני תקון העולם:

ז. המוציא את אשתו משום שם רע, לא יחזיר. משום נדר, לא

רבינו עובדיה מברטנורה

העתידים לבא לידם ויתנום בשלשלאות וישימו בסד רגלם: רבן שמעון בן גמליאל אומר מפני תקנת השבויו. דלא חייש רשב"ג על העתידים לבא בשביה, אלא על אותם שהם שבוים עתה עמו. שאם אין שבו אלא הוא יחיד, מבריחין אותו, ואין לחוש כאן מפני תקנת שבוים אחרים כשאין שבוים אחרים עמו. והלכה כרשב"ג:

ז. משום שם רע. שיעא עליה לעז זנות: משום נדר. שגדלה והוא אומר אי אפשר באשה נדרנית: לא יחזיר. ואפילו נמצאו הדברים שקר, או הנדר התירו חכם. שמא תלך ותנשא לאחר וימצא הלעז של זנות שקר, והנדר יתירו חכם והיא לא תהיה פרוצה בנדרים, ויאמר אלו הייתי יודע שכן אפילו היו נותנים לי מאה מנה לא הייתי מגרשה, ונמצא גט בטל ובניה ממזרים. לפיכך אומרים לו הוי יודע שהמוציא את אשתו משום שם רע ומשום נדר לא יחזיר עולמית, ומתוך הדברים הללו הוא גומר ומגרש גירושין גמורים ולא מצי תו לקלקלה: ר' יהודה אומר כל נדר שידעו בו רבים לא יחזיר. רבי יהודה סבר דטעמא דאמור רבנן המוציא את אשתו משום שם רע ומשום נדר לא יחזיר, כדי שלא תהינה בנות ישראל פרוצות בעריות ובנדרים. ומש"ה קאמר דנדר שידעו בו רבים, עשרה מישראל או יותר איכא פריצותא טפי,

יחזיר. רבי יהודה אומר, כל נדר שידעו בו רבים, לא יחזיר. ושלא ידעו בו רבים, יחזיר. רבי מאיר אומר, כל נדר שצריך תקירת חכם, לא יחזיר. ושאינו צריך תקירת חכם, יחזיר. אומר רבי אלעזר, לא אסרו זה אלא מפני זה. אומר רבי

וקנסוה ולא יחזיר. ושלא ידעו בו רבים ליכא פריצותא כולי האי ולא קנסוה: לא יחזיר. דר"מ סבר, טעמא משום קלקולא. הלכך נדר שאינו יכול להפר אבל חכם יכול להתיר, יכול הוא לקלקל את הגט לאחר שתנשא לאחר ויאמר אלו הייתי יודע שחכם יכול להתיר לא הייתי מגרשה: ושאינו צריך תקירת חכם. אלא הוא יכול להפר לא הוצרכו חכמים לאסור עליו מלהחזירה, לפי שאינו יכול לקלקלה ולומר אילו הייתי יודע כו', שהרי נדר פתוח הוא והיה לו להפר ולא הפר: לא אסרו זה. שצריך תקירת חכם, להחזיר: אלא מפני זה. שאינו צריך. דבצריך לא היה לנו לחוש לקלקולא לפי שאינו יכול לומר אילו הייתי יודע שחכם יכול להתירו לא הייתי מגרש, דאנן סהדי שאעפ"כ היה מגרש, שאין אדם רוצה שתתבוה אשתו בב"ד בפני חכם לילך לבית דינו ולשאול על נדרה. אלא מפני נדר שאינו צריך חכם ובעל יכול להפר, אסרו את כולן, שלא יאמר אילו הייתי יודע שהייתי יכול להפר לא הייתי מגרשה: א"ר יוסי בר' יהודה כו'. בגמרא מפרש דחסורי מחסרא והכי קתני, במה דברים אמורים כשנדרה היא, אבל נדר הוא שיגרשנה וגרשה, יחזיר ולא חיישין לקלקולא: ואמר ר' יוסי רבי יהודה מעשה נמי בצידן באחד שאמר לאשתו קונם אם איני מגרשך, כלומר יאסרו כל פירות

מסכת פרק ה קפג גיטין קפד
 מסכת פרק ה קפג גיטין קפד
 מסכת פרק ה קפג גיטין קפד

פטור. במזיד, חייב. הכהנים שפגלו במקדש מזידין, חייבין:

ה. העיר רבי יוחנן בן גדתה על החרשת שהשיאה אביה שהיא יוצאה בגט. ועל קטנה בת ישראל שגשאת לכהן, שאוכלת בתרומה. ואם מתה, בעלה יורשה. ועל המריש הגזול שפגאו בכירה, שיטול את דמיו, מפני תקנת השבים. ועל החטאת הגזולה שלא נודעה לרבים, שהיא מכפרת, מפני

תקון המזבח:

ו. לא היה סיקריקון ביהודה בהרוגי המלחמה. מהרוגי המלחמה ואילך, יש בה סיקריקון. כיצד, לקח מסיקריקון וחרו ולקח מבעל הבית, מקחו בטל. מבעל הבית וחרו ולקח מסיקריקון, מקחו קנים. לקח מן האיש וחרו ולקח מן האשה, מקחו בטל. מן האשה וחרו ולקח מן האיש, מקחו קנים. זו משנה ראשונה. בית דין של

רבינו עובדיה מברטנורה

לקעקע בירתו ולהחזיר המריש עצמו, ימנע מלעשות תשובה: **שלא נודעה לרבים.** שהיא גזולה: **שהיא מכפרת.** ואין צריך להביא אחרת: **מפני תקון מזבח.** שלא יהיו כהנים עצבים שאכלו חולין שנשחטו בעזרה, ונמצא מזבח בטל, שנמנעים מלעבוד עבודה:

ו. לא היה סקריקון. נכרי רוצח. כלומר לא דנו דין סקריקון, לומר שהקונה קרקע של ישראל מיד הנכרי רוצח, יהיה חייב לדון עם הבעלים: **בשעת הרוגי המלחמה.** בשעה שהיתה הגזירה קשה על ישראל ליהרג במלחמה. שהלוקח ממנו באותה שעה היה מקחו קיים ולא היה צריך לדון עם הישראל בעל הקרקע, משום דאגב אונסיה דישארל הוה גמר ומקנה לסיקריקון. וקיי"ל (ב"ב מו:): תלוהו וזבין וזבינה וזביני: **אבל מהרוגי המלחמה ואילך.** שלא היתה הגזירה ליהרג, דנו דין סקריקון, לומר שהקונה ממנו יעשה דין עם הבעלים. כמו שמפורש במשנה: **מקחו בטל.** דאמרינן מיראה עבד: **לקח מן האיש.** קרקע המיוחד לכתובת אשתו: **מקחו**

אחריהם אמרו, הלוקח מסיקריקון נותן לפעלים רביע. אימתי, בזמן שאין בידו לקח. אבל יש בידו לקח, הן קודמין לכל אדם. רבי הושיב בית דין ונמנו, שאם שהתה בפני סיקריקון שנים עשר חדש, כל הקודם לקח, זוכה, אבל נותן לפעלים רביע:

ז. חרש רומז ונרמז. בן בתירא אומר, קופץ ונקפץ, במטלטלין.

רבינו עובדיה מברטנורה

בטל. דאמרה נחת רוח עשיתי לבעלי: **נותן לבעלים רביע.** ששיערו, דסיקריקון מתוך שבחנם בא לידו מזויל גביה רבעא:

ז. **רומז ונרמז.** מה שהוא רומז או שאחרים רומזים לו ונתרצה, הכל קיים. רמזיה, בידיו ובראשו. קפיצה, עקימת שפתיים, שנאמר (איוב ה') קפצה פיה. ואינו סימן ניכר כמו רמזיה: **במטלטלין.** אם מכר מטלטלין. ואין הלכה כבן בתירה: **הפעוטות.** הקטנים כבן ז' כבן ח' אם הוא חריף ויודע בטיב משא ומתן. או כבן ט' ובן י' אם אינו חריף כל כך: **מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין.** ומתנתן מתנה. אחד מתנת בריא, ואחד מתנת שכיב מרע. אחד מתנה מרובה, ואחד מתנה מועטת:

ח. **כהן קורא ראשון וכו'.** כשהן שוין בחכמה. אבל אם הישראל גדול בחכמה, קודם לכהן וללוי, דממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ. הדין הוא דינא דגמרא. והאידנא נהוג שכהן אפילו עם הארץ קודם לחכם גדול שבישראל: **מפני דרכי שלום.** דמדאורייתא יכול הכהן לתת רשות למי שירצה שיקרא בתורה לפניו,

הפעוטות, מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין:

ח. ואלו דברים אמרו מפני דרכי שלום. כהן קורא ראשון ואחריו לוי ואחריו ישראל, מפני דרכי שלום. מערבין בבית יושן, מפני דרכי שלום. בור שהוא קרוב לאמה מתמלא ראשון, מפני דרכי שלום. מצודות חיה ועופות ודגים יש בהם משום גזל, מפני דרכי שלום. רבי

ומפני דרכי שלום אמרו שיקרא הוא ראשון ולא יתן רשות לאחר שיקרא, דלא ליתא לאנצויי ולומר מפני מה הרשה לזה ולא לאחר. ולא שנא בשבתות וימים טובים דשכיחי רבים, ולא שנא בשני ובמימינו בזמן הזה, לעולם כהן קורא ראשון ואינו יכול לתת רשות לישראל שיקרא לפניו, כי היכי דלא ליתו לאנצויי. ואם אין שם כהן, נתפרדה החבילה, ולא יקרא לוי שני אלא כפי חשיבותו, ואית דאמרי לא יקרא לוי בתורה כלל, וכן המנהג: **מערבין בבית יושן.** בני חצר שרגילים ליתן עירובין בכל שבת בבית אחד, אין משנין את מקומן ליתנו בבית אחר: **מפני דרכי שלום.** שבני אדם שהיו רגילים לראות העירוב באותו בית, עכשיו שאין רואים אותו יאמרו שמטלטלין בלא עירוב, ואיכא חשדא: **בור שהוא קרוב.** למוצא אמת המים הבא מן הנהר: **מתמלא ראשון.** ואחריו יתמלאו התחתונים: **מצודות חיה.** שאין להם תוך דליקני ליה כליו: **יש בהן גזל מפני דרכי שלום.** ולבני נפיק בדיינים: **רבי יוסי אומר גזל גמור.** מדבריהם. ונפיק בדיינים. ומיהו מודה רבי יוסי דלא הוי גזל דאורייתא לעבור עליו בלאו. ואין

הלכות נדרים סימן רכה

שפה

המתירין, כשיתירו לו, ואינו עושה שליח לשאל על נדרו. ומתירין על ידי תרגמן. (ר"ן פ"ק הנדרים ובית יוסף בשם הרד"ש וריב"ש סי' ש"ע).

יז. אין מתירין הנדר, עד שיחול. כיצד, הרי שנשבע שלא יאכל בשר ל' יום מראש החדש איר, ונחם, אינו נשאל עד שיפגנס איר. ואפלו במקום שיש לחוש למכשול הנודר, אין מתירין לו עד שיחול. וכל שכן נודר על תנאי, שאין מתירין לו עד שיחול (תנאי ג"ה). והוא הדין למנדה עצמו על תנאי, שאין מתירין לו עד שיחול הגדוי. אבל בהפרת הפעל, וכן בהתרת חרמי צבור, אינו צריך שיחול הנדר (תשובת רשב"א וריב"ש ונ"ע לקמן סי' רל"ד סכ"ח).

יח. מי שנשבע או נדר שאם לא יפרענו חמיו קדם הפסח, שלא יקנה חג העצרת בעיר, והגיע פסח ולא פרעו, ונתחרט, אין מתירין לו נדרו בעיר העצרת, ונראה לי שטוב

באר הגולה

בשם הרמב"ם בפ"י מהלכות שבועות דרכינא דהוה ליה נדרא לרביהו וכו' נדרים דף ח' ע"ב והכי מוכח בירושלמי מרבעי בפ"י נדרים מהו להתיר ע"י תורגמן וכו' ומסקי דע"י תורגמן שרי משום דבעל דבר נמי תמן קאי וכן הכרזי הרשב"א בתשובה ועובדא דבת פתח יוכיח וכ"כ הריב"ש בשם הרא"ה והגמ"י שם ברמב"ם והגמ"י דקידושי: א כרב פפא דאמר בשאלא ד"ה אין חכם וכו' נדרים דף צ' ע"א הסכמת הפוסקים: ב לשון הרמב"ם שם בפ"י מה"ש דין י"ד: ג ר"ן בתשובה סימן ג': ד תשו' הרמב"ן סימן רמ"א ותשו' הרשב"א: ה ריב"ש בח"ב סי' ל"ו: ו ברייתא נדרין, דף ס"ה ע"א ובפי' המשנה שכתבתי עם מסקנת הדין וקצת שאר דינים הגלויים אליהם שחברתי פה בבלותי וקראתיו כלי גולה השי"ת יוכיני לגמרו הוכחתי שנשטמ בהעתק דין זה חיבה אחת וכצ"ל לאותו ענין על דעתו ומדעתו פי' ומרצונו וכו' כיון שנדר לו כביביל טובה שקיבל ממנו וכמו שכתב בכ"מ בפ"י מה"ש ובכ"י בס"י זה לדעת הרמב"ם ולדעת הרא"ש ובשם ר"ן והראב"ד וכ"כ התוספות שם בשם ר"ת והרשב"א והמרדכי והטור והר"ן ומ"ג ומתירין הרמב"ם בתשובה וש"פ וולת הרמב"ן ולחה תירוצא בתוספות דגיטין נוכח לקמן וכן מוכח מדברי המחבר שכו' אבל אם מצעמו וכו' בלא דעתו משמע שא"צ דעתו ורצונו אבל צריך להודיע לו כמ"ד בירושלמי מפני החשד כמ"ש הרמב"ם ושאר פוסקים ורואי עשתי בתשובה הרב ט"ו שכת' שמה שכו' בש"ע אלא אם כן הודיעו וכו' מירוש שיהיה רצונו בכך ולהעני' דלא בא המחבר לסתמו אלא לפרש אף שהרב הגאון רמ"א כ' שני הדינים בשם י"א מ"מ הדבר מוכרח כמ"ש לעני' וכמ"ש ג"כ

חזרה לתוכן העניינים

הלכות נדרים סימן רכה

שפו

ליכא חשדא (תשובת רמב"ן סי' ר"ן). ואפלו נדר על דעתו בשביל טובה שעשה לו, אם בדיעבד התירו לו בלא דעתו, הויא התרה, והוא שפירט ה הנדר וידע החכם שלתועלת חברו נעשה. ומיהו הבית דין שזונק לכה, ראוי לפרו ולהוכיחו. ויש אומרים דלא הוי התרה. הגה: מאחר שעשה לו טובה ונשבע לו משום זה, אבל אם נשבע לחברו לעשות לו איזה דבר, ולא עשה כן משום טובה שעשה לו, אף על פי שאין מתירין לו לכתחלה בלא דעתו, מקל מקום אם התירו לו בדיעבד הוי התרה (כן משמע במהרי"ק ש"ש ג"ב בתולקה ב'). ואם נשבע לחברו שלא יזוז מעיר פלוני, ועבר ויצא, מתירין לו אפלו שלא מדעתו, כיון שאין הנאה שוב למשביע בדבר. ויש אומרים שאין חלוק בין עשה לו טובה ללא עשה לו טובה, לעולם אין מתירין לו אלא בדיעבדו. הגה: ואם מת אותו שנדר על דעתו, יכול להתיר קר. מיהו אם השבועה היתה לתועלת חברו, כגון שנשבע לתת לו איזה דבר או שלא לעסק בסחרה בלתי רשותו, והיה לתועלת חברו, כאי כחו ויורשיו הם במקומו (תשובת הרמב"ן סי' רמ"ט). כל מקום שהנשבע קבל טובה מן המשביע, אף על גב שהמשביע קבל יותר טובה ממנו, אפלו הכי מקרי הטבה. שתי תירו קבל יותר טובה ממשה שנשא בתו, ואפלו

באר הגולה

הרב ט"ז: ו תוספת בגיטין דף ל"ה ע"ב וכן כתב הרא"ש והר"ן בשם ר"ת שם בנדרין וכ"כ הטור וכ"כ מדברי הרא"ש שהסכים לדברי ר"ת וכ"כ הסמ"ג והריב"ש בתשו': ח שם בריב"ש ונוכח לעיל סעיף י"ד וציינתי שם: ט הראב"ד והרשב"א בתשובה ומהרי"ק בס"י ג"ב: י הר"ן בתשובה מדברי התוס' בגיטין דף ל"ה ע"ב וכן כתב הרשב"א בתשובה: כ שם בתוספות לתירוצא בתרא וכ"כ בתשובות להרמב"ם סי' רמ"ח רמ"ט ור"ן וכדעת רשב"ל דאמר בירושלמי מפני החשד: ל מימרא דאמימר גיטין דף ל"ו ע"א: מ שם ומייתי שם כי ההוא מקרי דרדיק וכו':

הכי מקרי הטבה (ריב"ש סי' ש"ע). יש אומרים דלצורך מצוה מתירין נדר שנשבע על דעת חברו, אפלו בלא דעת חברו (בית יוסף בשם התוס'). איש ואשה שקבלו חרם או שנשבעו זה לזה לשא זה את זה, אין מתירין לאחד בלא דעת חברו, דהו מקרי הטבה, שכל אחד רוצה לשא חברו, ונשבעו משום קר זה לזה (הגהות מרדכי דשבועות ומהרי"ק ש"ש ג"ב ומהר"ם פדוא"ה סי' ע'). אבל אם האשה אומרת ששונאת אותו ונתנה אמקלא טובה לדבריה, מתירין לה שלא מדעתו, דאפילו אם כבר נשאה, האומרת: מאיס עלי, חיב להוציא (בית יוסף בשם מהר"ם וי"ל סי' קל"ו קפ"ו). וע"ל סי' רל"ט מי שנשבע שלא לשא אשה על אשתו.

כא. נדר שעל דעת רבים, אין לו התרה בלא דעתם. הגה: ויש מתירין דאפילו עם דעתם אין להתיר לדבר הרשות (בית יוסף בשם תשובת הרמב"ן והרשב"א וסמ"ג וריב"ש), וכן נכון להחמיר לכתחלה, מ אלא אם כן יש מצוה בהתרתו. הגה: מי שנשבע שלא יקנס חברו לביתו, ויש בית הקנס בביתו, מקרי דבר מצוה ומתירין לו שיבא חברו להתפלל ברבים (סמ"ג והגהות מיימוני ונביא מהרי"ק ש"ש כ"ב ותשובת ר"ן) וכן לעשות שלום בין איש לאשתו (תשובת מ"י), או משום צרכי רבים, מקרי דבר מצוה להתיר בשבילם נדר שהדר על דעת רבים (ריב"ש סי' תס"א). וכן לצורך פרנסתו (ריב"ש י"ז). ודוקא אם אי אפשר לקיים המצוה בלא התרת

הלכות נדרים סימן רכה

שפז

הנדר (שם במהרי"ק). ואם אותן הרבים אומרים שלא להתיר לו, אפלו לצורך מצוה אין מתירין לו (בית יוסף בשם ריב"ש ומהר"ם פדוא"ה סי' ס"ב) מי שנשבע שלא להנות מאביו, ומתקרט, מקרי דבר מצוה ומתירין לו (בית יוסף בשם תשובת רש"י א"א).
י' ואין נקראים רבים בפחות מג', וכן כל כיוצא בזה (גם זה בבית יוסף ריש דף רע"ג בשם הר"ן סי' ס"ו).
כב. נדר שנדר מעצמו על דעת אחד או על דעת שנים, יש לו התרה אפלו בלא דעתם. הגה: מיהו אם נשבע או נדר על דעת המקום, דינו כנדר שעל דעת רבים. (רו"ן פ' שבועות שמים וריב"ש סימן תל"ו בשם הרמב"ן והרשב"א). ויש מקלין אם נשבע לנדר הרשות (שם בהר"ן בשם י"א).

כג. נדר שהדר ברבים, יש לו התרה מאחר שלא אמר על דעתם.
כד. כפעל מפר נדר שנדרה אשתו על דעת רבים, ואפלו לנדר הרשות.
כה. ינדרים וחרמים שמשטילין הקהל, לא מקרי על דעת רבים אף על פי שאמרו על דעת המקום ועל דעת הקהל (תוס' ועוד פסקים), ויש להם התרה בלא פתח וחרטה, וואין צריך לא יחיד ולא ג' הדיוטות, שאינו אלא כעין גזרה ונדוי על כל

הנדר (שם במהרי"ק). ואם אותן הרבים אומרים שלא להתיר לו, אפלו לצורך מצוה אין מתירין לו (בית יוסף בשם ריב"ש ומהר"ם פדוא"ה סי' ס"ב) מי שנשבע שלא להנות מאביו, ומתקרט, מקרי דבר מצוה ומתירין לו (בית יוסף בשם תשובת רש"י א"א).
י' ואין נקראים רבים בפחות מג', וכן כל כיוצא בזה (גם זה בבית יוסף ריש דף רע"ג בשם הר"ן סי' ס"ו).
כב. נדר שנדר מעצמו על דעת אחד או על דעת שנים, יש לו התרה אפלו בלא דעתם. הגה: מיהו אם נשבע או נדר על דעת המקום, דינו כנדר שעל דעת רבים. (רו"ן פ' שבועות שמים וריב"ש סימן תל"ו בשם הרמב"ן והרשב"א). ויש מקלין אם נשבע לנדר הרשות (שם בהר"ן בשם י"א).
כג. נדר שהדר ברבים, יש לו התרה מאחר שלא אמר על דעתם.
כד. כפעל מפר נדר שנדרה אשתו על דעת רבים, ואפלו לנדר הרשות.
כה. ינדרים וחרמים שמשטילין הקהל, לא מקרי על דעת רבים אף על פי שאמרו על דעת המקום ועל דעת הקהל (תוס' ועוד פסקים), ויש להם התרה בלא פתח וחרטה, וואין צריך לא יחיד ולא ג' הדיוטות, שאינו אלא כעין גזרה ונדוי על כל

באר הגולה

נ כרב נחמן גיטין דף מ"ו ע"א הרא"ש והרשב"א והר"ן ש"פ: e תוס' והרא"ש והר"ן וש"פ: e טור בשם סמ"ג בשם ר"ת וכ"כ מהרי"ק בסי' נ"ב בשם התוס': e טור מדברי התוס' שבועות דף כ"ט ע"ב ומדברי אביו הרא"ש שם מהא דגיטין וצנינות בסעיף לדליל ומההיא דניר דף נ"ז ע"א: e שם מהתוס' והרא"ש והר"ן והמרדכי על מימרא דאמימר וצנינותו לעיל ריש סעיף כ"א סמ"ג בשם הגאונים והרשב"א בתשובה וכן נראה מדברי הרמב"ם: e ק"ר בפ"ד דגיטין: e מדברי התוס' והרא"ש שבועות דף כ"ט ע"ב: e שם: e לתשון הטור:

הלכות נדרים סימן רכה

שפח

כה. יאם היתה ההסכמה גדר לרבים, או סג לתורה ולדבר מצוה, אינם יכולים להתירו. וכן כנדר של שחוק (שם ובית יוסף בשם תשובת רש"י א"א).

כז. ייש מי שאומר שאם קהל אחד עשו הסכמה בחרם, למגדר מלתא, והלכו קצתם לעיר אחרת לדור ואין דעתם לחזור, אם הפרצה היא מצויה שם, חייבין להתנהג כנדר שקבלו עליהם בעירם הראשונה, ואם עברו הרי הם עברנינים. הגה: ולכן מי שצא ממקום שנוהג חרם רבינו גרשון שלא לשא ב' נשים למקום שמקלין, אסור לו לשא ב' נשים (בית יוסף בשם תשובת הר"ן סימן מ"ח).

ל. צבור שהסכימו על ענין אחד, ונשבעו כל איש מהם עליו, ואחר כך רצו להתיר, אין להם תקנה עד שיתקרטו כלם, וימצאו פתח לשבועתם, כשאר שבועות דעלמא, ויתירו להם ג' אנשים שאינם מבני העיר. ואם פתחם וחרטתם שנה, אחת לכלם, יכולים המותרים להתיר אחד כפי פתחו וחרטתו. הגה: ועין לעיל בכתבי ד"ש מי שאומר דכהאי גונא מקרי נשבע על דעת רבים (מהר"ק ש"ש קפ"ב), מיהו יש חולקין סבירי להו דכל אחד מהם יכול להתירט

מי שיעבר על גזרתם. הלכך נודרין ומתירין הם בעצמם אפלו הנכירו שבועה עם החרם (תשובת הרא"ש).
כא. ואם התנו בפרוש שלא יוכלו להתירו, או שאמרו על דעת הקהלות הרחוקות, וכן אם הוסיפו בחרם על מנהגם הראשון, כגון התרעות או נאדות נפוחים או כפוי גרות וכיוצא באלו, גליא דעמיהו דלהחמיר באו ואינו נתר כשאר חרמות, אלא על ידי שאלה. ואם החרם או הדר על דעת רבים, אין לו התרה. הגה: ויש אומרים דאפילו התנו בפרוש שלא יהא לו התרה, אפלו הכי יכולין לחזר ולהתירו. ואם החרימו שלא להתירו, מתירין חרם האחרון תחלה, ואחר כך מתירין חרם הראשון. (תשובת הרא"ש כלל ה' סימן ז').
וע"ל סימן רכ"ט.

כו. אין נדרי צבור נתיים, אלא מכאן ולהבא, אכל לא על מה שעבר.

כז. אפלו לא בטלה הסבה שבשכילה תקנו והחרימו, אם רצו להתיר, מתירין ואפלו בתוך הזמן שקבעו להמשך התקנה, ואפלו לא בא זמן הנדר ולא חל הנדר, יכולים להתיר. ויכולין להתיר קצתו ולהנתיב קצתו. (ריב"ש סי' קנ"ה ורפ"ב).

באר הגולה

א הר"ן בחשו' וכ"כ הרשב"א בתשובה: e שם בחשוכה הרשב"א בשם הרא"ה: e תשו' הרשב"א וסיים שם הדיתר צבור מיגז גייו לה וכחפרת הבעל כולקמן סי' רל"ד וכתבה מהרי"ק בשורש נ"א (ולקמן רכ"ט סעיף ה'): e ד תשובת הרשב"א וסיים שם שהרי הם כאלו הנות לעשות כן: e ה שם מפני שכאלו הנות וכענין הפרת הבעל שא"צ להתמין עד שיחול: e ריב"ש בחגי' סי' קע"ח מהירושלמי וצנינותו לעיל סעיף י"ד: e הר"ר דוד כהן בתשובה: e ח תשובות להרמב"ן:

הלכות נדרים סימן רכה

שפ"ב

ולשאל על נדרו, אף על פי שאין חבריו מתקיימין (ריב"ש סימן תס"ב).

א. ^טהקהל שרוצים להתיר הסכמה בחרם ויש מוחים, הולכים אחר הרב, שאם הרב מספיקים להתיר, מתירין, מי שלא הסכים בהתרה, לדידיה לא התר (תשובת הרא"ש כ"ל ו' סימן ה') ואם נתנו רשות לטובי העיר, הם במקום כל הקהל (שם כ"ל ה').

ב. 'פיון' שלא נהגו לנהוג עם העובר על הסכמת הקהל בדין מחרם, יש לנו לומר שעל דעת המנהיג היה הם מתקנים. אם לא שהתנו בפרוש שנהגו בו דין מחרם (בית יוסף בשם הר"ן).

ג. הנשבע שלא לפגום בתקנת הקהל, הוי שבעת שנוא, ועל פרחו קל עליו תקנת הקהל, ואם אינו נוהג כמותם נכשל בחרם תקנתם. הגה: ואפלו נשבע על איזה דבר שלא לגלותו, ואחר כך נתנו עליו חרם, ח"ב להגיד (מהרי"ק שוש"ק ק"י). ולא יוכל שום אדם לומר: לא שמעתי החרם, כי אף על פי שלא שמעו כלל אפלו הכי קל חרם העובר על כל אדם (מרדכי ריש פ"ג דשבויעת ובית יוסף בשם הרמב"ן). וצבור שגזרו חרם על כל בני עירם, קלם בכלל, אפלו אותן

באר הגולה

שאין נותנין מסים (תשובת הרא"ש כ"ל ו' סי' כ"ט). ואסור לעבר על חמרי המקום, כל זמן שהוא בתחום העיר (מרדכי פ' כל הקשר). וע"ל סימן של"ד מדין הרמי צבור.

ד. אם מקצת הקהל מוחה בהסכמה, פיון שהם מעוט אינו מועיל המתאמן.

ה. אי אפשר להשביע הנולדים אחר זמן, אבל נדוי וחרם קל על דורות הבאים. הגה: קהל שגזרו חרם על איזה דבר, ונקדם שהתירו חרם הראשון גזרו ונתקנו איזה דבר שהוא נגד חרם הראשון, יש אומרים דאין החרם השני קל ככל הראשון (כ"ל ה'). ויש מתמירין (שם כ"ל ו'). ועין לקמן סימן רל"ח סעיף ט"ז.

ו. מי שגדר לעלות לארץ ישראל, יש לו התרה בפשאר נדרים.

ז. הנשבע על דעת חברו שלא לעשות דבר פלוני, אף על פי שנתן לו חברו רשות לעשותו, צריך שיתירו לו ג' הדיוטות; אלא אם כן אומר שדעתו הנה, כשנשבע, שיוכל אותו פלוני להתירו (ריב"ש ורמב"ן סי' רפ"ח ור"ן פרק גערה הפאסוק) ועין לקמן סי' רל"א.

ח. נשבע שלא לעשות דבר

הלכות נדרים סימן רכה

שצ

פלוני שלא ברשות פלוני, פיון שנתן לו אותו פלוני רשות, התר, ואינו צריך התרה.

ט. הנשבע לפרע לחברו לזמן פלוני, יכול להתירו שלא על פי חכם, שיאמר: הריני כאלו התקבלתי. אבל להאריכו ושיעמד בחיובו, לאו כל כמינה, אלא אם כן התנה שיוכל להאריכו וע"ל סוף סימן רל"ב.

י. אם ששהביע את בנו שלא יוכל להלוות כי אם ברשות שמעון ולוי, מתר להלוות ברשות אחד מהם ועין לעיל סי' רט"ו.

יא. הנשבע לפרע לחברו לזמן פלוני או הזמין בתו לנשואין לזמן פלוני, עובר, לאחר זמן, בכל יום על שבויעתו, והאיל והיה מחויב ש בלא שבויעה (ובסימן זה יוסף תמצא מביאר). אבל אם נשבע לעשות הדבר ביום פלוני, ולא היה מחויב בדבר בלא שבויעה זו, ועבר היום, שוב אין חיוב שבויעה עליו, ולוקה על שעבר שבויעתו, ואינו חייב לעשות אותו דבר מפח שבויעה. והיש מי שחולק ואומר

יב. נשבע לתת בתו לפלוני לאשה לזמן פלוני, ובתוך הזמן קלקל

המשדך (פרוש המרוגזין עצמם יקרא משדכים מענין ומצאן מנחה רות א, ט) כי תרגום ותשקט הארץ (שופטים ה, לא) ושדכת ארעא) מעשיו, פטור הלה משבויעתו. והוא הדין אם המירה אחות המשדך. הגה: ויש אומרים דקאא אם נשאר בקלקולו, או שקבא לבית דין בעודו בקלקולו ואי אפשר להנשא לו, כגון שהמיר דתו, אבל אם חזר בתשובה ואחר כך בא הנשבע לבית דין, צריך התרה לשבויעתו אף על פי שפטור מן הקנס ששעבד עצמו אם יעבר, מפל מקום צריך התרה לשבויעתו והנהיג מרדכי דשבויעת דלא קבית יוסף ועין בתשובת הרב ס' ק' שאולה י"ד). אבל אם בא לבית דין בעודו בקלקולו, אפלו התרה לא צריך, דהא אי אפשר שתנשא לזמור, ומאחר דהתר באתו הזמן, התר לעולם אף אם יחזר בו אחר כך, וכן נראה לי עקר (וס').

יג. שנים שגזרו ללקת יחד

באר הגולה

מכיר חומו ירו (ורמב"ן סי' רנ"ד): ש הרשב"א בתשו': ש תשובת הרשב"א וכו' יונתן דאמר משמע שניהם כאחד ומשמע כל אחד בפני עצמו סנהדרין דף פ"ה ע"ב ובכמה דוכתי: ק תשובת הרשב"א (ורב"ש לדעת הרא"ש ורמב"ן סי' רנ"ט) וסוף ספר כל בו: ר כדעת הריב"ש בח"א בסי' צ"ט ובח"ב סימן קצ"ח והבאים הרב ב"י בסי' זה: ש שם: ת שם לדעת הרא"ש ולדעת הריב"ש וכתב שם עוד שאפילו לדעת הרא"ש אם אין בשבויעה תביעת ממון כיון שאין כאן חיוב ממון אין השבויעה אלא עד הזמן ולא יותר. א הרשב"א בתשובה וכן כתוב בתשובות להרמב"ן סי' רע"ה: ב שם בתשובות להרמב"ן וע"ש: ג תשובת הרשב"א מהא דאמרינן בב"ק לא נכתובה זו אלא להגון ולא ותינתנו לעיל ריש סי' רט"ט: ד הרא"ש בתשובה כלל ח':

הלכות נדרים סימן רכח

שנא

לארץ ישראל תוף שתי שנים, ואחר כך החרימו הקהל שלא והאחד מתעבב, חברו פטור ועין לקמן סוף סימן רל"ו.

זוהי המנדה עצמו בעולם הפא אם יעשה כך, יש מי שאומר שיש לו התרה, ויש מי שאומר שאין לו התרה, לכן יש לזהר מלנדות עצמו בעולם הפא, על שום דבר. הגה: ואם כבר נדר כך, אין להתירו אלא במקום מצוה, כדון נדר שהיר על דעת רבים (מהר"ם מפדוואה סי' י). וכן נדר שנדר בשעת צרה, אין להתיר אלא לצורך מצוה או לצורך גדול, כמו נדר על דעת רבים (ב"י סימן רע"ו והשו"ב מהר"ל סי' ר"ג). ומיהו אם התירו בדיעבד, מתר (ד"ע), כמו שנתבאר בנדר שעל דעת רבים.

זוהי הנשבע לפרע לחברו מנה בראש חדש אדר, חיב לפרע ביום ראש החדש הראשון.

זוהי קהל שהחרימו שיערעו חובותיהם, ויבנו בית הפנסת מהמעות שיגבנו מהרבית שיחזירו להם העובדי גלולים, ועכשו נשגבו הרבית מהעובדי פוכבים אין בו פדי לפרע חובותיהם, יתנו מחצה לזה ומחצה לזה.

ג. ללשון מספק בהסקמה פחרם, נדון כפי מה שיאמרו רב הקהל שהיתה פונתם בשעת חחרם. הגה: וכן בשאר דברים שהצבור מחלקים בו בענין תקנתם וחרם שלהם. ואם התנו שכל לשון המספק יתא נדון על פי פלוני, לא יוכל לדון על פי אמד דעתו, אלא כפי מה שנגרף לו מלשון ההסקמה והתקנה (בית יוסף בשם הר"ב בח"מ סימן ט"ו בשם תשו' פ"א).

באר הגולה

ה בתשו' להרמב"ן והיא בתשו' הרשב"א וסיים שם וענין יהודה דאיתא (בב"ק דף צ"ב ע"א) מפני שהיה סוכר דנריו על תנאי אם נתקיים התנאי א"צ הפרה וע"כ לא שאל על נדויו וכו' ואמרי' במכות י"א ע"ב נדויו על תנאי צריך הפרה מני"ל מיהודה כו'; ו מרדכי פ"ו דמציעא בשם ה"ר פרץ ורבינו ירוחם בנתיב י"ד שקבל מרבתינו ולפיכך לא התירו הליהודה לא יעקב ולא מרעה עד שהתפלל עליו משה רע"ה: ו בתשובת הרמב"ן סי' רע"ד: ח כן שמעע מתשובה הנוכח וכ"כ מתשובת הר"ן סי' י"ו מטעם דכל שלא התיר הראשונה לא הלה השניה ואין מתירן הנדר עד שיחול וכמ"ש בסי' רכ"ט סעיף ג: ה תשובת הרשב"א: י תשובת הרשב"א: (וכפול בח"מ סי' ע"ג סעיף ט') משום דבנדורים הולכים אחר לשון בני אדם והוי ספיאק דאורייתא ואוליין לחומרא: ה תשובת הרשב"א מההיא דהמצוה לאהרן ומחצה לכניו ב"ב דף קמ"ג ע"א: ה הריב"ש בח"ב בסי' קמ"ה:

הלכות נדרים סימן רכט

שנב

רשב"א). קהל שגזרו חרמות שאין הצבור יכולין לעמד בהם, אין צריכין לקנאם (פסקי מהרא"י סי' רנ"ב).

זא. ה התר שנעשה באנס, אינו כלום.

סימן רכט דין נדר שהתיר מקצתו, או מי שנדר על דבר אחד שני פנמיים, וכו' ט' סעיפים

א. נדר שהתיר מקצתו, התר כלו. כיצד, נדר להתענות או שלא לאכל בשר זמן ידוע, וארעו בו שבתות וימים טובים, אומרים לו: אלו נתת ללבך שיארעו בו שבתות וימים טובים לא היית נודר, והתר הכל (רא"ש ורמב"ם). וכן אם אמר לתכונת אנשים: קונים שאני נהנה לכלכם, או שאמר: שאני נהנה לך, לך, לך, הוי כלל, וואם התר אחד מהם התרו כלם. אבל אם אמר: קונים שאני נהנה לך, קונים שאני נהנה לך, כל אחד נדר בפני עצמו, ואם התיר אחד לא התירו כלם. ולהרמב"ם, אם אמר: שאני נהנה לזה ולזה ולזה, התיר הראשון התרו כלם; התיר האחרון, האחרון מתר וכלם אסורים. שאני נהנה לזה,

באר הגולה

פ שם בח"מ סי' צ"ו: א משנה נדרים דף ס"ו ע"א וכו"ע: ב שם במשנה: ג שם במשנה וכו"ש במשנה שבעות דף ל"ח ע"ב הר"ן שם ושכן פסק ר"ת והרמב"ן וכו"כ הרא"ש: ד הר"ן שם אפילו בלא ווי"ן וכו"כ הב"י ע"י בס"י רל"ב סעיף ח' דדוקא כשהתיר דבריו וכו"כ הב"י שם: ה ב"ב מה"ז דין י"א מרלא סתם התנא כר"ש שם בשבועות: ו טור וכו"כ הרא"ש והר"ן ב"ב נדרים בשם הרמב"ן וכו"כ רבינו ירוחם משום דכשנתיר ע"י פתח דומה קצת לנדרי טעות ומ"ה בטל כולו: ז הר"ן שם בשם התוס' כיון דחכם עוקר הנדר מכיון שהותר מקצתו וכו': ח רבינו ירוחם ושכ"כ הרמב"ן בתשובה: ט הריב"ש בח"מ סימן צ"ד (ור"ן פ"ד נדרים): י ממשנה שם דף ס"ו ע"א וכו"כ ומתא דגמרא ב"ב כ"ו ע"ב: כ משנה נדר דף כ' ע"א וכדפרפש ר"ל שם ושעור תוך כדי דיבור ציינתו לעיל בס"י ר"י סעיף ג':

האחרון, והתר, האחרון מִתְּר וְכָלֵם אֲסוּרִים. נִשְׁאֵל הַשְּׂנִי, וְהַתֵּר, הַשְּׂנִי וְהָאֲחֵרוֹן מִתְּרִים, וְהָרֵאשׁוֹן אֲסוּר. לְהוֹיָא הַדִּין לְנוֹדֵר מִבְּשָׂר, וְהַתְּפִיס פֶּת בְּבִשָּׂה, וְהַתְּפִיס דְּבִשׁ בְּפֶת. ^א אֲסוּר עָלָיו כְּפֹר ב' פְּעָמִים, אוּ שְׁנֹשְׁבַע עָלָיו ב' פְּעָמִים, אִף עַל פִּי שְׁנֹשְׁאֵל עָלָיו וְהַתִּירוּ לוֹ, אֲסוּר עַד שִׁישְׁאֵל עָלָיו וְיַתִּירוּ לוֹ פְּעַם שְׁנִית.

ד. יִנְשַׁבֵּעַ עַל דְּבַר אֶחָד, וְיִנְשַׁבֵּעַ שְׁלֹא יִשְׁאֵל עַל שְׁבוּעָתוֹ, נִשְׁאֵל תְּחִלָּה עַל הָאֲחֵרוֹנָה שְׁנֹשְׁבַע שְׁלֹא יַתִּירוּ לוֹ, וְאַחַר כֵּן יִשְׁאֵל עַל הָרֵאשׁוֹנָה. ^ב וְכֵן אִם נִשְׁבַּע אוּ נִדְּר שְׁלֹא לַעֲשׂוֹת דְּבַר פְּלוֹנִי בְּלֹא הַתֵּרָה וּבְלֹא הַפְּרָה, נִשְׁאֵל תְּחִלָּה עַל מַה שְׁאָמַר: בְּלֹא הַתֵּרָה, וְאַחַר כֵּן נִשְׁאֵל עַל עֶקֶר הַנִּדְּר (תְּשׁוּבַת רִשְׁבִּי"א וְעַל פִּי בֵּית יוֹסֵף ס' רכ"ח דף ע"ב סוף ע"א). וְכֵן צָבּוּר שֶׁהִשְׁלִיךְ חֶרֶם וְהִתְנַהּ שְׁלֹא יַעֲשֶׂה הַתֵּרָה וְלֹא הַתֵּרָה לְהַתֵּרָה עַד סוּף הָעוֹלָם, יַתִּירוּ תְּחִלָּה חֶרֶם הָאֲחֵרוֹן שֶׁהַחֵרֵמוֹ שְׁלֹא לְהַתִּיר, וְאַחַר כֵּן יַתִּירוּ הָרֵאשׁוֹן. הֵגֵה: מִי שְׁנֹשְׁבַע עַל דְּבַר אֶחָד וְאָמַר: שָׂאֵם יִשְׁאֵל עַל נִדְרוֹ, אִינּוּ הַדְּדִי; אֲסוּר לִשְׁאֵל עַל נִדְרוֹ. וְאִפְלוּ אִם נִשְׁאֵל עָלָיו בְּדַעֲבַד, יֵשׁ לְהוֹכִיחוֹ וְלִסְרוֹ שְׁתֵּלָה אֲמוֹנָתוֹ בְּנִדְרוֹ, וְצָרִיךְ כְּפָרָה וְסִלִּיחָה (מִדְּרָכֵי פ' הַאֲנָחִים).

באר הגולה

וְדוֹקָא בְּכַהֲנֵי גִּוְנָא אִין לְהַתִּיר לוֹ, אֲבָל אִם אָמַר: אִם אֶעֱשֶׂה דְּבַר פְּלוֹנִי לֹא אֶחָדָה יְהוּדִי, אִפְלוּ הַתֵּר אִינּוּ צָרִיךְ (פְּסָקִי מְהֵרָא"י ס' קצ"ב). וּמִכְּלֵ מְקוֹם נְרָאָה דְּלֹא טוֹב עֲשֶׂה מִי שְׁנֹשְׁבַע, וְיֵשׁ לְהוֹכִיחוֹ עַל זֶה.

ה. ^א אֲסוּר עַל עֲצָמוֹ מִיֵּן מֵאֲכָל אִם יַעֲשֶׂה דְּבַר פְּלוֹנִי, וְאָמַר שִׁיְהֵא בְּאִסּוּרוֹ בְּכָל פְּעַם וּפְעַם שִׁישְׁאֵל וְיַתֵּר מִהָאִסּוּר שִׁיְחוּל עָלָיו פְּעַם אַחֲרָת, וְכֵן לְעוֹלָם, וְיַתִּירוּ לוֹ פְּעָמִים רַבּוֹת כְּמוֹ שִׁישְׁעָרוֹ שְׁאָמַר: וְכֵן בְּכָל פְּעַם וּפְעַם וְכוּ', וְעוֹד יַתִּירוּ לוֹ עַל מַה שְׁאָמַר: וְכֵן לְעוֹלָם.

ו. ^א אִם נִשְׁבַּע עַל דְּבַר אֶחָד וְהִתְנַהּ שְׁלֹא יוֹכְלוּ לְהַתִּיר לוֹ אֲלֵא פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי שְׁהֵם בְּאַרְצֵי מְרַחֲקִים, וְיַתְחַרֵּט עַל אוֹתוֹ תְּנַאי וְיַתִּירוּהוּ לוֹ אַחֲרִים, וְאַחַר כֵּן יַתִּירוּ לוֹ אַחֲרִים הַדְּבַר שְׁנֹשְׁבַע עָלָיו (תְּשׁוּבַת מִי"י בֵּית יוֹסֵף ס' רכ"ח דף ע"ב סוף ע"א וְהוּא בַּתְשַׁב"ן סִימֵן ח' וּבִסְמ"ק).

ז. ^א אִם הִתְנַהּ בְּשַׁעַת שְׁבוּעָתוֹ שְׁלֹא תִּהְיֶה נִתְּרָת לְעוֹלָם, אִין תְּנַאֵו כְּלוּם, דְּדְרָכִים בְּעָלְמָא הֵם, מִיֵּן שְׁלֹא כָּלֵל בְּשְׁבוּעָתוֹ שְׁלֹא יִשְׁאֵל עַל שְׁבוּעָתוֹ, דָּאֵם כֵּן מִתְּרִין תְּחִלָּה הַשְּׂנִי וְאַחַר כֵּן הָרֵאשׁוֹנָה כְּאָמּוּר.

ח. יִקְבֵּל עָלָיו חֶרֶם וְנִדְוִי לַעֲשׂוֹת

דְּבַר פְּלוֹנִי בְּלִי שׁוּם פֶּתַח וְחֻרְטָה, מִתְּרִין לוֹ, ^א שְׁאִין הַחֶרֶם צָרִיךְ לֹא פֶתַח (וְלֹא) חֻרְטָה. ^ב וְאִם אָמַר: בְּלִי שׁוּם פֶּתַח הַתֵּר וְחֻרְטָה, יֵשׁ לְחַוֵּשׁ לְמַלַּת הַתֵּר שְׁאָמַר, וּמִתְּרִים לוֹ תְּחִלָּה הֵב' וְאַחַר כֵּן הָרֵאשׁוֹנָה.

ט. ^א נִשְׁבַּע שְׁלֹא יִדְבֹר עִם פְּלוֹנִי, וְנִשְׁבַּע אַחַר כֵּן שְׂאֵם יִדְבֹר עִמּוֹ שִׁישְׁאֵר בְּבִשָּׂה. נִשְׁאֵל עַל הָרֵאשׁוֹנָה וְאַחַר כֵּן עַל הַשְּׂנִי, שְׁאִין מִתְּרִין לֹא נִדְר וְלֹא שְׁבוּעָה, כֵּל זְמַן שְׁלֹא חָלוּ. ^ב וְכֵן אִם נִשְׁבַּע שְׁלֹא יִהְיֶה לְפְלוֹנִי, אוּ לְחֶכֶם שִׁישְׁאֵל לוֹ עַל הַשְׁבוּעָה, נִשְׁאֵל תְּחִלָּה עַל הָרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֵּן עַל הֵב' שֶׁל חֶכֶם. ^ג וְכֵן אִם נִשְׁבַּע שְׁלֹא יִהְיֶה לְפְלוֹנִי, וְהָרִי הוּא נְזִיר אִם יִשְׁאֵל עַל שְׁבוּעָתוֹ זוֹ, יִשְׁאֵל עַל שְׁבוּעָתוֹ תְּחִלָּה וְאַחַר כֵּן עַל נְזִירוֹתוֹ, וְכֵן כֵּל פְּיוֹצָא בְּזָה.

י. ^א מִתְּרִין שְׁבוּעוֹת וְנִדְרִים אִפְלוּ נִשְׁבַּע בְּהַזְכָּרַת הַשֵּׁם, וְכֵן סְעִיף אֶחָד

א. ^א מִתְּרִין שְׁבוּעוֹת וְנִדְרִים, אִפְלוּ נִשְׁבַּע בְּהַזְכָּרַת הַשֵּׁם. (כֵּן נִהְיָ עַל פִּי ש"ס

באר הגולה

וּפְסָקִים עֵין בֵּית יוֹסֵף). הֵגֵה: וּמִכְּלֵ מְקוֹם לֹא יִשְׁאֵל עָלָיו לְכַתְּחִלָּה, אֲלֵא מִדַּחֵק. וְעַן לְעֵיל סִימֵן ר"ג (הַנְּאֻנִים וְעוֹד פְּסָקִים) כֵּל נִדְר שִׁישׁ בְּהַתֵּרָתוֹ נִדְנוּד עֲבָרָה אִין לְהַתִּירוֹ (הַר"ד פְּתוֹ וְרִיב"ש ס' תל"ב). יֵשׁ אוֹמְרִים כֵּל מִי שְׁנֹשְׁבַע שְׁלֹא לַעֲשׂוֹת אִיזָה דְּבַר, כְּגוֹן שְׁנֹשְׁבַע שְׁלֹא לְמַכֵּר חֶפְצֵי פְלוֹנִי, וְעָבַר וּמְכָרוֹ, אִין בְּמִכְרָתוֹ כְּלוּם, הוּאִיל וְעָבַר עַל שְׁבוּעָתוֹ. (בְּקָרְדֵי הַגְּדוֹת דְּשְׁבוּעוֹת).

סימן רלא הנודר על תנאי, או שתולה

נדרו בְּדַעַת אַחֲרִים, וְכֵן סְעִיף אֶחָד

א. ^א אִין הַנִּדְר וְהַשְׁבוּעָה נִתְּרִים, אֲלֵא עַל פִּי מְמַחָה אוּ בְּג' הַדְּיוּטוֹת, שְׁאִפְלוּ פֶרֶשׁ וְהַתְּנָה בְּשַׁעַת הַנִּדְר אוּ הַשְׁבוּעָה אִימְתִי שְׁיִרְצָה שִׁיבְטְלוּ מַעֲקָרוֹ, אוּ שְׁתוּלָה בְּאַחַר שִׁיבְטְלוּ אִימְתִי שְׁיִרְצָה, אִינּוּ כְּלוּם, דְּמִיד כְּשֶׁחַל הַנִּדְר אִין לוֹ הַתֵּרָה ^ב אֲלֵא עַל יְדֵי מְמַחָה אוּ ג' הַדְּיוּטוֹת וְאִפְלוּ אִם תְּלָאוּ בְּדַעַת אַחַר וְקָנְמוֹ וְשׁוּב נִשְׁאֵל עַל הַקְּיוּם אִינּוּ מוֹעִיל.

הֵגֵה: אֲבָל אִם לֹא קָנְמוּ וְמִיד שִׁשְׁמַעוּ אָמַר שְׁלֹא יִהְיֶה נִדְר, הַנִּדְר כְּטַל (כ"ג מְדַבְּרֵי תְּרַא"ש כָּלֵל י' סִימֵן ג' וּמִלְשׁוֹן הַסּוּר). וְכֵל שִׁכְּן אִם הִתְנַהּ בְּפֶרֶשׁ שְׁחִבְרוּ יוֹכֵל לְבַטְלוֹ, דְּיוֹכֵל חִבְרוּ לְבַטֵּל כֵּל זְמַן שְׁלֹא חָל הַנִּדְר (רִיב"ש סִימֵן ת"ז וְקפ"ה) וְעַן לְעֵיל סִימֵן רכ"ח סְעִיף ל"ז וּל"ח. ^ג וְמִיָּהוּ אִם נִדְר לְזַמַּן,

הלכות נדרים סימן רלב

שעה

אין צריך התרה אלא כשיגיע הזמן בטל ממילא.

סימן רלב דין נדרי זרוזין והבאי וישגגות ואנסין, וכו' כ' סעיפים

א. יש נדרים שאין צריכין התרה; נדרי זרוזין, נדרי הבאי, נדרי שגגות, נדרי אנסין בהתולה בדרך ולא נתקיים.

ב. י נדרי זרוזין ביצד, היה מוכר חפץ לחברו ואמר: קונם עלי כפר זה אם אפחת מסלע, ואמר הלוקח: קונם כפר זה עלי אם אוסיף על שקל, ונתרצו שניהם בג' דינרים, או בפחות מעט או יותר מעט (ו'), לא נאסר שום אחד מהם, שכן דרך התגרים להרו או לשבע כדי לזרו חברו, ואין בלבדו לשום נדר. ויש אומרים אף על גב דאמרינן לזרוי נתפנו, מכל מקום לא יוכל המוכר לתנו בשקל ולא יוכל הלוקח לקנותו בסלע, (שם בשם י"א) ויש מקלין (שם). יודוקא כשאין מעמידים דבריהם, אלא שניהם נתרצו בשלשה דינרים, אכל אם לא נתרצו, אלא זה בסלע וזה בשקל ונתבטל המקח, ודאי לנדר גמור נתפנו וחל הנדר, וכל מי שיעבר על נדרו חלל דבריו. י ואם האחד העמיד דבריו והשני לא העמיד, מתוך שנתבטל לאחד

נתבטל גם לשני. וכל זה מירי בסתם, אכל אם אומרים שלנדר גמור נתפנו, הוי נדר. ואם המוכר אמר: קונם אם אפחת מיותר מסלע, או שאמר הלוקח: קונם אם אוסיף לך על מעט פחות משקל ונתרצו בג' דינרים, הרי זה נדר, שאין דרך לזרו ששפליגין כל כך, ולנדר גמור נתפנו. הנה: נדר לשנים שרוצים לקנות ממנו, ואמר לאחד מהם: לנדר גמור פנתתי, ולאחר: לזרוזין, כיון שהנדר בטל לגבי אחד, בטל לגבי שני הואיל ונקרא נדר אחד לשניהם. (בית יוסף בשם הר"ן בפ' הירושלמי).

ג. המזמין את חברו שיאכל עמו, ומסרב, ומדירו או אינו אוכל עמו, י או שאמר לו: קונם שאני נהנה לך אם אין אתה מתארח עמי ואוכל פת חמה ושותה כוס של צונן, וזה מסרב, הרי זה נדר של זרוז. אכל אם זמן ראובן לשמעון לאכל עמו, והיו מזמינים אותו גם במקום אחר ונפץ לאכל יותר עם ראובן ואומר לו: הדינני מנכסידך אם לא אכל עמך כדי שלא יפצירו בי במקום אחר, הרי זה נדר גמור. הנה: ואין למדיו מדיני נדרי זרוזין למקום אחר, שאין לך בהם אלא מה שאמרו חכמים (בית יוסף בשם רבינו יוחנן).

באר הגולה

א משנה נדרים דף כ' ע"ב: ב ציינתיו לקמן בסעיף י"ט: ג שם במשנה: ד לשון הטור מדברי הרא"ש בספקיו שם בשם הירושלמי: ה שם ושם בשם הירושלמי: ו גם זו שם ושם רא"מ בפירושו הורו וכן פיר' הר"ן: ז בעיא דרבינא מרב אישי שם בבבלי בנדרים דף כ"א ע"ב ולא נפשטא וכתבו הרא"ש והר"ן ללחומרא נקטינן: ח משנה שם דף כ"ז ע"א וכדפרשש שם בגמרא: ט ברייתא שם דף כ"ד ע"א: י שם בגמ' זמינא אדריה למומנא וכפי' הרא"ש שם (ולא כביה' לדעת

הלכות נדרים סימן רלב

שעה

ד. י נדרי הבאי ביצד, כגון שאומר: קונם כפר זה עלי אם לא ראיתי פיוצאי מצרים, או אם לא ראיתי נחש פקורת בית הכפר, ל או חומה גבוהה לשמים, אינו נדר, שכן דרך העולם להפליג, ולא כוון לשם נדר. ואם מעמיד דבריו, שאמר שכוון לשם נדר, הוי נדר (תא"ו נ"ג וכן משמע לקמן בסור סימן רל"ט גבי שביעיה).

ה. י אמר: קונם כל פרות שבעולם עלי, אינו נדר, כיון שאי אפשר לו לחיות בלא כל הפרות הוי ליה נדר שוא. וכן אמר: קונם כל פרות שבעולם עלי י אם לא עשיתי דבר פלוני, אינו נדר. הנה: אכל אם אמר בלשון צתיד: אם אעשה דבר פלוני יאסרו כל פרות עלי, יש אומרים דאסור (בית יוסף בשם ס"ג תוס' פ' המדיר ריש דף ע"א והג"א מהר"ח). וכן אם אסר עליו כל פרות חוץ מחטים, יש אומרים דהוי נדר (ס"ג וקדוקי פ"ג דשביעיות), ויש חולקין. (תשובות מיימוני סוף הלכות נדרים).

ו. י נדרי שגגות ביצד, אמר: קונם עלי כפר זה אם אכלתי ושתיתי, ונזפר שאכל ושתה; או אם אכל ואשתה, ושכח ואכל ושתה, כיון שהוא שוגג בשעת הוצאת הנדר מפיו או בשעה שיש לה לחול, ואם

היה יודע שהוא פן לא היה נודר, אינו נדר. י וכן אם אמר: קונם אשתי נהנית לי שגנבה פסי או שהפכה בני, ונמצא שלא גנבה ושלא הפכה, וכן אם אמר: קונם שאיני נושא פלונית שהיא פעורה, והיתה יפה בשעת הנדר, שאם היה יודע שהיא נאה לא היה נודר. אכל אם היתה פעורה ויפוחה, חל הנדר.

הנה: וכן האומר אם היה פלוני אצל זה הדבר אמן אלף וזו לצדקה, והיה שם, פטור, דהוי נדר בשוגג (מהר"ו בדינים והלכות סימן נ"ט).

ז. י וכן אם ראה מרחוק אנשים אוכלים פירותיו, ולא הפירים, ואמר: הרי הם עליכם כקרנן, וכשקרב אליהם ראה שהם אביו או אחיו, שלא היה רוצה לאסרם עליהם, אינו נדר אף על פי שלא פרש, כיון שהדבר מוכיח שאין אדם אוסר פירותיו על אביו ואחיו. י ואפלו נמצאו עמקה זרים, דכיון שבטל הנדר אצל אביו ואחיו, בטל גם אצל אחרים.

ח. י במה דברים אמורים, כשהחליף את דבריו, שאמר תחלה: פלכם אסורים, ולכסוף אמר: אלו הייתי יודע שאבא

באר הגולה

הרא"ש): כ משנה שם ע"ב ופי' הבאי גזומא ושפת יתר: ז לשון הרמב"ם בפ"ג מהלכות שביעיות: ח טור בשם ר"ח וכ"כ הרא"ש בשמו בספקיו בפ"ו דכתובות ובפ"ג דשביעיות וכתב בתשו' מיימוני בסוף ס' הפלאה דיכול להיות וכל דבר הגדול בעולם הוי בכלל פירות עולם כגון דגים ופשתן וקנבוס וצמר ומשי ועצים וכמה דברים הגדולים גדולים זה שזה וכו': ז מדברי המדריכי בפרק ג' דשביעיות וסמ"א: ט משנה נדרים דף כ"ה ע"ב: י משנה שם דף ס"ז ע"א: פ משנה שם דף כ"ה ע"ב: צ שם במשנה וכו' ב: ק כאוקמתא דרבה שם בגמ' ללחומרא וכ"פ הרמב"ם בפ"ח מה"י וכ"כ הרא"ש והר"ן ובשם הרמב"ן ובפי' התוס' והרא"ש שם דכיון שהחליף דבריו הורע כח הנדר ואמרינן הואיל והותר מקצתו הותר

הלכות נדרים סימן רלב

שצו

עלי חוץ מן המישן, הרי זה מתר במישן בלבד. וכן כל פיוצא בזה.

י. * נשבע שלא יעשה כף, מפני שהיה סבור שהוא אסור גדול, ואחר כך נודע לו שאין בו אסור כל כף, לא חלה השבועה כלל, כי היתה בטעות.

יא. * מי שאמר לחברו שהשר כלל אותו בפשרה שלו, ועל ידי כך נשבע לתת לו כף וכך מעות, ואיגלאי מלתא שהשר פטרו לזה, אין ממש באותה שבועה, מילין שהטעהו.

יב. * נדרי אגסין ביצה, הדירו חברו שיאכל אצלו, וחלה או שחלה בנו או שעכבו נהר, הרי אלו נדרי אגסין. הגה: ואם ארע לו אגס והיה אפשר לסלקו על ידי מילין הרבה שיתן, מקרי אגס (רבי"ש סי' קפ"ו). וכן אם צוה עליו השר שלא לקיים שבועתו ונדרו, אפלו לא היה הקנס רק ממון, מקרי אגס (שם ובית יוסף בשם תשובת הרשב"א). מכל מקום אם בנקל יכולים להשתדל, לא מקרי אגס (שם ותשובת הרשב"א), ועין לעיל סימן רכ"ח סעיף מ"ז בדין חרם שגזר המושל לעבר עליו.

באר הגולה

כ"ד ר שם: ל שון הרמב"ם שם משנה נדרים דף ס"ו ע"א (ורבינו ירוחם): ת שם מאוקמתא רגמי' שם דכ"ז ע"ב ואע"ג שהיא אליבא דרבא כתב הר"ן שגם אליבא דרבה צריך לאוקמי הכי ומשם למד הרמב"ם לדין היין: א רבינו ירוחם: ב תשו' הרא"ש כלל ח': ג משנה שם דף כ"ז ע"א: ע"ש שהמעשה הי' שראובן היה במצוק ושמעון היה מתעסק עבדו והוציא הוצאי' על הדבר ואע"פ שחשדו ראובן לשמעון בלבו מ"מ הוצרך להכביח כרצונו לפרוע לו כל אשר יחשוב לו ונתן כתב הודא' על זה שנשבע בשבועת התורה שלא יטעון כנגדו וכי' לא שואנס ממון לא מקרי אונס ומ"ש רמ"א וכו"ש אם האמת שלא נשבע פירושו שגם החובב מודה שלא נשבע כתב וכן הוא שם בתשובה רד"ן מי שנשבע בכתב ידו ולא הוציא בשפתיו ראיתי בתשו' הר"מ מורינו טור י"ד בשאלה פ' בשם ר' יוסף הלוי על אחד שנשבע בכת"י שלא יתקוטט עם חברו ועבר שהשיב ורצ"ה הוא לקיים מה שנשבע ואע"פ שלא הוציא מפיו ואם לא קיים דינו מסור לשמים אבל אין לחיובו דבר בריוני אדם:

הלכות נדרים סימן רלב

שצו

אדם לומר ששבועתו היתה באגס או על תנאי כף וכך (שם). ודוקא קדם שעבר על שבועתו, אבל אם כבר עבר, אינו נאמן לפטרו ממלקות (בס' רכ"ח דף רע"ד ע"א בבית יוסף בשם הרשב"א). וכן מי שהודה ברבים או כתב עליו שטר והודה בו שנשבע, ואומר אחר כך שלא נשבע, ונתנו טעם למה אמר שנשבע, נאמן וכל שכן אם האמת שלא נשבע, שאין עליו אסור שבועה משום הודאתו (ת"ח סימן שכ"ו).

יג. * אף על פי שארבעה נדרים אלו אינם צריכים התרה, אסור לדר בהם, אם לא שרועה לקיים דבריו.

יד. הנודר או הנשבע לאגס, לא הוי נדר ולא שבועה. לפיכך נודרים להורגים ולמוכסים * אם הוא מוכס העומד בלא צווי המלך, * או שבא לטל ממנו יותר מקצבתו, * כול לדר או לשבע כדי לפטר ממנו, ואומר: יאסרו עלי כל פרות שבעולם אם איני מבית המלך, לפטר מן ההרג. או אם אין מה שאני מביא מבית המלך, לפטר מן המכס. * וחושב בלבו יאסרו עלי רק היום, אף על פי שמוציא מפיו, סתם, וקיימא לן דברים שבלב אינם דברים, גבי אגס שרי. ובלבד שלא יוציא בפיו דבר שהוא בפרוש נגד מה שבלבו (בתוספת נדרים ובפ' הגזל בתרא ועוד תרבה פוסקים). * ונאפלו לא בקש ממנו שידר, והוא נודר מעצמו או

באר הגולה

ד רמב"ם פ"ד מה"צ וסיים שם ת"ל לא יחל דברו לא יעשה דבריו חולין והוא מהתוספתא פ"ד וכתבה הרא"ש בפרק ג' נדרים וגם סמ"ג כתבה וכי' דהכי נמי יאתא בירושלמי פ"ב נדרים: ה משנה נדרים דף כ"ז ע"ב: ו כאוקמתא דבי רבי ינאי שם בגמ' דכ"ח ע"א: ז כאוקמתא דרב חיננא וכי' שם: ח שם בגמ': ט שם במשנה וכדמפרש שם בגמ':

באר הגולה נב.

הלכות תענית סימן תקפ תקפא

בט' בו נחלקו בית שמאי ובית הלל: ג. היש מי שאומר שגזרו שיהיו מתעניין ב' בכל שני וחמישי על פ' חרבן הבית ועל התורה שנגרפה ועל חלול השם, ולעתידי לבא יהפכם ה' לששון ולשמחה:

הלכות ראש השנה

תקפא דיני ימי תחנונים וערב ראש השנה. ובו ד' סעיפים:

א. אנוהגים לקום ב' באשמרת לומר סליחות ותחנונים מראש חדש אלו ואילך עד יום הכפורים: הגה ומנהג בני אשכנז אינו כן אלא מראש חדש ואילך מתחילין לתקע אחר התפלה שחרית,

באר היטב

שערי תשובה

מתענים באר ראשון, מהר"ל סימן לא, וכן כתב בשערי נסות הגדולה משם מהר"י מולן ומשם מהר"י ברונא ודקשהנה מעברת שיתענה בראשון, ועין מגן אברהם ותולדות קטנות חלק ב סימן קעג: ט. חר"ב. איתא בכתבים, שראוי לכל בר ישראל לכתוב על שרפת התורה שמכת זה נמסרה התורה לקלפות, הפקום יחזירנה לנו במהרה בימינו. כתב התנאי, ביום הששי פרשת חקת נהגו היחידים להתענות, שבאותו היום נשרפו עשרים קרונות מלאים ספרים בצרפת, ולא קבעו אותו בימי החדש מפני שמתוך שאלת גלות נודע להם שיום הפרשה גורם גזרות התורה, וזאת חקת התורה מתרגמין דא גזרות אוריתא, גם בשנת ת"ח נחרבו שני קהלות גדולות באותו היום, גם נוהגין להתענות כ' בסיון בכל מלכות פולין. פעם אחת ארע שבתך אחד לא היה אפשר לראות הלכנה בחדושה ולקדשה מחמת שנהיה יום מעגן וצופל וגזר רב אחר תענית, וכתב בתשובת שבת יעקב חלק ב סימן י שאין לו על מה לסמוך לטרח את הצבור בתענית, עין שם: י. חלול השם. ומי שאינו יכול להתענות, על כל פנים יתפלל על דברים הללו, ויש מתענים מבשר וזין בליה שלפניהם, ובקנין שאוכלים קום הלילה אין צריך להחמיר, אם לא שקבלו עליהם לחשוב לקלה אחר תפלת ערבית, מגן אברהם, עין שם. ועין מה שכתבנו לעיל בסימן קלד סוף פ' א:

א. באשמרת. דסוף הלילה הקדוש ברך הוא שט בעולם היה והוא עת רצון, הגמ"י. ועין מה שכתבנו סימן א: ג. מראש חדש. אבל בראש חדש אין אומרים סליחות ותחנונים, מגן אברהם: ג. לתקע. יש מתחילין מיום ראשון

סליחות ערבית, יתקע הנדבך, שאין ראוי להזכיר שלש עשרה מרות כי אם בעת רצון, והיושב שם בעת שאומרים ישיב וידם אז יאמר המזמורים, אך הורו יכול לומר, אך במוציא שבת אסור עד אחר תפלת שמוס קדשת שבת. ועין שם בשמו דמי ששם בעת הצבור אומרים סליחות ויהיה צריך לבלול תקון תפלת, טוב שיאמר תקון תפלת פסוק האר"י ז"ל שהוא עקר גדול יותר מהסליחות. ועין שם בשם מהר"ש שערי אריה שצריך לומר הסליחות בנחת ובתקון ובכונה ואסור להזכיר שלש עשרה מרות שלא בכונה, ועין שם שכתב בטור ברקת שיותר טוב בימים אלו להרבות סליחות ותחנונים עם הצבור מלילמו, וכתב בר"י יוסף שכן נראה לקצת רבנים שממיר היה עוסקו בגופי הלילה והבחינה ובחוש אלו היו מנחים קצת מחדם ללמוד גרסא רק תחנונים, עין שם, ועין שם שיש מקומות נוהגים מראש חדש אלו שפירו השמש שובו בינים שרבים, ומנהג יפה הוא עין שם. וכתב במחזיק ברכה בשם ש"ך על התורה פרשת מטות, יש נוהגים לישות התרת נדרים באלו, והרמב"ם, לא יחל דברו ככל סופי תפלת אלו, עין שם. ועין לקמן סוף סעיף קטן ז:

משנה ברוכה

ובשנה מעברת, יש דעות בין האחרונים, ועין בפ"ע, וסגין דעלמא והתענות בראשון:

ג. טו. בכל שני וחמישי. ומי שאינו יכול להתענות על כל פנים יתפלל בהם על דברים הללו, ויש מתענים מבשר וזין בהם וגם בליה שלפניהם, ובקנין שאוכלים אחר הלילה אין צריך להחמיר, אם לא שקבלו עליהם לחשוב לקלה אחר תפלת ערבית. איתא בכתבים, שראוי לכל בר ישראל לכתוב על שרפת התורה, שמכת זה נמסרה התורה לקלפות, הפקום יחזירנה לנו במהרה בימינו. כתב התנאי, ביום הששי פרשת חקת נהגו היחידים להתענות, שבאותו היום נשרפו עשרים קרונות מלאים ספרים בצרפת, גם בשנת ת"ח נחרבו שני קהלות גדולות באותו היום, גם נוהגין להתענות כ' בסיון בכל מלכות פולין, נהרא נהרא ופשוטה ומגן אברהם. ועין שם בשערי תשובה שהוא דוקא מכן שמונה עשרה לכתוב וכתב חמש עשרה לכתוב:

א. נוהגים לקום באשמרת לומר סליחות ותחנונים מראש חדש ואילך עד יום הכפורים: הגה ומנהג בני אשכנז אינו כן אלא מראש חדש ואילך מתחילין לתקע אחר התפלה שחרית,

א. אנוהגים לקום ב' באשמרת לומר סליחות ותחנונים מראש חדש אלו ואילך עד יום הכפורים: הגה ומנהג בני אשכנז אינו כן אלא מראש חדש ואילך מתחילין לתקע אחר התפלה שחרית,

א. אנוהגים לקום ב' באשמרת לומר סליחות ותחנונים מראש חדש אלו ואילך עד יום הכפורים: הגה ומנהג בני אשכנז אינו כן אלא מראש חדש ואילך מתחילין לתקע אחר התפלה שחרית,

א. אנוהגים לקום ב' באשמרת לומר סליחות ותחנונים מראש חדש אלו ואילך עד יום הכפורים: הגה ומנהג בני אשכנז אינו כן אלא מראש חדש ואילך מתחילין לתקע אחר התפלה שחרית,

א. אנוהגים לקום ב' באשמרת לומר סליחות ותחנונים מראש חדש אלו ואילך עד יום הכפורים: הגה ומנהג בני אשכנז אינו כן אלא מראש חדש ואילך מתחילין לתקע אחר התפלה שחרית,

א. אנוהגים לקום ב' באשמרת לומר סליחות ותחנונים מראש חדש אלו ואילך עד יום הכפורים: הגה ומנהג בני אשכנז אינו כן אלא מראש חדש ואילך מתחילין לתקע אחר התפלה שחרית,

א. אנוהגים לקום ב' באשמרת לומר סליחות ותחנונים מראש חדש אלו ואילך עד יום הכפורים: הגה ומנהג בני אשכנז אינו כן אלא מראש חדש ואילך מתחילין לתקע אחר התפלה שחרית,

הלכות ראש השנה סימן תקפא

נב:

יוש מקומות שתוקעין גם כן ערבית, ועומדים באשמרת לומר סליחות ביום ראשון שלפני ראש השנה, ואם חל ראש השנה שני [ואו] שלישית מתחילין מיום ראשון שבו ש"ש שלפניו (מנהגים). ואבל אסור לצאת מביתו כדי לכנס לבית הכנסת לשמע הסליחות, מלבד ב"ב בערב ראש השנה שמרבים סליחות יכול האבל לכנס לבית הכנסת (פסקי מהר"א סימן קלד) וידקדקו לחזר אחר שליח צבור היותר הגון והיותר גדול בתורה ומעשים שאפשר למצא

שערי השובה

ש"ש קניו: עין פאר היטב. ועין מה שכתב בזה בשערי אפרים עשרי י סעיף ח ובפתי שערים: * הגון. עין פאר היטב. ומה שכתב בשם באר עשק דליקא טענות חזקה כ"י, עין בבב"י יוסף ושלמי חגיגה שכתבו משם באר עשק דלא מהני חזקה למי שאינו למד ואינו נשיר, והם הביאו משרות פני משה חלק ב סימן כד ושערי כנסת הגדולה דשפיר מהני חזקה, ועל כן לא ארע שתייה מחוק להתפלה ונתאלמן אין מסלקין אותו, ועין בשלמי חגיגה דשערי כנסת הגדולה קא משמע לן דאפילו תפלת מוסף שהוא עצמו של יום לענין התפלות, ועכשיו שמתענה בראש השנה אין צריך תשלומין, ועין סימן תקסח סעיף קטן ח וסעיף קטן כא מה שכתבתי שם. והטעם לארבעה ימים אלו, דבראש השנה נאמר וצייבתם, עשישה עצמו קרבן, והקרבן צריך בקור ארבעה ימים מפני המומים, עין שטרך וברך. כתב לבוש, ושליח צבור מתעשה בטלית לעיל סימן מה מה שכתבתי שם] ואינו מברך. וש"י כתב דלצאת ידי ספק שליח מחברו, שאין צריך לברך על טלית צבור, עוד כתב לבוש, שיאמר ברכת התורה קדם הסליחות וידלגן אחר כך, וש"י כתב שאין צריך לדלגן אחר כך, דאם לא כן לא ימצא שום שליח צבור שיאמר אותה אחר הסליחות, דהא על כל אחד משל לברך קדם הסליחות, עין שם: 1. בערב ראש השנה. והוא הדין ערב יום הכפורים. ונדקא במקום שמרבים בסליחות, מגן אברכים. ועין בית יוסף וש"י סימן קלא דרובי ותמננים אין אומרים אצל אבל: 2. הגון. כתב שלמה, צריך להיות השליח צבור והתוקע בעל תשובה גמור. ועין שו"ת פאר עשק סימן קו שאין ראוי שיהיה התוקע רוק, ושאין

משנה ברורה

בסדור הדרך החיים. ויש לתקע בכל בשר אחר התפלה. נוהגין בכל יום של ימי החל מראש חדש אלול ואילך אחר התפלה אומרים בצבור עשרה מזמורים [וכה"י רצון שלפני אמירתו יש לדלג בתוב בהם שבעים שנה], ובין שאין אומרים ספר שלם. יש לומר, בזכות מזמורי תהלים שקראנו לפניך כו', ואחר היהי רצון אומרים קדיש, ואם אין עשרה בשעת אמירת תהלים וממתנין על אהד ששלים המנון, יש לשיר מזמור אהד ויאמרוהו אחר שישלמו עשרה ויאמר קדיש, ובכימי התשובה שבין ראש השנה ליום הכפורים אומרים יותר מעשרה מזמורים, כדי לגמור התהלים פעם בשלישית קדם יום הכפורים (מטה אפרים): 2. לומר סליחות. ואף יחיד יוכל לומר אותם שאין בהם שלש עשרה מדות, ובסליחה שנוכר שלש עשרה מדות ידלג אותן בתבות, וכן אותם בהקשות שהן בלשון תרגום, כגון מחי ומפי וכי וימן די בשמאי כו', לא יאמר קשאין שם מנין עשרה [אלהי רבה]. כשמתחילין סליחות אומרים אלהינו ואלהי אבותינו, חזן מסליחה מהתחלת בשם אהד משמותיו של הקדוש ברוך הוא. כתב אבודרהם ויקרא בשם ד' יש להפסיק מעט בין בשם ובין ד'. אם אין מנין בעת אמירת יאמר סליחות, ומשכבאו מנין יאמרו קדיש שאין מנין סליחות, ובאלהי רבה כתב, שיאמר אחר כך שלשה פסוקים קשיש מנין. ואם היה מנין בתחלת אמירת הסליחות ולבסוף יצאו מקצתן, יש לומר, דמכל מקום אומר קדיש אחר הסליחות, וכעין מה שנתבאר בס"מ נה [פרי מגדים]: 3. ביום ראשון שלפני ראש השנה. רוצה לומר, יום ראשון של השבוע שחל לפני ראש השנה: 4. מיום ראשון שבו ש"ש שלפניו. משום שהרבה נוהגים להתענות עשרה ימים עם יום הכפורים, ולעולם יחסרו ארבעה ימים מראש השנה עד יום הכפורים שלא יוכלו להתענות, דהינו שני ימים ראש השנה ושבת שובה וערב יום כפור. לכך צריך להשלים ארבעה ימים קדם ראש השנה, וכדי שיהיה יום מסים להתחלה תקנו יום ראשון בכל פעם. ועוד טעם שקבעו ארבעה ימים, שכן מצינו בקרבנות שטעונים בקור ממום ארבעה ימים קדם הקרבה, ובכל הקרבנות בפרשת פנחס כתיב והקרבתם עליה,

פאר היטב

בראש חדש, ויש מתחילין מיום שני בראש חדש, ואין לשנות שום מנהג. עין מגן אברכים: 7. סליחות. כשמתחילין סליחות אומרים אלהינו ואלהי אבותינו, חזן מסליחה מהתחלת בשם: 8. שלפניו. כדי שייכלו להתענות ארבעה ימים לפני ראש השנה נגד שני ימים בראש השנה ושבת וערב יום הכפורים שאין מתענין. ונראה לי דהמתענה בראש השנה אין צריך להתענות רק שני ימים לפני ראש השנה אף על גב שנהג כבר להתענות, דלא היה בנחנו אלא לתשלומין, ועכשיו שמתענה בראש השנה אין צריך תשלומין, ועין סימן תקסח סעיף קטן ח וסעיף קטן כא מה שכתבתי שם. והטעם לארבעה ימים אלו, דבראש השנה נאמר וצייבתם, עשישה עצמו קרבן, והקרבן צריך בקור ארבעה ימים מפני המומים, עין שטרך וברך. כתב לבוש, ושליח צבור מתעשה בטלית לעיל סימן מה מה שכתבתי שם] ואינו מברך. וש"י כתב דלצאת ידי ספק שליח מחברו, שאין צריך לברך על טלית צבור, עוד כתב לבוש, שיאמר ברכת התורה קדם הסליחות וידלגן אחר כך, וש"י כתב שאין צריך לדלגן אחר כך, דאם לא כן לא ימצא שום שליח צבור שיאמר אותה אחר הסליחות, דהא על כל אחד משל לברך קדם הסליחות, עין שם: 1. בערב ראש השנה. והוא הדין ערב יום הכפורים. ונדקא במקום שמרבים בסליחות, מגן אברכים. ועין בית יוסף וש"י סימן קלא דרובי ותמננים אין אומרים אצל אבל: 2. הגון. כתב שלמה, צריך להיות השליח צבור והתוקע בעל תשובה גמור. ועין שו"ת פאר עשק סימן קו שאין ראוי שיהיה התוקע רוק, ושאין

וכראש השנה כתיב וצייבתם עליה, ללמד שבראש השנה יעשה אדם עצמו כאלו מקריב את עצמו, ולכן קבעו ארבעה ימים לברך כל מומי חטאתו ולשבו עליהם. השליח צבור מתעשה בטלית לבשעה שאומרים שלש עשרה מדות אף שהוא קדם אור היום, אבל אז אינו מברך עליו אף שהוא בגד המיוחד ליום, כיון שלובשו בלילה, ויש דעה דפטור אז מציינת גדלעיל בס"מין יח [גבוש]. וש"י השיג עליו, דלמה לו להכניס עצמו לדרך קשיש בו ספק, ועל כן לא יטל אז טלית שלו, ולא טלית של קהל שהוא אז כן כשלו, אלא יקח טלית של חברו, דבנה לכלי עלמא פטור מציינת, [וכיון שנוטלו רק לכבוד ולא לנאותו: 3. ואבל אסור כו']. אבל 'חוד שנים עשר חדש על אביו ואמו וזו שלשה על שאר קרובים], אסור לעבר לפני התבה בראש השנה יום הכפורים, דהא דינים כרגלים לכל מלי, אבל בימי הסליחות אפלו ערב ראש השנה ועשרת ימי תשובה תת, ויבדליכא תון אחר שרי אפלו בראש השנה יום הכפורים. וכן בימים שאין אומרים תחנון מתר להתפלל שחיתת אם אחר יאמר הלל, אבל מוסף לא יתפלל. והתנין אדם כתב במדמה שהג"א לא היה מניח להתפלל אפלו שחיתת בראש חדש, אכן בדליכא אחר לכלי עלמא מתר להתפלל אפלו מוסף: 4. בתורה ראש השנה. והוא הדין בערב יום הכפורים במקום שמרבים בסליחות: 5. וידקדקו. נהגו לעבר לפני התבה פרנסים ומנהיגים שיועדים בצער הדור, והינו נדקא קשהם נאמנים ומגנים על הדור ומרצים לעם, ובעונותינו הרבים בדור הזה וכי, וכדי לתקן הפרצה זו ראוי שיתפלל לשליח צבור הקבוע: 6. היותר הגון. וכל העוזרים ומסיעים לשליח צבור שאינו הגון, כאלו גזלו טוב מן הקהל, וצתידיס לתן את הדין [ספר חסידים]. והיודע בעצמו שאינו כפי מאד יודע לשמר אפלו משגגה אין לו להכניס את עצמו בעבודת השם, ואם אינו ראוי והגון ובקי, אין ממתנין לו כשאר ענשים אלא גובין לאלתר [אלהי רבה]: 7. בתורה ובמעשים. וראוי שיהיה השליח צבור והתוקע בעלי תשובה גמורה, גם ראוי שילמדו תפלות והתקיעות, והוא מזהיר,

הציון

לקנות, לכלי עלמא אין צריך לברך עליו. ומכל מקום היכא דאין לו טלית אלא שלו, מתעשה בו בלא כרבה, וכשאור היום ימשש בצייזותיו ויברך, גדלעיל בסוף סימן יח [אחזינו]. ולענין אמירת ברכת התורה ועל טלית ירום ואשר יצא אדם יברך אותם בביתו קדם הסליחות או אחר כך, עין לעיל בס"מין ו ובמשנה ברורה שם: 1. מגן אברכים: 2. פרי מגדים: 3. אלהי רבה, ורוו גם כן דעת הפגן אברכים: 4. וישועות ועקב: 5. מחצית השקל: 6. יא. ותנבה. לא תחלל אהד לילה הראשונה משום שאומרים שהתנין על נרות חנכה וזוהו צריך שמחה יתרה, ואפשר אם אחר ידליק מתר הוא להתפלל [פרי מגדים]: 7. מגן אברכים: 8. מגן אברכה בשם ראשונים: 9. יד. ב"ח: 10. טו. ש"ל"ה:

א. לבוש. ולפי זה המתענה בראש השנה שני ימים אין צריך להתענות רק שני ימים לפני ראש השנה, אף על גב שנהג כבר להתענות ארבעה ימים קדם שהתחיל להתענות בראש השנה, מכל מקום יש לתקל דלא היה בנחנו כמה שהתענה ארבעה ימים אלא לתשלומין, ועכשיו שמתענה בראש השנה אין צריך תשלומין אלא שני ימים, אבל לשעם השני המוכב בפנים לעולם צריך ארבעה ימים לפני ראש השנה, ואשר מי שכולו [פרי מגדים]: 2. אלהי רבה: 3. מגן אברכים בשם לבוש. ולעיל בס"מין ד פסק הפגן אברכה לכל עובר לפני התבה צריך להתעשה, והינו מפר כרבה הצבור: 4. עין לעיל בס"מין יח וכן משום כפר מגדים: 5. האפלו למאן דמתחייב לעיל בס"מין ד בטלית שאולה מציינת יתנו, כבסתמא, אבל כשנוטל מחברו בקנה שלא

הַלְכוּת רֵאשׁ הַשָּׁנָה סִימָן תַּקפ"א

(מדרכי סוף פרק קמא דראש השנה וירש יומא), וכן נכון לעשות. וכל אלו התעניות אין צריך להשלים, ואין קורין בהם ויחל אפלו ערב ראש השנה. וענין לעיל סימן תקסב סעיף ב. ואם חל ברית מילה בערב ראש השנה יכולים לאכלל (בית יוסף בשם תשובה אשכנזית). ורבים נוהגין לאכלל בערב ראש השנה קדם עלות השחר (מהרי"ל), משום תקות העמים שהיו נוהגים להתענות בערב חגיגה, ויכולין לאכלל בלא תנאי כאחר שכן נהגו (ר"ע): **ג. באר היטב** נופלים על פניהם בערב ראש השנה בתפלה אף על פי שנופלים על פניהם באשמרת בסליחות. וכן ואין תוקעין בערב ראש השנה (מנהגים): **ד. מ"ו מכבסין ומספרין בערב ראש השנה:**

שערי תשובה

יפסוק ודי לא יבטול, כל חד ליקום אדוכתה, כן נראה לעניות דעתי, וצריך עיון. וענין שם בפנים מאירות עור שאם חלה הראשון וכבודו הקהל לאדם אחר ואתר כן נתרפא זה תלוי בפלגתא דתקמים ורבי יוסי יומא (דף סג) במפריש פסחו ואבר כו', והרמב"ם פסק כחכמים והכי נמי אם היה חולה ביום ראש השנה ואחר כך נתחזק ונתרפא, אף ששנה שרים במעלה, רשות ביד הקהל לבחור איזה מהם שירצו, ואלקא דבלי עלמא אם השני מתוק לצדיק יותר מראשון הן בלמדו והן במעשים, וגם חוקע יפה יותר מצנה בשני, וכן אם היה חולה בראש השנה וכתבו בשני, אבל אם היה חולה בערב ראש השנה וכתבו בשני ערב יום טוב ובתים נתחזק ונתרפא, יש לומר כיון דבשעת בחירה צדו לא היה ראוי לתקע ובשעת תקיעה הראשון במקומו עומד לא דמי לפסח דבשעת בחירה אחר חצות היה ראוי לפסח ובתאי גונא אפטר ולא דתה הראשון במקומו, וענין בחוספוט דיומא (דף יג) ראשון חוזר לעבודתו כו', ענין שם. וענין בשאלת יעביץ חלק ב סימן טע על מה שכתבו בסודר נעמדי שמים שאפלו מי שהחזיק בתפלה רק פעם אחת אין מעבירין אותו, וכתב שלמד מסתימת הפוסקים דמשמע מדברייהם דאפילו בפעם אחד הדין כן, ואיכא תלמא טעמי כו' ונאבוחו וכלהו ש"ס דיומא, וגם בשרית מ"ס צעקים למהרא"ח סימן ע לענין בית הכנסת ומשמע שם אפלו בפעם אחת, וכן כתב השואל בשאלת יעביץ שם. וכתב ביד אליהו סימן ל באחד שהיה שליח צבור קבוע ולא רצה להיות עוד שליח צבור וקבלו אחר במקומו, ויש חתנה בעיר הזאת שלא תפלה בלמים נזרים אלא שליח צבור וזקא ולא שום יחיד אם גם זה בכלל, וכתב שאם כל המנהיגים מסכימים אין לחדש מצד התקנה. והמבטן של עושי התקנה היה מחמת מחלוקת המחפלים או מחלוקת המנהיגים שכל אחד ירצה לחלק כבוד לקרובו, ובאיש היה שכבר היה שליח צבור לא יקנאו בו, וגם כלם מסכימים אין לחדש, וענין לעיל סימן נג בבאר היטב סעיף קטן יט מה שכתוב ביד אליהו שם לענין סודר. ובענין התרת נדרים שהוגדו לעשות בערב ראש השנה עין בשל"ה, ורבים נמנעו מפלגת הנויפה שאין בעונותיו נורמים אותם עשרה שיהיה ראוי להחזיר, ועל כל פנים לא יהיה פחות מעשרה. וענין בשמץ צדקה חלק י סימן ג מי שהולך תמיד בתפלין מחוב לתלמיד עמה בעת שישוב לקבל הנויפה, ענין שם: **ז. ק"ה ש"ס**. ענין באר היטב. וענין בשבות יעקב חלק ג שמתחיל במנהג סימן רצט מה שכתב שם לענין הבדלה וקודש דראש השנה שלא יעשה שניה על כוס אחד, כו', ענין שם: **ק"ה**. ענין באר היטב. וענין בשבות יעקב חלק ג שמתחיל במנהג הליכה לבית הכנסת, כי בזמננו נמשך אמירת הפליחות עד אור היום, ופשיטא שמדי

י. ק"ה ש"ס. אפלו בערב ראש השנה, ואפלו אינו מתענה כל העשרה ימים. ואין אומרים אלהינו ואלהי אבותינו וכי לפי שאינו תענית צבור, דרכי משה. וענין סימן תקסב סעיף ב. כתב הפ"ח, תענית עשרת ימי תשובה אם בשעה שמתחיל לנהוג פנים או אחר כך הנה בדעתו לנהוג פן לעולם, צריך התרה אפלו לא נהג פן אלא פעם אחת. ואם לא נהג פן אפלו פעם אחת אלא היה בדעתו ואחר כך נתחזק, אין צריך התרה. והמתענים ארבעים יום, כתב של"ה להתחיל מ"ו בתמוז במפני, וימים שמתענה בליל היום, כגון השעה באב ויאר יציט וערב ראש חודש אין עולים להשלים, אכל באלול עצמו עולה, מהרי"ל וענין סימן תקסב סעיף קטן כ מה שכתבנו שם. משנכנס אילול כשכותב אדם אגרת לתברו צריך לרמוז בתחלתו שמבקש עליו לשנה טובה. והמתענה שנים או שלשה ימים רצופים אך יתנהג עם ענינו עין סימן תקסב סעיף ז. והאריך יתנהג עם הבדלה עין סימן תקנו וסימן רצט סעיף ו. ומי שקבל להתענות שנים או שלשה ימים רצופים דעתו להתענות עד הלילה אף בערב שבת, ושומר נפשו יתנה שלא להשלים משום כבוד שבת: **יא. ק"ה**. השיכים לברית מצוה לאכלל, וק"ל בביתו אסור עד המילה חזן מבעל הברית, ויש לעשותה קדם שעה עשירית, מגן אברהם. וענין סימן תקסב סעיף קטן ח: **יב. ק"ה**. והמענין ביהר ובכתבי האר"י ז"ל מהחטא הגדול וחמא לא צלן לאכלל קדם אור היום לא יעשה כן, וענין סימן פט וסימן תוסד. כתב בשבלי קטן, אין לאכלל להתענות ביום קבורה ערב ראש השנה, וכתב הפגן אברהם, ואנן קמא לן ביוזרה דעה סימן שעה דמחר להתענות, ומכל מקום יש ללמד ממנו שיש במקום שיש מקצת חלי ואין צריך התרה, אם לא מי שמתענה יותר ממה שהגנו הצבור, ענין שם: **יג. ק"ה ש"ס**. אף שנמשך על היום, לבוש: **יד. ואין**. גם בלילה שלפניו. ובביתו מחר לתקע. ובמנהגים משמע דאסור אפלו בביתו: **טו. מכבסין**. ועל כל פנים לא ילבש בראש השנה בגדי רקמה ומשי כבשאר ימים טובים, דיחא מואר דין עליו ט"ז:

הרמ"א והתלבוש, ענין שם. והאידיא נהוג עלמא שלא לאכלל רק שותים (קארו או טי"א) קדם שעלה עלות השחר אסור לאכלל ולשתות: **כ. מכבסין**. ענין באר היטב. ענין טור שכתב,

משנה ברורה

הליכה לבית הכנסת, כי בזמננו נמשך אמירת סליחות עד אור היום. ופשיטא שמדי שעלה עמוד השחר אסור לאכלל ולשתות (שערי תשובה): **ג. כב. אין נופלין על פניהם וכו'.** דהוא כמו שאר ערב יום טוב: **כג. אף על פי שנופלים על פניהם באשמרת.** הנינו, **לד** אף אם נמשך על היום, מפני דרב פעמים יגליין לסיים קדם עלות השחר, הקנו לנפל אף אם ארע פעם אחד שממשך על היום: **כד. ואין תוקעין וכו'.** להפסיק בין תקיעות דרשות לתקיעות הדוכה ונאף קשהל יום ראשון של ראש השנה בשבת גם כן **ל"ה** אין תוקעין בערב שבת). ומכל מקום מחר **ל"ה** לתקע להתלמד, דדי כשמפסיק בבית הכנסת. אבל במנהגים ככתב הש"ס, כדי לערבב השיטן, אם כן אין לתקע כלל. **והבאליה** ובה בשם ספר אמרפל משמע דלהתלמד שרי בחדר סגור:

ד. כה. מכבסין ומספרין בערב ראש השנה. להראות שאנו בטוחין בחסדו ורחמי יתברך שיוציא לצדק משפטנו. ומכל מקום לא ילבש בראש השנה בגדי רקמה ומשי כבשאר יום טוב, דיחא מואר הדין

ואין צריך **כ"ב** קבלה ולא השלמה אפלו אין מתענה עשרת ימי תשובה: **י. ואין קורין בהם ויח"ו וכו'.** והנינו אפלו אותן שמתעניין וקורין ויחל ויחל ערב ראש חודש ופתחי תשובה. ואין אומרים אלהינו ואלהי אבותינו כרנונו בכרכה וכו', לפי שאינו תענית צבור: **יח. ואם ה' ברית מילה וכו'.** ענין לעיל בסימן תקסב סעיף ב בהג"ה ובמשנה ברורה, שם מבאר ענין זה באריכות קצת: **יט. יב"ש** **ק"ה**. הנינו לא מי שנימינו בעל הבית, אבל השיכים לברית, מצוה לאכלל. **כ"ג** אבי הבן וסנדק ומוהל, ונקראים בעלי ברית ויום טוב שלהם הוא. כתב הפגן אברהם, במקום שיש מקצת חלי יש להקל בכל אלו התעניות ואין צריך התרה, אם לא מי שמתענה יותר ממה שהגנו הצבור, והש"ך ביוזרה דעה סימן ריד כתב דממתן שאינו בריא, לעולם **כ"ג** צריך התרה נתי אדם: **כ. בלא תנאי.** רוצה לומר, אף דישן שנת קבע ומבאר לעיל דאסור לאכלל אחר השנה אלא אם כן התנה קדם שישן שאינו מקבל עליו התענית קדם עלות השחר, הכא שרי: **כא. אחר שכן נהגו.** והאידיא נהוג עלמא שלא לאכלל, רק שישתה קאו"ע' או טי"א קדם

שער הציין

כט. מגן אברהם: **ל.** מגן אברהם בשם דרכי משה: **לב.** אחוויים. וענין בסימן הקנט סעיף ח ובמשנה ברורה שם מבאר יותר: **לג.** ואפטר דאם אינו מוצא מי שמינינו יש להקל במקום הדחוק, כי האלהי רבה ודרך חסידים התקינו דברי הפגן אברהם, וגם הגדול

תרגום: **ק"ה** 2. חה.

באר הגולה נד.

הלכות ראש השנה סימן תקפא תקפב

ויש^כ נוהגין^{טו} לטבל בערב ראש השנה משום קרי' (כל בו) ויש מקומות נוהגין לילך על^{כז} התקרות והתרות שם בתחנות (מהרי"ל) ונוהגים שם צדקה לעניים (כל בו):

תקפב סדר תפלת עשרת ימי תשובה וראש השנה. ובו ט' סעיפים:

א. בעשרת ימי תשובה אומר המלך הקדוש, המלך המשפט. ואם טעה^א או שהוא^ב מספק, אם הוא בהמלך הקדוש חוזר לראש, ואם הוא בהמלך המשפט, אם נזכר קדם שעקר רגליו יחזור לברכת השיבה ואומר משם ואילף על הסדר, ואם לא נזכר עד שעקר רגליו^ה (עין לעיל סוף סימן קיז) חוזר לראש^ו (עין לעיל סימן קי"ח): **ב.** אם אמר האל הקדוש ותוף פדי דבור נזכר ואמר

שערי תשובה

באר היטב

לובשים לבנים, והאחרונים כתבו דווקא לבנים להורות סליחה כמו שאמר הכתוב כשלב לבנינו כר, והעולם נוהגין ללבש בגדי יום טוב כשאר ימים טובים, רק העשירי ולובשו לבנים: **ג.** עין באר היטב. ומה שקטב בשם נכנסת הגדולה ודוקא אם לא היתה יכולה לטבל קדם לכן, ליתא, כמו שקטב הפרי חדש, וכן כתב בר"כ יוסף, דאף שאמרו טבילה אין להחמיר בה. ובמור קציעה גנבם באסור תשמיש המטה משום מצות עונה, ובפתיק ברכה כתב שכן למעט ובקשי התירו ליל טבילה, ומכל מקום יראה להיות טחור ביום כי קדוש היום לאינוני. ובש"ת מעיל צדקה סימן מג כתב שאין כח ביד שום אדם לטבל עונה דאורוקא, ואם נזתה לו רשות רשאי לטבץ אף על גב דיש לומר דתקלה מחמת בושח כדאימא באבן העזר מכל מקום בזה שהוא משום מצוה יש לומר ונראה לה גם כן ואימתי יום דרין עליה גם כן ומסתמא מחלה בלב שלם, אבל בלי רשות לא, עין שם, ולעניות דעתי דכל שנהגו כן משום מהג פרישות של מצוה, מעקרא אצטעא דדכי נשאת שמחלה לו העונן בזמנים שאריות פרישות וכמו שקטבו חז"ל אסור לשמש בשני רבוב ואינו מדאורוקא רק אסמכתא וכן בימי אבלות דאסור בתשמיש המטה, ומתי גם כן אסמכתא ונחם דאך את בת שבע כר, אף על גב דדרו תנה ותייר מאד במקצות עונה כדנרשינן ברמתינו ערשי אמסא, אפלו הכי לא שמש בימי אבלו, ואם כן כל כהאי גונא שנחפשט מהנהגה להחמיר, מעקרא מחלה על ימים אלו שיש בהם סרך מצוה, ועין מה שכתבנו לעיל סימן תענד, עין שם:

עין באר היטב. ובכר"כ יוסף, שאינו מקרה, ויש לומר דמהני אמירת תשעים פעמים כהמנין אברהם. עין בזקן אהרן סימן ו, שליח עבור ששנה בהמלך הקדוש שחזר לראש חזר ואומר קדשה גם כן, והביאו שלמי חגיגה. ועין בזמנים רבים סימן נא, אם חתם בעשרת ימי תשובה מלך אוהב צדקה ומשפט כמו בכל השנה צריך לחזר ולהפלת, עין שם: **א.** אם אר בו. וכתב בספר מטה יהודה שאם החתיל הברכה שאחריה ונזכר אפלו הוה כדי דבור חזר לראש:

משנה ברורה

דנהגין הקהל לומר פסוק תקעו בהדש שופר וגו'.^א ולא הוי הפסק, דהוי כגאלה אריקתא: **ב.** המלך הקדוש. משום שעכשו הם ימי דין, שהקדוש ברוך הוא יושב ודן כל העולם ומראה מלכותו וממלכותו שהוא בכל משלה: **ג.** או שהוא מספק. ודוקא מה שהוא רגיל הוא מוכיר. והכא לא מהני שאר השנים ששנים פעמים כמו שימין קוד דהכא אינו רשאי לומר בראש תהיה ד', דהוי ברכה לבטלה, ואם יאמר בלא שם, אם כן בתפלה כשיאמר בשם יחזר ללמודו לומר ברוך אתה ה' האל הקדוש, הלכך לית לה תקנתא: **ד.** חוזר לראש. דשלת ברכות ראשונות חשובות כאחת. ואם בראש השנה ויום הכפורים נודע לו שהתפלל על הסדר לומר ויבן תן פתוך וגו', רק שמספק בגמך הברכה כיום סים המלך הקדוש, אפשר דאין צריך לחזר, דאולי לא שיר לומר בזה ברהקלה לשוננו בכל השנה, מחמת התוספות שמוסיף לומר קדם סיום הברכה: **ה.** עין לעיל סוף סימן קיז. סעיף ה, ועין שם במשנה ברורה סעיף קטן יח: **ו.** עין לעיל סימן קיח. דשם פסק הרמ"א להקלה דאם אמר מלך אוהב צדקה ומשפט, כיון שהזכיר מלך אין צריך לחזר, ועין שם במשנה ברורה סעיף קטן ג מה שכתבנו שם בשם האחרונים בזה: **ז.** ותוף פדי דבור וכו'. הינו, שלא שהא משגמר האל הקדוש זך

טו. טביל. מהרי"ל טבל עצמו שלש פעמים בערב ראש השנה וערב יום כפור. כתב בשל"ה, אל ישמש משתו בליל ראש השנה, אף אם הוא ליל טבילה חזב לקים עונתו, ויחזר ויטבל בשחרית. ובשני מנסת הגדולה כתב, אף ישמש משתו בשני הלילות, אלא אם כן היתה טבילת מצוה שלא היתה יכולה לטבל קדם לכן או מתר, ויחזר ויטבל בשחרית. ועין מה שקטב הני אהרן, וכן לא ינהג עם אשתו שחוק וקלות ראש: **י. התקרות.** דבית התקרות מקום מנוחת הצדיקים ומתוך כך הוא מקום קדוש וטהור ותפלה נתקבלה יותר. והמתפלל על קברי הצדיקים לא ישים גמגמו נגד המתים, אך יבקש מה' יתברך שיתן עליו רחמים בזכות הצדיקים שוכני עפר, מהרי"ל ויזקף הקברות, ויתן צדקה קדם שיאמר התחנות, עין של"ה. ואין לילך על קבר אחי שתי פעמים ביום אחד, מהרי"ל ז"ל. ועין מה שכתב סוף סימן תקנט:

א. מספק. ונראה לי דהכא לא מהני שיאמר תשעים פעמים כמו בסימן קיד סעיף ה, דהכא אינו רשאי לומר ברוך אתה ה' דהוי ברכה לבטלה, ואם יאמר בלא שם אם כן בתפלה כשיאמר בשם יחזר ללמודו לומר ברוך אתה ה' האל הקדוש, הלכך לית לה תקנתא, מגן אברהם, **ג. קיח.** דשם פסק

עין באר היטב. ובכר"כ יוסף, שאינו מקרה, ויש לומר דמהני אמירת תשעים פעמים כהמנין אברהם. עין בזקן אהרן סימן ו, שליח עבור ששנה בהמלך הקדוש שחזר לראש חזר ואומר קדשה גם כן, והביאו שלמי חגיגה. ועין בזמנים רבים סימן נא, אם חתם בעשרת ימי תשובה מלך אוהב צדקה ומשפט כמו בכל השנה צריך לחזר ולהפלת, עין שם: **א.** אם אר בו. וכתב בספר מטה יהודה שאם החתיל הברכה שאחריה ונזכר אפלו הוה כדי דבור חזר לראש:

עליו, אלא ילבש בגדים לבנים נאים (ש"ו בשם רש"ל). ועין בגמגן אברהם סימן תענד, דבמקום שאין נוהגין ללבש לבנים, על כל פנים לא ילבש חשוכים כן פל: **כו.** נוהגין טבילת וכו'. ואם אינו יכול לטבל משום צנה,^{טז} יראה לשפץ על גופו תשעה קבין מים. ולא יקדים לטבל עד שעה קדם תצות היום (תני אדם). יש מאחרונים שכתבו שנוהג למעט עצמו מלשמש משתו בשני הלילות של ראש השנה, אלא אם כן היתה ליל טבילה דאז חזב לקים עונתו, ויחזר ויטבל בשחרית. אכן אלו האנשים האוכלים לשבע בטנן או חס וחלילה שנגנס במחשבתו הרהור אשה, יותר טוב שישמש משתו מחס וחלילה שיבא לידי עברה, ויחזר ויטבל בשחרית (תני אדם): **כז.** התקרות. דבית התקרות^{טז} הוא מקום מנוחת הצדיקים והתפלה נתקבלה שם יותר, אף אם ישים גמגמו נגד המתים, אך יבקש מה' יתברך שיתן עליו רחמים בזכות הצדיקים שוכני עפר. ויזקף הקברות, ויתן צדקה קדם שיאמר התחנות. ואין לילך על קבר אחי שתי פעמים ביום אחד:

א. בעשרת ימי תשובה. מהרי"ל כתב דיש מקומות נוהגין לומר מערבית בשני הלילות של ראש השנה, ואין נוהגין כן במקומינו לפי שהם שירות ושכחות (דרכי משה). עוד כתב בשם מנהגים,

שער הציון

צריך לחזר, כדור טעה ולא הזכיר יעלה ויבא בליל ראש חדש שאין צורך לחזר מחמת שאין מקדישין תחדש בלילה, ולעניות דעתי לא נהיך, דזה היה שך רק אם היה מתפלל הפלת חל, מה שאין כן בזה שמתפלל הפלת יום טוב ממה נפשך אינו יוצא ואולי דהוא מרי שנוכח תפן ששים האל הקדוש ולאחר כדי דבורו, ולדידה צריך לקום בשל חל, ואף בזה צריך עיון גדול, דאף דבתלמודי רבנו יונה מספק ואפשר ויצא בשל חל בדרכי, אבל להחזיר לבתחלה לפני בשל חל זה לא מענינו: **ב.** עין לעיל סימן תענד, עין שם:

ד. לח. עין בדרכי משה: **לט.** אחרונים: **א. א.** לבוש: **ב.** מגן אברהם ושאר אחרונים. ואף דהפרי חדש כתב דכשיאמר תשעים פעמים ברוך אתה השם המלך הקדוש מהני, רב אחרונים סתמו כהמנין אברהם: **ג.** והוא הדין כשיאמר ברוך אתה השם גם כן לא מהני, כיון דבבבקה צריך לומר שם ד' קדושי, והגדל בזה, אם כן יחזר ללמודו ונתניו, וגם דעת המגן אברהם כן הוא: **ד.** תשובה מים חיים חלק אחד חיים סימן כב. והנה הביא אדם הביא בשם הזקן מהרי"ר אבלי פאטוועלער שאם טעה בליל ראש השנה ולא אמר המלך הקדוש שאין

באר הגולה : נד הלכות ראש השנה סימן תקפב

ד היר מנתה בפרקי
מהלכות תפלה ה טור
בשם מנתה אשכנז
ו טור בשם אביו
הראש ושכן כתב
ה"מ בשם הגאונים
ז כ"ו חזקא ורבא
ערוכין מ.

המלך הקדוש, "אינו צריך לחזור. וכן הדין בהמלך המשפט: ג. בשבת בינתיים ערבית יאמר בכרפת מעין שבע המלך הקדוש. הגה והוא הדין "אם חל ראש השנה בשבת. והוא שכל שבת לבד, וכן קשהל יום כפור בשבת (מהר"ל ומנהגים): ד. יש נוהגים להתפלל בראש השנה ויום הכפורים "בכריעה, וצריכין הם "לזקף בסוף הכרבות: ה. יאם לא אמר "זכרנו ומי כמוך אין מחזירין אותו. הגה ואפלו לא עקר רגליו עיניו "רק ששים אותה ברכה (תורת השו"ן). והוא הדין "אם לא אמר וכתב ובספר נמי דינא הכי (טור): ו. "אומר בתפלה ותתן לנו את יום הזכרון

שערי השוק

באר היטב

הלכה דאף אם אמר מלך אוהב צדקה ומשפט אין צריך לחזור, וכן הוא דעת הב"ח ושל"ה ושרי נכנס הגדולה, ועין די אחרן. ושי" פסק דיתור ויתפלל בתורת נדבה, עין שם: ג. לזקף. קדם שאמר ברוך, ובזכרנו צריך לזקף קדם איזה תבות הסמוכות לברוך כדי שיוכל לשחות אחר כך כשיאמר ברוך אמה, אבל בזקופה דמי כמוך אין צריך לזקף עד שיאמר ברוך, וכן בכל התכבות שאין שתייה בסופם, ש"ו, עין שם. וכשזוקף לא יתא בקומה זקופה, ואין זה בכלל השתחוואה שקראש בכוף, דגם בכל השנה ראוי לנהוג מן כל שכן בימים נוראים, של"ה. וכל אדם יתור וילמד התפלה והקוב"ץ שיהיו שגורים בפיו בראש השנה, וכן ילמד לבניו סדר התפלה כדי שלא יצטרך להפסיק, מהר"ו: ד. אין. אפלו רצה להחזיר אסור, ודכי משה, מגן אברהם. לחיים בשנ"א הלמ"ד ולא בפתי"ח משמע לא חיים, כדאי"ת בנדרים לחלו"ן בפתי"ח ה"ר כמו לא חלו"ן, עין שם. ודוקא בראש השנה קפדנין אבל בכל השנה אומרים השכיבו לחיים בפתי"ח תחת הלמ"ד על פי הדרוקין, דהיי"ח שנחסר הה"א הידיעה שהיתה ראוי להתכתב אחר אותיות בכל"מ ונחסר, כא הפתי"ח מהה"א הידיעה תחת אות בכל"מ, כמו בשמים ראוי להיות בהשמים, אלא שנחסר הה"א הידיעה בא הפתי"ח תחת הבי"ת להורות על ה"א הידיעה, וכן כל"מ. ועין ברש"י פירשת בשלש דבורי המתחיל לנהגם וגו', ועין מגן אברהם מה שכתב בזה בשם בי"ח ומשה משה. והרשעה בחיר"ק תחת הבר"ש. שהשלתו בקמ"ץ תחת השי"ן שניה. אין לומר ואז צדיקים אלא ובכן, זהו. ואין לומר באהבה מקרא קדש רק עם תרועה מקרא קדש. ואין לומר ומלמדיהם הם מלמדיהם רק ומלמדיהם מהם מרחמים, ש"ו. ופולסים לעלא בכל הקדישים, מנהגים:

בשבת בינתיים. וכתב מחזיק ברכה שאם ברכה מעין שבע טעה ואמר האל הקדוש כתב כשירי נכנס הגדולה חזונו, והפיר תיש חולק וסבירא לה דאינו חזרו, וכן כתב בגן המלך סימן קמט, ובמשה יהודה כתב כהפרי תיש, ודעת המחזיק ברכה כהפרי נכנסת הגדולה חזונו, וכתב דלפי דברי הקדוש האר"י ז"ל חובה היא, ונגזר לך סוף סוף אלא שנתנו עם לפי הפשט והטעמו ברמה, עין שם: ז. אומר בתפלה וכו'. ואם טעה ולא הוכיר מעין יום טוב מחזירין אותו, כמו שכתב בבית יוסף בשרי רבנו יונה, ופא דחפשי ערבית רשות, תפלת שבת יום טוב חובה, וכן כתב מור וקציעה. ומחזיק ברכה כתב דליתא, אלא דבלאו הכי אף על גב דיום טוב מקרי שבת, ויודו, שהו לא ידע מעקרא דראש השנה בכלל זמנים כ"ו, האדוקא כל תפלת ערבית שיהיה כחובה, עין שם ובסימן רסח. וכתב עוד, באחד שאמר תפלת ערבית כתקנה שהתם מקדש ישראל והזמנים, אף דראש השנה בכלל זמנים מכל מקום לא כון על ראש השנה וסבא דנדל נקט זמני, וכמו ביום טוב אם חתם מקדש השבת לא יצא אף על גב דיום טוב מקרי שבת, ויודו, שהו לא ידע מעקרא דראש השנה בכלל זמנים כ"ו, עין שם. ועין במחזיק ברכה סימן רסח שכתבי בשם מ"מ, דאם יום טוב או ראש השנה בשבת ושבת ערבית ולא הוכיר של יום טוב חזרו ולא מצי סמוך ולשמע מן השלתי צבור ברכה, כיון שאין מחזירין בה של יום טוב, ומחזיק ברכה כתב דיוצא בברכה מעין שבע, ובשלמי חגיגה דף שו חלק ג' הפסוק ברכה דקדמי לה לאכילת פרות ומזונות כ"ו שאין עולה יפה יפה אינו יוצא מעין שבע, וכן נראה לעניות דעתי. ועין שם בשלמי חגיגה דאם חל במוצאי שבת ושבת לומר ותודיענו אין צריך לחזור, שנתחד להכביל על הכוס, ועין בדגלה מרכבה שמה שהשמיט המחבר תבת באהבה היא לשיטתו סימן תפ"ו שהיא נסתת הרמב"ם, ולמנהגנו שאומרים בכל יום טוב, גם בראש השנה יש לומר, ודלא כאלה רבה, עין שם. וכתב בשלמי חגיגה, שאם שכח לומר [מלך] [מלך] על כל הארץ בשחרית יצא, ואפלו לא אמר אליהו ואחרי אבותינו מלך על כל, רק אחר יעלה ויבא חתם ברוך אתה ה' מקדש ישראל ויום הזכרון יצא, אף בתפלת מלך שהוא מלכות אפטר שעריך לחתם מלך על כל הארץ דמא דזכונות ושופות. אף לך מה שכתב הר"א וכל בו שבפסקי דזכונות ושופות קדשת היום כ"ו משמע מזה דמלת מלך לא הקבע בהקפדה, שאם לא כן היה צריך לומר פסוק מלכות סמוך לחתימה שתייה סמוך לחתימה מעין החתימה, עין שם. ואם חל בשבת וטעה בחתימה לא הוה חזיר של שבת, דעת הפוסט הגדולה סימן תפ"ו יצא, כיון שהוכיר באמצע הברכה, והפיר תיש חולק וכן כמה גרונים, עין לעיל סימן תפ"ו בבאר היטב שיעף חס"ו ה. ובכ"ו יוסף ומחזיק ברכה חסיים ג' כן לפיר תיש וכתב שכן נוהא מהיר"בא פרק ב' דביצה, עין שם. ועין שם שהאר"ך דשפיר נסתתנו מלך על כל העולם כ"ו, וכמו שכתב חס"ו. ומחזיק ברכה מתי

משנה ברוכה

כדי שלש תבות, ואם שהא יותר משעור זה לא מהני חזרונו. וכל זה כשלא התחיל עיניו ברכה אחרת, דאי לאו הכי אפלו תוף כדי דבור חזרו לראש: ח. אינו צריך לחזור. הינו, אפלו לא נזכר שהוא ימי תשובה, ובעת שאמר ברוך אתה ר' היה בדעתו גם כן לסיים האל הקדוש, אפלו הכי כיון שבסוף נזכר ואמר המלך הקדוש 'מהני: ט. וכן הדין וכו'. אולי לשיטתה בפעיה הקודם. ולפי מה שפסק הרמ"א בסימן קיח, וב"י גוני אין צריך לחזור, אם לא שאמר בפעם הראשון האל אוהב צדקה ומשפט ולא הוכיר מלך: י. המלך הקדוש. ואם טעה ואמר האל הקדוש, יש דעות באחרונים אם צריך לחזור, ודוקא אם סיים הברכה, אבל אם נזכר קדם שסוים ותחיל מן המלך הקדוש (אחרונים): יא. אם חל ראש השנה בשבת. רוצה לומר, יאמר גם כן בברכת מעין שבע שקביל שבת המלך הקדוש: יב. וכן קשהל וכו'. רוצה לומר, גם כן דאינו חותם בשל יום הכפורים רק בשל שבת, וככל יום טוב שקל להיות בשבת שאינו מזכיר בה של יום טוב, וככ"ל בסימן רסח סיפ"ו ט, עין שם: יג. בכריעה. לפי שאנו תלויים בדיון, לפיכך יכון להתפלל באימה וביראה. והנה מלשון זה משמע שאר כריעה המזכיר בכתוב אצל דניאל דהוה ברוך על ברכוהו, וכן בשלמה כתיב, קם גרפ"ע על ברכיו וגו', אבל אין נוהגין כן, אלא יתפלל בכריעה ראשו עם מרצע בלבד (אחרונים): יד. לזקף בסוף. פרוש, קדם שיאמר ברוך אתה,

והוא הדין "אם לא אמר וכתב ובספר נמי דינא הכי (טור): ו. "אומר בתפלה ותתן לנו את יום הזכרון

שער היצוין

ו. שצרי תשובה בשם משה יהודא: ז. מגן אברהם והגר"א ושאר אחרונים: ח. פוסקים: ט. ר"א ושאר פוסקים: י. פרי מגדים ושאר אחרונים:

לוח עמוד היומי: יום ד כא תמוז תשעו * יום ה כח תמוז תשפא * יום ו ד תמוז תשפו * שבי"ט טוין תשצא * יום א יד אייר תשצו * יום ב כא ניסן תתא

באר הגדה נה.

הלכות ראש השנה סימן תקפב תקפג

ח טור בשם רב שר שלום והראש"ש סמך ראש השנה וכן כתב במסכת ספרים פרק י"ט ט"ו שם בשם רב האי י' שם בשם ר"י מגרמזא ומנהג אשכנז וספרד. ב פסוק חופות סוף ראש השנה.

הזה "ואינו מזכיר ראש חדש: ז. "אם חל בחל" וכו' אומר יום תרועה מקרא קדש, ואם חל ב"בשבת אומר זכרון תרועה: ח. "אינו אומר מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון וכן אינו אומר והשיאנו. ובתפלת מוסף "אינו אומר ואין אנו יכולין לעלות ולראות לפניך אלא ואין אנו יכולים לעשות חובותינו לפניך, " (והזמתינו ודברך אמת וכו') (טור): ט. "אף על פי שכל ימות השנה מתפללים בלחש, בראש השנה היום הכפורים נוהגין לומר "בכול רם, ולהטעות לא חשינן כיון שמצויים בידם מחזורים: הגה ונהגין שכל אחד אומר לחברו "לשנה טובה כ"ה תכתב (טור):

תקפג דברים שנוהגים לאכל בליל ראש השנה. ובו ב' סעיפים:

א. "יהא אדם רגיל לאכל בראש השנה ורביא דהינו תלתן, פרחי, סלקא, תמרי, קרא. * וכשיאכל ורביא ביאמר "יהי רצון שירבו זכיותינו, פרחי, ופרחו שנאינו, סלקא, יסתלקו אויבנו, תמרי, תמנו שנאינו, קרא, יקרע גזר דיננו ויקראו לפניך זכיותינו: הגה ויש נוהגין לאכל *⁶ תפוח מתוך

א מירא דאבי כריתות 1 ע"א והריות יב. ב מרדכי רש ראש השנה כמנהג רב האי.

שערי תשובה

ראה מדברי הש"ס כמה פעמים, ועין בבנין אריאל בפרשת קרח כל העדה כלם קודשים וכו', עין שם, ועין בס"ז לעיל סימן שפ וכן ב"ש שכתב, ויש ראה לזה לעיל, חסר בדפוס מבוא סימן שפ וכמו שכתב ביד אפרים: * אומר. ועין בפר תרש, אם אמר בחל זכרון תרועה אינו חוזר, ואפלו בשבת אם אמר יום תרועה אינו חוזר כיון דבית דין קבוע וסמוך בארץ ישראל חוקעין אי נמי כו', ועין לקמן סימן תקפא בבבבקה דשמע קול תרועת כו': * בשבת. עין באר היטב. ומה שכתב אכל בשאר מקומות כו' נמשך אחר מה שכתב לפנינו כמגן אברהם, והוא טעות סופר וצריך לומר כמו שכתבתי ביד אפרים, אכל ביום הכפורים שחל בשבת כו', עין שם: * רם. ועין במחזיק ברכה דלפי טעם הזהיר והארי"י ז"ל שאסור בחל כל שכן שצריך להזהר בראש השנה ויום הכפורים דדינא יתיב, עין שם, ועין מה שכתבתי ביד אפרים לעיל סימן קא וקם כתבתי דאם אינו יכול לבנו בענין אחר שרי. ועין בשלמי הגיגה שכתב בשם ספר בית דוד סימן שטא ושעה דמה שנוהגין הצבור לומר כל החזן של צמידה

באר היטב

ה. אומר. אפלו בליקא בקדוש: ו. בשבת. ואומר אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו קדשנו, אבל בשאר מקומות אין אומרים רצה במנוחתנו, לבוש: ז. ודברך. בין בהפטרה בין בקדוש: ח. רם. אבל לא יגביה קולו מאד, עין של"ה: ט. לשנה. כתב לבוש, שביים ראשון אחר התפלה אין לומר לשנה טובה תכתב. ויש להחזיק חסדו לדברי. והמגן אברהם כתב דיכול לאמרו עד אחר חצות, עין שם. ויש"ו כתב ויש לאמרו בליל שני גם כן דתא ביום שני אומרים זמן משעם שעקר מיום שני לפעמים, עין שם. ויש לומר תכתב ותחתם, מפיל צנקה: א. תפוח. ומבשר בודא פרי העץ אף שאוכלין אחר המוציא. ויש נוהגין לטבל המוציא בדבש. ועין מגן אברהם:

ומוסף עם השליח צבור, אף על גב דנחבאר סימן קכד שצריכים הצבור לשחק כו', יש לומר שאין אסור אלא בכל השנה, אבל הכא כיון דכל יומא לא עבדי ותשמת עבדי לית לן בה, אבל מה שנוהגים לקרוא קול יותר מן השליח צבור ודאי אינו נהגן וראו לנו בזה, עין שם, ובמדינתנו לא ראינו מנהג זה רק הצבור שחוקים ושומעים לדברי השליח צבור, אך בפקוקי מלכות וזכונות ושופרות יש אומרים עם השליח צבור בלחש, ואף שמזכיר גם כן שמות הקדושים כיון שהם פסוקי מנ"ח הוא כקורא בתורה, וכן כתב הש"י סימן תרכא סוף קטן ג, ועין בס"ח לעיל סימן רטו, וכן כתב הר"י לענין אמירת אוהילת שאומרים הצבור עם השליח צבור מחר ודלא כקצור של"ה. עין שם, אך יש לומר בלחש שלא יבטל השליח צבור מתפלתו, וגם יזהר כשיצא לומר עם השליח צבור גם משאר נסח התפלה כדי לבנו בהתעוררות תפלה ותחנונים, מפל מקום לא יזכיר שום שם, וכשתחיל השליח צבור לומר אלהינו ואלהי אבותינו מלך כו' יתחיל הוא מתכתב מלך וגם בשאר תפסח ודלג כשכאב להזכרת שם, ואפשר שגם זה יכול לומר דרך בקשה כמו שאומרים בחתירות פרשת עקרה דרך תפלה ותחנונים, ומכל מקום על כל פנים יזהר לא לסיים הברכה, וגם אין לעשות כן כי אם כשמרגיש בפניו שיתעורר על ידי זה לבנו לאבוי שבשמים:

והוא גריל ש"ו. ועין באלהי רבה ומחזיק ברכה שגם בליל שני דראש השנה יעשה כן:

משנה ברורה

ו יח. ואינו מזכיר ראש חדש. דכשואמרים יום הזכרון * קאי נמי אראש חדש דקרי זכרון, דכתבי ובמוצריכם ובקראשי חדשיכם וגו' והיה לכם לזכרון:

ט כד. בקול רם. מפני שעל ידי זה יוכלו להתפלל יותר בכונה, ומפיל מקום לא יגביה קולו יותר מדאי: כה. תכתב. ולנקה יאמר "תכתבי ביודי. המגן אברהם מצדד ויש לומר גם כן ותחתם, והגרי"א בכאורו מסכים לדעת העשירה מאמרות דאין לומר ותחתם, ועין כמגן אברהם דיכולין לומר לשנה טובה תכתב עד חצות היום, ועין ב"ש"ו דמוכח מנה דיום שני כיום ראשון דמי לזה, ויכולין לומר גם בליל שני לשנה טובה תכתב, ובאלהי רבה חולק על זה:

ז יט. אומר יום תרועה וכו'. ואפלו "בתפלת הלילה או בקדוש, אף על גב שאין חוקעין בליקא, מפל מקום היום הוא יום של תרועה, דלמחר בודאי יתקעו. וכתבו האחרונים, דבדריעבד אם אמר בחל זכרון תרועה וסיים הברכה אינו חוזר ודקא בתורה כתיב זכרון תרועה, אף על גב דמדאורתא תקיעה שריא בשבת, והוא הדין בשבת אם אמר יום תרועה גם כן אינו חוזר: כ. בשבת אומר וכו'. ואומר אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו קדשנו וכו', אבל ביום הכפורים שחל בשבת אין אומרים רצה במנוחתנו, כיון שהוא יום ענוי ואינו מנוחה גמורה [לבוש ושאר אחרונים]:

א. וכשיאכל ורביא וכו'. והוא הדין * מה שנקרא בלשונות אחרים לשון רביה יאכל, כל מדינה ומדינה כלשונה: ב. יהי רצון. מלפניך ד' אלהינו ואלהי אבותינו שירבו זכיותינו. וכתב אלהי רבה בשם ש"ס, יתעורר אדם בתשובה כשיאמר יהי רצון ויתפלל על זה בלב שלם: ג. תפוח מתוך בדיבש. והתפתח ז' עקר, ומבשר עזיו ופוסר דרבש, ואף שאוכל התפוח אחר ברכת המוציא מפל מקום צריך לברך עליו. ויש נוהגין לטבל המוציא בדבש:

ח כא. אינו אומר מועדים לשמחה וכו'. רוצה לומר, דלא כמאיו דעות שהזכרו בס' בקראת להו שיש לאמרו: כב. אינו אומר ואין אנו יכולים לעלות ולראות. דקא אפלו בזמן המקדש לא היה המצות עשה להראות וכו' אם בשלשה רגלים:

שער הגיון

א. י. אחרונים: ז. יב. בית דוד ושאר פוסקים: ט. יג. אחרונים: יד. פרי מגדים:

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

דרף קלב ע"א תשמ"ה

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

דרף קלב ע"א תשמו

דאורייתא. אמר רבי אבא הא דענא דבבל אתר דמר אזיל, קדשא בריה דהוא משדר ליה מלאכין טסין בגדפין לאשתעשעא ביה.

עד דהוו אזלי, סליק רבי שמעון עינוי, וקמא בר נש דההו רהיט ואזיל. יתבו רבי שמעון ורבי אבא. פד מטא גביהו, אמר ליה רבי שמעון מאן אנת. אמר ליה יודאי אנא ומקפוטסקא קאתינא ואנא אזילנא אטיטריה דבר יוחאי דאתמנון חכרנא במלין ידיען ושרוני גביה. אמר ליה אימא ברי. אמר ליה אנת בר יוחאי. אמר ליה אנא בר יוחאי.

אמר ליה הא אוקימנא דלא יפסיק בר נש בעלותיה ביניה לבין כותלא כמה דכתיב, (ישעיה לח) ויסב חזקיהו

פניו אל הקיר וגו'. ומאן דצלי אסיר למעבר ארבע אמות סמיד ליה, ואוקמוה להני ארבע אמות לכל סטר בר לקמיה. ואוקמוה דלא יצלי בר נש אחורי רביה וכו' ואתמנון בכל הגי מילי.

פתח ואמר, (תהלים לו) שמעה תפילתי יי ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש. מאי טעמא שמעה ולא שמע, באתר חד כתיב שמע יי וחנוני וגו', ובאתר אחרא שמעה. אלא ככל אתר לזמנין שמע לדכורא ולזמנין שמעה לנוקבא. שמעה כמה דאת אמר, (תהלים יז) שמעה יי צדק וגו'. שמע כמה דאת אמר, (תהלים ל) שמע יי וחנוני. (משלי א) שמע בני. (דברים כז) הסבת ושמע.

והכא שמעה תפילתי יי, בגין דהאי

תרגום לשון הזוהר

הנה דעתי בשכל מקום שמר הולך, הקדוש ברוך הוא שולח לו מלאכים טסים בכנפים להשתעשע בו.

בעודם הולכים, הרים רבי שמעון את עינוי, וראה איש שהיה רץ והולך. לשבו רבי שמעון ורבי אבא. כשהגיע אליהם, אמר לו רבי שמעון, מי אתה? אמר לו, אני יהודי, ובאתי מקפוטסקא, ואני הלכתי לסתרו [למלא] של בר יוחאי, שנמנו החברים בדברים ידועים ושלחנוו אליו. אמר לו, אמר בני. אמר לו, אתה בר יוחאי? אמר לו, אני בר יוחאי.

אמר לו, הרי אמרנו שלא יפסיק אדם בתפלתו בינו לבין הכתל, ככתוב (ישעיה לח) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר וגו'. ומי שתפלתו, אסור לעבר ארבע אמות סמוך לו, ובארו לארבע האמות

דרגא דמקבלא כל צלותין דעלמא. והא תנינן דעבדא מזייהו עטרה ושני לה ברישא דצדיק חי עולמים דכתיב, (משלי י) ברכות לראש צדיק. ועל דא שמעה תפילתי יי.

שמעה תפילתי יי דא צלותא די בלחש. ושועתי האזינה דא צלותא דארים בר נש קליה בעקתיה כמא דאת אמר, (שמות ב) ותעל שועתם אל האלהים. ומהו שועתם, אלא דבעלותיה ארים קליה ונקיף עינוי לעילא כמה דאת אמר, (ישעיה כב) ושוע אל הדר. וצלותא דא (דרף קלב ע"ב) מתבר תרעין ודפיק (ס"א ודחיק) לון לאעלא צלותיה. אל דמעתי אל תחרש דא, אעיל קמי מלפא ולית תרעא דקאים קמיה, ולעולם לא אהדרו דמעין בריקניא.

תו הא כתיב הכא תלת דרגין,

תרגום לשון הזוהר

תפלות הן - אחת מישב ואחת מעמד, והן אחת כנגד שתי דרגות - תפלה של יד ותפלה של ראש. כלפי יום ולילה, והכל אחר. אף כאן תפלה מישב כלפי תפלה של יד, לתקן אותה כמו [כפי] שמתקן את הכלה ומקשט אותה להכניסה לחפה, כך גם מקשטים אותה בסוד המרובב ומתוקניה, יוצר משרתים ואשר משרתיו והאופנים וחיות הקדש וכו'.

ועל זה תפלה מישב. כיון שנכנסת למלך העליון והוא בא לקבל אותה, אז אנו עומדים לפני המלך העליון, שהרי אז נהיה הנכר מתחבר עם הנקבה, ומשום כך לא יפסיק בין אגלה לתפלה [ואגלה ותפלה הן שתי דרגות, כסוד של צדיק וצדיק, יסר רחל].

פרשת ויהי חיי שרה ספר הזוהר

עלאה, דהא כדין (דנא) דכורא אתחבר בנוקבא, ובגין כך לא יפסיק בין גאולה לתפלה (גאולה תפלה תרו דרגין אינו. רמ דדיק וצוק יסוף ורתי).

ובגין דבר נש קאים קמי מלכא עלאה נטל ארבע אמות לצלותיה ואוקמוה דבשיעורא (ד"א בשיעורא) דסורטא דיוצר כלא. וכל מה דאתי כסורא דדכורא כעי ליה לאיניש למקים בקיומיה ואודקף (ס"א וודקף) כגוונא דא כד איהו כרע, כרע בכורו, וכד איהו זקוף, זקוף בשם, בגין לאחזאה שבחא דדכורא על נוקבא.

ותא חזי דהא אוקמוה לא יצלי בר נש אחורי רביה ואמרו כמה דכתיב, (דברים י) את יי אלקיך תירא. את לאכללא דכעי למדחל מרביה כמורא דשכינתא, ודחילו דתלמיד, רביה איהו. בגין כך בשעתא

פרשת ויהי חיי שרה ספר הזוהר

דצלותא לא ישוי ההוא מורא לקמיה, (ד"א ליג לצלותא) אלא מורא דקדשא בריה הוא בלחודוי ולא מורא אחרא.

ותא חזי צלותא דמנחה אתקין ליה יצחק. ודאי כמה דאתקין אברהם צלותא דצפרא לקבל ההוא דרגא דאתדבק ביה. וכן (ד"א ק) יצחק אתקין צלותא דמנחה לקבל ההוא דרגא דאתדבק ביה. ועל דא צלותא דמנחה מכי נטי שמשא לנחתא בדרגוי לסטר מערב.

דהא עד לא נטה שמשא לצד מערב אקרי יום מצפרא עד ההוא זמנא דכתיב, (תהלים כב) חסד אל כל היום. ואי תימא עד חשכה, תא חזי, דכתיב (דברים י) אוי נא לנו פי פנה היום פי ינטו צללי ערב. פי פנה היום לקבל צלותא דצפרא דכתיב חסד אל כל היום, דהא כדין שמשא

פרשת ויהי חיי שרה ספר הזוהר

איהו לסטר מזרח, פינן דנטה שמשא ונחתא לסטר מערב, הא כדין איהו זמן צלותא דמנחה וכבר פנה היום ואתו צללי ערב ואתער דינא קשיא בעלמא.

ופנה היום דאיהו דרגא דחס"ד, ונטו צללי ערב דאינו דרגא דדינא קשיא, וכדין אתחבר בי מקדשא ואתוקד היכלא. ועל דא תנינן דיהא בר נש זהיר בצלותא דמנחה דאיהו זמנא דדינא קשיא שרייא בעלמא. יעקב אתקין צלותא דערבית דהא איהו אתקין לה וזן לה בכל מה דאצטרוי, ודאי וא"ו אתקין לה"א, וה"א אתונת מן וא"ו דלית לה נהורא מגרמה כלל.

ובגין כך תפלת ערבית רשות דהא אתפלילת בצלותא דיומא בגין לאתנהרא, והשתא לאו זמנא איהו ואוקימנא לה דהא לא אתגליא

פרשת ויהי חיי שרה ספר הזוהר

נהורא דיממא דנהיר לה, ואיהי שלטא בחושכא עד זמנא דפלגות ליליא דאשמשע קדשא בריה הוא עם צדיקנא כגנתא דעדן, וכדין איהו זמנא לאשמשעא בר נש (ס"א ולמלעי) באורייתא כמה דאתמר.

תא חזי, דוד אתא ואמר אלין תלת זמנין דצלותי דכתיב, (תהלים נח) ערב ובקר וצהריים הא תלתא, ואיהו לא צלי אלא תרי מנייהו, דכתיב אשיחה ואהמה, ולא יתיר. דא לצלותא דצפרא ודא לצלותא דמנחה, בגין כך אשיחה ודא אהמה דייקא. בצפרא דאיהו שעמא דחסד סגי ליה בחסד באשיחה, ובמנחה דהוא שעמא דדינא קשיא כעי המייה ובגין כך ואהמה. ולכתר פד אתפליג ליליא הנה קם בשירין ותושבתן דקא (דף קלב ע"א) ?אות דכתיב, (תהלים ס"ב) ובליילה שירה עמי והא אתמר.

תרגום לשון הזוהר

ומשום שאדם עומד לפני המלך העליון, נוטל ארבע אמות לתפלתו, והקיימה שבשעור (ד"א בשעור) הסרט חבל של יוצר כל. וכל מה שבא בצד הנוכח, צריך לאדם לעמוד בקיומו ומודקף (ס"א וודקף). כמו כן כשוא כורע, כורע בכורו. וכשהוא זוקף, זוקף בשם, כדי להראות את שבה הזכר על הנקבה.

ובא וראה, שהרי אמרנו אל יתפלל אדם אחורי רבו, ונתבאר, ככתוב (דברים י) את ה' אלקיך תירא. את – לכלל שצריך לירא מרבו כמורא השכינה, ויראת תלמיד הוא רבו. משום כך בשעת התפלה לא ישים אותו המורא לפניו (ד"א לתפלה), אלא את מורא הקדוש ברוך הוא לבדו

תרגום לשון הזוהר

מזרח. כיון שנטה השמש וירד לצד מערב, הרי אז הוא זמן תפלת המנחה, וכבר פנה היום ובאו צללי ערב והתעורר הדין הקשה בעולם.

ופנה היום שהיא הדרגה של חסד, ונטו צללי ערב שהם הדרגה של הדין הקשה, ואז נחרב בית המקדש ונשרף היכל. ועל כן שנינו שיהיה אדם זהיר בתפלת המנחה, שהוא הזמן ששרוי הדין הקשה בעולם. יעקב תקן תפלת ערבית, שהיה הוא תקן אותה וזן אותה בכל מה שצריך, ודאי שא"ו תקן את ה"א, וה"א נוגזית מוא"ו, שאין לה אור משל עצמה כלל.

ומשום כך תפלת ערבית רשות, שהרי נכללת בתפלת היום כדי שתהיה מאירה, וכעת לא זה

הזמן. ובארנו אותה, שהרי לא התגלה אור היום שאיר לה, והיא שולטת בחשכה עד זמן תפלת הלילה, כשהקדוש ברוך הוא משתעשע עם הצדיקים בגן העדן, ואז הזמן שהאדם ישתעשע (ולליל) בתורה, כמו שנתבאר.

בא ראה, דוד בא ואמר שלשת זמני התפלות הללו, שכתוב (תהלים נח) ערב ובקר וצהריים, הנה שלשה. והוא לא התפלל אלא שנים מהם, שכתוב אשיחה ואהמה, ולא יתיר. זה לתפלת הבקר – וזה לתפלת המנחה. משום כך דיק אשיחה ואהמה. בבקר, שהיא שעת החסד, מספיק לו בחסד באשיחה. ובמנחה, שהיא שעת הדין הקשה, צריך המייה, ומשום כך ואהמה.

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

תשמט (דף קלג ע"א)

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

תשנ (דף קלג ע"א)

קם רבי שמעון ואזלו. אזל ההוא בר נש ביהדיה עד סבריה. עד דהווי אזלו, אמר רבי שמעון תא חזי, תפלות כנגד תמידין תקנום רבנן דאנשי כנסת הגדולה, בגין דאשפקין תרי דכתיבי, (בבביר כח) את הכבש אחד תעשה כפקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים. ואינון מתקרבין כהני תרי זמני דיומא דאינון זמנין לצלותא.

לאו אינון אלא לחברא ליעקב בעדיה, פנין דאתחברו דא קדא אגן לא צריכין תמיר, דכינן דאתיהיבת אתתא בין תרין דרועין ואתחברת בגופא לא אצטרודי תמיר, ועל דא אגן בעינן לאתערא תרין דרועין בגין דאתיהיבת בינייהו, פנין דאיהי בינייהו, גופא ואתתא מלייהו בלחישו דלא לאדפרא.

אמר ההוא גברא הא בקדמיתא אבות תקנום להני צלותי, ומה דאתקינו אברהם ויעקב הוא עקרא, ומה דאתקין יעקב דאיהו שבקחא דאבקה אמאי איהו רשות ולא עקרא כהני.

ורבגין כף יעקב משמש במרום תנינן. מאי במרום כמה דאת אמר, (תהלים צג) ואתה מרום לעולם יי. וכלא איהו רזא לידעי מדין. אתו רבי אבא ויהוא יודאי ונשקו ידוי. אמר רבי אבא עד יומא דין לא קאימנא במלה דא בר השתא. זכאה חולקי זכאינא למשמע ליה:

אמר רבי שמעון הא אתמר. אכל תא חזי, הגי תרי זמני דתרי צלותי

תרגום לשון הוהר

אחר כך כשנחלק הלילה, היה קם לשיירות ותשבחות כראוי, שכתוב (תהלים צג) ובלילה שירה עמי, ויהי נתבאר.

אמר רבי שמעון, הרי נתבאר, אבל בא ראה, שני הזמנים הללו של שתי התפלות אינם אלא לתבר את יעקב לגורלו. כיון שהתחברו לו עם זה, איננו צריכים יותר. שבינן שנתנה האשה בין שתי הזרועות ומתחברת בגוף, לא צריך יותר, ועל כן אנו צריכים לעורר שתי הזרועות בגלל שנתנה ביניהם. כיון שהיא ביניהם, הגוף והאשה, אז דבריהם בלחש שלא לתקיר.

קם רבי שמעון וקהלו. תהא אותו האיש עמו עד סבריה. בעודם הולכים, אמר רבי שמעון, בא ראה, תפלות כנגד תמידין תקנום החכמים של אנשי כנסת הגדולה, משום שנומצאות שמים, שכתוב (בבביר כח) את הכבש אחד תעשה בפקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים, והם נקרבים בשני הזמנים הללו של היום, שהם זמני התפלה.

ומשום כך, יעקב משמש במרום שנינו. מה זה במרום? כמו שנאמר (תהלים צג) ואתה מרום לעולם ה'. והכל הוא סוד לידועי הדין. באו רבי אבא ויהודאי ההוא ונשקו את ידו. אמר רבי אבא, עד היום היה לא למדתי בדבר הזה, רק עכשו. אשרי חלקי שכתיתי לבישמע אותו.

אמר אותו האיש, הרי בתחלה האבות תקנו את התפלות הללו, ומה שתקנו אברהם ויעקב הוא העקר. ומה שתקן יעקב שהוא המשבח של האבות, למה היא רשות ולא עקר כמו אלוי?

ויבאנה יצחק האהלה שרה אמו. אמר רבי יוסי,

אמר רבי יוסי האי קרא קשיא. האהלה. לאהל שרה אמו מיכעי ליה, מאי האהלה. דאהדרת תפן שכינתא, בגין דכל זמנא דשרה קיימא בעלמא שכינתא לא אעדי מינה, ושרגא הוה דליקת מערב שבת לערב שבת ויהו נהיר כל אינון יומי דשפתא, בטר דמיתת, פקתה ההיא שרגא. פנין דאתת רבקה אהדרת שכינתא ושרגא אדליקת. שרה אמו, דדמנא לשרה בכל עובדיהא.

רבי יהודה אמר כמה דדיוקניה דיעקב הוה כדיוקניה דאברהם, וכל מאן דחמי ליעקב אמר דא אברהם, ודאי אברהם הוליד את יצחק, הכי נמי רבקה דיוקנה ממש הוה דיוקנא דשרה, ובגין כף שרה אמו ודאי.

תרגום לשון הוהר

הפסוק הנה קשה. האהלה? היה צריך להיות לאהל שרה אמו מה זה האהלה? שחורה לשם השכינה. משום שכל זמן ששרה היתה קצת בעולם, לא ווה ממנה השכינה, ונר היה דולק מערב שבת לערב שבת והיה מאיר את כל אותם ימות השבוע. אחר שמתה, כבה אותו נר. כיון שבאה רבקה, חדרה השכינה והדליקה את הנר. שרה אמו – שדמתה לשרה בכל מעשיה.

רבי יהודה אמר, כמו שדמותו של יצחק היתה כדמותו של אברהם, וכל מי שראה את יצחק אמר זה ודאי אברהם שהוליד את יצחק – כך גם דמותה של רבקה ממש היתה כדמותה של שרה, ומשום כך שרה אמו ודאי.

אמר רבי אלעזר, בכל כך זה, אבל בא ראה, והו

אמר רבי אלעזר בכלא הכי הוא, אבל תא חזי, רזא איהו דאף על גב דשרה מיתת, דיוקנה לא אעדי מן ביתא, ולא אתחזי תפן מיימא דמיתת עד דאתת רבקה, פנין דעאלת רבקה אתחזיאת דיוקנא דשרה, דכתיב ויביאה יצחק האהלה וגו' מיד שרה אמו אתחזיאת תפן, ולא הוה חמי לה בר יצחק בלחודוי כד אעיל תפן, ועל דא וינחם יצחק אחרי אמו (ס"א מאי אחרי אמו, אחרי) דאמו אתחזיאת ואודמנא בביתא, ועל דא לא כתיב אחרי מיתת אמו, אלא אחרי אמו.

רבי שמעון אמר מאי שנא דכתיב ביה ביעקב ויחך את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה. פנין דאמר ותהי לו לאשה לא ידענא דהוא רחיס לה,

סוד. שאף על גב ששרה מתה, דמותה לא ווה מן הבית, ולא נראתה שם מיום שמתה עד שבאה רבקה. פנין שבכנסת רבקה, נראתה דמותה של שרה, שכתוב ויבאה יצחק האהלה וגו'. מיד שרה אמו נראתה שם, ולא היה רואה, רק יצחק לבדו כשנכנס לשם, ועל כן וינחם יצחק אחרי אמו. (ס"א מה זה אחרי אמו? אחרי) שאמו נראתה והדמנה בבית, ועל כן לא כתוב אחרי מיתת אמו, אלא אחרי אמו.

רבי שמעון אמר, מה שונה שכתוב ביעקב, ויחך את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה? פנין שאמר ותהי לו לאשה, לא ידענו שהוא אהב אותה? שהרי כל בני העולם אוהבים את נשותיהם. מה שונה ביעקב שכתוב בו ויאהבה?

פרשת ויהי חיי שרה **ספר הזוהר**

תשנא (דף קל"ג ע"א)

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

תשנב (דף קל"ג ע"ב)

דָּהָא כּל גְּנֵי עֲלְמָא רַחֲמֵי לְנִשְׁיֵיהּוּ. מַאי שְׁנָא בְּיַצְחָק דְּכְתִיב בֵּיהּ וַיֵּאָהֱבָהּ.

אֵלָּא וְדַאי אַתְּעֵרוּתָא דְרַחֲמֵי וְדְכוּרָא לְגַבֵּי אַתְמָא לֹא אִיהוּ אֵלָּא שְׁמַאֲלָא דְכְתִיב, (שיר השירים ב) שְׁמַאֲלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי. וְחֻשְׁףֵי וְלִילָה כְּחַד אֵינּוּן, וְשְׁמַאֲלָא אַתְעֵר רַחֲמֵי וְתִדִיר לְגַבֵּי נּוֹקְבָא וְאַחִיד בֵּהּ, וְעַל דָּא אַף עַל גַּב דְּאַבְרָהָם (ס"א ט"ח) רַחִים לֵהּ לְשֵׁרָה לֹא כְתִיב בֵּיהּ וַיֵּאָהֱבָהּ אֵלָּא בְּיַצְחָק. וְאִי תִימָא וַיֵּאָהֱבַּ יַעֲקֹב אֶת רַחֵל, סֵטְרָא דְיַצְחָק דְהָוָה בֵּיהּ קַעֲבִיד לֵיהּ.

תָּא חֲזִי, אַבְרָהָם פּוֹד חֲמָא לְשֵׁרָה (ס"א ל"ב) הָוָה מְחַבֵּק לָהּ וְלֹא יִתִיר, אֲבָל יַצְחָק דְאִיהוּ בְעַלְהּ אַחִיד בֵּיהּ וְשׁוּי דְרוּעֵיהּ תַּחוּת רִישָׁהּ דְכְתִיב

שְׁמַאֲלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי וַיִּמְנוּ תַחֲבַקְנִי. לְבַתְּרָא אַתָּא יַעֲקֹב וְשִׁמְשׁ עָרְסָא וְאוֹלִיד תִּירִסֵר שְׁבִטִין כְּלָא כְּדָקָא יֵאוּת.

וְתָא חֲזִי אַבְרָהָם בְּלַהוּ בְרִזָּא כְּדָא (דף קל"ג ע"ב) אֲזָלוּ. וְכַלְהוּ שְׁמִישׁוֹ בְּאַרְבַּע נְשִׁין כָּל חַד מְנַיְהוּ, אַבְרָהָם בְּאַרְבַּע שָׂרָה וְהֶגֶר וְתִרִי פְלִגְשִׁים. דְכְתִיב וְלִבְנֵי הַפְּלִגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם, פְּלִגְשִׁים תִּרִי הָא אַרְבַּע.

יַצְחָק בְּרִזָּא דְאַרְבַּע דִּסְטִירוֹ דְרַבְקָה, דְכְתִיב וַיִּקַּח אֶת רַבְקָה חַד. וְתַהִי לוֹ לְאִשָּׁה תִרִי. וַיֵּאָהֱבָהּ תַלַּת. וַיִּנְחַם יַצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ הָא אַרְבַּע. לְקַבֵּל דָּא הָוֹ לְיַעֲקֹב אַרְבַּע נְשִׁין. וְכַלָּא בְרִזָּא כְּדָא.

רַבִּי חֲזִיָּא אֲמַר אַבְרָהָם וַיַּצְחָק

תרגום לשון הווהר

שְׁמִישׁוֹ וְדַאי הַתְעוּרְרוֹת שֶׁל הָאֵהֱבָה שֶׁל הַזְכָּר לְאִשָּׁה אֵינָה אֵלָּא בְּשִׁמְאֵל, שְׁכָתוּב (שיר א) שְׁמַאֲלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי. וְחֻשְׁפֵי וְלִילָה הֵם חַד, וְהַשְׁמַאֲלֵי מַעוֹרֵר תְּמִיד אֵהֱבָה לְנִקְבָה וְאוֹחוֹ בֵּהּ. וְעַל כֵּן, אַף עַל גַּב שְׂאֵבְרָהֶם (ס"א ט"ח) אוֹהֵב אֶת שָׂרָה, לֹא כְתוּב בּוֹ וַיֵּאָהֱבָהּ, אֵלָּא בְּיַצְחָק. וְאִם תֹּאמְרוּ וַיֵּאָהֱבַּ יַעֲקֹב אֶת רַחֵל - הַצַּד שֶׁל יַצְחָק שְׁהִיָּה בּוֹ עֵשָׂה לוֹ.

בָּא רָאָה, כְּשֶׁאַבְרָהָם רָאָה אֶת שָׂרָה (ס"א א) אֶת רַבְקָתָהּ, הָיָה מְחַבֵּק אוֹתָהּ וְלֹא יוֹתֵר. אֲבָל יַצְחָק שְׁהוּא בְעַלְהּ, אַחֵז בֶּהּ וְשׂוֹד אֶת יְרוּעֵי תַחַת רֵאשִׁיהּ, שְׁכָתוּב שְׁמַאֲלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי וַיִּמְנוּ תַחֲבַקְנִי. אַחֵר כִּף בָּא יַעֲקֹב וְשִׁמְשׁ מִסְתוֹ, וְהוֹלִיד שְׁנַיִם עֵשׂוֹ שְׁבִטִים, כְּלָם כְּרָאוּי.

וּבֹא וְרָאָה, כִּל הָאֲבוֹת הִלְכוּ בְּסוֹד אַחַד, וְכָלָם הָיָה מְחַבֵּק אוֹתָהּ וְלֹא יוֹתֵר. אֲבָל יַצְחָק שְׁהוּא בְעַלְהּ, אַחֵז בֶּהּ וְשׂוֹד אֶת יְרוּעֵי תַחַת רֵאשִׁיהּ, שְׁכָתוּב שְׁמַאֲלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי וַיִּמְנוּ תַחֲבַקְנִי. אַחֵר כִּף בָּא יַעֲקֹב וְשִׁמְשׁ מִסְתוֹ, וְהוֹלִיד שְׁנַיִם עֵשׂוֹ שְׁבִטִים, כְּלָם כְּרָאוּי.

שְׁמִישׁוֹ כָּל חַד בְּאַתְמָא כְּדָא בְרִזָּא דְקוֹדְשָׁא. אַבְרָהָם בְּשָׂרָה, יַצְחָק בְּרַבְקָה, וְלִקְבֵל תְּרוּוּיְהוּ הָוִי אַרְבַּע נְשִׁין לְיַעֲקֹב בְּתִרִין חוֹלְקִין. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֲמַר סְלִיקוּ מַלְיָן לְאַתְרֵיהּוּ. דְהָא כְּלָא בְרִזָּא קְדִישָׁא אַתְעַבַּד וְכַלָּא בְרִזָּא כְּדָא:

וַיּוֹסֶף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשִׁמָּה קְטוּרָה. קְטוּרָה דָּא הִיא הֶגֶר. דְהָא תִנְיִן בְּתֵר דְאַתְפָּרְשָׁא הֶגֶר מְנַיָּה דְאַבְרָהָם וְטַעַת בְּתֵר גְּלוּלֵי דְאַבּוּהָ, לְבַתְּרָא אַתְקַשְׂרָא כְּעוֹבְדִין דְכַשְׂרֹן, וּבְגִין כִּף אִשְׁתַּנִּי שְׁמָה וְאַקְרִי קְטוּרָה כְּעוֹבְדִין דְכַשְׂרֹן, וְשִׁדְר אַבְרָהָם וְנִסְכָּה לֵיהּ לְאַנְתּוֹ. מִכָּאֵן דְשִׁנּוּי שְׁמָא מְכַפֵּר חוֹבִין, וְעַל דָּא אִשְׁתַּנִּי שְׁמָה.

וַיּוֹסֶף אַבְרָהָם, מַאי וַיּוֹסֶף, אִי תִימָא דְעַל שָׂרָה אִיהוּ דְאוּסִיף, לֹא אִי חֲכִי. אֵלָּא בְּיוֹמָהּא דְשָׂרָה אֲדוּוּג בְּהִדָּה

תרגום לשון הווהר

זְמַנָּא כְּדָא, וְלְבַתְּרָא תִרִיף לָהּ עַל עַסְקֵי דְשִׁמְעֵאל, וְלְבַתְּרָא וַיּוֹסֶף כְּמַלְקָדְמִין זְמַנָּא אַחֲרָא עַל מַה דְנָסִיב לָהּ בְּקַדְמִיתָא. וְכַפּוּם דְשִׁנּוּי עוֹבְדָהָ חֲכִי נְמִי שְׁנֵי שְׁמָה.

תָּא חֲזִי, דְאֲמַר רַבִּי אֲלַעְזַר וְיִבְיָאָה יַצְחָק הָאֵהֱלָה שָׂרָה אִמּוֹ. דְאַתְגַּלְיָא דְיוֹקְנָא דְשָׂרָה וַיַּצְחָק אַתְנַחֵם אַחֲרֵי דְאַתְגַּלְיָא אִמּוֹ, וְדְיוֹקְנָהָ הָוָה חֲמִי כָּל יוֹמָא. וְאַבְרָהָם אַף עַל גַּב דְאֵינְסִיב לָא עֲאֵל בְּהוּוּא בֵּיתָא וְלֹא אַעִיל לָהּ לְהֵאִי אַתְמָא תַּמָּן, בְּגִין דְשִׁפְחָה לֹא תִירַשׁ גְּבִירְתָּהּ. וּבִאֵהֱלָה דְשָׂרָה לֹא אַתְחֲזִי אַתְמָא אַחֲרָא אֵלָּא רַבְקָה.

וְאַבְרָהָם אַף עַל גַּב דְהָוָה יַדַּע דְדְיוֹקְנָא דְשָׂרָה אַתְגַּלְיָא תַּמָּן, שְׁבַקְיָהּ לְיַצְחָק הוּוּא אֵהֱלָ לְמַחְמִי דְיוֹקְנָא דְאִמֵּיהּ כָּל יוֹמָא. יַצְחָק וְלֹא אַבְרָהָם, הִדָּא הוּא דְכְתִיב וַיִּתֵּן

בָּא רָאָה, שְׁאֲמַר רַבִּי אֲלַעְזַר, וַיְבַאֵה יַצְחָק הָאֵהֱלָה שָׂרָה אִמּוֹ - שְׁהַתְגַּלְתָּה דְמוֹת שָׂרָה, וַיַּצְחָק הַתְנַחֵם אַחֲרֵי שְׁהַתְגַּלְתָּה אִמּוֹ וְאֵת דְמוֹתָהּ הָיָה רוֹאֵה כָּל יוֹם. וְאַבְרָהָם, אַף עַל גַּב שְׁנַשָּׂא, לֹא נִכְנַס לְאוֹתוֹ הַבֵּית, וְלֹא הִכְנִיס אֶת אוֹתָהּ הָאִשָּׁה לְשֵׁם כְּדִי שְׁשִׁפְחָה לֹא תִירַשׁ גְּבִירְתָּהּ. וּבִאֵהֱלָ שָׂרָה לֹא נִרְאֵתָה אִשָּׁה אַחֲרַת, אֵלָּא רַבְקָה. וְאַף עַל גַּב שְׂאֵבְרָהֶם הָיָה יוֹדַע שְׁדְמוּתָהּ שֶׁל שָׂרָה נִגְלָתָה שֵׁם, הַשְׂאִיר לְיַצְחָק אוֹתוֹ הָאֵהֱלָ, לְרְאוּת אֶת הַדְּמוּת שֶׁל אִמּוֹ כְּכֹל יוֹם. יַצְחָק וְלֹא אַבְרָהָם. וְהוּוּ שְׁכָתוּב וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיַצְחָק. אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ דּוֹקָא, זוֹ אוֹתָהּ הַדְּמוּת שֶׁל שָׂרָה בְּאוֹתוֹ הַמְשַׁכֵּן.

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הוזהר

תשנ"ג (דף קל"ג ע"ב)

תשנ"ג

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הוזהר

תשנ"ג (דף קל"ג ע"ב)

תשנ"ג

אברהם את כל אשר לו ליצחק. את כל אשר לו וייקא, דא הווא דיוקנא דשרה בהווא משפנא.

דבר אחר ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, וזא דמהימנותא עלאה לאתדבקא יצחק בדרגא דחולקיה דקדא יאות. תא חזי, הכא אתפליל (ס"א מא באשא) אשא במיא, ודאי אשא נטיל מיא, משמע ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק דא מיא דאתפליל באשא. ובקדמיתא אתפליל כדא אשא במיא. אימתי, בשעתא דקד ליה ליצחק למעבד ביה דינא כדין אתפליל אשא במיא. והשתא אתפלילו מיא באשא, למהוי כלא וזא דמהימנותא עלאה:

ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות. מאי מתנות. אליו סטרי ורגין תפאין דאינון שמהן

דסטרי רוח מסאבא בגין לאשלמא ורגין, ואסתלק יצחק על כלא במהימנותא עלאה דקדא חזי.

בני הפילגשים, אליו הוו בני קטורה פלגש בקדמיתא ופלגש השתא. רבי חייא אמר פלגשים ממש. וישלחם מעל יצחק בנו, דלא לשלטא לנביה דיצחק. בעודנו חי, בעוד דהוה אברהם חי וקיים בעלמא דלא יקטרגון ליה לבתר, ובגין דיתפסן יצחק בסטר דינא קשיא עלאה לאתפקא על בלהו, וכלהו אתפסין קמיה. קדמה אל ארץ קדם, בגין דתמן אינון סטרי חרשי מסאבי.

תא חזי, פתיב (מלכים א ה) ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם. אליו אינון דהוו מבני (אינון) בני פילגשים דאברהם, והא אוקימנא דהא באינון חררי קדם אינון דאולפין חרשין

תרגום לשון הוזהר

להשלים את הדרגות, והתעלה יצחק על הכל באמונה העליונה כראוי.

בני הפילגשים – אלו היו בני קטורה. פילגש בראשונה, ופילגש כעת. רבי חייא אמר, פילגשים ממש. וישלחם מעל יצחק בנו – שלא לשלט אצל יצחק. בעודנו חי – בעוד שאברהם היה חי וקיים בעולם, שלא יתגרו בו אחר כך, וכדי שיצחק יתמן בצד הדין הקשה העליון שיתגבר על כלם וכלם יכנעו לפניו. קדמה אל ארץ קדם – משום ששם הם צדרי הכשפים השמאים.

בא ראה, כתוב (מלכים א ה) ותרב חכמת שלמה

לבני נשא, ומהיחא ארץ קדם נפקו לבן ובעור ובלעם בנו וכלהו חרשי והא אוקמוה.

רבי חזקיה פתח ואמר, (ישעיה כ"ב) מי נתן למשיסה יעקב (דף קל"ד ע"א) וישאל לבוזים הלא יי וגו'. תא חזי, מזמנא דאתחבר בי מקדשא ברבאן לא שריין בעלמא ואתמנעו, פכיכול אתמנעו מעילא ותתא, וכל אינון שאר דרגין תפאין מתפקפי ואזלי ושלטי עליהו דישראל בגין דאינון גרמו בחובייהו.

האי קרא לא אתיישבון מליה דכתיב מי נתן למשיסה יעקב, כיון דאמר מי נתן למשיסה יעקב וישראל, מהו חטאנו לו, חטאו לו מיבעי ליה, ואי אמר חטאנו לו, מאי ולא אבו,

תרגום לשון הוזהר

יעקב וישראל, מה זה חטאנו לוי? היה צריך להיות חטאו לוי ואם אמר חטאנו לו, מהו ולא אבו? ולא אינו צריך להיות!

אלא בשעה שנתחבר המקדש ונשרף ההיכל והעם הגולה, רצתה השכינה להעקר ממקומה וללכת עמהם בגלות. אמרה: אלך בראשונה לראות את ביתי והיכלי, ואפקד את מקומות הכהנים והלוים שהיו עובדים בביתי.

אמר רבי אלעזר, באותה שעה הסתכלה כנסת ישראל למעלה וראתה את בעלה מסתלק ממנה למעלה למעלה. ירדה למטה, נכנסה לבית והסתכלה בכל אותם המקומות, ונשמע קול למעלה למעלה, ונשמע קול למטה. וזו שכתוב (ירמיה לא) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים

(ירמיה לא) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים

פרשת ויהו חי שרה ספר הזהר

תשנה (דף קלד ע"א)

פרשת תולדות

ספר הזהר

תשנו (דף קלד ע"ב)

ככי תמוררים רחל מכפה על בניה וגו' ואוקמתה.

כיוון דעאלת בגלותא אסתפלת בעמא וקמאת דדחקי לון ורמסי לון בגלותא בין רגליהו דשאר עמין, פדין אמרת (ישעיה מב) מי נתן למשיסה יעקב וגו'. ואינון אמרין הלא יי זו חטאנו לו. והיא אמרת ולא אבו בדרכיו הלוד ולא שמעו בתורתו.

ובשעתא דזמין קדשא ברין הוא למפקד על עמיה, כנסת ישראל תיתוב מן גלותא בקדמיתא (אמר ליה קדשא ברין הוא) תיהף לביתא, בגין דבית המקדש יתבני בקדמיתא, ויימא לה קדשא ברין הוא קומי מעפרא. היא תבת ואמרה לאן אתר איהו, ביתאי חרב היכלי אתוקד בנורא.

עד דקדשא ברין הוא יבני בי מקדשא בקדמיתא ויתקין היכלא ויבני קרתא דירושלם, ולבתר יוקים לה מעפרא. הדיא הוא דכתיב (תהלים קמז) בונה ירושלים יי וגו'. בונה ירושלים בקדמיתא ולבתר נדחי ישראל יכנס, ויימא לה (ישעיה ב) התנערי מעפר קומי שבי ירושלים וגו'. ויתפגיש גלותהון דישראל. הדיא הוא דכתיב בונה ירושלים יי, בקדמיתא, ולבתר נדחי ישראל יכנס. וכדין הרופא לשבורי לב ומחפש לעצבותם דא תחיית המתים. וכתיב, (יחזקאל לו) ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו וגו'. ברין יי לעולם אמן ואמן:

(ע"כ פרשת חי שרה).

תרגום לשון הזהר

עד שהקדוש ברין הוא יבנה את בית המקדש בראשונה ויתקין את ההיכל ויבנה את קרית ירושלים, ואחר כך יקים אותה מן העפר. והו שכתוב (תהלים קמז) בונה ירושלים ה' וגו'. בונה ירושלים בראשונה, ואחר כך נדחי ישראל יכנס. ויאמר לה: (ישעיה ב) התנערי מעפר קומי שבי ירושלים וגו'. ויכנס את גליות ישראל. והו שכתוב בונה ירושלים ה' - בראשונה, ואחר כך - נדחי ישראל יכנס. ואו הרופא לשבורי לב ומחפש לעצבותם, זו תחית המתים, וכתיב (יחזקאל לו) ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו וגו'. ברין ה' לעולם אמן ואמן.

פרשת תולדות

ואלה (בראשית כ) תולדות יצחק וגו'. פתח רבי חייא ואמר (תהלים ק) מי ימלא גבורות יי ישמיע כל תהלתו. תא חזי, פד בעא קדשא ברין הוא וסליק ברעותא קמיה למברי עלמא, הנה מסתפל באורייתא, ובכרא ליה, ובכל עובדא ועובדא דכרא קדשא ברין הוא בעלמא הנה מסתפל באורייתא, ובכרא ליה. הדיא הוא דכתיב, (משלי ח) ואהיה אצלו אמון ואהיה (דף קלד ע"ב) ששעשועים יום יום אל תקרי אמון, אלא אמון.

פד בעא למברי אדם אמרה תורה קמיה, אי פר נש יתברי, ולבתר יחטי ואנת תידון ליה, אמאי יהון עובדי ידך למגנא, דהא לא ייכול למספל דינף. אמר ליה קדשא ברין הוא,

תרגום לשון הזהר

פרשת תולדות

ואלה תולדות יצחק וגו'. פתח רבי חייא ואמר, (תהלים ק) מי ימלא גבורות ה' ישמיע כל תהלתו. בא ראה, כשרצה הקדוש ברין הוא ועלה ברצון לפניו לברא את העולם, היה מסתפל בתורה ובנרא אותו, ובכל מעשה ומעשה שברא הקדוש ברין הוא בעולם, היה מסתפל בתורה ובנרא אותו. והו שכתוב (משלי ח) ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום. אל תקרי אמון אלא אמון.

כשרצה לברא אדם, אמרה התורה לפניו: אם האדם יברא ואחר כך יחטא ואתה תידון אותו, למה יהיו מעשי ידך לחנם, שהרי לא יוכל לסבל את דינך? אמר לה הקדוש ברין הוא: הנה תקנתי תשובה טרם שבראתי את העולם. אמר

הא אתקינת תשובה עד לא בראתי עלמא, אמר קדשא ברין הוא לעלמא כשעתא דעבד ליה ובכרא לאדם, אמר ליה, עלמא עלמא, אנת ונימוסף לא קיימין אלא על אורייתא.

ובגין כך בראתי ליה לאדם כך, בגין דיתעסק בה. ואי לאו, הא אגא אהדר לך לתהו ובהו וכלא בגיניה דאדם קיימא, הדיא הוא דכתיב, (ישעיה מה) אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי. ואורייתא קיימא ומכרזא קמיייהו דבני נשא, בגין דיתעסקו וישתדלו בה ולית מאן דירכין אודניה.

תא חזי, כל מאן דאשתדל באורייתא איהו קיים עלמא, וקיים כל עובדא ועובדא על תקונייה פדקא

הקדוש ברין הוא לעולם בשעה שעשה אותו וברא את האדם, אמר לו: עולם, עולם, אתה ותקותיך לא יתקינו אלא על התורה.

ומשום כך בראתי כך את האדם, כדי שיתעסק בה, ואם לא - תריני מחוירך לתהו ובהו, והכל בשביל האדם קים. והו שכתוב (ישעיה מה) אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי. והתורה עומדת ומכריזה לפני בני אדם כדי שיתעסקו וישתדלו בה, ואין מי שירכין אָנוּ.

בא ראה, כל מי שמשתדל בתורה, מקים העולם ומקים כל מעשה ומעשה על תקונו בראוי, ואין לך כל איבר ואיבר באדם שאין כנגדו בריה בעולם. שהרי כמו שאדם נחלק לאיברים, וכלם עומדים דרגות על דרגות מתקנים אלו על אלו וכלם גוף אחד - כך גם

פרשת תולדות

ספר הוהר

תשנז (דף קלד ע"ב)

ואות, ולית לך כל שייפא ושייפא דקנימא ביה כבר נש, דלא הוי לקבליה בריה בעלמא. דהא כמה דבר נש איהו מתפליג שייפין, וכלהו קנימין דרזין על דרגין מתפקנין אלין על אלין וכלהו חד גופא, הכי נמי עלמא, כל אינון בריין פלהו שייפין שייפין, וקנימין אלין על אלין, וכד מתפקנין פלהו, הא (תד) גופא ממש.

וכלא כגונא דאורייתא, דהא אורייתא פלא שייפין ופרקין, וקנימין אלין על אלין, וכד מתפקנין פלהו, אתעבידו חד גופא. פנין דאסתפל דוד בעובדא דא, פתח ואמר, (תהלים קד) מה רבו מעשיך יי כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קונגך.

באורייתא אינון כל רזין עלאין חתימין דלא יכלין לאתדבקא,

תרגום לשון הוהר

בתורה, ואין מי שמשגיח ומכיר אותם. ומשום כך כתוב (תהלים קד) מי ימלא גבורות ה' ישמיע כל תהלתו.

בא ראה, בא שלמה ובקש לעמד על דברי התורה ועל דקדוקי התורה ולא יכל. אמר, אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני. דוד אמר, (תהלים קיט) גל עיני ואביטה מותרתך.

בא ראה, כתוב בשלמה (מלכים א ה) וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף. והרי בארוהו שתמשה ואלף טעמים היו בכל משל ומשל שהיה אומר. ומה שלמה, שהוא בשר ודם, כך היו בדבריו - דברי התורה שאמר הקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה שבכל

פרשת תולדות

ספר הוהר

תשנז (דף קלה ע"א)

דקאמר קדשא בריך הוא, על אחת כמה וכמה, דבכל מלה ומלה אית בה כמה משלים, כמה שירין, כמה תשבחות, כמה רזין עלאין, כמה חקמאן ועל דא כתיב מי ימלא גבורות יי.

תא חזי, מה כתיב לעילא, (בראשית כח) ואלה תולדות ישמעאל, דאינון תריסר נשיאין, לבתר אמר ואלה תולדות יצחק, סלקא דעתך דכיון דכתיב ביה בישמעאל דאוליד תריסר נשיאין, ויצחק אוליד תרין בנין, דדא אסתלק ודא לא אסתלק. על דא כתיב מי ימלא גבורות יי, דא יצחק, ויצחק אפיק ליה ליעקב דהיה איהו בלחודוי יתיר מפלהו, דאוליד תריסר שבטין, קיימא דלעילא ותמא. אבל

תרגום לשון הוהר

דבר ודבר יש בו כמה משלים, כמה שירים, כמה תשבחות, כמה סודות עליונים, כמה חכמות, ועל כן כתוב מי ימלא גבורות ה'.

בא ראה מה כתוב למעלה, ואלה תולדות ישמעאל. שהם שנים עשר נשיאים. אחר כך אמר ואלה תולדות יצחק. התעלה על דעתך שכתוב בו בישמעאל שהוליד שנים עשר נשיאים ויצחק הוליד שני בנים, שזה התעלה וזה לא התעלה? על כן כתוב מי ימלא גבורות ה'. זה יצחק. ויצחק הוציא את יעקב, שהוא היה לבדו יותר מכלם, שהוליד שנים עשר שבטים, הקיים של מעלה ומטה. אבל יצחק למעלה בקדשה עליונה, [ישמעאל] ועשו למטה, ועל כן כתוב מי ימלא גבורות ה' ישמיע כל תהלתו. זה יעקב. כשנדבק השמש בלבנה, כמה כוכבים מאירים מהם.

יצחק לעילא בקדושה עלאה (ס"א) [ישמעאל] ועשו לתמא, ועל דא כתיב, מי ימלא גבורות יי ישמיע כל תהלתו, דא יעקב פד אתדבק שמשא בסיהרא כמה ככבא נהירין מניהו. ואלה תולדות יצחק בן אברהם. (בראשית כח) אמר רבי יוסי, מאי שנא דעד הכא לא כתיב בן אברהם והשתא אמר, אלא אף על גב דכתיב ויברך אלהים את יצחק בנו, השתא דמית אברהם דיוקניה הנה ביה, ואשתאר ביה ביצחק, דכל מאן דחמי ליצחק הנה אמר דא אברהם ודאי, והנה סהיד ואמר (בראשית כח) אברהם הוליד את יצחק.

רבי יצחק קם ליליא חד (דף קלה ע"ב) למלעי באורייתא, ורבי יהודה קם

ואלה תולדות יצחק בן אברהם. אמר רבי יוסי, מה שונה שער פאן לא כתיב בן אברהם וכעת אמר? אלא אף על גב שכתוב ויברך אלהים את יצחק בנו, כעת שמת אברהם, דמוטו היתה בו, ונשארה ביצחק. שכל מי שראה את יצחק, היה אומר זה ודאי אברהם, והיה מעיד ואומר, אברהם הוליד את יצחק.

רבי יצחק קם לילה אחר לעסק בתורה, ורבי יהודה קם בקיסריה בשעה ההיא. אמר רבי יהודה, אקום ואלך לרבי יצחק, ואעסק בתורה ונתחבר יחד. הלך עמו חתנה בנו, שהיה ילד. כשקרב לשער, שמע את רבי יצחק שהיה אומר, ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו וישב יצחק עם באר לחי ראי. הפסוק היה אין ראשו סופו, ואין סופו ראשו. מה שונה שהקדוש ברוך הוא הצריך לברך את יצחק משום

פרשת תולדות **ספר הזוהר**

תשנ"א (דף קל"ה ע"ב)

קקסרין, בהיהא שעתא. אמר רבי יהודה, איקום ואיזיל לגבי רבי יצחק, ואלעי באורייתא ונתחבר קבדא. אזל עמיה חזקיה בריה דהנה רביא. פד קריב אבבא, שמע ליה לרבי יצחק דהנה אמר, ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו וישב יצחק עם באר לחי רואי, האי קרא לאו רישיה סיפיה ולאוי סיפיה רישיה, מאי שנא דקדשא ברין הוא אצטריף לברכא ליה ליצחק, בגין דאברהם לא ברביה. מאי טעמא, משום דלא יתברך עשו, ועל דא סליקו אינון ברכאן לקדשא ברין הוא, ואוקמוה. וישב יצחק עם באר לחי ראי, מאי לחי ראי, אלא דאתחבר בה בשכינתא, בירא דמלאך קלימא אתחזי עליה, כתרוממו, ובגין כן ברביה.

אדהכי, בטש רבי יהודה אבבא

תרגום לשון הזוהר

שאברהם לא ברך אותו? מה הטעם? משום שלא יתברך עשו, ועל כן עלו אותו ברכות לקב"ה, ובארוהו. וישב יצחק עם באר לחי ראי, מה זה לחי ראי אלא שהתחבר עם השכינה, הבאר של מלאך הברית נראה עליה כתרוממו, ומשום כך ברכו.

בינתיים דפק רבי יהודה בשער ונקנס, והתחברו. אמר רבי יצחק, קצת וווג השכינה עמנו. אמר רבי יהודה, הבאר לחי ראי הוא שאמרת - יפה, אבל בדבר נשמע. פתח ואמר, מעין גנים באר מים חיים ונזלים מן

פרשת תולדות **ספר הזוהר**

תשס"ב (דף קל"ה ע"ב)

רואי ודאי, וכדין אתנהרא, וקלימא במיין חיינן, לחי ראי, בגין לאתמליא ולאתנהרא מהאי חי.

תא חזי, כתיב (דף קלו ע"א) (שמואל ב כ"ג) ובניהו בן יהוידע בן איש חי דהנה צדיק ונהיר לדוריה, כמה דחי דלעילא נהיר לעלמא. ובכל זמנא האי באר לחי אסתפל וחימי, בגין לאתנהרא כדקאמרן. וישב יצחק עם באר לחי ראי. חיינו דכתיב, (בראשית כ"ג) כקחתו את רבקה, ותיב בתדה, ואתאחיד עמה, חשך בלילה, דכתיב, (שיר השירים ב) שמאלו תחת לראשי. ותא חזי, יצחק בקרית ארבע הנה כתר דמית אברהם, מהו וישב יצחק עם באר לחי רואי, דאידווג ביה, ואחיד ביה בההוא בירא, לאתערא רחמימתא כדקאמרן.

תרגום לשון הזוהר

השמש ואל מקומו שואף זורח הוא שם. וזרח השמש - זה השמש שמאיר ללבנה. שכאשר נראה עמה, אז מאירה, ומאיר וזרח ממקום עליון שעומד עליו, משם זורח תמיד. ובא השמש - להזדווג עם הלבנה. הולך אל דרום - שהוא הימין, ושם בו את כחו. ומשום שכחו בו, כל כח הניחוי הוא בימין ובו הוא תלוי. אחי כן סובב אל צפון. מאיר לצד זה ומאיר לצד זה. סובב סבב הולך דרום. בראשונה כתוב שמש, וכעת רוח? אלא הכל אחד וסוד אחד, וכל זה משום שהלבנה מוארת ממנו ויתחברו שניהם.

באר לחי ראי הוא ודאי, ואז מאירה ועומדת במים חיים. כדי להתמלא ולהיות מאירה מהחי הזה.

בא ראה, כתוב (שמואל ב כ"ג) ובניהו בן יהוידע בן איש חי, שהיה צדיק ונאיר לדורו, כמו החי שלמעלה מאיר לעולם, ובכל זמן הבאר הוא לחי מסתכלת ורואה כדי להאיר, כמו שאמרנו. וישב יצחק עם באר לחי ראי, חיינו שכתוב בקחתו את רבקה, וישב עמה והתאחד עמה, חשך בלילה, שכתוב (שיר ב) שמאלו תחת לראשי. ובה וראה, יצחק היה בקרית ארבע אחרי שמת אברהם. מה זה וישב יצחק עם באר לחי ראי? שהזדווג עמה, ואחו באותה הבאר לעורר האהבה, כמו שאמרנו.

פתח רבי יצחק ואמר, (קהלת א) וזרח השמש ובא

בא ראה, כשאברהם בא לעולם, חבק את הלבנה וקרב אותה. כיון שבא יצחק, אחו בה ויחזיק בה כראוי ומשך אותה באהבה, כמו שנאמר, שכתוב שמאלו תחת לראשי. כיון שבא יעקב, אז התחבר

פרשת תולדות

ספר הוזהר

תשס"א (דף קלו ע"א)

פרשת תולדות

ספר הוזהר

תשס"ב (דף קלו ע"ב) תשס"ב

חביק לה לסיקרא וקריב לה, פנין דאתא יצחק אחיד בה ואתקף בה כדקא יאות, ומשיך לה ברחימו, כמה דאתמר דכתיב, (שיר השירים ט) שומאלו תחת לראשי פנין דאתא יעקב, פדין אתחבר שמשא כסיקרא ואתנהיר, ואשתפח יעקב שלים ככל סטרין, וסיקרא אתנהירית ואתפקנת בתריסר שבטיין.

פתח רבי יהודה ואמר (תהלים קלו) הגה כרכו את יי כל עבדי יי וגו'. האי קרא אוקמיה, אכל תא חזי, הגה כרכו את יי, ומאן אינון דיתחיון לכרכא ליה לקדשא ברין הוא, כל עבדי יי, בגין דכל בר נש (דף קלו ע"ג) בעלמא מישראל אף על גב דכלא יתחיון לכרכא ליה לקדשא ברין הוא, ברכתא דבגינייהו יתברכו עלאין ותמאין מאן היא, ההיא

דברכין ליה עבדי יי ולא פלהו. ומאן אינון דברפתהון ברכתא, העומדים בבית יי בלילות, אליו אינון דקיימו בפלגות ליליא ואתערי למקרי באורייתא. אליו קיימי בבית יי בלילות, דהא פדין קדשא ברין הוא אתי לאשתמשעא עם צדיקיא בגנתא דעדן. ואנן קיימי הכא לאתערא במלי דאורייתא, גימא במלי דיצחק, דאנן ביה.

פתח רבי יצחק ואמר. (בראשית כח) ויהי יצחק בן ארבעים שנה כקחתו את רבקה וגו'. בן ארבעים שנה, אמאי אתא לממני הכא דהנה בן ארבעים שנה פד גסיב לה לרבקה, אלא ודיא הא אתכליל יצחק בצפון ודרום, באשא ומיא, וכדין הנה יצחק בן ארבעים שנה כקחתו את רבקה. כמראה הקשת, ירוק חוור סומק. פת

שלש שנים אחיד בה, פד אחיד בה ברבקה. וכד אוליד, אוליד בן ששים, לאוליא כדקא יאות בגין דיפוק יעקב שלם, מבן ששים שנה כדקא יאות, וכלהו אחיד להו יעקב לבתר, ואתעביד גבר שלים.

פת בתואל הארמי מפדן ארם אחות לבן הארמי, מאי אכפת לן כולי האי, דהא כבר אתמר (בראשית כח) ובתואל ילד את רבקה וגו', והשתא אמר פת בתואל הארמי ולכתר מפדן ארם, ולכתר אחות לבן הארמי. אלא אוקמיה, דהנה בן רשעים ואייה לא עבדת פעובדייהו, דהנה פת בתואל ומפדן ארם, ואחות לבן, וכלהו חייבין לאבאשא, והיא סלקא עובדין דכשורן ולא עבדת פעובדייהו.

השתא אית לאסתפלא, אי רבקה

הנה פת עשרין שנין או יתיר, או פת שלש עשרה, פדין הוא שבחא דילה דלא עבדת פעובדייהו, אכל עד כעין פת שלש שנים הנה, מאי שבחא דילה. אמר רבי יהודה פת שלש שנים הנה, ועבדת לעבדא כל ההוא עובדא.

אמר רבי יצחק, אף על גב דכולי האי עבדת, לא ידענא עובדהא אי אינון כשראן או לאו. (דף קלו ע"א) אלא, תא חזי, כתיב, (שיר השירים ט) כשושנה בין החוחים בן רעיתי בין הבנות. כשושנה, דא כנסת ישראל דאייה בין אוכלוסהא פורדא בין כובין. ורוא דמלה, יצחק אתי מסטרא דאברהם דאיהו חסד עלאה ועביד חסד עם כל ברין, ואף על גב דאיהו דינא קשיא. ורבקה אתת

תרגום לשון הוזהר

ידענו האם מעשה כשרים או לא. אלא בא ראה, כתוב כשושנה בין החוחים בן רעיתי בין הבנות. כשושנה - זו כנסת ישראל. שהיא בין אוכלוסיה כמו שושנה בין רועים, וסוד הדבר - יצחק בא מהצד של אברהם שהוא חסד עליון, ועושה חסד עם כל הבריות, ואף על גב שהוא הדין הקשה. ורבקה באה מצד של הדין הקשה, והתעלתה מביניהם, והתחברה עם יצחק. שהרי רבקה באה מצד הדין הקשה, ואף על גב שהיתה מצד הדין הרפה וחוט של חסד תלוי בה, ויצחק דין קשה והיא רפה - היו כשושנה בין החוחים. ואם לא שהיא רפה, לא יכול העולם לסבל את הדין הקשה של יצחק. כמו כן הקדוש ברוך הוא מונג ויוגים בעולם, אחר תקיף ואחד רפה, כדי שהכל יתמך ויתבסס העולם.

תרגום לשון הוזהר

כא הקדוש ברוך הוא להשתמש עם הצדיקים בגן עדן. ואנו עומדים כאן להתעורר בדברי תורה, נאמר בדברי יצחק, שאנו בו.

פתח רבי יצחק ואמר, ויהי יצחק בן ארבעים שנה כקחתו את רבקה וגו'. בן ארבעים שנה למה בא למנות כאן שהיה בן ארבעים שנה כשנשא את רבקה? אלא ודיא הרי נקלל יצחק בצפון ודרום, באש ומים, ואז היה יצחק בן ארבעים שנה כקחתו את רבקה. כמראה הקשת, ירק לבן אדם. פת שלש שנים אחו בה כשאתו בה ברבקה, וכשהוליד, הוליד בן ששים. להוליד כראוי, כדי שיצא יעקב שלם מבן ששים שנה כראוי. ואת כלם אחו יעקב אחר כך ונעשה איש שלם.

פת בתואל הארמי מפדן ארם אחות לבן הארמי, מה אכפת לנו כל זה, שהרי כבר נאמר ובתואל ילד את רבקה וגו', וכעת אמר פת בתואל הארמי, ואחר כך מפדן ארם, ואחר כך אחות לבן הארמי? אלא פרטיה, שהיתה בין רשעים, והיא לא עשתה כמעשיהם. שהיתה פת בתואל, ומפדן ארם, ואחות לבן, וכלם היו רשעים לתרע, והיא העלתה מעשים כשרים ולא עשתה כמעשיהם.

עכשו יש להסתכל, אם רבקה היתה פת עשרים שנה או יותר, או פת שלש עשרה, אז הוא השבח שלה שלא עשתה כמעשיהם, אכל עד עתה היתה פת שלש שנים, אז מה השבח שלה? אמר רבי יהודה, פת שלש שנים היתה, ועשתה לעבד את כל אותו המעשה.

אמר רבי יצחק, אף על גב שכל זה עשתה, לא

מסטרא דדינא קשיא ואסתלקת מבינייהו ואתחברת ביצחק, דהא רבקה מסטרא דדינא קשיא אתיא, ואף על גב דאיהי מסטרא דדינא רפיא הוה, וחוטא דחסד תלי בה ויצחק דינא קשיא ואיהי רפיא, קשוינה בין החוחים הוו. ואי לאו דאיהי רפיא, לא יכיל עלמא למסבל דינא קשיא דיצחק. פגוונא דא, קדשא ברין הוא מזווג זווין פצלמא, חד תקיף וחד רפיא בגין לאתתקנא כלא ויתבסס עלמא.

פתח רבי יהודה אבתריה ואמר, (בראשית כח) ויעתר יצחק לזי לנכח אשתו. מהו ויעתר, דקריב ליה קרבנא, וצלי עלה. ומה קרבנא קריב. עולה קריב, דכתיב, (בראשית כח) ויעתר לו זי, כתיב הכא ויעתר לו זי, וכתיב התם (שמואל ב כח) ויעתר אליהם לארץ וגו', מה להלן קרבן אף כאן קרבן. כתיב ויעתר יצחק,

וכתיב ויעתר לו, דנפק אשא מלעילא לקבלא אשא ולתתא. דבר אחר, ויעתר יצחק. דצלי צלותיה, וחתר חתירה לעילא לגבי מזלא על בנין, דהא כההוא אתר תלין בנין, דכתיב, (שמואל א א) ותתפלל על ה', וכדין ויעתר לו זי, אל תקרי ויעתר לו אלא ויחתר לו, חתירה חתר ליה קדשא ברין הוא, וקביל ליה, וכדין ויחתר רבקה אשתו.

תא חזי, עשרין שנין אשתי יצחק עם אתתיה ולא אולידת, עד דצלי צלותיה. בגין קדשא ברין הוא אתרעי בצלותהון דצדיקנא, בשעתא דבעאן קמיה צלותהון על מה דאצטריכו. מאי טעמא, בגין דיתרבי ויתוסף רבות קדשא לכל מאן (דף קלו ע"ב) דאצטריף בצלותהון דצדיקניא.

תא חזי, אברהם לא צלי קמי קדשא ברין הוא דיתן ליה בנין, אף על גב

תרגום לשון הוהר

ויעתר לו אלא ויחתר לו. חתירה חתר לו הקדוש ברין הוא וקבל אותו, ואז – ויחתר רבקה אשתו. בא ראה, עשרים שנה השתתה יצחק עם אשתו ולא הולידה, עד שהתפלל תפלתו. מהו שהקדוש ברין הוא מתרצה בתפלות הצדיקים בשעה שמבקשים לפניו את תפלתם על מה שהצטרכו. מה הטעם? כדי שיתרבה ויתוסף משחת קדש לכל מי שצריך בתפלות הצדיקים. בא ראה, אברהם לא התפלל לפני הקדוש ברין הוא שיתן לו בנים, אף על גב ששרה היתה עקרה. ואם תאמר, הרי כתוב הן לי לא נתתה ידע – הוה לא משום תפלה היה (הריא לך דיד

דשרה עקרה הוה. ואי תימא, הא כתיב, (בראשית טו) הן לי לא נתת ידע, הוה לאו בגין צלותא הוה (ביא הוה לא בני בנין) אלא כמאן דמשמע קמי מריה. אבל יצחק צלי על אתתיה, בגין דהא איהו הוה ידע דלאו איהו עקר אלא אתתיה, דיצחק הוה ידע ברזא דחקמתא, דיעקב זמין למיפק מגיה בתריסר שבטין, אבל לא ידע אי בהאי אתתא אי באחרא, ועל דא לנכח אשתו ולא לנכח רבקה.

אמר הוה רביא ברין דרבי יהודה, אי הכי אמאי לא רחים ליה יצחק ליעקב כל כך כמו לעשו, הואיל והוה ידע דזמין איהו לקיימא מגיה תריסר שבטין. אמר ליה שפיר קאמרת, אלא כל זינא רחים ליה לזיניה ואתמשיך ואזיל זינא כתר זיניה.

תרגום לשון הוהר

בנים, אלא כמי שספר לפני רבנו. אבל יצחק התפלל על אשתו משום שהוא היה יודע שהוא לא עקר, אלא אשתו. שיצחק היה יודע בסוד החכמה שיעקב עתיד להוציא ממנו בתריסר שבטים, אבל לא ידע אם באשה הזו או באחרת, ועל כן לנכח אשתו ולא לנכח רבקה. אמר אותו הילד, בנו של רבי יהודה, אם כך, למה לא אהב יצחק את יעקב כל כך כמו עשו הואיל והיה יודע שהוא עתיד לקדם ממנו שנים עשר שבטים? אמר לו, גפה אמרת, אלא כל מי אוהב את מינו ונמשך והולך מין אחר מינו. בא ראה, עשו יצא אדם, ככתוב ויצא הראשון אדמוני כלו וגו', והוא המין של יצחק, שהוא הדין הקשה שלמעלה, ויצא ממנו עשו, הדין הקשה

תא חזי, עשו נפק סומק קמה דכתיב, (בראשית כח) ויצא הראשון אדמוני כלו וגו', ואיהו זינא דיצחק דאיהו דינא קשיא דלעילא, ונפק מגיה עשו, דינא קשיא לתתא דדמיא לזיניה, וכל זינא אזיל לזיניה, ועל דא רחים ליה לעשו יתיר מיעקב קמה דכתיב, (בראשית כח) ויצא הבן ציד עשו כי ציד בפיו. כתיב הכא כי ציד בפיו, וכתיב התם (בראשית י) על כן יאמר בנמרד גבור ציד לפני זי.

אמר רבי יצחק, כתיב, (בראשית כח) ויתרצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרש את זי, לאן אתר אזלת. לבי מדרשא דשם ועבר. ויתרצו הבנים בקרבה, דתמן הוה ההוא רשע דעשו אגח קרבא ביה ביעקב. ויתרצו, אתברו קמה דאמרין, רציץ את מוחו. אתברו דא

למטה, שדומה למינו, וכל מין הולך למינו, ועל כן אהב את עשו יותר מיעקב, ככתוב ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו. כתוב כאן כי ציד בפיו, וכתוב שם (בראשית י) על כן יאמר בנמרד גבור ציד לפני ה'.

אמר רבי יצחק, כתוב ויתרצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרש את ה'. לאיזה מקום הלכה? לבית המדרש של שם ועבר. ויתרצו הבנים בקרבה – ששם היה אותו עשו הרשע נלחם בקרב עם יעקב. ויתרצו – נשברו כמו שאמרנו, רציץ את מוחו. נשברו זה עם זה ונחלקו. בא ראה, הצד הוה שרוכב נחש, וצד זה שרוכב על הכסא השלם הקדוש בצד השמש, לשמש עם הלבנה.

פרשת תולדות

ספר הזוהר

תשס"ה (דף קל"ז ע"ב)

פרשת תולדות

ספר הזוהר

תשס"ו (דף קל"ח ע"א)

עם דא ואתפלגו. תא חזי, דא סטרא דרוכב נחש, ודא סטרא דרוכב על קרטיא שלימתא קדישא בסטרא (דף קל"ח ע"א) דשמשא, לשמשא בסיהרא. ותא חזי, בגין דאתמשך עשו אבתריה דההוא נחש, אזיל עמיה יעקב בעקימא, כנחש דאיהו חפים ואיהו אזיל בעקימו, כמה דאת אמר, (בראשית ג) והנחש היה ערום וגו', חפים. ועובדוי דיעקב לגביה הוו ליה כנחש, והכי אצטריך ליה לאמשכא ליה לעשו בתריה דההוא נחש, ויתפרש מניה, ולא זיהא ליה חולקא עמיה בעלמא דין ובעלמא דאתי. ותנינן, בא להרגך, אקדים אנת וקטליה. כתיב, בפטן עקב את אחיו דאשרי ליה לתתא, בההוא עקב, הךא הוא דכתיב, (בראשית כח) וידו אוחת בעקב עשו, דשוני דוי על ההוא עקב לאפפיא ליה.

דבר אחר וידו אוחת, דלא יכיל

למיפק מניה מכל וכל, אלא וידו אוחת בעקב עשו דא סיהרא, דאתפסיא נהורא בגין עקב דעשו, ועל דא אצטריך ליה למיהך עמיה בחכמתא, בגין לדחייא ליה לתתא ויתדבק באתריה.

ויקרא שמו יעקב. (בראשית כח) קדשא ברין הוא קרי ליה יעקב ודאי. תא חזי, כתיב, (בראשית כח) הכי קרא שמו יעקב, נקרא שמו לא כתיב, אלא קרא שמו. ויעקבני, ודאי קמא ליה קדשא ברין הוא דהא ההוא חוניה קומצה איהו חפים לאבאשא, פיון דאתא יעקב, אמר הא ודאי חפים לקבליה, ובגין כך קרא ליה יעקב.

הא אוקימנא ככל אתר, ויקרא סתם האי הוא דרגא בתראה, כמה דכתיב, (ויקרא א) ויקרא אל משה וגו'. והכא ויקרא שמו יעקב, ככל אתר שמיה לא אקרי (דא ל"ג אלא) על דא דבר נש.

תרגום לשון הוהר

מכל וכל, אלא וידו אוחת בעקב עשו - זו הלכנה שהתכסה אורה משום העקב של עשו, ועל כן הצטרף לו ללכת עמו בחכמה כדי לדחותו למטה וירדק במקומו. ויקרא שמו יעקב, הקדוש ברין הוא קרא לו יעקב ודאי. בא ראה, כתוב הכי קרא שמו יעקב. לא כתוב נקרא שמו, אלא קרא שמו. ויעקבני, ודאי ראה אותו הקדוש ברין הוא, שהרי אותו הנחש הקדמוני הוא חכם להרע. פיון שבא יעקב, אמר, הרי ודאי חכם כנגדו, ומשום כך קרא לו יעקב. הרי הקמנו בכל מקום, ויקרא סתם זו היא

באתר אחרא מה כתיב, (בראשית לב) ויקרא לו אל אלהי ישראל, קדשא ברין הוא קרא ליה ליעקב אל. אמר ליה, אנא אלהא בעלאי ואנת אלהא בתתאי.

ותא חזי, יעקב היה יודע דעשו היה ליה לאתדבקא בההוא חוניה עקימא, ועל דא ככל עובדוי אתמשך עליה כחוניה עקימא אחרא, (דף קל"ח ע"ב) בחכמתא בעקימו, והכי אצטריך. ואתניא דא, פי הא דאמר רבי שמעון, מאי דכתיב, (בראשית א) ויקרא אלהים את התנינים הגדולים, דא יעקב ועשו. (בראשית א) ואת כל נפש החיה הרומשת, אליון שאר דרגין דבינייהו, ודאי אתעביד יעקב חפים לקבליה דההוא חוניה אחרא והכי אצטריך.

תרגום לשון הוהר

הדרגה האחרונה, ככתוב ויקרא אל משה וגו'. וכאן ויקרא שמו יעקב, ככל מקום שמו לא נקרא ואלא על ידי בן אדם. במקום אחר מה כתוב? (בראשית לב) ויקרא לו אל אלהי ישראל. הקדוש ברין הוא קרא ליעקב אל. אמר לו, אני אלוה בעליונים, ואתה אלוה בתחתונים. ובא וראה, יעקב היה יודע שעשו היה לו להדבק באותו נחש עקלתון, ועל כן בכל מצעו נמשך עליו כנחש עקלתון אחר, בחכמה, בעקמומיות, וכך צריך. וזה בא כמו זה מה שאמר רבי שמעון, מה שכתוב (בראשית א) ויקרא אלהים את התנינים הגדלים - זה יעקב ועשו. ואת כל נפש החיה הרומשת - אלו שאר הדרגות שביניהם. ודאי שיעקב נעשה חכם כנגד אותו הנחש האחר, וכך צריך. ומשום כך בכל חדש וחדש שעיר אחד, כדי

ובגין כך ככל נחא ונחא חד שעיר, בגין לאמשכא ליה לאתריה ויתפרש מן סיהרא. וכן ביומי דכפורי לאקרבא ההוא שעיר, ודא בחכמה לשלטה עליה ולא יכיל לאבאשא, דכתיב, (ויקרא טו) ונשא השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ גזרה, ואוקמוה דדא עשו דאיהו שעיר, וכלא בחכמה וברמאות לגביה. מאי טעמא, משום דכתיב, (תהלים יח) ועם עקש תתפתל, בגין דאיהו חוניה בישא, עקים רוחא, חפים לאבאשא, אסטי לעילא ואסטי לתתא.

ובגין כך, ישראל מקדמין וחכמין ליה בחכמה, בעקימו, בגין דלא יכיל לאבאשא ולשלטה. ועל דא יעקב דאיהו כרזא דמהימנותא, כל

להמשיכו למקומו ויפרד מן הלכנה, וכן בימי הכפורים להקריב אותו השעיר, וזה בחכמה לשלט עליו ולא יוכל להרע, שכתוב (ויקרא טו) ונשא השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ גזרה, ובארוהו שוה עשו, שהוא שעיר, והכל בחכמה וברמאות קלפיו. מה הטעם? משום שכתוב (תהלים יח) ועם עקש תתפתל, משום שהוא נחש רע, עקם רוח, חכם להרע, מסטין למעלה ומסטין למטה.

ומשום כך ישראל מקדימים ומתחכמים לו בחכמה, בעקמומיות, כדי שלא יוכל להרע ולשלט. ועל כן יעקב, שהוא בסוד האמונה, כל מצעו כלפי עשו משום שלא נתן מקום לנחש ההוא לטמא את המקדש, ולא יקרב אליו ולא ישלט בעולם. ועל כן לא הצטרף לאברהם להתנהג בעקמומיות, ולא ליצחק, משום שעשו,

עובדיו לגבי דעשו בגין דלא יתב דוכתא ליה לההוא הויא, לסאבא מקדשא. ולא יקריב לגביה, ולא ישלוט בעלמא. ועל דא לא אצטריך ליה לאבקהם לאתנהגא בעוקמא, ולא ליצחק, בגין דעשו דאיהו סטרא דההוא הויא, עד לא אתא לעלמא. אכל יעקב, דאיהו מאריה דביתא, איפעי ליה לקיימא לקבליה דההוא הויא, דלא יתיב ליה שלטנותא כלל לסאבא בי מקדשא דייעקב. ועל דא אצטריך לייעקב יתיר מכל בני עלמא. ובגין כך ישראל קדישין אתברירו חולק עדביה דקדשא ברין הוא, דכתיב, (דברים לב) כי חלק יי עמו יעקב חבל נחלתו. ויגדלו הנערים. (בראשית כח) סטרא דאברהם גרים לון לאתגדלא וזכותיה לון סייע לון, הוא הנה מחנך לון במצות, דכתיב, (בראשית ח) כי ידעתי

למען אשר יצוה את בני וגו', לאסגאה יעקב ועשו. (בראשית כח) ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד וגו'. אמר רבי אלעזר, כל חד וחד אתפרש לארחה, (דף קל"ח ע"א) דא לסטרא דמהימנותא ודא לסטרא דעבודה זרה.

וכן הנה במעו דרבקה, דתמן כל חד אזיל לסטריה. דכד איהי אשתדלת בעובדין דכשרן או עברת סמיך לאתר טב למעבד פקודי דאורייתא, הנה יעקב חדי ודחיק לנפקא, וכד הוות אזלא סמיך לאתר עבודה זרה, ההוא רשע בטש לנפקא, ואוקמוה. ובגין כך, פד אתבריו ונפקו לעלמא, כל חד אתפרש ואזיל ואתמשך דבוכתיה דאתחזי ליה, ועל דא, (בראשית כח) ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד וגו'.

תרגום לשון הוהר

איש ידע ציד וגו'. אמר רבי אלעזר, כל אהד ואהד נפרד לדרכו, זה לצד האמונה - וזה לצד של עבודה זרה. וכן היה במעים של רבקה, ששם כל אחד הלך לצדו. שכאשר היא השתדלה במצעים כשרים, או שעברה סמוך למקום טוב לעשות את מצוות התורה, היה יעקב שמח ודוחק לצאת. וכשהיתה הולכת סמוך למקום של עבודה זרה, אותו הרשע הכה לצאת, ובארוהו. ומשום כך, כשנכבדו ויצאו לעולם, כל אחד נפרד והלך ונמשך למקומו שראוי לו. ועל כן ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד וגו'.

ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו, (בראשית כח) הא אוקמוה, (מכה) דכתיב, איש יודע ציד איש שדה. וכתיב התם, (בראשית י) הוא היה גבור ציד. (ד"א ליג ט"א) איש שדה, לקפחא לון לבני נשא ולקטלא לון, ואיהו אמר דעביד צלותא וציד ליה בפומיה. איש שדה, בגין דחולק עדביה לאו איהי בישובא, אלא באתר חרוב. במדברא, בחקלא, ועל דא איש שדה.

ואי תימא, היך לא ידע יצחק כל עובדיו בישין דעשו, והא שכינתא הות עמיה, דאי לא שריא עמיה שכינתא, היך יכיל לברכא ליה לייעקב בשעתא דברכה. אלא ודאי שכינתא הות דיירא עמיה בכיתא ודיירא עמיה תדיר, אכל לא אודעא ליה, בגין דיתברך יעקב בלא דעתיה

תרגום לשון הוהר

לפני אביו, נכנסו עמו שכינה, ואן ראה יצחק בדעתו שראוי לברכה ויתברך מדעת השכינה.

בא ראה, [פעם אחת היה יושב רבי שמעון ושאר החברים. נכנס לפני רבי אלעזר בנו. אמרו לרבי שמעון, דבר גדול רצינו לבקש לפניך בענינם של יעקב ועשו, אך לא רצה יעקב לתת לעשו מבטל ערשם עד שסבר לו את בכורתו ועוד, שאמר עשו ליצחק אביו, ויעבדני זה פעמים. אמר להם, בשעה הזאת אנו חייבים לקבל מילות, שאמנתם לרבי עשו ושרתם לרבי יעקב, שחיי הקטוב מעיד עלינו ויעקב איש תם, ועוד קטוב תמן אמת ליעקב. אלא כך הוא ענינו של יעקב עם עשו. אותה מננו אפילו בלי כסף. ודו שכתבו ויאלו וישת וקם וילך ויבו עשו את הבכורה.] את הבכורה.

ויוד יעקב גויד ויבא עשו מן השדה והוא עיף. אמר רבי אלעזר, ויוד יעקב - הנה פרשוה שרי

פרשת תולדות ספר הזוהר

דרף קלט ע"א תשס"א

פרשת תולדות ספר הזוהר

דרף קלט ע"ב תשנ"ב

דרף קלט ע"ב תשנ"ב

וְהוּא עִנְיָ. (בראשית כח) אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר, וַיִּזְדַּע יַעֲקֹב, הָא אֹקְמוּהָ דְהָא בְּגִין אַבְלוּתָא דְאַבְרָהָם הוּוּ, אַבְל וַיִּזְדַּע יַעֲקֹב נְזִיד מִיַּבְעֵי לֵיהּ, אֲלֵא וַיִּזְדַּע יַעֲקֹב נְזִיד, דְּאִיהוּ הוּוּ יַדַּע עַקְרָא (רף קלט ע"ב) דִּילֵיהּ, בְּהֵהוּא סִטְרָא דְאַתְדַּבֵּק בֵּיהּ, וּבְגִין כֶּף עַבְדֵּי תַבְשִׁילִין סוּמְקִין. עַדְשִׁים, תַּבְשִׁיל סוּמְקָא, דְּתַבְשִׁילָא דָא מְתַבֵּר חֵילָא וְתוּקְפָא וְדִמָּא סוּמְקָא בְּגִין לְתַבְרָא תוּקְפֵיהּ וְחֵילֵיהּ. וּבְגִין כֶּף, עַבְדֵּי לֵיהּ בְּחַקְמָתָא, בְּהֵהוּא גְוֹנָא סוּמְקָא.

וְעַל הוּוּא תַבְשִׁילָא אֲזַדְבֵּן לֵיהּ לְעַבְדָּא וְזַבִּין בְּכִירוּתֵיהּ לְיַעֲקֹב. וּבְהֵהוּא שַׁעְתָּא יַדַּע יַעֲקֹב דְּבְגִין שַׁעִיר חַד דִּיקְרַבֵּן יִשְׂרָאֵל לְגַבִּי דְרָגָא דִּילֵיהּ, יְתַחַפֵּף לְעַבְדָּא לְכַנּוּי וְלֹא יִקְטַרְג לֹזֵן. וּבְכֵלָא אֲזַל יַעֲקֹב

לְגַבִּיהּ דַּעֲשׂוּ בְּחַקְמָה, בְּגִין הוּוּא דְרָגָא חַפִּים דַּעֲשׂוּ, וְלֹא יְכִיל לְשַׁלְטָאָה וְאִתְפַּסֵּיָא וְלֹא אִסְתַּאב (פיה) בִּיתֵיהּ וְאִיהוּ גִין עֲלֵיהּ.

(חסר) וּמַצַּנּוּ בַסְפָּרָא אַחֲרֵינָא וְזִיל וַיֹּאמֶר עֲשׂו אֵל יַעֲקֹב (בראשית כח) חֲלַעֲטִינָא נָא מִן הָאֲדָם הָאֲדָם תְּהֵא. אַמְרֵי מַתְבִּי תְרֵי זְמַנֵי הָאֲדָם, אֲלֵא, בְּגִין דְכַל מַה דְאִית בֵּיה אֲדָם, כְּמַה דְאִת אֲמִר (בראשית כח) וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי. וְתַבְשִׁילוֹ אֲדָם דְּכַתִּיב מִן הָאֲדָם הָאֲדָם תְּהֵא, וְאִרְעָא דִּילֵיהּ אֲדָמָה דְכַתִּיב (בראשית לב) אֲרַבָּה שַׁעִיר שְׂדֵה אֲדָם, וּבְגִין דִּילֵיהּ אֲדָמוֹן דְכַתִּיב, (בראשית לו) הוּוּ עַל גַּבִּי אֲדָם. וּמֵאֵן דְּזַמִּין לְאִתְפַּרְעָא מַגִּיה אֲדָם דְכַתִּיב (שיר השירים ח) וְזִידַי כַּח אֲדָמוֹ, וְלְבִשְׂתֵיה אֲדָם דְכַתִּיב, (ישעיה ג) מִדּוּעַ אֲדָם לְלַבִּשְׁתָּה, וְכַתִּיב (ישעיה ג) מִי זֶה נָא מְאָדוֹם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְכֵן בְּלָבָן אִתְחַזֵּי הַכִּי, בְּגִין דְּהָא אִיהוּ חֲרָשָׁא הוּוּ, כְּמַה דְכַתִּיב (בראשית ל) נַחֲשִׁתִי וַיִּבְרַכְנִי יְיָ בְּגַלְלָהּ, וְאַף עַל גַּב דִּיעַקֵּב אַקְרִי

תרגום לשון הוהרה

בְּשִׁבְלֵי הָאֵבֶל שֶׁל אַבְרָהָם הוּוּ הוּוּ, אַבְל וַיִּזְדַּע יַעֲקֹב נְזִיד חֲרָף הוּוּ חֲרָף דְּרַחֲמֵי אֱלֹהִים אֱלֵא מִשּׁוּם שְׁכַל מַה שֶּׁיֵּשׁ בּוֹ - אֲדָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי. וְתַבְשִׁילוֹ אֲדָם, שְׂכַתוּב מִן הָאֲדָם הָאֲדָם תְּהֵא. וְאִרְבֹּו אֲדָמָה, שְׂכַתוּב אֲרַבָּה שַׁעִיר שְׂדֵה אֲדָם. וְאִנְשִׁין אֲדָמִים, שְׂכַתוּב הוּוּ עֲשׂו אֲבִי אֲדָם. וְיִמֵי שַׁעֲרֵי דְלַחֲפַרַע מִטְנֵי אֲדָם, שְׂכַתוּב וְזִידַי כַּח אֲדָמוֹ. וְלְבִשְׂתֵיה אֲדָם, שְׂכַתוּב מִדּוּעַ אֲדָם לְלַבִּשְׁתָּה. (כַּתוּב מִי זֶה נָא מְאָדוֹם.)

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְכֵן בְּלָבָן נִרְאָה כֶּף, מִשּׁוּם שַׁחֲרִי הוּוּ הָיָה מְכַשֵּׁן, כְּכַתוּב (בראשית כ) נַחֲשִׁתִי וַיִּבְרַכְנִי ה' בְּגַלְלָהּ. וְאַף עַל גַּב שֶׁיַּעֲקֹב נִקְרָא אִישׁ שְׁלָם, מִשּׁוּם כֶּף הָיָה שְׁלָם, עִם מִי שֶׁהֲצַטְרִף לוֹ לְלַכֵּת עִמּוֹ בְּרַחֲמִים הָיָה וְלֹא, וְעִם מִי שֶׁהֲצַטְרִף לוֹ לְלַכֵּת עִמּוֹ בְּלִכְתֵּת עִמּוֹ בְּרַחֲמִים הָיָה וְלֹא, מִשּׁוּם שֶׁהֲצַטְרִף לוֹ לְלַכֵּת עִמּוֹ בְּרַחֲמִים הָיָה וְלֹא, וְעִם מִי שֶׁהֲצַטְרִף לוֹ לְלַכֵּת עִמּוֹ בְּרַחֲמִים הָיָה וְלֹא, מִשּׁוּם שֶׁשִּׁנִּי חֲלָקִים הָיוּ בּוֹ, וְעַלֵּי כַּתוּב (תהלים יח) עִם חֲסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם עַקֵּשׁ תִּתְפַּתֵּל. עִם חֲסִיד בְּצַד הַחַסִּד, וְעִם הָעַקֵּשׁ בְּצַד שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה, הַכֵּל כְּרָאוּי.

גַּבֵּר שְׁלָם, בְּגִין כֶּף הוּוּ שְׁלָם עִם מֵאֵן דְּאִצְטְרִיף לֵיהּ לְמִיתָה עֲמִיהּ בְּרַחֲמֵי הוּוּ אֲזִיל, וְעִם מֵאֵן דְּאִצְטְרִיף לְמִיתָה עֲמִיהּ בְּדִינָא קִשְׂיָא וּבְצַקִּימו הוּוּ אֲזִיל, בְּגִין דְּתֵרִי חוּלְקֵי הוּוּ בֵּיהּ, וְעַלֵּיהּ כְּתִיב, (תהלים יח) עִם חֲסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם עַקֵּשׁ תִּתְפַּתֵּל. עִם חֲסִיד בְּסִטְרָא דְחַסִּד, וְעִם עַקֵּשׁ בְּסִטְרָא דִּינָא קִשְׂיָא, כֵּלָא כְּדָקָא אִתּוּ.

וַיְהִי רַעֲב בְּאֶרֶץ מִלְכַד הָרַעֲב הָרִאשׁוֹן וְגוֹ'. (בראשית כו) רַבִּי יְהוּדָה פִּתַח וְאָמַר, (תהלים יא) יְיָ צַדִּיק יִבְחֵן יִבְחֵן וְרַשַׁע וְאֲזַהֵב (ירמ נחש) חֲמֵס שְׂנֵאָה נִפְשׁוּ. כְּמַה עוֹבְדֵי דְקוֹדְשָׁא בְּרִיף הוּוּ מִתְפַּקֵּן, וְכֵל מַה דְּאִיהוּ עֲבִיד כֵּלָא עַל דִּינָא וְקִשְׁט, כְּמַה דְכַתִּיב, (דברים לב) הַצּוֹר תַּמִּים פַּעֲלוּ כִּי כֹל

תרגום לשון הוהרה

וַיְהִי רַעֲב בְּאֶרֶץ מִלְכַד הָרַעֲב הָרִאשׁוֹן וְגוֹ'. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַח וְאָמַר, (שם יא) ה' צַדִּיק יִבְחֵן וְרַשַׁע וְאֲזַהֵב (ירמ נחש) חֲמֵס שְׂנֵאָה נִפְשׁוּ. כְּמַה מַעֲשֵׂי הַקְדוּשׁ כְּרוּף הוּוּ מִתְקַנֵּם, וְכֵל מַה שֶּׁהוּוּ עוֹשֵׂה - הַכֵּל עַל הַדִּין וְהַאֲמָת, כְּכַתוּב (דברים לב) הַצּוֹר תַּמִּים פַּעֲלוּ כִּי כֹל דְרַכִּיו מִשְׁפָּט אֵל אֲמוֹנָה וְאִין עוֹל צַדִּיק וַיִּשֶׁר הוּוּ.

בֹּא רָאֵה, לֹא דֵן הַקְדוּשׁ כְּרוּף הוּוּ אֵת אֲדָם הָרִאשׁוֹן עַד שֶׁצָּוָה אוֹתוֹ לְתוֹעֲלוֹתָיו שְׁלֵא יִסְתָּה לְבוֹ וּרְצוֹנוֹ לְדַרְךְ אַחֲרַת כְּדִי שְׁלֵא יִסְמָא, וְהוּוּ לֹא נִשְׁמַר, וְעַבְרַע עַל מְצוּוֹת אֲדוֹנוֹ, וְאַחַר כֵּן דֵּן אוֹתוֹ בְּדִין. וְעִם כֹּל זֶה לֹא דֵן אוֹתוֹ כְּרָאוּי לוֹ, וְהַאֲרִיף עִמּוֹ

דְרַכִּיו מִשְׁפָּט אֵל אֲמוֹנָה וְאִין עוֹל צַדִּיק וַיִּשֶׁר הוּוּ.

תֵּא חֲזִי, לֹא דֵן קוֹדְשָׁא בְרִיף הוּוּ לְאֲדָם קוֹדְמָאָה עַד דְּפַקִּיד לֵיהּ לְתוֹעֲלוֹתֵיהּ, דְּלֹא יִסְטֵי לְבִיהּ וּרְעוּתֵיהּ לְאִוְרָה אַחֲרָא בְּגִין דְּלֹא יִסְתַּאב. וְאִיהוּ לֹא אִסְתַּמַּר, וְעַבְרַע עַל פַּקוּדֵי דְמֵאֲרִיָּה וְלְכַתֵּר כֵּן דֵּן לֵיהּ דִּינָא. (רף קט ע"א).

וְעִם כֹּל דָּא, לֹא דֵן לֵיהּ כְּדָקָא חֲזִי לֵיהּ, וְאוֹרִיף עֲמִיהּ רוּגְזֵיהּ וְאִתְקַיֵּים יוֹמָא חַד דְּאִיהוּ אֲלָף שְׁנִין, כֵּר אִינוּן שְׁבַעִים שְׁנִים דְּמַסַּר לֵיהּ לְדוֹד מִלְכָּא דְלֹא הוּוּ לֵיהּ מַגְרַמִּיה כְּלוּם.

כְּגוֹנוֹנָא דָּא, לֹא דֵן לֵיהּ לְכַר נִשׁ כְּעוֹבְדֵי בִישׁוּן דְאִיהוּ עֲבִיד תְּדִיר, דְּאִי הַכִּי לֹא יְכִיל עַלְמָא לְאִתְקַיֵּימָא, אֲלֵא קוֹדְשָׁא בְרִיף הוּוּ אֲרִיף רוּגְזֵיהּ

אֵת רְגִזוֹ וְהִתְקַיֵּים יוֹם אַחַד שְׁהוּוּ אֲלָף שְׁנִים, כְּרַט לְאוֹתָם שְׁבַעִים שְׁנִים שְׁמַסַּר לְדוֹד מִלְכָּה, שְׁלֵא הָיָה לוֹ מַעֲצוּמוֹ כְּלוּם.

כְּמוֹ כֵּן אִינוּן דֵּן אֵת הָאֲדָם כְּמַעֲשֵׂי הַרְעִים שְׁהוּוּ עוֹשֵׂה תְמִיד, שְׁאֵם כֶּף לֹא יְכֹוֹל הַעוֹלָם לְהִתְקַיֵּים, אֲלֵא הַקְדוּשׁ כְּרוּף הוּוּ מֵאֲרִיף רְגִזוֹ עִם צַדִּיקִים, וְעִם רַשָּׁעִים יוֹתֵר מֵהַצַּדִּיקִים. עִם הַרְשָׁעִים כְּדִי שֶׁיִּשְׁוּבוּ בְּתַשׁוּבָה שְׁלָמָה, שִׁיתְקַיֵּמוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, כְּכַתוּב (יחזקאל לב) חִי אֲנִי נְאֻם ה' וְגוֹ' אִם אַחֲפַץ וְגוֹ' כִּי אִם בְּשׁוּב רַשָּׁע מִדְרַכּוֹ וְחָיָה. וְחָיָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְחָיָה בְּעוֹלָם הַבָּא. וְעַל כֵּן מֵאֲרִיף לָהֶם אֵת רְגִזוֹ תְמִיד. אוֹ כְּדִי שִׁיצֵא מִתְּמָם גְּזַע טוֹב בְּעוֹלָם כְּמוֹ שְׁהוּוּצֵא אֵת אַבְרָהָם מִתְּרַח, שְׁהוּוּ גְזַע טוֹב וְשֶׁרֶשׁ וְחֲלָק טוֹב לְעוֹלָם.

וַיֹּאמֶר עֲשׂו אֵל יַעֲקֹב חֲלַעֲטִינָא נָא מִן הָאֲדָם הָאֲדָם תְּהֵא. לְפָה כַּתוּב

עם צדיקנא, ועם רשיענא תיר מצדיקנא. עם רשיענא בגין דיתובון בתיבתא שלמימא, דיתקנימוין בהאי עלמא ובעלמא דאתי. כמה דכתיב, (יחזקאל לג) ה' אני נאם ?? וגו' אם אהפיץ וגו' פי אם בשוב רשע מדרך וחסה. וחסה בעלמא דין, וחסה בעלמא דאתי, ועל דא אוריף רוגזיה לון תדיר. או בגין דיפוק מנהון גזעא טבא בעלמא כמה דאפיק אברהם מתרח דאיהו גזעא טבא, ושרשא וחולקא טבא לעלמא.

אבל קדשא ברין הוא מדקדק עם צדיקנא תדיר, בכל עובדין דאינון עבדין. בגין דיזע דלא יסטון לזמינא ושמאלא, ובגין כף אכחין לון. לאו בגיניה, דהא איהו יזע יצרא ותוקפא דמהימנותא דלהון, אלא בגין לארמא רישיהון בגינייהו.

בגוונא דא, עכד ליה לאברהם, דכתיב, (בראשית כב) והאלהים נסה את

אברהם. מאי נסה, הרמת נס. כמה דאת אמר (ישעיה כב) הרימו נס, (ירמיה ד) שאו נס, ארים דגלא דיליה בכל עלמא, ואף על גב דהא אתמר, בגין דא קדשא ברין הוא ארים דגלא דאברהם בעיניהון דכלא, הדא הוא דכתיב נסה את אברהם, אוף הכי קדשא ברין הוא בגין לארמא דגלא דצדיקנא איהו בחין לון, לארמא רישייהו בכל עלמא.

צדיק יבחן, (תהלים יא) מאי טעמא, אמר רבי שמעון בגין קדשא ברין הוא כד אתרעי כהו בצדיקנא, מה כתיב, (ישעיה ג) ויזי חפץ דכאו החלי. ואוקמוה. אבל בגין דרעותא דקדשא ברין הוא, לא אתרעי אלא בנשממתא, אבל בגופא לא, דהא נשממתא איהי דמא לנשממתא דלעילא, וגופא לאו איהו חזי לאתאחדא לעילא, ואף על גב דדיוקנא דגופא כרזא עלאה (דף קמ ע"ב) איהו.

תרגום לשון הוהר

אבל הקדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים תמיד בכל המעשים שהם עושים, משום שהוא יודע שלא יסטו ימינה ושמאלה, ומשום כך בוחן אותם, לא בשבילו, שהרי הוא יודע את היצר וכן האמונה שלהם, אלא כדי להרים ראשם בשבילם.

צדיק יבחן, מה הטעם? אמר רבי שמעון, משום שהקדוש ברוך הוא, כשמתרצה בצדיקים, מה כתוב? (ישעיה ג) וה' חפץ דכאו החלי, ובארוהו. אבל משום שרצונו של הקדוש ברוך הוא לא מתרצה אלא בנשמה, אבל בגוף לא.

ותא חזי, בזמנא דקדשא ברין הוא אתרעי בנשממתיה דבר נש, לאתהנאה (ג"א לאתהנאה) בה, מחי לגופא בגין דתשלוט נשממתא. דהא בעוד דנשממתא עם גופא, נשממתא לא יכלא לשלטאה. דכד אתרע (ג"א אתבר) גופא, נשממתא שלטא. צדיק יבחן, מאי צדיק יבחן, כמה דאת אמר, (ישעיה כח) אכן בחן, הכי נמי צדיק יבחן, אתקרי ליה. כהאי אכן בחן, דהיא (ישעיה כח) פנת יקרת, הכי נמי צדיק יבחן.

ורשע ואהב חמס שגאה נפשו. מאי שגאה נפשו, סלקא דעתך דקדשא ברין הוא הוי דנפשו שגאה להווא רשע. אלא ההוא דרגא דכל נשממתין תליין ביה, שגאה נפשו דהווא רשע, דלא בעניא לה כלל.

תרגום לשון הוהר

נפשו של הרשע הווא שלא רוצה אותה כלל, לא רוצה אותה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, ומשום כך כתוב ורשע ואהב חמס שגאה נפשו, ודאי. דבר אחר שגאה נפשו, כמו שבאמר (עמוס ו) נשבע אדני יהוה בנפשו, ומשום כך צדיק יבחן. בא ראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את האדם, צוה אותו להיטיב לו. נתן לו חכמה, התעלה בדרךגו למעלה. כשיירד למטה, ראה תשקות היצר הרע ונדבק בו, ושכח כל מה שהתעלה (שחזקוני) בכבוד העליון של רבו.

בא נת, בהתחלה כתוב (בראשית ו) נת איש צדיק תמים היה, ואחר כך ירד למטה, וראה יז חזק שלא צלול, מיום אחר, ושתה ממנו והשתכר והתגלה, ככתוב ושת מן היין ושכר ותגל בתוך אהלה.

סג	תהלים	קמב, קמג, קמד	ספר	סב	תהלים	קמא, קמב	ספר
יב	ובחסדך תצמיט איבי והאבדת כל צרתי נפשתי כי אני עבדך:		זו אהלך טמנו פח לי: ה הביט ימין וראה ואין-לי מפיר אבד מנוס ממני אין דורש לנפשי: ו זעמתי אליך יהוה אמרתי אתה מחסי חלקי בארץ החיים: ז הקשיבה אל-רנתי כי דלותי מאד הצילני מרדפי כי אמצו ממני: ח הוציאה ממסגר נפשי להודות את-שמך בי יכתרו צדיקים כי תגמל עלי:	עליהם גחלים באש יפלה במהמותו בל-יקומו: יב איש לשון בל-יפון בארץ איש-חמס רע יצודנו למדחפת: יג דעת ידעתי פי-יעשה יהוה דין עני משפט אבינים: יד אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את-פניך:	עליהם גחלים באש יפלה במהמותו בל-יקומו: יב איש לשון בל-יפון בארץ איש-חמס רע יצודנו למדחפת: יג דעת ידעתי פי-יעשה יהוה דין עני משפט אבינים: יד אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את-פניך:	עניך ועל-ספרך כלם יפתבו ימים יצרו ולא ולו אחד בהם: ה ולי מה יקרו רעיד אל מה עצמו ראשיהם: יח אספרם מחול ירבון הקיצתי ועודי עמך: יט אם-תקטל אלוה רשע ואנשי דמים סורו מני: כ אשר ימרוך למזמה נשוא לשוא עריך: כא הלוא משנאיד יהוה אשנא ובתקוממך אתקוטט: כב תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי: כג חקרני אל ודע לבכי פחנני ודע שרעפי: כד וראה אס-דרך-עצב בי ונחני בדרך עולם:	
	קמד * לדוד ברוך יהוה צורי המלמד ידי לקרב אצבעותי למלחמה: ב חסדי ומצודתי משגבי ומפלטני לי מגני וכו חסיתי הרודד עמי תחתי: ג יהוה מה-אדם ותדעהו בן-אנוש ותחשבהו: ד אדם להביל דמה ימיו כצל עובר: ה יהוה הט-שמך ותרו גע בהרים ויעשנו: ו ברק ברק ותפיצם שלח חציך ותהמם: ז שלח ידיך ממרום פצני והצילני ממים רבים מיד בני נכר: ח אשר פיהם דבר-שוא וימינם ימין שקר: ט אלהים שיר חדש אשירה לך בנבל עשור אזמרה-לך: י הנותן תשועה למלכים הפוצה את-דוד עבדו מחרב רעה: יא פצני והצילני מיד בני-נכר אשר פיהם דבר-שוא וימינם ימין שקר: יב אשר בנינו אנטעים מגדלים בנעוריהם בנותינו כזוית מחטבות תבנית היכל: יג מזונינו מלאים מפיקים מזן אל זן צאוננו מאליפות מרובות בחוצותינו: יד אלופינו מסבלים אין-פרץ ואין יוצאת ואין צוטה ברחבתינו: טו אשרי העם שכה לו אשרי העם שיהוה אלהיו:		קמזג * מזמור לדוד יהוה שמע תפילתי האזינה אל-תחנוני באמתך ענני בצדקתך: ב ואל-תבוא במשפט את-עבדך כי לא-יעדק לפניך כל-חי: ג כי רדף אויב נפשי דבא לארץ חיתי הושיבני במחשפים כמתי עולם: ד ותעטף עלי רוחי בתוכי ישתומם לבי: ה זכרתי ימים מקדם הגיתי בכל-פעלך במעשה ידיך אשוחח: ו פרשתי ידי אליך נפשי בארץ-עופה לך סלה: ז מהר ענני יהוה קלתה רוחי אל-תסתר פניך ממני ונמשלתי עם-יודי בור: ח השמיעני בבקר חסדך פי-כך בטחתי הודיעני דרך-זו אלך פי-אליך נשאתי נפשי: ט הצילני מאיבי יהוה אליך כסתי: י למדני לעשות רצונך כי-אתה אלוהי רוחי טובה תנחני בארץ מישור: יא למען-שמך יהוה תחיני בצדקתך תוציא מצרה נפשי:	קמזא * מזמור לדוד יהוה קראתך חושה לי האזינה קולי בקראי-לך: ב תכון תפילתי קטרת לפניך משאת כפי מנחת-ערב: ג שיתה יהוה שמרה לפי נצרה על-דל שפתי: ד אל-תט-לפי לדבר רע להתעולל עללות ברשע את-אישים פעלי-און ובל-אלחם במנעמיהם: ה יהלמני צדיק חסד ויוכיחני שמן ראש אליני ראשי פי-עוד ותפילתי ברעותיהם: ו נשמטו בידי-סלע שפטיהם ושמעו אמרי פי נעמו: ז כמו פלח ובקע בארץ נפזרו עצמינו לפי שאול: ח פי אליך יהוה קרי אלהים אדני עיני ככה חסיתי אל-תער נפשי: ט שמרני מידי פח יקשו לי ומקשות פעלי און: י יפלו בכמכריו ורשעים יחד אנכי עד-אעבור:	קמזב * משפיל לדוד בהיותו במערה תפלה: ב קולי אל-יהוה אזעק קולי אל-יהוה אתחנן: ג אשפך לפניי שיחי צרתי לפניו אגיד: ד בהתעטף עלי רוחי ואתה ידעת נתיבתי באר-ח		
	קמא * למנצח מזמור לדוד: ב חלצני יהוה מאדם רע מאיש חמסים תנצרני: ג אשר חשבו רעות בלב כל-יום יגורו מלחמות: ד שגנו לשונם כמו-נתש חמת עכשוב תחת שפתימו סלה: ה שמרני יהוה מידי רשע מאיש חמסים תנצרני אשר חשבו לדחות פעמי: ו טמנו-גאים פח לי ותכלים פרושו רשת ליד-מעגל מקשים שתו-לי סלה: ז אמרתי ליהוה אלי אתה האזינה יהוה קול תחנוני: ח יהוה קרי אלהים אדני עז ישועתי סבותה לראשי ביום נשק: ט אל-תתן יהוה מאוני רשע זממו אל-תפק ורמו סלה: י ראש מסבי עמל שפתימו יסבנו כסימו: יא ימינו ימוטו		קמב * למנצח מזמור לדוד: ב חלצני יהוה מאדם רע מאיש חמסים תנצרני: ג אשר חשבו רעות בלב כל-יום יגורו מלחמות: ד שגנו לשונם כמו-נתש חמת עכשוב תחת שפתימו סלה: ה שמרני יהוה מידי רשע מאיש חמסים תנצרני אשר חשבו לדחות פעמי: ו טמנו-גאים פח לי ותכלים פרושו רשת ליד-מעגל מקשים שתו-לי סלה: ז אמרתי ליהוה אלי אתה האזינה יהוה קול תחנוני: ח יהוה קרי אלהים אדני עז ישועתי סבותה לראשי ביום נשק: ט אל-תתן יהוה מאוני רשע זממו אל-תפק ורמו סלה: י ראש מסבי עמל שפתימו יסבנו כסימו: יא ימינו ימוטו		קמג * למנצח מזמור לדוד: ב חלצני יהוה מאדם רע מאיש חמסים תנצרני: ג אשר חשבו רעות בלב כל-יום יגורו מלחמות: ד שגנו לשונם כמו-נתש חמת עכשוב תחת שפתימו סלה: ה שמרני יהוה מידי רשע מאיש חמסים תנצרני אשר חשבו לדחות פעמי: ו טמנו-גאים פח לי ותכלים פרושו רשת ליד-מעגל מקשים שתו-לי סלה: ז אמרתי ליהוה אלי אתה האזינה יהוה קול תחנוני: ח יהוה קרי אלהים אדני עז ישועתי סבותה לראשי ביום נשק: ט אל-תתן יהוה מאוני רשע זממו אל-תפק ורמו סלה: י ראש מסבי עמל שפתימו יסבנו כסימו: יא ימינו ימוטו		קמד * למנצח מזמור לדוד: ב חלצני יהוה מאדם רע מאיש חמסים תנצרני: ג אשר חשבו רעות בלב כל-יום יגורו מלחמות: ד שגנו לשונם כמו-נתש חמת עכשוב תחת שפתימו סלה: ה שמרני יהוה מידי רשע מאיש חמסים תנצרני אשר חשבו לדחות פעמי: ו טמנו-גאים פח לי ותכלים פרושו רשת ליד-מעגל מקשים שתו-לי סלה: ז אמרתי ליהוה אלי אתה האזינה יהוה קול תחנוני: ח יהוה קרי אלהים אדני עז ישועתי סבותה לראשי ביום נשק: ט אל-תתן יהוה מאוני רשע זממו אל-תפק ורמו סלה: י ראש מסבי עמל שפתימו יסבנו כסימו: יא ימינו ימוטו

כט לחודש

יום ראשון

ספר

קמו, קמה, קמו, קמו

תהלים

סד

ספר

קמו, קמה, קמו, קג

תהלים

סה

יום שני

ל לחודש

ישמיד: כא תהלת יהוה ידבר פי ויברך
כל־בשר שם קדשו לעולם ועד:

קמו * הללויה הללי נפשי את־יהוה:
ב אהללה יהוה בחיי אומרה
לאהי בעודי: ג אל־תבטחו בני־ימים
בבן־אדם | שאין לו תשועה: ד תצא
רוחו ישב לאדמתו כיום ההוא אברו
עשתגתיו: ה אשרי שאל יעקב בעזרו
שברו על־יהוה אלהיו: ו עשה |
שמים וארץ את־הים ואת־פל־אשר־
בם השמר אמת לעולם: ז עשה
משפט | לעשוקים נתן לחם לרעבים
יהוה מתיר אסורים: ח יהוה | פתח
עורים יהוה זקף כפופים יהוה אהב
צדיקים: ט יהוה | שמר את־גרים יתום
ואלמנה יעודד ודרך רשעים יענת:
י ימלך יהוה | לעולם אלהיו ציון לדר
ודר הללויה:

קמה * תהלה לְדוֹר אַרְוֹמַמֶּה אֱלוֹהֵי
הַמַּלְךְ וְאַבְרָכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם
וְעַד: ב כָּל־יּוֹם אַבְרָכְךָ וְאַהֲלִלָה
שִׁמְךָ לְעוֹלָם וְעַד: ג גְּדוֹל יְהוָה
וּמַהֲלֵל מְאֹד וְלִגְדַלְתּוֹ אֵין חֵקֶר: ד דוֹר
לְדוֹר יִשְׂבַח מַעֲשֵׂיךָ וּגְבוּרָתֶיךָ יִגִּידוּ:
ה הַדָּר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדַבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ
אֲשִׁיחָה: ו וְעוֹזוֹ נוֹרְאוֹתֶיךָ יֵאמְרוּ
וּגְדוּלַתְךָ וּגְדוּלַתְךָ אֲסַפְּרָה: ז זָכַר רַב־
טוֹבְךָ יִגִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יִרְנְנוּ: ח חַנוּן
וְרַחוּם יְהוָה אֲרָף אַפִּים וּגְדֹל־חַסֵּד:
ט טוֹב־יְהוָה לְכָל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־
מַעֲשָׂיו: י יוֹדוּךָ יְהוָה כָּל־מַעֲשֵׂיךָ
וְחִסְדֵיךָ יִבְרַכְוֶה: יא כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ
יֵאמְרוּ וּגְבוּרָתְךָ יִדְבְּרוּ: יב לְהוֹדִיעַ |
לְבָנֵי הָאָדָם גְּבוּרָתוֹ וְכְבוֹד הַדָּר
מַלְכוּתוֹ: יג מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־
עֲלָמִים וּמַמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דוֹר וְדוֹר:
יד סוֹמֵךְ יְהוָה לְכָל־הַנְּפֹלִים וְיוֹמֵךָ
לְכָל־הַכּוֹפְסִים: טו עֵינַיִךְ כָּל אֵלֶיךָ
יִשְׁבְּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אֲבָלָם
בְּעַתּוֹ: טז פוֹתַח אֶת־יָדְךָ וּמִשְׁפִּיעַ
לְכָל־חַי רַצוֹן: יז צְדִיק יְהוָה בְּכָל־
דַּרְכָיו וְחִסֵּד בְּכָל־מַעֲשָׂיו: יח קְרוֹב
יְהוָה לְכָל־קָרְאֵי לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאוּהוּ
בְּאֲמַתּוֹ: יט רַעוֹן־יִרְאֵיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־
שׁוֹעַתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: כ שׁוֹמֵר יְהוָה
אֶת־כָּל־אֲהָבָיו וְאֶת כָּל־הַרְשָׁעִים

חציר: ט נתן לכהמה לחמה לבני
ערב אשר יקראו: י לא בגבורת הסוס
יחפץ לא־בשוקי האיש ירצה:
יא רוצה יהוה את־יראיו את־המתחלים
לחסדו: יב שבחי ירושלם את־יהוה
הללי אלהיו ציון: יג פ־חזק בריחי
שעריך ברוך בניך קרנבך: יד השם־
גבולך שלום חלב חטים ישיבעך:
טו השלח אמרתו ארץ עד־מהרה ריוץ
דברו: טז הנתן שלג פצמר כפור כאפר
יפזר: יז משליך קרחו כפתים לפני
קרתו מי יעמד: יח ישלח דברו וימסם
ישב רוחו יזל־מים: טט מגיד דברו
דבריו ליעקב חקיו ומשפטי
לישראל: כ לא עשה כן | לכל־גוי
ומשפטים כל־ידעום הללויה:

קמוח * הללויה | הללו את־יהוה מן־
השמים הללוהו במרומים:
ב הללוהו כל־מלאכיו הללוהו כל־צבאו
צבאיו: ג הללוהו שמש וירח הללוהו
כל־כוכבי אור: ד הללוהו שמי
השמים והמים אשר | מעל השמים:
ה הללו את־שם יהוה פי הוא צוה
ונברא: ו ויעמידם לעד לעולם חק־
נמון ולא יעבור: ז הללו את־יהוה
מן־הארץ תנינים וכל־תהמות: ח אש
וברד שלג וקטור רוח סערה עשה
דברו: ט הקרים וכל־גבעות עץ פרי
וכל־ארזים: י החיה וכל־בהמה רמש

וצפור כנף: יא מלכי־ארץ וכל־לאמים
שרים וכל־שפטי ארץ: יב בחורים
וגם־בתולות זקנים עם־נערים:
יג הללו | את־שם יהוה כי־נשגב שמו
לכדו הודו על־ארץ ושמים: יד נירים
קרן | לעמו תהלה לכל־חסידיו לבני
ישראל עם קרבו הללויה:

קמוט * הללויה | שירו ליהוה שיר
חדש תהלתו בקהל חסידים:
ב ישמח ישראל בעשיו בני־ציון יגילו
במלכם: ג יהללו שמו כמחול בתף
וכנור וזמרו־לו: ד פ־רוצה יהוה
בעמו יפאר עבדים בישועה: ה יעלו
חסידים בכבוד ורננו על־משכבותם:
ו רוממות אל בגרום וחרב פיפיות
בידם: ז לעשות נקמה בגוים תוכחות
בלאמים: ח לאסר מלכיהם בזקים
ונקבדיהם בכבלי ברזל: ט לעשות
בהם | משפט כתוב הדר הוא לכל־
חסידיו הללויה:

קנ * הללויה | הללו־אל בקדשו
הללוהו ברקיע עזו: ב הללוהו
בגבורתיו הללוהו קרב גדלו:
ג הללוהו בתקע שופר הללוהו בנגל
וכנור: ד הללוהו בתף ומחול הללוהו
במנים ועגב: ה הללוהו בצלצלי־שמע
הללוהו בצלצלי תרועה: ו כל הנשמה
תהלל | יה הללויה:

כָּל הַנִּשְׁמָה תִּהְיֶה לֵּה הַלְלוּיָהּ: מי יתן מציון ישועת ישראל. בשוב יהוה שבות עמו, יגל יעקב ישמח ישראל: ותשועת צדיקים מיהוה. מעוזם בעת צרה: ויעזרם יהוה ויפלטם. יפלטם מרשעים ויושיעם פי חסו בו:

סכום הפסוקים של תהלים אלים וחמש מאות ועשרים ושבעה. א"א כו"ך סימן. וחציו ויפתחו בפיחם. וסדריו תשעה עשר ומזמוריו מאה וחמישים

בקשה אחר אמירת תהלים

בחול אומר:

יהי רצון מלפניך, יהוה אלהינו ואלהי אבותינו בזכות ספר ראשון, שני, שלישי, רביעי, חמישי שפתהלים שקראנו לפניך שהוא כנגד ספר בראשית, שמות, ויקרא, במדבר, דברים (אם אמר כל ספר התהלים, אומר: בזכות חמשה ספרי תהלים המכונים כנגד חמשה חמשי תורה) ובזכות מזמוריו ובזכות פסוקיו ובזכות תבותיו ובזכות שמותיך הקדושים והטהורים היוצאים ממנו, שתכפר לנו על כל חטאתינו, ותסלח לנו על כל פשעינו שחטאנו ושעונו ושפשענו לפניך. ותחזירנו בתשובה שלמה לפניך. ותדריכנו לעבודתך. ותפתח לבנו בתלמוד תורתך. ותשלח רפואה שלמה לכל חולי עמך, ולחולה

(פכ"פ) ותקרא לשבויים דרור, ולאסורים פקה קוח ולכל הלכי דרכים ועוברי ימים ונהרות מעמך ישראל, תצילם מפל צער ונזק, ותגיעם למחוז חפצם לחיים ולשלום. ותפקוד לכל חשוכי בנים פדוע של קניא לעבודתך וליראתך. ומעברות של עמך בית ישראל, תצילן שלא תפלגנה וידותיהן. והיושבות על המשבר, ברחמיך הרבים תצילן מפל רע. ועל המניקות תשפיע שלא יחסר חלב מדדיהן. ואל ימשל אסכרה ושדין ורוחין וליליון וכל פגעין ומרעין בישין בכל ילדי עמך בית ישראל, ותגדלם לתורתך לתלמוד תורה לשמה, ותצילם מעין הרע ומדבר וממגפה ומשטן ומיצר הרע. ותבטל מעלינו ומכל עמך בית ישראל בכל מקום שהם, כל גזרות קשות ורעות. ותטה לב המלכות עלינו לטובה ותגור עלינו גזרות טובות, ותשלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידינו. והכן פרנסתנו מידך הרחבה והמלאה. ולא יצטרכו עמך בית ישראל זה לזה ולא לעם אחר, ותן לכל איש ואיש די פרנסתו, ולכל גויה וגויה די מחסורה. ותמנה ותחיש לגאלנו, ותכנה בית מקדשנו ותפארתנו. ובזכות שלש עשרה

מדותיך של רחמים הטהובות בתורתך, כמו שנאמר: יהוה יהוה אל רחום וחנון, ארך אפים ורב חסד ואמת: נוצר חסד לאלפים נשא עון ופשע וחסאָה ונקה, שאינן חוזרות ריקם מלפניך: עזרנו אלהי ישענו על דבר כבוד שמך. והצילנו וכפר על חטאתנו למען שמך: ברוך יהוה לעולם אמן ואמן:

בקשה אחר אמירת תהלים לשבת ויו"ט

יהי רצון מלפניך, יהוה אלהינו ואלהי אבותינו בזכות ספר ראשון, שני, שלישי, רביעי, חמישי שפתהלים שקראנו לפניך שהוא כנגד ספר בראשית, שמות, ויקרא, במדבר, דברים ובזכות מזמוריו ובזכות

פסוקיו ובזכות תבותיו ובזכות שמותיך הקדושים והטהורים היוצאים ממנו שתהא נחשבת לנו אמירת מזמורי תהלים אלו, כאלו אמרם דוד מלך ישראל פעצמו זכותו גגן עלינו, ויעמוד לנו לחבר אשת נעורים עם דודה באהבה ואחנה ורעות, ומשם ימשך לנו שפע לנפשנו רוחנו ונשמנתנו. וכשם שאנחנו אומרים לפניך שירה בעולם הזה, כך נזכה לומר לפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו, שיר ושכחה לעולם הבא. ועל ידי אמירת תהלים, תתעורר חבצלת השרון לשיר בקול נעים גילת ורגן כבוד הלכנון יתן לה הוד והדר בבית אלהינו, במהרה בימינו אמן סלה:

ספר ליום ראשון ראשון

יום שלישי

לאחרוד

א אֲשֶׁר־יֵהְיֶה אִישׁ אֲשֶׁר | לֹא הִלֵּךְ
 בַּעֲצַת רַשָׁעִים וּבַדְרֹךְ חַטָּאִים | לֹא
 עָמַד וּבִמְוֹשֵׁב לְצִדִּים | לֹא יֵשֵׁב : ב כי אִם
 כְּתוּרַת יְהוָה חִפְצוֹ וּבְתוֹרַתוֹ יִהְיֶה
 יוֹמָם וּלְיָלֵה : ג וְהָיָה כַעֲצֵן שְׂתוּל עַל־
 פְּלִי מִים אֲשֶׁר פָּרְיו | יִתֵּן בַּעֲתוֹ
 וְעָלְהוּ לֹא־יִבּוֹל וְכֹל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה
 יִצְלִיחַ : ד לֹא־כֵן הַרְשָׁעִים כִּי אִם־פְּמִץ
 אֲשֶׁר־תִּדְפְּנוּ רוּחַ : ה עַל־כֵּן לֹא־יִקְמוּ
 רַשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט וְחַטָּאִים בַּעֲצַת
 צְדִיקִים : ו כִּי־יִוָּדַע יְהוָה דְרֹךְ צְדִיקִים
 וְדֶרֶךְ רַשָׁעִים תֵּאבֵד :

ב א לְמָה רָגַשׁוּ גוֹיִם וְלֹא־מִים יִהְיוּ־
 רִיק : ב יִתְצַבּוּ מַלְכֵי־אָרֶץ וְרוֹזְנִים
 נוֹסְדוּ־יַחַד עַל־יְהוָה וְעַל־מִשְׁיחוֹ :
 ג וְנִתְקָה אֶת־מוֹסְרוֹתֵיהֶם וְנִשְׁלִיכָה
 מִמֶּנּוּ עַבְתֵּיהֶם : ד יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׁחַק
 אֲדוֹנֵי יַלְעָג־לָמוּ : ה אִזּו יִדְבַר אֱלִימוּ
 בְּאָפוֹ וּבְחִירוֹנוֹ יִבְהַלְמוּ : ו וְאֵנִי נִסְכְּתִי
 מִלְכֵי עַל־צִיּוֹן הִרְקַדְשִׁי : ז אִסְפְּרָה
 אֶל חַק יְהוָה אֲמַר אֵלֵי כִּי־אַתָּה אֲנִי
 הַיּוֹם יִלְדְּתִיךָ : ח שְׂאֵל מִמֶּנִּי וְאַתְּנָה
 גוֹיִם נַחֲלֶתְךָ וְנַחֲתֶתְךָ אִפְסֵי־אָרֶץ :
 ט תִּרְעַם בְּשֹׁכֵט בְּרוּל כִּכְלֵי יוֹצֵר
 תִּנְפַּעֲם : י וְעַתָּה מַלְכִים הַשְׁכִּילוּ
 הַחֲסוּרֹ שִׁפְטֵי אָרֶץ : יא עֲבַדוּ אֶת־יְהוָה
 כִּי־רָאָה וְגִילוּ בַרְעֻדָּה : יב נִשְׁקוּ־כָר

פְּרִי־אֲנָף | וְתֹאבְדוּ דְרֹךְ כִּי־יִבְעַר
 כַּמַּעֲט אָפוֹ אֲשֶׁר־יִפְלֶהוּסִי כּוֹ :
ג מִזְמוֹר לְדָוִד בְּכַרְחוֹ מִפְּנֵי |
 אֲבִשְׁלוֹם בְּנוֹ : ב יְהוָה מִחֲרַבּוֹ צָרִי
 רַבִּים קָמַים עָלַי : ג רַבִּים אֲמָרִים
 לְנַפְשִׁי אֵינִי יִשׁוּעַתָּה לוֹ בְּאֱלֹהִים סֵלָה :
 ד וְאַתָּה יְהוָה מִגֵּן בַּעֲדִי כְּבוֹדִי וּמְרִים
 רֹאשִׁי : ה קוֹלִי אֶל־יְהוָה אֶקְרָא וַיַּעֲנֵנִי
 מִהָר קָדְשׁוֹ סֵלָה : ו אֲנִי שִׁכְבְּתִי
 וְאִישְׁנָה הִקְיַצְתִּי כִּי יְהוָה וְסִמְכֵנִי :
 ז לֹא־אִירָא מִרַבְּכוֹת עִם אֲשֶׁר סָבִיב
 שְׂתוֹ עָלַי : ח קוֹמָה יְהוָה | הוֹשִׁיעֵנִי
 אֱלֹהֵי כִּי־הִפִּית אֶת־כַּל־אֵיבִי לְחֵי שְׁנֵי
 רַשָׁעִים שִׁבְרַת : ט לִיהוָה הִישׁוּעָה עַל־
 עַמּוֹ בִּרְכַתָּה סֵלָה :

ד א לְמַנְצָח בְּנִיגוֹת מִזְמוֹר לְדָוִד :
 ב בְּקִרְאֵי עַנְנֵי | אֱלֹהֵי צְדִיקֵי בְּצַר
 הִרְחַבְתָּ לִּי חֲנּוּנִי וּשְׁמַע תְּפִלָּתִי : ג בְּנֵי
 אִישׁ עַד־מָה כְּבוֹדִי לְכַלְמָה תִּתְּאֲהָבוּ
 רִיק תִּבְקָשׁוּ כִּנּוֹב סֵלָה : ד וְדַעו כִּי־
 הַפִּלָּה יְהוָה חֲסִיד לוֹ יְהוָה יִשְׁמַע
 בְּקִרְאֵי אֱלִיוֹ : ה רִגְזוּ וְאַל־תִּחַטְּאוּ
 אֲמַרוּ בְּלִבְכֶם עַל־מַשְׁכַּכְכֶם וְדַמּוּ
 סֵלָה : ו זְכַחוּ וּזְכַח־צִדְקָה וּבִטְחוּ אֶל־
 יְהוָה : ז רַבִּים אֲמָרִים מִי־יִרְאֶנּוּ טוֹב
 נִסְה־עָלֵינוּ אֹר פִּנְיָה יְהוָה : ח נִתְתַּה
 שְׂמַחַה בְּלִבִּי מַעַת דָּגְגַם וְתִירוּשָׁם
 רְבוּ : ט בְּשָׁלוֹם יַחַדוּ אֲשַׁכְּבָה וְאִישָׁן
 כִּי־אַתָּה יְהוָה לְבָדָד לְבַטַח תוֹשִׁיבֵנִי :

ה א לְמַנְצָח אֶל־הַנְּחִילוֹת מִזְמוֹר
 לְדָוִד : ב אֲמָרֵי הַאֲזִינָה | יְהוָה בִּינָה
 הִגִּיעָנִי : ג הַקְשִׁיבָה | לְקוֹל שׁוֹעֵי מַלְכֵי
 וְאַלְהֵי כִּי־אֲלִיךָ אֲתַפְּלֵל : ד יְהוָה בְּקָר
 תִּשְׁמַע קוֹלִי בְּקָר אֲעַרְךָ־לָךְ וְאַצְפָּה :
 ה כִּי | לֹא אֶל־חַפְצֵךְ רָשַׁע | אֶתָּה לֹא
 יִגְרַךְ רַע : ו לֹא־יִתְצַבּוּ הַדּוֹלִלִים לְנֶגַד
 עֵינֶיךָ שְׂנֵאתָ כַּל־פְּעֻלֵי אֲנֹן : ז תֵּאבֵד
 דְּבָרֵי כִּנּוֹב אִישׁ־דָּמִים וּמְרָמָה יִתְעַב |
 יְהוָה : ח וְאֵנִי רַבֵּב חֲסִדֶּךָ אֲבּוֹא בִּיתְךָ
 אֲשַׁתְּחוּה אֶל־הֵיכַל־קֹדֶשְׁךָ בִּירְאֶתְךָ :
 ט יְהוָה | נְחִי בַצְדִּיקֶתְךָ לְמַעַן שׁוֹרְרֵי
 חַיִּשׁ הַיִּשָּׁר לִפְנֵי דְרֹכְךָ : י כִּי אֵינִי כְּפִיהוּ
 נְכוֹנָה קִרְבָּם הַיּוֹת קִבְר־פְּתוּחַ גְּרוּגָם
 לְשׁוֹנִם חֲתִילִיקוֹן : יא הַאֲשִׁימָם | אֱלֹהִים
 יַפְּלוּ מִמַּעַצְוֹתֵיהֶם בְּרַב פְּשָׁעֵיהֶם
 הִדְרִיחֵמוּ כִּי־מָרוּ בָךְ : יב וְיִשְׁמָחוּ כַל־
 חוֹסֵי בָךְ לְעוֹלָם יִרְגְּנוּ וְתִסַּךְ עָלֵיהֶם
 וְיַעֲלֶצוּ בָךְ אֲהַבֵּי שְׁמוֹךְ : יג כִּי־אַתָּה
 תִּבְרַךְ צְדִיק יְהוָה כַּצְּנָה רְצוֹן תַּעֲטֹרְנוּ :
ו א לְמַנְצָח בְּנִיגוֹת עַל־הַשְּׂמִינֹת
 מִזְמוֹר לְדָוִד : ב יְהוָה אֵל־בְּאִפְךָ
 תוֹכִיחֵנִי וְאַל־יִתְמַתְךָ תִּסְרִנֵּנִי : ג חֲנּוּנֵי
 יְהוָה כִּי אֲמַלֵּל אֲנִי רַפְּאֵנִי יְהוָה כִּי
 נִבְחַלּוּ עֲצָמַי : ד וּנְפִשִׁי נִבְחַלָּה מֵאֵד
 וְאֵת וְאַתָּה יְהוָה עַד־מָתַי : ה שׁוֹבְבָה
 יְהוָה חֲלָצָה נַפְשִׁי הוֹשִׁיעֵנִי לְמַעַן
 חֲסִדְךָ : ו כִּי אֵינִי בַּמּוֹת זְכָרְךָ בְּשִׂאוֹל
 מִי יוֹדֶה־לָךְ : ז יִגְעֵתִי בְּאִנְחָתִי אִשְׁחָה

כַּכַּל־לִיְלָה מִשְׁתִּי בְּדַמְעָתִי עַרְשִׁי
 אֲמַסָּה : ח עֲשִׂיָה מִכַּעַס עֵינָי עֲתָקָה
 בְּכַל־צוֹרְרֵי : ט סוֹרוּ מִמֶּנִּי כַל־פְּעֻלֵי
 אֲנֹן כִּי־שְׁמַע יְהוָה קוֹל בְּכִי : י שְׁמַע
 יְהוָה תַּחֲנּוּתֵי יְהוָה תְּפִלָּתִי יִקַּח :
 יא יִבְשׁוּ | וַיִּבְחַלּוּ מֵאֵד כַּל־אֵיבֵי יִשְׁבּוּ
 כִּשְׁוֹ רַעַע :
ז א שְׁנִיּוֹן לְדָוִד אֲשֶׁר־שָׁר לִיהוָה עַל־
 דְּבָרֵי־כּוֹשׁ בְּנִ־מִינֵי : ב יְהוָה אֱלֹהֵי
 בָּךְ חֲסִיתִי הוֹשִׁיעֵנִי מִכַּל־רֹדְפֵי
 וְהַצִּילֵנִי : ג פְּרִי־טוֹרֶךָ כְּאִרְיָה נַפְשִׁי
 פָּרַק וְאֵינִי מִצִּיל : ד יְהוָה אֱלֹהֵי אִם־
 עֲשִׂיתִי זֹאת אִם־יִשְׁעוֹל בְּכַפִּי : ה אִם־
 גַּמְלַתִּי שׁוֹלְמֵי רַע וְאַחֲלָצָה צוֹרְרֵי
 רִיקָם : ו יִרְדֹּף אוֹיֵב | נַפְשִׁי וַיִּשָּׁג
 וַיִּרְמַס לְאָרֶץ חַיִּי וּכְבוֹדִי | לַעֲפָר יִשְׁכַּן
 סֵלָה : ז קוֹמָה יְהוָה | בְּאִפְךָ הַנְּשֹׂא
 בַּעֲבָרוֹת צוֹרְרֵי וְעוֹרָה אֵלֵי מִשְׁפָּט
 צְדִיקָתְךָ : ח וְעַדֵּת לְאֲמִים תְּסוּבִכְךָ וְעָלִיָּה
 לְמְרוֹם שׁוֹבָה : ט יְהוָה יִדְּוֵן עַמִּים
 שִׁפְטֵנִי יְהוָה כַּצְּדִיקֵי וּבְתַמִּי עָלַי :
 י יִגְמַרְנָא רַע | רַשָׁעִים וְתִכּוֹנֵן צְדִיק
 וּבְחַן לְבוֹת וְכִלּוֹת אֱלֹהִים צְדִיק :
 יא מִגִּיָּה עַל־אֱלֹהִים מוֹשִׁיעַ יִשְׂרָאֵל :
 יב אֱלֹהִים שׁוֹפֵט צְדִיק וְאֵל זֶעֶם בְּכַל־
 יוֹם : יג אִם־לֹא יִשׁוּב חַרְבּוֹ יִלְטוּשׁ
 קִשְׁתּוֹ דְרֹךְ וַיִּכּוֹנְנָה : יד וְלוֹ הַכִּין כְּלֵי־
 מוֹת חֲצִיו לְדִלְקִים יַפְעֵל : טו הִנֵּה
 יִתְכַל־אֲנֹן וְהָרָה עֲמָל וְיִלְדֵי שָׁקֵר :

ספר

ז, ח, ט, י

תהלים

ג

ספר

י, יא, יב, יג

תהלים

ד

טו בור ברה ויחפרהו ויפל בשחת
יפעל: יי ישוב עמלו בראשו ועל
קדקדו חמסו ירד: ימ אודה יהוה
בצדקו ואזמרה שם־יהוה עליון:

יז יי ישוב עמלו בראשו ועל
קדקדו חמסו ירד: ימ אודה יהוה
בצדקו ואזמרה שם־יהוה עליון:

יח למנצח על־הגתית מזמור לדוד:
יט יהוה אדנינו מה־אדיר שמך
בכל־הארץ אשר־תנה הודך על־
השמים: ג מפי עוללים וינקים יסדת
עז למען צורריך להשפית אויב
ומתנקם: ד פ־אראה שמך מעשה
אצבעתיך ירח וכוכבים אשר כוננתה:

ה מה־אנוש פ־תזכרנו וכן־אדם פי
תפקדנו: ו ותחסרהו מעט מאלהים
וכבוד והדר תעשרהו: ז תמשילהו
במעשי ייך כל שמה תחת־רגליו:
ח צנה ואלפים כלם וגם בהמות שדי:
ט צפור שמים ודגי הים עבר ארחות
ימים: י יהוה אדנינו מה־אדיר שמך
בכל־הארץ:

יא למנצח על־מות לבן מזמור
לדוד: ב אודה יהוה בכל־לבי
אספרה כל־נפלאותיך: ג אשמחה
ואעלצה בך אזמרה שמך עליון:
ד בשוב־אויבי אחר ופשל ויאבדו
מפניך: ה פ־עשית משפטי ודיני
ישבת לכסא שופט צדק: ו גערת גוים
אבדת רשע שם־מחית לעולם ועד:
ז האויב א תמו חרבות לגצח וערים
נתשת אבד זכרם המה: ח גיהוה

לעולם ישב כונן למשפט כסאו:
ט והוא ישפט־תבל בצדק ידיו לאמים
במישרים: י ויהי יהוה משגב לך
משגב לעתות בצרה: יא ויבטחו בך
ודעי שמך פי לא־עזבת דרשך
יהוה: יב זמרו ליהוה ישב ציון הגידו
בעמים עליותיו: יג פ־דרש דמים
אתם זכר לא־שכח צעקת עניים:
יד חנני יהוה ראה עניי משנאי
מרומי משערי־מות: טו למען
אספרה כל־תהלתך בשערי בת־ציון
אגילה בישועתך: טז טבעו גוים
בשחת עשו ברשת־זו טמנו נלכדה
רגלם: יז נודע יהוה משפט עשה
בפעל בפיו נוקש רשע הגיון סלה:
יח ישובו רשעים לשאולה כל־גוים
שכחי אלהים: יט פי לא לגצח ישכח
אבלון תקנת עניים עלנים תאבד לעד:
כ קומה יהוה אליעז אנוש ישפטו
גוים על־פניך: כא שיתה יהוה א מורה
להם ידעו גוים אנוש המה סלה:

לעולם ישב כונן למשפט כסאו:
ט והוא ישפט־תבל בצדק ידיו לאמים
במישרים: י ויהי יהוה משגב לך
משגב לעתות בצרה: יא ויבטחו בך
ודעי שמך פי לא־עזבת דרשך
יהוה: יב זמרו ליהוה ישב ציון הגידו
בעמים עליותיו: יג פ־דרש דמים
אתם זכר לא־שכח צעקת עניים:
יד חנני יהוה ראה עניי משנאי
מרומי משערי־מות: טו למען
אספרה כל־תהלתך בשערי בת־ציון
אגילה בישועתך: טז טבעו גוים
בשחת עשו ברשת־זו טמנו נלכדה
רגלם: יז נודע יהוה משפט עשה
בפעל בפיו נוקש רשע הגיון סלה:
יח ישובו רשעים לשאולה כל־גוים
שכחי אלהים: יט פי לא לגצח ישכח
אבלון תקנת עניים עלנים תאבד לעד:
כ קומה יהוה אליעז אנוש ישפטו
גוים על־פניך: כא שיתה יהוה א מורה
להם ידעו גוים אנוש המה סלה:

לעולם ישב כונן למשפט כסאו:
ט והוא ישפט־תבל בצדק ידיו לאמים
במישרים: י ויהי יהוה משגב לך
משגב לעתות בצרה: יא ויבטחו בך
ודעי שמך פי לא־עזבת דרשך
יהוה: יב זמרו ליהוה ישב ציון הגידו
בעמים עליותיו: יג פ־דרש דמים
אתם זכר לא־שכח צעקת עניים:
יד חנני יהוה ראה עניי משנאי
מרומי משערי־מות: טו למען
אספרה כל־תהלתך בשערי בת־ציון
אגילה בישועתך: טז טבעו גוים
בשחת עשו ברשת־זו טמנו נלכדה
רגלם: יז נודע יהוה משפט עשה
בפעל בפיו נוקש רשע הגיון סלה:
יח ישובו רשעים לשאולה כל־גוים
שכחי אלהים: יט פי לא לגצח ישכח
אבלון תקנת עניים עלנים תאבד לעד:
כ קומה יהוה אליעז אנוש ישפטו
גוים על־פניך: כא שיתה יהוה א מורה
להם ידעו גוים אנוש המה סלה:

לעולם ישב כונן למשפט כסאו:
ט והוא ישפט־תבל בצדק ידיו לאמים
במישרים: י ויהי יהוה משגב לך
משגב לעתות בצרה: יא ויבטחו בך
ודעי שמך פי לא־עזבת דרשך
יהוה: יב זמרו ליהוה ישב ציון הגידו
בעמים עליותיו: יג פ־דרש דמים
אתם זכר לא־שכח צעקת עניים:
יד חנני יהוה ראה עניי משנאי
מרומי משערי־מות: טו למען
אספרה כל־תהלתך בשערי בת־ציון
אגילה בישועתך: טז טבעו גוים
בשחת עשו ברשת־זו טמנו נלכדה
רגלם: יז נודע יהוה משפט עשה
בפעל בפיו נוקש רשע הגיון סלה:
יח ישובו רשעים לשאולה כל־גוים
שכחי אלהים: יט פי לא לגצח ישכח
אבלון תקנת עניים עלנים תאבד לעד:
כ קומה יהוה אליעז אנוש ישפטו
גוים על־פניך: כא שיתה יהוה א מורה
להם ידעו גוים אנוש המה סלה:

לעולם ישב כונן למשפט כסאו:
ט והוא ישפט־תבל בצדק ידיו לאמים
במישרים: י ויהי יהוה משגב לך
משגב לעתות בצרה: יא ויבטחו בך
ודעי שמך פי לא־עזבת דרשך
יהוה: יב זמרו ליהוה ישב ציון הגידו
בעמים עליותיו: יג פ־דרש דמים
אתם זכר לא־שכח צעקת עניים:
יד חנני יהוה ראה עניי משנאי
מרומי משערי־מות: טו למען
אספרה כל־תהלתך בשערי בת־ציון
אגילה בישועתך: טז טבעו גוים
בשחת עשו ברשת־זו טמנו נלכדה
רגלם: יז נודע יהוה משפט עשה
בפעל בפיו נוקש רשע הגיון סלה:
יח ישובו רשעים לשאולה כל־גוים
שכחי אלהים: יט פי לא לגצח ישכח
אבלון תקנת עניים עלנים תאבד לעד:
כ קומה יהוה אליעז אנוש ישפטו
גוים על־פניך: כא שיתה יהוה א מורה
להם ידעו גוים אנוש המה סלה:

יוס רביעי

י א למה יהוה תעמד ברחוק תעלים
לעתות בצרה: ב בגאות רשע ידלק
עני ותפשו א במזמות זו תשבו: ג פ־
הלל רשע על־תאות נפשו ובצע ברוך
נאץ א יהוה: ד רשע גבכה אפו כל־
ידרש אין אלהים פ־למזמותיו:
ה תחילו ודכו ודרכו א בכל־עת מרום

משפטיך מנגדו כל־צורריו יפיה
בהם: ו אמר בלבו כל־אמוט לדר ודר
אשר לא־ברע: ז אלה א פיהו מלא
ומרמות ותך תחת לשונו עמל ואון:
ח ישב א במארב חצרים במסתרים
יהרג נקי עיניו לחלכה יצפנו: ט יארב
במסתר א בארזה בסכה יארב לחטוף
עני יחטף עני במשכו ברשתו: י ודכה
ידכה ישח ונפל בעצמיו תלכאים חל
כאים: יא אמר בלבו שכח אל הסתיר
פניו כל־ראה לגצח: יב קומה יהוה
אל נשא ידך אל־תשכח עניים:
יג על־מה א נאץ רשע א אלהים אמר
בלבו לא תדרש: יד ראתה פ־אתה א
עמל וכעס א תביט לתת בידך עליך
יעזב חלכה לתום אתה א היות עוזר:
טו שבר ורוע רשע ורע תדרוש־רשעו
כל־תמצא: טז יהוה מלך עולם ועד
אבדו גוים מארצו: יז תאזת עניים
שמעת יהוה תכין לפם תקשיב אזנך:
יח לשפט יתום ורך כל־יוסף עוד
לערץ אנוש מן־הארץ:

משפטיך מנגדו כל־צורריו יפיה
בהם: ו אמר בלבו כל־אמוט לדר ודר
אשר לא־ברע: ז אלה א פיהו מלא
ומרמות ותך תחת לשונו עמל ואון:
ח ישב א במארב חצרים במסתרים
יהרג נקי עיניו לחלכה יצפנו: ט יארב
במסתר א בארזה בסכה יארב לחטוף
עני יחטף עני במשכו ברשתו: י ודכה
ידכה ישח ונפל בעצמיו תלכאים חל
כאים: יא אמר בלבו שכח אל הסתיר
פניו כל־ראה לגצח: יב קומה יהוה
אל נשא ידך אל־תשכח עניים:
יג על־מה א נאץ רשע א אלהים אמר
בלבו לא תדרש: יד ראתה פ־אתה א
עמל וכעס א תביט לתת בידך עליך
יעזב חלכה לתום אתה א היות עוזר:
טו שבר ורוע רשע ורע תדרוש־רשעו
כל־תמצא: טז יהוה מלך עולם ועד
אבדו גוים מארצו: יז תאזת עניים
שמעת יהוה תכין לפם תקשיב אזנך:
יח לשפט יתום ורך כל־יוסף עוד
לערץ אנוש מן־הארץ:

משפטיך מנגדו כל־צורריו יפיה
בהם: ו אמר בלבו כל־אמוט לדר ודר
אשר לא־ברע: ז אלה א פיהו מלא
ומרמות ותך תחת לשונו עמל ואון:
ח ישב א במארב חצרים במסתרים
יהרג נקי עיניו לחלכה יצפנו: ט יארב
במסתר א בארזה בסכה יארב לחטוף
עני יחטף עני במשכו ברשתו: י ודכה
ידכה ישח ונפל בעצמיו תלכאים חל
כאים: יא אמר בלבו שכח אל הסתיר
פניו כל־ראה לגצח: יב קומה יהוה
אל נשא ידך אל־תשכח עניים:
יג על־מה א נאץ רשע א אלהים אמר
בלבו לא תדרש: יד ראתה פ־אתה א
עמל וכעס א תביט לתת בידך עליך
יעזב חלכה לתום אתה א היות עוזר:
טו שבר ורוע רשע ורע תדרוש־רשעו
כל־תמצא: טז יהוה מלך עולם ועד
אבדו גוים מארצו: יז תאזת עניים
שמעת יהוה תכין לפם תקשיב אזנך:
יח לשפט יתום ורך כל־יוסף עוד
לערץ אנוש מן־הארץ:

משפטיך מנגדו כל־צורריו יפיה
בהם: ו אמר בלבו כל־אמוט לדר ודר
אשר לא־ברע: ז אלה א פיהו מלא
ומרמות ותך תחת לשונו עמל ואון:
ח ישב א במארב חצרים במסתרים
יהרג נקי עיניו לחלכה יצפנו: ט יארב
במסתר א בארזה בסכה יארב לחטוף
עני יחטף עני במשכו ברשתו: י ודכה
ידכה ישח ונפל בעצמיו תלכאים חל
כאים: יא אמר בלבו שכח אל הסתיר
פניו כל־ראה לגצח: יב קומה יהוה
אל נשא ידך אל־תשכח עניים:
יג על־מה א נאץ רשע א אלהים אמר
בלבו לא תדרש: יד ראתה פ־אתה א
עמל וכעס א תביט לתת בידך עליך
יעזב חלכה לתום אתה א היות עוזר:
טו שבר ורוע רשע ורע תדרוש־רשעו
כל־תמצא: טז יהוה מלך עולם ועד
אבדו גוים מארצו: יז תאזת עניים
שמעת יהוה תכין לפם תקשיב אזנך:
יח לשפט יתום ורך כל־יוסף עוד
לערץ אנוש מן־הארץ:

משפטיך מנגדו כל־צורריו יפיה
בהם: ו אמר בלבו כל־אמוט לדר ודר
אשר לא־ברע: ז אלה א פיהו מלא
ומרמות ותך תחת לשונו עמל ואון:
ח ישב א במארב חצרים במסתרים
יהרג נקי עיניו לחלכה יצפנו: ט יארב
במסתר א בארזה בסכה יארב לחטוף
עני יחטף עני במשכו ברשתו: י ודכה
ידכה ישח ונפל בעצמיו תלכאים חל
כאים: יא אמר בלבו שכח אל הסתיר
פניו כל־ראה לגצח: יב קומה יהוה
אל נשא ידך אל־תשכח עניים:
יג על־מה א נאץ רשע א אלהים אמר
בלבו לא תדרש: יד ראתה פ־אתה א
עמל וכעס א תביט לתת בידך עליך
יעזב חלכה לתום אתה א היות עוזר:
טו שבר ורוע רשע ורע תדרוש־רשעו
כל־תמצא: טז יהוה מלך עולם ועד
אבדו גוים מארצו: יז תאזת עניים
שמעת יהוה תכין לפם תקשיב אזנך:
יח לשפט יתום ורך כל־יוסף עוד
לערץ אנוש מן־הארץ:

יא

א למנצח לזנד ביהוה א הסיתי
איך תאמרו ננפשי נודי הרבם
צפור: ב פי הגה הרשעים ידרכון
קשת כוננו חצם על־יתר לירות כמו־
אפל לישרי־לב: ג פי השתות יחרסון
צדיק מה־פעל: ד יהוה א בהיכל קדשו
יהוה בשמים פסאו עיניו יחזו

א למנצח לזנד ביהוה א הסיתי
איך תאמרו ננפשי נודי הרבם
צפור: ב פי הגה הרשעים ידרכון
קשת כוננו חצם על־יתר לירות כמו־
אפל לישרי־לב: ג פי השתות יחרסון
צדיק מה־פעל: ד יהוה א בהיכל קדשו
יהוה בשמים פסאו עיניו יחזו

עפעפיו יכחנו בני אדם: ה יהוה צדיק
לכתן ורשע ואהב חמס שנאה נפשו:
ו ימטר על־רשעים פחים אש וגפרית
ורוח זלעפות מנת כוסם: ז פ־צדיק
יהוה צדקות אהב ישור יחזו פנימו:

יב למנצח על־השמינית מזמור
לדוד: ב הושיעה יהוה פ־גמר
חסיד פ־פסו אמונים מבני אדם:
ג שוא א ידברו איש את־רעהו שפת
חלקות פ־לב ולב ידברו: ד לכרת יהוה
כל־שפתי חלקות לשון מדברת
גלות: ה אשר אמרו א ללשוננו נגביר
שפתינו אתנו מי אדון לנו: ו משד
עניים מאנקת אביונים עתה אקום
יאמר יהוה אשית פ־ישע פ־יחלו:
ז אמרות יהוה אמרות טהרות פ־סך
צרוף בעליל לארץ מזקק שבועתים:
ח אפה־יהוה תשמרם תצ־נו א מן־
הידור זו לעולם: ט סביב רשעים
תהלכון פ־ם זלות לבני אדם:

יג למנצח מזמור לדוד: ב עד־אנה
יהוה תשפחני גצח עד־אנה א
תסתיר את־פניך ממני: ג עד־אנה
אשית עצות בנפשי גיון בלבכי וימם
עד־אנה א ירום איכי עלי: ד הביטה
עניי יהוה אלהי האירה עיני פ־אישן
המות: ה פ־יאמר איכי יכלתיו צרי
יגילו פי אמוט: ו ואני א בחסדך

עפעפיו יכחנו בני אדם: ה יהוה צדיק
לכתן ורשע ואהב חמס שנאה נפשו:
ו ימטר על־רשעים פחים אש וגפרית
ורוח זלעפות מנת כוסם: ז פ־צדיק
יהוה צדקות אהב ישור יחזו פנימו:

יב למנצח על־השמינית מזמור
לדוד: ב הושיעה יהוה פ־גמר
חסיד פ־פסו אמונים מבני אדם:
ג שוא א ידברו איש את־רעהו שפת
חלקות פ־לב ולב ידברו: ד לכרת יהוה
כל־שפתי חלקות לשון מדברת
גלות: ה אשר אמרו א ללשוננו נגביר
שפתינו אתנו מי אדון לנו: ו משד
עניים מאנקת אביונים עתה אקום
יאמר יהוה אשית פ־ישע פ־יחלו:
ז אמרות יהוה אמרות טהרות פ־סך
צרוף בעליל לארץ מזקק שבועתים:
ח אפה־יהוה תשמרם תצ־נו א מן־
הידור זו לעולם: ט סביב רשעים
תהלכון פ־ם זלות לבני אדם:

יג

א למנצח מזמור לדוד: ב עד־אנה
יהוה תשפחני גצח עד־אנה א
תסתיר את־פניך ממני: ג עד־אנה
אשית עצות בנפשי גיון בלבכי וימם
עד־אנה א ירום איכי עלי: ד הביטה
עניי יהוה אלהי האירה עיני פ־אישן
המות: ה פ־יאמר איכי יכלתיו צרי
יגילו פי אמוט: ו ואני א בחסדך

עפעפיו יכחנו בני אדם: ה יהוה צדיק
לכתן ורשע ואהב חמס שנאה נפשו:
ו ימטר על־רשעים פחים אש וגפרית
ורוח זלעפות מנת כוסם: ז פ־צדיק
יהוה צדקות אהב ישור יחזו פנימו:

כְּטַחְתִּי יַגִּל לִפְנֵי בִישׁוּעֶתְךָ אֲשִׁירָה לַיהוָה כִּי גַמַל עָלַי:

יד * לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד אֲמַר נִבַל בִּלְבוֹ אֵין אֱלֹהִים הַשְׁחִיתוּ הַהֲעִיבוּ עָלַי לֵאלֹהִים אֵין עֲשֵׂה-טוֹב: ב יהוה מִשְׁמִים הַשְׁקִיף עַל-בְּנֵי-אָדָם לְרֵאוֹת הַיָּשׁ מִשְׁכִּיל דְרָשׁ אֶת-אֱלֹהִים: ג הַכֹּל סָר יַחַדוּ גֵאלֵהוּ אֵין עֲשֵׂה-טוֹב אֵין גַּם-אֲחָד: ד הַלֵּא יִדְעוּ כָל-פְּעָלַי אֲוֹן אֲכַלֵּי עַמִּי אֲכָלוּ לֶחֶם יְהוָה לֹא קָרָאוּ: ה שָׁם אֶפְחָדוּ פָּחַד כִּי-אֱלֹהִים בְּדוֹר צַדִּיק: ו עֲצַת-עֵינִי תְבִישׁוּ כִּי יְהוָה מִחֲסֵהוּ: ז מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן יִשְׁעַת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוֹב יְהוָה שְׁבוֹת עִמּוֹ יַגִּל עֲקֹב יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל:

טו * מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה מִי-יַגִּיד בְּאֵהֱלָךְ מִי-יִשְׁכֵּן בְּהַר קְדֹשְׁךָ: ב הוֹלֵךְ תָּמִים וּפְעַל צַדִּיק וְדָבַר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ: ג לֹא-רָגַל א | עַל-לִשְׁנוֹ לֹא-עָשָׂה לְרַעְהוּ רָעָה וְחִרְפָּה לֹא-יִנְשָׂא עַל-קִרְבּוֹ: ד נִבְזָה | בְּעֵינָיו נִמְאָס וְאֵת-יְרֵאִי יְהוָה יִכְבֵּד גִּשְׁבַע לְהִרְעֹ וְלֹא יִמָּר: ה כִּסְפוֹ א | לֹא-נָתַן בְּנִשְׁוֹף וְשָׁחַד עַל-נֶפֶשׁ לֹא-לָקַח עֲשֵׂה אֵלֶּה לֹא יִמוּט לְעוֹלָם:

טז * מִכֶּתֶם לְדָוִד שְׁמִרְנֵי אֵל כִּי-חִסִּיתִי בְךָ: ב אֲמַת לַיהוָה אֲדַנֵּי אֶתָּה טוֹבַחְתִּי כָל-עֲלִיף: ג לְקַדוּשִׁים אֲשֶׁר-בְּאָרֶץ הַמָּה וְאֲדִירֵי כָל-חַפְצֵי-

כס: ד יִרְבּוּ עֲצוּבוֹתֶם אַחַר מָהְרוּ כֹל-אֶסְיֹף נִסְכִּיהֶם מִדָּם וּכְל־אֲשָׂא אֶת-שְׁמוֹתֶם עַל-שִׁפְתֵי: ה יְהוָה מִנְתַּח-חֲלָקִי וְכוֹסֵי אֶתָּה תוֹמִיד גּוֹרְלִי: ו חֲבָלִים נִפְלוּ-לִי בְּנַעֲמִים אֶף-נִחַלְתָּ שִׁפְרָה עָלַי: ז אֲבָרַךְ אֶת-יְהוָה אֲשֶׁר יַעֲצֵנִי אֶף-לִילֹת יִסְרוּנִי כְלִיֹּתִי: ח שׁוֹיִתִּי יְהוָה לְנִגְדֵי תְמִיד כִּי מִיִּמֵנִי כֹל-אֲמוּט: ט לֵכֵן אֶשְׁמַח לְבִי וַיִּגַּל כְּבוֹדִי אֶף-בְּשָׂרִי יִשְׁכֵּן לְבָטַח: י כִּי אֶל-תַּעֲזֹב נַפְשִׁי לְשֹׁאֵל לֹא-תִתֵּן חֲסִידֶךָ חֲסִידֶךָ לְרֵאוֹת שְׁחַת: יא תוֹדִיעֵנִי אֶרֶח חַיִּים שְׂבַע שְׁמֹחוֹת אֶת-פְּנֵיךָ נַעֲמוֹת כִּי־מִיִּנֶךָ נֶצַח:

יז * תְּפִלָּה לְדָוִד שְׁמַעָה יְהוָה אֲצַדֵּק הַקְּשִׁיבָה רַנְתִּי הַאֲזִינָה תְּפִלָּתִי כֹלֵא שִׁפְתֵי מַרְמָה: ב מִלִּפְנֵיךָ מִשְׁפָּטִי יֵצֵא עֵינֶיךָ תַחֲזִינָה מִיִּשְׂרָיִם: ג בַּחֲנֹת לְבִי אֶפְקֹדֶת לִילָה צָרַפְתִּנִי כֹל-תִמְצָא זְמַתִּי כֹל-יַעֲבֹר-פִּי: ד לִפְעֻלוֹת אָדָם בְּדַבֵּר שִׁפְתֶיךָ אֲנִי שְׁמַרְתִּי אֶרְחוֹת פְּרִיץ: ה תִּמְךָ אֲשֶׁרִי בַמַּעְגָּלוֹתֶיךָ בִלְ-נְמוּטוֹ פְעָמִי: ו אֲנִי-קָרָאתֶיךָ כִּי-תַעֲנֵנִי אֵל הַט־אֲזַנְךָ לִי שְׁמַע אֲמַרְתִּי: ז תְּפִלָּה חֲסִידֶיךָ מוֹשִׁיעַ חוֹסִים מִמַּתְקוֹמָמִים כִּי־מִיִּנֶךָ: ח שְׁמִרְנֵי כְּאִשׁוֹן בַּת-עֵינַן בְּצֶל כְּנִפְיֶךָ תִּסְתַּרְנִי: ט מִפְּנֵי רַשָּׁעִים זֹו שְׁדוּנִי אִיבִי כְּנֶפֶשׁ יִקִּיפוּ עָלַי: י חֲלַבְמוֹ סָגְרוּ פִּימוֹ דְּבָרוֹ כַּגְּאוֹת:

יא אֲשֶׁרֵנו עֲתָה כִּכְבוֹנֵי סִכְבוֹנוּ עֵינֵיהֶם יִשְׁתוּ לְנִטוֹת בְּאָרֶץ: יב דְּמִינוּ בְּאֶרְיָה יְכַסּוּף לְטָרוֹף וְכִכְפִּיר יִשָּׁב בְּמִסְתָּרִים: יג קוֹמָה יְהוָה קִדְמָה פְּנֵי הַכְּרִיעָהוּ פִלְטָה נִפְשֵׁי מִרְשַׁע חֲרָבֶךָ: יד מִמַּתִּים יִדָּךְ אֶתְּהוּ מִמַּתִּים מִחֲלֵד חֲלָקֶם בַּחַיִּים וְצַדִּיק וְצַדִּיק תִּמְלֹא כְּטָנָם יִשְׁבַּעוּ בְּנִים וְהַנִּיחוּ יִתְרָם לְעוֹלָלֵיהֶם: טו אֲנִי בַצַּדֵּק אֲחֻזָּה פְּנֵיךָ אֲשַׁבְּעָה כִּהֲלִיץ תִּמְנוֹנֶתְךָ:

ג לחודש יום חמישי

יח * לַמְנַצֵּחַ אֶלְעָבֵד יְהוָה לְדָוִד אֲשֶׁר דָּבַר אֶתְּדַבְּרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת בְּיוֹם הַצִּילֵי-יְהוָה אוֹתוֹ מִכַּף כָּל-אִיבֵיו וּמִיַּד שְׂאוּל: ב וַיֹּאמֶר אֶרְחַמֶךָ יְהוָה חֲזָקִי: ג יְהוָה אֶסְלַעֵי וּמַצּוֹדֵתִי וּמִפְּלִטֵי אֵלַי צוּרֵי אַחְסֵה-בוֹ מִגַּנִּי וְקַרְנֵי-יִשְׁעֵי מִשְׁגַּבִּי: ד מִהֲלֵל אֶקְרָא יְהוָה וּמִן-אִיבֵי אוֹשַׁע: ה אֶפְסוּנֵי חֲבָלֵי-מוֹת וּנְחָלֵי כִלְיַעַל בְּעֵתוֹנִי: ו חֲבָלֵי שְׂאוּל סִכְבוּנֵי קִדְמוּנֵי מוֹקְשֵׁי מוֹת: ז בְּצַר-לִי אֶקְרָא יְהוָה וְאֶל-אֱלֹהֵי אֲשׁוּעַ יִשְׁמַע מִהִכְלוֹ קוֹלִי יִשְׁוֹעַתִּי לִפְנֵיךָ אֶתְּבֹא בְּאֲזִנֵּי: ח וַתַּעֲזֵשׁ וַתַּרְעֵשׁ אֶתְּרַץ וּמוֹסְדֵי הַרִים יִרְגְּזוּ וַיִּתְגַּעְשׂוּ כִּי-תָרָה לוֹ: ט עֲלָה עֲשׂוֹן בְּאֶפְסוֹ וְאֲשֶׁר-מִפּוֹ תֹאכַל גְּחָלִים כַּעֲרוּ מִמֶּנּוּ: י וַיִּט שְׁמַיִם וַיַּרְדּ וַיַּרְפֵּל תַּחַת רַגְלָיו: יא וַיִּרְכַּב עַל-כַּרְבּוֹ

וַיַּעַף וַיִּדָּא עַל-כְּנַפְי-רוּחַ: יב יִשַׁת הַשֶּׁף אֶתְרוֹ סִבִּיבוֹתָיו סִכְתוֹ חִשְׁכַת-מַיִם עָבִי שְׁחָקִים: יג מִגָּה נִגְדוּ עָבִיו עָבְרוּ כְּרָד וּגְחָלֵי-אֵשׁ: יד וַיִּרְעַם בְּשִׁמְלֵם אֶתְהוּ וְעֲלִיּוֹן יִתֵּן קִלּוֹ כְּרָד וּגְחָלֵי-אֵשׁ: טו וַיִּשְׁלַח חֲצִיו וַיִּפְצְעֵם וּבְרָקִים רַב וַיַּהֲמֵם: טז וַיִּרְאוּ אֶפְיָקֵי מַיִם וַיִּגְלוּ מִסְּקוֹדוֹת הַכֵּל מִגַּעְרַתְךָ יְהוָה מִנְשַׁמַּת רוּחַ אַפְּךָ: יז יִשְׁלַח מִמְרוֹם יִתְחַנֵּי יִמְשֹׁנֵי מַמִּים רַבִּים: יח יִצִּילֵנִי מֵאִיבֵי עַז וּמִשְׁנָאֵי כִּי-אֲמַצּוּ מִמֶּנִּי: יט יִקְדְּמוּנִי בְּיוֹם-אִיבֵי וַיְהִי-יְהוָה לְמִשְׁעָן לִי: כ וַיִּצִּיאֵנִי לְמַרְחָב יִחַלְצֵנִי כִּי חֲפֵץ כִּי: כא יִגְמְלֵנִי יְהוָה כְּצַדִּיק כְּכֹר יְדִי יִשִּׁיב לִי: כב כִּי שְׁמַרְתִּי דְרָכֵי יְהוָה וְלֹא-רָשַׁעְתִּי מֵאֱלֹהֵי: כג כִּי כֹל-מִשְׁפָּטֵי לִנְגְדֵי וְחֻקֵּיהֶם לֹא-אֲסִיר מִנִּי: כד וְאֵחֵי תָמִים עִמּוֹ וְאֲשַׁתְּמַר מַעֲוֹנִי: כה וְיִשְׁבֵּי-יְהוָה לִי כְּצַדִּיק כְּכֹר יְדִי לִנְגְדֵי עֵינָיו: כו עִם-חֲסִיד תִּתְחַסֵּד עִם-גֹּבֵר תָּמִים תִּתְפַּל: כז עִם-גֹּבֵר תִּתְבַּרַר וְעִם-עֲלָקֵשׁ תִּתְפַּל: כח כִּי-אֶתָּה עִם-עֵנִי תוֹשִׁיעַ וְעֵינָיִם רְמוֹת תִּשְׁפִּיל: כט כִּי-אֶתָּה תֹאכֵר גְּרִי יְהוָה אֱלֹהֵי יַגִּיהַ חֲשָׁקִי: ל כִּי-בָרַךְ אֶרֶץ גִּידוֹד וּבְאֵלֵהי אֲדַלֵּג-שׁוֹר: לא הֵאֵל תָּמִים דְּרָכּוֹ אֲמַרְתִּי-יְהוָה צְרוּפָה מִגֵּן הוּא לְכֹל הַחֹסִים בּוֹ: לב כִּי מִי אֵלוֹהַ מִבְּלַעֲדֵי יְהוָה וּמִי צוּר זִוְלַתִּי אֱלֹהֵינוּ:

ה	תהלים	כ, כא, כב	ספר	ז	תהלים	יה, יט, כ	ספר
---	-------	-----------	-----	---	-------	-----------	-----

רחוק מישועתי דברי שאגתי: א אלהי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דמיה לי: ד ואתה קדוש יושב תהלות ישראל: ה כף בטהו אבתניו בטהו ותפלטמו: ו אלהי זעקו ונמלטו כף בטהו ולא-בושו: ז ואנכי תולעת ולא-איש חרפת אדם ובוזי עם: ח כל-ראי ילעגו לי יפטירו כשפה נייעו ראש: ט גל אל-יהוה יפלטהו לצילהו כי חפץ בו: י כפיאתה גחי מבטן מבטיחי על-שדי אמי: יא עליך השלכתי מרחם מבטן אמי אלי אתה: יב אל-תרחק ממני פי-צרה קרובה כי אין עוזר: יג סכבוני פרים רבים אביחי בשן כתרוני: יד פצו עלי פיהם ארליה טרף ושאג: טו פמים נשפכתי והתפרדו כל-עצמותי היה לפי כדונג נלם בתוף מעי: טז לבש כהרש א כחי ולשוני מדבק מלקוחי ולעפר-מות תשפתני: יז כי סכבוני כלבים עדת מרעים הקיפוני פאזי ידי ורגלי: יח אספר כל-עצמותי המה יביטו יראו-כי: יט יחלקו בגדי להם ועל-לבושי יפילו גורל: כ ואתה יהוה אל-תרחק אילותי לעזרתי חושה: כא הצילה מחרב נפשי מיד-פלב יחידתי: כב הושיעני מפני ארליה ומקרגי רמים עניתני: כג אספרה שמך לאחי בתוף קהל אהללך: כד יראי

משאלותיך: א עתה ידעתי כי הושיע א יהוה משיחו יענהו משמי קדשו בגבורות ישע ימינו: ב אלה ברבב ואלה בסוסים ונאנחנו א בשם-יהוה אלהינו נזכיר: ג המה כרעו ונפלו ונאנחנו קמנו ונתעורר: ד יהוה הושיעה המלך יעגנו ביום-קראנו: **כא** א למנצח מזמור לדוד: ב יהוה בעצה ישמח-מלך ובישועתך מה-גל יגל מאד: ג תאנת לבו נתתה לו וארשת שפתיו כל-מנעת סלה: ד כפי-תקדמונו ברכות טוב תשית לראשו עטרת פז: ה חיים א שאל ממך נתתה לו ארף זמים עולם ועד: ו גדול כבודו בישועתך הוד והדר תשוה עליו: ז כפי-תשיתוהו ברכות לעד תחדהו בשמחה את-פניך: ח כי-המלך בטח ביהוה ובחסד עליון בל-ימוט: ט תמצא דרך לכל-איביך ימיך תמצא שונאיך: י תשיתמו א כתנור אש לעת פניך יהוה באפו יבלעם ותאכלם אש: יא פרימו מארץ תאבד וזרעם מבני אדם: יב כפי-נטו עליו רעה השכו מזמה בלי-יכלו: יג כי תשיתמו שכם כמיתריך תכונן על-פניהם: יד רומה יהוה בעצה נשירה ונזמרה ובריתך: **כב** א למנצח על-אלת השחר מזמור לדוד: ב אלי אלי למה עזבתני

מגיד הרקיע: ג יום ליום יביע אמר ולילה ללילה יחנה-דעת: ד אין-אמר ואין דברים בלי נשמע קולם: ה בכל-הארץ א יצא קום ובקצה תבל מליהם לשמש שם-אהל בהם: ו והוא כחתן יצא מחפתו ישיש כגבור לרוץ ארח: ז מקצה השמים א מוצאו ותקופתו על-קצותם ואין נסתר מחמתו: ח תורת יהוה תממה משכיבת נפש עדות יהוה נאמנה מחכימת פתי: ט פקודי יהוה ישרים משמחי-לב מצות יהוה ברה מאירת עינים: י יראת יהוה א טהורה עומדת לעד משפט-יהוה אמת צדקו יחדו: יא הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונפת צופים: יב גם-עבדך נהר בהם כשמרם עקב רב: יג שגאות מי-יבין מנסתרות נקני: יד גם מזדים א חשף עבדך אל-משלוחי כי אז איתם ונקייתי מפשע רב: טו יהיו לרצון א אמרי-פי והגיון לפי לפניך יהוה צורי וגאלי: **כ** א למנצח מזמור לדוד: ב יענך יהוה ביום צרה ישגבך שם א אלהי יעקב: ג ישלח-עזרך מקדש ומציון יסעדך: ד יזכר כל-מנחתיך ועולותך ידשנה סלה: ה יתן-לך כל-כבוד וכל-עצתך ימלא: ו נרננה א בישועתך ובשם-אלהינו נדגל ימלא יהוה כל-

האל המאזני חיל ויתן תמים דרכי: ז משוה רגלי פאילות ועל כמתי יעמידני: ח מלמד ידי למלחמה ונתתה קשת-נחושה ורועתי: ט ותתן-לי מגן ישעך וימינך תסעדני וענתך תרכני: ז תרחיב צעדי תחתי ולא מעדו קסלי: ח ארדוף אויבי ואשיגם ולא-אשוב עד-פלותם: ט אמהצם ולא-יכלו קום יפלו תחת רגלי: י ותאזני חיל למלחמה תכריע קמי תחתי: יא ואיבי נתתה לי ערף ומשנאי אצמיתם: יב ישועו ואין-מושע על-יהוה ולא ענם: יג ואשחקם כעפר על-פני-רוח פטיט חוצות אריקים: יד תפלטני מריכי עם תשימני לראש גוים עם לא-ידעתי יעבדוני: טו לשמע און ישמעו לי בני-זכר וכחש-לי: טז בני-נכר יבלו ויחרגו ממסגרותיהם: יז חיי-יהוה וברוך צורי יירום אלוהי ישעי: יח האל הנותן נקמות לי וידבר עמים תחתי: יט מפלטי מאיבי אף מוקמי תרוממי מאיש חמס תצילני: כ על-כן א אודך בגוים א יהוה ולשמך אומרה: כא מגדל ישועות מלכו ועשה חסד א למשיחו לדוד ולזרעו עד-עולם: **יט** א למנצח מזמור לדוד: ב השמים מספרים כבוד-אל ומעשה ידיו

ספר כה, כד, כה

תהלים

ט

יהוה | הִלְלוּהוּ פֶלֶזֶרַע יַעֲקֹב כַּבְּדוּהוּ וְגוּרוּ מִמֶּנּוּ פֶלֶזֶרַע יִשְׂרָאֵל: ^{כה} כִּי לֹא־בָזָה וְלֹא שָׁמֵץ עֲנֹת עֲנִי וְלֹא־הִסְתִּיר פְּנֵיו מִמֶּנּוּ וּבִשְׁוֹעוֹ אֱלֹהֵי שְׁמַע: ^{כו} מֵאֲתַף תְּהִלָּתִי בְּקִהְל רֵב נְדָרֵי אֲשֶׁלֶם נִגַּד יִרְאוּ: ^{כז} יֵאָכְלוּ עֲנוּיִם | וְיִשְׁפְּעוּ יְהִלְלוּ יְהוָה דְּרָשׁוּ יְחִי לְבַבְכֶם לַעַד: ^{כח} יִזְכְּרוּ | וְיִשְׁבְּחוּ אֱלֹהֵי־יְהוָה פְּלִיאָפְסִי־אַרְץ וְיִשְׁתַּחֲוּוּ לְפָנָיו כָּל־מִשְׁפָּחוֹת גּוֹיִם: ^{כט} כִּי יִהְיֶה הַמְלוּכָה וּמִשְׁלַ בְּגוֹיִם: ^ל אֲכָלוּ וְיִשְׁתַּחֲוּוּ | כָּל־דֹּשְׁנֵי אֶרֶץ לִפְנֵיו יִכְרְעוּ כָּל־יִוְרְדֵי עֵפֶר וְנִפְשׁוּ לֹא חַיָּה: ^{לא} זָרַע יַעֲבֹדֵנוּ יִסְפֹּר לְאֲדָמָתִי לְדוֹר: ^{לב} יִבְאוּ וְיִגִּידוּ צְדָקָתוֹ לְעַם נוֹלָד כִּי עָשָׂה:

ד לחודש יום ששי

כג * מְזִמּוֹר לְדוֹד יְהוָה רְעִי לֹא אֶחָסֵר: ^ב בְּנֵאוֹת דָּשָׁא נְרִיפְאֵנִי עַל־מֵי מִנְחֹת וְנִהְלֵנִי: ^ג נִפְשִׁי יִשׁוּבֵב יִנְחֵנִי בַּמַּעְגָּלִי־צִדִיק לְמַעַן שָׁמוּ: ^ד גַּם כִּי־אֵלֶךְ בְּגֵיא צִלְמֹת לֹא־אִירָא רַע כִּי־אֲתַה עֲמָדִי שִׁבְטְךָ וּמִשְׁעֲנִתְךָ הֵמָּה יִנְחֵמֵנִי: ^ה תַּעֲרֹף לִפְנֵי | שְׁלֹחַן נִגַּד צִרְיֵי דִשְׁנַת בְּשִׁמּוֹן רֹאשֵׁי כּוֹסֵי רוּיָה: ^ו אֶף | טוֹב וַחֲסֵד יִרְדְּפוּנִי כָּל־יְמֵי חַיֵּי וְשִׁבְתִּי בְּבֵית־יְהוָה לְאֶרֶץ יָמִים:

כד * לְדוֹד מְזִמּוֹר לִיהוָה אֶרֶץ וּמְלוֹאָה תִּבְל וְיִשְׁבִּי בָּהּ: ^ב כִּי־הוּא עַל־יְמִימִים יִסְדָּה וְעַל־זְהָרוֹת

ספר

כה, כו, כז, כח

תהלים

י

יִרָא יְהוָה יוֹרְגוּ בְּדָרְךָ יִכְחַר: ^א נִפְשׁוּ בְּטוֹב תְּלִין וְזָרְעוּ יִירַשׁ אֶרֶץ: ^ב סוֹד יְהוָה לִירְאוּ וּזְכִירוּ לְהוֹדִיעֵם: ^ג עֵינֵי תַמִּיד אֱלֹהֵי־יְהוָה כִּי הוֹאִיוֹצִיא מִרְשֶׁת רְגְלֵי: ^ד פָּנָה־אֵלַי וְחַנּוּנִי כִּי־יִחַד וְעֵנִי אָנִי: ^ה צְרוֹת לְבָבִי הִרְחִיבוּ מִמְצוֹקוֹתַי הוֹצִיאֵנִי: ^ו רָאֵה עֵנִי וְעֲמָלִי וְשֵׂא לְכָל־חַטָּאוֹתַי: ^ז רָאֵה־אֵיבִי כִּי־רָבוּ וְשִׁנְאָת חַמְסֵ שְׁנֵאוֹנֵי: ^ח שְׁמְרָה נִפְשִׁי וְהִצִּילֵנִי אֶל־אֲבוֹשׁ כִּי־חִסִּיתִי בָּךְ: ^ט תַּם־וְיִשָּׁר יִצְרוּנִי כִּי קוֹיִתִּיךָ: ^י פָּדָה אֱלֹהִים אֶת־יִשְׂרָאֵל מִכָּל צָרוֹתָיו:

כז * לְדוֹד | שִׁפְטֵנִי יְהוָה כִּי־אָנִי בְּתַמִּי הִלְכְתִּי וּבִיהוָה בְּטַחְתִּי לֹא אֶמְעַד: ^ב בְּחַנּוּנֵי יְהוָה וְנִסְגֵי צָרָפָה כְּלִיּוֹתַי וְלִבִּי: ^ג כִּי־חִסְדְּךָ לִנְגַד עֵינַי וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּאֶמְתְּךָ: ^ד לֹא־יִשְׁבַּחַתִּי עִם־מְתֵי־שֵׁאוֹ וְעַם נְעֻלְמִים לֹא אָבוֹא: ^ה שִׁנְאָתִי קָהַל מְרַעִים וְעַם־רָשָׁעִים לֹא אֲשַׁב: ^ו אֶרְחֹץ בְּנִקְיוֹן פִּפְי וְאֶסְבְּכָה אֶת־מִזְבְּחֶךָ יְהוָה: ^ז לִשְׁמַע בְּקוֹל תוֹדָה וְלִסְפֹּר כָּל־נִפְלְאוֹתֶיךָ: ^ח יְהוָה אֶהְבֵּתִי מֵעוֹן בִּיתְךָ וּמִקּוֹם מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ: ^ט אֶל־תֵּאֱסֹף עִם־חַטָּאִים נִפְשִׁי וְעַם־אֲנָשֵׁי דָמִים חַיִּי: ^י אֲשֶׁר־בִּידֵיהֶם זְמָה וְיָמִינָם מְלֵאָה שָׁחַד: ^{יא} וְאָנִי בְּתַמִּי אֵלֶיךָ פָּדֵנִי וְחַנּוּנִי: ^{יב} רְגְלֵי עֲמָדָה כְּמִישׁוֹר פְּמֻקְהֵלִים אֶכְרֹךְ יְהוָה:

כז * לְדוֹד | יְהוָה | אֲרִי וְיִשְׁעֵי מַמִּי אִירָא יְהוָה מְעוֹד־חַיִּי מִמִּי אֶפְחַד: ^ב בְּקִרְבִּי עָלַי | מְרַעִים לֹאֲכַל אֶת־בְּשָׂרִי צָרִי וְאֵיבִי לִי הֵמָּה כִּשְׁלוֹ וְנִפְלוּ: ^ג אֶם־תַּחֲנֶה עָלַי | מִחֲנֶה לֹא־יִירָא לִבִּי אֶם־תִּקּוֹם עָלַי מִלְחָמָה בְּזֹאת אָנִי כוֹטֵחַ: ^ד אַחַת | שְׁאַלְתִּי מֵאֲתֵי־יְהוָה אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ שִׁבְתִּי בְּבֵית־יְהוָה כָּל־יְמֵי חַיֵּי לַחַזוֹת בְּעַם־יְהוָה וּלְבַקֵּר בְּהִיכָלוֹ: ^ה כִּי יִצְפְּנֵנִי | בְּסֶכֶה בְּיוֹם רַעַה וְסִתְרֵנִי בְּסִתֵּר אֶהְלֹו בְּצִוֹר יְרוּמָמֵנִי: ^ו וְעַתָּה יָרוֹם רֹאשִׁי עַל אֵיבִי סִבִּיבוֹתַי וְאֶזְכָּרְהָ בְּאֶהְלוֹ וּזְכִיתִי תְרוּעָה אֲשִׁירָה וְאֶזְמָרָה לִיהוָה: ^ז שְׁמַע־יְהוָה קוֹלִי אֶקְרָא וְחַנּוּנִי וְעֲנֵנִי: ^ח לֵךְ | אֲמַר לִבִּי בְּקִשׁוֹ פָּנֵי אֶת־פָּנֶיךָ יְהוָה אֲבַקֵּשׁ: ^ט אֶל־תִּסְתַּר פְּנִיךָ | מִמֶּנִּי אֶל תִּטְבֹּאֵף עֲבָדְךָ עֲזַרְתִּי הֵיטֵת אֶל־תִּשְׁעֵנִי וְאֶל־תַּעֲזוּבֵנִי אֱלֹהֵי יִשְׁעֵי: ^י כִּי־אָבִי וְאִמִּי עֲזוּבוּנִי יְהוָה יֶאֱסָפֵנִי: ^{יא} הוֹרְגֵי יְהוָה דְּרַכְךָ וְנַחֲנִי בְּאֶרֶץ מִישׁוֹר לְמַעַן שׁוֹרְרֵי: ^{יב} אֶל־תַּחֲנֵנִי בְּנִפְשׁ צָרִי כִּי קַמּוּבֵי עַד־יִשְׁקֹר וּיִפְחַח חַמְסֵ: ^{יג} לוֹלֵא הָאֲמַנְתִּי לְרֵאוֹת כְּטוֹב־יְהוָה בְּאֶרֶץ חַיִּים: ^{יד} קָהַה אֱלֵי־יְהוָה חֲזַק וְאֶמְצָא לְבָבְךָ וְקָהַה אֶל־יְהוָה:

כח * לְדוֹד אֵלֶיךָ יְהוָה | אֶקְרָא צוּרִי אֶל־תַּחֲרַשׁ מִמֶּנִּי כִּי־תַחֲשֶׁה מִמֶּנִּי וְנִמְשַׁלְתִּי עִם־יִוְרְדֵי בּוֹר: ^ב שְׁמַע קוֹל

תַּחֲנוּנֵי בְּשׁוּעֵי אֱלֹהִים בְּנִשְׁאֵי יְדֵי אֱלֹהִים
 דְּבִיר קְדוֹשׁ: א אֶל־תִּמְשַׁכְּנֵי עִם־
 רְשָׁעִים וְעַם־פְּעֻלֵי אָנוּן דְּבַרְי שְׁלוֹם
 עַם־רַעֲיֵיהֶם וְרָעָה בְּלִבָּכֶם: ד תִּן־לָהֶם
 כַּפְּעֵלֶם וְכָרַע מַעַלְלֵיהֶם כַּמַּעֲשֵׂה
 גִּדְיָהֶם תֵּן לָהֶם הַשֵּׁב גְּמוּלָם לָהֶם:
 ה כִּי לֹא יִבְיֵנו אֶל־פְּעֻלַת יְהוָה וְאֶל־
 מַעֲשֵׂה יָדָיו יִהְרָסֶם וְלֹא יִבְנֶם: ו בְּרוּךְ
 יְהוָה כִּי־שָׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנָי: ז יְהוָה א
 עָזוּ וּמִגִּנֵּי בּוֹ כָּטַח לִבִּי וְנִעֲוַרְתִּי וַיַּעֲלֵז
 לִבִּי וּמִשִּׁירֵי אֲהַדְּנֹו: ח יְהוָה עֲזַלְמוֹ
 וּמַעֲזוֹ שְׁמוֹת מִשִּׁיחוֹ הוּא:
 ט הוֹשִׁיעָה אֶת־עַמֶּךָ וּבְרַךְ אֶת־נַחְלֶתְךָ
 וְרַעַם וְנִשְׂאֵם עַד־הַעוֹלָם:

ה לחודש **שבת קודש**

כט א מזמור לְדָוִד הִבּוֹ לַיהוָה בְּגִי
 אֱלֹהִים הִבּוֹ לַיהוָה כְּבוֹד וְעֹז:
 ב הִבּוֹ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ הַשְׁתַּחֲוֹ
 לַיהוָה בְּהַדְרַת־קִדְשׁ: ג קוֹל יְהוָה עַל־
 הַמַּיִם אֶל־הַכְּבוֹד הַרְעִים יְהוָה עַל־
 מַיִם רַבִּים: ד קוֹל־יְהוָה בַּחַת קוֹל
 יְהוָה בְּהַדְרֹו: ה קוֹל יְהוָה שִׁבַר אַרְצִים
 וַיִּשְׁבַּר יְהוָה אֶת־אֲרָצוֹ הַלְכָנוּן:
 ו וַיִּחַקְהֶם כְּמוֹ־עַגְל לְכַנּוֹן וַיִּשְׁרֹן כְּמוֹ
 כַּרְוֵאמִים: ז קוֹל־יְהוָה חָצַב לַחֲבוֹת
 אֵשׁ: ח קוֹל יְהוָה יַחֲלֵל מִדְּבַר יַחֲלֵל
 יְהוָה מִדְּבַר קִדְשׁ: ט קוֹל יְהוָה אֲחֻלַּל
 אֵילוֹת וַיַּחֲשֹׁף יַעֲרֹת וּבְהִיבְלוּ פְּלוֹ
 אִמְרוּ כְבוֹד: י יְהוָה לִמְבוּל יֵשֵׁב וַיִּשָּׁב

יְהוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם: יא יְהוָה עֲזַלְמוֹ
 יִתֵּן יְהוָה אֶת־עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:
 ליום שני

5 א מזמור שִׁיר־חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד:
 ב אֲרוּמִמֶּךָ יְהוָה כִּי דִלִּיתָנִי וְלֹא־
 שִׁמַּחַת אֵיבֵי לִי: ג יְהוָה אֱלֹהֵי שׁוּעֵתִי
 אֱלֹהִים וְתַרְפָּאֵנִי: ד יְהוָה הַעֲלִית מִן־
 שָׁאוֹל נַפְשִׁי חַיִּיתָנִי מִיַּד מִרְדֵי־כּוֹר:
 ז יִמְרוּ לַיהוָה חֲסִידָיו וְהוֹדוּ לִזְכוֹר
 קִדְשׁוֹ: ו כִּי רָגַע בֶּאֱפֹס חַיִּים בְּרַצוֹנָו
 בְּעָרַב יִלִּין כְּכִי וְלִבְקָר רָגָה: ז וְאֲנִי
 אֲמַרְתִּי כְּשִׁלְוִי בַל־אֲמוֹט לְעוֹלָם:
 ח יְהוָה בְּרַצוֹנְךָ הַעֲמַדְתָּה לַהֲרִי עֲזַ
 הַסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ הֵייתִי נִבְהַל: ט אֱלֹהִים
 יְהוָה אֲקַרָא וְאֶל־אֲדֹנָי אֲתַחֲנֹן: י מֵה־
 בָּצַע בְּדַמִּי בְּרַדְתִּי אֶל שַׁחַת הַיּוֹדֶךָ
 עָפַר הַגִּיד אֲמַתְךָ: יא שְׁמַע־יְהוָה
 וַחֲנֻנִי יְהוָה הִיֵּה־עֲזָר לִי: יב הַפַּכְתָּ
 מִסַּפְדִּי לְמַחֹל לִי פִתַּחַת שָׁקִי וּתְאֲרַנִּי
 שִׁמַּחָה: יג לְמַעַן אֲזַמְרֶךָ כְּבוֹד וְלֹא
 יִדָּם יְהוָה אֱלֹהֵי לְעוֹלָם אֲדַבֵּךְ:

44 א לְמַנְצֵחַ מְזֻמָּר לְדָוִד: ב בָּךְ־
 יְהוָה חֲסִיתִי אֶל־אֲבוּשָׁה לְעוֹלָם
 בַּצַּדִּיקְתְּךָ פִּלְטָנִי: ג הַטָּה אֵלַי אֲזַנְךָ
 מִהַרָּה הַצִּילָנִי הִיָּה לִי אֶל־צִוְרֵי־מַעוֹ
 לְבַיִת מְצוּדוֹת לְהוֹשִׁיעֵנִי: ד כִּי־סִלַּעִי
 וּמִצּוּדוֹתַי אָתָּה וְלִמְעַן שְׁמֹךָ תִּנְחַנְחֵנִי
 וְתַנְהַלְנֵנִי: ה תּוֹצִיאֵנִי מִרְשַׁת זֹו טָמְנוּ
 לִי כִּי־אָתָּה מַעוּזִי: ו בִּיָּדְךָ אֲפַקִּיד

רוּחִי פְדִיתָה אוֹתִי יְהוָה אֶל אֲמַתִּי:
 ז שִׁנְאַתִּי הַשְׁמָרִים הַבְּלִי־שׁוּא וְאֲנִי
 אֶל־יְהוָה בְּטַחְתִּי: ח אֲגִילָה וְאֲשַׁמְחָה
 בַּחֲסֶדְךָ אֲשֶׁר רָאִיתָ אֶת־עֲנֻנֵי יְדַעַתָּ
 בְּצָרוֹת נַפְשִׁי: ט וְלֹא הִסְתַּרְתָּנִי בְּיַד־
 אוֹיְבֵי הַעֲמַדְתָּ מִמֶּרְחַב רִגְלֵי: י חֲנֻנִי
 יְהוָה כִּי צָר לִי עָשִׂישָׁה בְּכַעַס עֵינָי
 נַפְשִׁי וּבִטְנִי: יא כִּי כָלוּ כִּגְלוֹן חַיִּי
 וּשְׁנוֹתַי בְּאֲנַחָה כְּשֶׁל בְּעוֹנֵי כַחַי
 וְעַצְמִי עָשָׂשׁוּ: יב מִכָּל־צָרָי הֵייתִי
 חַרְפָּה וְלִשְׁכְּנֵי אִי מֵאֵד וּפְחַד לְמִי־דַעִי
 רָאִי בַחֲוִץ נִדְדוֹ מִמֶּנִּי: יג גִּשְׁפַּחְתִּי
 כְּמַת מֵלֵב הֵייתִי כְּכֹלִי אֲבָד: יד כִּי
 שָׁמַעְתִּי אֶדְבַת רַבִּים מְגוֹר מִפְּכִיבִי
 בְּהוֹסֵדֶם יָחַד עָלַי לִקְחַת נַפְשִׁי וּמָמוֹ:
 טו וְאֲנִי אֶעֱלֶיךָ בְּטַחְתִּי יְהוָה אֲמַרְתִּי
 אֱלֹהֵי אָתָּה: טז בִּיָּדְךָ עֲתַתִּי הַצִּילָנִי
 מִיַּד־אוֹיְבָי וּמִרְדַּפְּי: יז הַאִירָה פָּנֶיךָ
 עַל־עַבְדְּךָ הוֹשִׁיעֵנִי בַּחֲסֶדְךָ: יח יְהוָה
 אֶל־אֲבוּשָׁה כִּי קָרַאתִיךָ יִבְשׁוּ רְשָׁעִים
 יִדְמֹו לְשָׁאוֹל: יט תִּאֲלַמְנָה שִׁפְתֵי שֶׁךָ
 הַדְּכֹרוֹת עַל־צַדִּיק עֲתָם בַּגְּאוּה וּכְזוֹ:
 כ מָה רַב־טוֹבְךָ אֲשֶׁר־צַפְנָתָ לִירְאֶיךָ
 פְּעַלְתָּ לַחֲסִים בְּךָ נִגַּד בְּנֵי אָדָם:
 כא תִּסְתַּרְמֶם אֶת־פָּנֶיךָ מִרְכָּסֵי אִישׁ
 תִּצְפְּנֶם בַּסֶּכֶה מִרַיִב לַשְׁנוֹת: כב בְּרוּךְ
 יְהוָה כִּי הִפְלִיא חֲסֶדּוֹ לִי כַּעֲרִי מְצוֹר:
 כג וְאֲנִי אֲמַרְתִּי בַּחֲפוּזִי נִגְרַדְתִּי מִגִּגַּד
 עֵינֶיךָ אֲכֹן שְׁמַעְתָּ קוֹל תַּחֲנוּנָי בְּשׁוּעֵי

אֱלֹהִים: כד אֲהַבּוֹ אֶת־יְהוָה כְּלִי־חֲסִידָיו
 אֲמוּנִים נִצַּר יְהוָה וּמִשְׁלֵם עַל־יָתֵר
 עֲשֵׂה גְאוּה: כה חֲזָקוֹ וַיִּאֲמָץ לְבַבְכֶם
 כְּלִי־תַמְחָלִים לַיהוָה:
 45 א לְדָוִד מִשְׁכִּיל אֲשֶׁרִי נִשְׁוִי־פֶשַׁע
 כְּסוּי חַטָּאָה: ב אֲשֶׁר־אֲדָם לֹא
 יַחֲשֵׁב יְהוָה לוֹ עוֹן וְאִין בְּרוּחוֹ רַמִּיָּה:
 ג כִּי־הִחַרְשֵׁתִי פְלוֹ עַצְמִי כְּשִׁאֲגַתִּי כְּלִי־
 הַיּוֹם: ד כִּי אֵימָם וְלִילָה תִּכְבַּד עָלַי
 יָדְךָ נִהַפְךָ לְשִׁדִּי בַחֲרַבְנִי קִיץ סִלָּה:
 ה חַטָּאתִי אֲוִדִיעֶךָ וְעוֹנֵי לֹא־כִסִּיתִי
 אֲמַרְתִּי אוֹדָה עָלַי פֶּשַׁעִי לַיהוָה וְאָתָּה
 נִשְׂאָתָ עוֹן חַטָּאתִי סִלָּה: ו עַל־זֹאת
 יִתְפַּלֵּל כְּלִי־חֲסִיד אֱלֹהִים לַעַת מִצָּא רֵק
 לְשִׁטֶף מַיִם רַבִּים אֲלֵיוֹ לֹא יִגִּיעוּ:
 ז אָתָּה אֶסְתַּר לִי מִצָּר תִּצְרַנִּי רַגְלִי פִּלְטָ
 תִּסּוּבְּנִי סִלָּה: ח אֲשַׁכִּילְךָ אֶל־אֲוִרְךָ
 בְּדַרְךָ־זוֹ תִלְךָ אֵינִי עֲצָה עֲלֶיךָ עֵינֵי:
 ט אֶל־תִּהְיוּ אֶת־פְּסוּדִי אִין רַבִּין
 בְּמִתְגַּוְרָסִן עֲדוּנוֹ לְכֹלֹם כֹּל קָרִיב
 אֱלֹהִים: י רַבִּים מִכְּאוֹבִים לְרָשָׁע
 וְהַבּוֹטֵחַ בַּיהוָה חֲסֶד יִסּוּבְּכֵנוּ:
 יא שְׁמַחוּ בַיהוָה וְגִילוּ צַדִּיקִים וְהִרְוִינוּ
 כְּלִי־יִשְׂרָאֵל־לֵב:
 46 א רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה לִישְׂרָיִם
 נִאְוָה תִּהְלֶה: ב הוֹדוּ לַיהוָה בַּכְּבוֹד
 בְּנִבְלָ עֲשׂוֹר וּמְרוֹ־לוֹ: ג שִׁירוּ־לוֹ שִׁיר
 חֲדָשׁ הֵיטִיבוֹ נִגַּן בְּתוֹרַעָה: ד כִּי־יִשְׂרָ
 דְּבַר־יְהוָה וְכָל־מַעֲשָׂהוּ בְּאֲמוּנָה:

ספר	פסוק	תהלים	יג
ה	אהב צדקה ומשפט חסד יהוה מלאה הארץ: ו בדבר יהוה שמים נעשו וברוח פיו כל-צבאם: ז פנס בנד מי תים נתן באוצרות תהומות: ח יראו מיהוה כל-הארץ ממנו יגורו כל-ישבי תבל: ט כי הוא אמר ויהי הוא-צנה ויעמד: י יהוה הפיר עצת-גוים הניא מחשבות עמים: יא עצת יהוה לעולם תעמד מחשבות לבו לדר ודר: יב אשרי הגוי אשר-יהוה אלהיו העם בחר לנחלה לו: יג משמים הביט יהוה ראה את-כל-בני האדם: יד ממכון-שבתו השגיח אל כל-ישבי הארץ: טו היצר יחד לבם המכין אל-כל-מעשיהם: טז אין-המלך נושע ברב-חיל גבור לא-ינצל ברב-כח: יז שקר הסוס לתשועה וברב חילו לא ימלט: יח הנה עין יהוה אל-יראיו למיחלים לחסדו: יט להציל ממנות נפשם ולחיותם ברעב: כ נפשנו חפתה ליהוה עזרנו ומגננו הוא: כא כי-בו ישמח לבנו פי בשם קדשו בטהונו: כב יהי-חסדך יהוה עלינו כאשר יתלנו לך:	שמו יחדו: ה דרשתי את-יהוה וענני ומכל-מגרותי הצילני: ו הביטו אליו ונהרו ופניהם אל-יחפרו: ז זה עני קרא ויהוה שמע ומכל-צרותיו הושיעו: ח הנה מלאך-יהוה סביב ליראיו ויחלצם: ט טעמו וראו כי-טוב יהוה אשרי הגבר יחסה-בו: י יראו את-יהוה קדשו כי-אין מחסור ליראיו: יא כפירים רשו ורעבו ודרשי יהוה לא-יחסרו כל-טוב: יב לכו-בנים שמעו-לי יראת יהוה אלמדכם: יג מי האיש החפץ חיים אהב למים לראות טוב: יד נצר לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה: טו סור מרע ועשה-טוב בקש שלום ונדפהו: טז עיני יהוה אל-צדיקים ואזניו אל-שונעתם: יז פני יהוה בעשי רע להכרית מארץ זכרם: יח צעקו ויהוה שמע ומכל-צרותם הצילם: יט קרוב יהוה לנשכרי-לב ואת-דפאירוח יושיע: כ רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו יהוה: כא שמר כל-עצמותיו אחת מהנה לא נשברה: כב תמותת רשע רעה ושנאי צדיק יאשמו: כג פודה יהוה נפש עבדיו ולא יאשמו כל-החסים בו:	יג

ו לחודש
 דה * לדוד | ריבה יהוה את-יריבי לחם את-לחמי: ב החזק מגן וצנה וקומה בעזרתי: ג והרק חגית

לקומי

מא:

צג צד צה צו צז צח

מוהר"ן תנינא

יום ויום. ואמר, שאפלו בשאין יכולין לדבר כלל, אפלו בשמדרבין רק דבור אהר, גם צפן טוב מאד. ואמר, שאפלו אם אינו יכול לדבר רק דבור אהר, ויהיה חוק בדתתו, וידבר אותו הדבור כמה וכמה פעמים בלי שעור וערך, ואפלו אם יכלה כמה וכמה ימים בדבור זה לבד, גם זה טוב. ויהיה חוק ואמין, וירצה לדבר אותו הדבור פעמים אין מספר, עד שירחם עליו השם יתברך, ויפתח פיו, ויוכל לפרש שיחתו:

ואמר, שהדבור יש לו פח גדול מאד, כי הלוא יכולין ללחש על קנהי שרפה שלא תוכל לירות. והכן, ואו, כשדבר מזה, דבר הרבה מהתבודדות, והאריך מאד בשיחה נפלאה ככמה מיני לשונות, וחוק אותנו וזרו אותנו מאד מאד כזה להתחזק לרבות בהתבודדות ושיחה בינו לבין קונו. ואמר, שרצונו שיחיה לנו כל היום פלו התבודדות, ובלילות כל היום על זה, אך לאו כל אדם יכול לקום זאת, על צפן בהכרח לצוות להם שיחיה להם על-בלי פנים איזה שעה התבודדות, כי גם זה טוב מאד. אבל מי שלבו חזק בה, ורוצה לקבל עליו על עבודתו ויתברך באמת, רצונו שיחיה לו כל היום התבודדות. והזכיר או מאמר חכמינו וזכונם לברכה (ברכות כא): ולואי שיתפלל אדם כל היום כפלו:

צז

עוד שמעתי בשמו לעגן מעלת השיחה בינו לבין קונו, שאמר, שעל תפלות ותחנונות ובקשות הסדרות מכבד, כבר יודעין מהם כל המחבלים והמקטרגים, והם אורכים על הדרכים של אלו התפלות, מחמת שיודעים מהם מכבד. כמו, למשל, על הדרך הכבושה, הירוע ומפרסם לכל, שם אורכים רוצחים וגולגים תמיד, מחמת שיודעים מדרך זה כבר. אבל כשהולכין בנתיב ודרך חדש, שאינו נודע עדין, שם אינם יודעים לארב שם כלל; כמו כן לעגן הנ"ל, כי השיחה שמדבר האדם עצמו בינו לבין קונו, הוא דרך חדש ותפלה חדשה, שהאדם אומרה מלבו מחדש, על צפן אין המקטרגים מצויים כל צדק לארב. ואף-על-פי-כן הזהיר מאד גם על אמירת שאר תחנונות ובקשות, כמבאר בדבריני כמה פעמים:

צח

עוד אמר לעגן התחזקות בהתבודדות ותחנונות ובקשות, כי הדבור יש לו פח גדול לעורר את האדם, אף-על-פי שגדמה להאדם שאין לו לב, אף-על-פי-כן שידבר הרבה דברי התעוררות ותחנונות ובקשות וכיצא, והו בעצמו שמדבר הוא בחינת התגלות התעוררות לבו ונפשו להשם יתברך, בבחינת (ש"ש ט): נפשי יצאה בדבורו, שהדבור בעצמו הוא התגלות הנפש והלב. ולפעמים על-ידי שידבר הרבה, אף-על-פי שיחיה בלא לב כלל, אף-על-פי-כן יבוא אחר-כך על-ידיה להתעוררות גדול בלב ונפש. והכלל - כי הדבור בעצמו יש לו פח גדול:

ואלה מסיף על הראשונים, מה שלקמתי מתוך שיחתיו הקדושים:

צג

שמעתי בשמו, שאמר לעגן המחלקת שהיו חולקים עליו, כי אמרו רבותינו וזכונם לברכה (ברכות ט): ברום זלתי לבני אדם - אלו דברים העומדים ברומו של עולם, ובני-אדם מזולזין בהם. ומאי ניהו? תפלה. על צפן מחמת שקל עסקו תפלה, כי בעגן תפלה היה מרבה לדבר עם אנשיו, והוהירם מאד לרבות בתפלה והתבודדות ושיחה בינו לבין קונו, כמבאר בספריו הקדושים, ויותר מזה הרבה לדבר עמנו וחזק אותנו בהתחזקות בלי שעור לרבות בתפלה והתבודדות, על צפן בני-אדם מזולזין בו ומבזין אותו וחולקין עליו, כי כל עסקו הוא תפלה, שהם דברים העומדים ברומו של עולם ובני-אדם מזולזין בהם. והכן:

צד

שמעתי מפיו הקדוש, שהיה כתוב אצלו תורה על עגן ראשי-השנה, שצריכין לנסע לצדיקים על ראשי-השנה. והיה מבאר שם מעגן שלשה ראשים שמתקבצין בראשי-השנה, כשזוכין או להיות אצל הצדיק. כי הצדיק הוא בחינת **ראש**, כי הוא ראש בני ישראל, וראשי-השנה הוא גם צפן בחינת **ראש**, כי הוא ראשי-השנה, וכל אחד בא עם מחו ודעתו להצדיק ומקשר דעתו ומחו שבראשו, שזהו גם צפן בחינת **ראש**, להצדיק שהוא ראש בני ישראל בראשי-השנה, נמצא שנתקבצו שלשה ראשים יחד. והיה לו פנה תורה שלמה, ולא זכיתי לקבלה:

צה

לעגן התבודדות ושיחה בינו לבין קונו ואמירת תהלים ותחנונות ובקשות, טוב מאד כשזוכין לאמרם בלב שלם באמת, עד שיזכה לבנות לפני השם יתברך כבן הבוכה לפני אביו. אבל אמר, שכשהאדם אומר תחנונות ובקשות, וחושב בלבו ומצפה שיבכה, זאת המחשבה אינה טובה, והיא מבלבלת גם צפן את דעתו, כי מחמת זה אינו יכול לומר הבקשות בלב שלם בשלמות, כי צריכין בשעת אמירת תחנונות ובקשות להרחיק מעצמו כל מיני מחשבות חוץ שבעולם, רק לבזן דעתו אל הדבורים שהוא מדבר לפני השם יתברך, כאשר ידבר איש אל רעהו, ואו ממילא בקל יתעורר לבו, עד שיבוא לבכיה גדולה באמת. אבל כשהושב ומצפה על זה שיבכה, אזי זה וזה אינו עולה בידו, כי האמירה בעצמה נתבלבלה על-ידיה כנ"ל, כי זה שחושב ומצפה שיבכה, הוא גם צפן בחינת מחשבה וזה שמבלבלת הפונה, שאינו יכול לשמע הטוב מה שהוא מדבר על-ידיה, כי העקר - לדבר הדבור באמת לפני השם יתברך גלי שום מחשבות אחרות כלל כנ"ל. ואם זיכה לבכיה באמת - מה טוב, ואם לאו - לאו, ולא יוכלל אמירתו בשביל זה כנ"ל:

צו

עוד אמר לעגן התבודדות, שהיה דרכו ז"ל לזרו מאד בזה להיות רגיל מאד בהתבודדות לפרש שיחתו לפני השם יתברך בכל

לקוטי

צט"ק קא קב קג

מוהר"ן תנינא

מב

צט

אמר, שעקר ההתבודדות והשיחה בינו לבין קונו בשלמות הוא כשיפרש שיחתו כלפיך לפני השם ותברך, עד שיהיה סמוך מאד שתצא נשמתו, חס ושלום, עד שבמעט יגיע, חס ושלום, עד שלא תהיה נשמתו קשורה בגופו כי אם בחוט השערה מעצם צערו ונגעו ונכסופיו להשם ותברך באמת. וכן מבאר בדברי רבותינו וזכרונם לברכה (תענית ח), שאמרו: אין תפלתו של אדם נשמעת, אלא אם כן משים נפשו בכפו וכו', הינו כנ"ל.

ואמר: הלוא כשהשם ותברך עוזר בהתבודדות, או ההתבודדות הוא כאשר דבר איש אל רעהו:

ק

ספרו לי שאמר, שמקמן ועד גדול אי אפשר להיות איש פשר באמת, כי אם עליידי התבודדות. והנה מוכיר כמה וכמה צדיקים מפרסמים אמיתיים, ואמר, שכלם לא באו למדרגתם כי אם עליידי התבודדות. וגם תפס איש אחד פשוט מנכדי הפעל'שם טוב וזכרונו לברכה, ואמר: גם זה מפרש שיחתו בכל פעם לפני השם ותברך בבכיה גדולה. ואמר, שזרע הפעל'שם טוב רגילים בזה ביותר, כי הם מזרע דוד המלך, עליו השלום, וכל עסקו של דוד היה ענין זה, שהיה משבר לבו מאד לפני השם ותברך תמיד, ושהו עקר ספר תהלים שיש, כמבאר במקום אחר:

קא

אמר, שעליידי אמירת תקון הצות וכוליו לפרש שיחתו את כל אשר עם לבבו כמו עליידי התבודדות. כי מסתמא אין אומרים הצות על העבר, ועקר אמירת הצות הוא על מה שזעזעה עכשו עם האדם, וכשאמר הצות בבחינה זו, וכוליו למצא כל אשר עם לבבו בתוך אמירת הצות:

ובן אמירת תהלים וכיוצא צריך לראות, שימצא את עצמו בתוך כל מזמורי תהלים ובתוך כל התחנונות ובקשות וסליחות וכיוצא. ובקל בפשיטות בלי חכמות וכולין למצא את עצמו בתוך כל התחנונות ובקשות, ובפרט בתהלים, שאמר בשביל כלל ישראל, בשביל כל אחד ואחד בפרט. וכל אדם, כל מלחמות היצר שיש עליו וכל מה שזעזעה עמו, הכל מבאר ומפרש בתהלים, כי עקר נאמר על מלחמות היצר הרע וחילותיו, שהם עקר האויבים והשונאים של האדם, שרוצים למנוע מדרך החיים ולהורידו לשאל תחתיות, חס ושלום, אם לא ישמר עצמו מהם. ורק על ענין מלחמה זאת נתיסד כל ספר תהלים, כי עקר כלל ושרש ויסוד של כל העצות להתקרב להשם ותברך, הוא רק אמירת תהלים ושארי תחנונות ובקשות והתבודדות לפרש שיחתו בינו לבין קונו, לבקש מלפניו שיקרבהו לעבודתו ותברך, ורק עליידיה זוכין לצנח המלחמה; אם יהיה חוק ואמין מאד תמיד להעתיק ולהתפלל ולהתחנן לפני השם ותברך תמיד יהיה איד שיהיה, או בודאי יצא המלחמה. אשרי לו. כך הכנו מדברי רבנו וזכרונו לברכה. כי אר'עלפי שגמ'צאים כמה עצות טובות בספרי רבנו וזכרונו לברכה, שהם מלאים עצות להתקרב להשם ותברך, אר'עלפי'כן אר'א'א'י'כן משים נפשו בכפו וכו', הינו כנ"ל.

העקר הוא תפלות ותחנונות ובקשות, והיה איד שיהיה, על'פל'פנים ודבר בפיו באיזה בחינה שהוא, ובקש מהשם ותברך תמיד שיציא אותו מחשך לאור ויהודיהו בתשובה שלמה באמת, ואל יתן דמי לו עד שיענהו. ואר'עלפי שהוא קורא וצועק להשם ותברך זה זמן רב מאד, ועדין הוא רחוק מאד מאד, אר'עלפי'כן אם יהיה חוק ואמין בתפלות ובקשות, בודאי סוף כל סוף יענהו השם ותברך ויקרבו לעבודתו באמת, בודאי בלי ספק, רק חוק ואמין. וכמו שאמרו רבותינו וזכרונם לברכה (ברכות לב), שתפלה צריך חזק, כמו שכתוב (תהלים ט): קנה אל ה', חזק ואמין לבך וקנה אל ה', ופרש רש"י: ואם לא התקבל תפלתך, חזר וקנה. וכן לעולם, עד ישקוף וירא ה' משמים:

ובכך מבאר זאת בדברינו כמה פעמים. אך צריכין לכלל ולשנות זאת ולזכר זאת בכל יום ויום, כי יש כמה וכמה מיני חלישות ובלבולים על זה בלי שעור, מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשב. על'כן צריכין לחזר זאת אלפים פעמים, כדי שיתחזק ויתאמן לעמוד על עמוד להתפלל ולהתחנן לפני השם ותברך תמיד, שיקרבהו לעבודתו, יהיה איד שיהיה. נשא לבבנו אל כפים אל אל בשמים. כי לא יטש ה' את עמו ונתלתו לא יעזב. חסדי ה' כי לא תמנע, כי לא כלו רחמינו:

קב

פעם אחד באתי אליו ז"ל, וספר לי, שהו בסמוך היה אצלו רב אחד, ודבר עמו, ואמר לפניו תורה, (הינו שרבו ז"ל אמר לפני רבי ז"ל תורה). ולא זכיתי שיהודי ואמר אותה התורה לפני, רק אלו הדבורים שמעתי מפיו הקדוש, שספר לי, שאמר אז מענין בעו ורות, שבעו ורות הם סוד סמיכת גאלה לתפלה, כי בעו הוא בחינת גואל, כמו שכתוב (רות ג): כי גואל אנכי וכו'. ורות היא בחינת תפלה, כמו שאמרו רבותינו וזכרונם לברכה (ברכות ט): למה נקרא שמה רות? שיצא ממנה דוד, שרוהו להקדוש'ברוך'הוא בשירות ותשבחות. והנה מוכן מדבריו ז"ל, שגלה בזה תורה גבוה, אך לא זכיתי לשמעהו:

גם שמעתי בשמו, שאמר אז: שכל ההשנות הגבוהות מאד שהוא משויג, אינו עולה אצלו כנגד איהו דבור שהוא מגלה בפני העולם; כי בכל דבור ודבור שהוא מגלה בפני העולם תלויים בו כל העולמות, עליונים ותחתונים (פרוש: כי אר'עלפי שבדאי ההשנות שלו שאינו מגלה הם גבוהים אלפים ודרכות פעמים בלי שעור כנגד מה שהוא מגלה בפני העולם, כמבאר מזה במקום אחר כמה פעמים, אבל אר'עלפי'כן זה אינו חשוב ורק בעיניו כלפיך, מאחר שאינו מופה את ישראל כלפיך בזה. והעקר הוא אצלו, כשהעולם זוכין לשמע ממנו איהו דבור, כי בכל דבור וכו', כנ"ל):

קג

בשעת התפלה, כל זמן שהאדם שומע עוד או איהו אדם, דהינו ששומע ומרגיש שעומד עוד אדם אחד בשעת תפלתו, הוא לא טוב. כי צריך כל אדם בשעת תפלתו, שיציר בדעתו שאין שם אלא אני והשם ותברך לכו. וכמאמר "אבא שאול וכו' פעם אחת רצתי אחר צבי וכו'" (בבא טז), שם מבאר בגמל גדול יותר בשעת התפלה, שמתקב האדם לכתל עצמו כלפיך בשעת

לקוטי

מב:

קד קה קו קז קח קט קי קיא קיב קיג

מוהר"ן תנינא

ולתפסיד כל העולם הזה עם העולם הבא. ואמר בלשון אשכנז בזה הלשון: א מענטש פון איין תענוגול וועגן פון א פערטל שעה, קאן ער אן ווערן גאר דעם עולם הזה מיט דעם עולם הבא:

קט

ספר עמי מענין קבר הבעל-שם טוב, זכר צדיק קדוש לברכה, שטוב מאד להיות שם על קברו. ואמר, כי צדיקים ירשו ארץ (תהלים לו), הינו שהצדיקים אמתים ירשים ארץ-ישראל, שזוכים שמקום גנותם הוא קדוש בקדשת ארץ-ישראל ממש, וארץ-ישראל הוא תקון גדול לפנים הברית:

קי

שמעתי, שאיש אחד שאל אותו: כיצד הוא הבחירה? השיב לו בפשיטות, שהבחירה היא ביד האדם בפשיטות, אם רוצה - עושה, ואם אינו רוצה - אינו עושה. ורשמתי זאת, כי הוא דבר נצרך מאד, כי כמה בני-אדם נבוכים בזה מאד, מחמת שהם מרגלים במעשיהם ובדרכיהם מנעוריהם מאד, על-כן נדמה להם שאין להם בחירה, חס ושלום, ואינם יכולים לשנות מעשיהם. אבל באמת אינו כן, כי בודאי יש לכל אדם בחירה תמיד על כל דבר, וכמו שהוא רוצה עושה. והנה הדברים מאד:

קיא

אחד שאל אותו מענין הנהגת התקניות לחשם ותרד, וצוה לו ללמד וכו', ושאל אותו: הלוא איני יכול ללמד. השיב לו: על-ידי תפלה יכולין לבוא לכל, לכל טוב, לתורה ועבודה ולכל הקדושות ולכל העבודות ולכל הטובות שכלל העולמות:

פעם אחד אמר: אם היו מניחין מת לעולם היה להתפלל, בודאי היה מתפלל יפה יפה בכל כחו:

קיב

לענין התחזקות לכל יפל האדם בדעתו מחמת רבוי הפגמים והקלקולים שקלקל על-ידי מעשיו, ענה ואמר: אם אתה מאמין שיכולין לקלקל, תאמין שיכולין לתקן:

קיג

מי שרק מתנוצץ לו השם ותרד, בשעושה, חס ושלום, אפלו דבר אחד שלא בראוי בשלמות (כלומר, אף-על-פי שאין בזה הדבר שום נדנד עבר, חס ושלום, ולא שום תאוה נגזרת בפשיטות, רק שאינו עושה הדבר תכלית שלמות הקדושה בראוי באמת), ראוי לו שתכלה נפשו לגמרי מעצם התרטה והבושה:

קיד

פעם אחד דברתי עמו ז"ל, והבנתי שהיה הפך מאד לגלות לי איזה דבר מהשגותיו שהשיג, בדרך תמיד, אך היה קשה עליו. והלכתי עמו יחד בשתיקה, כי לא דבר עמי מאומה. אך בתוך זה יצאו מפיו הקדושים דבורים אלו: **קע האט א פנים או מע מוז זיך פון א תרהור וייער הימן, והבנתי או בלשונו הקדוש ומתגעגעיני הקדושים בעת שדבר זאת, שאז נתגלה לי בהשגותיו הנוראות עצם פנים התרהור, חס ושלום, שפונים מאד מאד, רחמנא לצלן, ואי אפשר לציר זאת בכתב:**

התפלה, עד שלא ירגיש אפלו את עצמו כלל בשעת תפלתו, רק את השם ותרד לבדו, כי אז, בשעת התפלה, האדם עומד בהיכל המלך וכו', עין שם מה שכתוב שם (באת 1): מי הוא, הלא ישוהו נתבטל, ואין כאן אלא המלך בעצמו וכו', עין שם:

קד

היה אוהב מאד את העבודות הפשוטות של סתם בני-אדם, האנשים הפשוטים הנשרים, והיה אוהב מאד מי שיכול לומר הרבה תחנונות ובקשות בתוך הסדורים הגדולים, בדרך הממוצע הנשרים. והיה מזהיר ומוכיח אותנו כמה פעמים לימור ומירות בשבת, והיה מקפיד וכועס מאד על מי שהוא חכם בעיניו ואינו מתאמץ לימור ומירות בשבת ובמצא"שבת או שאר עבודות פשוטות, כי עקר היתה הוא בפשיטות ובתמימות גמור, בלי שום חכמות, כמבאר אצלנו כבר כמה פעמים. וגם הוא בעצמו, זכרנו לברכה, קדם שהגיע לו החולאת הכבד שנסתלק על-ידו, קדם לזה - כל ימיו היה מזמר ומירות הרבה בכל שבת ושבת ובמצא"שבת:

קה

שמעתי מאחד, שהזהיר אותו שישתדל לעין בתורתו, ויראה לחדש בתורתו איזה דבר, (כאשר הזהיר על זה לכמה וכמה מאנשיו). ואמר לו: אם תזכה לבון אל תכן פונתי בתורתו - מה טוב, ואפלו אם לא תוכל לבון פונתי, אף-על-פי-כן טוב מאד כשיזכין לחדש איזה דבר בתורה, כי הוא תקון גדול להתרהורים, כי כל התרהורים באים על-ידי פח המדמה, ועל-ידי שמחדשין איזה דבר בתורה, שהיה בחינת מדמה מלתא למלתא, על-ידיה מתקנין פנים התרהורים שבאין על-ידי המדמה:

גם אנכי בעצמי שמעתי מפיו הקדוש כמה וכמה פעמים, שהזהיר מאד לחדש בתורה, ואמר שהוא תקון גדול מאד מאד על העבר, ואמר, שאפלו דבור אחד לבר כשיזכין לחדש, הוא גס-פן טוב מאד, כי הוא תקון גדול מאד. גם אמר, שהוא טובה לנשמת אבותיו שכבר נסתלקו (כ):

קו

ראוי להרהר בדרך-יתורה בשעת זיווג (כ), ואף-על-פי-כן יוכל להוליד גנים, אף-על-פי שמהשבתו תהיה דבוקה או בהרהורי תורה, וטוב מאד להרגיל עצמו בכך:

קיז

פעם אחד דבר מענין מאוס והרחקת התאוה הפלילית, שהיא תאות נאוף. ענה ואמר: הנה אכילה - על-גל-פנים נתוסף להאדם פח וחיית על-ידיה, אבל זאת התאוה, הלא אדרבא, היא מוסדת ומזקת החיות מאד, ומתשת כחו של אדם מאד, בודאי אין צריכין אותה כלל, כי אם בשביל קיום המין לבר:

קח

פעם אחד ספר מענין מעשה בני-אדם. ענה ואמר: הלוא האדם, בשביל תענוג קמן אחד של רבע שעה הוא יכול לאבד

(כ) עין ודבר שלה קעא וקע, וביח רות. (כ) עין ודבר מוצע נו ובמקום שם.

לקומי

קמו קמו קו

מב

מוהר"ן תנינא

קמו

ספר, שהיה לו התחזקות גדול בעבודתו, ולא הניח עצמו לבלבל כלל. ודרבו היה, שהיה בורר לו איהו דרך ישרה אידך להתנהג בעבודת השם, והתחיל להתנהג באלו ההנהגות ובאותו הדרך שבחר לו, והיה מתנהג באלו ההנהגות איהו זמן, וכל מה שהיו באים עליו מחשבות אחרות לבלבלו מהנהגה זאת ולהתנהג בדרך אחר, לא היה שומע לאלו המחשבות כלל, והיה דוחה את אלו המחשבות מדעתו, ולא הניחם לכנס בדעתו כלל, רק היה חוק ואמין בדעתו מאד, והיה הולך ומתנהג בדרך שבחר לו איהו זמן. אך אחר-כך, בהמשך הזמן אחר כמה שבועות, חזר ונכא על דעתו איהו מחשבות שצדק להתנהג בדרך אחר, ואז, אחר שכבר עבר זמן ארבע, או ישיב עצמו ובחר לו איהו דרך וסדר אחר כפי שהיה נראה לו אז. אבל לא הניח עצמו לבלבל כל פעם מעבודה לעבודה ומבדק זה לדרך אחר, רק היה חוק לילך בדרך אחד זמן גדול כנ"ל.

קמו

ספר, שכשהיה בארץ-ישראל ספרו לו שם החשובים שהיו שם, שבאו ממדינות אלו וקבעו דירתם שם בארץ-ישראל, כמפרסם, וספרו לו, שקדם שהיו בארץ-ישראל לא היו יכולים לציר לעצמן שארץ-ישראל היא עומדת בזה העולם, והיו סוכרים שארץ-ישראל הוא עולם אחר לגמרי, לפי גדל קדשת ארץ-ישראל המבואר בספרים, ומפרש בתורתנו הקדושה מעלת קדשת ארץ-ישראל כמה וכמה פעמים, והתורה בעצמה מפרשת כל גבולי ארץ-ישראל לגדל מעלתה וקדשתה העצום והנורא מאד מאד, על-כן לא היו יכולין לציר לעצמן בעיניהם שארץ-ישראל והיה בזה העולם, עד אשר באו לשם וראו שארץ-ישראל היא בזה העולם ממש. כי באמת ארץ-ישראל הוא כמו מדינות אלו ממש ועפר ארץ-ישראל הוא במראה ודמות כמו עפר מדינות אלו ממש. כי מה שמביאין לפעמים עפר לכן ממש, והיו רק במקומות פרטיים, וגם במדינה זו נמצא עפר לכן ועפר של נהר בכמה מקומות, אבל עפר העפר בארץ-ישראל הוא כמו עפר מדינות אלו ממש. כי באמת בדמות ותמונה אין חלוק כלל בין ארץ-ישראל ובין שאר מדינות, להבדיל, ואף-על-פי-כן היא קדושה מאד מאד בתכלית הקדשה עצומה ונוראה מאד. אשרי האזכה להלך שם אפלו ארבע אמות וכו', כאשר הפליגו רבותינו וזכרנו לברכה וכל הספרים בעצם קדשתה הגדולה והנוראה:

מבדלת ומפרשת לגמרי משאר ארצות בכל עניניה ובחיותיה. ואמר רבנו ז"ל, שארץ-ישראל יש לה רקיע אחר משאר ארצות, וכמוכן ביהר הקדוש פרשת תרומה (טו), אך אף-על-פי-כן בגשמיות לפי מראה עיני האדם אין רואים שום שוני בין ארץ-ישראל לשאר ארצות, כי אם מי שזוכה להאמין בקדושתה, וכול להבחין קצת ההפרש. כמוכן הצדיק והאנשים פשרים לערך שאר העולם, שבאמת הם דומים בכל תנועותיהם פשאר בני-אדם בדמותם וצלמם, ואין בעיניהם הפרש בגשמיות לכל מראה עיני בשר, ואף-על-פי-כן באמת לאמתו אנו מאמינים שהם מפרשים ומבדלים לגמרי, כי איש בשר הוא ענין אחר לגמרי כנ"ל, מכל-שכן הצדיקים אמתיים. וענין זה נצרך לכמה ענינים, והבן זה מאד:

קו

מה שמבלבל את האדם בשנכנס לקדשה גבוהה, בגון בשמתקרב לצדיק האמת וכיוצא, אזי דיקא יקרה לו מקרה בלתי טהור, חס ושלום, כבר מבאר מזה במקום אחר (שכשהאדם נכנס לקדשה, מתגבר עליו היצר הרע ביותר, כי כל מה שנכנס בקדשה יותר, יש לו בכל פעם יצר הרע הרש גדול מפתחלה. עין בלקומי הראשון, בסיון עב, ובמקום אחר). ובאמת הבלבול הזה שטות, כי מזה נפשי: אם יקרה לו מחמת הרהור - מי חייב בזה, ואין לו להתרעם כלל, מאחר שהוא בעצמו גרם לו; ואם אינו מחמת הרהור, אזי בודאי אינו סימן רע כלל, כי אם היה ענין רע, לא היו רבותינו וזכרונם לברכה נותנין אותו לסימן יפה לחולה, כמו שאמרו רבותינו וזכרונם לברכה (ברכות טז), שקרי סימן יפה לחולה. ובאמת אדרבא, מחמת שנתקרב לקדשה גבוהה מאד, מחמת זה נודפן לו, כי כל המצדיק את עצמו מלמטה, מצדיקין עליו הדין מלמעלה, שזאמר: וכיאתך עברתך, כמו שאמרו רבותינו וזכרונם לברכה (תענית ח), נמצא, כשארם מצדיק עצמו ונכנס בקדשה, מדרקין עליו יותר, ומתעוררין עליו קטרוגים ודינים, חס ושלום, ומהשתלשלות הדינים נעשה היצר הרע, כפובא במקום אחר (טו) עב ה"ב), ועל-כן אין לו להתרעם כלל על זה, כי אדרבא, מחמת שנכנס לקדשה גבוהה בזה, מחמת זה נתגרה בו היצר הרע, מהשתלשלות הדינים כנ"ל. ועל-כן חשבו רבותינו וזכרונם לברכה לנס גדול מה שלא ארע קרי לכהן גדול ביום-ההפגורים, כמו שאמרו רבותינו וזכרונם לברכה (אבות פ"ה), כי מחמת שנכנס הכהן הגדול ביום-ההפגורים לקדשה גבוהה בזה ולפני ולפנים, היה בודאי עליו קטרוגים והתגרות הרבה, שמשים נמשך היצר הרע כנ"ל, על-כן נחשב לנס מה שצולו הכהן הגדול ממקרה ביום-ההפגורים. ועתה ראה והבן, אידך ובלבל את האדם ענין הנ"ל, וכי יש לו להתרעם על שלא היה לו נס כמו לכהן הגדול ביום-ההפגורים. גם דע, שלפעמים יש באדם טמאה טמונה, שאין יודעין לה שום תקון, מחמת שהיא טמונה ונסתרת בו, ועל-כן זהו טובה מה שארע לו בשמתקרב אל הקדשה, כי יוצאת ממנו הטמאה הטמונה הנ"ל. כי אז, כשיוצאת, יכולין למצא לה תקון, מה שאין בן מקדם משהיתה טמונה כנ"ל. ומחמת זה לא הוליד אברהם את יצחק עד שהוליד תחלה את ישמעאל, וכן יצחק הוליד את עשו ואחרי-כך את יעקב, כדי להוציא תהומא תחלה, כפובא:

לקוטי

מג:

ק"ח ק"ט קכ קכא

מוהר"ן תנינא

ק"ח

לְעֵינֵינוּ חֲדוּשֵׁי-תוֹרָה, שֵׁשׁ גְּדוּלִים שְׁהוּוּ מִשְׁבָּחִים אוֹתָם שְׁאוּמְרִים תוֹרָה בְּלִי מוֹחֶשֶׁבָה וְעֵינֵינוּ מִקְדָּם, אָמַר שְׂאִין זֶה מַעֲלָה בְּלִי-פֶךְ, כִּי בְּיָדָאִי יוֹלִים לֹאמַר תוֹרָה בְּלִי מוֹחֶשֶׁבָה וְעֵינֵינוּ, כִּי יוֹלִין לְקִשְׁר הַמּוֹחֶשֶׁבָה וְהַדְּבוּר לְהִשָּׁם יִתְבָּרַךְ וְלֹאמַר תוֹרָה בְּלִי מוֹחֶשֶׁבָה וְעֵינֵינוּ מִקְדָּם, אֲבָל טוֹב יוֹתֵר כְּשׁוֹחֶשֶׁבִין תוֹרָה. וְהִלּוּא אִפְלוּ אֲצֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִצֵּינֵנוּ בַּמְדַּרְשׁ (כִּד פ' כ' ט' פ"ט), שֶׁהִשָּׁם יִתְבָּרַךְ כְּשֶׁרוֹצֵה לְגַלּוֹת תוֹרָה הוּא חוֹזֵרָה אַרְבַּע פְּעָמִים קִדְּם שְׁאוּמְרָה. וְלִמְדוּ מִפְּסוּקֵי: אִז רָאָה וַיִּסְפְּרָה, הִכְיֵנָה וְגַם חִקְרָה, שֶׁנִּכְתַּב בְּכָאן אַרְבַּע בְּחִינּוֹת: רָאָה וַיִּסְפְּרָה וְכו', שֶׁהִשָּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּכְיֹכֹל, רוֹאֶה וְסוֹפֵר וּמְכִין וְחוֹקֵר דְּבָרֵי הַתּוֹרָה אַרְבַּע פְּעָמִים קִדְּם שְׁאוּמְרָה, וְאַחֲרֵיכֶּךָ מְנַלָּה אוֹתָהּ לְהַעֲלֹם. מִכְּלִישְׁכֵן בְּיָדָאִם, שְׁצָרִיד לְחֻשָּׁב וְלַעֲזֵן וְלַחֲקֹר וְלִכְרַר הַדְּבָרֵי-תוֹרָה בְּמִחְשָׁבָתוֹ תַּחֲלָה הֵיטֵב קִדְּם שְׁאוּמְרָה:

וְאָמַר: שְׁעַכְשׁוּ בְּנָקֵל מְאֹד לְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה, מוֹחַמֵת שֶׁבִּכְר נִתְפַשְׁטוּ חֲבוּרִים קְרוֹשִׁים הִרְבֵּה מִצְדִּיקִים שְׁבִדוּוֹתֵינוּ. וְכִפִּי הַשִּׁיחוֹת וְהַתְּהַלְלוֹת שֶׁנִּתְפַשְׁטוּ בְּיָמֵינוּ בְּנָקֵל מְאֹד לְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה. גַּם אָמַר עַל מֵה שְׁמוּכָא בְּיַהֲרֵר הַקְדוּשׁ: פֶּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר וְכו', וְכִיּוֹצֵא בּוֹה שְׂאִר הַחֲבִרָאִי קִדְּיֵשׂא, אָמַר: פֶּתַח רַבִּי יִצְחָק - כְּשֶׁתִּהְיֶה רַק פּוֹתַח אֶת פִּי, תִּפְקֵר וְיִמְדֵּךְ הִיָּה אוֹמֵר וּמְנַלָּה תוֹרָה. וְאַחֲרֵי-כֵן בְּכָר מְבָאָר, שְׁמוּב יוֹתֵר לַעֲזֵן וְלַחֻשָּׁב (שְׁעָרֵינוּ בְּרַאשֵׁינוּ) תוֹרָה:

ק"ט

דְּבַר עֲמֵנוּ כְּמָה פְּעָמִים מִעֵינֵינוּ יִסוּרֵי עוֹלָם הָיָה, שְׁכָל בְּנֵי הָעוֹלָם כָּלֵם מְלֵאִים יִסוּרִים, אִין גַּם אֶחָד שִׁיחָה לֹא עוֹלָם הָיָה, וְאִפְלוּ הַעֲשִׂירִים הַגְּדוּלִים, וְאִפְלוּ הַשְּׂרִים, אִין לָהֶם שׁוּם עוֹלָם הָיָה כָּלֵל, כִּי כָל יְמֵיהֶם כְּעַם וּמְכַאבוֹת, וְכָלֵם מְלֵאִים מְרֹדוֹת וְדִאֲגוֹת וְעֲצָבוֹת וְיַגוֹן וְאַנְחָה תְּמִיד, וְכָל אֶחָד יֵשׁ לֹא יִסוּרִים מִיַּחֲדִים, וְאִין גַּם אֶחָד מִכָּל הַנְּבִירִים וְהַשְּׂרִים שִׁיחָה לֹא הִכֵּל כְּסִדֵּר כִּרְצוֹנוֹ תְּמִיד, וְכָלֵם כְּאֶחָד מְלֵאִים יִסוּרִים וְדִאֲגוֹת תְּמִיד, וְזֶה בְּרוּר וְיָדוּעַ לְכָל מִי שֶׁבָּקִי קֶצֶת בְּהֶם וּבְדִרְכֵיהֶם. וְכִמָּה פְּעָמִים דְּבַרְנוּ מִזֶּה, וְהֵינֵנוּ רוֹאִים כְּעֵינֵינוּ כָּל זֹאת. וְאִפְלוּ מִי שְׁדַרְמָה עֲלָיו שֵׁשׁ לֹא הָעוֹלָם הָיָה בְּשִׁלְמוֹת וְיֵשׁ לֹא כָּל הַתַּעֲנַגוּתִים: עֵשֶׂר וְנִכְסִים וְכַבּוֹד וְהוֹן רַב וְאַרְמוֹנִים גְּדוּלִים וְכָלֵם נְפִלְאִים וְתִכְשִׁטִּין וְסִגְלַת מְלִכִים וְכו' - אִם יִסְתַּכְּלוּ בּוֹ הֵיטֵב, הוּא גַם-כֵּן מְלֵא פְּעַם וּמְכַאבוֹת הִרְבֵּה תְּמִיד כְּכִמָּה מִיָּנִי אֲפָגִים וְעֵינֵינוּ, בְּנִרְאָה חֲחֹשׁ, וְאִין צָרִיד לְבָאָר זֹאת לְמִי שֵׁשׁ לֹא מוֹחַ בְּקִדְקִדּוֹ וּמִסְתַּכֵּל קֶצֶת בְּהֶם כְּאָמַר, וְכִמָּה שְׂאִמֹר שֶׁלְמָה הַמְּלָךְ עֲלָיו הַשְּׁלוֹם (מִתְּלָה ט): גַּם כָּל יָמָיו כְּעַם וּמְכַאבוֹת וְכו', וְכִתְבִּים: אֵדָם לְעֻמְל וְיִלְדֵךְ קֶצֶר יָמִים וְשָׁבַע רָגְו (א"י ט):

וְזֶה כּוֹלֵל כָּל בְּנֵי-אָדָם שֶׁבְּעוֹלָם מִקְטָן וְעַד גְּדוֹל, כִּי כָלֵם נוֹלְדוּ לְעֻמְל וּמְלֵאִים רָגוּ וְיִסוּרִין, וְאִין שׁוּם עֲצָה וְתַחֲבִילָה לְהַצִּיל מִעֲמֵל וְיַגוֹן הָיָה, כִּי אִם לְבַרַח לְהִשָּׁם יִתְבָּרַךְ וְלַעֲמַק בַּתּוֹרָה, וְכִמָּה שְׁמוּכָא בַּמְדַּרְשׁ (כִּד פ' ט' ט'): אֵדָם לְעֻמְל וְיִלְדֵךְ - אִשְׁרֵי מִי שְׁעַמְלוּ בַּתּוֹרָה. הֵינֵנוּ, מֵאַחֵר שְׁכָל אָדָם נוֹלְד לְעֻמְל, וְאִי אֲפָשֶׁר לְהַמְלִט

מִזֶּה בְּשׁוּם אֲפָן, אִפְלוּ אִם הָיָה לֹא כָּל חֲלָלֵי דְעֻלְמָא, בְּיָדָאִי וְהָיָה לֹא עֻמְל וְיִסוּרִין וְדִאֲגוֹת הִרְבֵּה, עֲלִיבֵן הַחֶכֶם עֵינֵינוּ בְּרַאשׁוֹ - שִׁיחָפֵךְ הָעֻמְל לְעֻמְל שֶׁל תוֹרָה, אֲשֶׁר בְּשִׁבּוּל זֶה נוֹלְד שֶׁעֻמְל בַּתּוֹרָה, וְאִין אֲשִׁרֵי לוֹ, כִּי נִצּוֹל מִעֲמֵל הָעוֹלָם הָיָה וְזוֹכֵה לְחַיֵּי עוֹלָם הַבָּא:

עֵנָה וְאָמַר רַבְּנֵנוּ וְכַרְנוּ לְבַרְכָּה: הִנֵּה הִפֵּל אוֹמְרִים שֵׁשׁ עוֹלָם הָיָה וְעוֹלָם הַבָּא. וְהִנֵּה עוֹלָם הַבָּא - אִנּוּ מֵאִמְיָנִים שֵׁשׁ עוֹלָם הַבָּא, אֲפָשֶׁר יֵשׁ גַּם עוֹלָם הָיָה גַם-כֵּן בְּאִיזָה עוֹלָם, כִּי כְּכָאן נִרְאָה שֶׁהוּא הִנְיָהֵם, כִּי כָלֵם מְלֵאִים יִסוּרִים גְּדוּלִים תְּמִיד. וְאָמַר: שְׂאִין נִמְצָא שׁוּם עוֹלָם הָיָה כָּלֵל:

קכ

אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ סִפֵּר לִי, שֶׁהָיָה מְדַבֵּר עִם רַבְּנֵנוּ וְלֵי עַבְדוֹתָה הַשֵּׁם כְּדַרְכּוֹ, וְהָבִין רַבְּנֵנוּ וְלֵי שֶׁהוּא עוֹסֵק קֶצֶת לְכַנֵּן בְּנֵינּוֹת בַּתְּפִלָּתוֹ, וְהַקְפִּיד עֲלָיו רַבְּנֵנוּ וְלֵי מְאֹד וְאָמַר לֹא שְׂלֵא יַעֲמַק עוֹד בְּזוֹה, וְלֹא יִתְפַּלֵּל עִם בְּנֵינּוֹת, רַק יִכְנֵן פְּרוּשׁ הַמְּלוֹת כְּפִשּׁוּטוֹ. (אֲרִי-עֲלִיפִי שְׁנָה הָאִישׁ לְמַד בְּתַבִּי הָאָרִ"י וְלֵי עֲלִיפִי פְקִדְתוֹ, אֲרִי-עֲלִיפִירְכֵן לֹא רָצָה שִׁיחַפֵּל עִם בְּנֵינּוֹת כָּלֵל.) וְאָמַר לֹא רַבְּנֵנוּ וְלֵי, שְׁמִי שְׂאִינוּ רָאוּי לְזוֹה, כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל עִם בְּנֵינּוֹת הוּא כְּמוֹ כְּשׁוּף, כִּי כְּשׁוּף נִאֲמַר: לֹא תִלְמַד לְעֵשׂוֹת (דְּבָרִים י"ח), וְדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ וְכַרְנוּם לְבַרְכָּה (שִׁבְתָּ עַד. ר"ה כ"ד: מִתְּהַיִּיר ח"ט): לֹא תִלְמַד לְעֵשׂוֹת, אֲבָל אֲתָה לְמַד לְהִבִּין וּלְהוֹרוֹת. כֶּךָ הוּא בְּעֵינֵינוּ הַבְּנֵינּוֹת, לְהַכְבִּידֵל, שְׂאִין צָרִיכִין לְלַמַּד אוֹתָם כִּי אִם לְהִבִּין וּלְהוֹרוֹת, אֲבָל לֹא לְעֵשׂוֹת עִמָּהֶם, דְּהֵינֵנוּ לְכַנֵּם בַּתְּפִלָּה מִי שְׂאִינוּ רָאוּי לְזוֹה:

וְאָמַר כִּי עִקֵּר הַתְּפִלָּה הִיא דְּבִקּוֹת לְהִשָּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהָיָה טוֹב יוֹתֵר לְהַתְּפַלֵּל כְּלִשׁוֹן לְעוֹ שְׁמִדְבָרִים בּוֹ, כִּי כְּשֶׁמִּתְפַּלְלִים בְּלִשׁוֹן שְׁמִדְבָרִים בּוֹ, אִין הִלֵּב סְמוּךְ וְדְבוּק מְאֹד בְּדְבָרֵי הַתְּפִלָּה וְיִכּוֹל לְדַבֵּק עֲצָמוֹ בְּיוֹתֵר לְהִשָּׁם יִתְבָּרַךְ, אִךְ כְּכָר תִּקְנוּ לֵנוּ אֲנָשֵׁי כְּנִסְתֵי-הַגְּדוּלָה סִדֵּר הַתְּפִלָּה (מַחֲמַת שְׂלֹאָ כָּל אָדָם יוֹכֵל לְסַדֵּר סִדֵּר הַתְּפִלָּה לְעַצְמוֹ, כְּמוּכָא), עֲלִיבֵן אִנּוּ תִכְיֹס לְהַתְּפַלֵּל בְּלִשׁוֹן-הַקְדָּשׁ כְּמוֹ שְׁפִדְרוּ לֵנוּ. אֲבָל הָעֵקֶר הוּא רַק לְכַנֵּן פְּרוּשׁ הַמְּלוֹת כְּפִשּׁוּטוֹ, שְׁהָיוּ עִקֵּר הַתְּפִלָּה, שְׁמִתְפַּלְלִין לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כָּל דְּבַר וְדָבָר, וְעַל-יְדֵיזָה מִתְקַרְבִּין וּמִתְדַבְּקִין בּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה מִי שְׁמִדְבֵר בְּלִשׁוֹן-הַקְדָּשׁ תְּמִיד, כְּגוֹן יְרוּשְׁלַמִּי, אִין צָרִיד לְחֻשָּׁב בְּדַעְתּוֹ פְּרוּשׁ הַמְּלוֹת, רַק שְׂטֵה אֲוֵנוּ מֵה שֶׁהוּא אוֹמֵר, וְזֶה עִקֵּר בְּנֵינּוֹת בַּתְּפִלָּה. וְאֲצֵל הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים הַגְּדוּלִים כְּמַעֲלָה, אֲצֵלֵם כָּל הַבְּנֵינּוֹת שֶׁל הָאָרֶץ"ל וְכו' הֵם פְּרוּשׁ הַמְּלוֹת, שְׁכַפְּרוּשׁ הַמְּלוֹת שְׁלָהֶם כְּלוּלִים כָּל הַבְּנֵינּוֹת:

קכא

הָיָה מִחֻזַּק אֶת אֲנָשׁוֹ, שְׁכַבְּלוּ לִפְנֵינוּ בְּקוֹבְלָנָא גְדוּלָה עַל שֶׁהֵם רְחוּקִים מִתְּפִלָּה מְאֹד וְקָשָׁה עֲלֵיהֶם מְאֹד לְהַתְּפַלֵּל, וְהָיָה מִחֻזַּק אוֹתָם וּמְנַחֵם אוֹתָם כְּכִמָּה לְשׁוֹנוֹת, שְׂלֵא יִפְלוּ בְּדַעְתֵּיהֶן בְּשִׁבּוּל זֶה, וְאָמַר: הִלּוּא אֲצֵל הַגֵּר שְׁנַתְּגִיר, כְּמָה זְכִיָּה הוּא אֲצֵלֵךְ כְּשׁוֹזְכֵה לִידַע אֲמִירַת הַתְּבוֹת לְבַד עַד "בִּרְדֵךְ שְׂאִמֵּר"! עֲלִיבֵן רָאוּי לְאָדָם נִחְמֵם אֶת עַצְמוֹ וְלִשְׁמַח אֶת עַצְמוֹ עַל אֲשֶׁר עֲלִיבֵל-פְּנִים הוּא זְכִיָּה לֹאמַר הַתְּבוֹת שֶׁל הַתְּפִלָּה:

לקומי

קבב קבב קבד קבה

מוהר"ן תנינא

מד

מַרְשֵׁי הַהַקְבִּים הַג' ל. אֲבָל בְּשֵׁאוֹן הַמַּיִם קָרִים מְאֹד, אִזֵּי הַטְּבִילָה בָּהֶם מְטִיבָה מְאֹד:

גַּם כִּבְר מְבַאֵר שֵׁאוֹן הָעֲבוֹדוֹת וְסוּגוֹפִים, שְׂקוּרֵין "הָאֲרִיוּוֹאֵנִי", מַזְיָקִים כָּלָל, וְיֵמִי שְׂמִיּוֹץ לֹא הָעֲבוֹדָה וְהַסּוּגוֹפִים, וְהוּוּ רַק מַחְמַת גְּדֻלָּת:

קבד

שְׂמִיעָתִי בְּשֵׁמוֹ שְׂאֵמֶר, שְׁלַפְעָמִים מְנִיעַ לְאֲדָם הַרְהוּר תְּשׁוּבָה וְהַשְׁתַּוְּקוּת לְהִשָּׁם וְתִבְרַךְ בְּאִיחָה מְקוֹם, שְׂצַרְךָ שֵׁם בְּאוֹתוֹ הַמְּקוֹם דִּיקָא לְהַתְחַזֵּק בְּהַרְהוּר תְּשׁוּבָה וְהַשְׁתַּוְּקוּת, כְּגוֹן לְדַבֵּר שֵׁם אִיחָה דְבוּרִים שֶׁל תְּהַנּוּת וּבִקְשׁוֹת אוֹ דְבָרֵי הַשְׁתַּוְּקוּת בְּפֶה וּבְלֵב כְּפִי הַעֲנִין, וְלֹא יִמְתִּין וְלֹא יִזוּ מְמֻקְמוֹ, אֲפִי-עַל-פִּי שֵׁאוֹן זֶה הַמְּקוֹם מִיְכָן לְכַד, כְּגוֹן שֶׁלֹא בְּמֻקְמוֹ קְבִיעוֹת לְתוֹרָה וְתַפְלָה, רַק בְּדֶרֶךְ הַלְבוֹשׁ וְכִיּוּצָא. כִּי בְּשִׂיזוֹ מְמֻקְמוֹ, יְכוּל לְהִוֵּת שִׂפְסֵם:

וְכֵן מְמַנֵּו ז"ל בְּעֲצֻמוֹ רְאִינוּ עֲנִין כֹּהֵה כְּמַה פְּעָמִים, שְׁלַפְעָמִים נִשְׂאָר עוֹמֵד בְּאֲמִצַּע הַבַּיִת, וְדַבֵּר עֲמֵנוּ, וְגִלְהָ לֵנוּ תוֹרָה נְפִלְאָה וְשִׂיחָה נְאֻה מְאֹד, וְגִלְהָ דְרָכִים נְפִלְאִים לְעֲבוֹדַת הַשֵּׁם וְתִבְרַךְ וְהַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוֹל וְכוּ', וְלֹא רָצָה לִזְוֹ מְמֻקְמוֹ עַד שְׂגִמֵר מַה שְׂרָצָה, וְכֵן הָיָה כְּמַה פְּעָמִים:

קבה

מְעַנֵּין אֲמִירַת תְּהִלִּים דְּבַר עִם אֶחָד וְאָמַר לוֹ, שְׂעַקֵר אֲמִירַת תְּהִלִּים לֹמַר כָּל מְמוֹרֵי תְהִלִּים עַל עֲצֻמוֹ, לְמַצָּא אֵת עֲצֻמוֹ בְּתוֹךְ כָּל מְמוֹר וּמְמוֹר. וְשָׂאֵל אוֹתוֹ וְל': אֵיךְ? וּפְרַשׁ לוֹ רַבְנֵי וְל' קָצָה, כִּי כָּל הַמְּלַחְמוֹת שֶׁבְּשֵׁם דְּוֹד הַמְּלַךְ, עֲלִיוֹ הַשְּׁלוֹם, שְׂעִיָּלוֹ הַשֵּׁם וְתִבְרַךְ מִהֶם - הַלֵּל צְרִיכִין לְפָרֵשׁ לְעֲצֻמוֹ עַל מְלַחְמַת הַיָּצֵר הַרַע וְחִילוּתָיו, וְכִיּוּצָא בְּהַשָּׂאֵר הַמְּמוֹרִים (וְכַסֵּא מִהַ לַעַל בְּסִיּוֹן אַפ). וְשָׂאֵל אוֹתוֹ: אֵיךְ יִפְרַשׁ לְעֲצֻמוֹ מִהַפְּסוּקִים שְׂדוּד הַמְּלַךְ עֲלִיוֹ הַשְּׁלוֹם מְשַׁבַּח אֵת עֲצֻמוֹ, כְּגוֹן: שְׂמִרָה נִפְשִׁי בִּי חֲסִיד אֲנִי (תְּהִלִּים טו), וְכִיּוּצָא בְּהַה. הַשּׁוֹב לוֹ: גַּם זֶה צְרִיכִין לְפָרֵשׁ עַל עֲצֻמוֹ, כִּי צְרִיכִין לְדוֹן אֵת עֲצֻמוֹ לְכַף זְכוּת, וְלְמַצָּא בְּעֲצֻמוֹ אִיחָה זְכוּת וְנִקְדָּה טוֹבָה, אֲשֶׁר בְּבַחֲנֵית הַנִּקְדָּה טוֹבָה הוּאֵת הוּאֵת בְּחִינַת חֲסִיד, וְכִיּוּצָא. וְאָמַר לוֹ רַבְנֵי וְל': הַלֹּא אֲצַל יְהוֹשֻׁפֵט כְּתִיב (דְּהִ"ב טו): וַיִּגְבַּה לְבוֹ בְּדָרְכֵי ה', שְׂבַדְרָכֵי ה' וְעֲבוֹדָתוֹ יִתְבַרַךְ הַגְּבִיחַ לְבוֹ קָצַת:

עוֹד אָמַר לוֹ רַבְנֵי וְל': הַלֹּא בְּבַקֵר אֲנִי אוֹמְרִים בְּתַחֲלָה: מַה אֲנִי מַה חֲיִינוּ וְכוּ', וְאֲנִי מְקַטְמִים עֲצֻמוֹ מְאֹד, וְאֲחַרְיָךְ אֲנִי אוֹמְרִים: אֲבָל אֲנַחְנוּ עֲמָךְ בְּנֵי בְרִיתְךָ וְכוּ', שְׂאֲחַרְיָךְ אֲנִי מְחַזְקִים עֲצֻמוֹ וְיִמְרִימִים אֵת עֲצֻמוֹ, וְאֲנִי מְסַפְּרִים אֵת גְּדֻלְתָנוּ וּמְתַפְּאָרִים שְׂאֲנַחְנוּ עִמּוֹ בְּנֵי בְרִיתוֹ וְרַע אֲבָרְהָם יִצְחָק וְעַקֵב וְכוּ', כִּי כֵד צְרִיכִין לְהַתְנַהֵג עֲבוֹדַת הַשֵּׁם כְּג' ל.

וְעִנֵּן מִזֶּה בְּסוּף סֵפֶר הָרִאשׁוֹן בְּסִיּוֹן רַבִּי, עַל פְּסוּק: אֲמַרְהָ לְאֵלֶיךָ בְּעוֹדִי:

וְשְׂמִיעָתִי, שְׂהִיָה מְדַבֵּר עִם אִישׁ פְּשׁוּט אֶחָד מְעַנֵּין תְּפִלָּה, שְׂקִשָּׁה מְאֹד לְהַתְּפַלֵּל, וְתָנוּן לוֹ עֲצָה וְאָמַר לוֹ, שְׂהִישֵׁב בְּלְבוֹ שְׂאִינוּ צְרִיךְ לְהַתְּפַלֵּל כִּי אִם עַד "בְּרוּךְ שְׂאֵמֶר", כִּי אוֹלֵי הוּא צְרִיךְ בְּגִלְגוּל זֶה לְתַקֵּן רַק חֵלֶק זֶה מִהַתְּפִלָּה, כִּי אוֹלֵי בְּגִלְגוּל הָרִאשׁוֹן כִּבְר הַתְּפַלֵּל בְּכֹנֵה שְׂאָר חֲלָקֵי הַתְּפִלָּה, רַק חֵלֶק זֶה עַד "בְּרוּךְ שְׂאֵמֶר" הוּא צְרִיךְ עַכְשָׁו בְּגִלְגוּל זֶה לְהַתְּפַלֵּל בְּכֹנֵה, וְעַל-כֵּן יִכְנִים כָּל כַּחוּ בְּהַה מְעַט לְהַתְּפַלֵּל בְּכֹנֵה עַד "בְּרוּךְ שְׂאֵמֶר". וְאֲחַרְיָךְ, כְּשִׂיגִיעַ לְ"בְרוּךְ שְׂאֵמֶר", יְהִשֵּׁב: אוֹלֵי צְרִיךְ לְתַקֵּן חֵלֶק זֶה, כְּגוֹן מִ"בְּרוּךְ שְׂאֵמֶר" עַד "וַיִּבְרַךְ דְּוֹד", וְיַתְּפַלֵּל עוֹד אוֹתוֹ הַחֵלֶק בְּכֹנֵה, וְכֵן לְחֵלֶן וְהַבְּל - שֶׁלֹא יִבְלַל הַעֲתוֹ בְּתַחֲלָה כְּכָל הַתְּפִלָּה, כִּי יִהְיֶה קִשָּׁה וְכִבְד עֲלָיו, רַק יִתְאֲמֵץ כְּכָל פְּעַם לֹמַר מְעַט מְעַט בְּכֹנֵה, כִּי מְעַט יְכוּלִין לְהַתְּפַלֵּל בְּכֹנֵה, וְאֲחַרְיָךְ עוֹד מְעַט וְכוּ', כְּג' ל:

גַּם כִּבְר מְבַאֵר שְׂבַאֲמַת עַל-פִּי הַרְבֵּי אִין וְכוּלִין לְהַתְּפַלֵּל כָּל הַתְּפִלָּה בְּכֹנֵה, רַק מְעַט, כִּי כָּל אֶחָד מִתְּפַלֵּל אִיחָה חֵלֶק מִהַתְּפִלָּה לְפִי בְּחִינָתוֹ, כִּי אִית מְאִירֵי דִידוֹן וְמְאִירֵי דְרַגְלֵין וְכוּ', כְּמְבַאֵר בְּמֻקְמוֹ אַחֵר:

קבב

לְעַנֵּין הַמְּחֻשְׁבוֹת זְרוֹת שְׂבַתְּפִלָּה. וְכִבְר יְדוּע, שְׂכָל מְחֻשְׁבָה וּמְחֻשְׁבָה הִיא קוֹמָה שְׂלֵמָה, כְּמֻבָּא. וְאָמַר, שְׂבַשְׂהֵאֲרָם עוֹמֵד וּמְתַפַּלֵּל בְּסִדֵּר, וְאִינוּ מְשַׁנִּיחַ עַל הַמְּחֻשְׁבוֹת זְרוֹת, וְעַל-יְדֵיָהּ הוּא מְעַצֵּב אוֹתָם וּמְבַכְרִים מְמַנֵּו (וְכַסֵּא בְּמֻקְמוֹ אַחֵר, שֵׁאוֹן צְרִיכִין לְהַתְּפַלֵּל עֲלֵיהֶם כָּל, רַק לְכַד בְּתַפְלָתוֹ וְלְבִלִי לְהַכִּיֵם לְאֲחֵרֵי כָּל, וְעַל-יְדֵיָהּ מְשַׁלֵּא יִסְתַּלֵּק), אִזֵּי בְּדֶרֶךְ הַלְבוֹשׁ בְּתַפְלָתוֹ הוּא מְפִיל אוֹתָם, וְלֹא חוֹתֵךְ יָד, וְלֹא חוֹתֵךְ רֵגֶל, וְכִיּוּצָא בְּהַשָּׂאֵר הָאֲבָרִים. פְּרוּשׁ, כְּמוֹ לְמִשְׁלַל בְּעִנֵּין מְלַחְמָה, כְּשִׂצְרִיךְ לְיָד וְלַעֲבֵר בֵּין תְּרַבְהַ רֹזְחִים וְאוֹרְבִים, וְכִשְׂהוּא גְבוּר וְעוֹבֵר בְּיַחַד, אִזֵּי בְּדֶרֶךְ הַלְבוֹשׁ הוּא מְפִיל אוֹתָם, כִּי לֹא חוֹתֵךְ יָד בְּדֶרֶךְ הַלְבוֹשׁ וּמְפִיל, וְלֹא חוֹתֵךְ רֵגֶל וְכוּ', וְכִיּוּצָא בְּהַה: כֵּן הוּא מוֹמַשׁ בְּעִנֵּין הַתְּפִלָּה, שְׂבַשְׂמִתְפַּלְלִין בְּסִדֵּר וְאִין מְשַׁנִּיחִין עַל הַמְּחֻשְׁבוֹת זְרוֹת וְרוֹחִין אוֹתָם וּמְפִילֵם, אִזֵּי בְּדֶרֶךְ הַלְבוֹשׁ בְּתַפְלָתוֹ הוּא חוֹתֵךְ לֹא יָד וְלֹא רֵגֶל וְכוּ', כְּג' ל. כִּי כָּל מְחֻשְׁבָה זְרוֹה הוּא קְלִפָּה, וְהִיא קוֹמָה שְׂלֵמָה, כְּמֻבָּא, וְכִשְׂמִתְגַּבֵּר לְהַתְּפַלֵּל בְּסִדֵּר וְלְבִלִי לְהַתְּפַלֵּל עֲלֵיהֶם, אִזֵּי הוֹרַג אוֹתָם אוֹ חוֹתֵךְ מִהֶם אִיבְרִים אִיבְרִים, כְּג' ל:

קבג

אָמַר, שְׂמֻקְהָ אִינָה מְזַקֵת כָּלָל, וְהַדְּאִקְמִיד שְׂאִימֵר לוֹ שְׂמֻקְהָ מְזַקֵת, אִינוּ דְאִקְמִיד כָּלָל, אֲדַרְבָּא, מְטִילַת מְזַקָה טוֹבָה מְאֹד לְבְרִיאוֹת הַגּוֹף, כִּי יֵשׁ נְקִיבִים קְטַנִּים תְּרַבְהַ בְּגִיפּוֹ שֶׁל אָדָם, וְהֵם נְקִיבֵי הַזְּעָה, שְׂדַרְךָ שֵׁם יוּצָא הַזְּעָה מִן הָאָדָם, וְהֵם צְרִיכִין לְפַתְחָה, כִּי אִם נִסְתַּמִּין נְקִיבֵי הַזְּעָה יוֹכַל לְחַלֵּשׁ וְלַפַּל לְחַלְשָׁה, חַס וְשְׁלוֹם, וְעַל-יְדֵי מְטִילָה בְּמִים נִתְפַחֵין נְקִיבֵי הַזְּעָה, וְהוּוּ טוֹב מְאֹד לְבְרִיאוֹת הַגּוֹף. רַק שֶׁלֹא יְהִיו הַמַּיִם קָרִים בְּיוֹתֵר, כִּי אִזֵּי מֵאִ

חוק חזק חזק

לקומי

אשרי תמימי דרך

מוהר"ן

א

בעזרת אל עליון אשר שמים וארץ קנה. ונתן לנו את תורתו ממדבר מתנה. נתחיל להדפיס הדושים נפלאים ונזראים על מאמרי רבה בר בר חנה. בזכות זה נזכה לעלות לציון ברננה. אל קרית מלך דוד חנה:

אשרי

תמימי דרך, ההולכים בתורת ה': (תהלים קיט)

דע כי עליידי התורה נתקבלים כל התפלות וכל התקשות שאנו מבקשים ומתפללים, והחן והחשיבות של ישראל נתעלה ונתרומם בפני כל מי שצוריקו, הן ברוחני הן בגשמי; כי עכשו בעזרתנו הרבים חן וחשיבות האמתי של ישראל נפל, כי עכשו עקר החשיבות והחן הוא אצלם, אבל עליידי התורה נתעלה החן והחשיבות של ישראל, כי התורה נקראת (משלי ה'): אלת אהבים ונעלת חן, שמעלה חן על לומדיה (עייבונ גי'), (עליידי זה נתקבלו כל התפלות והתקשות:

כי איש הישראלי צריך תמיד להסתכל בהשכל של כל דבר ולקשר עצמו אל החכמה והשכל שיש בכל דבר, כדי שאיר לו השכל שיש בכל דבר להתקרב להשם והברך עליידי אותו הדבר, כי השכל הוא אור גדול, ומאיר לו בכל דרכיו, כמו שכתוב (קהלת ח'): חכמת אדם תאיר פניו. וזה בחינת יעקב, כי יעקב זכה לכבודו, שהוא בחינת חכמה (הקונס תיקון ד, וזר משפטים קא:), כמו שכתוב (תהלים קיא): ראשית חכמה. וזה בחינת (בראשית טו): ויעקבני זה פעמים, ונתרגום אוינגלוס: וחקמני. וזה בחינת שמש, כי השכל הוא מאיר לו בכל דרכיו כמו השמש. וזה בחינת (משלי ה'): וארח צדיקים באור נגה הולך ואור עד נכון היום. וזה בחינת חיות, לשון חיות (קדלת ט), כי החכמה והשכל הוא החיות של כל דבר, כמו שכתוב (קהלת י): החכמה תחיה וכו'.

אך מחמת שאור השכל גדול מאד, אי אפשר לזכות אליו כי אם עליידי בחינת נון, שהוא בחינת מלכות, כמו שכתוב (תהלים עב): לפני שמש יגון שמו. ופרש רש"י: לשון מלכות. וזה בחינת לבנה, כי הלבנה אין לה אור מעצמה, כי אם מה שמקבלת מהשמש. (וזהו דף רלח, ודף רעטו) וזהו בחינת מלכות, דלית לה מגרמה בלום, אלא מה שמקבלת מן החיות, שהיא בחינת חכמה, בחינת שמש כנ"ל, ונעשה אור הלבנה באור החמה:

אבל מי שאינו מקשר עצמו אל השכל והחכמה והחיות שיש בכל דבר, זה בחינת עשו, שזכה את הכבוד, כמו שכתוב (בראשית כח): ויבן עשו את הכבוד, דהינו השכל כנ"ל בחינת (משלי ה'): לא יחפץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו. וזה בחינת מלכות הרשעה, בחינת לבנה דסמרא אחרא, שעליה נאמר (ישעיה ט): ותפרה הלבנה וכו' (א).

וזה בחינת יצר טוב ויצר הרע, כי היצר טוב נקרא מסכן וחסם (קהלת ז') (א), בחינת מלכות, שהיא בחינת עניה ודלה, דלית לה מגרמה בלום, כי אם מה שמקבלת מחכמה. ויצר הרע נקרא מלך וכן וכסיל (עב), בחינת מלכות דסמרא אחרא, שאינה חפצה בחכמה ושכל, בחינת לא יחפץ כסיל בתבונה וכו' כנ"ל. וצריך כל אחד לתן פה לבחינת מלכות דקדשה להתגבר על מלכות דסמרא אחרא, וכמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ט): לעולם ירגו אדם יצר טוב על יצר הרע. ועליידי מה נותן פה למלכות דקדשה, עליידי התורה שהוא עוסק בבה (כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה שם: לעולם ירגו וכו', אי אול - מוטב, ואם לאו - יעסק בתורה), וכמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (סדושת דף ט): אם פגע בך מגול זה, משכחו לביית המדרש, כי עליידי התורה נותן פה למלכות דקדשה. ואזי מקבלת המלכות, שהיא בחינת נ, חיות מן החכמה, שהיא בחינת ח, ונתחבר ונתקשר הח והנ, ונעשה אור הלבנה באור החמה, וכשזה קם זה נופל (א), ואזי נופל ונתבטל מלכות הרשעה, כמו שכתוב (ישעיה ט): כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו כם ופושעים יפשלו כם. הינו עליידי דרכי ה', הינו התורה, עליידיה הצדיקים שדבקים במלכות דקדשה, הם נתחזקים ומקבלים פה עליידיה. ופושעים יפשלו כם, בחינת מלכות הרשעה, בחינת היצר הרע, שנופל ונכנע עליידי התורה, כנ"ל:

ועליידיה נתקבלים כל התפלות והתקשות, כי עקר מה שאין נתקבלו התקשות הוא מחמת שאין להדברים חן, ואין נכנסין בלב של זה שמבקשין ממנו, כאלו אין בלבו מקום שיכנסו הדברים בלבו, מחמת שאין להמבקש חן שיכנסו הדברים בלבו של זה שמבקשין ממנו; אבל עליידי התורה, שעליידיה נתחברו ונתקשרו הנ והח כנ"ל ונעשה חן, ועליידי נקראת התורה נעלת חן (משלי ה), ואזי זוכה שדבריו הם דברי חן, ואזי נתקבלו דבריו ובקשותיו, כמו מי שמדבר דברי חן, שנכנסין הדברים בלב המתבקש, דהינו זה שמבקשין ממנו. וזה בחינת ת, הינו עליידי שנתחברו ונתקשרו החיות והגוין ונעשה בחינת ח"ן, עליידיה נעשה בחינת תי"ו, שהיא לשון חקיקה ורשימה, כמו שכתוב (דמקאל ט): והחיות תו, כי עליידי החן נחקק ונרשם מקום בלב המתבקש לקבל התקשה, כי עליידי החן נתקבלו דבריו. ומצא, שבחינת ח"ן חקק מקום בלב זה שמבקשין ממנו, כדי שיכנסו דבריו בלבו, ויקבל פקשותו; והחקיקה ורשימה זה בחינת תי"ו כנ"ל. וזהו (קהלת ט): דברי חכמים בנחת נשמעים. נחת דיקא, הינו בחינת חן הנ"ל והת הנ"ל, ועליידיה נעשה אותיות נחת, ואז נשמעים דבריו ונתקבל פקשתו כנ"ל:

(א) ע"י וזר פתח רמ"ח ע"ב ובתיקונס תיקון מה. (ב) ע"י תיקון חיה. (ג) ע"י רש"י וע"י וזר וישב קע"ט ובמ"ד קהלת ובנדרים ל"ב ע"ב (ד) רש"י בראשית כ"ח פסוק כ"ג.

לקוטי הלכות

הלכות ברפת השחר הלכה ה

ארת חיים

קמר

חַקְמָה, הם מתחדשים בכל יום, בבחינת: "תתחדש כְּשֶׁר" וכו' (תהלים קג, ח), כי הם מתגברים להוסיף בכל יום קְדוּשָׁה וְדַעַת, ולהתחיל לעבד את השם יתברך בכל יום מחדש, שְׁנָה עָקָר שְׁלֵמוֹת עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל, בחינת: 'בכל יום יהיו בעיניך פחדשים' וכו', ועל-ידי-זה הם ממשיכין רצונות טובות וחסדים חדשים בכל יום, בבחינת (איכה ג, כב-כג): "חסדי ה' כי לא תמנו וכו', חדשים לבקרים רבה אמונתך", ופרש רש"י, שהחסדים מתחדשים בכל בקר.

כי עקר פח היצר הרע הוא מדינים ורגז, ויבכל יום יצרו של אדם מתגבר עליו (ספא נב), ומי שאינו מתגבר כנגדו פראי - נדמה לו כאלו אפס תקנה, חס ושלום, לעמד כנגדו, כי כבר נזקן במעשיו וברגילותיו וכו', כי היצר הרע נקרא (קהלת ד, יא): "מלך זקן וכסיל". ועל-כן הזהיר רבנו ז"ל מאד מאד וצעק בקול גדול: לבלי להיות זקן חס ושלום וכו', כמבאר שיחה קדושה זאת בספר ספורי מעשיות (שיחות הר"ן סימן נא), והיא שיקה לתורה זאת 'את הערכים' שאנו עוסקין בה.

אבא המקרבים להצדיק האמת, שהוא בחינת זקן דקדושה, הם נזהרים לבלי לפל, חס ושלום, לידי זקנה לעולם, ואיך שהוא, איך שעובר על האדם בכל יום, הם מאמינים שכל יום ויום שבא לעולם הוא ענין חדש לגמרי, כי השם יתברך מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, וכמבאר לעיל מזה (אות כח). ובודאי לית יום דלית ביה טוב, (ובודאי אין יום שאין בו טוב) רק שיש לו גדר מלבר, (מבחוץ) כמבאר בזהר הקדוש (נשא כג), ומובא בדברינו במקום אחר (בהלכות פקדון הלכה ד, אות ז), ומאמינים בחסדו הגדול שאינו נפסק לעולם, בחינת: "חסדי ה' כי לא תמנו", עד שממשיכין חסדים חדשים בכל יום מחדש, בבחינת: "חדשים לבקרים" וכו' פנ"ל, ועל-ידי-זה מתגברים בסיוע דלעלא - להוסיף בכל יום אור קדושה ודעת, שעל-ידי-זה מאיר התגלות הרצון בכל יום יותר ויותר.

אבא להפך, זקני הדור שאין בהם שלמות, הם בחינת 'זקני מדון', בחינת תקף הדין והרגז וכו', ומקם נטל עצה בלק ומאב שהם בחינת חיות רעות,

רק שמי שממשיך דרך הקדושה אליו דיקא זייק הזמה, אבל אליו וסיעתו שהמשיכו כמה פעמים הכחות מלמעלה דרך הסטרא אחרא על-ידי זהמת הזמה דיקא פנ"ל, אליהם לא זייק הזמה כלל, אדרבא! כל פחם על-ידי-זה חס ושלום וכו'.

אבא איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת, בפרח רשעים כמו עשב וכו', להשמדם עדי עד וכו' (תהלים צב, ח), כי מה שהשם יתברך נתן להם פח פנה הוא רק לפי שעה בשביל הבחירה, ובודאי הם מחיבים להסתפל על האמת לאמתו, ואז היו מבינים שבודאי אין זה רצון השם יתברך להרחות זמה, חס ושלום, וכמו שראו כבר מדור המבול וכו' מה שנקם בהם השם יתברך בשביל זה, רק הוא רצה לילף אחר תאוותיו ושרירות לבו, על-כן נתן לו השם יתברך פח פנה שיוכל להמשיך הכחות כרצונו לפי שעה בשביל הבחירה, אבל לסוף גבי דליה, כי פריחתם הוא רק כמו עשב להשמדם אחר-כך על-ידי-זה עדי עד (עין ח"י מוהר"ן סימן תקצו), כמו שראינו שאחר-כך נפלו כלם בלק ובנות מדון ובלעם בעצמן מפלה שאין לה תקומה, כי נהרגו כלם בחרב על-ידי פנחס וישראל, כי "אתה מרום לעולם ה'" (תהלים צב, ט):

פנ. וזה (בפד"ר כב, ד): ויאמר מואב אל זקני מדון וכו', ובלק בן צפור מלך למואב וכו', בלק מלך מואב זה בחינת חיות רעות הדורסים וטורפים פנ"ל, ועל-כן הוא בחינת מלך מואב, כי עקר התגברותם הוא על-ידי תאות נאף שהוא בחינת מואב, שהם נמשכים מבחינת מצח אשה זונה, שהוא המעשה של בנות לוט (בראשית ט), ועל-כן גם עתה רצו להכשיל את ישראל על-ידי בנות מואב. כי עקר טעות המחקרים של חכמי הטבע הוא על-ידי שהם פרוכים מאד אחר תאוה זאת וכו', וכמובא בהתורה 'אבא שאול' (סימן נה).

ועל-כן לקחו עצה מזקני מדון, זקני מדון זה בחינת זקני הדור שאין בהם שלמות וכו', שעל-ידם מתגבר הדין והרגז, הפך הרצון, בבחינת (איוב ד, א): "קצר זמים שבע רגז", כמו שכתוב שם בהתורה הנ"ל. ועל-כן נקראים זקני מדון, לשון דין ורגז. כי זקנים דקדושה, בחינת (קדושין לב): 'זקן - זה קנה

חי טוח לקם פח רק לפי שעה בשביל הבחירה

עקר טעות המחקרים של חכמי הטבע הוא על-ידי שהם פרוכים מאד אחר תאוה זאת

זקני מדון זה בחינת זקני הדור שאין בהם שלמות

עקר פח היצר הרע הוא מדינים ורגז

המקרבים להצדיק האמת נזהרים לבלי לפל לידי זקנה לעולם

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְבוּת בְּרַפְתְּ הַשָּׁחַר הַלֵּבָה הַ

לְקוּמֵי הַלְבוּת

מִבְּחֵי כְּנֻסִיּוֹת שְׁלֵהֶם הִרְעָה, כְּמִפְרָסָם לְעִין כָּל. וְזֶה
 בְּחֵינַת יִרְק הַשְּׂדֵה - כִּי נִפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים צְמִיחָם,
 כְּמוֹ שִׁכְתוּב (יחזקאל טו, ז): "רַבְּכָה כְּצִמְחַת הַשְּׂדֵה נִתְחַיֵּף",
 וְאֵלוּ הַיְלָדִים וְהַנְּעָרִים הֵם בְּחֵינַת יִרְק הַשְּׂדֵה הָעֵלְיוֹנָה,
 כִּי יִרְק מְרַמֵּז בְּחֵינַת (בְּרֵאשִׁית יד, יד): "וַיִּקֶּץ אֶת חַנְיָכִיו"
 - "שֶׁהוֹרִיק בְּתִשׁוּבָה" (בְּרֵאשִׁית רַבָּה מ"ג, ב), הַמוֹכָא בְּמִקּוֹם
 אַחֵר בְּהַתּוֹרָה 'אֲנִי ה' וְכוּ' (בְּסִימָן יא), וְאִם הָיָה מִתְגַּדְּלִים
 בְּדַרְכֵי יִשְׂרָאֵל הַכְּשָׁרִים לְלַמֵּד חֻמְשׁ עִם פְּרוּשׁ רִש"י
 וּגְמָרָא וּפּוֹסְקִים וּסְפָרֵי מוֹסָר הַקְּדוּשִׁים, הָיָה מִתְגַּדְּלִים
 מֵהֶם פְּרוֹת גְּפִלְאִים, בְּחֵינַת (תְּהִלִּים קו, לו): "וַיִּזְרְעוּ שְׂדוֹת
 וַיִּטְעוּ כַרְמִים וַיַּעֲשׂוּ פְרֵי תְבוּאָה" וְכוּ', וְאֵלוּ הַחַיּוֹת
 רְעוּת, בְּחֵינַת שׁוֹר הַמַּזְיָק, הֵם עוֹסְקִים לְלַחֵם וּלְעַקְרָם
 מִנְּעוּרֵיהֶם, חֵס וְשְׁלוֹם. וְזֶהוּ בְּחֵינַת כְּלַחֵף הַשׁוֹר אֶת
 יִרְק הַשְּׂדֵה וְכוּ', הֵינּוּ כְּמוֹ שֶׁהַשׁוֹר הַמַּזְיָק - פָּגַם
 הַרְצוֹן - עוֹסֵק לְלַחֵף בְּחֵינַת "יִרְק הַשְּׂדֵה" הַנַּ"ל, כְּמוֹ
 כֵּן עֲתָה יִלְחֲכוּ הַקְּהָל דְּקִדְשָׁה הַנַּ"ל אֶת כָּל סְבִיבּוֹתֵינוּ,
 דְּהֵינּוּ מֵה שְׂאֵנֵי עוֹסְקִים לְסַבֵּב אֶת הַקְּדוּשָׁה, וְכוּ'.

בְּחֵינַת חֲכָמֵי הַטֵּבַע כְּנֻ"ל. וְזֶה שְׂאֵמְרוּ רְבוּתֵינוּ וְ"ל
 (בַּמִּדְבָּר רַבָּה כ, ד): "וְהָלֵא מֵעוֹלָם הֵם שׁוֹנְאִים זֶה אֶת זֶה".
 כִּי אֵלוּ הַזְּקֵנִים שְׂאִין בְּהֵם שְׁלֵמוֹת, בְּחֵינַת "זְקֵנֵי מִדְּבָר",
 אֶף-עַל-פִּי שְׂאִין בְּהֵם שְׁלֵמוֹת כְּרָאוּי לְהוֹסִיף קִדְשָׁה
 בְּכָל יוֹם, אֶף-עַל-פִּי-כֵן עֲדִין הֵם בְּבְחֵינַת אֲנָשִׁים
 כְּשָׂרִים וְאִינִם חֲפִצִּים בְּחֻמּוֹת חִיצוֹנִיּוֹת שֶׁל הַחַיּוֹת
 רְעוּת הַנַּ"ל וְחוֹלְקִים עֲלֵיהֶם, וְהֵם תְּמִיד שׁוֹנְאִים זֶה
 אֶת זֶה, אָבָל אֶף-עַל-פִּי-כֵן הֵם עוֹשִׂים שְׁלוֹם זֶה עִם
 זֶה לְהַתְּיַעַץ עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַכְּשָׁרִים הַדְּבָקִים בְּהַזְקֵן
 דְּקִדְשָׁה.

אֲנָשִׁים
 כְּשָׂרִים
 וְאִינִם
 חֲפִצִּים
 בְּחֻמּוֹת
 חִיצוֹנִיּוֹת
 שֶׁל
 הַחַיּוֹת
 רְעוּת

פ.ד. וְזֶהוּ (בַּמִּדְבָּר כב, ד): עֲתָה יִלְחֲכוּ הַקְּהָל אֶת כָּל
 סְבִיבּוֹתֵינוּ כְּלַחֵף הַשׁוֹר אֶת יִרְק הַשְּׂדֵה -
 שֶׁהֵם מִתְּיָרָאִים שֶׁהַקְּהָל הַקְּדוּשׁ שֶׁל יִשְׂרָאֵל הַכְּשָׁרִים
 הַמַּאֲרִים הַתְּגַלּוֹת הַרְצוֹן מִחֲדָשׁ בְּכָל יוֹם, שֶׁהֵם יִלְחֲכוּ
 וַיַּעֲקְרוּ אֶת כָּל הַסְּבוּבִים הַרְעִים שְׁלֵהֶם שֶׁל הַחַיּוֹת
 רְעוּת, שֶׁהֵם חֲכָמֵי הַטֵּבַע שֶׁמְסַבְּכִים אֶת דְּרָכֵי הַתּוֹרָה
 הָאֲמִתִּית בְּסְבוּבִים רְעִים שְׁלֵהֶם, בְּבְחֵינַת (תְּהִלִּים יב, ט):
 "סְבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלְכוּ", וְעֲתָה זֶה הַקְּהָל הַקְּדוּשׁ
 רּוֹצֵם לְלַחֵם וּלְעַקְרָם לְגַמְרֵי.

יִלְחֲכוּ וַיַּעֲקְרוּ
 אֶת כָּל
 הַסְּבוּבִים
 הַרְעִים
 שְׁלֵהֶם
 שֶׁל
 הַחַיּוֹת
 רְעוּת

בְּלֵעָם כָּל כַּחוֹ
 הַיָּד מִכַּפֵּס
 וְזַעַם וְרִגְזוֹ,
 הַפֶּה תְּרִצּוֹ

פ.ה. וְעַל-כֵּן הֵיחָה עֲצָתָם לְקַרֵּא אֶת בְּלֵעָם, שֶׁהוּא
 בְּחֵינַת 'מִצַּח הַנְּחֹשׁ', שֶׁרִשׁ חֲכָמַת
 הַטֵּבַע, כְּדֵי שֶׁהַחַיּוֹת רְעוּת הַנַּ"ל יִקְבְּלוּ, חֵס וְשְׁלוֹם
 פַּח מִשְׂרָשָׁם, וְעַל-כֵּן הַתְּיַעַצוּ עִם "זְקֵנֵי מִדְּבָר" שֶׁהֵם
 בְּחֵינַת זְקֵנֵי הַדּוֹר שְׂאִין בְּהֵם שְׁלֵמוֹת, כִּי מִשֵּׁם יִנְיָקַת
 'מִצַּח הַנְּחֹשׁ' וְכוּ' ל. וּבְכָאֵת הֵיחָה אֲזַ עַת צָרָה וְסַכְּנָה
 גְּדוֹלָה, כְּמוֹ שִׁכְתוּב בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ (בְּלֵק קצ"ג), אֶף
 הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ הַפֶּה עֲצָתָם וְקָלְקַל מִחֻשְׁבָּתָם עַל-יְדֵי גְדֹל
 כַּחוֹ שֶׁל מִשָּׂה שֶׁנִּכְלַל בְּרַצוֹן הָעֵלְיוֹן כְּ-לֵךְ, עַד שֶׁפָּעַל
 שֶׁהַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו לֹא כָּעַס כָּל אוֹתָן הַיָּמִים, כְּמוֹ
 שְׂאֵמְרוּ רְבוּתֵינוּ וְ"ל (בְּרַכּוֹת ז, ט), כִּי כַּחוֹ שֶׁל בְּלֵעָם
 הָיָה שְׁהִיָּה יוֹדֵעַ מְתֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא כּוֹעֵס, כִּי כָּל
 כַּחוֹ הֵיחָ מִכַּפֵּס וְזַעַם וְרִגְזוֹ, הַפֶּה הַרְצוֹן, אָבָל
 הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו לֹא כָּעַס וְזַעַם כָּל אוֹתָן הַיָּמִים,
 עַד שֶׁבְּרַחֲמָיו הַעֲצוּמִים עָקַם אֶת פִּיו וְהַפֶּה אֶת הַקְּלָלָה
 לְבָרְכָהּ.

הַקְּהָל
 דְּקִדְשָׁה שֶׁל
 יִשְׂרָאֵל
 רּוֹצֵם
 לְלַחֵם - כְּמוֹ
 שֶׁהֵם
 עוֹסְקִים
 לְלַחֵף סְטִרָא
 דְּקִדְשָׁה

וְזֶהוּ כְּלַחֵף הַשׁוֹר אֶת יִרְק הַשְּׂדֵה - הֵינּוּ שְׂאֵמְרוּ,
 שֶׁהַקְּהָל דְּקִדְשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל רּוֹצֵם לְלַחֵם
 וּלְעַקְרָם מִשְׂרָשָׁם - כְּמוֹ מִשֵּׁם שֶׁהֵם עוֹסְקִים לְלַחֵף
 אֶת סְטִרָא דְּקִדְשָׁה, שֶׁזֶהוּ בְּחֵינַת "כְּלַחֵף הַשׁוֹר" וְכוּ',
 שֶׁהוּא בְּחֵינַת שׁוֹר הַמַּזְיָק, שׁוֹר הַמוֹעֵד, שֶׁהוּא בְּחֵינַת
 חֲטָא הָעֵגֹל שֶׁעָשׂוּ עֲבוּדָה-זָרָה, הַפֶּה הַרְצוֹן, בְּבְחֵינַת
 (תְּהִלִּים קו, ב): "וַיִּמְרִירוּ אֶת כְּבוֹדָם בְּתַבְנִית שׁוֹר אוֹכֵל
 עֵשֶׂב". כִּי שׁוֹר הוּא בְּחֵינַת קְלָפָה חֲזוּקָה מְאֹד (וְזֵהר בְּלֵק
 קפ"ה), בְּחֵינַת תּוֹלַע (לְקוּמֵי תוֹרָה תְּרוּמָה), שְׂרוּצָה לְהַתְּגַבֵּר
 בְּכָל יוֹם, חֵס וְשְׁלוֹם וְכוּ', כְּמוֹכָא בְּכּוֹנֵת פְּרִשְׁתַּת הַתְּמִיד
 (פְּרִי-עֵץ-חַיִּים עוֹלָם הַעֲשִׂיָּה פָּק ג), עֲיִן שָׁם.

הַשׁוֹר
 הַמַּזְיָק,
 בְּחֵינַת
 חַיּוֹת
 רְעוּת
 שֶׁהֵם
 חֲכָמֵי
 הַטֵּבַע

וְזֶהוּ כְּלַחֵף הַשׁוֹר אֶת יִרְק הַשְּׂדֵה - כִּי זֶה הַשׁוֹר
 הַמַּזְיָק, בְּחֵינַת הַחַיּוֹת רְעוּת שֶׁהֵם חֲכָמֵי הַטֵּבַע,
 עָקַר הַתְּגַבְּרוּתָם הוּא עַל יְלָדֵי וְנְעָרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְחַנְכָּם,
 חֵס וְשְׁלוֹם, מִנְּעוּרֵיהֶם, כְּאֲשֶׁר כְּבָר דְּרָסוּ וְטָרְפוּ וַעֲקְרוּ
 כְּמֵה וְכֵמֵה מֵהֶם שִׁיּוּצָאוּ מִן הַדָּת לְגַמְרֵי, כָּל מִי שִׁיּוּצָא

כָּל עֲבוֹדַת
 אֲבֵרָתָם וְכָל
 הַאֲבוֹת
 וְהַאֲמֵחוֹת
 הָיָה רַק רִצּוֹ
 סוּב

פ.ו. וְזֶה (בַּמִּדְבָּר כג, ח): מֵה אֶקַּב לֹא קִבְּהָ אֶל וּמָה אֲזַעַם
 לֹא זַעַם ה', כִּי כָּל אוֹתָן הַיָּמִים לֹא זַעַם כְּמוֹ
 שְׂאֵמְרוּ רְבוּתֵינוּ וְ"ל (בְּרַכּוֹת ז, ט), וְזֶה כִּי מִרְאֵשׁ צָרִים

לקוטי הלכות

הלכות ברפת השחר הלכה ה

ארת חיים

קמה

אראנו ומגבעות אשורנו; שישארל יש להם ירשה טובה מאבותיהם הקדושים אברהם יצחק ויעקב ומקמהות הקדושות שהיו חזקים בהרצון מאד, כי כל עבודת אברהם וכל האבות והקמהות היה רק רצון טוב, כי אז היה קדם קבלת התורה, והיה כל התקבולתם להשם יתברך רק על ידי רצון ונדיבת לב, כמו שכתוב במקום אחר (סימן קמב), כי הם המשיכו האמונה הקדושה בעולם שהכל מתנהג ברצונו יתברך, ועקרו ובשלו העבודה יורה וחקמת הטבע מן העולם. וזהו: **פי מראש צרים אראנו, בחינת (תהלים עג, כז):** "צור לבבי וחלקי אלקים לעולם", שזהו בחינת רצון טוב להשם יתברך. וזהו ומגבעות אשורנו, בחינת (שיר השירים ד, ז): "גבעת הלבונה", בחינת קדשת הבית המקדש (רש"י), ששם עקר האהבה והרצון בין ישראל לאביהם שבשמים, בחינת (שם ג, ט): "תוכו רצוף אהבה" וכו', כי שם כל התקבולת שהיו עולים לרצון.

וזהו (במדבר כג, ט): ובגוים לא יתחשב - ותרגום יונתן וירושלמי: 'ובגוים עממא לא מתערבין' - שאינם רודפין אחר נימוסי העכו"ם ואחר רבוי פלי בית וכלי כסף ותכשיטין וכו' ושאר דברים המרבים הכל שלהם, רק מסלקים כל מחשבותם מפל זה, ומתבודדוין ושופכים שיחם ברצונות טובים וכסופין חזקים ונעגועים נמרצים אליו יתברך.

וזה (שם פסוק ט): מי מנה עפר יעקב - מי יוכל למנות ולשער יקרת קדשת כל פסיעה ופסיעה שדורכים על העפר כשהולכים לדברים שבקדשה, כגון לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, ולקבל פני רבם דקדשה, ולשפף שיחם בהתבודדות לפני השם יתברך, שמפל פסיעה ופסיעה שדורכים על העפר נעשים תקונים ושעשועים גדולים למעלה שאי אפשר למנותם ולשערם.

ומספר את רבע ישראל - ופרשו רבותינו ז"ל, וכן תרגום אוגלוס ויונתן שנאמר על הארבעה דגלים, ואלו הארבעה דגלים הם בחינת ארבעה מחנות השכינה וכו' שנמשכין מד' דאחד, ששם עקר הבטול אל רצון האין סוף. וכל זה הוא בחינת תפלה ושיחה והתבודדות הנ"ל, שעקר השיחה והתבודדות צריך להיות עד שיבטל את עצמו, שיבטל כל רצונותיו לרצון השם יתברך. וזהו בחינת משפט שנוצר בדבריו ז"ל בכמה מקומות (סימן טו ועוד), שארץ האדם לשפט את עצמו על כל דבר אם כן ראוי לו לבלות ימיו וכו', ומבאר בהתורה 'היכל הקדש' בסימן נ"ט בחלק א', שבחינת משפט זה הוא בחינת 'רבוע', בחינת השן המשפט שנאמר בו (שמות כח, טז): "רבוע יהיה כפול", נמצא, שהמשפט שהאדם צריך לחשב עם עצמו ולשפט את עצמו שזהו בחינת התבודדות ושיחה בינו לבין קונו הנ"ל - הוא בחינת 'רבוע'. ועל שם זה בעצמו נקרא 'רבוע'.

כי עקר ההתבודדות והשיחה צריך להיות בהתחזקות רצונות טובות להשם יתברך עד שיכלל באחרותו יתברך, בבחינת ד' דאחד, מפל מקום שהוא, בבחינת (תקו"א לו, ט): "מארבע רוחות באי הרוח", שמפל ארבע רוחות העולם שנתפזר דעתו לשם,

עקר השיחה והתבודדות צריך להיות עד שיבטל את עצמו

התחזקות צריך להיות בהתחזקות רצונות לחשב יתברך עד שיכלל באחרותו יתברך

הן עם לבד ששם מתבודדים בינם לבין קונו

פז. וזהו (במדבר כג, ט): הן עם לבד ישכן - שהם עם קדוש כזה ששוכנים לבד, שהם מקימים (רש"י כו, ט): "לך עמי בא בחריף וסגר דלתך בעדך, חבי כמעט רגע עד יעבר זעם", שהם מתבודדים בינם לבין קונם, ושופכים שיחתם לפניו בכל פעם וחושבים בכל יום על אחריתם וסופם האחרון, ועל ידי זה הם בטוחים מפל צר ואויב ומסטין, כי הם מסתירים עצמם בצל כנפיו יתברך תמיד, בבחינת (תהלים לב, ז): "אתה סתר לי" וכו', שזהו בחינת (דברים לג, כח): "וישכן ישראל בטח בדרך עין יעקב" וכו', בחינת (תהלים ד, ט): "כי אתה ה' לבדך לבטח תושבינו", שעל ידי בחינת 'בדך', בחינת התבודדות, על ידי זה שוכן ישראל בטח תמיד, כי מי זה ערב את לבו לגשת אל השם יתברך שהם מסתירים עצמן אצלו יתברך, בבחינת (שם צא, ט): "לא תירא מפחד לילה מחץ יעוף יומם וכו' וכו', רק בעיניך תביט ושלמת רשעים תראה, כי אתה ה' מחסי עליון שמת מעונך", כי הם שמים מעונם ודירתם ומבטחם אצלו יתברך על ידי התבודדותם, שעוסקים לסלק מחשבתם מפל ההבלים של זה העולם ולבטל רצונם אליו יתברך.

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְכוּת בְּרַפְת הַשַּׁחַר הַלְכָה ה

לְקוּמֵי הַלְכוּת

הַלְוֵאִי וְהַיִּיתִי זֹכֶה אֶפְלוּ אֲנִכִּי לִילָף בְּדָרְךָ זֶה, לְהִתְחַזֵּק מֵעַתָּה בְּרִצּוֹנוֹת טוֹבִים וּלְפָרֵשׁ שִׁיחִי בְּכָל יוֹם לִפְנֵי תִבְרָךְ וּלְשַׁפֵּט אֶת עַצְמִי בְּכָל עֵת בְּבַחֲיִנָה הַנִּלְ, אֲזִי הַיִּיתִי זֹכֶה גַם כֵּן לְאַחֲרִית טוֹב, בְּבַחֲיִנַת: וְתָהִי אַחֲרִיתִי כְּמָהוּ.

יְשׁוּב מִכָּלֵם לְר' דָּאָחַד, לְהַכְלִיל בְּרוּחַ ה' שֶׁהוּא רִצּוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי רִיחַ לְשׁוֹן רִצּוֹן. כִּי זֶה עָקֵר הַהִתְבּוֹדְרוֹת שֶׁצָּרִיף לְהִתְבּוֹדֵד וּלְחַשֵּׁב עִם עַצְמוֹ הֵיכָן הוּא בְּעוֹלָם, וְלִהְיֶיךָ נִתְפַזֵּר דַּעְתּוֹ וּמַחְשָׁבֹתוֹ וְרִצּוֹנוֹ, וְלִהְיֶיךָ נִשְׁלָף וְנִתְעַהַר עַל-יְדֵי מַעֲשָׂיו וּמַחְשָׁבוֹתָיו, עַד שֶׁעַל-פִּי רַב רוּאָה בְּעַצְמוֹ שָׂאִין לוֹ מְקוֹם וְרוּחַ מְאַרְבַּע רִיחוֹת הָעוֹלָם לְכַרֵּחַ לְשֵׁם, וְלִהֲתַחַבֵּא שֵׁם מִפְּגַעֵי הָעוֹלָם בְּגַשְׁמִיּוֹת וְרוּחָנִיּוֹת בְּגוּף וּנְפֶשׁ וּמְמוֹן וּפְרֻנְסָה, בְּבַחֲיִנַת (תְּהִלִּים קַט, י:): "אֵינָה אֶלֶף מְרוּחָךְ" וְכו', וּבְבַחֲיִנַת (שֵׁם קַכ, א): "אֲשָׂא עֵינַי אֶל הַהָרִים מֵאֵין יְבוּא עֲזָרָי", וְכִמּוֹ שֶׁכְּתוּב (שֵׁם קַכ, ה): "הַיִּבֵּט יְמִין וְרָאָה וְאֵין לִי מְכִיר אֲבָד מְנוּס מִמֶּנִּי", וְכִמּוֹ שֶׁאֲמָרִים בְּסִלְיָחוֹת (לְעִבֵר רֹאשׁ הַשָּׁנָה): "פְּנִינוּ לִימִין וְאֵין עֲזָרָה, לְשִׁמְאֵל וְאֵין סוּמָךְ" וְכו', וְכֵן הִרְבָּה, עַד שֶׁרוּאָה שָׂאִין לוֹ מְנוּס כִּי אִם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד, בְּבַחֲיִנַת: "מִמָּךְ נִסְתִּי וְשִׁכְתִּי אֵלֶיךָ", וְכִמּוֹ שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים נט, י:): "וּמְנוּס בְּיוֹם צָר לִי".

עֵסֶק ה' אֵת פִּי לְבָרֹךְ אֶת יִשְׂרָאֵל וּלְחַזֵּק בְּרִצּוֹנוֹת טוֹבִים

וְכֵן זֶה אָמַר מַחְמַת הַהֲכָרַת, שֶׁעֵסֶק הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ אֶת פִּי לְבָרֹךְ אֶת יִשְׂרָאֵל וּלְחַזֵּק בְּרִצּוֹנוֹת טוֹבִים וְהַתְּבּוֹדְרוֹת - שֶׁיְהִי חֲזָקִים בְּזֶה לְעוֹלָם, וּמִזֶּה אֲנִי מְבִינִים מַה הִיָּה בְּדַעְתּוֹ לְהַפְּךָ, לְחַלֵּק עַל כָּל זֶה וּלְרַחֵק, חַס וְשְׁלוֹם, מִכָּל זֶה עַל-יְדֵי דְבוּרָיו וְלִיצְנֹת שְׁלוֹ וְכו' הָרַעִים, אִף הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הִפָּךְ הַקְּלָלָה לְבִרְכָה עַד שֶׁהִכָּרַח לְבִרְכָם וּלְחַזֵּק בְּאֵמַת כְּנִל, וְכִמּוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (בַּמְדָּבָר רַבָּה כ, ט): 'מְבִרְכֹתָיו שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע אֲנִי לְמַדִּים מֶה הִיָּה בְּלְבוֹ' וְכו'.

כָּל הַתְּבּוֹדְרוֹת הֵיחָד עַל-יְדֵי הַשְׁתַּלְשְׁלוֹת סִיגֵי חַדִּימִים

וּבְיַדָּאִי הִיָּה לוֹ גַם אַחֲרֵי-כֵן בַּחֲרִיָּה לְאַחֲזוֹ עַל כָּל פְּנִים מֵאֲזוּ בְּאַהֲבַת קְדֻשַׁת יִשְׂרָאֵל, אֲבָל הִיָּה קֶשֶׁה עֲרַף וְעַמֵּד בְּרִשְׁעוֹ גַם אַחֵר כֵּן, עַד שֶׁיַּעֲזֵב אֶת בְּלֶקֶת לְהַכְשִׁילֵם בְּנוֹת עַל-יְדֵי הַתְּגָרוֹת כְּזֶה, כִּי הִיָּה יוֹדֵעַ גְּדֹל כַּח הַיַּצֵּר הָרַע שֶׁיְהִיָּה קֶשֶׁה לָהֶם לְעַמֵּד בְּזֶה. וְעַל-כֵּן נִפְלוּ מִיִּשְׂרָאֵל עַל-יְדֵי עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה אֲלָף, 'עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה' דִּיקָא, כִּי כָּל הַתְּבּוֹדְרוֹת הִיָּה עַל-יְדֵי הַשְׁתַּלְשְׁלוֹת סִיגֵי חַדִּימִים מַעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה בְּתֵי דִינָם הַנִּל.

עַל-יְדֵי צְדָקָה נִכְנַע מִצַּח הַנְּחִשׁ שֶׁחוּא בַחֲיִינַת בְּלָעַם

פַּח. וְאֲזִי זָכָה פְּנִחַס וְנִטְלָ אֶת שְׁלוֹ, שֶׁקָּנָא קְנָאת ה' צְבָאוֹת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בַּמְדָּבָר כה, יא): "פִּינְחָס בֶּן אֱלִעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַשֵּׁיב אֶת חַמְתִּי" וְכו', שֶׁבִטֵּל חַמְמָה וְהִרְגֵז שֶׁהוּא הִפָּךְ הָרִצּוֹן עַל-יְדֵי שֶׁקָּנָא קְנָאת ה' צְבָאוֹת, בַּחֲיִינַת (שֵׁם): "בְּקָנָאוֹ אֶת קְנָאתִי" וְכו'. כִּי מְבָאָר בְּהַתּוֹרָה הַנִּל, שֶׁעָקֵר הַתְּקוּן שֶׁל כָּל הַנִּל הוּא עַל-יְדֵי צְדָקָה, וּמְבָאָר בְּסִימָן ס"ה לְקוּמֵי תַנְיִנָא, שֶׁכְּשֶׁמְקַנְאִין קְנָאת ה' צְבָאוֹת נִחְשָׁב כְּצְדָקָה, וְכֵן מְבָאָר בְּתַהֲלִים לְעִנְיַן פִּנְחָס, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים קד, ל): "וַיַּעֲמֵד פִּינְחָס וַיַּפְלֵל" וְכו', שֶׁקָּנָא קְנָאת ה' צְבָאוֹת, "וּתְחַשֵּׁב לוֹ לְצְדָקָה" וְכו' (שֵׁם), הָרִי מְבָאָר דְּבָרֵי אֲדָמוֹר ז"ל - שֶׁקָּנָאת ה' צְבָאוֹת נִחְשָׁב לְצְדָקָה, וְעַל-יְדֵי צְדָקָה נִכְנַע מִצַּח הַנְּחִשׁ שֶׁהוּא בַּחֲיִינַת בְּלָעַם, וְנִתְחַמֵּן כָּל הַנִּל.

וּבְשִׁבְרֵיָּה זֶה בַּחֲיִינַת הַמְשָׁפֵט הַנִּל שֶׁהוּא בַּחֲיִינַת הַתְּבּוֹדְרוֹת נִקְרָא 'רְבוּעֵי', בַּחֲיִינַת: "רְבַע יִשְׂרָאֵל", כִּי זֶה הָעוֹסֵק בְּזֶה בְּאֵמַת הוּא מִתְּהַפֵּךְ בְּדַבְּרָיו לְכָל צַד מְאַרְבַּע רִיחוֹת הָעוֹלָם, שֶׁבָּהֶם כְּלוּלִים כָּל מַה שֶׁנִּשְׁעָשָׂה בְּעוֹלָם, עַד שֶׁרוּאָה דַּחְקוֹ וְעַמְלוֹ וּמְרִירוֹתוֹ וְכו' שָׂאִין לוֹ מְקוֹם לְנוּס רַק לְנוּס לְהַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ, לְהַכְלִיל בְּד' דָּאָחַד, כִּי הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ נִמְצָא בְּכָל עֵת לְכָל קוֹרְאָיו אֶפְלוּ אִם נִתְעַו כְּמוֹ שֶׁנִּתְעַו, כִּי רַחֲמָיו אֵינָם פְּלִים לְעוֹלָם.

הַשֵּׁם נִמְצָא בְּכָל עֵת לְכָל קוֹרְאָיו אֶפְלוּ אִם נִתְעַו כְּמוֹ שֶׁנִּתְעַו

וְזֶה וּמְסַפֵּר אֶת רְבַע יִשְׂרָאֵל - שָׂאִין מִי שִׁיּוּכֵל לְמַנּוֹת וּלְסַפֵּר מַה שֶׁנִּשְׁעָשָׂה מִבַּחֲיִינַת "רְבַע יִשְׂרָאֵל" שֶׁהוּא מְשַׁפֵּט וְהַתְּבּוֹדְרוֹת הַנִּל, אִיךָ הֵם שְׂבִים מִכָּל מְקוֹמוֹת שֶׁנִּתְעַו לְשֵׁם הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ, לְהַכְלִיל בְּאַחֲדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּד' דָּאָחַד, עַל-יְדֵי הַתְּחַזְקוֹת הָרִצּוֹן בְּאֵמַת, כִּי בְּיַדָּאִי אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעַר מַה שֶׁנִּשְׁעָשָׂה בְּזֶה. וְכָל מִי שֶׁזִּיכָּה לְהִתְחַזֵּק בְּזֶה לְהִיּוֹת רִצּוֹנוֹ חֲזָק תְּמִיד אֶל הָאֵמַת, וְלֹא יִרְפָּה אֶת הָרִצּוֹן הַטוֹב אֶפְלוּ אִם יַעֲבֹר עָלָיו מַה, בְּיַדָּאִי סוּף כָּל סוּף הִיָּה אַחֲרִיתוֹ טוֹב, שֶׁעַל זֶה אָמַר (בַּמְדָּבָר כג, י): תַּמַּת נִפְשֵׁי מוֹת יִשְׂרָיִם הַלְלוּ, וְתָהִי אַחֲרִיתִי כְּמָהוּ, כִּי אָמַר עַל עַצְמוֹ שֶׁיַּדַּע קְלָקְלוֹ וְזִהְמָתוֹ הַעֲצוּמָה שָׂאִין דְּגָמָתוֹ כְּנִל, אִף-עַל-פִּי-כֵן אָמַר:

הַזִּכָּה לְהִתְחַזֵּק לְחִיּוֹת רִצּוֹן חֲזָק תְּמִיד לְרַפָּה אֶת הָרִצּוֹן הַטוֹב אֶפְלוּ אִם יַעֲבֹר עָלָיו מַה, מִה, בְּיַדָּאִי סוּף כָּל סוּף הִיָּה אַחֲרִיתוֹ טוֹב

לקוטי הלכות

הלכות ברפת השחר הלכה ה

ארת חיים

קמו

אז נאָסר עלייך הדבֿר באַסור תּוֹרָה. כִּי בַאֲמַת נֶפֶשׁ יִשְׂרָאֵל בְּשִׁרְשׁוֹ הוּא חֵלֶק אֱלֹהִים מִמַּעַל וְהוּא בַעֲצָמוֹ בְּחַיִּינַת הַתּוֹרָה, כִּי 'קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אוֹרִינְתָא וְיִשְׂרָאֵל כֻּלָּא חַד', כִּמוֹ שְׂכָתוֹב בְּזִהְרֵי הַקְדוּשׁ (אֲחֵרֵי דף עג.), וְעַל-כֵּן יֵשׁ לוֹ כַח בְּפִיו לְנִדְרֵי גָדֵר וְלַעֲשׂוֹת לַעֲצָמוֹ מַצּוֹת כְּנִפְשׁוֹ.

פ.ט. וְעַל-כֵּן קוֹרִין פְּרָשָׁה זֹאת בֵּין הַמְצָרִים, כִּי כָל הַחֲרָבִין הֵיחָד עַל-יְדֵי חֲטָא הַעֲגָל, שֶׁהוּא פְּנִים הַרְצוֹן (ועליל אור ל), שֶׁהִיָּה בְּשִׁבְעָה עֶשֶׂר בְּתַמּוּז וְכוּ' (תְּעִינַת כח:), וְעַל-כֵּן קוֹרִין אִז פְּרָשָׁה זֹאת שֶׁהוּא הַכְּנַעַת בַּלְעָם הַרְשָׁע עַל-יְדֵי פְּנִחָס שֶׁקָּנַת ה' צְבָאוֹת וְכוּ'. וְעַל-כֵּן מְבַאֵר בְּפְרָשָׁה זֹאת כֵּן הַקְרָבָנוֹת תְּמִידִין וּמוֹסְפִין שֶׁל כָּל הַיָּמִים טוֹבִים, כִּי כָל הַיָּמִים טוֹבִים הֵם 'מִקְרָאֵי קִדְשׁ' שֶׁקוֹרְאִים וּמַגְלִים אֶת הַרְצוֹן, שֶׁכָּל זֶה נִשְׁמַע עַל-יְדֵי בְּחַיִּינַת פְּנִחָס שֶׁהַכְּנִיעַ וְעַקֵּר אֶת בַּלְעָם הַרְשָׁע שֶׁהוּא בְּחַיִּינַת 'מִצַּח הַנְּחֹשׁ', שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּחַיִּינַת תְּקוּן חֲרָבִין בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ שֶׁשָּׁם עוֹלִין לְרַגְלִים שֶׁשָּׁם עַקֵּר הָאֵרֶת הַרְצוֹן וְכוּ'ל. וְעַל-כֵּן קוֹרִין זֹאת בֵּין הַמְצָרִים, כִּי כָל זֶה הוּא תְּקוּן הַחֲרָבִין שֶׁל בֵּין הַמְצָרִים, כִּי עַל-יְדֵי בְּחַיִּינַת פְּנִחָס נִזְכָּה שִׁיְהִיָּה נִשְׁמַע קוֹל הַקְרִיאָה שֶׁל יוֹם-טוֹב שֶׁקוֹרָא אֶת הַרְצוֹן, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה יִתְתַקֵּן הַכֹּל וְנִזְכָּה לְשׁוֹב לְאַרְצָנוֹ וְלִכְנֹת אֶת בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ, בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן.

עקר נדרים כדי לקדש עצמו ולפרש מתאוות

וְהַעֲקָר נְדָרִים הוּא כְּדֵי לְקַדֵּשׁ אֶת עַצְמוֹ וּלְפַרֵּשׁ אֶת עַצְמוֹ מִתְּאוּוֹת, בְּבַחֲיִינַת (אָבוֹת ג, א): 'נְדָרִים סִיג לְפִרְיִשׁוֹת', שְׂאֵלוֹ הַנְּדָרִים הֵם מַצּוּה לְנִדְרֵי בָהֶם, וְכֵן אָמְרוּ (נְדָרִים ט): 'שְׂרִי לִיָּה לְאַנְשׁ לְמַנְדַּר לְזִרְזוּי נִפְשֵׁיהֶם'. (מִתֵּר לְאִדָּם לְנִדְרֵי כְּדֵי לְזַרְזוּ אֶת עַצְמוֹ) וְעַקֵּר הַנְּדָרֵי כְּשִׁמּוּצֵיאוֹ בְּפִיו, וְכֵן רֹאִין גְּדֵל כַח הַדְּבוּר וּמִבְטָא שְׂפָתַיִם שֶׁל הָאָדָם, שֶׁעַל-יְדֵי הַדְּבוּר הוּא יָכוֹל לְהַתְּגַבֵּר בִּיּוֹתֵר לְפַרֵּשׁ אֶת עַצְמוֹ אֶפְלוֹ מִן הַהֵתֵר, כִּמוֹ שְׂאָמְרוּ: 'נְדָרִים סִיג לְפִרְיִשׁוֹת', וְכִמוֹ שְׂרֹאִין בְּחוּשׁ מִכָּל מִי שְׂרוּצָה לְהַרְגִיל אֶת עַצְמוֹ בְּאִיזָה קִדְשָׁה וּפְרִישׁוֹת, שְׁנִמְצָאִים הַרְבֵּה שְׁעוֹשִׂים נְדָר אוֹ שְׁבוּעָה עַל זֶה, כְּגוֹן: לְהַתְּעַנּוֹת אִיזָה יוֹם, אוֹ שְׁלֹא לְאָכַל דָּבָר מִן הַחַי אִיזָה זְמַן, אוֹ לִתֵּן צְדָקָה יוֹתֵר מִכַּחוֹ וְכוּצָא בְּזֶה. וְלִכְאוּרָה הַדְּבָר תְּמוּנָה, מִמֶּה נִפְשָׁךְ, אִם יֵשׁ בְּכַחוֹ לְהַתְּגַבֵּר עַל יִצְרוֹ - יוֹכֵל לְהַתְּגַבֵּר בְּלִי נְדָר וּשְׁבוּעָה, וְאִם מִתִּירָא שְׂתִּתְגַבֵּר יִצְרוֹ עָלָיו, מַה יַּעֲלִיל הַנְּדָר? אֵךְ בְּזֶה רֹאִין גְּדֵל כַח הַנְּדָר בְּשִׁרְשׁוֹ, וְהַעֲקָר כְּשִׁמּוּצֵיאוֹ בְּפִיו, שְׂאֵז עַל-יְדֵי הַנְּדָר עוֹלָה לְבַחֲיִינַת 'פְּלִיאוֹת חֻקְמָה', שֶׁשָּׁם שִׁרְשׁ הַבְּחִירָה, וּמִשָּׁם מִקְבַּל כַח עַל-יְדֵי שְׁמוּצֵיאוֹ הַנְּדָר בְּפִיו, שְׂיוֹכֵל לְהַתְּגַבֵּר עַל מַה שְׂצָרִיךְ לְהַתְּגַבֵּר.

כֵּן כִּשְׁעָה נְדָר, עֲדוּי שֶׁ כַח לְבַחֲיִינַת הַחֲסוּתוֹ

וּבְיָדָאֵי גַם אַחֲרֵי-כֵן, כְּשִׁעֲשֶׂה נְדָר, עֲדוּי יֵשׁ כַח לְהַבְּחִירָה לְהַחֲסוּתוֹ, חֲסֵי וְשְׁלוֹם, חֲסֵי וְשְׁלוֹם, כִּי הַבְּחִירָה יֵשׁ לָהּ כַח גְּדוֹל מְאֹד, וְעַל-כֵּן הִזְהִירָה הַתּוֹרָה מְאֹד שִׁישְׁמֵר לְקִיָּם אֶת נְדָרוֹ וְ"כֻכַּל הַיִּצְאָ מִפִּיו יַעֲשֶׂה" (בְּפִדְבָר ל, א). אֲבָל הַעֲקָר הוּא שֶׁעַל-יְדֵי הַנְּדָר יֵשׁ לוֹ כַח הַרְבֵּה יוֹתֵר לְהַתְּגַבֵּר עַל יִצְרוֹ, וְכִמוֹ שְׂמְצִינּוּ בְּבַעֲזוֹ, שְׂאָמַר (רִוֵּת ג, יד): "חַי ה' שְׂכָבִי עַד הַבֶּקֶר", וְנִדְרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (רִוֵּת רַבָּה ה, ט): 'לִיִּצְרוֹ נִשְׁבַּע', נִמְצָא שְׁבִלָא הַשְׁבוּעָה הִיָּה סְכָרָא שֶׁהִיצֵר הַרְעַ וְתִגְבֵּר עָלָיו, וְכִמוֹ שְׂאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל בְּזֶה (רִוֵּת רַבָּה שם),

צ. וְעַל-כֵּן נִסְמָךְ פְּרָשַׁת מִטּוֹת לְפַרֵּשׁת פִּינְחָס, כִּי פְּרָשַׁת מִטּוֹת מְדַבֵּר מִעֲנִין נְדָרִים, שֶׁעַל-יְדֵי מַצּוּה זֹאת שֶׁל נְדָרִים רֹאִים וּמִבְּיָנִים גְּדֵל עַצְמָם כַח הַדְּבוּר, שֶׁתְּכַף כְּשִׁמְבֻטָא בְּשְׂפָתָיו צָרִיךְ לְקַיָּם כֻּכַּל הַיִּצְאָ מִפִּיו.

פרשת פנחס הוא תקוין ימי ביו המצרים

במצות נדרים מכינים גדל עצם כח הדבור

ענין נדרים הוא פליאה ושבחה

כִּי בַאֲמַת עֲנִין נְדָרִים הוּא פְּלִיאָה נִשְׁבָּחָה, בְּבַחֲיִינַת (בְּפִדְבָר ה, ב): 'אִישׁ כִּי יִפְלֹא לְנִדְרֵי נְזִיר' וְכוּ', כִּי הֵם בְּחַיִּינַת 'פְּלִיאוֹת חֻקְמָה' [כְּמוּבָא בְּהַתּוֹרָה] שְׂאֵלוֹ אֶת רַבִּי יוֹסִי בֶּן קִיסְמָא' (בְּסִימָן טז), כִּי בְּזֶה רֹאִין גְּדֵלֵת הָאָדָם הַבַּעַל בְּחִירָה, שִׁישׁ לוֹ כַח בְּפִיו לַעֲשׂוֹת לַעֲצָמוֹ מַצּוֹת חֲדָשִׁים שְׁלֹא נִצְטוּהָ בָהֶם, כְּגוֹן כְּשִׁאֲסֵר עָלָיו דְּבַר הַמֵּתֵר בְּפִיו אִזִּי תְּכַף נֶאֱסֵר עָלָיו הַדְּבָר הַמֵּתֵר בַּאֲסוּר תּוֹרָה (וְכִמְבָאֵר בְּדַבְרֵינוּ מִזֶּה בְּהַלְכוֹת נְדָרִים). וְהוּא פְּלִאִי, הֵלֵא בַאֲמַת זֶה הַדְּבָר אִין בּוֹ שׁוּם אֲסוּר בְּשִׁרְשׁוֹ, וְאִף-עַל-פִּי-כֵן תְּכַף כְּשִׁאֲמֵר בְּפִיו שִׁישְׁמֵר עָלָיו הַדְּבָר אֶפְלוֹ בְּלֹא הַזְּכָרֵת הַשֵּׁם - נֶאֱסֵר עָלָיו תְּכַף בַּאֲסוּר חֲמוּר מִן הַתּוֹרָה. אֵךְ בְּזֶה רֹאִין גְּדֵל כַח הָאָדָם הַבַּעַל בְּחִירָה, וְהַעֲקָר הַכַּח הוּא בְּפִיו וְלָבוֹ, שֶׁשְׂשִׁלְבוֹ חוֹשֵׁק לְקַדֵּשׁ אֶת עַצְמוֹ בְּאִיזָה קִדְשָׁה וּפְרִישׁוֹת וְכוּצָא, וּמוּצֵיאוֹ חֲשָׁקוֹ וְרִצּוֹנוֹ בְּפִיו, אִזִּי נַעֲשֶׂה מִזֶּה תּוֹרָה, כִּי

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְבוּת בְּרַפְת הַשָּׁחַר הַלְבָּה ה

לְקוּמֵי הַלְבוּת

אֶף עָקַר הַעֲפֹב הוּא עַל־יְדֵי בַחֲיִנַת דָּתָן וְאַבְיָרִם שְׁעוֹמְדִים כְּגִדּוֹ בְּכָל פַּעַם, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (נדרים סד:) 'כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר נְצִים נְצִיבִים - אֵינֶם אֲלָא דָּתָן וְאַבְיָרִם', וְכֵן הוּא בְּכָל דּוֹר וָדוֹר.

וְעַל־יְדֵי הַשְּׂבוּעָה עֲמַד בְּנִסְיוֹן וְכִבְשׁ אֶת יִצְרוֹ. וְכֵן מְצִינוּ בְּכַמָּה כְּשָׁרִים וְצַדִּיקִים, וְכִמוֹ שֶׁשְּׂמַעְתִּי מִפִּי הַקְדוֹשׁ שְׁאָמַר, שֶׁהָיָה רַגְלֵי בְּנִדְרִים מְאֹד בְּשִׁבְלֵי קִרְשָׁה וּפְרִישוֹת (שְׁבַחֵי הַר"ן סִימָן טו).

מִמֶּשֶׁה כָּל מְקַבְּלֵי כַח כָּל רֹאשֵׁי הַמַּטּוֹת, לְהַתִּיר הַנֶּדֶר

הִי מֵרְאֵה אֶת כַּח הַצַּדִּיקִים בְּזוֹחַ עֲגֻלָּה סוּד הַנֶּדֶרִים

עַל־כֵּן כְּשֶׁרָאָה הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ שֶׁשְּׂמָשָׁה נֹתֵן לֵב לָזֶה לְהַצְטַעַר בְּצַרְתָּם וְרוֹאֶה הֵיטֵב בְּסִבּוֹתָם, וְאִיֶּךָ שֶׁקִּשָּׁה מְאֹד לְתַלֵּן וְלִנְגָּלֵם, עַל־כֵּן גִּלְהָ לֹא הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ סוּד פְּרִישַׁת נְדָרִים, שֶׁבִּזְהָ הִרְאָה לוֹ הַכַּח שֶׁל הַצַּדִּיקִים וְהַפְּשָׁרִים שֶׁבִּישׂוּרָאֵל שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר, שֶׁהֵם בַּחֲיִנַת מְקַנְאֵי קִנְאָת ה' צְבָאוֹת, בַּחֲיִנַת פְּנַחֵס. כִּי נְדָרִים הֵם בַּבְּחִינַת מְקַנְאֵי קִנְאָת ה' צְבָאוֹת, שֶׁהוּא בַּחֲיִנַת צְדָקָה, דְּהֵינּוּ כְּמוֹ הַנּוֹדֵר אֵיזָה נֶדֶר בְּשִׁבְלֵי פְרִישוֹת, שֶׁהוּא מַחְמַת שְׂרוּאָה שֶׁיִּצְרָו רֹצֵחַ לְהַתְגַּבֵּר עֲלָיו, עַל־כֵּן הוּא קוֹפֵץ וְנִשְׁבַּע אוֹ נוֹדֵר וְאוֹסֵר עֲלָיו גַּם אֶת הַמֶּתֶר בְּשִׁבְלֵי פְרִישוֹת, וְעַל־דִּיּוּזָה יֵשׁ לוֹ כַח יוֹתֵר לְהַתְגַּבֵּר כְּנִי"ל, כְּמוֹ כֵּן הוּא הַמְקַנֵּא קִנְאָת ה' צְבָאוֹת, כְּמוֹ פְנַחֵס שֶׁרָאָה גְדֹל הַקְּלָקוּל אֹז, וְלֹא הָיָה מִי לְעַמּוֹד נֶגֶד עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה אֲלֶף וְכוּ', וְהַעֲקָר נֶגֶד הָרֹאשׁ וְהַנְּשִׂיאֵי שְׁלֵהֶם שֶׁהוּא זְמֵרִי, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בַּמִּדְבָּר כה, א): "וְהִמָּה בְּכִים פִּתַח אֶהְיֶה מוֹעֵד", וְאֹז חֲגַר מִתְּנִיו מַעֲצָמוֹ, וְעִשָּׂה מַה שֶּׁלֹּא נִצְטִיָּה עַל זֶה בְּפִרוּשׁ, וְעַמּוֹד וְהַתְפַּלֵּל וְלִקַּח רֵמַח וְכוּ', וְקִנְאָה קִנְאָת ה' צְבָאוֹת וְהַצִּיל אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל. וְנִחְשָׁב לוֹ לְצַדִּיקָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קו, לא): "וַתִּחַשֵּׁב לוֹ לְצַדִּיקָה", כִּי זֶהוּ גַם כֵּן בַּחֲיִנַת צְדָקָה, שֶׁהַעֲקָר הוּא מַחְמַת שֶׁהִמּוֹנֵן כְּכֹר בֵּיד הַעֲשִׂיר וּבִינְדוֹ לְעִשׂוֹת עֲמוֹ מִה שֶׁיִּרְצֶה בְּבַחֲרִיתוֹ, וְהוּא מִתְגַּבֵּר וְנוֹתֵן מִכִּסּוֹ צְדָקָה וּמִשְׁבֵּר אַכְזָרִיוֹת שֶׁבְּלַבּוֹ וּמִהֶפְכּוֹ לְרִצּוֹן - בִּזְהָ עוֹשֶׂה נַחַת רוּחַ גְּדוֹל לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ וְנִחְשָׁב כְּאֵלוֹ הַלְלוֹה לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי יט, ט): "מְלֹאָה ה' חוֹנֵן דָּל" וְכוּ'.

וְעַל־כֵּן מִתְחִילִין בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים 'כָּל נְדָרִי וְכוּ', כִּי נְדָרִים גְּבוּהִים מְאֹד כְּנִי"ל, וְהֵם בְּבַחֲיִנַת שְׂרָשֵׁי הַתּוֹרָה, בַּחֲיִנַת תְּשׁוּבָה, שֶׁהוּא לְמַעַל מֵהַתּוֹרָה (שִׁיחוֹת הַר"ן סִימָן א), וּמִשָּׁם נִמְשָׁךְ כָּל סְלִיחַת עֲוֹנוֹת, וְהַעֲקָר עַל־יְדֵי צַדִּיקֵי הָאָמֶת בַּחֲיִנַת מִשָּׁה, שֶׁמִּמֶּנּוּ מְקַבְּלִים כַּח כָּל רֹאשֵׁי הַמַּטּוֹת, שֶׁהֵם בַּחֲיִנַת יְחִיד מִמְּחָה שֶׁיְכוּל לְהַתִּיר הַנֶּדֶר. כִּי הַתֵּרַת נְדָרִים הוּא חֲדוּשׁ וּפְלֵא יוֹתֵר, שֶׁאֶפְלוּ כְּשֶׁעֲלָה לְמַקּוֹם הַנֶּדֶר וְאָסַר עַל עֲצָמוֹ אֵיזָה דְבַר, שֶׁאִזֵּי נֶאֱסַר עֲלָיו בְּאִסּוּר תּוֹרָה, אֶף־עַל־פִּי־כֵן עֲדִין יֵשׁ לוֹ כַח שִׁיתְחַרַּט עַל נְדָרוֹ וְיִבּוֹא לְפָנֵי הַחֶכֶם וְיַתִּיר לוֹ נְדָרוֹ. כִּי כָּל נִפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל כְּלוּלִים בְּמִשָּׁה (לְקוּמֵי תּוֹרָה בְּהַעֲלוֹתָהּ), שֶׁהוּא בַּחֲיִנַת צַדִּיק הַדּוֹר, וּמִמֶּנּוּ מְקַבְּלִים כַּח כָּל הַמְּמַחֲמִים שֶׁיְכוּלִין לְהַתִּיר בְּיָחִיד אוֹ שְׁלֹשָׁה הַדִּיוּטוֹת, כִּי כָּל הַתֵּרַת נְדָרִים הוּא בְּכַח מִשָּׁה רַבְּנוֹ, שֶׁהוּא הָרֹאשׁוֹן שֶׁנִּתֵּן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה, וְאֵלָיו גִּלְהָ הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ סוּד נְדָרִים וְהַתִּרְתָּן עַל־יְדֵי הַחֲרֻטָּה לְפָנֵי הַחֶכֶם וְכוּ', שֶׁזֶה סוּד הַתְּשׁוּבָה, שֶׁעָקְרָה הִיא הַחֲרֻטָּה.

וְעַל־כֵּן אֵימָר בְּמִדְרָשׁ (וַיִּקְרָא וְיָבֵה לוֹ, ב) עַל פְּסוּק (שְׁמוֹת ב, יא): "וַיִּרְאֵה בְּסִבְלָתָם", שֶׁמִּשָּׁה רַבְּנוֹ נִתֵּן לֵב עַל סִבּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּת, וְאֹז אָמַר לוֹ הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה יִזְכֶּה לְפְרִישַׁת נְדָרִים וְכוּ', וְהַדְּבָר פְּלִיאָה וְתַמּוּהָ מְאֹד, מַה שֶּׁיְכוּת יֵשׁ דִּיקָא לְפְרִישַׁת נְדָרִים לְעִנְיַן מְרִירַת הַגְּלוּת? אֶף מִשָּׁה רָאָה מְרִירַת הַגְּלוּת וְנִתֵּן לֵב לָזֶה, וְרָאָה שֶׁעָקַר הַגְּלוּת עַל־יְדֵי עֲוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל, וְעָקַר הַתְּקוּן עַל־יְדֵי תְשׁוּבָה, וְעָקַר הַעֲפֹב שֶׁל הַתְּשׁוּבָה הוּא הַמַּחְלָקַת שֶׁל הַחוּלְקִים עֲלָיו - שֶׁמִּתְגַּבְּרִים כְּגִדּוֹ מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת ב, יא): "אֲכָן נוֹדַע הַדְּבָר", וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (שְׁמוֹת וָבָה א, ב): שֶׁנוֹדַע לוֹ סוּד הַגְּלוּת שֶׁהוּא בְּשִׁבְלֵי הַחוּלְקִין וְהַדְּלִטוּרִין, הֵינּוּ שֶׁהִבִּין, שֶׁהָיָה לוֹ כַּח לְהַשִּׁיב יִשְׂרָאֵל בְּתְשׁוּבָה, כִּי רַב הַמּוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ שׁוֹמְעִים אֲלָיו.

עָקַר עֲבוֹב הַתְּשׁוּבָה מַחְמַת הַחוּלְקִים עַל מִשָּׁה

וּבְכָל־זֶה רֹאִין גְּדֹל כַּח הַבְּחִירָה, כִּי הִלֵּא בְּנִדְאֵי בֵּיד ה' יִתְבָּרַךְ לְפָרְנֵס הַעֲנִיִּים וְלִתֵּן לָהֶם הַעֲשִׂירוֹת, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (בְּבָא מֵתְרָא י) קִשְׂיָא זַאת מִהַחוּלְקִים שֶׁהִקְשׁוּ: אִם הַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא אוֹהֵב עֲנִיִּים לְמַה אֵינּוּ מִפְרָנְסֵן וְכוּ', אֶף הַעֲקָר הוּא רַק בְּשִׁבְלֵי שֶׁהֵבֵן אָדָם הַבַּעַל־בְּחִירָה יִמְשִׁיף הַחֶסֶד

הַעֲשִׂירוֹת מִשְׁפָּרַח בְּעֵלֵי־בַחֲרִירָה מִשְׁפָּרַח הַחֶסֶד לְעוֹסֵם עַל־יְדֵי צַדִּיקוֹת

לקוטי הלכות

הלכות ברפת השחר הלכה ה

ארת חיים

קמו

הוא מיועצי פרעה שיעצו למרר חיהם בגלות וכו', כמו שאמרו רבותינו ז"ל (שמות רבה א, ט). כי בלעם בחינת עמלק וביחינת לכן הארמי (עין שער הפסוקים בלק), שכלם הם מחכמי בני קדם שנתעו על ידי תאוותיהם הרעות לדעות זרות מאד, והתגברו ברוצנים הטמא מאד, עד שקבלו על ידי זהמתם ותועבותם הרעות כמה השבעות וכשפים, שמהם נמשכו כל דרכי העבודות זרות של דורות הקודמים, וקבלו כל יסודות חכמי הטבע שאז היו פלולים יחד.

לעולם על ידי צדקתו שנתן בבחירתו שלאחר שפא המעות לכיסו, והוא מאמין שהכל מרצון השם יתברך ומקנים רצון השם יתברך ומשבר אכזריותו ונותן צדקה לרעבים בבחירתו - זה יקר מאד אצל השם יתברך, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל שם (עריבין פו) על פסוק (תהלים סא, ח): "חסד ואמת מן ינצרהו", כי דיקא על ידי זה ממשיך חסדים.

ידים הם בבחינת צדקה

ועל כן נסמך פרשת נדרים לפרשת פינחס, כי נדרים הם בבחינת צדקה, בחינת (דברים כג, כד): "מוצא שפתיך תשמר ועשית כאשר נדרתי" וכו' עד "בפיך" - זו צדקה (ראש השנה ו), והוא בחינת קנאת ה' צבאות, בחינת פינחס פנ"ל, ועל כן נסמכו זה לזה כי הכל בחינה אחת.

חכמים למרע רוצים לחבר האמונות כזביות עם דעות חכמי הטבע

ונכמו שגם עתה נמצאים חכמים להרע, שרוצים לחבר ולכלל האמונות כזביות עם דעות וכפירות של חכמי הטבע, אף על פי שבאמת הם סותרים זה לזה מאד, כמובן לכל בר דעת וכמו שהם יודעין בעצמם, אף מחמת אימת ההמון וכו' - הם רוצים לכללם יחד, וכמובן למספכל בדבריהם הרעים, ואין להאריך בזה כאן ודעת לנבון נקל.

צב. והבליה, כי באמת פנימיות הלב של כל אחד ואחד - יודע היטב שאין שום תכלית מזה העולם ותאוותיו והבלייו, פיודע לכל וכמבאר לעיל מזה (אות פו), ובפרט לב של איש הישראלי שהוא מורע אברהם יצחק ויעקב, שהיו עקר נדיבי לב וכו' פנ"ל, ונפשותינו משרשת מהם, על כן לב של כל איש ישראלי בפנימיותו בודאי הוא בעור תמיד להשם יתברך ולתורתו הקדושה באמת (סימן מט), אף אף על פי כן מגדל כח הבחירה, כי את זה לעמת זה עשה אלקים (קהלת ו, יד), על ידי זה מתגבר בכל פעם השטן והיצר הרע והמחשבות רעות נגד הטוב שבאדם, ורוצה להטרידו, חס ושלום, משני עולמות על ידי תאוותיו והבלייו וכו', וכל מה שחותר ומתגבר כנגדו הוא מתגבר יותר, על כן היא מלחמה גדולה וארפה מאד, אבל אף על פי כן, בודאי היה האדם מתגבר על הרע, אף המניעה הגדולה ביותר הם בני אדם החולקים על האמת, וכמו שאמר אדמו"ר ז"ל שבני אדם הם מונעים גדולים ביותר מהיצר הרע וכו', כמבאר מזה בספר ספורי מעשיות (שיחות הר"ן סימנים פ"פא), עין שם.

לב איש ישראלי בפנימיותו בודאי בעור תמיד להשם יתברך ולתורתו הקדושה באמת

כל ידיעות הנפלאות ונסתרות הפוך בדעתו לקרע

ובכחם לא היה טמא וחסם להרע ויודע נסתרות כמו בלעם הרשע, אבל כל ידיעות הנפלאות ונסתרות הכל הפוך בדעתו להרע, מחמת רבוי זהמת תאוותיו הרעות, והעקר בתארת נאוף, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין קה), שהוא רע הכולל (סימן יט). ועל ידי זה היה לו גם רוח גבוה ועין רעה וכו' (אבות ה, ט), שהם בחינת 'קנאה ותאוה וכבוד' וכו'. ולא די לו בכל זה שנתעה כל כך וטמא את עצמו כל כך, עוד הסית והדיח אותו יצרו הרע והטמא, עד שעמד תמיד נגד ישראל הקדושים והתקנא בהם מאד, וממנו משתלשלים כל צרות וגלות ישראל מאז עד עתה, שאנו בדור הזה בגלות הארץ והמר הזה.

שער אריכת הגלות מחמת עוב התשובה על ידי החולקים על האמת

כי עקר אריכת הגלות שהוא מחמת עכוב התשובה, כמו שכתוב בזהר הקדוש (תקוני זהר תקון ו, כב): 'ולית מלתא דא תליא אלא בתויבתא' וכו' (ואין דבר זה תלוי אלא בתשובה), עקר העכוב הוא על ידי החולקים על נקדת האמת בכמה וכמה בחינות שפלולים בדברי התורה הנ"ל, שהם בחינת זקני הדור שאין בהם שלמות, שהם בחינת אנשים פשרים קצת, ומזה כמה מנהיגים וראשים וכו', אבל אין בהם שלמות, ואינם

בלעם עקר החולק הראשון שעמד כנגד קדושת ישראל

אֶרֶץ חַיִּים

לְקוּמֵי הַלְבוּת

הַלְבוּת בְּרַפְת הַשָּׁחַר הַלְבָּה ה

בכל דור ודור מתעורר בחינת זהמת בלעם

אָבֶלָּ עֲדִין לֹא הֵנִיחַ אֶת רִשְׁעוֹ וְלֹא בִטַל אֶת דַּעְתּוֹ הַרְעָה, וְהִלֵּךְ וְהִסִּיתוּ לְהַכְשִׁילִם בְּנוֹת בְּהֵתָגְרוֹת כְּזָה, עַד שֶׁהַכְשִׁילִם בְּעוֹן עֲבוּדַת-זָרָה מֵאוֹסֶה וּמִטַּנְפֵּת כְּזֹאת שֶׁהוּא עֲוֹן פְּעוֹר, כִּי תֵאָנֶה זֹאת אִי אֶפְשָׁר לְבִטֵּל מִן הָעוֹלָם שְׁלֵא יִחַרֵּב הָעוֹלָם, וַיִּכְמוּ שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (יוֹמָא ט:טו): וּמוּבָא לְעִיל מִזָּה. וְאִזּוּ הֵיִתָּה צָרָה גְדוֹלָה בְּיֹתֵר מְאֹד, עַד שֶׁכִּמְעַט אָפַס תִּקְוָה, אִף גְּדוֹל אֲדוּנֵינוּ וְרַב כַּח שֶׁהִקִּים אִזּוּ לְמוֹשִׁיעַ אֶת פְּנִיחָם שֶׁקָּנָא קְנָאת ה' צְבָאוֹת וְכוּ'. וְאִף-עַל-פִּי-כֵן עֲדִין לֹא הִטְהַרְנוּ מִפְּגָמֵים הַנִּלְ, וַיִּכְמוּ שֶׁכְּתוּב (יְהוֹשֻׁעַ כב, ט): "הִמְעַט לָנוּ אֶת עֲוֹן פְּעוֹר אֲשֶׁר לֹא הִטְהַרְנוּ מִמֶּנּוּ" וְכוּ'. וְכֵן בְּכָל דּוֹר וְדוֹר מִתְעוֹרֵר בְּחִינַת זְהֻמַּת בַּלְעָם, וְרוּצָה לְהַמְשִׁיךְ, חֹס וְשֹׁלוֹם, קִלְפַת עוֹן פְּעוֹר, שֶׁהוּא תְּכֵלֶת זְהֻמָּא, עֵקֶר זְהֻמַּת הָעֲבוּדָה-זָרָה שֶׁנִּקְרָאת "קִיָּא צוֹאָה בְּלֵי מְקוֹם" (יִשְׁעִיהַ כח, ח), שֶׁמֶהֱם יִנְיָקְתָם שֶׁל כָּל חַיּוֹת רְעוּת וַיִּמְצָח הַנְּחָשׁ, שֶׁהֵם חֲכָמֵי הַטֹּבֵע וְדַעוֹת רְעוּת שֶׁבְּדוֹרוֹת הִלְלוּ שְׁאֲחֵר הַחֲרוּבִן, שֶׁנִּתְפַּשְׁטוּ בְּיֹתֵר עַל-יְדֵי הַרוֹמֵיִם שֶׁהֲחִירְבוּ אֶת הַבַּיִת-הַמִּקְדָּשׁ עַל-יְדֵי-זָה.

הצדיקים לוחמים עדין בכל יום בתפלתם עם בלעם הרשע

וַיַּעֲלִיבֵן הַצְּדִיקִים אֲמַתִּיִּים לֹחֲמִים עֲדִין בְּכָל יוֹם בְּתַפְלַתָם עִם בַּלְעָם הַרְשָׁע (תִּיִּימוֹהֲרִין סִימָן רמ"ד), לְבַעַר וּלְעַקֵּר רִשָּׁם הַשְּׂאֵרֵת זְהֻמָּתוֹ הַרְעָה וְדַעוּתָיו הַרְעִים מִן הָעוֹלָם. כִּי הַכַּל תְּלוּי זֶה כְּזָה, שֶׁעַל-יְדֵי מְצָח אִשָּׁה זוֹנָה שֶׁהוּא תֵאָנֶה הַנִּלְ, עַל-יְדֵי-זָה כָּל הַקְּלָקוּלִים שֶׁל הַרוּצִים לִילֵף בְּדִרְךָ הַקְּדוֹשׁ, שֶׁעֵקֶר עוֹמֵד כְּנִגְדָם תֵּאָנֶה זֹאת, שֶׁשֶּׁם עֵקֶר הַנְּסִיּוֹן וְהַבְּחִינָה, וַיִּכְמוּ שְׁאִיתָא בְּדַבְּרוּי ז"ל (שִׁחּוֹת הַר"ן סִימָן קטו ועוד). אָבֶל אִף-עַל-פִּי-כֵן בְּכַח קְדֻשַׁת נַפְשׁ אִישׁ יִשְׂרָאֵלִי הָיוּ מִתְגַּבְּרִים כְּנִגְדוֹ, וְסוּף כָּל סוּף הָיוּ חוֹזְרִים בְּתִשְׁבּוּכָה, אֶפְלוּ אֵלּוּ שֶׁנִּכְשְׁלוּ כְּזָה מְאֹד מְנַעוּרִיהֶם, כִּי אִף-עַל-פִּי-כֵן הָיָה הַטוֹב מִתְגַּבֵּר סוּף כָּל סוּף עַד שֶׁהָיוּ חוֹזְרִים בְּתִשְׁבּוּכָה.

בין בקדושה בין בסטרא אחרא הכל תלוי זה בזה

אָבֶלָּ הַקְּלָקוּל עַל-יְדֵי בְנֵי אָדָם הַחַוְלָקִים הַנִּלְ שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כְּמָה וְכְמָה כְּתוּת וּבְחִינּוֹת, וְכֵלָם יוֹנְקִים זֶה מִזָּה וְכוּ'. כִּי זֶה לְכָל גְּדוֹל, שֶׁבִּיּוֹן בְּקִדְשָׁה בִּין בְּסִטְרָא אַחְרָא הַכַּל תְּלוּי זֶה בְּזָה, בְּחִינַת (אֲבוֹת ד, ב: 'מִצְוָה גּוֹרְרַת מִצְוָה וְעִבְרָה גּוֹרְרַת עִבְרָה' וְכוּ'.

מִסְתַּכְּלִים עַל עֲצָמָם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּעִין הָאֲמַת הַיֵּכָן הוּא עוֹמֵד, וְאִינוּ דוֹרֵשׁ וְאִינוּ מַחְפֵּשׁ תִּקְוָה לְנַפְשׁוֹ מֵה שְׂיֹדֵעַ בְּעֲצָמוֹ מֵה שֶׁפָּגַם וְקָלְקַל, אִף גַּם הוּא רוּצָה לְהַתְּחַכֵּם וְלֹאמַר חֲכָמוֹת וְסִבְרוֹת שֶׁקָּרַב בְּדַרְכֵי עֲבוּדַת ה', וְחוֹלַק עַל נִקְרַת הָאֲמַת, עַל דַּרְכֵי הַתְּמִימִים וְהַיִּשְׁרִים הַהוֹלְכִים בְּתוֹרַת ה' בְּתַמִּימוֹת כְּפִי מֵה שֶׁקָּבְלוּ מִצְדִּיקֵי הַדּוֹר הָאֲמַתִּיִּים, וּמֵאֵלּוּ זְקֵנֵי הַדּוֹר שֶׁאֵין בָּהֶם שְׁלֵמוֹת יוֹנֵק בְּחִינַת מִצַּח הַנְּחָשׁ וְחַיּוֹת רְעוּת שֶׁהֵם חֲכָמֵי הַטֹּבֵע וְכוּ', וְעַל-יְדֵי כָּל אֵלּוּ הַדַּעוֹת רְעוּת הוּא עֵקֶר הָעֵכּוּב מִן הַתִּשְׁבּוּכָה וְכוּ', וְכִמְבָאָר מִזָּה הַרְבֵּה בְּדַבְּרוּנוּ בְּמָקוֹם אַחֵר. וְדַבֵּר זֶה נוֹהֵג בְּכָל דּוֹר וְדוֹר, הַשֶּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמַר מַעֲתָה, וּמֵהֶם הָיוּ כָּל הַחֲרֻבּוֹת וְהַגְּלִיּוֹת וְהַצָּרוֹת מִיּוֹם מִתֵּן תּוֹרָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה, עַד יִשְׁקִיף ה' וְיִרְחַם וְיִתְקַן כָּל זֹאת.

כִּי תִּכַּף אַחֵר מִתֵּן תּוֹרָה עֲשׂוּ אֶת הָעֶגְלָה שֶׁמִּשֶּׁם כָּל הַצָּרוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת לב, לז): "וּבָיִים פְּקָדִי" וְכוּ', וְכָל מַעֲשֵׂה הָעֶגְלָה עַל-יְדֵי חֲכָמֵי הָעֵרֶב רַב, שֶׁבָּרָאשֶׁם הָיוּ יוֹנֵס וְיוֹמְבְּרוֹס בְּנֵי בַלְעָם הַרְשָׁע, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (וַהֲרֵ כִי תִשָּׂא קְצָא), וַיִּמְשֵׁם נִמְשָׁכוּ כָּל הַדַּעוֹת זְרוֹת וְרַעוּת שֶׁל כָּל הַחוֹלְקִים עַל מִשָּׁה שֶׁהֵם פֶּת הַמְּרָגְלִים וְעִדַת קִרְחָ וְכָל הַנְּסִיּוֹנוֹת וְהַמְּתָאוּנָנִים וְכוּ', הַכַּל הָיָה עַל-יְדֵי דַעוֹת וְעֲצוֹת רְעוּת שֶׁל חֲכָמֵי הָעֵרֶב רַב שֶׁהִלְכוּ בְּדַרְכֵי חֲכָמֵי בְנֵי קְדָם, שֶׁעֵקֶר הָיָה בַלְעָם שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲמֶלֶק וְכוּ', עַד שֶׁבִּפְסוּף, כְּשֶׁהָיוּ סְמוּכִים לְכַנֵּס לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּכְבַּר הַרְגוֹ וְהַכְּנִיעוּ קְלַפּוֹת קִשּׁוֹת וְחִזּוֹקוֹת מְאֹד מְאֹד, שֶׁהֵם סִיחּוֹן וְעוּג שֶׁהָיוּ מְבַנִּי הַנְּפִילִים שֶׁמִּחְזָאֵל וְעִזְאֵל, שֶׁמֶהֱם קָבַל בַּלְעָם וְכוּ' כָּל דַּרְכֵי דַעוּתָיו הַרְעוּת, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (וַהֲרֵ בְּלַק רח), וּמִשָּׁה רַבְּנוּ בְּעֲצָם כַּחַו הַרְגָם וְהַכְּנִיעָם, וְעֲדִין לֹא רָצוּ לְבִטֵּל דַּעְתָּם הַרְעָה וְלַהֲכַנִּיעַ וּלְבִטֵּל אֶת עֲצָמָן נִגְדַּד דַּעַת מִשָּׁה רַבְּנוּ, עַד שֶׁהִבִּיאוּ אֶת בַּלְעָם הַרְשָׁע בְּעֲצָמוֹ, וְרוּצָה בְּפִיו הַטְּמֵא לְעֲשׂוֹת מֵה שֶׁהָיָה בְּדַעְתּוֹ, עַד שֶׁחֹס וְשֹׁלוֹם, הָיָה מְבַעֵרָם מִן הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (פְּסוּדִים כב, יא): "וְגִרְשִׁיתִיו" וְכוּ', וַיִּכְמוּ שֶׁפָּרַשׁ רִשׁ"ו ז"ל, עַד שֶׁבָּאֲמַת הֵיִתָּה עַת צָרָה גְּדוֹלָה לְעַקֵּב וְכוּ' כְּנִלְ, לוֹא ה' שֶׁהָיָה לָנוּ שֶׁעָקַם אֶת פִּיו וְהַפֶּךְ הַקְּלָלָה לְבִרְכָה.

כל מעשה הנעל על-ידי חכמי הערב רב

לקוטי הלכות

הלכות ברפת השחר הלכה ה

ארת חיים

קמה

יש בכל דור דור אנשי אמת החסים על נפשם באמת, ואינם רוצים להטעות את עצמן ומסתכלין על אחריתם בכל יום בעין האמת, עד שהם בבחינת מקנאי קנאת ה' צבאות - שמתעוררים מעצמם לעשות עבדות קדושות בשביל האמת מה שלא נצטוו בהם, וכעין שאמרו רבותינו ז"ל (פנהרץ פב) על פינחס ועל כל הקנאין שאם בא לשאל אין מורין להם, שזהו בחינת נדרים, בחינת צדקה וכנ"ל, ועל ידי זה הם מקניעין אותם, וכמבאר לעיל מזה (אות צא). ועדין צריכין לבאר בזה הרבה, אף אי אפשר לבאר הכל מחמת זה בעצמו שמבאר בדברי רבותינו ז"ל הנ"ל, שאין מורין להם וכו', והבן היטב.

עקר התשובה משוך משם מבחינת נדרים (הפירוט)

צד. ועל כן מתחילין ביום הכפורים 'כל נדרי', כי עקר התשובה נמשך משם מבחינת נדרים והתרתן, והעקר בכח הצדיק האמת בחינת משה. כי עקר פגם כל החטאים הוא שפגם בבחינת נדר ושבועה, כי כל מצות התורה קבלנו בכרית ושבועה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סוטה לו). כי בשעה שבאו ישראל לקבל התורה בודאי היה להם בחירה לקבלה או שלא לקבלה, ועל כן באמת אמות העולם לא רצו לקבלה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (עבודה זרה ב): 'על פסוק (דברים לג, ב): "וְנָחַר מִשְׁעִיר לְמוֹ" וכו': מלמד שהחזיר הקדוש ברוך הוא את התורה וכו'. ועקר קבלת התורה בתחלתם זה בחינת נדר, שקבלוה מעצמם בלי הכרח, שזהו בחינת נדר שרוצה לנהג עצמו בפרישות קדם שצטווה. אבל תכף שקבלוה באו בנדר ובשבועה עם השם יתברך שמחייבים לקומה. וכשפוגמין, חס ושלום, ועוברים על איזה מצוה, עקר הפגם בבחינת נדר ושבועה שהוא שרש התורה וכנ"ל.

צריך להבין מדעתו מה שרוצה השם יתברך מזה

כי עקר שרש הבחירה נמשך מבחינת משה הוסיף יום אחד מדעתו (שבת פז). המבאר על פסוק (שמות יט, ח): "וַיַּעֲנוּ כָּל הָעָם יחדיו" בסימן קצ, עין שם היטב והבן היטב, דהיינו שצריך להבין מדעתו מה שרוצה השם יתברך קדם שצטווה.

וכן בענין הפתות הנ"ל, שזקני הדור שאין בהם שלמות כשאחד מקלקל כמו שמקלקל - כמו כן יונק ממנו מצח הנחש וחיית רעות הנ"ל כנ"ל, ואזי חוזר ומתגבר בחינת מצח הנחש בעצמו בזה הזמן המקלקל הנ"ל ומחטיאו יותר, והעקר שפסיתו ביותר לחלק על הזקנים דקשה, ואז חוזר ויונק ממנו מצח הנחש ביותר, וכן חוזר חלילה וכו', ועל ידי זה מתארף הגלות ביותר, וכנ"ל.

צג. אב"ל אף על פירכין "אתה מרום לעולם ה'" (תהלים צב, ט), וידך על העליזנה תמיד, כמו שפרש רש"י שם, כי כבר היה משה רבנו ופינחס בעולם, שמהם ינקו כל הצדיקים והצדיקים האמתיים שבכל דור, עד אשר גם עתה בעבודתנו לא עזבנו אלהינו ואין דור תום, ובכל דור נדור נמצאים בחינת מקנאי קנאת ה' צבאות, שהם בחינת פינחס שעמד ויפלל וכו'. כי גם עתה הבחירה חפשית, כי עקר הבחירה הוא עתה אצלנו בני אדם החיים עתה על פני האדמה, כי כל התורה הקדושה, ולעמיתה הצרה שנגנדה וכל המעשיות הנעשות בעולם בין סטרא דקדושה ובין סטרא אחרא - הכל כאשר לכל אינו נעשה עתה עם שום דור ודור כי אם עמנו אלה פה היום כלנו חיים, כי "במתים חפשי" כתיב (תהלים פח, ט): "ולא המתים יהללו יה" (שם קטו, ט), רק עלינו נפל חובת היום ללחם מלחמת ה' כל אחד כפי בחינתו, כי אין שום בן אדם חי חפשי ממלחמה זאת, כי רק בשביל זה בא לעולם - לראות עמל ויגון וכעס ומכאובות וכו', ולילך למקום עפר רמה ותולעה וכו' - הכל היה בשביל מלחמה זאת, כי כל אדם יש לו בחירה וכו'.

אין אדם חי חפשי ממלחמה זאת, כי רק בשביל זה בא לעולם - לראות עמל ויגון וכעס ומכאובות

אב"ל בודאי לאו כל אדם זוכה להתגבר כראוי וכו', וכמו שאמרו (ברכות יז): 'רצוני לעשות רצונך אף שאור שבפסה מעכב אותי וכו', ועקר התקון על ידי צדיקי אמת שהם בחינת זקנים שבקדשה. אבל יש כנגדם זקנים שאין בהם שלמות הנ"ל, שמהם יונק מצח הנחש וכו' כנ"ל, ומתגברים כמו שמתגברים בכל מיני תחבולות וכנ"ל.

לאו כל אדם זוכה להתגבר כראוי

אֶרֶץ חַיִּים

הלכות ברפת השחר הלכה ה

לְקוּמֵי הַלְבוּת

אם יסתכל על תכליתו הנצחי עינו האמת, לאמתו, בודאי יזכה לחביו באיזה דרך ולח' ולמי להתקרב

המצוה הקימת לעד, שזוהו גדול מאד, פי גדול המעשה יותר מן העושה' כמו שאמרו רבותינו ז"ל (בבא בתרא ט), ובלבד שיהיה פגנתו לשם שמים, לא להתייחר ולקנטר, חס ושלום. מפל שפן כשאחד עוסק בזכות הרבים הגדול מאד, שעוסק במצוה שאין לה תובעין שהוא זכות הרבים מאד, ויש לו הרבה יסורים ומניעות ובזיונות וכו' בשביל זה, אבל פגנתו לשמים בשביל האמת לאמתו, שכל זה הוא בחינת קנאת ה' צבאות, בחינת נדרים, על-ידי-ה' עקר התקון המבאר בתורה הנ"ל שהוא להקניע מצח הנחש על-ידי כח הצדקה וכו' פנ"ל. ועל-ידי-זה זוכין לתשובה, עד שמבטלין דעותיהם הרעות הנ"ל מן העולם ומגבירים כח הרצון וכו' וכו"ל.

סגרת נדרים הוא פלא גדול ביותר

וכ"ז זה מקבלין כח מזקני הדור האמתיים, בחינת משה, שהוא זוכה לבחינת התרת נדרים. פי התרת נדרים הוא פלא גדול ביותר, שאפלו הנדר בעצמו יכול החכם להחירו, כי כל כח המתירין נמשך מהחכם בחינת משה פנ"ל.

עניו התפלה עם העבדיים ביום הכפורים עם הצדיקי אמת

ועל-כן ביום הכפורים שצריכין לזכות לתשובה ולמחילת עוונות, מתחילין 'כל נדרי' מענין נדרים והתרתן, פי משם שרש התשובה פנ"ל, והכל בכח הצדיקי אמת הכלולים בבחינת משה. ועל-כן אומרים אז קדם כל נדרי: בשיבה של מעלה ובישיבה של משה אנו מתירין להתפלל עם העבדינים - פי צריכין להעלות כל העבדינים אל הקדשה ולהחזירם בתשובה, על-כן מקשרין עצמן ל'הישיבה של מעלה ושל משה', שהם כלל הצדיקים שבחיים חיותם, וכל הצדיקים שזכני עפר שהם בחינת 'ישיבה של מעלה', ובכחם אנו מתפללין ביום הכפורים ואומרים 'כל נדרי' וכו', ומגביהין כל העבדינים להחזירם בתשובה, וכו"ל.

הכבודות מחמת דתו ואבירים שחם החולקים על האמת

זה. ועתה ממילא מוכן, שבשביל זה כשנתן משה לב לראות בסבלתם וכו', גלה לו השם-יחברף סוד פגשת נדרים דיקא, פי עקר צערו היה שראה אריכת הגלות מהיכן נמשך, ואיך קשה לתקנו, ועקר הקשוי והכבודות הוא מחמת בחינת דתו ואבירים

ואפ"ל עכשו שכבר נתנה תורה ויש לכל אחד בחירה בפשוטו, אף-על-פי-כן בעניני עצות איד לזכות לקים את דברי התורה ובאיזה דרך צריכין לילף, אם בדרך המחקרים וכו' אם בדרך המקבלים וכו', וכן למי להתקרב וכו' - בכל זה צריך האדם להבין מעצמו. ואם יסתכל על תכליתו הנצחי בעין האמת לאמתו, בודאי יזכה להבין באיזה דרך ללף ולמי להתקרב, בבחינת (תהלים לב, ח): "אשכילך ואורך בדרך זו תלך איצעה עליך עיני" וכו', וכמו שכתוב בהתורה 'פי מרחמם' וכו' (לקוטי תנ"א סימן ט): שיש רמזים שהם בחינת ידים שיש בים החקמה - שמה שאין יכולים לגמר בדבור גומרין בידיים ברמזים, בחינת (משלי א, כד): "נטייתי ידיו" וכו', עין שם. וכל זה הוא בחינת נדר שנודר מעצמו מדעתו בשביל פרישות, שזוהו בחינת 'פינחס בן אלעזר', בחינת כל המקנאין קנאת ה' צבאות, שמבאר בדברי רבותינו ז"ל הנ"ל שאין מורין להם בפרוש, רק אמרו בדרך כלל (סנהדרין פא, ב): 'הבועל ארמית קנאין פוגעין בו', ואין מצוין ומורין בפרוש, רק מי שרוצה לקנאת קנאת ה' צבאות - 'בוא ויזכה וכו' (שם פב.).

פעלת בעלי תודקה האמתיים שנותנים כיום נצחי

וזוה בחינת צדקה של בעלי צדקה האמתיים שאינם נותנים בשביל כבוד ותפארת או מחמת טבעם, רק נותנים בשביל השם-יחברף, והעקר להחזיק עוסקים בתורה כשרים אנשי אמת. וצריכים לתן צדקה יותר מכחם, באפן שיכנו איזה בנן הדקשה שיהיה לו קיום לעולם, וכמו שפרש רש"י על פסוק (קהלת ה, ט): "אוהב כסף לא ישבע כסף וכו' ומי אוהב בהמון לא תבואה גם זה הגל", ופרש רש"י, שאפלו אם עושה מצות אם אינו עושה מצוה שיהיה לה קיום גגון בנן בית הפנסת או ספר תורה וכו', וכמו שמצינו כמה פעמים בכמה עירות שהיה חסר להם צרכי רבים, גגון בית המדרש או מקוה, והיה קשה לקבץ מההמון וקפץ אחד ועשה משלו - צדקתו עומדת לעד. או אפלו שאינו עושה משלו, רק שהוא מתעורר מעצמו לעסק בזה לנגש כל אחד ולסבל הרבה בזיונות ושפיכות דמים מפל אחד וטרח העסק והבגון וכו', והוא מקבל על עצמו כל זה בשביל

לקוטי הלכות

הלכות ברפת השחר הלכה ה

ארת חיים

קמט

פה יש לו כח גדול לגלות האמת והאמונה, בבחינת (תהלים פט, ב): "אודיע אמונתך בפיו". אבל "את זה לעמת זה" (קהלת ה, יד), כי אף הם באים באדם שפחו בפיו, כי "פיהם דבר שוא" וכו' (תהלים קמד, ה-יא), וכמו שפתינו (שם יב, ד-ה): "יכרת ה' כל שפתי חלקות, לשון מדברת גדולות, אשר אמרו ולשוננו נגביר שפתינו אתנו, מי אדון לנו", שכל זה הוא מה שבארנו לעיל (אות עב) בענין בלעם שהוא בקלפה כנגד משה בקדשה, כי הבחירה יש לה כח גדול כנ"ל. ועל-כן הם אומרים: "שפתינו אתנו" וכו', כי גם הם מתגברים בלשונם ובפיהם להסתיר האמת ומפרשים התורה בפיהם כדרךם הרע, שכל זה נמשך ממצח הנחש וכו' כנ"ל.

שהם בחינת החולקים על האמת וכו' כנ"ל, על-כן גלה לו השם-יתברך סוד פרשת נדרים, שהוא בחינת מקנאי קנאת ה' צבאות, בחינת צדקה הגונה וכו' כנ"ל, שעל-ידי-זה מנייעין כל החולקים וכו', ומגלין הארת הרצון בעולם, שעל-ידי-זה עקר הפרדות והגאולה, וכנ"ל.

צו. וזה בחינת סמיכות המשנה (אבות ג, יג): 'מסרת סיג לתורה, מעשרות סיג לעשר, נדרים סיג לפרישות, סיג להכמה שתיקה'. 'מסרת סיג לתורה', זה בחינת תורה שבעל פה שנמסרה לנו בעל פה, שהוא סיג לתורה שבכתב, כי מתורה שבכתב בלבד אין יודעין דבר ולא שום מצוה איך לקימה, כמבאר כמה פעמים בכל הספרים ובדברינו (תפלה ד, ז; ראש חדש ה, ט), רק עקר הסיג לקים תורה שבכתב הוא על-ידי המסרת שהיא תורה שבעל פה, ועל-כן מבאר בדבריו ז"ל (לקוטי תנינא סימן כח) בשם המדרש, שעקר ההבדל שבין ישראל לעכו"ם הוא רק בתורה שבעל פה וכו'. ועל-כן כל המקורים וההולכים בדרכיהם עוסקים רק בתורה שבכתב, ורוצים לפרשה על-פי דרכיהם ולגלות פנים בתורה שלא כהלכה המסורה בידינו בעל פה, כפידוע ומפורסם כל זה.

הסיג לקים תורה שבכתב על-ידי הפסרת תורה שבעל פה

אבל הכנעתו על-ידי צדקה אמיתית שהוא בחינת 'נדרים' וכו'. וזה שסמך התנא מיד: 'מעשרות סיג לעשר, נדרים סיג לפרישות', כי על-ידי בחינת 'מעשרות' שהוא צדקה שהוא 'סיג לעשר', שעל-ידי זה נמשך העשירות אל הקדשה, וכן על-ידי 'נדרים' שהם 'סיג לפרישות', על-ידי-זה מתגברים על החולקים על המסרת שהוא תורה שבעל פה. כי כל התגבורתם הוא על-ידי הממון והעשירות שהוא עתה בגלות אצלם, ועל-ידי רבוי תאות נאוף שהם משקעים בזה מאד, שכל זה בחינת בלעם שהיה לו נפש רחבה לממון וכבוד ולזנות וכו', שמשם כל קנאתם בעם ה' הנשרים הדבקים בצדיקי אמת, על-כן על-ידי צדקה שהוא בחינת 'מעשרות' שעל-ידי-זה זוכין לעשירות דקדשה, ועל-ידי בחינת 'נדרים' סיג לפרישות, על-ידי-זה מתגברים עליהם וכנ"ל. והעקר שעל-ידי הצדקה, בחינת נדרים, מתגבר התגלות הרצון בעולם, שהכל מתנהג ברצונו לכה ואין שום טבע כלל כי גם הטבע בעצמו מתנהגת ברצונו תמיד, וכי ישראל לביטל הטבע כרצונו על-ידי תפלתם וכנ"ל, ועל-ידי-זה מתגבר כל אחד ברצונות חזקים ותקיפים תמיד להשם-יתברך שזה העקר וכנ"ל. ומי שחזק בזה תמיד ומכניס דרך זה בעולם - בודאי יתגבר עליהם ויכניע ויעקור המינים והחולקים ויבטל דעותיהם הרעות מן העולם.

כי עשרים וארבעה ספרים שבתורה שבכתב הם כנגד העשרים וארבעה בתי דינים הנ"ל (אות לט), שעקר המתקתן על-ידי רצון העליון שנמשך על-ידי הצדיקים שבכל דור, שהם בחינת משה, שהם בחינת תורה שבעל פה, כי תורה שבעל פה נמסרה מדור לדור לצדיקי אמת, ומי שפוגם בזה, ומפריד חס ושלום תורה שבכתב מתורה שבעל פה הוא 'נרגז מפריד אלוף' (משלי טו, כח), ואזי משתלשל מהדינים של העשרים וארבעה בתי דינים אחיות הסטרא אחרא, שהוא בחינת אל-אחר-כפירות, שזהו בחינת עשרים וארבעה מיני עופות טמאים, שהם בחינה אחת עם החיות רעות הנ"ל, שמשם כל יניקת חכמי הטבע.

"נרגז מפריד אלוף" מפריד תורה שבכתב משבעל פה

ועל-כן עקר סיג וקיום התורה הוא על-ידי מסרת שהוא בחינת תורה שבעל פה, כי הדבור

חדור פה יש לו כח גדול לגלות האמת והאמונה

התגבורתם על ידי תאות ממון והכניעתם על ידי צדקה (כו)

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְכוּת בְּרַפְת הַשָּׁחַר הַלְכָה ה

לְקוּמֵי הַלְכוּת

שִׁיחָתוֹ בֵּינוּ לְבֵין קוֹנֵנוּ וְאֵינוּ יְכוּל לִפְתַּח פִּיּוֹ כְּלָל, אַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא צָרִיף לְהִתְחַזֵּק לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל זֶה בְּעֶצְמוֹ, שְׂסִיעֵוָהוּ מִלְּאֲכִי הַשָּׁרֵת לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים וְכוּ' וְכֵן לְעוֹלָם, וְהֵבֵן הַיֵּטֵב.

הַלְכוּת נְשִׂיאת כַּפַּיִם

צח. וְזֶה בְּחִינַת בְּרַפְת כֶּהֱנִים. כִּי כָּבוֹר מְבֹאָר, שְׂכָל סֵדֵר קְרִיאַת־שְׁמַע וּבְרִכוּתֶיהָ וּתְפִלָּה הַכֹּל הוּא בְּחִינַת אֲמוּנַת הַרְצוֹן, שְׂאֵז עוֹסְקִין בְּכַמְהָ תְּקוּנִים הַנִּזְכָּר לְהַמְשִׁיךְ עֲלֵינוּ הָאֲרֶת הַרְצוֹן וְכוּ' וְכַנִּל. עַל־כֵּן בְּגִמְרַת הַתְּפִלָּה עוֹלִים הַכֶּהֱנִים לְכַרְךָ אֵת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה. כִּי מְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה 'בְּיָוִם הַבְּפוּרִים' הַנִּזְכָּר (סִימָן ד' תַּנּוּנָא), שְׂעַל־יְדֵי הַצְּדָקָה שְׂעַל־יְדֵיהֶם זֹכִינן לְרַצוֹן וְכוּ', עַל־יְדֵיהֶם אֵין צָרִיכִין לַעֲשׂוֹת שׁוּם עֶסֶק וְעוֹבְדָא כְּלָל בְּשִׁבְלֵי פְּרֻסָּה, כִּי נִתְקַנֵּם 'וְעַמְדוֹ זָרִים וָרַעוּ צֹאנְכֶם וְכוּ' וְאַתֶּם כֶּהֱנֵי ה' תִּקְרְאוּ" (שְׁעִיָה ס"א, ו'), "כֶּהֱנֵי ה'" דִּיקָא, בְּחִינַת חֶסֶד וְכוּ'. נִמְצָא, שְׂעַקְר הַתְּכַלִּית לְזִכּוּת לְבְּחִינַת כֶּהֱנֵי, עַל־כֵּן בְּגִמְרַת הַתְּפִלָּה שְׂזִכְנוּ לְהַמְשִׁיךְ הַתְּגַלּוּת הַרְצוֹן, עַל־כֵּן אֵז הַכֶּהֱנִים עוֹלִין לְכַרְךָ בְּרַפְת כֶּהֱנִים, לְהַמְשִׁיךְ קִדְשַׁת כֶּהֱנֵי עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, שְׂיִזְכּוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְבְּחִינַת "וְאַתֶּם כֶּהֱנֵי ה' תִּקְרְאוּ" שְׁהוּא בְּחִינַת חֶסֶד, שְׂלֵא יִצְטַרְכוּ לַעֲשׂוֹת שׁוּם עֶסֶק בְּשִׁבְלֵי פְּרֻסָּה, רַק כָּל הַמְּמוֹן וְהַעֲשִׁירוֹת וְהַפְּרֻנְסָה יִהְיֶה נִמְשָׁךְ לְהֶם בְּחֶסְדוֹ וְכוּ', שְׂזֶהוּ בְּחִינַת כֶּהֱנֵי פַנּוּל.

הַכֶּהֱנִים עוֹלִין לְכַרְךָ לְהַמְשִׁיךְ קִדְשַׁת כֶּהֱנֵי עַל כָּל יִשְׂרָאֵל

בְּרַפְת ח' הִיא תַעֲשִׂיר וְאֵז יוֹסֵף עַצֵּב עֶפְחָה

"בְּעֵבּוֹן תִּאֲבַלְנִי", נִמְשָׁךְ עַל־יְדֵי חֲטֵאת אֲדָם תְּרִאשׁוֹן שְׂפָמִים בְּאֲמוּנַת תְּרִצוֹן

וְזֶהוּ: 'סִיג לְחַכְמָה שְׂתִיקָה', כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְהִתּוֹפֵחַ עִמָּהֶם עַד קִצָּה הָאֲחֵרוֹן, רַק צָרִיכִין לְדַבֵּר בְּחַכְמָה אֲמִתִּית מִה שְׂצָרִיכִין לְדַבֵּר. וְכֵל מִה שְׂמַדְבְּרִים בְּחַכְמָה נִגְדָּם - הֵם חוֹתְרִים בְּיוֹתֵר לְהִתְגַּבֵּר בְּנִגְדֵי הָאֲמֵת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְעַל־כֵּן 'סִיג לְחַכְמָה שְׂתִיקָה', שְׂצָרִיכִין לְדַם וּלְשִׁתָּק עַד יִשְׁקִיף וַיֵּרָא ה' מַשְׁמַיִם, בְּחִינַת (תְּהִלִּים לו, ו'): "דּוֹם לַה' וְהִתְחַזְּלֵל לוֹ", בְּחִינַת (שֵׁם ס"ב, ו'): "אֶף לְאַלְקִים דּוֹמֵי נַפְשִׁי", בְּחִינַת (אַיִכָה ג, כו'): "טוֹב וַיְחִיל וְדוֹמֵם לְתַשׁוּעַת ה'", כִּי הַעֲקָר הוּא לְהִיֹּת חֶזֶק בְּעֶצְמוֹ בְּהָאֲמֵת, וְלְהִתְחַזֵּק בְּרַצוֹן חֶזֶק תְּמִיד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלִמְאֵת תּוֹרָתוֹ, וְאֵם אֶפְשָׁר לְדַבֵּר עִם אֶחָד וְלְהַשִּׁיבוֹ אֶל הָאֲמֵת מִה טוֹב, וְאֵם לֹא - צָרִיכִין לְשִׁתָּק, בְּבְּחִינַת 'סִיג לְחַכְמָה שְׂתִיקָה'. וְעַל־כֵּן כְּתִיב (מְשִׁלִּי כו, ח'): "עֲנֵה כְּסִיל כְּאֹלְתוֹ", וְכִתִּיב (שֵׁם פְּסוּקֵי ד): "אֵל תַּעֲן כְּסִיל כְּאֹלְתוֹ", כִּי "עַת לְחֵשׁוֹת וְעַת לְדַבֵּר" (קִהְלָה ג, ז), אֶף סוּף כָּל סוּף כָּל יָמֵי הַגְּלוּת הֵם מִתְגַּבְּרִים בְּדַבּוּרֵיהֶם, וְצָרִיכִין הַחֲכָמִים אֲמִתִּיִּים לַעֲשׂוֹת סִיג לְדַבְּרֵיהֶם עַל־יְדֵי הַשְׂתִּיקָה שְׁהוּא בְּחִינַת רַצוֹן, בְּחִינַת: "דּוֹם לַה' וְהִתְחַזְּלֵל לוֹ" וְכוּ' וְכוּ'.

אֵם אֶפְשָׁר לְדַבֵּר עִם אֶחָד וְלְהַשִּׁיבוֹ אֶל הָאֲמֵת מִה טוֹב, וְאֵם לֹא - צָרִיכִין לְשִׁתָּק

צו. עֲנִין מֵאֲמֵר רְבוּתֵינוּ ו'ל (סְנֵהֲרִין מִדֵּ: עַל פְּסוּק (אֵיזֵב לו, יט): "הִיִּעֲרַף שׁוֹעֵף לֹא בְּצֵר", כֶּמֶה וְכֶמֶה צָרִיכִין לְהִתְחַזֵּק וְלְהִתְאֲמֵץ בְּתְּפִלָּה וּבְכַבְּשַׁת רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים, כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ שֵׁם: לְעוֹלָם יִקְדִּים אֲדָם תְּפִלָּה לְצַרָה וְכוּ', רִישׁ לְקִישׁ אֲמֵר: כָּל הַמְּאֲמֵץ אֵת עֶצְמוֹ בְּתְּפִלָּה מְלֻמְטָה - אֵין לוֹ צָרִים מְלֻמְעֵלָה, ר' יוֹחָנָן אֲמֵר: לְעוֹלָם יִבְקֵשׁ אֲדָם רַחֲמִים שְׂיִהְיוּ הַכֹּל מֵאֲמָצִים אֵת כַּחוֹ וְאֵל יִהְיוּ לוֹ צָרִים מְלֻמְעֵלָה. וְזֶה לְשׁוֹן רַשִׁי ו'ל: 'לְעוֹלָם יִבְקֵשׁ אֲדָם רַחֲמִים שְׂיִהְיוּ הַכֹּל מֵאֲמָצִים אֵת כַּחוֹ - שְׂסִיעֵוָהוּ מִלְּאֲכִי הַשָּׁרֵת לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים' וְכוּ'. וְהַעֲקָר לְעִנְיָנוּ הוּא פְּרוּשׁ רַשִׁי הַנִּזְכָּר, שְׂעַל זֶה בְּעֶצְמוֹ צָרִיכִין לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים לְעוֹלָם, הֵינּוּ שְׂלְעוֹלָם צָרִיף הָאֲדָם לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים שְׂיִזְכּוּ לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים, כְּמוֹ שְׂמְבֹאָר בְּרַשִׁי הַנִּזְכָּר, שְׂפֻרֵשׁ, שְׂצָרִיף הָאֲדָם לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים שְׂיִהְיוּ הַכֹּל מֵאֲמָצִים אֵת כַּחוֹ - שְׂסִיעֵוָהוּ מִלְּאֲכִי הַשָּׁרֵת לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים וְכוּ'.

צָרִיכִין לְהִתְחַזֵּק וְלְהִתְאֲמֵץ בְּתְּפִלָּה וּבְכַבְּשַׁת רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים

וְהֵבֵן הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב עַד פְּמָה עַד פְּמָה צָרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בְּכַבְּשַׁת רַחֲמִים, כִּי אַף־עַל־פִּי שְׂהוּא בָּא לְפֻרֵשׁ

תַּחֲנוּנֵי בְּכַבְּשַׁת רַחֲמִים מֵאֵת ח'

לקוטי הלכות

הלכות ברכת השחר הלקה ה

ארת חיים

כג

ש'ל רחמים, שהם בחינת תליסר תקוני דיקנא, בחינת קדשת ה'קנים דקדשה, שהוא בחינת התגלות הרצון בשבת במנחה שנמשך משם [כמובן בפגנות (פרי עץ חיים שבת כב)]. וזה מברכין אותנו הפהנים "ויחנך" וכנ"ל.

ביותר ויותר יגיעות וטרדת המלאכות והעסקים, בחינת "בעצבון תאכלנה", שנמשך על ידי חטא אדם הראשון שפגם באמונת הרצון. ועל-כן זה דרכם פסל למו של החיות רעות הנ"ל של חכמי הטבע, שצועקים מאד להרבות בעסקים ומלאכות ולבטל, חס ושלום, התורה ועבודה, כי הם בהפך מאמונת הרצון, ועל-כן דעתם הרעה בהפך להרבות דיקא במלאכות ועסקים. "ומאומה לא ישא בעמלו" וכו' (קהלת ה, יד). על-כן מברכין אותנו הפהנים: "ברכה ה'" - 'בממון', שהממון והעשירות גיע על ידי ברכת ה' לבר בלי עסק ומלאכה כנ"ל, "וישמך" - 'מן המזיקין', שהם החיות רעות חכמי הטבע וכו' כנ"ל.

וישם לך שלום - זה בחינת חיות צדקה

וזהו ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום - זה בחינת צדקה, וכמבאר לעיל (אות טו) מזה, בחינת (תהלים יו, טו): "אני בצדק אהנה פניך", בחינת (אבות ב, ז): 'מרבך צדקה מרבך שלום'. כי עקר התקון על-ידי רבוי צדקה כנ"ל, שעל ידי זה זוכין להארת הרצון, שהוא בחינת נשיאת פנים, בחינת (שפייה ט, יד): "זקן נשוא פנים", כמו שכתוב שם (אות ט), שעל ידי זה מתבטל כח החיות רעות הנ"ל, שזהו בחינת 'שלום', כי כל זמן שנשמע קולות הרעים של חיות רעות שהם חכמי הטבע הנ"ל, יש רגז וכעס ומחלקת, הפך הרצון והשלום, כי הם מזיקי עלמא, אבל כשישראל עם קדוש מתגברין באמונת הרצון עד שמתבטל כחם, אז ישובו המה אלינו, ויתקנים (שפייה יא, ז): "וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי" וכו', כי יתבטלו ההזקות והרגז, ויתרבה השלום שהוא בחינת רצון - שהכל מרצים זה עם זה באהבה ושלום מגדל אמונת הרצון שהכל מתנהג ברצון הבורא יתברך לבר.

זכור גדידת הבורא יתברך וזכור ישראלי אשר בחר בנו מכל העמים

גם אז יתקנים (שפייה סא, ח): "ועמדו זרים ורעו צאנכם" וכו', שזהו בחינת רבוי השלום, שכל הזרים ובני נכר זכרו גדת הבורא יתברך וגדלת ישראל אשר בחר בנו מכל העמים, ויעסקו כלם במלאכתנו, כי יבינו שזה כל תכליתם. ועל-כן מסימין בברכת כהנים: וישם לך שלום, כי זה עקר התכלית, בחינת רצון ואהבה ושלום וכנ"ל. ועל-כן מתחילין הברכה לברך וכו' באהבה, כי זה העקר, בחינת אהבה ושלום שהוא בחינת הארת הרצון כנ"ל.

בברכת מודים, מכלים הארת הרצון ביותר

צט. ועל-כן הפהנים עולים לברך אצל ברכת 'מודים', כי שם בברכת 'מודים' מגלים הארת הרצון ביותר, שהוא בחינת קדשת יום-טוב, בחינת 'מקרא קדש', על ידי רבוי הנסים שעשה אז עמנו כנ"ל. כי שם בברכה זו אנו מודים על כל הנסים והנפלאות שעשה השם יתברך עמנו בכל דור ודור,

וזהו יאר ה' פניו אליך - זהו בחינת קדשת יום-טוב שעל ידי נגלה הרצון, כמו שכתוב שם בהתורה הנ"ל (אות ו), כי בכל הימים טובים שהם השלש רגלים צריכין לעלות לבית המקדש להמשיך משם הארת הרצון [וכמבאר מזה במקום אחר (סימן ל, ח)], ועל-כן עקר קדשת יום-טוב תלוי בצדיקים, כמו שכתוב במקום אחר (בסימן קלה), כי עקר קול הקריאה של יום-טוב שקורא ומגלה את הרצון, אי אפשר לשמע כי אם על ידי החכמים והצדיקים האמתיים שמקשרים כל הרצונות לשרש הרצון, לבחינת רעון ורעון ששם נסתלק משה וכו', כמבאר שם בהתורה הנ"ל (אות ז). וזהו בחינת יאר ה' פניו אליך - בחינת הארת פני ה' שנמשך ביום-טוב, בחינת (דברים טו, טו): "שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלהיך" וכו', שעקרו נמשך על ידי צדיקי אמת שעל ידי מאיר פני ה', כי צדיקא אנון אנפי שכנתא, (הצדיקים הם פני השכינה), כמו שכתוב בזהו הקדוש כמה פעמים (תרומה קסג):

יאר ה' פניו אליך - קדשת יום טוב שעל יום נתגלה הרצון

וזהו: ויחנך - 'תן לך חן', שזה בחינת שמקשרים רצונות של כל ישראל לבחינת משה רבנו שנסתלק ברצון שבוצונות. כי כל חזן דקדשה של ישראל נמשך משה, שעליו נאמר (שמות לג, יז): "כי מצאת חן בעיני", ועל ידי מציאת חן המשיך שלש עשרה מדות של רחמים, כמו שכתוב (שם פסוק יז): "ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך וכו' הודיעני נא את דרכיך" וכו', ואז הודיעו על ידי שלש עשרה מדות

ויחנך - שמקשרים רצונות ישראל לבחינת משה שנסתלק ברצון שבוצונות

אֶרֶץ חַיִּים

דִּין הַשְּׁלִיחַ צְבוּר

לְקוּמֵי הַלְבוּת

300

בְּרַכַּת כֹּהֲנִים שֶׁהוּא בְּחִינַת הַמְשַׁכַּת הָאֶרֶץ הָרְצוּן
 בְּהָאֶרֶץ נִפְלְאָה, עַל־כֵּן הוּא בְּנִשְׂיֵאת פְּסִים דִּיקָא. גַּם
 מִרְמוֹז, שְׁאֵנוּ מְסַלְקִין יְדֵינוּ מִלְעַסְק בְּשׁוּם עֶסֶק וּמִלְאִכָּה
 שְׂנֵעֲשִׂין עַל־יְדֵי הַיְדִים, רַק לְהַרִים יְדֵינוּ אֶל הַשָּׁם־
 יְתַבָּרָךְ תְּמִיד, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת תְּקַף הָרְצוּן, כַּנִּלְ.

דִּין הַשְּׁלִיחַ צְבוּר

עַל־פִּי הַתּוֹרָה 'וַיֹּאמֶר בְּעוֹז אֵל רֹת' (בְּסִימָן
 סח), עֵינֵי שָׁם.

הַשְּׁלִיחַ צְבוּר
 חוֹזֵר הַתְּפִלָּה,
 לְחֹרוֹת,
 שְׂחוֹת אוֹחוֹ
 בְּהַתְּכִלִּית
 שֶׁכֵּלוֹ אַחַד

כִּי עֵקֶר תִּקּוֹן הַתְּפִלָּה הוּא עַל־יְדֵי הַשְּׁלִיחַ צְבוּר, כִּי
הוּא הַמְּבַחֵר שֶׁבְעֵדָה, כִּי צְרִיף לְהִיּוֹת הַגּוֹן וְרֹאזִי
 (אֶרֶץ חַיִּים סִימָן נג, סֵפֶר ד, ו) **וְהוּא בְּחִינַת 'בְּעַל הַשְּׂדֵה',**
שֶׁהוּא רֹאשׁ שֶׁל הַמְּתַפְּלִין. וְעַל־כֵּן הוּא נִקְרָא עוֹבֵר
לְפָנֵי הַתְּבָה, כִּי הוּא כָּבֵד גָּעִיעַ אֶל הַתְּכִלִּית וְעוֹשֶׂה
אֶחָד מִכָּל הַתְּפִלָּה, וְעַל־כֵּן יְכוּל לְעַבֵּר לְפָנֵי הַתְּבָה
וְלִילֵף לַתְּבָה שְׁלֹאֲחֶרֶיָה כַּמְבָאָר שָׁם, כִּי אֶפְלוּ כִּשְׁהוּא
בַּתְּבָה שְׁלֹאֲחֶרֶיָה, וְאֶפְלוּ כִּשְׁהוּא בְּסוּף הַתְּפִלָּה - הוּא
תְּמִיד עוֹבֵר לְפָנֵי הַתְּבָה הָרֵאשׁוֹנָה, דִּהְיִנוּ שְׂאִינוּ נוֹסֵעַ
מִן הַתְּבָה הָרֵאשׁוֹנָה רַק עוֹבֵר תְּמִיד לְפָנֵינוּ, וּמַחְמַת
זֶה בְּעֵצְמוֹ יְכוּל לְעַבֵּר אֶל הַתְּבָה הַשְּׂנִיָּה כַּנִּל. וְעַל־כֵּן
הַשְּׁלִיחַ צְבוּר חוֹזֵר הַתְּפִלָּה, לְחֹרוֹת, שֶׁהוּא אוֹחוֹ
בְּהַתְּכִלִּית שֶׁכֵּלוֹ אַחַד, וְאִף שֶׁכָּבֵד גְּמַר הַתְּפִלָּה - עֲדִין
הוּא בַּתְּחִלַּת הַתְּפִלָּה בַּתְּכַת בְּרוּךְ, לְחֹרוֹת, שֶׁכֵּלוֹ אַחַד
וְנַעֲרִץ סוּפוֹ בַּתְּחִלָּתוֹ וְתַחֲלָתוֹ בְּסוּפוֹ. וְעַל־כֵּן נִקְרָא
הַשְּׁלִיחַ צְבוּר 'חֲזוֹן', מְלֻשׁוֹן רֵאזִי וְהַסְתַּפְּלוּת, בְּחִינַת
(בַּמְדָּבָר כד, ד): 'מַחְזֶה שְׂדֵי יַחְזוּה', הִינּוּ שֶׁהוּא חוֹזֵר
וְרֹאֶה אֶת הַתְּכִלִּית, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה יְכוּל לְהַתְּפַלֵּל, כַּנִּל.

וְאֲשֶׁר הוּא יְתַבָּרָךְ עוֹשֶׂה עִתָּה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וְכו',
 כְּמוֹ שְׂאוֹמְרִים שָׁם: 'מִגֵּן יִשְׁעֵנוּ לְדוֹר וָדוֹר נוֹדָה לְךָ
 וְכו', וְעַל נְסִיף שֶׁבְכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ
 וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְכָל עַת עָרַב וּבִקֵּר וְצִהְרִים', כִּי עַל־יְדֵי
 אֲמוּנַת הָרְצוּן מְבִינִים שֶׁהַשָּׁם־יְתַבָּרָךְ עוֹשֶׂה עִמָּנוּ נְסִים
 וְנִפְלְאוֹת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עַת וְכו', כִּי הַרְבֵּה הַרְבֵּה אָנוּ
 רֹאִים בְּעֵינֵינוּ בְּכָל יוֹם, מֵאַחַר שְׁאֵנוּ מְאֻמִּינִים שְׂאִין
 שׁוּם טָבַע, רַק כָּל הַנְּהַגַת הַטָּבַע הַכֹּל בְּהַשְׁגָּחַתוֹ יְתַבָּרָךְ
 לְבַד, וְאִזִּי רֹאִים נִפְלְאוֹת חֲדָשׁוֹת בְּכָל יוֹם, וּמִלְכָּד
 זֶה אָנוּ מְאֻמִּינִים שֶׁהַשָּׁם־יְתַבָּרָךְ עוֹשֶׂה עִמָּנוּ נְסִים
 וְנִפְלְאוֹת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עַת, שְׂאִין אָנוּ יוֹדְעִים מִהֵם
 בְּלִתי הוּא יְתַבָּרָךְ לְבַדוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים קלו, ד):
 "לְעֹשֶׂה נִפְלְאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבַדוֹ כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ", וְכְמוֹ
 שְׂאֵמְרוּ רְבוּתֵינוּ ז"ל (נִדָּה לא): 'אִין בְּעַל הַנֶּסֶם מְכִיר
 בְּנִסּוֹ' וְכו'.

וְעַל־כֵּן סְמוּךְ תְּכַף לְבִרְכָה זֹאת שֶׁמְגַלֶּה בְּיוֹתֵר אֲמוּנַת
הָרְצוּן - עוֹלִים הַכֹּהֲנִים לְבָרָךְ בְּשֵׁם ה' -
שִׁסְסִים הַשָּׁם־יְתַבָּרָךְ עִמָּנוּ לְהַמְשִׁיף עֲלֵינוּ מִלְמַעְלָה
בְּכָל עַת הָאֶרֶץ הָרְצוּן, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה יְהִי נִמְשָׁכִין כָּל
שֶׁפַע הַעֲשִׂירוֹת וְכו' מֵאֵתוֹ לְבַד וְכו'. וּמִסְמִינִן
בְּ'שְׁלוֹם', שֶׁזֶּה הָעֵקֶר כַּנִּל.

עֵינֵי שְׂעוּלִים
 הַכֹּהֲנִים
 בְּרַחֲמֵי
 מוֹדִים

וְאַחֲרֵי־כֵן אוֹמְרִין תְּכַף 'שִׁים שְׁלוֹם' וּמְסִימִין:
הַמְּבָרָךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּשְׁלוֹם, כִּי גְמַר
הַתְּקוֹן הוּא שְׁלוֹם כַּנִּל, וְעַל־כֵּן: 'לֹא מִצָּא הַקְּדוֹשׁ־
בְּרוּךְ־הוּא כְּלֵי מַחְזִיק בְּרַכָּה לְיִשְׂרָאֵל אֲלֵא הַשְּׁלוֹם'
(עַקְצִין ג, יב), וְכַנִּל.

גְּמַר הַתְּקוֹן
 הוּא שְׁלוֹם

ק. **וְעַל־כֵּן אִין מְבָרְכִין אֲלֵא בְּנִשְׂיֵאת פְּסִים, כִּי נִשְׂיֵאת**
פְּסִים מוֹרָה עַל גְּדֵל עֲצָם הָרְצוּן
וְהַשְׁתַּוְקוּת בְּכָל לֵב לְהַשָּׁם־יְתַבָּרָךְ, בְּבַחֲנִת (אִיכָה ג,
מא): 'נִשְׂא לְבַבְנוּ אֶל פְּסִים אֶל אֵל בְּשָׁמַיִם', בְּחִינַת
(דְּבָרִים לב, ז): 'כִּי אֲשָׂא אֶל שָׁמַיִם יְדִי', בְּחִינַת (תְּהִלִּים
קלו, ב): 'שְׂאוּ יְדֵיכֶם קִדְשׁ וּבְרַכּוּ אֶת ה'". וְכְמוֹ שְׂרוֹאִין
בְּחוּשׁ, שְׂמִי שְׂמִשְׁתַּוְקֶק מֵאֵד לְהַשָּׁם־יְתַבָּרָךְ אִזִּי מְגַבִּיהַ
יְדִיו וּפּוֹרֵשׁ פְּסוּי, בְּבַחֲנִת (שֵׁם פח, ט): 'שִׁטְחֵתִי אֶלֶיךָ
כַּפִּי', בְּחִינַת (שֵׁם קמג, ט): 'פִּרְשֵׁתִי יְדֵי אֶלֶיךָ". וְעַל־כֵּן

נִשְׂיֵאת פְּסִים
 מוֹרָה עַל גְּדֵל
 עֲצָם הָרְצוּן
 וְהַשְׁתַּוְקוּת
 בְּכָל לֵב
 לְהַשָּׁם־
 יְתַבָּרָךְ

מִי הוּא הַתְּכַף
 שְׂפּוֹצִיא אֶת
 שְׂאִינוּ בְּקִי

זֶהוּ שְׂאֵמְרוּ רְבוּתֵינוּ ז"ל (ראש השנה לד): 'לְמָה שְׁלִיחַ
צְבוּר עוֹבֵר לְפָנֵי הַתְּבָה? כְּדִי לְהוֹצִיא אֶת מִי
שְׂאִינוּ בְּקִי', כִּי מִי שֶׁהוּא סְמוּךְ אֶל הַתְּכִלִּית וְעוֹשֶׂה
אֶחָד מִכָּל הַתְּפִלָּה, וְאֶפְלוּ כִּשְׁהוּא בְּסוּף הַתְּפִלָּה עֲדִין
הוּא בַּתְּחִלַּת הַתְּפִלָּה, כִּי אִינוּ שׁוֹכְחַת תְּחִלַּת הַתְּבָה
שֶׁל תְּחִלַּת הַתְּפִלָּה, נִמְצָא. שֶׁהוּא בְּחִינַת 'בְּקִי', כְּמוֹ
מִי שֶׁהוּא בְּקִי בְּאִיזָה דְּבָר שֶׁיְכוּל לְכַלֵּל אֶת הַדְּבָר
בְּדַבּוּר אַחַד, וְאֶפְלוּ כִּשְׁהוּא בְּסוּף הַדְּבָר אִינוּ שׁוֹכְחַת
תְּחִלָּתוֹ לְגֵדֵל בְּקִיאוֹתוֹ, אֲבָל זֶה שְׂאִינוּ יְכוּל לְעֹשׂוֹת

אפלו כל הצדיקים צריכים אותי, כי גם הם צריכים להחזיר אותם למוטב. וגם אפלו אמות העולם צריכין אותי. אך דיו לעבד להיות כרבו (פרכות נח):

רנא. (יא) כשנסע לנאורוויטש בהיותו יושב על העגלה אמר יש לאל ידי להחזיר כל העולם כלו למוטב, ולא בלבד אנשים פשוטים אלא אפלו צדיקים ואנשים גדולים אני יכול להחזירם למוטב. כי גם הצדיקים צריכים להחזירם למוטב. ולא מפניא ישראל קדושים אלא כל האמות העולם כלם אני יכול להחזירם להשם תהפוך, והייתי יכול להוליכם סמוך לדת ישראל. אך דיו לעבד להיות כרבו:

רנב. (יב) אמר שאצלו הרצוא אינו שום עבודה אצלו ועקר העבודה והיגיעה אצלו היא בחינת השוב. פלומר כי בעבודת השם יש בחינת (תחזאל א) רצוא ושוב, וזאת הבחינה היא אצל כל אדם אפלו אצל הפחות שפפחותים. כי כל אדם מתעורר לפעמים לעבודתו יתברך בפרט בשעת התפלה שלפעמים מתלהב לבו מאד, ואומר איזה דבורים בהתלהבות גדול, וזאת הבחינה היא בחינת רצוא. ואחר-כך נפסק ההתעוררות וההתלהבות ולא נשאר לו רק הרשימו וזה בחינת ושוב. ואצל רב בני אדם עקר העבודה והיגיעה הוא שזיכה לבחינת רצוא

דהינו שירוצן לבו ויתעורר לעבודתו וכו' אבל השוב הוא קל אצלו. כי זה טבעו. אבל אצלו זכרונו לברכה היא להפך מחמת שקבר שבר ובטל גופו לגמרי. ומחמת זה הרצוא בטבעו, ועקר היגיעה שלו היא בחינת ושוב. כי באמת הוא בהכרח שיהיה השוב גם-כן כל זמן שהוא צריך לחיות, כי אם לאו חס ושלום יסתלק בלא עתו ועל-כן בהכרח שיהיה רצוא ושוב:

רנג. (יג) אמר כל מה שרוצין לעשות בשבילי יש על זה פמה וכמה מניעות. כי פמה וכמה עומדים ואורבים על-זה לקלקל אותו הדבר שרוצין לעשות בשבילי. כי להפך כשנעשה אותו הדבר מקבלים ויונקים מזה פמה וכמה עולמות, והם עומדים ומצפים שיהיה נגמר ונעשה הדבר, וזה לעמת זה עומדת הסטרא אחרא למנוע ולעכב שלא יצא מפה אל הפעל וכו'. וזה נאמר אפלו על דברים קטנים יהיה הדבר מה שיהיה, מאחר שהוא בשבילו יש על זה פמה מניעות:

רנד. (יד) שמעתי בשמו שאמר עוד יהיה זמן שיתמהו איש לרעהו ויאמרו אחד לחברו האתה הפרת את ר' נחמן, אתה היית בביתו, אתה הפרת את אחד מאנשיו את זה או את זה ויהיה פלא גדול בעולם מה שזכה אדם להפיר אותו. ואפלו מי שיהיה מפיר את אנשיו יהיה גם-כן חדוש

גדול. (פי כל כך יגדל שמו ויחשיבותו האמתי וידעו הכל אמתת הפלגת גדלתו העצומה עד אין סוף עד שיהיה חדוש בעיניהם מי שזכה להפירו וכו' פנ"ל). שמעתי בשמו שאמר שהוא ילמוד תורה וכו' (אמר הפעתיק: עין באגרת תבעל"ש"ם טוב הנדפס בסוף ספר "פורת יוסף" מובא שם שמשיח ילמוד תורה עם השבעה רועים):

רנה. (טו) אחר שאמר התורה בטח בה' ונעשה טוב כסימן ע"ט בלקוטי א' היה הולך בביתו אנה ואנה פדרכו ואחז מטה בידו ואמר ומטה אלקים בנדי (שמות י) הינו שזכה לכבש את בחירתו בשלמות פמבאר פשיחות לעיל (סימן לו):

רנו. (טז) שמעתי בליפויץ שאמר: אני איש פלא ונשמתי הוא פלא גדול:

רנז. (יז) שמעתי שאמר יש לי השגה כזו להשם יתברך שהייתי יכול להביא על גדה את משיח, אבל סלקתי הכל ולקחתי עצמי אצלכם להחזיר אתכם למוטב, כי זה גדול מן הכל, כי (דור תרויח כח) זכאה מאן דאחד בידא דתיבא. ואז הוכיח את אנשי-שלומונו מאד ואמר, פמה יגיעות היו לי בשבילכם, פמה פעמים נחר גרוני ונתבש הלחלוחית בפי מרבוני הדבורים שהרפיתי לדבר עם כל אחד ואחד מכם בפגרותי, ועתה מה פעלתי אף-על-פי שאאתם אנשים פשרים אבל לא כך רצייתי, (כי כבר מבאר

לעיל רכח) שרצה לעשות מאתנו צדיקים גמורים מפלגים במעלה) ואיך אבוא לפני פסא הכבוד. אך אני מנחם עצמי במעט אנשים שיש לי שם בעולם הפא. הינו אותן אנשים מאנשי-שלומונו שקבר נפטרו שאלו כבר הם מאנשיו בודאי. וכן שמעתי בעצמו שאותן שנפטרו כבר הם בודאי מאנשיו כי אותן שהם בחיים עדין הם בפפנה גדולה, אבל אלו שנפטרו כבר הם מאנשיו בודאי:

רנח. (יח) פעם אחת אמר הייתי סבור שהיצר הרע שלי אומר לי שאין מי שייכול להנהיג את בני הנעורים פמוני, עכשו אני יודע פברור שאני מנהיג הדור יחירי בעולם "אז איך בין איין מנהיג" ואין פנהיג פמוני:

רנט. (יט) אמר לאחד שעולה על דעתו שיקח את אשתו ויסע למרחקים, ויהיה שם בעולם גדול מן העולם, והוא ילך לו לפעמים לחוץ בשוק ויסתפל על העולם וישחק מפל העולם. גם אמר לי עוד יהיה זמן שתהיו מתגעגעים מאד על שהיה בידכם חדוש נפלא פנה וצובתם אותו ולא קימתם את דבריו וכו':

רס. (כ) אמר משל שפעם אחת נסע סוחר גדול עם יין טוב אינגרישער [אונגרי]. פעם אחת אמר המשרת והפעל-עגלה להפעל-הפית הלא אנו נוסעים בדרך הזה עם היין הזה, ואנו סובלים הצער כל כך תנו לנו לטעם מעט. ונתן להם לטעם מזה

חיי

גדלת נוראות השגתו רפא

מוזהרין

קסא

היין הטוב. לאחר זמים נתגלגל שזה המשרת נתועד יחד עם שותי יין בעיר קטנה ושתו יין ושפחו אותו מאד, ואמרו שהוא יין אונגרישער. אמר המשרת הנ"ל תנו לי לטעם ונתנו לו. ואמר אני יודע שאין זה יין טוב אונגרישער כלל, ונצרו בו ונדחפו אותו. והוא אמר הלא אני יודע שאין זה יין אונגרישער כלל, כי הלא אני הייתי אצל סוחר גדול כזה וכו' והם לא השגיחו עליו. ואמר, אבל לעתיד כשקבאו משיח אז ידעו כשיתנו יין המשמר, אזי לאחריים יוכלו להטעות ויתנו להם יין וואליהשין סטראוויצטיר ויאמרו להם שהוא יין הטוב המשמר, אבל לאנשי שלומנו לא יוכלו להטעות כי אנחנו טעמנו היין הטוב וכו' :

רסא. (כא) בלילה קדם הבריה מילה של בנו שלמה אפרים זכרוננו לברכה אז ישב עמנו הרבה ודבר עמנו הרבה מענין גדלתו ואמפת הפלגת מעלתו ושמענו אז כמה דברים. ואמר אז שקשה להכניס בלב ענין גדלתו, ואי אפשר לדבר מזה, כי גם אחרים אומרים כך לשונות כאלו. וכל מה שהפה יכול לדבר אומר השני גם-כן כך אבל רק כל חד בפום מה דמשער בלבה יכול להבין קצת היכן נקדוה האמת לאמתו והבן :

רסב. (כב) כמה פעמים חזר בעצמו דברי העולם שאומרים עליו

חיי

גדלת נוראות השגתו רפא

מוזהרין

קסב

והראה בידו על רבי יודל ורבי שמואל אייזיק בעת שאמר שני רוצחים, הינו שעליהם היה נהפוך מחמת שהם היו כרוכים אחריו מאד. ומי יזכה להבין פרוש דברים אלו כי האנשים הנ"ל היו יקרים בעיניו מאד מגדולי מקורביו.

וביום שמיני עצרת דבר עמהם מענין רקודין והמחאת כף, ומה שמהפכין את עצמו שזה בחינת (שמות יט) ומשה עלה אל האלקים ויחד ה' על הר סיני (כמבאר במקום אחר - שחות תרין טו) וענין הפרסיטאקיט שעושיין וכו' ודבר עמהם דברים נפלאים. אחר-כך התחילו לכנס המון עם מאנשי העיר שבאו אליו בנגון ושמחה כנהוג ביום שמיני-עצרת. ואז אמר לרבי יודל ולרבי שמואל אייזיק לכו לכם כי אני צריך לעסק עמהם ואין זה שיהי לכם והלכו להם ממנו.

ואחר-כך נעשה שם שמחה גדולה בקול רעש גדול של שיר ושמחה. ואז רקד רבנו זכרוננו לברכה בעצמו הרבה מאד מן איה זמן קדם הלילה עד איזה שעות בתוף הלילה של שמחת תורה. וצוה שיביאו לו את וכו' ורקד עמהם הרבה. ויכרך ידוע גדל נפלאות ערבות נעימות קדשת הרקוד שלו, כי מי שלא ראה זאת לא ראה טוב מימיו.

ויכרך מבאר במקום אחר (לעיל קטו) שבאותה השנה רקד רבנו זכרוננו

לברכה הרבה. הינו בשמיני-עצרת הנ"ל ובשבת חגכה בהסעדה שלישית אחר שאמר התורה הנוראה ראיתי מנורת זהב בלקוטי א' סימן ח', ובפורים, ואחר-כך בראש חודש ניסן הייתה החתנה של פתו שרה ורקד הרבה עם פתו הפלה בהסעדה שלישית של השבת חתנה, אחר שאמר התורה הנוראה והוא פתן יצא מחפתו (בלקוטי א' סימן מט). כי בעת אמירת התורה התחיל בקול נפלא מאלו התבות והוא פתן יצא מחפתו רק כשנסר לנו התורה הזאת בכתב-ידו הקדוש התחיל מפסוק לשמש שם אהל בהם בנדרס (שם) ואחר שאמר התורה הנ"ל רקד הרבה עם פתו אשרי עין ראתה זאת. ושמעתי מפיו הקדוש שאמר בעצמו בשנה הזאת רקדתי הרבה מחמת ששמע אז שיוצאין גזרות (שקודין פניקס) על ישראל, כי על-ידי רקודין והמחאות כף ממתיקין הדינים ומבטלין הגזרות כמבאר בהתורה ואלה המשפטים בסימן י' לקוטי א' שגאמר לענין זה פנרשם במקום אחר (שחות תרין קלא) :

רסד. (כד) אמר התפללו עלי שאשוב לבריאותי ואוליף אתכם בדרך חדש שלא היה מעולם. אף-על-פי שהוא בדרך השלשן מכרך, אף-על-פי-כן הוא חדש לגמרי :

רסה. (כה) פעם אחת ספר שזה סמוך התחיל ללמד את החשן

חיי

גדלת נוראות השגתו רפו

מוהר"ן

קסג

משפט עם הש"ך והסמ"ע ולמד בזמן מועט עד סימן צ"א שהוא בערך מאתים דפין ואמר שהוא יודע וזוכר כל סעיף קטן מהיכן הוא מתחיל. ואז היה לפניו רב אחד והתחיל לדבר עמו בשאלות ודינים ולא ידע אותו הרב להשיבו. ואחר כך היה לפניו דאקטיר אחד ודבר עמו ולא ידע גם כן כלל. ואמר איך לוקחין שיתגלה וכו' שבנגלה קל יותר לחדש מלחדש בנסתר. ואיני זוכר כל זה היטב.

וכמה פעמים ספר עם אנשים מכמה דינים מהארבעה שלחן ערוך הגדולים בעל פה, והיה קני בכל הדינים בבקיאות גדול מאד. ואפלו מי שלמד אותו הפוסק בסמוך לא היה יכול לעמד נגדו נגד בקיאותו הגדולה, כי תמיד נתבטלו לפניו כל הלומדים שהיה מדבר עמהם בבקיאות הארבעה שלחן ערוך הגדולים. גם שמעתי בשמו שאמר אם הייתי אומר פשטים בגמפ"ת [בגמרא פרוש רש"י תוספות] היו כל הלומדים והגדולים מנחים תחת פפות רגלי, אף עדין אין לי חשק לזה. ועיין במקום אחר (לקמן שם) שאמר שבנגלה קל יותר לחדש וכו' ומי שמעין היטב בדבריו יוכל להבין מאליו עצם גדלת חכמתו עד אין סוף ואין תכלית:

רסו. (כז) אמר כל מה שמשית יעשה טובות לישראל אני יכול

לעשות, רק שהחלוק היא שמשית יגזר אמר ויקום אכל אני (וסק ולא דבר יתור). נסח אחר אכל אני איני יכול לגמור עדין. יש נסחא פזו, אצלי עדין יש בחירה, אכל אצל משיח כבר לא יהיה בחירה כלל:

רסז. (כח) שמעתי בשמו שאמר, שהשיג יחידה בתכלית מדרגה עליונה. פי זה יודע, שנפש הנשמה גבוה יותר מיחידה דרום, וכן פיוצא בזה בכלם; והוא השיג יחידה בתכלית מדרגה העליונה. ואמר: נמצא, שאני יודע "מעט", ואני עומד במדרגה גבוה, אף על פי כן עדין אני רוצה יותר, כי מי יודע, אולי יש עוד גבוה מעל גבוה עד אין סוף וכו' וכו':

אמר: אני אשר שיר לעתיד שזה יהיה העולם הבא של כל הצדיקים והחסידים. (אמר המשתי: עין בלקטי מוה"ר בתורה בא אל פרעה חלק א' סימן ס"ד. ובלקטי הנגא בתורה מקט תולת סימן ח')

פעם אחד הרים ידו עד כתפיו והורידם מכתפיו ולמטה ואמר כל וכו' הם אצלי מפאן ועד פאן, הינו מכתפיו ולמטה, ואחר כך הרים ידו למעלה מראשו והורידם משם סמוך לראשו עד הכתפים ואמר: ואני מפאן ועד (פאן) הינו מהראש ועד הכתפים, והדברים עתיקים. ועיין בכתבי הארז"ל והבן אם עיני שקל לך להבין משם גגולת האדם פשוטה

חיי

גדלת נוראות השגתו רפו

מוהר"ן

קסד

לעשות רצון יוצרו עד שישלים הצלם אלקים בשלמות:

רסח. (כח) אמר אני יכול לקבל ממון הרבה בלי שעור, ולא יהיה אצלי שום שנוי. פי דרך האדם כשנגיע לידו ממון, בפרט ממון הרבה, נשתנה פניו ונעשין אצלו שנויים. אכל אצלי אפלו אם אקבל סך עצום בפעם אחד, אין אצלי שום שנוי כלל. ושמעתי בשמו שאמר שקבלת ממון שלו הוא חדוש אצל השם ותפרך בין החדושים שיש לו ותפרך, כי יש אצל השם ותפרך כמה חדושים וקבלת ממון שלו הוא חדוש אצל השם ותפרך בין החדושים שלו:

רסו. (כט) יום ד' דאול תקס"ט ברסלב. אמר אני ענו מפל המפרסמים, פי כל אחד יש לו עבודתו ואני ענו הינו פי אינם נחשבים אצלי כלל. פי מדת ענוה היא לבלי להחזיק עצמו לשום דבר ולהיות בעיניו אין ואפס, ומאחר שאינם נחשבים אצלי כלל נמצא שאני ענו שלהם. פרוש שמפל המפרסמים אני הענו שזה עושה זאת וזה זאת, ואני איני מחזיק מהם כלל נמצא שבצרוף כלם יש לי מדת הענוה ביניהם. אף את מי אני מחזיק יותר לאין את עצמי או אותם וכו' ואף על פי כן הנראה שאת עצמו הוא מחזיק יותר לאין ואפס. וכן במשה רבנו עליו השלום אינו מישב

אצלי מה שכתוב בו שהיה ענו מאד מפל האדם איך שיקר זאת מאחר שכלם היו תלמידיו איך היה ענו כנגדם, אף צריך לומר גם כן פני"ל שהיה ענו מפל האדם, שהיה לו מדת הענוה של כל האדם הינו שאצלו היתה הענוה של כלם פי כלם היו אצלו בחינת ענוה בבחינת אין ואפס פני"ל אף את עצמו היה מחזיק יותר לאין ואפס יותר מבחינת אין ואפס שהיה מחזיק אותם והבן היטב.

אמר המעתיק נראה לעניות דעתי, דרצונו לומר כי השיג כל כך בגדלת הבורא ותפרך עד אשר העבודה של כל אדם היה אצלו בבחינת אין ואפס נגד גדלתו ותפרך. והוא בעצמו אף על פי שהיה רבן של כל ישראל פי השיג יותר מכלם, אף על פי כן היה מחזיק את עצמו לאין ואפס יותר מכלם. כי דיקא על ידי שהיתה השגתו גבוהה כל כך, על ידי שהיה מחזיק את עצמו והשגתו אין עבודתו נחשבת כלום ביותר נגד גדלתו ותפרך וכן להבין:

ער. (ל) צוה לקרות אחד לבדק תפלו. ענה ואמר מחמת שהרב מברדיטשוב הוא נוסע וסובב עמה על המדינה, מחמת זה אני מצוה לבדק התפלין שלי. פי באמת אף על פי שאמרתי שאיני מחזיק מהם הינו שהם אצלי אין ואפס פני"ל, אף על פי כן הרב מברדיטשוב הוא גדול

בעיני מאוד וכשגדול ומפססם פנה הוא הולך וסובב, זה בחינת פגם ההתפארות חס ושלום בכיכול. כי ישראל הם התפארות של השם ותברך והגדול בישאל הוא עקר ההתפארות. כי הוא חשוב ומפאר בישאל, וכשהוא יושב בביתו אזי הוא בחינת (שעיה מד) כתפארת אדם לשבת בית. הינו שבהינת ההתפארות הוא יושב בביתו בחינת הבתים של תפלין. אבל פשהו נוסע וסובב ומתבזה בין הימים כי על הדרך בודאי האדם מתבזה כמובא (במדבר רבא יא), בפרט איש פנה שיש לו בזיונות, בודאי לפי ערך כבודו וגדלו שלפעמים אין נותנין לו כבוד כראוי לו לפי כבוד התורה שלו. ולפעמים יש לו איה בזיונות בענין קבלת המומן שאינו כראוי לפי כבודו וכיוצא. ומאחר שבהינת ההתפארות נפגם ונתבזה ויוצא מן הבתים, על-כן יש חשש על התפלין שהם בחינת התפארות פדוע כי הם נקראים פאר כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות יא).

רעב. (לב) גדל המעלה של המתקרב אליו אי אפשר לשער כי כבר נתפשטו דבורים כאלו בין העולם שהם מתפארים גם-כן בדבורים כאלו אבל באמת המקרבין ואפלו ששמנחים בשפלות גדול מאד, אף-על-פי-כן צעקה בעלמא שנותנין

שלי ההתקרבות לך הוא דבר גדול מאד מאד. כי אף-על-פי שהוא בעצמו הינו המקרב אינו כלום, ואינו מתנהג בדרכי ישר כראוי. אף-על-פי-כן מאחר שהוא בתוף אנשים כאלו שהם מקרבים לצדיק לקדשה פנה זה בעצמו מועיל לו מאד, ובמשך הזמן יתעורר גם-כן ויחזר בתשובה. וראה בעיניך, פי אתם זוכים לשמע דברים כאלו. ואפלו אם אינם שומעים חדוש, רק שזוכים לעמוד בעת שנתחדש חדוש פנה, גם-כן אשרי לו מכל-שפן שזוכין לשמע. ואין צריך לומר אם זוכין לשמע חדוש פנה פעם אחת בשנה. אפלו אם לא היו זוכין לשמע חדוש כזאת רק פעם אחת כל ימי חייו גם-כן די לכם, כי אלמלא לא באתם לעלמא אלא למשמע דא די, כמובא בזהר הקדוש (פראשית סוד) (מכל-שפן וכל-שפן שאנו זוכין לשמע פמה וכמה פעמים בשנה חדושים נפלאים ונוראים אשר לא נשמעו מעולם).

ואמר לי אז בזה הלשון "אט הערט דיין נשמה וכו'" [הנה שומעת נשמתך] הינו החדוש הנ"ל מענין התפלין, שבשביל שהרב נוסע ומטלטל הוא צריך לבודק תפלין שלו.

אף-על-פי שתכף ומיד נפסק גם זה אינו נאכד, ואפלו הצעקה מפתן שאל גם-כן אינו נאכד. וכמו שאיתא בזהר הקדוש (שם סט) בשוא גליו אתה תשבהם (תהלים פט), שמה שהאדם מנשא עצמו וממשיך עצמו לאיזה מדרגה אף-על-פי שאינו מגיע אליה, זה בעצמו שהוא מתנגע ורודף להשיג ולגלות לאיזה קדשה היא שבהא דילה ויקרא דילה עין שם:

רעב. (לב) פעם אחת יצא מפיו הקדוש על עצמו ואמר בזה הלשון אני סבא דסבין. ואם תסתכל ותבין בהמעשה הנוראה של שבעה בעטלערס בהספור של הבעטליר הראשון שהיה עור שאמר לו הנשר הגדול שהוא זקן מאד, ואף-על-פי-כן הוא ניבך ולא התחיל לחיות כלל וכו' והיה זקן נגד כל הזקנים הנזכרים שם, תבין קצת ענין זה. וכן משאר עניני המעשה הנ"ל תוכל להבין קצת גדלת רבנו זכרוננו לברכה ולחכימא ברמיזא:

(השמיטה) אפשר כן הוא הפרוש: אין בן דוד בא אלא בהיסח הדעת, הינו שלא לבוא על דעתם שכתב הוא (בא) ובאמת כבר הוא בא והנה הוא וכו', והנה לדברי, ואמר שפך כתוב (ויפיה) והנה אדירו ממנו, אחר-כך נתעורר ואמר זה אמר רב נחמן במסכת סנהדרין אי מן חייא הוא - כגון אנא, שנאמר והנה אדירו ממנו במהרה בימינו אמן. (אמר המעתיק: מאמר זה הבי' אמר מורנו

מורנו" דל אל אדמור" דל אחר שאמר המאמר הנזכר בלקו"ט מורנו" הנבוא סימן כח דע שיש חלוקים בין התורות וכו' ומורנו מורנו" דל מעצם הרגשותו בנכות לבבו את עמק נוראות דבריו הקדושים עד כי בעיר בקרבו - שלתבת ממש לא יכול להתאפק ויזמן את קולו בפני כל הנצבים עליו את המאמר הנ"ל אפשר כן הוא הרוש וכו').

רעב. (לב) רבנו זכרוננו לברכה התפאר שלא התחיל לעשות שום דבר בעולם קדם שיגיע הסוד שיש בו. ואפלו מה שנוהגין להעלות עשן הטיטון על-ידי לילקע וצבעה (שקורין לילקא רייכערין) [עשון טבק] לא התחיל פנה עד שיגיע סוד בהנהגה זו. וכיוצא פנה בשאר הנהגות לא התחיל שום דבר לעשות עד שיגיע סוד הדבר. ואף-על-פי שהוא זכרוננו לברכה ידע סוד בענין עשן הטיטון, אף-על-פי-כן הזהיר אותנו הרבה להתרחק מזה מאד, ופעם אחת דבר הרבה מענין זה שנוהגין העולם להעשין טיטון ואמר שהוא שטות גדול, ולענין נקיות אינו מועיל כלל. וכן הרי"ח טבק שהוא גרוע עוד יותר, כמבאר שיחה זאת במקום אחר (לקמן תעב):

קפח	מוהר"ן	גדלת נוראות השנתו רפ	חיי	קפז	מוהר"ן	גדלת נוראות השנתו רעד	חיי
-----	--------	----------------------	-----	-----	--------	-----------------------	-----

רעד. (לה) אָמר מה שיהיה נעשה עמי איני יודע, אכל זה פעלתי אצל השם ותברך שהגואל צדק יהיה מיוצאי חלצני. ואמר זאת ברבים, והזהיר מאד לכבד ולהחזיק בחשיבות גדול את פניו כי הם אילנות זקרים מאד, ויהיו גדלים מהם פרות טובים ונפלאים מאד. גם אָמר שיוצאי חלצני לקח מעולם האצילות:

רעה. (לה) העולם סוכרים שכשנבוא משיח לא ימותו, לא כן הוא אפלו משיח בעצמו גם הוא ימות. ואמר זאת ברבים:

רעו. (לו) שמעתי בשמו שאמר שהוא מרגיש צרות ישראל רחמנא לצלן קדם מכל הצדיקים, כי הוא יודע הגזרה והצרה חס ושלום כשהוא עדין בשרש, ואחר-כך מגיע הדבר לשאר הצדיקים. ואמר שזה מחמת שאני יודע שפלותי באמת, ומחמת זה אני יודע גדל מעלת קרשת ישראל כמה הם יקרים וגבוהים מאד, כי הם נמשכים ונלקחים ממקום עליון ונורא ונשגב מאד. על-כן אני יודע הכל מקדם פנ"ל, השם יתברך ירחם עלינו בזכותו ויבטל כל הגזרות, ויתקף הכל לטובה:

רעז. (לז) וכבר מבאר (לעיל ח) שהיה מקפיד על הגדולים שלא רצו לשים לב על הגזרות שנשמעו על ישראל חס ושלום, ואמרו שבנדאי לא יעשה השם יתברך זאת. והוא זכרונו

לברכה אָמר ששוגים בזה הרבה, כי הלא ראינו כבר שהיו צרות וגזרות על ישראל הרבה, השם יתברך ישמרנו מעתה. והוא זכרונו לברכה היה מתירא מהם מאד, ודבר הרבה מהם ועסק הרבה בכל כחותיו ובמסירת נפש להמתיקם ולבטלם. ורצונו היה חזק שכל אחד מישראל, מפל-שכן הגדולים ירבו להתפלל להשם יתברך עליהם פאשר עשו אבותינו מעולם, וכמו שעשה מרדכי בפשעמד עליהם המן הרשע זמח שמו, בן אֶנְחָנו חזקים בכל דור לצעק מאד להשם יתברך על כל הגזרות הנשמע חס ושלום, וה' הטוב ישמע שועתנו ויבטלם ויהפכם לטובה:

רעח. (לח) אָמר שפעל אצל השם יתברך ששפאין לפניו להתפלל על מזקשה לילד, שלא יהיה לה הקשוי לילד פיאם עד אותה השעה שפאין לפניו, והקף שפאין לפניו תלד מי:

רעט. (לט) שמעתי בשמו שאמר מן רבי שמעון בר יוחאי שהיה חדוש במפרסם, היה העולם שקט עד האר"י זכרונו לברכה הינו שמרבי שמעון בר יוחאי עד האר"י זכרונו לברכה לא נתגלו חדשות כמו שנתגלו על-ידי רבי שמעון בר יוחאי, עד שבא האר"י זכרונו לברכה שהיה חדוש במפרסם, והוא גלה חדשות לגמרי שלא נמצא מי שגלה חדשות

כאלה עד האר"י זכרונו לברכה. ומן האר"י זכרונו לברכה עד הפעל-שם טוב זכרונו לברכה, היה גם-כן העולם שקט בלי חדוש, עד שבא הפעל-שם טוב זכרונו לברכה שהיה חדוש נפלא, וגלה חדשות. ומן הפעל-שם טוב זכרונו לברכה עד עתה היה גם-כן העולם מתנהג רק על-פי ההתגלות שגלה הפעל-שם טוב זכרונו לברכה עד הנה, עד שבאתי אנכי. ועתה אני מתחיל לגלות חדשות נפלאות לגמרי שעדין לא נתגלו על-ידי שום נברא וכו':

רפ. (מ) יום א' כ"ה ניסן תק"ע היה מדבר עמי מחדושי הפעל-שם טוב זכרונו לברכה שגלה חדשות בעולם. כי הספור של הפעל-שם טוב זכרונו לברכה הוא ענין חדש מה שלא נתגלה מקדם ספור בזה. רק בכתבי האר"י זכרונו לברכה נמצא גם-כן באיזה מקומות מעין זה. ואחר-כך היה משבח מאד מאד את כתבי האר"י שגלה חדושים נפלאים במפרסם לכל העולם, כי היה מעין באתו הזמן בפספ לקוטי תורה של האר"י זכרונו לברכה, ושם יש חדושים נפלאים במפרסם. ותפס לרגמא הפסוק (בראשית כב) שמונה אלה ללדה מלכה, שגלה שם האר"י זכרונו לברכה חדוש נפלא, כי שמונה פעמים אלה וכו' עין שם:

אחר-כך ענה ואמר שעל זה אין שום אחד מסתפל, שכל מה שגלו לא היה רק בחלק אסיה, כי כל הענינים הנ"ל לא היו שם רק בחלק אסיה [אסיה]. ובאמת בהתורה הקדושה מבאר הכל כי התורה מספרת מכלם, כגון אשפנו מבאר בהתורה רק שאין התורה עושה ספור גמור מכלם. רק שהיא מדברת מהם ומשליכה אותם, ובמקום שהיא רוצה עושה ספור גמור כגון מלכן וכיוצא שהיא עושה מהם איזה ספור. אכל אף על-פירכן בהתורה מרמזים כלם. אכל גדולי הקדמונים לא גלו רק מחלק אסיה. ובאמת היו מדינות רבות גם בשאר חלקי העולם גם מקדם מתן תורה, כי בשעת מתן תורה כבר היו מדינות רחוקות משם שהגיע להם הידיעה ממתן-תורה על-ידי הכי דאר, כגון מדינות זאקסין היתה מדינה מספר מקדם ימי אברהם אבינו עליו השלום, גם מדינת אונגרין היא גם-כן מדינה ישנה מאד וכיוצא בזה שאר מדינות שאינם בחלק אסיה רק בשאר חלקי העולם. ומאלו החלקים לא דברו כלל רק מחלק אסיה כי כל המדינות שהם מדברים מהם כגון מצרים וכיוצא וכגון שמונה אלה בהתורה הקדושה מרמז הכל כי משה רבנו עליו השלום ידע מכלם.

ואמר שכל אלו המעשיות שנעשים בכל העולם שכלם מרמזים בנדאי על

חיי

גדלת נוראות השגתו רפא

מוהר"ן

קסמ

דברים עליונים פי אין שום דבר ריק בעולם. פי העולם אינו נח כלל אפלו רגע אחת. והם עושים תמיד. ובוודאי כל מעשה העולם מרמז למה שמרמזו. אכל היא רק רמזים בעלמא נגד אין סוף ואין תכלית. הינו שהכל היא רק רמזים נגד מה שיהיה נעשה לעתיד. פי יהיה חדוש העולם. ואמר בזו הלשון שכל מה שנעשה הוא רק (ראש ארביט) [עבודת חוט פרזל] נגד כל העולמות וכו' והדברים עתיקים. ועוד ספר בזה הרבה ואי אפשר לבאר בכתב פי אלו הדברים הם דברים גבוהים ועמקים ונסתרים מאד, סתרי הנהגותיו ותברך. ומי ששמע דברים אלו מפיו הקדוש היה יכול בדתו קצת לשער עד היכן אלו הדברים מגיעים אף-על-פי שלא היה מי שבינים, אף-על-פי-כן כפום מה דמשער בלבה היו יכולים לשער קצת וכו' :

רפא. (מג) שנת תקס"ט במוצאי שבת ענה ואמר אם היה בא אצלנו נשמה גדולה אף-על-פי-כן היינו נראים פחשובים. ובאמת אינם חולקים עלי אלא צירי לעצמם איזה אדם, כמובא במקום אחר (בשיחת הר"ן קסב) וכו' וכו' והוא יושב בביתו. וכבר היה פן שהיו חולקים על אחד וכו' והוא מגדל גבוה וישב בתוכו. והם היו נלחמים עליו והיו שולחים ורובים לו

חיי

גדלת נוראות השגתו רפא

מוהר"ן

קע

לו בזה, פי כבר הקדים שאינו יכול לבאר בדברים פי נראה פשוטו של דבר פך. אף על-פי-כן רק עכשו נודע לו זה הסוד.

והשני נודע לו מה שאיאת (בחינת שלם לג) תכלית הידיעה אשר לא נדע, אשר לא נדע ממש. (ולא באר גם-כן כלום רק דחוק גם-כן התבאר אשר לא נדע לא נדע ממש) ואף על פי שפשוטו של דבר פך. אף-על-פי-כן רק עכשו נודע לי זה הדבר שתכלית הידיעה היא אשר לא נדע לא נדע ממש. ואמר מאחר שעכשו יודע שתכלית הידיעה היא אשר לא נדע לא נדע ממש, אם-כן הוא יודע מאחר שזכה לתכלית הידיעה, אף אף-על-פי-כן אינו יודע כלום, פי הלא כבר נדמה לי שאני אצל זה התכלית הידיעה אשר לא נדע, ועכשו אני רואה איה הייתי רחוק מזה התכלית (ואמר או בלשון גמאי על עצמו, כי החזיק עכשו לכסילות זה התכלית של זמן הקודם שגדלו לו אז שזכה לתכלית הידיעה אשר לא נדע). פי עכשו נודע לי שתכלית הידיעה אשר לא נדע ממש. ודבר זה גם-כן אינו יכול לאמרו ולבארו פי נראה כפשוטו, אף באמת רק עכשו נודע לו זאת, וכן הדבר הראשון :

רפג. (מג) אחר זמר רב, בקיץ תק"ע, בעת שנסע לאומין, חזר וספר קצת מענין הנ"ל ואמר, שאין יודעים כלום, הינו שאין יודעים כלל כלל לא. והפליג מאד בגדלת הבורא יתברך, אשר אי אפשר לבאר, ואמר

שאין יודעים פנ"ל. ושאלתי אותו: הלא כבר אמרתם זאת, וספרתם מזה, מענין תכלית הידיעה אשר לא נדע, וכבר בארתם כל זה, שאף-על-פי שזוכין לזה הידיעה אשר לא נדע אף-על-פי-כן עדין אין יודעים כלום פי כבר נדמה לכם שזכותם לזה התכלית וכו' וכנ"ל. ענה ואמר מי יודע באיזה ידיעה היה זה התכלית, הינו כי גם אז בעת שספר זאת אחר פסח לא זכה לבהינת לא נדע ממש פיראם באיזה ידיעה, הינו שבאותה הידיעה זכה להתכלית אשר לא נדע. וכנתנו פי יש ידיעה למעלה מידיעה, השגה למעלה מהשגה, גבוה מעל גבוה. ואצל כל ידיעה והשגה עד למעלה למעלה התכלית היא אשר לא נדע.

ואמר אז גם מעת שיצא מפרסלב עד עכשו (שקנה באותו היום ולא שנה רק בערך איה שעת כי אז לא נסע עדין רק בערך שלש פרסאות) שוב אינו יודע. הינו שגם באלו השעות זכה לבהינת אינו יודע. והבן דברים אלו פי הם דברים עמקים ועליונים וגבוהים מאד, אשרי ילוד אשה שזכה להשגות באלו לתכלית האמת. ועין לעיל (סימן רשי) מזה שבענין זה בבהינת איני יודע היה חדוש מפלג מאד באשר נשמע מפיו הקדוש. ואף-על-פי שאין מי שביין ענין זה פי עולה למעלה למעלה, אף-על-פי-כן לא מנעתי לכתבו, שאם יזכה יבין ויבחיין

קצב	מוהר"ן	מעלת המתקרים אליו	חיי	קצב	מוהר"ן	גדלת נוראות השגתו רפד	חיי
-----	--------	-------------------	-----	-----	--------	-----------------------	-----

קצת כל חד וחד לפנים מה דמשער בלבה, ויוכל להבין על-ידי-זה מעט דמעט גדלת הבורא יתברך שמו:

רפד. (מד) פעם אחת שמעתי מפיו הקדוש שאמר שעל ידו יכולין להבין קצת גדלתו יתברך. הינו על-ידי שראוין גדלת השגתו עד היכן עד היכן זכה להשיג פלאי פלאות גדולות ונוראות שלא השיג שום נברא וכו', ואף-על-פי-כן מה אני, הלא אף-על-פי-כן אני רק חתיבת אדם, מזה יכולין להבין וללמד אלפים קל וחמר לגדלת הבורא יתברך. ובאמת מי שזכה להכיר את גדלת רבנו הקדוש והנורא וכו' צדיק וקדוש לברכה היה משתומם ומתבהל מאד מגדלת הבורא יתברך. כי על-ידי גדלת רבנו זכרוננו לברכה היה יכול להבין קצת פנים מה דמשער בלבה את גדלתו יתברך:

רפה. (מה) פעם אחת דבר עמי ואמר כמתגעגע, איך לוקחין חכריא כמו שהיה אצל רבי שמעון בר יוחאי וכיוצא, ואני הייתי גם-כן תוחב ראשי ביניהם וכו'. ענה ואמר: איפה שהיה נמצא חכריא הייתי אני הרבי שלקה מן הסתם וויא סיגיוואלט גיוועהן אהכריא וואלט איך גיוועהין זייעהר רבי!:

רפו. (מז) אמר כבר תמהתי על העולם שהיך שנמצא איזה טוב אמתי ראוי שיתקרב אליו "ווי סע גיפינט

זיך עפּיס רעכטס איז מחזיב צו מיר מקורב צו ווערן":

רפז. (מז) שמעתי ממנו בהרף תקס"ג בתחלת ההתקרות שאמר שידע שרשי התורה ממקום שהתורה הקדושה באה. כי יש שרשי התורה שהיא למעלה מהתורה שמשם נמשך כל התורה, ואינו יכול להתלבש כלל בתוף התורה, ויש שהיא בכחית אסמכתא שהיא רק בדרך אסמכתא בעלמא נסמך על המקרא, מחמת שהיא גבוה ומרומם מאד. גם שמעתי שאסמכתא פרושו סמיכה שהענין נסמך על המקרא כמו שסומכין על איזה דבר וכשסומכין על איזה דבר בנדאי הסומך גבוה מן הנסמך והוא כנ"ל והבין:

רפח. (מח) אמר בואו ונחזיק טובה לרמאים שעל-ידי המחלקת שחולקים עלינו באנו לדברים גדולים, והם עושים לנו טובה גדולה. כי כן הדבר שעל-ידי המחלקת באים ומשיגים דברים גדולים. כמו שמצינו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תמוה) שבימי אבלו של משה נשתפחו שלש מאות הלכות וכו', ושאל יהושע להקדוש-ברוך-הוא ואמר לו, לאמרן לך אי אפשר צא וטרדן במלחמה. ועתניאל בן קנו החזירן בפלפולו, ועתניאל היה איש מלחמה כמו שמצינו שאמר כלב (יהושע טו): אשר ילכד את חברון ונתתי לו את עכסה

בתי, וילכדה עתניאל בן קנו. נמצא שעל ידי המלחמה זכה להחזיר החלכות שנשתפכו:

רפט. (מט) שמעתי מפיו הקדוש שאמר אני מנחם תדוש מלא לשון. גם נמצא בכתב-ידו הקדושה אני זקן שבקדושה וכו' שמגלה דברים שפסה עתיק יומין וכו':

רצ. (י) שמעתי מפיו הקדוש שאמר אני יכול עכשו לומר כל חכמי ישראל דומין עלי כקלפת השום (פרימה) וכו'. רק שאין לי החוץ, וחצי דבר איני רוצה לומר. פרוש כי בן עזאי אמר כל חכמי ישראל דומין עלי כקלפת השום חוץ מן הקרח הזה, ואמר הוא זכרוננו לברכה שיש לו פה לומר זאת שהם דומין לפניו כנ"ל, רק שאין לו החוץ לומר עליו חוץ מזה והבין. גם נראה מפגנתו שיש לו בזה ענין. רק שאין יכול לגמר המאמר הנ"ל בשלמות על בן אינו רוצה לאמרו:

מעלת המתקרים אליו

רצא. (ק) אמר לרבי יודל ורבי שמואל אייזיק זכרוננו לברכה כשהיו נוסעים אליו מדאשוב למעדוועדין וקע ופעם אחת היו רוצים לצאת לסביבות מעדוועדין וקע כדי להיות סמוכים אליו תמיד וכן עשו. אז אמר שהוא מתגעגע מאד אחר הדרכים שלהם שהיו נוסעים בהם אליו. ואמר שבכל פסיעה ופסיעה

שלהם כשנסעו אליו נברא מלאך מפל פסיעה ופסיעה. ואמרו לו הלא גם כמה יגיעות יש לנו וכמה פסיעות אנו הולכין קדם ששזוכרין העגלה לנסע.

השיב בנדאי גם זה ככלל, כי גם מאלו הפסיעות נברא מלאך מפל פסיעה ופסיעה. ובערב ראש-השנה האחרון באומין דבר מזה ואמר בזה הלשון: "איך ווינטש מיר אז איך זאל זוכה זיין צו זעהן דאס לעכטיקייט פון דיא וועגין וואס איר פארט אויף זייא צו מיר" אחלי שאזכה לראות אור בהירות הדרך שאתם נוסעים עליו אלי:

רצב. (כ) ענה ואמר העולם ראוי שיתמהו עצמן על האהבה שבגינינו:

רצג. (כא) שמעתי שפעם אחת אמר לאנשיו מה לכם לכם לחשב מחשבות, אין אתם צריכים פיראם לתת אבנים וסיד ואני בונה מהם בנינים נפלאים ונוראים (כלומר שאנו צריכין רק לעסק בעבודת ה' בפשיטות בתורה ובתפלה ומצוות והוא עושה בזה מה שעושה) "איר דארפט נאר צו טראגן שטיינער און וואפנע און איך באווע דער פון בנינים" (ומשך הרבה תבת בנינים כמפליג בשבח נפלאות תפארת הבנינים הנוראים שבונה מזה):

אמר: על כל אחד ואחד מאנשי שלומנו ואמר השם יתברך: ישראל אשר בך אתפאר" (ישעיה מט).

חיי

מעלת המתקרבים אליו רצד

מוהר"ן

קנג

רצד. (ח) שמעתי בשמו שאמר שאם היה רוצה לגלות ולהראות היראה שלו לא היו יכולים לעמד ארבע אמות סמוך לביתו, אף הוא מעלים היראה שלו ככונה. וגם אנכי שמעתי מפיו הקדוש שאמר אני אוצר של יראת-שמים שכל מי שרוצה וכול לקבל ממני. ובאמת היה נראה בחוש שכל מי שנתקרב אליו נתמלא תבן וראה גדולה ועצומה, ונתלהב מאד לעבודת השם ותברך אשר לא נראה כזאת. וגם עקשו עדין יראתו הגדולה גנוזה בספריו הקדושים, וכל מי שעוסק בהם באמת ובתמימות פא עליו יראה גדולה ומתעורר מאד להשם ותברך פי כל דבריו פגחלי אש:

רצד. (ט) שמעתי בשמו שאמר אלו היינו רואין אוצר היינו רצים בנדאי אליו והיינו חופרים ומלכלכים עצמנו ברפש וטיט בשביל לחתור אחריו ולמציאו. והלא אני אוצר של יראת שמים ומדוע לא יהיו להוטים ורצים אחרי לקבלו. ושאלו אותו איך אפשר לקבל והשיב עם הפה והלב צריכין לחתור ולבקש "מיטן פיסק און מיטן הארין" בפיה ובלבבך לעשותו:

רצו. (י) שמעתי בשמו שאמר שאיחא בזהר (פ"א: במקדמה) אית יראה ואית יראה וכו', אני רוצה לגלות ולהכניס יראה פאנשי, יראה נפלאה שעדין לא היתה יראה כזאת בעולם:

חיי

מעלת המתקרבים אליו ש

מוהר"ן

קנד

יש. (י) בעת שנסע מעיר אחת בעת שנפטר שם אחד שהיה מקרב אליו קצת, כי לא היה נוסע אליו לפרסלב קלל רק בזלאטיפלע היה מקרב אליו מעט, וזה האיש שנפטר שם באותה העיר הנ"ל הניח שם שם טוב מאד, אז אמר רבנו ז"ל הלא גם מי שנוגע בו אפלו באצבע קטנה אין לשער מעלתו. פי הלא זה האיש לא היה מקרב אלי כל כך פיראם מעט דמעט, פאשר אתם יודעים ומבינים פי לא נסע אלי כלל. אף-על-פי-כן הראיתם גדל השם טוב שהניח אתריו, והכל משבחים ומפארים אותו שהיה זוכר את השם ותברך עד סוף הסתלקותו, ושאר שבחים נאים באמת שספרו עליו, פי אפלו מי שנוגע פי מעט, מה יקרה מעלתו לעולמי עד ולנצח נצחים:

שא. (יא) שמעתי מאיש אחד מאנשי-שלומנו שספר שפעם אחת אמר לו רבנו ז"ל על עצם התגברות היצר הרע רחמנא לצלן, ענה ואמר: אני ידעתי היצר הרע שלכם, אלו היו לוקחין מכם היצר הרע היו הולכין ומקלחין צנורות מלאים דם וכל העולם היה מלא דם. אפלו בשתיהו אנשים פשרים צריף לכם וכה גדולה שתדעו עצם היצר הרע שלכם שהיה לכם, רק אני ידעתי אותו:

שב. (יב) שמעתי בשמו שאמר שכל אחד מאנשיו בנדאי יזכה בסוף

לבוא בזה העולם למה שצריף. ואמר שאין הקדוש-ברוך-הוא עושה לי זאת חס ושלום בשום פעם לקח ממני איזה איש מאנשי באמצע. כלומר רק כל אחד יאריך ימים ושנים, ויחיה בודאי ויתגוע ויחיה חתירה אחר חתירה, עד אשר יזכה לבוא לענינו ולמדרגתו הקדושה שהוא צריף לבוא בזה העולם אשר בשביל זה נברא:

שג. (יג) אמר לענין מי שזכה להיות אצלו, שכל פעם ופעם שזכה האדם להיות בביתו וכל הסתכלות והסתכלות שזכו להסתכל עליו הכל אינו נאכד לעולם:

דש. (יד) שמעתי בליפויין שהיה מדבר עם אנשי-שלומנו דשם ואמר מה אתם יכולים לעשות תשובה, וכי מספיקים ימיכם וכחכם כלכם לתקן פגם אחד ממה שקלקלתם. רק אני עושה תשובה בשבילכם, ויש לאל ידי לתקן הכל כל מה שקלקלתם עד הנה, רק העקר מעתה לא תעשו עוד. ואפלו מהיום והלאה איני מקפיד על השגגות שתעברו חס ושלום, רק העקר שעל-כל-פנים תשמרו עצמכם ממזיד ועוד דבר מזה הרבה:

שה. (טו) שמעתי שפעם אחת עמד בערב-ראש-השנה אחר הסליחות ואמר, אנשים אחרים היו מרצים שיהיה להם ראש-השנה כמו ערב-ראש-השנה שהיה לכם. ואמר

חיי

בזו הלשון: "אנדערע וואלטן זיך גיווינטשן אזוי א ראש-השנה וכו'":

שזו. (טו) שמעתי מאיש אחד ששמע מרבנו זכרוננו לברכה שאמר בזו הלשון: "מיין פייערל וועט שוין טלואין ביז משיח וועט קומען" האש שלי תוקד עד שבווא משיח:

שזו. (טז) שמעתי בשמו שאמר אני אין לי מה לעשות בזה העולם כלל, כי בשבילי איני צריך לעשות כלל רק באתי להעולם לקרב נפשות ישראל להשם תברך. אבל איני יכול לקרב פייאם מי שבא אצלי ומספר לי חסרונו אני יכול לתקנו בתקון בזה שאף אחד אינו יכול לתקנו וכו':

שזח. (יח) דבר עם אחד שהיה איש פשוט לגמרי, ואמר לו רבנו זכרוננו לברכה שיש לך פח לעורר אפלו אדם גדול לעבודת השם, פי עץ קטן יכול להדליק ולהבעיר עץ גדול מאד. ואמר בזו הלשון: "אשפענדאלע קען אקלאץ אונטער צינדן". וכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (תענית ג): למה נמשלו דברי תורה בעץ, לומר מה עץ קטן מדליק את הגדול, אף דברי תורה וכו':

שטו. (יט) אמר הצדיק האמתי יכול לעשות טובה גדולה להאדם גם אחר פטירתו לעולם הבא [למי שזוכה לבוא אליו בשביל תקון]. ודע שעקר המניעה שמונעין את מי שאינו זוכה

קעה

שאינ מניחין אותו לילך להצדיק האמיתי לקבל תקון, הוא רק מה שמדיחין ומסיתין אותו מזה, ומבלבלין אותו בכפירות והסתות שאין בהצדיק ממש. כי גם שם בין המלאכי חבלה והקלפות יש מתנגדים גדולים כמו בזה העולם. על-פן העקר לקח זאת בדעתו לכלי להניח עצמו לפתות ולהסית אותו שם, רק נעמד על דעתו שם כחזק לילך דקא להצדיק האמת, ואז בנדאי נניחהו. ושמעתי שאמר גם שם צריכין חזק אמונה בהצדיק. וספר מעשה על-זה מה שארע בארץ-ישראל אצל הצדיק רבי מגדל מויטסקע עם אחד מאנשיו שמו רבי נח שנסטר על הספינה וכו':

שי. (כ) אמר כמה צלם אלקים היו מנחים ברפש שאני הוצאתים מהרפש והטיט שהיו שם, ועל דיי נתקרו אליו ותברך בהתקרבות בזה שאין להם להתבלש מצדיקים גדולים וכו', כי נראה בחוש שהמתקרבים אלי נשתנה פניהם, ובא עליהם פנים של יהודי בחינת צלם אלקים. הלא יש אצלי אנשים שאיני יודע אם השאול תחיתות היה די להם, כי גם השאול תחיתות היה קטן לפניהם, שאם היה אפשר להם לחתך תחת שאול תחיתות היו חותרים, ועל דיי נתקרו וכו':

שיא. (כא) אמר אני יכול לעשות פלים נפלאים מאד רק

חיי

החסרון שאני בעצמי מכרח לעשות בעצמי את הפלי אמנות שקורין גיציג:

שיב. (כב) עם הקטן שבאנשי-שלומו יהיה נעשה עמו בעולם מה שלא נעשה עם וכו' של עכשיו:

שיג. (כג) מעשה של הצדיק מורנו הרב יצחק אייזיק זכר צדיק לברכה, שרבנו זכרוננו לברכה ראה במקום שאהה שהיו אגדות אגדות, ודקאו עצמן לשמע תורה, ואמרו לאחד אמר אתה לנו תורה ואמר להם. ושמע הוא זכרוננו לברכה והוטב בעיניו מאד, והוא מבין על תורה, כמדמה שאמר שלא שמע פזאת. ושאל אם אותה הנשמה בזה העולם והראו לו ושלח אתריו והנה מה דהנה וקדם פסח חלם למורנו הרב יצחק אייזיק הנ"ל כל התורה הנ"ל ששמע הוא, ובא וספר לו פאימה גדולה ורתת וזיע גדולה מאד. והלף הוא משם, ונשאר מורנו הרב יצחק אייזיק הנ"ל חלשות ואחר-כך בסמוך נפטר הנ"ל.

(אמר המעתיק שמעתי שפעם אחת היו מקוננים ומצטערים אנשי-שלומו לפני רבנו זכרוננו לברכה מאד על פטירת הרב רבי יצחק אייזיק הנ"ל, ונחם אותם רבנו זכרוננו לברכה והשיב להם אבל עכשו יש לנו הרב רבי נתן)

מוהר"ן

שיד. (כד) שמעתי בשמו שאמר הפחות שבאנשי אני מוליך אותו בדרך של צדיק גדול מאד כמו של עכשיו וכו' ויקא מאד את המתקרבים אליו מפל-שקן את מי שזוכה להושיט לו יד וכו':

שטו. (כה) והוכיח את אחד (ר' ליפא) שהיה מקרב ונתרחק, ואחר-כך חזר ובא אליו כהל-המועד פסח תקס"ט. ענה ואמר אפלו אם עוברים כמה שנים ואינו נעתק ועולה ממדרגתו למדרגה עליונה ממנה ביראת שמים, רק הוא עומד במדרגתו הראשונה כבתחלה, ואפלו אם הוא גרוע יותר מבתחלה, אם הוא מקרב לצדיק האמתי ההתקרבות בעצמו הוא טוב מאד בלי שיעור ודרך (ואם לא היה מקרב להצדיק היה גרוע עוד יותר ויותר).

הדרכים מבקשים את תפקידם, כדאיתא במדרש (אבה א) על פסוק דרכי ציון אבלות, שהם מתאבלים על שפסקו עולי רגלים שהיו עוברים עליהם. וכן אלו בני אדם שהם נוסעים והולכים לצדיק האמת כשחט ושלום נפסק אחד מהם ונמנע מלנסע, אזי גם הדרכים מתאבלים ומבקשים את תפקידם. כי הדרכים תאבים שישע עוד אחד עליהם להצדיק האמת. תמה אני איך משליכים חבורה אהובה וחיבה כזו

חיי

מעלת המתקרבים אליו שמו

מוזהרין

קצו

ממה נפשך, אם באותן השנים לא הלכת בדרך ה' פראוי, בודאי הפסדת מה שהפסדת, ואם היית עובד השם פראוי, הלא טוב היה אם היית מטיל העבדות והתהדות שלך גם כן לתוך השתפות של החברים האהובים. והיו אחרים יכולין להרחיב ידיהם ולהצליח על-ידי העבדות שלך, ויתר מזה להגיד לך מה אני, ומה שהפסדת זה אי אפשר להגיד לך. אם תסע מעתה אז תתחרט על העבר:

שמוז. (כז) הוכיח את אחד שלא היה אצלו פמה שנים, וענה ואמר לו הלא כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה (שם ל). ועל-כן כל אחד ואחד צריך לתן איזה פח וסיוע לזה הצדיק להיות לו צותא, וכו'. ויש שהם נעשים לו בחינת צותא על-ידי תפלתם או על-ידי יראת-שמים שלהם, שעל-ידי-זה נותנין פח וסיוע לזה הצדיק. ויש שנותנים לו כמזון או פיוצא בזה, מה שכל אחד עושה איזה דבר שבקדשה שעל-ידי-זה נעשה צותא לזה. אבל כפי מה שאני רואה (יו אף וע) אין אתם נארכים כלל להעולם, כי אין מגיע מכם שום צותא לזה:

שיוז. (כח) שמעתי בשמו שאמר שהולכים שלוחים (שקורין שטאפעטן) מאחד לשני, ומהשני להלן יותר עד שהדבר מגיע להצדיק. הינו כי מכל

האילנות והעשבים ומכל הדברים שבעולם מכלם הולכים שלוחים מאחד לחברו ומחברו לחברו עד שמתגלגל ומגיע הדבר לאזן הצדיק האמתי, והוא מקבל ומבין מהם עצות לעבודתו. וזה בחינת כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה, הינו בחינת עצות, לתן לו עצות פנ"ל. כי תר"ג מצוות נקראין תר"ג עטין דאורייתא, וזה לצוות לשון עצות פנ"ל. ואמר שכל זה הוא רק בחינת עצות, אבל העבודה בעצמה של הצדיק האמתי זה גבוה ונעלם מאד. ואפלו מלאך ושרף אינו יודע זאת כי אם השם יתברך לבדו וכו'. וכל זה יש להם איזה שיכות עם הצדיק מצד שהוא מלבש בגוף. אבל מצד הנשמה הוא ענין אחר לגמרי גבוה מעל גבוה וכו' וכו', ועוד יש בענין שיחה זו דברים נפלאים:

שיח. (כח) אמר, לכנס אצלי ולהתקרב אלי הוא דבר קשה מאד, ואפלו בני עצמם. וכי יש יותר מקרב מבנים, אפלו הם כל אימת שרוצים לכנס אצלי, יש על זה פמה בלבולים ומחשבות הטורדות וכיוצא. והעקר בשעת ההתחלה. וכל זמן שנגרר התחלה אז הוא קשה מאד להתקרב, וגם אחר-כך נעשה מה שנעשה, אך בהתחלה כל זמן שנגרר התחלה הוא דבר נמנע וקשה וכבד מאד לכנס ולהתקרב:

חיי

מעלת המתקרבים אליו שמו

מוזהרין

קצו

שיזו. (כט) אמר לאחד, אני אעשה מכם פתות פתות:

שכב. (ל) אמר כל מי שיצית אותי ויקים כל מה שאני מצוה, בודאי יהיה צדיק גדול יהיה מה שיהיה. והעקר להשליף שכל עצמו לגמרי רק באשר יאמר הוא יקים הפל כמאמרו. ואמר אז ענין עם נבל ולא חכם, כמבאר בספר לקוטי א' בסיומן קכ"ג, מן הסתם מי שישכול ללמד ביותר מסגל ביותר:

שכא. (לא) אמר יש לי מזל שמציתין אותי מה שאני מצוה לעשות, וכמה אנשי-שלומנו בקשו אותי שאמתן להם הנהגות פרטיות וכו':

שכב. (לב) אמר לאחד מאנשיו שספר עמו מענין עבודת השם, אמר, הלא כבר עיני פלות כל היום, ואני עומד ומצפה ומקנה ומיחל ומחכה בכל עת שיוכני השם יתברך שאזכה לראות בכם מה שאני חפץ שתהיו עובדי השם באמת כרצוני, ואני מקנה בעזרת השם שבודאי יהיה כך. ולא בלבד אנשי שהיו מקרבים אלי, אלא אפלו מי שיתקרב לאנשי שלומי, ואפלו מי שרק יגע בהם, בודאי יהיה איש פשר באמת. ולא איש פשר בלבד, כי אם אפלו צדיק גדול מאד יהיה מי [שיהיה] שיוכח להתקרב לאנשים שלו. ושמעתי שאמר בזה הלשון: "איך האב מיך

שזין מיינע אויגן אויס גיקוקט אויף איטליכן פאזונדער". (בענין כבר הסתכלתי על כל אחד בנפרד) ואני מקנה לה' וכו' פנ"ל ואמר גם אז: כבר גמרתו ואגמר "איך האב אויס גיפירט און וועל אויס פירן":

שכג. (לג) פעם אחת דבר עמו, והיה מתמיה את עצמו, איך אנו זוכים וראויים לשמע מפיו הקדוש תורות גבוהות נוראות וקדושות כאלו. אך אמר: אפל בי עשרה שכינתא שריא:

שמעתי שאמר כשקרב אותי, שקשה מאד וכו' מחמת שבעל מחשבה, שהוא אחד מעשרים וארבעה דברים המעבבים את התשובה (עין רמב"ם הלכות תשובה פרק ה), אבל אף-על-פי-כן אנסה את עצמי.

שכד. (לד) אמר לפני רבי יצחק מטארוויצע עלי, שלענין אמירת תורה הוא חד בדרא. ושאל אותו הלא יש וכו' והשיב לו רבנו ז"ל אבל היכן יש לו ההקדמות שלנו:

שכה. (לה) אמר לי כששאלתי אם אדבר עם בני אדם, השיב לי "שמוס יא. שאלתי, איך ווייס אבער ניט וואס יענעם גייט אפ. השיב לי, דוא דארפסט ניט וויסן. שאלתי, וואס העלה איך אים. השיב, וואס האט דאס צו דיר" וכן תדבר. שאלתי אבא אני יודע מה עובר עליי. השיב לי, איך צריך לדעת. שאלתי, מה אני

חיי מעלת המתקרים אליו שכו מזהר"ן קפט מעלת המתקרים אליו שכו מזהר"ן קפט

עור לו. השיב, מה זה נוגע אליך? והבנתי פונתו שרצונו לומר "דוא פועלסט יא" [אתה בן פועל]:

שכו. (לו) אמר לי (אשטיק על מלכות ועל דרך ארץ האב איך שוין פון דיר אוועק גינומען) [חתיכת על מלכות ועל דרך ארץ כבר לקחתי ממך]. גם אמר לי (דיך האב איך שוין אוועק גינומען פון דער וועלט) [אותך כבר לקחתי מהעולם הזה]:

שכו. (לו) אמר שספרו פמה מעשיות מאנשי-שלומו, ומפל אחד ואחד יהיו פמה מעשיות:

שכח. (לח) פשהייתי פנעמרוב והיה דרבי לנסע אליו ו"ל לברסלב. פעם אחת ספרו לי בשמו שאמר והקפיד על שנוסעים אליו בעגלות, ואין הולכים אליו רגלי. ונכנס בלבי אותו הדבר הרבה, פי ידעתי שבדאי כך ראוי ויפה לנו לילך אליו רגלי דיקא, והייתי משתוקק לזה. וסבב השם יתברך וזכיתי לילך אליו ברגלי שלש פעמים, ואלו השלש פעמים הרוחתי על ידי מה שהלכתי ברגלים פאשר אני יודע בעצמי, שבאלו השלש פעמים אם לא הייתי מתגבר לילך רגלי, לא הייתי כלל אצלו באלו השלש פעמים. ברוך הטוב והמטיב לרעים ולטובים שזכינו לזה. ומה שהרוחתי ביחוד באלו השלש פעמים

מעט מזה אני יודע בעצמי, פי אני זוכר עדין מה ששמעתי אז, ויתר מזה אם אזכה אבחיץ לעתיד לבוא. וכן חברי רבי נפתלי הלך גם-כן ברגליו מחמת ששמע דברים הנ"ל, ושאר החברים היו בהם פמה עניים שהלכו פמה פעמים אליו ברגליהם הדרך רחוק, אשריהם אשרי חלקם. אבל אנחנו תהלה לאל היו לנו על הוצאות פי היינו אז בני עשירים, רק מגדל ההשתוקקות עצרנו השם יתברך שגם אנחנו הלכנו ברגלנו דיקא איזה פעמים פנ"ל, ועין בהלכות יבום וחליצה מה שכתתי בזה:

שכז. (לט) שמעתי בשמו שאמר על אחד שבא אליו רגלי שאמר אז, ומה אם נבוכדנאצר הרשע שבשביל שהלך שלש פסיעות ברגליו זכה למלוכה וממשלה גדולה מפלגת פזאת, כשאחד מישראל הולך להצדיק פרוכה ויותר, פמה וכמה יזכה על-ידי-זה עין לא ראתה.

כמדמה שאמר זאת על איש אחד מטירהאויעע שהיה דרכו בכל עת לבוא אליו רגלי מטירהאויעע לברסלב שהם ארבע עשרה פרסאות שלנו הגדולים, ופעם אחת עמדתו לפניו זכרונו לברכה בעת שבא אליו רגלי האיש הנ"ל מטירהאויעע, וספר לי הוא זכרונו לברכה שבעת שצא לזה האיש הנ"ל בעבודת ה', הוא הולך ברגליו משם לכאן. והבנתי

שהוטב זאת בעיניו ו"ל מאד. וכן פעם אחת נפטר לעולמו אחד מבני הנעורים מנעמרוב שהיה ממקרביו, וספר הוא זכרונו לברכה גם-כן בשבחו ואמר עליו, שדרכו היה שתהפך פשהיה צר לו באיזה דבר ביהרותו, הלך ברגליו משם לכאן, אשרי להם:

של. (מ) אמר אני יכול לעשות מפלכם צדיקים גמורים נוראים, אבל מה יהיה אם-כן יעבד השם יתברך בעצמו את עצמו (כלומר שרצונו הוא שאנחנו בעצמנו נתיגע בלחו ועצותיו הקדושים להשיג עבודת השם. אבל לא שהוא יתן הפל לגמרי). וכן שמעתי עוד בכמה לשונות שאמר, אני יכול לתן יראה להאדם עד שיצא מחייו ויתפטל במציאות.

ופעם אחת בקש מאתו אחד מאנשי-שלומו הרבה בענין זה שיתן לו יראה [כמדמה לי שזה היה ר' שמעון המשמש שלו] ודבר עמו רבנו ו"ל דברים בעין הנ"ל שבדאי יכול לתן יראה עצומה רק שאין זה תכלית, פי אם-כן יתפטל במציאות. והאיש הנ"ל היה משתוקק אף-על-פי-כן שיאיר עליו יראה עצומה, ואחר-כך יצא האיש מלפניו ונפל עליו יראה עצומה ומפלגת מאד, והתחיל לצעק להשם יתברך בקולות משנות מה שלא היה רגיל בכך עד שפמעט יצא מחייתו ונמשך כך עד למחרתו. ולמחרת נכנס

אצלו ושאל אותו רבנו ו"ל אם הגיע אליו יראה השיב לו האיש הנ"ל שוב איני רוצה בזה ובקש מאתו שיקח ממנו זאת ויחזר ולקח ממנו ושבו לקדמותו.

וכן אמר לאחד אם הייתי מעביר ידי על עיניך היית רואה גדולות ונפלאות אבל איני רוצה בזה רק שאתה בעצמך תיגע בעבודת השם עד שתזכה למה שתזכה. וכן אמר לי פעם אחת בענין זה אם היה השם יתברך בעצמו רוצה, שהוא יתברך בעצמו יעבד את עצמו, אם-כן לא היה צריך אותך. (כלומר שהצדיק יכול להמשיך רצון השם יתברך שיעזרוהו בעבודתו אף-על-פי שעשה מה שעשה וראוי לרחקו אף-על-פי-כן יכול הצדיק לעזר רחמי השם יתברך עליו שיקרבהו לעבודתו אבל לא שהשם יתברך יעשה הכל בעצמו).

גם אמר לי אתה בלעדי אינך יכול לעשות (הינו שאיני יכול לעשות ולעסק בעבודת השם בלעדי כחו ועצותיו) אבל אני בלעדי גם-כן איני יכול לעשות כלל. (כלומר לעשות לי טובה כל זמן שלא אשתדל בעצמי לקבלה, כי מה שאני צריך לעשות הוא בעצמו אינו יכול לעשות הכל בלעדי, אף-על-פי שבאמת הכל ממנו):

של. (מב) דברי המעתיק אמר על דבר המנין מיחד שהיה להם

חיי

מעלת המתקבלים אליו שלב

מוזהרין

קפא

לאנשי שלומנו בנעמרוב להתפלל שם ביחד ואחר-כך נתבטל, אמר מי יודע מה היה אם היה מתקיים דבר המגנין שלכם, המגנין שלכם היה בוקע רקיעים. גם פעם אחת היה רבי נפתלי ז"ל מגנן איזה מזמור בבית-המדרש פלילה עם עוד אנשים מאנשי-שלומנו, ורבנו ז"ל שכב כבר על משתו וקם רבנו ז"ל ממשתו ונכנס אליהם לשמע את נגינתם. ואחר-כך אמר להם תדעו שהנגינה שלכם היתה בוקעת רקיעים וכו', תוכלו לשער עצמכם אשר כבר שבבתי על משתי והנגינה שלכם משכה אותי ממשתי לכןס אליכם וכו' :

ש"ב. (מג) אמר אני נהר המטהר מכל הבתמים :

ש"ג. (מג) אמר על רבי נתן ורבי נפתלי "זייא זענען זיך גאר דימיטן" (הם קלומים) גם פעם אחת אמר לאחד שהיה אומר לפניו זכרונו לברכה על הרב רבי נתן זכרונו לברכה שיודע בברור שבדאי יהיה צדיק גמור "גוטער יוד", והקפיד עליו רבנו זכרונו לברכה ואמר לו אני אומר לך שהוא כבר צדיק "ער איז שוין א גוטער יוד". גם אמר להרב רבי נתן והרב רבי נפתלי זכרונם לברכה בעת שנתקרבו אליו, הלא יש לי עמכם הפרות מכפר, רק שזה זמן פביר אשר לא התראינו פנים זה עם זה, ועכשוו אנו רואין עצמנו זה עם

חיי

מעלת המתקבלים אליו שלב

מוזהרין

קפב

ש"ד. (מד) שמעתי שפעם אחת ספר רבנו ז"ל ממעלת המתקבלים אליו זכרונו לברכה, שאפלו כשנשפטש ונתבלבל לאחד דעתו קצת רחמנא לצלן, אף-על-פי-כן הם תוקים באמונה שלמה בו זכרונו לברכה. וספר מאיש אחד מאנשיו שהיה צדיק גדול, ואמר עליו רבנו זכרונו לברכה שהאיש הזה היה לו תשובת ספר הקנה. והנה מבאר בספרים (תשובת הקנה ב) שמי שעושה תשובה זו מבטח לו שלא יחטא, ובעדו, הינו בעד האיש הזה, אני ערב שבדאי לא יחטא. ויהי היום ונתבלבל דעת האיש הנ"ל קצת וגברה עליו המרה שהורה מאד, והביאו אותו לפניו זכרונו לברכה, וספר לו האיש הנ"ל, שעקר העצבות שלו הוא ממה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (יוקא לב) : הלל מחיב את העניים אם-כן אבדה תקותם חס ושלום. רק שהוא מחיה ומחזק את עצמו פמה שהוא מקרב אליו זכרונו לברכה שכחו גדול עד מאד אפלו אחר שייסתלק וכו' והוא זכה אותו :

ש"ה. (מה) פעם אחת דבר רבנו זכרונו לברכה עם אנשי-שלומנו ואמר להם, הלא כל הנחת רוח והתענוג שלי הוא רק פשאני רואה איזה דברי יחדות ועבודת ה' באחד מאנשי, הלא הפקרתי את עצמי ואשתי ובני היקרים, ורק בשביל זה.

האם לא הייתי יכול להיות מפרסם ומנהיג שקורין (נטעי יח) כמו כל המנהיגים שנוסעים החסידים אליהם ואינם יודעים על מה נוסעים, וחוזרים ויבאים ובאים ואינם יודעים מה באים. אבל אני לא רציתי בכל זה, רק לקחתי עצמי לעסק בזה להחזיר אתכם למוטב. הלא קשאני רואה איזה עבודת ה' בעני שבעניינים שהולך בכובע קרוע ומלבושים קרועים ומנעלים קרועים הוא יקר אצלי עד מאד כמו שאני הייתי עושה דבר זה וכו' בקשתי מאד מכם היו אנשים פשרים פי זה כל יאשי וכל הפצי :

ש"ו. (מז) ספר עם אנשי-שלומנו ואמר שזה יום שלישי שעמד על דבר אחד, הינו על איזה השגה ולא הייתי יכול להשיגה עד שהשתפתי באיזה עבדא מאחד מאנשי-שלומנו, ועל-ידי-זה עמדתי על הדבר והשגתי ההשגה. וכי יש חדוש שוב על הבעל-שם-טוב זכרונו לברכה שהשיג השגות פאלו מאחר שהיו לו תלמידים גדולים וצדיקים פאלה שעשו עבדות גדולות פאלה.

פעם אחת אמר רבנו זכרונו לברכה קדם שבועות תקס"ז פשנודע לו מפטירת איש אחד שהיה קצת ממקרביו, ענה ואמר מי יודע מה נעשה עמו שם אבל אם היה זוכה להתקרב כמו המתקבלים אמתיים שלי, ועכשוו הולך לקראת שבועות,

חיי

מעלת המתקרבים אליו שלו

מוהר"ן

קפג

מסתמא ה"ה נדמה לו שמשתדל בענין הנסיעה אלי על שביעות בשכירות עגלה וכיוצא, והיו מוכרחין להודיע לו מה לך להשתדל בזה הלא כבר אתה מת ונפטר. וממילא היתה טובה לפניו פי על-כל-פנים היה נודע לו שפכר מת, אבל עכשו אפשר שנדמה לו שמתזיק איזה בראווער [הינו מה שמכשלין בו שעורים ועושים שרן] וקונה שעורים וכיוצא וטרוד בעסקיו המדמים לו. ואף-על-פי-כן אחר שביעות אמר רבנו זכרוננו לברכה שהאיש הנ"ל היה אצלו על שביעות:

ש"ז. (מז) קדם שביעות הנ"ל עמדו לפניו אנשי זאסלאב וספרו לפניו מעשיו אחד שנתן מעות הרבה להרב הקדוש רבי ברוך זכרוננו לברכה, ועמד אז לפניו גם-כן איש אחד מנעמרוב והיה עני גדול. ענה רבנו זכרוננו לברכה ואמר להם, העני הזה נתן לי יותר מזה כפי בחינתו ומדרגתו. פי הוא היה מפרנס עצמו ממלמדות וכאשר שמע בימי הפסח הקדושים (שאז זמן שביעות מלמדים) שרבנו זכרוננו לברכה הוא בזאסלאב, ומי יודע אולי יתעכב שם עד אחר שביעות, ואם ישפיר את עצמו למלמד לא יוכל להיות אצלו על שביעות מחמת בטול התלמידים זמן רב. ועל-כן לא רצה להשפיר עצמו למלמד וישב כל הקיץ הנ"ל בלי שום עסק ופרנסה. נמצא שהתנדב לבו

בשכיל התקרבותו אלי יותר מהעשיר הנ"ל.

ש"ח. (מז) בשנתקרב אליו הרב רבי נתן זכרוננו לברכה ספר רבנו זכרוננו לברכה עם בתו אדל מענין זה והפליג בשבחו. ואמר לה, מה אמר לך מחמתו, כשיביט על בית הפנסת זו בהסתכלות בעלמא יאמר לך כמה אמות היא מחזקת בגבחה. גם בעתים הללו ספר עם הרב רבי יצחק זכרוננו לברכה חתן הרב המגיד זכרוננו לברכה מטירהאוויעה והפליג בשבח מעלת הרב רבי נתן זכרוננו לברכה (ורבי יצחק הנ"ל לא ראה אותו ולא היה מפירו עדין). ואז אמר לו אם תסתכל עליו תראה בו שהוא שפל בדרך כל-כך עד אשר הוא כעפר וטיט ממש ובלשון אשכנז: "דוא זאלסט אים אן קיין איז ער אגלאט שטייקל בלאטע וכו'". (וכן היה המלך רבי יצחק הנ"ל ופגע בו שהוא עובר בשוק בחינות גדול כדרכו, ומלכש בגלגלשי כבוד כדרך בני העשירים, ואף-על-פי-כן הכיר בו מיד כי זה הוא האיש אשר עליו רבנו זכרוננו לברכה שהוא בעני עצמו כעפר וטיט ממש כדל).

ש"ט. (מז) (בשבת) אמר שלעתיד יהיה כל העולם אנשי פרסלב. ובלשון אשכנז אמר בזו הלשון: "לעתיד לבוא וועט דיא גאנצע וועלט זיין ברסלברי חסידים". דארתא במדרש על פסוק ונתתי לכם לב פשר אל תקרי בשר אלא בסר, שיהיה כל אחד בוטר בחלק של חברו. לב בסר אותיות פרסלב. גם כשיצא

חיי

מעלת תורתו וספריו הקדושים שמ

מוהר"ן

קפד

מזלאטפאליע לברסלב, חלם לו להמגיד מטירהאוויעה בפסח ענין יציאתו של רבנו זכרוננו לברכה מזלאטפאליע לברסלב, מרמז בפסוק הנ"ל והסירותי לב האבן מבישרכם לב האבן הוא בחינת ויתן שלמה את הפסוק פאבנים. פי שם העיר זלאטיפלע על שם רבוי הפסוק והממון, ונתתי לכם לב בשר אותיות ברסלב כנ"ל:

מעלת תורתו וספריו הקדושים

ש"י. (מז) אמר העולם לא טעמו אותי כלום עדין. אלו היו שומעין רק תורה אחת שאני אומר עם הנגון והרקוד שלה, היו פלם פטלים בבטול גמור. הינו כל העולם פלו אפלו חיות ועשבים וכל מה שיש בעולם, הפל היו מתבטלין בכלות הנפש מגדל עצם התענוג המפלא והמפלא מאד מאד.

ואפשר להבינו כי מי שהוא יודע נגון ורקוד, הנה מי שמנגן, מטבע הנגון שנמשך נפש השומע אחר הנגון ומתבטל בכלות הנפש אחר תנועות הנגון כפי כל תנועה ותנועה של הנגון כפי מה שיש כח לאותה התנועה לשבר ולעורר הנפש להמשיכה אחריה. מפל-שפן מי ששיכול לרקוד שיהיה הרקוד מכון ממש כפי תנועת הנגון. כי יש תנועות בכל איבר ואיבר ששיך לתנועות הנגון, שאצל זאת

התנועה צריכין לנענע בראשו או לכפל עצמו, וכיוצא בשאר איברים וברגלים שאריכין לעשות תנועה בגופו וברגליו כפי תנועות הנגון מכון ממש.

ובפרט מי שמנגן נגון עם דבורים ושיר, שמסדר שיר ודבורים עם תנועת הנגון, שהשיר והדבורים שייכים ככונן גדול להנגון שמשקל השיר מכון ממש כפי נעימות הנגון, וגם הרקוד מכון ממש כפי נעימות הנגון ומשקל השיר כי פלו אחד, כשזוכין לשמע נגון כזה עם שיר ודבורים ועם רקוד כזה שכלם שייכים זה לזה ככונן גדול ממש, פי הדבורים והנגון השיר והנגון והרקוד פלו אחד ממש, כשזוכין לשמע זאת, אזי מתבטלים ממש בכלות הנפש מגדל עצם התענוג המפלא.

וזהו התענוג הגדול מפל התענוגים ואין תענוג גדול מזה, ומי שלא טעם זאת אינו יודע כלל מתענוג. אשרי עין ראתה זאת, פי גם בעולם הבא אין הפל זוכין לשמע ולראות זאת רק מי שטרח בערב שבת וכו'. ואלו העומדים סביבו אין יכולין ויודעין מה לעשות, רק יש להם פלות הנפש והשתוקקות נפלא מעצם התענוג, והוא עומד באמצע ועושה כנ"ל, (והבן הענין היטב פי אי אפשר לבאר זאת בכתב. ומי שהוא יודע נגון ורקוד יוכל לשמע מעט בלבו עצם נעימות

ענג והשתוקקות הנ"ל בכלות הנפש
ממש עד שמתבטלים לגמרי (הבן).

השנה: יש לי נגון לזמר לעתיד לבוא,
שהוא יהיה העולם הבא של כל
הצדיקים והחסידים. וזה יש לו
שיבות לשיחה הנ"ל ששמעתי
בעצמי. ועין בהתורה "תקוע-תוכחה"
(לקושי מזהר"ן תניניא ח) שאמר סמוך
להסתלקותו, שם מדבר מהנגון של
שבועים ושבועים נימין וכו'. ועין
בהמצעה של השבעה בעטלירס
בספריו מצעות.

שמוא. (ה) אמר מה שאין יכול לומר
תורה לפרקים זהו חידוש
יותר, שפבר מוכן ומזמן אצלי פמה
חדושים גדולים, ובתוך כך הכל
נשפח מאתי ואיני זוכר כלום, ואיני
יודע כלל משום ספר בעולם ואפלו
נגון איני יודע רק הכל פאשר לכל
נשפח ונעלם ממני, וזהו פלא גדול
באמת. וכמה פעמים שמעתי מפיו
הקדוש ענגן זה, כי זה רגיל אצלו
שפמה פעמים הוא אומר עתה איני
יודע כלל כלל לא, אף-על-פי
שבשעה הקודמת גלה חדושים
נפלאים ונוראים:

שמוב. (א) אמר בדברי רבותינו זכרונם
לברכה מצינו שכל אחד
מתחיל מן המקרא שלו, כגון מה
שמצינו שמר מפיך לה מזה המקרא,
ומר מאידך מקרא. כי כל אחד יש לו
מקום שמשם מתחיל הלמוד והתורה
שלו, וכפי אותה ההתחלה מזה
המקרא כן על-פי סדר זה הולך כל

גם כל מי שסמוך ומקרב יותר נעשה
אצלו כל התנועות ממילא, כנראה
בחוש במשל הנ"ל שמי שסמוך יותר
אל הנגון והרקוד ומבין ביותר, נעשין
אצלו ממילא כל התנועות של הנגון
והרקוד מחמת גדל התענוג. כנראה
בחוש שפשאדם שומע נגון ורקודים
מחמת התענוג שנמשך אחר הנגון
הוא עושה אחריו גם-כן אותן
התנועות והוא מנגן ומרקד גם-כן
קצת כי נעשה אצלו ממילא תנועות
הנגון והרקוד. כמו כן שסמוך יותר
אל הקדשה, כל מה שסמוך יותר אל
התורה והנגון והרקוד נעשה גם-כן
אצלו התנועות של כל הנ"ל של
הקדשה ממילא. כל זה שמעתי
בעצמי:

ובלשון אשכנזי שמעתי שאמר בזו
הלשון: "ויי זאלן מיך הערן איין
תורה מיט דעם נגון אין מיט איין
טאנץ וואלט די גאנצע וועלט אויס
גיבאנגען" ואילו היו שומעין רק תורה אחת שאני אומר עם

הנגון והרקוד שלה הו כל העולם כולו מתבטלן בכלות הנפש!
וחזר ושאל "וואס האב איך
גיזאגט?" ומה אפרתי? והשיב לו הרב רבי
נתן זכרוננו לברכה שאמר ככל הנ"ל
ואמר לו רבנו זכרוננו לברכה (וואס
מיינסטו) (מה אפה סובר) אפלו תיות
ועשבים וכו' ככל הנזכר לעיל:
אחר-כך שמעתי בשמו שאמר בראש-

התורה אצלו. והשני שמתחיל ממקרא
אחר יש לו סדר אחר לפי ההתחלה
שלו, כי כל אחד לפי התחלתו מאיזה
מקום שהוא כן משתנה והולך כל
הסדר של כל התורה שלו. ואם היה
זה התנא בא למקרא אחר של התנא
השני לא יוכל לקח משם כי כל אחד
צריך רק לקבל ולקח ולהתחיל
ממקום שלו אבל וכו' יכול להתחיל
מכל מקום וכו':

שמוג. (ה) אמר אלו לא היה יוצא זה
הספר לעולם הינו הספר
לקושי מזהר"ן היה נעשה ענגן אחר
כי כבר היה לו חשק פמה פעמים
לעשות הלכות פסוקות על השלחן-
ערוך לכאר כל דין ודין בהלכה
פסוקה או להציג הלכה פדברי מי
מהפוסקים אצל כל דין ודין. אף
עכשו שיצא זה הספר לעולם לא יהיה
ענגן הנ"ל. ובאמת חדושים של גמרא
פרוש תוספות הם קלים ביותר. ואין
אחד מהם יודע הדרך כלל של אותן
החדושים ומי שיודע הם קלים מאד
וצריך לזה להיות בקי בשלש-עשרה
מדות שהתורה נדרשת בהם:

שדמו. (ה) יום ד' תרומה תק"ע
נכנסתי אצלו ואמר לי זה
הספור. בימים הללו לא היה ניהא לי
כלל לחיות איך להיות. שזה פמה
חדשים ואיני יודע פמה, שאני מצפה
ומתגעגע לדעת איזה דבר. כי נודע לי
דבר אחד, אף לא ידעתי את הדבר

בתוך התורה, והייתי מתגעגע לדעת
זאת פמה חדשים פנ"ל. כי באמת
בודאי איך אפשר שיהיה דבר שלא
יהיה מרמו בתורה. ועכשו מצאתי
מבאר בתורה ומתחלה היה סתום
מאד ממני.

ובאמת יש דברים שהם מרמזים ברמז
בעלמא. גם יש פמה הלכות על כל
קוץ וקוץ כמו שאמרו רבותינו ז"ל
(מקחות כט) שעל כל קוץ וקוץ יש תלי
תלים של הלכות, אבל עכשו מצאתי
מבאר בפרוש בתוך התורה וכו'. גם
יש דברים שהם למעלה מהתורה.
וסים ומחמת זה (הינו מחמת שודע לי ענג זכ"ל)
עתה ניהא לי החיים. כי אם כבר
הייתי מסתלק מהעולם, אפלו אם
הייתי זוכה לידע זאת שם היו חושבין
לי זאת לעולם הבא, אבל עכשו
אדרבא וכו' וכונתו היתה שעכשו
שזכה לזה בזה העולם אדרבא נגיע לי
עוד בשביל זה עוד שקר המפלא
בכפלי כפלים:

שמוה. (ה) ענה ואמר אנחנו איננו כלל
מזה העולם של עכשו,
ומחמת זה אין העולם יכולים לסבל
אותנו וראשות (הינו ראש וינהא) אין שוף לי
כלל, כי אין מגיע לי שום ראשות
בהעולם של עכשו. וגם מעט
הראשות שיש לי באמת אין זה
ראשות כלל, אדרבא זהו חוכא
ואטלולא [שחוק ולצנינות] ממש. וגם
אותו המעט שיש לי הוא רק נגד

ד	שמות הצדיקים	פח	המידות	צדקה	ספר
	צדוק. אחימזעץ. עזריה. יוחנן. עזריה. אמריה. אחיטוב. צדוק. שלום חלקיה. עזריה. שרנה. יהוצדק.		אנשים מהגנים; תלמוד לומר: "מה יקר", צריך לטרוח ולרדף אחריהם, לפי שאינם מצויים לזכות עם מהגנים.		ופושטין ידיהם שיתן להם; גם מי שנתן על מחצית-שקר, והם צמלים ומביאים לו מחציתו, וכשראה שהם מרויחין ויש להם פרנסתם ודי ספקם הוא מצר על-זה, כי עינו רעה - עליו נתקים הנבואה הנכתב אחר פסוק (איוב): "במלאות שפקו יצר לו" עד "זה חלק אדם רשע".
	בני לוי, יחזקאל, יואח, עדו, זרח, יאתרי, עמינדב, קרח, אסיר, אלקנה, אביסף, תחת, אוריאל, עזיה, שאול, עמשי, אחימות, אלקנה, צופי, נחת, אליאב, ירחם, אלקנה.		הצדקה היא בשני פנים: כמתנת ידו - וכברכת ה'. מי שיש לו, ואינו רוצה להתפרנס משלו, ומקבל מאחרים - תדע שנפרעין ממנו לאחר מותו, שנעשה עבד לזה שלקח ממנו.		מי שעשה חסד עם אהבי השם והברך, על-ידיהו מתקן פגם הברית.
	בני שמואל - הבכור ושני, ואביה, לבני, שמעי, עזיה, שמעא, חגייה, עזיה.		מי שנתן צדקה, אף-על-פי-כן יכול להיות שירד מנכסיו.		בזכות עניים אנו נצולים מן הגוים.
	הימן המשורר בן יואל בן שמואל בן אלקנה בן ירחם בן אליאל בן תום בן צוף בן אלקנה בן מוח בן עמשי בן אלקנה בן יואל בן עזריה בן צפניה בן תחת בן אסיר בן אביסף בן קרח בן יצחק בן קהת בן לוי בן ישראל.		כל המעלים עיניו מן הצדקה כאלו עבד עבודה זרה.		כשאתה עשה מצוה תראה שהמצוה לא תהיה בחנם, אלא בכסף מלא.
	אסף בן ברכיהו בן שמעא בן מיכאל בן בעשיה בן מלכיה בן אתני בן זרח בן עדיה בן איתן בן זמה בן שמעי בן יחזקאל בן גרשם בן לוי.		הגזו נכסיו נצול מדינה של גיהנם.		בעון תרומות ומעשרות השמים נעצרים והיקר הנה.
	איתן בן קישי בן עבדי בן מלוך בן חשביה בן אמציה בן חלקיה בן אמציה בן בני בן שמר בן מחלי בן מושי בן מררי בן לוי.		אפלו עני - יתן צדקה, ואין מראיו לו סימני עניות.		השומחה בצדקה היא סימן על לב שלם.
	בני ראובן - יואל, שמעיה גוג, שמעי, מיכה, ראיה, בעל, בארה, יעאל, וזכריהו, בלע בן עזז בן שמע בן יואל.		הזו נכסיו נצול מדינה של גיהנם.		עשה - עד שאתה מוצא, ומצוי לך, ועורך בדרך.
	בני גד - יואל הראש, ושפם המשנה, ויעני, ושפט בפשן, מיכאל, ומשלם, ושבע, וירי, ויעקן, ויע, ועבר, אביחיל, חורי, ירות, גלעד, מיכאל, ישישי, יחדו, בוז, אחי, עבדיאל גוני, ועפר, וישעי, ואליאל, ועזריאל, וירמיה, והודניה, ויחדיאל.		אפלו עני - יתן צדקה, ואין מראיו לו סימני עניות.		כל המשגר מתנותיו לכהן אחד - מביא רעב לעולם.
	בני אהרן הכהן, אבישוע, בוקי, עזי, זרחיה, מריות, אמריה, אחיטוב,		הזו נכסיו נצול מדינה של גיהנם.		המטיל מלאי לכיס של תלמיד-חכמים, זוכה לישוב בשיבה של מעלה.
	בני שמעון - הבכור ושני, ואביה, לבני, שמעי, עזיה, שמעא, חגייה, עזיה.		הזו נכסיו נצול מדינה של גיהנם.		גדולה צדקה יותר מכל התרונות.
	הימן המשורר בן יואל בן שמואל בן אלקנה בן ירחם בן אליאל בן תום בן צוף בן אלקנה בן מוח בן עמשי בן אלקנה בן יואל בן עזריה בן צפניה בן תחת בן אסיר בן אביסף בן קרח בן יצחק בן קהת בן לוי בן ישראל.		הזו נכסיו נצול מדינה של גיהנם.		גדולה גמילות-חסדים מן הצדקה.
	אסף בן ברכיהו בן שמעא בן מיכאל בן בעשיה בן מלכיה בן אתני בן זרח בן עדיה בן איתן בן זמה בן שמעי בן יחזקאל בן גרשם בן לוי.		הזו נכסיו נצול מדינה של גיהנם.		שמוא תאמר: כל הבא לקפץ ולתן צדקה מספיקין בידו וממציאין לו

ה	שמות הצדיקים	פ	המידות	צדיק	ספר
ו	וּזְכָרֵי וּזְכָדֵי וְאֵלֵינוּ וְצִלְתֵּי וְאֵלֵיאל וְעֲדֵיה וּבְרָאֵה וְשִׁמְרֵת וְיִשְׁפֹן וְעֹבֵר וְאֵלֵיאל וְעֹבְדוֹן וּזְכָרֵי וְחֶזֶן וְחַנּוּנִיה וְעֵלֶם וְעֵנְתַתְּהִי וְיִפְדֶּיהָ וּפְנֹאֵל וְשִׁמְשָׁרִי וּשְׁחֹרְהִי וְעֵתְלִיה וְנִעְרָשְׁהִי וְאֵלִיה וּזְכָרֵי בְנֵי יְרוּחַם עֹבְדוֹן וְצוּר וְקִישׁ וְעֵבֵל וְנָדָב וְגִדְרֵי וְאֶחָיו וְזָכָר וּמְקֻלוֹת שִׁמְאָה נָר קִישׁ שְׂאוּל וְהָא שְׂאוּל הַמִּסְדָּן וְהוֹנֵתוּ מִלְכֵי-שׁוּעַ אֲבִינָדָב אֲשַׁבְעֵל מְרִיב-בְּעֵל מִיכָה פִיתוֹן וְמִלְךָ וְתֹאֲרַע וְאֶחָזִי וְהוֹעֲדָה עֲלֻמַּת עֲזֻמֹּת זִמְרֵי מוֹצָא בְנֵעָא רְפָה אֲלַעֲשָׂה אָצֵל עֲזִירִיקָם בְּכָרֵי וְיִשְׁמַעְמַעַל וְשִׁעֲרִיה וְעֹבְדֵיה וְחֶזֶן עֶשֶׂק אֹלָם יַעֲוֹשׁ וְאֵלִיפֶלֶט עוֹתִי בֶן עֲמִיהוּד בֶּן עֲמָרִי בֶן אֲמָרִי בֶן בְּנֵי מִן הַשִּׁילּוּנִי עֲשֵׂה הַבְּכוֹר וּבְנָיו יַעֲוֹאֵל סְלוּא בֶּן מִשְׁלֵם בֶּן הוּדְוִיָּה בֶּן הַסְּנָאָה וּבְכִנְיָה בֶּן יִרְחָם וְאֵלָה בֶּן עֲזִי בֶּן מְכָרִי וּמִשְׁלֵם בֶּן שְׁפִטְנָה בֶּן רְעוּאֵל בֶּן יִבְנִיָּה	וּבְכִנְיָמוֹן וְאֵהוּד וּבְכִנְעֻנָה וְזִיתָן וְתַרְשִׁישׁ וְאֶחֱשִׁיחַר וְשִׁפְסָם וְחַפְסָם בְּנֵי עֵיר חוּשָׁם בְּנֵי אַחַר בְּנֵי מְנַשֶׁה - אֲשִׁרְיָאֵל פָּרֵשׁ שָׂרֵשׁ אֹלָם וְרָקָם בְּדָן אִישׁ הוּד אֲבִיעֶזֶר מַחְלָה שְׁמִידַע אֶחָיו וְשָׁכָם וְלֶקְחָחִי וְאֲנִיעָם בְּנֵי אֶפְרַיִם - בְּרַד תַּחַת אֲלַעֲדָה תַּחַת זָבֵד שׁוּתְלַח עֶזֶר אֲלַעֲדָה בְּרִיעָה רְפַח רֶשֶׁף תְּלַח תַּחַן לַעֲדָן עֲמִיהוּד אֲלִישְׁמַעַם נוֹן יְהוֹשֻׁעַ בְּנֵי אֲשִׁר - וְפִתּוֹת וְפֶלֶט שׁוּמֵר חוּחָם שׁוּעָא פֶסֶף וּבְמִקְהֵל וְעֵשׂוֹת אַחִי וְרַהֲגָה וְחַבְהָ וְאָרָם וּבֶן הַלֵּם אַחִיו עוֹפַח וְיִמְנַע וְשִׁלֵּשׁ וְעִמְלָ סוּחַ וְחַרְנַפֵּר וְשׁוּעֵל וּבְרִי וְיִמְרָה בְּצָר וְהוּד וְשִׁמְאָה וְשִׁלְשָׁה וְיִתְרָן וּבְכָרְיָא וּבְנֵי יִתְרֵי וְפִנְהָ וּפִסְפָּה וְאָרְיָא וּבְנֵי עֵלָא אֶרַח וְחַנְיָאֵל וְרִעְיָא בְּנֵי בְּכִנְיָמוֹן - בְּלַע אֲשַׁבֵּל אַחַרְחַ נוּחָה רְפָא אֲדָר וְגֵרָא וְאֲבִיהוּד וְאֲבִישׁוּעַ וְנַעֲמָן וְאַחוּחַ וְגֵרָא וְשִׁפּוֹפָן וְחוּרָם אֵהוּד וְנַעֲמָן וְאַחִיָּה וְגֵרָא עֲזָא אַחִיחֵד שְׁחִרָם יוֹכָב עֲבִיָּא מִישָׂא מִלְכָם יַעֲוִין שְׁכִיָּה מְרָמָה אֲבִיטוּב אֲלַפְעֵל עֹבֵר וּמִשְׁעָם וְשִׁמְרֵי וּבְרַעְיָה וְשִׁמְעֵי וְאַחִיו שֶׁשֶׁק וְיִרְמוֹת וּזְבֻדְיָה וְעֲרַד וְעֲדָר וּמִיכָאֵל וְיִשְׁפָּה וְיִוְחָא וּזְבֻדְיָה וּמִשְׁלֵם וְחֻזְקִי וְחַבְרֵי וְיִשְׁמֵרִי וְיִזְלִיָּאָה וְיִוְכָב וְזִקִּים	וְשׁ תְּפִלוֹת שְׂאִינָם נִתְקַבְּלִים לְמַעְלָה אֲלָא עַד שְׁנַתְּנִים כֹּל-כָּף מַעוֹת לְצַדִּיקָה כְּפִי מִסְפֵּר הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַתְּפִלָּה הַשֵּׁנִי לְזֶה הַדָּבָר לְמַשָּׁל כְּשִׁמְתַּפְּלֵל אֵלֹה הַתְּבוֹת: 'תָּן לִי בְּנִים' - צָרִיף לָתֵן לְצַדִּיקָה כְּמִסְפֵּר אוֹתִיּוֹת 'תָּן לִי בְּנִים' עַל-יְדֵי צַדִּיקָה זֹכָה לְבָנִים מִי שֶׁהוּא מְפָרְנֵס אֶת הַרְבִּים, עַל-יְדֵי-זֶה מִמְשִׁיף הַבְּרָכָה מֵאַרְצֵי-יִשְׂרָאֵל לְחוּץ-לְאַרְצָּה עַל-יְדֵי הַמָּמוֹן שֶׁנָּתַן לְעַנְיֵי אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, עַל-יְדֵי-זֶה מְמוֹנֵי נִתְקַבְּלִים בְּיָדוֹ כְּשֶׁאֵדָם בָּא לְעִיר לְדוֹר יִשְׁלַח בְּשׂוֹר לְעַנְיֵי הָעִיר, עַל-יְדֵי-זֶה יִשְׂאֵל חֵן בְּעֵינֵי שָׂרֵי הָעִיר עַל-יְדֵי נְתִינַת שְׁקָלִים נִצּוֹל מִיֶּצֶר-הָרַע צַדִּיק	אֵל יִקְשֶׁה לָּךְ הַדָּבָר כְּשֶׁאֲתָה רְאֵה שֶׁהַצַּדִּיק לֹא תִקַּח אִיזוּהוּ דָּבָר; כִּי זֶה סִבָּה מֵאֵת הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּנְיַח מְקוֹם לְבָנָיו לְהַתְגַּדֵּל בּוֹ כְּעֵמִים שְׁבִטוּלָה שֶׁל תּוֹרָה זֶה יְסוּדָה מְקַבְּלִים מִתְּנוּת מְרַשְׁעִים כְּדֵי שִׁיחֲזְרוּ בְּתוֹשׁוּבָה צַדִּיקִים - מִהֲנִי וְכוּתִיהוּ אַעֲלֵמָא, אֲדִידְהוּ לֹא מְצִינּוּ שְׂצַדִּיק אַחַד עֲשֵׂה דָבָר כְּדֵי שִׁיחֲזִיר רַבּוֹ לְצַדִּיק אַחֵר	עַל-יְדֵי מְפָרְנֵסֵי עַנְיִים נִצּוֹלִין הַמוֹן-עִם מִן הַמַּגִּפָּה בְּזִכְוֹתָם: גַּם בְּזִכְוֹתָם מַחִין דְּגַדְלוֹת קוֹדְמִין לְמַחִין דְּקִטְנוֹת עַל-יְדֵי צַדִּיקָה מִמַּתִּיק הַדִּין שֶׁל לְעֵתִיד לְבֹא, הֵינּוּ יוֹם הַדִּין שֶׁלְעֵתִיד לְבֹא אֵלֹה גּוֹמְלֵי חֲסִידִים הַעֲשִׂים חֶסֶד וְלִפְעָמִים גּוֹרְמִים עִם הַחֶסֶד לְרַעְיָה וְעֲשִׂים עֲצָמָם כְּאֵלֹה אֵינָם רְאִים הַרְעָה הַצּוֹמַחַת מִחֲסִידָם; וְזֶהוּ בַחֲנִינַת הָאֲזָהָרָה שֶׁהוֹחִיר לְכַהֲנִים - בַּחֲנִינַת חֶסֶד - שֶׁלֹּא נִפְסִיעוּ פְסִיעָה גְּסָה; עַל-יְדֵי-זֶה גּוֹרְמִים שֶׁהִדִּין שֶׁלְמַעְלָה חֶסֶד וְשְׁלוֹם אֵינּוּ בַמַּתִּינּוֹת וְכֵן לְהַפָּךְ, כְּשֶׁמְסַדְּקִים בַּחֲסִידִים שֶׁלֹּא יִצְמִיחַ רַעְיָה, עַל-יְדֵי-זֶה הַדִּין בַּמַּתִּינּוֹת מַחְדָּשֵׁי אוֹרִיָּתָא צְרִיכִים לְלַמַּד קֶדֶם הַחֲדוּשׁ פּוֹסְקִים, וְגַם אַחֲרֵי-כֵן; וְהַלְמוּד פּוֹסְקִים הוּא הַשְּׁמִירָה שֶׁל הַחֲדוּשִׁין שֶׁלֹּא יִבַּע בְּהֵן זָר. גַּם כְּשֶׁרוֹצֵה לַעֲשׂוֹת צַדִּיקָה צָרִיף לַעֲשׂוֹת כֵּן, כְּמוֹ בַּחֲדוּשִׁין אַחַד מְעוֹרָר אֶת חֲבֵרוֹ גְּדוֹל כַּח הַמַּעֲשֶׂר, שֶׁמִּהֲפֵךְ הַקְּלָלָה לְבְּרָכָה עַל-יְדֵי מַעֲשֶׂר נִתְבַטְּלִים הַרְהוּרֵי זְנוּת הַגּוֹמֵל חֶסֶד אֵין צָרִיף לְזִכּוֹת אַבוֹת עַל-יְדֵי גְמִילוּת חֶסֶד בָּא לְאַרְכוּת נְיָוִים

ספר צדיק המידות צ

ו. תועלת גדול לראות פני גדולי הדור.
 ז. הצדיק נענש כשאינו מתפלל על דורו.
 ח. הלומד תורה לתלמיד שאינו הגון, נקרא רשע.
 ט. לשון חכמים היא מעשרת, ומרפא; כגון תלמד לדבר בלשונם.
 י. התלמד תורה לאחרים, התורה נתגלה לו בלא טרח.
 יא. מצינו שהצדיק מתרעם, כשאחד מתלמידיו מתקרב את-עצמו לצדיק אחר כדי להתפאר.
 יב. לקרב לצדיקים בטרחה - מסתיצא מלתא טפי לעבודת הבורא.
 יג. לפעמים מראים מן השמים לצדיק דבר שאינו.
 יד. העשה טובה למי שאינו יודעה - כזורק אגון למרקוליס.
 טו. כל אדם ינהג את עצמו כמו ששמע מרבו.
 טז. לפעמים הקדוש-ברוך-הוא מאספך כמה צדיקים במקום אחד כדי שידחקו זה את-זה ויצטערו, ועל-ידי-זה יתבשרו כל צרכם.
 יז. מי שאינו מעציר את עצמו - זוכה לתלמידים.
 יח. יש צדיק שקולו הולך מרחוק, הינו בפרסום, ואחר-כך הוא נפל על-ידי תאות ממון.
 יט. מי שהקדוש-ברוך-הוא חשוב בעיניו, יכתב בספר כל שמות הצדיקים והתנאים והיראים

לזכרון.
 כ. אל יקשה לך: למה להם לצדיקים להנות מאחרים כדי להנהיג את בני-ביתו בעשר ובכבוד, מוטב שלא להנהיג ולא להנות מאחרים - אל יקשה לך; כי כל מה שיש תענוג והרחבה לצדיק - על-ידי-זה נתגדל נשמתו, ואזי יש בית מנוחה לשכינת הקדוש-ברוך-הוא. ובכן אין לבוא להבית בידים ריקניות.
 כא. כשתרצה שיתפלל עליך איזה צדיק, תלך לצדיק שהוא רחמן.
 כב. מי שהוא מפרסם בדורו - צריך לקרות אותו ירבי, אפלו שאמה גדול ממנו.
 כג. כשהצדיק נפל לאיזה צרה, צריך לו לבקש מצדיק אחר שיתפלל בעדו.
 כד. אלו בני אדם הנוסעים לצדיק, אף-על-פי שאין מקבלים תורה ממנו - מקבלים שקר על הנסיעה.
 כה. מי שאינו משמש תלמיד-חכמים חיב מיתה.
 כו. הצדיק יכול להעלות מתים למדרגה גדולה.
 כז. בהליכה שהולך אצל תלמיד-חכם, כזה הוא מתקן פגם שפגם בברכת הנהנין.
 כח. כל שאפשר לו למחות, ולא מוחה - הוא נענש עליהם.
 כט. לא ארח ארעא לקבל מרות אחרים בפני הצדיק.

שמות הצדיקים ו

שלום. ועקוב. וטלמן. ואחיקמן. ואחיהם שלום הראש. ושלום בן קורא בן אביסף בן קרת. זכריה בן משלמיה שער. ומתתיה. ועיאל.
 גבורי דוד - ישבעם בן חכמוני. אלעזר בן דודו האוחחי. אבשי אחי יואב. בניה בן יהודע. עשהאל אחי יואב. אלחנן בן דודו מבית לחם. שמות ההרורי. חלץ הפלוני. עירא בן עקש התקועי. אביעזר הענתותי. סככי החשתי. עילי האוחחי. מהרי הנטפתי. חלד בן בענה הנטופתי. אימי בן ריבי, מגבעת בני בנמין. בניה הפרעתני. חורי מנחלי געש. אביאל הערבתי. עזמות הבחרומי. אליהבא השעלבני בני השם הגזוני. יונתן בן שגה ההררי. אחיאם בן שקר ההררי. אליפל בן אור.
ואחיאם בן שקר ההררי אליפל בן אור
 חפר המכרתני. אחיה הפלני. חצרו הכרמלי. נערי בן אובי. יואל אחי נתן. מבחר בן הגרי. צלק העמוני. נחרי הברתי. עירא היתרי. גרב היתרי. אוריה החתי. זבד בן אחלי. עדניא בן שיזא הראובני. חנן בן מעכה. ויושפט המתני. עזיא העשיתתי. שמע. ועיאל בני חותם הערערי. ודיעאל בן שמרי. ויוחא אחיו התיצי. אליאל המחויים. ויריבי. ויושויה בני אלנעם. ויתמה המואבי. אליאל. ועובד. ועשיאל המצבכה.
 ואלה הבאים אל דוד וכו' - הראש אחיעזר. ויואש בני השמעה הגבעתי.

ויואל ופלט בני עזמות. וברכה. ויהוא הענתותי. וישמעיה הגבעוני. וירמיה. ויחזיאל. ויוחנן. ויוזבד הגדרתי. אלעזרי. וירימות. ובעליה. ושמריהו. וישפטיהו התרופי. אלקנה. וישיהו. ועזראל. ויועזר. וישבעם הקרחים. ויועאלה. וזכריה בני ירחם. עזר הראש. עבדיה. אליאב. משמנה. ירמיה. עמי. אליאל. יוחנן. אלזבד. ירמיהו. מכבני. עדנח. ויוזבד. ודיעאל. ומיכאל. ויוזבד. ואליהוא. וצלתי יהודע הנגיד לאהרן וצדוק. אבינדב. עזא. ואחיו. אוריאל השר. עשיה השר. וואל השר. שמעיה השר. אליאל השר. עמינדב השר. צדוק, ואביתר הפנהנים. זכריהו, בן. ונעזיאל. ושמירמות. ויחיאל, ועני, אליאב, ובניהו, ומעשיהו, ומתתיהו, ואליפלהו, ומקניהו, ועבד אדם, ועיאל השערים. ועזוהו. ובנניהו. וברכיה. ואלקנה. ושבניהו. ויושפט. ובתנאל. ועמשי. וזכריהו. ובניהו. ואליעזר. ויחיה.

ויחלקם דוד וכו' - לעדן. ושמעי. יחיאל. ונתם. ויואל. שלמית. ויחזיאל. והרן. נחת. זינא. ויעוש. ובריעה. בני משה גרשום ואליעזר. שבואל הראש. רחביה הראש. שלמית הראש. ריהו הראש. אמריה. ויחזיאל. ויקמעם. מיכה הראש. וישיה. אלעזר. וקיש. מחלי. ועזר. וירמות. שמעיה בן נתנאל הסופר. אחימלך בן אביתר.

ספר צדיק המידות צא שמות הצדיקים

ל. כל המתעצל בהספדו של חכם אינו מאריך ימים.
 לא. הצדיק יכול לעגש לפי מזלו.
 לב. כשהצדיק נפטר, אזי לקותא בא לפי מדתו שנהג.
 לג. בזכות הצדיק תלמידיו מתפרנסין.
 לד. מי ששמע תורה מהצדיק, הרי כאילו הוא אמר התורה.
 לה. שקולה מיתת הצדיקים כשרפת בית אלקינו.
 לו. אם תלמיד-חכם הגון הוא - למד ממנו, ואם לאו - פרש ממנו.
 לז. אין להסתפל על רבו בבית-המרחץ וכדומה.
 לח. לפעמים יש שגי צדיקים שוין, לאחד מראין לו דברים עליונים - ולאחד אין מראין לו; תדע שזה שאין מראין לו, מפני שצריך להשתמש בזכותו להגן על אחרים.
 לט. מוטב לקרב את עצמו לצדיק שהוא רחמן.
 מ. בזכות שמוש אדם גדול, אדם נצול ממייתה.
 מא. המורה הלכה בפני רבו חיב מיתה, וראוי להכישו נחש, ונקרא חוטא, ומורדין אותו מגדלתו, ואזיל לשאול בלא ולד.
 מב. המקור שמומנו תשאב החכמה, דהיינו הרב, השתדל שיהיה פרוף וכשר; ולא תחליפנו ולא תמיר אותו.
 מג. כל איש ידמה במעשיו לכרפת אותו השבט.
 מה. כשיש רשע בבית אזי נסתלק מהצדיק מעין התורה.
 מה. בזכות קברת הצדיקים בחוץ-לארץ יזכו גם שאר המתים מגלגול [לגלגול] מחלות.
 מז. הממוזן שמהנה את הצדיק, הרי זה כאילו עבד עבודת בית המקדש.
 מז. יש צדיקים שאינם נקראין בשם 'רבי'.
 מח. כשהצדיק אמר איזהו דבור, כל זמן שהדבור לא נתקם, שעדין לא בא זמנו - הדבור הזה הוא חקוק בעולם העליון, אבל אין מאיר בבהירות; וכשמגיע הזמן שיתקם - אזי הדבור מתחיל להאיר בבהירות.
 מט. המהנה את תלמיד-חכם, צריך לחזק שלא תפנה בעינו התלמיד-חכם.
 נ. המגע הלכה מתלמידו פאלו גוזלו מעחלת אבותיו, ואפלו עברין שבמעי אמן מקללין אותו, ומצביקין אותו ככברה; ואם למדו - זוכה לברכות פיוסף, וזוכה ומלמדה לעולם הבא.
 נא. מי שאינו מהנה תלמיד-חכם מנכסיו אינו ראה סימן ברכה לעולם.
 נב. המגלגל על דברי חכמים, הוא נענש מיתה.
 נג. קרבת הצדיקים טוב בעולם הזה ובעולם הבא.
 נד. הצדיק בדבורו יכול לפסק לזה

עשרים וארבעה ראשי משמרות כהונה - א' יהויריב. ידעיה הב'. חרם הג'. שערים הד'. מלכיה הה'. מימין הו'. הקוץ הזו'. אביה הח'. שוע הט'. שכניהו הי'. אלשיב י"א. יקים י"ב. חפה י"ג. לשבאב י"ד. בלגה ט"ו. אמר ט"ז. חזיר י"ז. הפצץ י"ח. פתניה י"ט. יחזקאל כ'. ימין כ"א. גמול כ"ב. דלנהו כ"ג. מעזנהו כ"ד.
 יחדיהו. יחח. מיכה. שמיר. ישיה זכריהו. מעזנהו. ושהם. וזפור. ועברי. ירחמאל. בני אסף. זפור. ויוסף. ונתניה. ואשראלה. בני אסף. ידותון. בני ידותון. גדליהו. וצרי. וישעיהו. חשכיהו. ומתתיהו. בני הימן. בקניהו. מתניהו. עזיאל. שבואל. וירימות. חנניה. חנני. אליאתה. גדלתי ורוממתי-עזר. ישבקשה. מלותי הותיר. מחזיאות.
 כל אלה ראשי העשרים וארבעה משמרות לזה.
 בני משלמהו זכריהו. ידיעאל. זבדיהו. תניאל. עילם. יהוחנן. אליהועני. שמעיה. יהוזבד. יואח. ושכר. ונתנאל עמיאל. יששכר. פעלתי עתני ורפאל. ועובר. אלזבד. אליהוא. וסמכיהו. חסה. שמרי חלקיהו. טבליהו. זכריהו. שפים. אחיה. ישעיהו. ירם. זכרי. שלמית. כנניהו. חשכיהו. יריה הראש.
 ראשי האבות וכו' - ישבעם בן זבדיאל. דודי האחוזי, ומקלות

הנגיד. בניהו בן יהודע הפכה. עמיזבד בנו. עשהאל אחי יואב. וזבדיה בנו. שמהות היוזרה. עירא בן עקש התקועי. חלץ הפלוני. ספכי החשתי. אביעזר הענתותי. מהרי הנטופתי. בניהו הפרעתי. חלדי הנטופתי עתניאל. אליעזר בן-זכרי. שפטיהו בן מעכה. חשכיה בן קמואל. צדוק. אליהוא מאחי דוד. עמרי בן מיכאל. ישמעיהו בן עבדיהו. ירימות בן עזריאל. הושע בן עזריהו. יואל בן פדריהו. ידו בן זכריהו. יעשיאל בן אבנר. עזראל בן ירחם. עזמות בן עדיאל. יהונתן בן עזיהו. עזרי בן פלוב. שמעי הרמתי. זבדי השפמי. בעל חנן הגדרי. יועש. שרטי השרוני. שפט בן עדלי. אוביל הישמעלי. יחדיהו המרגתי. יזיו ההגרי. יהונתן דוד דויד. ויחיאל בן חכמוני. חושי הארפי. יהודע בן בניהו.
 ואלה ראשי אבותיהם העולים מבבל. גרשם. דניאל. חטוש. מבגי שכניה, מבגי פרעש זכריה. אליהועני בן זרחיה. מבגי שכניה בן יחזיאל. ומבגי עדין עבד בן יונתן. ומבגי עילם ישעיה בן עתליה. ומבגי שפטיה זבדיה בן מיכאל. מבגי יואב עבדיה בן יחיאל. ומבגי שלומית בן יוספיה. ומבגי בכי זכריה בן בכי. ומבגי עזגד יוחנן בן הקטן. ומבגי אדניקים אחרונים, אליפלט. יעזאל. ושמעיה.

ספר	צדיק	המידות	צב	שמות הצדיקים	ח
גן-עדן ולזה גיהנום.	101. אין להטריח את המקום.			ומבני כגוי, עותי, וזכור. אליעזר,	ואוריה. וחקלקיה. ומעשיה על ימינו.
102. טוב לבלות זמן רב בשביל שעה אחת שיתקרב לצדיק.	100. מי שאהב את הצדיק צריך לשמר את הצדיק שלא יצא עליו שם רע.			נתן, זכריה, משלם, ראשים, יוקריב, ואלנתן, מכינים, אדו הראש. איש שקל. ושרכה ובניו. חשכיה. ישעיה.	ומשמאלו פדיה. ומישאל. ומלפיה. וחסם. וחשבדנה. זכריה. משלם. וישוע. ובני ושרכה. ימין. עקוב. שבתאי. הודיה. מעשיה. קליטא. עזריה. יוזבד. חנן. פלאיה. וישוע. ובני קדמיאל. שכניה. בני. שרכיה. בני. פנני. חשכניה. הודיה. פתחיה.
103. יש נאה דרש - וף-על-פירבן אינו מכון אל האמת.	99. אל תתפלל ואל תטריח את קונך כל זמן שאתה יכול לעשות בפעלה.			בנוי הלויים. שכניה בן חיאל. יונתן בן עשהאל. ויחזיה בן תקנה. משלם: ושבתי הלוי. קדמיאל ובניו.	ועל החתומים נחמיה התרשתא. בן חכליה. וצדקיה. שריה. עזריה. ירמיה. פשחור. אמריה. מלפיה. חטוש. שכניה. מלוך. חרם. מרמות. עובדיה. דניאל. גנתון. ברוך. משלם. אביה. מלמן. מעזיה. בלגי. שמעיה.
104. הצדיק יכול להגביה תורה של צדיק אחר.	98. הצדיק כל זמן שהוא בעולם הזה, הגן-עדן שיש לו - משתמשין בו הצדיקים האחרים שבגן-עדן.			בנוי חומת ירושלים. - אלשיב הכהן הגדול. זכור בן אמרי. מרמות בן אוריה בן הקוץ. משלם בן ברכיה בן משיבאל. צדוק בן בענא. יודע בן פסח. ומשלם בן בסודיה. מלטיה הגבעני. וידון המרגתי. עזיאל בן חרניה. חנניה בן הרקחים. רפיה בן חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשכניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	אלה הכהנים והלויים - וישוע בן אונגיה. בנוי מבני חנדה. קדמיאל. שכניה. הודיה. קליטא. פלאיה. חנן. מיכא. רחוב. חשכיה. זכור. שרכיה. שכניה. הודיה. בני. בנינו.
105. מה שהצדיק מחדש בתורה - הקדוש-ברוך-הוא אמרה בשמו.	97. יש תלמידים שעקרם תלויים בזכות הצדיק, וכשנסתלק הצדיק - אזי נסתלקים גם הם או נענשים.			בנוי חומת ירושלים. - אלשיב הכהן הגדול. זכור בן אמרי. מרמות בן אוריה בן הקוץ. משלם בן ברכיה בן משיבאל. צדוק בן בענא. יודע בן פסח. ומשלם בן בסודיה. מלטיה הגבעני. וידון המרגתי. עזיאל בן חרניה. חנניה בן הרקחים. רפיה בן חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשכניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	ראשי העם - פרעש פחת מואב. עילם. ותוא. בני. בני. עוגד. בכי. אדוניה. כגוי. עדין. אטר. חזקיה. עזיר. הודיה. חשם. בציי. חריר. ענתות. גיכי. מגפיעש. משלם. חזיר. משיבאל. צדוק. ידוע. פלטיה. חנן. עניה. הושע. חנניה. חשוב. הלוחש. פלחא. שובק. רחום. חשכיה. מעשיה. ואחיה. חנן. ענן. מלוך. חרם. בענה.
106. מה שהצדיק מחדש בתורה - הקדוש-ברוך-הוא אמרה בשמו.	96. מי שהיה מקרב לצדיק אחד ואחר-כך מקרב את עצמו לצדיק אחר, התורה ששמע מהצדיק הראשון מטרידין אותו.			בנוי חומת ירושלים. - אלשיב הכהן הגדול. זכור בן אמרי. מרמות בן אוריה בן הקוץ. משלם בן ברכיה בן משיבאל. צדוק בן בענא. יודע בן פסח. ומשלם בן בסודיה. מלטיה הגבעני. וידון המרגתי. עזיאל בן חרניה. חנניה בן הרקחים. רפיה בן חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשכניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	ראשי העם - פרעש פחת מואב. עילם. ותוא. בני. בני. עוגד. בכי. אדוניה. כגוי. עדין. אטר. חזקיה. עזיר. הודיה. חשם. בציי. חריר. ענתות. גיכי. מגפיעש. משלם. חזיר. משיבאל. צדוק. ידוע. פלטיה. חנן. עניה. הושע. חנניה. חשוב. הלוחש. פלחא. שובק. רחום. חשכיה. מעשיה. ואחיה. חנן. ענן. מלוך. חרם. בענה.
107. דברי צדיקים נחמים חביבין מדברי תורה ומדברי נביאים; וצריך לשמע ולציט אותם אף-על-פי שאין מראין לה שום מופת.	95. יהיו מקרבים במותם.			בנוי חומת ירושלים. - אלשיב הכהן הגדול. זכור בן אמרי. מרמות בן אוריה בן הקוץ. משלם בן ברכיה בן משיבאל. צדוק בן בענא. יודע בן פסח. ומשלם בן בסודיה. מלטיה הגבעני. וידון המרגתי. עזיאל בן חרניה. חנניה בן הרקחים. רפיה בן חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשכניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	ראשי העם - פרעש פחת מואב. עילם. ותוא. בני. בני. עוגד. בכי. אדוניה. כגוי. עדין. אטר. חזקיה. עזיר. הודיה. חשם. בציי. חריר. ענתות. גיכי. מגפיעש. משלם. חזיר. משיבאל. צדוק. ידוע. פלטיה. חנן. עניה. הושע. חנניה. חשוב. הלוחש. פלחא. שובק. רחום. חשכיה. מעשיה. ואחיה. חנן. ענן. מלוך. חרם. בענה.
108. מי שמשבח את הצדיק, ינחוו ברכות על-ראשו.	94. מי שהיה מקרב לצדיק אחד ואחר-כך מקרב את עצמו לצדיק אחר, התורה ששמע מהצדיק הראשון מטרידין אותו.			בנוי חומת ירושלים. - אלשיב הכהן הגדול. זכור בן אמרי. מרמות בן אוריה בן הקוץ. משלם בן ברכיה בן משיבאל. צדוק בן בענא. יודע בן פסח. ומשלם בן בסודיה. מלטיה הגבעני. וידון המרגתי. עזיאל בן חרניה. חנניה בן הרקחים. רפיה בן חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשכניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	ראשי העם - פרעש פחת מואב. עילם. ותוא. בני. בני. עוגד. בכי. אדוניה. כגוי. עדין. אטר. חזקיה. עזיר. הודיה. חשם. בציי. חריר. ענתות. גיכי. מגפיעש. משלם. חזיר. משיבאל. צדוק. ידוע. פלטיה. חנן. עניה. הושע. חנניה. חשוב. הלוחש. פלחא. שובק. רחום. חשכיה. מעשיה. ואחיה. חנן. ענן. מלוך. חרם. בענה.
109. הצדיק שבעיר, כל דבריהם - עליו מטל.	93. לפעמים הצדיק נפטר כדי שיקריע איזה דין למעלה.			בנוי חומת ירושלים. - אלשיב הכהן הגדול. זכור בן אמרי. מרמות בן אוריה בן הקוץ. משלם בן ברכיה בן משיבאל. צדוק בן בענא. יודע בן פסח. ומשלם בן בסודיה. מלטיה הגבעני. וידון המרגתי. עזיאל בן חרניה. חנניה בן הרקחים. רפיה בן חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשכניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	ראשי העם - פרעש פחת מואב. עילם. ותוא. בני. בני. עוגד. בכי. אדוניה. כגוי. עדין. אטר. חזקיה. עזיר. הודיה. חשם. בציי. חריר. ענתות. גיכי. מגפיעש. משלם. חזיר. משיבאל. צדוק. ידוע. פלטיה. חנן. עניה. הושע. חנניה. חשוב. הלוחש. פלחא. שובק. רחום. חשכיה. מעשיה. ואחיה. חנן. ענן. מלוך. חרם. בענה.
110. מתר לצדיק לשמש עם מי שהוא שונה הלכות, כשהוא מלמדו איזהו דבר חדש.	92. איזהו דין לחוקים-הבא - זה שחולקין לו כבוד מחמת חכמתו.			בנוי חומת ירושלים. - אלשיב הכהן הגדול. זכור בן אמרי. מרמות בן אוריה בן הקוץ. משלם בן ברכיה בן משיבאל. צדוק בן בענא. יודע בן פסח. ומשלם בן בסודיה. מלטיה הגבעני. וידון המרגתי. עזיאל בן חרניה. חנניה בן הרקחים. רפיה בן חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשכניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	ראשי העם - פרעש פחת מואב. עילם. ותוא. בני. בני. עוגד. בכי. אדוניה. כגוי. עדין. אטר. חזקיה. עזיר. הודיה. חשם. בציי. חריר. ענתות. גיכי. מגפיעש. משלם. חזיר. משיבאל. צדוק. ידוע. פלטיה. חנן. עניה. הושע. חנניה. חשוב. הלוחש. פלחא. שובק. רחום. חשכיה. מעשיה. ואחיה. חנן. ענן. מלוך. חרם. בענה.
111. מי שמביא את עם-הארץ לקרב תחת פנפי הצדיק, מקבל על-ידי זה שכר.	91. על-ידי צדקה נעשה סור-מרע.			בנוי חומת ירושלים. - אלשיב הכהן הגדול. זכור בן אמרי. מרמות בן אוריה בן הקוץ. משלם בן ברכיה בן משיבאל. צדוק בן בענא. יודע בן פסח. ומשלם בן בסודיה. מלטיה הגבעני. וידון המרגתי. עזיאל בן חרניה. חנניה בן הרקחים. רפיה בן חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשכניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	ראשי העם - פרעש פחת מואב. עילם. ותוא. בני. בני. עוגד. בכי. אדוניה. כגוי. עדין. אטר. חזקיה. עזיר. הודיה. חשם. בציי. חריר. ענתות. גיכי. מגפיעש. משלם. חזיר. משיבאל. צדוק. ידוע. פלטיה. חנן. עניה. הושע. חנניה. חשוב. הלוחש. פלחא. שובק. רחום. חשכיה. מעשיה. ואחיה. חנן. ענן. מלוך. חרם. בענה.
112. על-ידי הקבלת פני הרב לא יראה שחת.	90. אינך זקוק ליסור תלמידך ולסלקו מלפניך כשאינו רוצה לילך בדרך הלישר, אלא תקרבהו, כי זה טובת שאר התלמידים; וסופו לתת לב.			בנוי חומת ירושלים. - אלשיב הכהן הגדול. זכור בן אמרי. מרמות בן אוריה בן הקוץ. משלם בן ברכיה בן משיבאל. צדוק בן בענא. יודע בן פסח. ומשלם בן בסודיה. מלטיה הגבעני. וידון המרגתי. עזיאל בן חרניה. חנניה בן הרקחים. רפיה בן חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשכניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	ראשי העם - פרעש פחת מואב. עילם. ותוא. בני. בני. עוגד. בכי. אדוניה. כגוי. עדין. אטר. חזקיה. עזיר. הודיה. חשם. בציי. חריר. ענתות. גיכי. מגפיעש. משלם. חזיר. משיבאל. צדוק. ידוע. פלטיה. חנן. עניה. הושע. חנניה. חשוב. הלוחש. פלחא. שובק. רחום. חשכיה. מעשיה. ואחיה. חנן. ענן. מלוך. חרם. בענה.
113. לפעמים התפלה אינה מועלת אלא בשעתה, וכשפוסקין מלהתפלל - עשה הקדוש-ברוך-הוא רצונו והפצו.	89. לפעמים אדם מת קדם זמנו על-ידי תרעמת צדיק.			בנוי חומת ירושלים. - אלשיב הכהן הגדול. זכור בן אמרי. מרמות בן אוריה בן הקוץ. משלם בן ברכיה בן משיבאל. צדוק בן בענא. יודע בן פסח. ומשלם בן בסודיה. מלטיה הגבעני. וידון המרגתי. עזיאל בן חרניה. חנניה בן הרקחים. רפיה בן חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשכניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	ראשי העם - פרעש פחת מואב. עילם. ותוא. בני. בני. עוגד. בכי. אדוניה. כגוי. עדין. אטר. חזקיה. עזיר. הודיה. חשם. בציי. חריר. ענתות. גיכי. מגפיעש. משלם. חזיר. משיבאל. צדוק. ידוע. פלטיה. חנן. עניה. הושע. חנניה. חשוב. הלוחש. פלחא. שובק. רחום. חשכיה. מעשיה. ואחיה. חנן. ענן. מלוך. חרם. בענה.
114. המביא דורון לתלמיד-חכם, פאלו מקריב בכורים.	88. יכול להיות שיהיה אדם צדיק גדול, אף-על-פי שלא למד הרבה.			בנוי חומת ירושלים. - אלשיב הכהן הגדול. זכור בן אמרי. מרמות בן אוריה בן הקוץ. משלם בן ברכיה בן משיבאל. צדוק בן בענא. יודע בן פסח. ומשלם בן בסודיה. מלטיה הגבעני. וידון המרגתי. עזיאל בן חרניה. חנניה בן הרקחים. רפיה בן חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשכניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	ראשי העם - פרעש פחת מואב. עילם. ותוא. בני. בני. עוגד. בכי. אדוניה. כגוי. עדין. אטר. חזקיה. עזיר. הודיה. חשם. בציי. חריר. ענתות. גיכי. מגפיעש. משלם. חזיר. משיבאל. צדוק. ידוע. פלטיה. חנן. עניה. הושע. חנניה. חשוב. הלוחש. פלחא. שובק. רחום. חשכיה. מעשיה. ואחיה. חנן. ענן. מלוך. חרם. בענה.

ט	שמות הצדיקים	צג	המידות	צדיק	ספר	
	בן אמריה, בן שפטיה, בן מהללאל, מבני פרץ, ומעשיה בן ברוך, בן כל הזה, בן חזיה, בן עדריה, בן יזריב, בן זכריה, בן השלני, סלא בן משלם, בן יועד, בן פדריה, בן קוליה, בן מעשיה, בן איתמאל, בן ישעיה, גבי, סלי, ויאל בן זכרי, ויהודה בן הסנואה, ידעיה בן יזריב, יכין, שריה בן חלקיה, בן משלם, בן צדוק, בן מריות, בן אחיטוב, עדריה בן ירחם, בן פלליה, בן אמצי, בן זכריה, בן פשחור, בן מלכיה, עמשסי בן עזראל, בן אחזי, בן משלמות, בן אמר, זבדיאל בן הגדולים, שמעיה בן חשוב, בן עזריקם, בן חשביה, בן בוני, ושבתי, ויוזבד, מתניה בן מיכא, בן זבדי, בן אסף בקרקיה, עבדא בן שמוע, בן גלל, בן ידותון, עקוב, טלמון ציחא, וגשפא, עזי בן בני, בן חשביה, בן מתניה, בן מיכא פתחיה בן משויבאל.		ויש רשע שאינו רע. גנאי הוא וספלות לדור שכפופין לזה שאין לו מי שיעשה מלאכתו. ללמד לאחרים - עדיף ממצעשה. יש לזהר מלהראות חסידות לפני גדולים. מהות האדם נכר על-ידי התקרבותו, כשראין למי הוא מקרב. הצדיק אל יספן עצמו להתפלל בעצמו עד שיהיה הוא מספן, אלא ישתתף עמו צדיק אחר. הצדיק יש לו כח להתפלל על אדם שיציל מחטאים. הצדיק הוא הצלם-אלקים של הדור. הצדיק הוא סובל לסובליו בעת צרתם. כול אדם שיהיה צדיק אף-על-פי שאין לו בטחון בשלמותו. הצדיק יכול להתענג - ואינו נרא מהיצר הרע, כי תורתו מגנה עליו. מי שאינו עמד בפני רבו נקרא רשע, ואינו מאריך ימים, ותלמודו משתפח. אין להטריח את השם יתברך כשיכולין להועיל על-ידי דבר אחר. לפעמים על-ידי נחת-רוח אחד ומעט שעשין לצדיק, על-ידי-זה זוכין לעולם הבא. מי שיש לו אמונה שלמה בהשם יתברך, יכול לעשות נחת-רוח		פ. מי שאינו מאמין בדברי הצדיקים ראוי לענש; כל-שכן מלגלג. פ. כשאחד בא לקרב את עצמו לצדיק, מתר לו להרחיקו כששואל קשיות שאינו צריך. פ. כשהצדיק אמר תורה לעם, מתר לו לחבב תורתו בעיניהם קדם שיאמר. פ. אפלו זוג ראשון מתהפך בתפלה. פ. בעולם הזה, כל הרוצה לקרב את עצמו - מקרב; אבל בעולם הבא אין מקרבין אלא המקרבין מקרב. פ. צדיק שקרב את האדם, והאדם הזה לא רצה לקרב את עצמו - מתר לו לדחות פניו. פ. הצדיק יכול לענש את האדם במיתה אפלו על-ידי חלישות דעתו, אפלו בטעות. פ. הברים שאמה שמע מפי הצדיק הם מועילים יותר ממה שאמה לומד בספרים. פ. אדם מבין יותר כשראה פני המדבר. פ. על-ידי דבור קל של הצדיק נפתח אור גדול; אז בנקל לבני אדם להשיג חכמות רמות. פ. מי שאינו נהג בשורה, מתר להשתעבד בו. פ. לפעמים הצדיק מנשא את האדם - ואחר-כך משפילו; וזה לטובת האיש. פ. יש צדיק נקרא 'טוב', ויש צדיק שאינו נקרא 'טוב', ויש רשע רע,	
	יונתן, יוסף, עדנא, חלקי, זכריה, משלם, זכרי, פלטי, שמוע, יהונתן, מתני, עזי, קלי, עבר, חשביה, נתנאל, הושעיה, וחצי שרי יהודה, ועזריה, עזרא, ומשלם, יהודה, יוכנן, ושמעיה, וירמיה, זכריה בן יונתן, בן שמעיה, בן מתניה, בן מיכיה, בן זפור, בן אסף, שמעיה, ועזראל, מללי, גללי, מצי, נתנאל, ויהודה, חנני, אלניקים, מעשיה, מנחמין, מיכיה, אלויעיני, זכריה, חנניה, ומעשיה, ושמעיה, ואלעזר, ועזי, ויהונתן, ומלכיה, ועילם, ועזר, ויזרחיה הפקיד, שלמיה הפכה, וצדוק הסופר, ופדריה, חנן בן זפור, בן מתניה, יתרו, יהונתן בן רכב, גדליה בן אחיקם, אלימלך, ונעמי, רות, צפורה אשת משה, דבורה מינקת רבקה, מתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי, ובניו, יהודה מפבי הבכור, השני יונתן, השלישי יוחנן, הרביעי שמעון, החמישי אלעזר.		ואלה הפהנים והלויים אשר עלו עם זרובבל בן שאלתיאל וישוע, שריה, ירמיה, עזרא, אמריה, מלוך, חטוש, שבניה, רחם, מרמת, עדוא, גנתוי, אביה, מלמין, מעדיה, בלגה, שמעיה, ויזריב, ידעיה, סלו, עמוק, חלקיה, ידעיה.		שמות התנאים והאמוראים	
	אות א, אבא אחיו של רבן גמליאל, אבא בר אבא הפכה אבוי דשמואל, אבא אביו של ר' יהודה, אבא אריכא הוא רב, ר' אבא בר יעקב, ר' אבא בר זבדא, ר' אבא בר המנונא, ר' אבא בר' הונא, ר' אבא בר מינא, ר' אבא בר ממל, ר' אבא בר אבניא, ר' אבא, ר' אבא פרב יהודה, ר' אבא בר עילאי, ר' אבא בר חנא, ר' אבא בר		והלויים - ישוע, בנוי, קדמיאל, שרביה, יהודה, ומתניה, ובקרקיה, ועזי, ויוקים, אלשייב, ויודע, ויונתן, ידוע, מריה, חנניה, משלם, יהונתן,			

ספר צדיק המידות צד

שמות הצדיקים

לצדיק.
 קט. מי שאין לו שום הרהורי עבודה-
 זרה, הוא משתוקק תמיד להציל
 את הצדיקים.
 קי. מי שרוצה לעשות טובה לצדיק,
 הקדוש-ברוך-הוא נתן לו כח לזה.
 קיא. תלמיד-חכם המבטט ברבותיו -
 נתקצרו שנותיו.
 קיב. המנהיג עצמו ברבנות כשיש גדול
 ממנו - נתקצרים שנותיו.
 קיג. כשהצדיק צריך להתפלל שיתנו לו
 איזה דבר, וירא מהמקטרגים על
 צדקתו - יבקש הפך רצונו.
 קיד. כשרשע עשה איזה רעה, וקא
 להצדיק ושואל ממנו אם יפה
 עשה
 - מתר לומר לו: יפה עשית, כדי
 להציל את נפשו.
 קטו. מי שמפריש בני אדם מלבוא תחת
 כנפי השכינה, על-ידי-זה נפלים
 בניו לעבדות.
 קטז. לפעמים צריך לבקש רחמים על
 החולה שימית.
 קיז. בתחלה הקדוש-ברוך-הוא מגלה
 הסוד בהתורה להצדיק, ואחר-כך
 אמר הקדוש-ברוך-הוא התורה
 בשביל הצדיק.
 קיח. לפעמים הצדיק מתענה ומתפלל -
 ואינו מועיל.
 קיט. הצדיק מתר לו לפרץ גדרים של
 אחרים בשביל דרכו.
 קכ. לפעמים גוזרים מלמעלה על

מספר בני אדם שימותו, ויש אחד
 ביניהם שהצדיק אהב אותו; יש
 כח בהצדיק להתפלל עליו ולהציל
 אותו, ולתן אחר תחתיו.
 קכא. יש כח בהצדיק לקח מזה ולתן
 לזה.
 קכב. ברכת הצדיק הוא פדיון.
 קכג. כל צדיק יש לו דבר עבודה
 שצדיק אחר, אפלו גדול ממנו -
 אינו יכול להשיג עבודתו.
 קכד. מה שהצדיקים נסעים ממקום
 למקום בשביל ממון, פי דברי
 תורה עניים במקומם ועשירים
 במקום אחר.
 קכה. אריכת ימים של תלמיד-י-חכמים
 בא לשמכבדין זה את-זה.
 קכו. אינה דומה תפלת צדיק בן-צדיק
 לתפלת צדיק בן-רשע.
 קכז. מי שמנסה את הצדיק כאלו מנסה
 את הקדוש-ברוך-הוא.
 קכח. כל הגביות שאמות העולם גובין
 מישראל, אין זה אלא בשביל
 הפגם שפגמו בכבוד הצדיק.
 קכט. כשישנאי השם דברים וחולקים על
 הצדיק, הוא כבוד גדול להצדיק.
 קל. על-ידי אמונת צדיקים נמתק הדין.
 קלא. הצדיק הוא מלמד את הקדוש-
 ברוך-הוא בתורתו איך יתנהג
 עמו.
 קלב. התפלה שאדם מתפלל בהתקשרות
 הצדיקים - הוא נענה.

כהנא. ר' אבא בר חינא. ר' אבא בר
 יצחק. ר' אבא בר כהנא בר יודן. ר'
 אבא בר פפא. אבא מר בריה דרב
 פפא. ר' אבא בריה דרב פפי. ר' אבא
 בר זוטרא. ר' אבא בר אחא. אבא
 אבוה דר' אמי. אבא בר ירמיה. ר'
 אבא דחיפא. ר' אבא בר חינא בר
 אבא. אבא ברב הונא. ר' אבא סלא
 רבא.
 אבא בר אחא בר סלא מפפרי. ר'
 אבא דמן עכו. ר' אבא דמן חסרי.
 אבא אבוה דר' ירמיה בר אבא. ר'
 אבא בר ימינא. ר' אבא הכהן ברדלא.
 אבא יוסי בן חנינא. אבא אומנא. ר'
 אבא זוטי. אבא השישא. ר' אבא דמן
 יפו. אבא בר אבימי. אבא אבוה דר'
 אבא מרי. אבא כהן אבוה דר' חינא.
 ר' אבא בנו של ר' חינא בר אבא הכהן.
 ר' אבא בר יעקב בר אידי. ר' אבא בר
 אדא. ר' אבא בר סורקין. ר' אבא
 ברב הונא. ר' אבא בר המנונא. אבא
 בר חסדא. אבא בר מרתא דהוא אבא
 בר מניומי. ר' אבא בר שילא. ר' אבא
 בר ביסנא או ביזנא. ר' אבא בר יסא.
 ר' אבא קרטינגנא. אבא בריה דרב
 בנזימן בר חינא. אבא בר מוש או בר
 רמש. ר' אבא בר יהודה. ר' אבא בר
 בר חנה, והוא רבה בר בר חנה. אבא
 ברשאה. (ניסח אחר אנדא ברישא).

קריה. ר' אבא ברב יוסף בר רבא. רב
 אבא אבוה דרב בריה דרב משרשיא.
 ר' אבא בר לימא. ר' אבא בר לוי.
 אבא אבוה דר' שמלאי. אבא צידוני.
 אבא בר דוסאי. ר' אבא סדרוניא או
 מרומניא. ר' אבא בר אחוה דר' יוסי.
 אבא הדורש. אבא בר תחליפא. אבא
 בר מחסיא. אבא סמוקיד. אבא תחנא.
 אבא בר שומני.
 אבאי. ר' אבדומה נחותא. ר' אבנדימי
 בר טובי. ר' אבדומי בר ברתיה דר'
 טבי. ר' אבדומי בר תנחום. ר'
 אבדימוס בר יוסי בן חלפתא. אבדימי
 דמן חפינא. רב אבדימי בר המדורא.
 ר' אבדימי אבוה דר' יצחק. ר'
 אבדימי בר חמא בר חסא. רב אבדימי
 בר חסדא או בר דוסא. ר' אבדימי
 דצפורין. ר' אמי אביו. ר' אבדימי בר
 נחוניא. ר' אבדימי אחיו דר' יוסי. ר'
 אבדימי מלחא. אבדימי.
 אבדן הוא אבא יודן. ר' אבהו. ר'
 אבהו מבבל. ר' אבהו בן זוטרת. ר'
 אבהו בריה דרב כפי. ר' אבהו אביו
 של רב שמואל. ר' אבהו בר אחא.
 אבהו בריה דרב גניבא. אבוה אביו
 של רבה בר אבהו, אבוה בר איהי.
 אבוה אביו של מארי. בר אביו. ובר
 קיפוק.
 ר' אבוי סבא הוא רב אוןא. אבוה
 אביו של אלישע אחר. אבהי. רב אדא
 בנו. אבוברס. אבונה ספרא. ר' אבונה
 בר שחורה.

ליקוטי

תפילה ז

תפילות

קנא

הצדקה, הן תקוין הבגדים, לכולם תזכנו ברחמיך הרבים חיש קל מהרה. פי אתה ידעת פי אי אפשר לנו לתקן כל דבר ודבר בפרטיות פי הם רבים מאד, פי פגמנו הרבה מאד. רחם עלינו והושיענו מהרה למען שמך וזכנו ברחמיך הרבים ובחסדיך העצומים לתקוין הפללי באמת ובשלמות בכל הבחינות, ועשה למענך ולמען הצדיקי אמת ולא למעננו. ומעפר תקימנו, ומאשפות דלותנו תרוממנו, ובכל התקונים הפלליים והפרטיים תתקננו, ובטובך הגדול תשביענו, ותשמע ותקבל צעקתנו ותפלתנו ותחנונינו ובכל מיני טהרות וקדושות וטהרתנו ותקדשנו. ותקם מהרה מקרא שכתוב: "ועשיתי את אשר ברחמי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם". חננו ונענו ושמע קול תפלותינו. פי אתה שומע תפלת כל פה עמך ישראל ברחמים. ברוך אתה שומע תפלה.

תפילה ז

מיוסד על תורה ז' בליקוטי מוהר"ן

"כאיל תערג על אפיקי מים בן נפשי תערג אליך אלהים. צמאה נפשי לאלהים לאל חי מתי אבוא ואראה פני אלהים". פי אתה יי לבד ידעת גדלתך וגבורתך ותפארתך ורוממותך והתנשאותך. פי לגדלתך אין חקר, והשגת אלהותך מרומם ומנשא מאד, פי לית מחשבה תפיסה בך פלל. אבל

ליקוטי

תפילה ז

תפילות

קנב

יכול להכניס השגת אלהותך אפלו לאנשים פחותים בדייטא התחתונה מאד, כמזנו היום. ועתה באתי לפניך יי אלהי ואלהי אבותי. "גדל העצה רוב העלילה". למדני והרני באיזה דרך באיזה אפן באיזה זכות באיזה עצה ותחבולה, אזכה אנכי גם כן להשיג השגת אלהותך אשר לך נוצרתי. כאשר אתה ידעת פי לא נבראתי בעולם השפל הזה, אלא כדי לדרך אחר התכלית הטוב הזה, להשיג השגת אלהותך יתברך.

רבונו של עולם, אתה ידעת גדל התרחקותי מהשגת אלהות. פי לא די שלא נזרתי לקדם כל דברי תורתך ומצותיך, אשר על ידם זוכין להשיג אותך כל חד לפום מה דמשער בלביה, כמו שכתוב "נודע בשערים בעלה", כל חד לפום מה דמשער בלביה, אף גם עשיתי מה שעשיתי, ופגמתי מה שפגמתי, וקלקלתי מה שקלקלתי, חטאתי עויתי ופשעתי והרע בעיניך עשיתי, בשאט בנפש בידון ובמעל, עד אשר נתרסקתי ממך כמו שנתרסקתי בתכלית תכלית הרחוק. פי על-ידי כל חטא ועון ופגם, קלקלתי צנור ושיכול ונתיב של החכמה והבינה והדעת, אשר על ידם הייתי יכול להשיג השגת אלהותך. עד אשר ברב עוונותי המרבים מאד בלי שעור וערך ומספר, וכבדו מחול

ימים, ורבו מעפר הארץ, ועצמו משערו ראשונו, על ידי זה קלקלתי והרסקתי והתרסקתי כל מיני צנורות ושבילים ונתיבות החכמה הקדושה, והתרסקתי הדרכים אשר על ידם משיגין אותך. ובכל פעם הוספתי חטאים על חטאים ועוונות על עוונות ופשעים על פשעים רבים ועצומים מאד מאד. עד אשר "עוונותי עברו ראשי כמשא כבד וכבדו ממני". עד אשר על ידי זה עשיתי כמה וכמה אלפים ורבות מחצות פרזל ומסכים המבדילים ביני ובין השגתך.

מרא דעלמא פלא, אתה ידעת פי אין מי שיוכל להכניס בנו השגת אלהות, פי אם צדיקי הדור האמתיים הגדולים במעלה מאד מאד. פי לפי עצם ירידתנו והתרסקותנו ממך מאד, וכפי פחיתות נפשנו, שאנו יודעים בעצמנו, אנו צריכים עכשו מנהיג אמתי שיהיה גדול במעלה מפלגת ועצומה מאד מאד. פי כל מה שהחולה נחלש ביותר הוא צריך רופא גדול ביותר. וישאל במצרים, שהיו במדרגה פחותה מאד במ"ט שערי טמאה, לא היה מי שיוכל לעזר להם פי אם משה רבנו עליו השלום. ועכשו שנפלנו בגלות גדול בגוף ונפש יותר ויותר מגלות מצרים, בנדאי אין מי שיוכל לעזר אותנו פי אם הצדיק הגדול במעלה מאד, שיהיה בבחינת משה רבנו. ולא די

ליקוטי	תפילה ז	תפילות	קנב	ליקוטי	תפילה ז	תפילות	קנד
שאינו אנו זוכין להתקרב לצדיק אמתו כזה, אף גם בעוונותינו הרבים, שפכת חמתך עלינו ולקחת מאתנו כל מאורי עינינו, כל צדיקינו האמתיים הגדולים במעלה מפלגת ועצומה מאד. ומה נעשה עכשו בעת הזאת, בפרט איש כמוני חולה כמוני, מדכא ומענה ביסורי הנפש והגוף כמוני. נגוע ומכה ומטרף ומבלבל, "איש מכאבות וידוע חלי", מלא פצעים רבים ועצומים בלי שעור. "מפך רגל ועד ראש אין בי מתום, פצע ותבורה ומכה טריה". מה אומר ומה אדבר ומה אצטדק. מי יחמל עלי ומי יקום בעדי.	על פי שאינם כדאים והגונים לרחם עליהם, כמו שכתוב: "ויאמר אני אעביר כל טובי על פניך וקראתי בשם יי לפניך. וחסותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם". ודרשו רבותינו זכרונם לברכה אף-על-פי שאינו כדאי לחון, אף-על-פי שאינו כדאי לרחם, "הוציאה ממסגר נפשי להודות את שמך, כי יתירו צדיקים כי תגמל עלי".	עזרני והושיעני ומחל לי על כל עוונותי המרבים. ותקנני בעצה טובה מלפניך והושיעני מהרה למען שמך. ונכני להתקרב אליך באמת מעתה ועד עולם, ונעשה מה שתעשה באפן שאזכה להשיג השגת אלהותך באמת ובאמונה שלמה בקדושה ובטהרה גדולה ובענוה אמתיות, כרצונך וכרצון צדיקך האמתיים. והגן בעדי ושמרני והצילני מתאות ממון, שלא יעלה על לבי שום חמדה ותאוה לממון כלל. ואזכה להיות שונא בצע, לשנא את הממון בתכלית השנאה. ותצילני מטרדת הפרנסה, ומיגיעת ורדיפת העולם הזה. ולא אבבל את דעתי, ולא אטריד את מחשבתי בשום דבר מעסקי העולם הזה כלל. רק כל מחשבתי וחקמתי ובינתי ודעתי ולבי ונפשי וגופי, יהיו תמיד תבוקים ודבוקים בך ותאבים אליך, ומשתוקקים לרוממותך באמת ובאמונה שלמה. עד שאזכה לחכמה	שלימה דקדושה לחכמה תתאה ולחכמה עלאה עד שאזכה להשיג תמיד השגת אלהותך באמת ובאמונה שלמה. ותוכני תמיד להשגות חדשות אמתיות בידעית ורוממותך ובתשוקת אמונתך הקדושה. ותחנני מאתך דעה בינה והשכל. עד שאזכה ברחמיך להכניס השגת אלהותך גם בשאר אנשים רבים בקדושה ובטהרה גדולה, כרצונך הטוב. ואזכה ברחמיך לגלות ולפרסם אלהותך ורוממותך ואדנותך לכל באי עולם, וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו. ויתברך וישתבח שמך מלפני כפי כל. ויתגלה ויתרומם ויתפאר ויתנשא ויתעלה מלכותך לעולם ועד. ויאמר כל אשר נשמה באפו יי אלהי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה.	ובכן תחננו ברחמיך הרבים, ותוציאנו מגלות המר הזה, מגלות הגוף והנפש והממון דקדושה, אשר כלם הם משקעים בגלות גדול ומר מאד מאד. ותעלה את השכינה ויכנסת ישראל מגלותם, מבין הארבע מלכיות. אשר זה כמה וכמה שנים. אשר מלכות דקדושה המושלת בכל פליליות הארבע עולמות. ירדה מפסאה בעוונותינו הרבים, ונתנה בידה משלה להארבע מלכיות. ועל-ידי זה גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו, בגשמיות וברוחניות. ומגולה אל גולה הלכנו ומפלי אל	עלינו כגוף וממון. אף גם הם רוצים חס ושלום להתגבר בחקמתם החיצונית המטעית והסכלה, אשר באמת כל חקמתם הוא כסילות ואולת גמור. וכבר נתפסו הרבה מאחינו בני ישראל ברשתם ובמצודתם הרעה, ועוד הם צודים לקחת ולטרף חס ושלום עוד נפשות ישראל ברשת חקמתם המטעית של פילוסופיא ואפיקורסות וכפירות אשר נתפשטה מאד בעוונותינו. חוס וחמל עלינו והוצא את בלעם מפיהם. השג תשיג והצל תציל אותנו ואת אחינו ואת זרענו ואת כל זרע עמך בית ישראל		

ליקוטי תפילות קנה
 תפילה ז תפילות קנה
 תפילות קנה

מִרְשַׁת וּמִצֹּדֶה רָעָה הַפְּרוּסָה עֲכָשׁוּ
 עַל כָּל הַחַיִּים אֲשֶׁר לֹא הִיְתָה כִּזְאֵת
 מִיָּמֵי קֶדֶם. וְנָנוּ לְאַמּוּנָה שְׁלֵמָה
 לְהַמְלִיךְ אוֹתָךְ עָלֵינוּ וְעַל נַפְשֵׁינוּ וְעַל
 כָּל רַמְ"ח אַבְרִינוּ וְיִשְׁס"ה גִּידָנוּ בְּכָל
 עֵת וְעַתָּה יַעֲזָרֵנוּ רַחֲמֵי לִבְךָ עָלֶיךָ וְעַל
 בְּנֶיךָ, כִּי מִי יוֹכֵל לְסַבֵּל אֶת קוֹל צַעֲקַת
 וְצַעֲקַת קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתֶיהָ. מִי
 יוֹכֵל לְאַטֵּם אֲזָנוֹ וּלְכַבּוֹ מִקּוֹל צַעֲקָתָם
 וְשִׁוְעָתָם הַמְרָה. וְתַן בְּלִבְנוּ לְצַעֲקַת
 תַּמִּיד אֵלֶיךָ עַד שֶׁתִּרְחַמְנוּ. וְשׁוּעַ
 וְתֹאמַר הַגָּנִי "הַמְזַכְּרִים אֶת יְיָ אֵל
 דְּמִי לָכֶם. וְאֵל תַּחֲנוּן דְּמִי לוֹ, עַד יִכּוּנֵן
 וְעַד יֵשִׁים אֶת יְרוּשָׁלַיִם, תְּהִלָּה
 בְּאַרְצָךְ."

שְׁנוּזָה לְהַגִּיעַ לְמִדַּת הַחֶסֶד בְּאַמַּת
 בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת, כְּמוֹ אַבְרָהָם אַבְיָנוּ
 עָלָיו הַשְּׁלוֹם, שְׁאַחַז בְּמִדַּת הַחֶסֶד
 בְּשְׁלָמוֹת. וְנוֹזָה לַעֲשׂוֹת חֶסֶד וְאַמַּת
 עִם כָּל בְּנֵי אָדָם.
 וְתִזְכְּנוּ בְּרַחֲמֵיךָ הַרְבִּים וְתִשְׁלַח לָנוּ
 צְדִיקִים אֲמִתִּים מוֹכִיחֵי אֲמַת שְׁעֵסֶקוּ
 תַמִּיד לְהוֹכִיחַ אוֹתָנוּ בְּתוֹכְהָהּ מִגְּלַה
 מֵאַהֲבָה מְסַתְרָת. וְתַתֵּן בְּלִבְנוּ שְׁנֵטָה
 אֲזָנוֹ וּלְבָנוּ לְקַבֵּל תוֹכַחְתָּם הַטּוֹבָה.
 אַף עַל פִּי שֶׁתִּהְיֶה לְפַעֲמִים בְּדַרְךְ
 בְּדִיוֹן, אַף עַל פִּי כֵן נִזְכָּה לְקַבֵּל דְּבָרֵי
 תוֹכַחְתָּם בְּאַהֲבָה וּבְחַבְבָּה וּבְשִׂמְחָה
 גְּדוּלָה, וְנִהְיֶה בְּכָלל אוֹהֲבֵי תוֹכַחְתוֹת.
 וְנוֹזָה לְשׁוֹב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ
 בְּאַמַּת. וְיִתְגַּלֶּה חֶסֶד גְּדוֹל עַל יְדֵי
 תוֹכַחְתָּם הַטּוֹבָה. כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "פִּיָּה
 פְּתַחַה בְּחֻקְהָהּ תוֹרַת חֶסֶד עַל
 לְשׁוֹנָה". וְנוֹזָה עַל-יְדֵי זֶה לְמַדַּת
 הַחֶסֶד בְּשְׁלָמוֹת בְּקִדְשָׁהּ וּבְטַהְרָה,
 וְנִהְיֶה נִכְלָלִים תַּמִּיד בְּמִדַּתוֹת שֶׁל
 אַבְרָהָם אַבְיָנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם שֶׁהִיא
 מִדַּתוֹת חֶסֶד. וְעַל-יְדֵי הַחֶסֶד הַזֶּה נִזְכָּה
 בְּרַחֲמֵיךָ לְחַתֵּךְ וּלְהַבְדִּיל וּלְהַעֲלוֹת אֶת
 הַמְּלָכוֹת דְּקִדְשָׁהּ מִן הָאַרְבַּע מְלָכוֹת
 דְּסִטְרָא אַחְרָא. וְנוֹזָה לְהַרְגֵּ וּלְהַכְנִיעַ
 וּלְשַׁבֵּר וּלְעַקֹּר וּלְבַטֵּל קְלַפַּת מְלָכוֹת
 עֲמַלְק הַרְשָׁעָה שְׁכָלוֹל מִכָּל הָאַרְבַּע
 מְלָכוֹת, וְתַעֲזָרֵנוּ לְמַחֲוֹת שְׁמוֹ וְזִכְרוֹ
 מִן הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "תִּמְחָה אֶת
 זְכַר עֲמַלְק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא
 תִשָּׁפֵחַ". וַיִּקְיָם מִקְרָא שֶׁכְּתוּב:

"הָאוֹיֵב תִּמְנֹו חֲרָבוֹת לְנִצָּח וְעִירִים
 נִתְשַׁפָּת אֲבָד וְזָכַרם הַמָּה. וַיְיָ לְעוֹלָם
 יֵשֵׁב בְּנוֹן לְמִשְׁפַּט פְּסָאוֹ". וְתַעֲקֹר
 וְתִשְׁבֵּר וְתַבְטֵל כָּל הַחֻקְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת
 וְכָל הָאִפְיֻקוּרְסִית וְהַכְּפִירוֹת מִן
 הָעוֹלָם וְיִתְגַּלֶּה אֲמּוּנָה הַקְּדוּשָׁה בְּכָל
 הָעוֹלָם כְּלוֹ וַיִּקְבְּלוּ כָּלֵם אֶת עוֹל
 מְלָכוֹתֶיךָ וְתַמְלֵךְ עָלֵיהֶם מִהֲרָה לְעוֹלָם
 וְעַד וְנוֹזָה לְהַעֲלוֹת אֶת הַמְּלָכוֹת
 דְּקִדְשָׁה אֶל אוֹר הַפְּנִיָּם. הַמְּאִיר
 בְּשֵׁלֶשׁ רְגָלִים.

וְתִרְחַם עָלֵינוּ בְּרַחֲמֵיךָ הַרְבִּים
 וּבְחֻסְדֵיךָ הַגְּדוֹלִים וְתוֹשִׁיעֵנוּ שְׁנוֹזָה
 לְקַבֵּל אֶת כָּל הַשְּׁלֵשָׁה רְגָלִים
 הַקְּדוּשִׁים שֶׁהֵם פְּסַח שְׁבוּעוֹת סִכּוֹת
 בְּקִדְשָׁה גְּדוּלָה וּבְחֻדְוָה רַבָּה וְעֲצוּמָה
 מְאֹד. וְנוֹזָה לְכַבֵּד אֶת כָּל הַרְגָלִים
 וְהַיָּמִים טוֹבִים כְּכּוֹד וְעוֹ
 וּפְאָר, כְּמֵאֲכָל וּמִשְׁתֶּה וּכְסוֹת נִקְיָה,
 וּבְשִׁבְתָּהּ מִן הַמְּלָאכָה, וּבְלֵב טוֹב
 וּבְשִׂמְחָה גְּדוּלָה, וּבְתַפְלָה בְּכּוֹנֵה
 עֲצוּמָה וְהַתְּעוֹרְרוֹת נִפְלָא כְּרָאוּי לְאִישׁ
 יִשְׂרָאֵלִי לְהַתְּפַלֵּל וּלְהַתְּנַהֵג בַּיּוֹם טוֹב
 קִדְשׁ. וְתִזְכְּנוּ וְתַעֲזָרֵנוּ לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת
 הַרְבֵּה בְּכָל הַשָּׁנָה, בְּקִדְשָׁה גְּדוּלָה
 וּבְשִׂמְחָה רַבָּה. וְנוֹזָה שְׂיִתְקַבֵּץ שְׂמַחַת
 כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה, לְתוֹךְ הַלֵּב
 הַקְּדוֹשׁ שֶׁהֵם הַשְּׁלֵשׁ רְגָלִים, וְעַל-יְדֵי
 זֶה נִזְכָּה לְשִׂמְחַת יוֹם טוֹב בְּאַמַּת
 כְּרִצּוֹנֶיךָ הַטּוֹב. כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "וַיִּשְׂמַחְתָּ
 בְּחַגֶּךָ". וְנוֹזָה לְשִׂמַּח מְאֹד מְאֹד
 בְּחֻדְוָה רַבָּה וְעֲצוּמָה בְּכָל הַשְּׁלֵשׁ

רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם "מְלָכוֹתֶיךָ מְלָכוֹת כָּל
 עוֹלָמִים, וּמְמַשְׁלֶתֶךָ כָּל דוֹר וָדוֹר",
 חוּס וְחַמֵּל וְרַחֵם עַל מְלָכוֹתֶיךָ
 הַמִּתְפַּשְׁטוֹת בְּכָל הָאַרְבַּע עוֹלָמוֹת,
 וּפְדֶה וְהוֹצֵא וְהַעֲלֵה אֶת שְׁכִינַת עֲזֶךָ
 וּמְלָכוֹתֶיךָ מִבֵּין הַגּוֹיִם. וְתַעֲלֵה אֶת
 הַמְּלָכוֹת דְּקִדְשָׁה וּבְכֹסֶת יִשְׂרָאֵל מִן
 גְּלוֹת הָאַרְבַּע מְלָכוֹת. וּמְלָכוֹת
 הַרְשָׁעָה מִהֲרָה תַעֲקֹר וְתִשְׁבֵּר וְתִמְגַּר
 וְתַכְלֵם וְתַכְנִיעֵם וְתִשְׁפִּילֵם בְּמַהֲרָה
 בְּיָמֵינוּ. וְתַעֲקֹר וְתִשְׁבֵּר וְתַבְטֵל כָּל
 הַדְּעוֹת הַזּוֹרוֹת שֶׁל חֻקְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת
 וּפִילוֹסוֹפִיָּא וְאִפְיֻקוּרְסִית מִן הָעוֹלָם.
 וְתַמְסַךְ בְּקַרְבָּם רוּחַ עוֹנֵים. וְתַעֲרַבֵב
 אֶת דַּעְתָּם וְתַסְתֵּם אֶת פִּיָּהֶם. וְתַעֲקֹר
 וְתִשְׁבֵּר וְתַבְטֵל דַּעְתָּם וּמְחַשְׁבֵּתָם
 הַרְעָה מִן הָעוֹלָם: וְעִזָּרֵנוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ.

רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם אַתָּה יְדַעְתָּ כִּמָּה אֲנִי
 רְחוּק מִקְדְּשֶׁתְּ וּשְׂמַחַת יוֹם-טוֹב
 הַקְּדוֹשׁ, חוּס וְחַמֵּל עָלֵי בְּרַחֲמֵיךָ
 הַרְבִּים, וְזַכְּנוּ בְּחֻסְדֵיךָ הַעֲצוּמִים,
 שְׂאַזְכָּה לְקַבֵּל הַיָּמִים טוֹבִים בְּקִדְשָׁה
 גְּדוּלָה וּבְשִׂמְחָה רַבָּה, עַד שְׂאַזְכָּה עַל

קנח	תפילות	תפילה ז	ליקוטי	קנז	תפילות	תפילה ז	ליקוטי
<p>ובפרט בשעת התפלה, אֶזְכֶּה לְטוֹהַר וּלְקִדְשׁ אֶת מַחְשַׁבְתִּי בִּיְתֵר, עַד שֶׁלֹּא יַעֲלֶה וְלֹא יִגִּיעַ וְלֹא יָבוֹא לְלִבִּי שׁוֹם בְּלִבּוֹל הַדַּעַת וְלֹא שׁוֹם מַחְשַׁבָּה זָרָה, וְלֹא שׁוֹם מַחְשַׁבָּה שְׂאֵינָה מֵעֵנָן הַתַּפְּלָה, אֲפִלוּ הִיא מַחְשַׁבָּה קְדוּשָׁה, לֹא תָבוֹא וְלֹא תַעֲלֶה עַל לִבִּי בִּשְׁעַת הַתַּפְּלָה. רַק אֶזְכֶּה לַעֲמֹד בְּכָל הַתַּפְּלָה בְּאֵימָה וּבִירְאָה גְדוֹלָה. וְלֹא אֲשַׁמַּע אֶז שׁוֹם אֶדָם וְשׁוֹם דְּבַר שְׂבָעוּלָם, כִּי אִם אוֹתָךְ לְבַד. וְאֶזְכֶּה לְהַתְּפַלֵּל בְּכֹנֶה גְדוֹלָה בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת. וְאֶזְכֶּה לְקַשֵּׁר תַּפְּלָתִי לְכָל הַצַּדִּיקִים אֲמֵתִים שְׂבֻדְרָנִי, וְלְכָל הַצַּדִּיקִים הָאֲמֵתִים שׁוֹכְנֵי עִיר, וְהֵם יִקְבְּלוּ אֶת תַּפְּלָתִי, וְיִכְרְרוּ וְיִזְכְּכוּ אוֹתָהּ, וְיַצִּילוּ אוֹתָהּ מִכָּל אוֹיֵב וְאוֹרֵב וּמַסְטִין בְּדַרְךְ, וְיַעֲלוּ אוֹתָהּ לְרֵיחַ גִּיחוֹחַ לְפָנַי כִּסֵּא כְבוֹדְךָ בְּתוֹךְ פְּלִלִיּוֹת תַּפְלוֹת עֲמֻךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְתַעֲלֶה וְתִנְשֵׂא לְהִיּוֹת כְּתֹר לְרֵאשֶׁךְ.</p>	<p>וּבְחִמּוֹךְ הַתַּפְּלָה הָאֲמֵתִים, מִכָּל הַתּוֹרוֹת וְהַחֲדוּשִׁים שֶׁל הַסְּטָרָא אַחֲרָא וְהַקְּלָפָה הַנִּקְרָאִים פְּסִילִים, הַנְּמַשְׁכִּין מֵעִזּוֹת דְּקִלְפָה. וְהַחֲזִקְנִי וְהַתְּאֻמְצָנִי כַעֲבוּדְתָךְ, וְתִמְשִׁיף עָלַי כַּח וְגִבּוּרָה דְקִדְשָׁה מֵאֲתָךְ, וְתִשְׁפִיעַ עָלַי עִזּוֹת דְקִדְשָׁה מֵאֲתָךְ. וְאֶזְכֶּה עַל יְדֵי הַעִזּוֹת דְקִדְשָׁה לְהִתְקַרֵּב לַעֲבוּדְתָךְ וְלִתְרוּתָךְ וְלִירְאָתָךְ בְּאֵמֶת. וְאֶזְכֶּה תְּמִיד לְחַדֵּשׁ חֲדוּשִׁים אֲמֵתִים בְּהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, בְּתוֹרַת מֹשֶׁה, חֲדוּשִׁים שִׁיְהִיו לְךָ נִחְמַת וְלִרְצוֹן לְפָנַי כִּסֵּא כְבוֹדְךָ.</p>	<p>וְתִשְׁפִיעַ עָלַי עִזּוֹת דְקִדְשָׁה נִגְדָךְ שְׂאֵזְכֶּה לְהִתְחַזֵּק וְלְהִתְאַמֵּץ מֵאֵד בְּתַפְּלָה בְּכָל עֵז וְתַעֲצוּמוֹת. וְאֶחֱזַק וְאֶאֱמֵץ אֶת לִבִּי לְקוֹבוֹת אֵלֶיךָ וּלְצַפּוֹת לְרַחֲמֶיךָ. וְאֶעֱזֵי פָנַי נִגְדָךְ לְבַקֵּשׁ וְלְהִתְפַּלֵּל וְלְהִתְחַנֵּן לְפָנֶיךָ תְּמִיד עַל כָּל מָה שֶׁחָסַר לִי כַעֲבוּדַת יי. וְלֹא אֲבוּשׁ וְלֹא אֶפְלֵם נִגְדָךְ לְעוֹלָם לְבַקֵּשׁ מִלְּפָנֶיךָ גְּדוּלוֹת וְנוֹרָאוֹת, שְׁתַּעֲשֶׂה עִמִּי פְּלֵאֵי פְּלֵאוֹת.</p>	<p>וְתִשְׁפִיעַ עָלַי עִזּוֹת דְקִדְשָׁה נִגְדָךְ שְׂאֵזְכֶּה לְהִתְחַזֵּק וְלְהִתְאַמֵּץ מֵאֵד בְּתַפְּלָה בְּכָל עֵז וְתַעֲצוּמוֹת. וְאֶחֱזַק וְאֶאֱמֵץ אֶת לִבִּי לְקוֹבוֹת אֵלֶיךָ וּלְצַפּוֹת לְרַחֲמֶיךָ. וְאֶעֱזֵי פָנַי נִגְדָךְ לְבַקֵּשׁ וְלְהִתְפַּלֵּל וְלְהִתְחַנֵּן לְפָנֶיךָ תְּמִיד עַל כָּל מָה שֶׁחָסַר לִי כַעֲבוּדַת יי. וְלֹא אֲבוּשׁ וְלֹא אֶפְלֵם נִגְדָךְ לְעוֹלָם לְבַקֵּשׁ מִלְּפָנֶיךָ גְּדוּלוֹת וְנוֹרָאוֹת, שְׁתַּעֲשֶׂה עִמִּי פְּלֵאֵי פְּלֵאוֹת.</p>	<p>וְתִשְׁפִיעַ עָלַי עִזּוֹת דְקִדְשָׁה נִגְדָךְ שְׂאֵזְכֶּה לְהִתְחַזֵּק וְלְהִתְאַמֵּץ מֵאֵד בְּתַפְּלָה בְּכָל עֵז וְתַעֲצוּמוֹת. וְאֶחֱזַק וְאֶאֱמֵץ אֶת לִבִּי לְקוֹבוֹת אֵלֶיךָ וּלְצַפּוֹת לְרַחֲמֶיךָ. וְאֶעֱזֵי פָנַי נִגְדָךְ לְבַקֵּשׁ וְלְהִתְפַּלֵּל וְלְהִתְחַנֵּן לְפָנֶיךָ תְּמִיד עַל כָּל מָה שֶׁחָסַר לִי כַעֲבוּדַת יי. וְלֹא אֲבוּשׁ וְלֹא אֶפְלֵם נִגְדָךְ לְעוֹלָם לְבַקֵּשׁ מִלְּפָנֶיךָ גְּדוּלוֹת וְנוֹרָאוֹת, שְׁתַּעֲשֶׂה עִמִּי פְּלֵאֵי פְּלֵאוֹת.</p>	<p>וְתִשְׁפִיעַ עָלַי עִזּוֹת דְקִדְשָׁה נִגְדָךְ שְׂאֵזְכֶּה לְהִתְחַזֵּק וְלְהִתְאַמֵּץ מֵאֵד בְּתַפְּלָה בְּכָל עֵז וְתַעֲצוּמוֹת. וְאֶחֱזַק וְאֶאֱמֵץ אֶת לִבִּי לְקוֹבוֹת אֵלֶיךָ וּלְצַפּוֹת לְרַחֲמֶיךָ. וְאֶעֱזֵי פָנַי נִגְדָךְ לְבַקֵּשׁ וְלְהִתְפַּלֵּל וְלְהִתְחַנֵּן לְפָנֶיךָ תְּמִיד עַל כָּל מָה שֶׁחָסַר לִי כַעֲבוּדַת יי. וְלֹא אֲבוּשׁ וְלֹא אֶפְלֵם נִגְדָךְ לְעוֹלָם לְבַקֵּשׁ מִלְּפָנֶיךָ גְּדוּלוֹת וְנוֹרָאוֹת, שְׁתַּעֲשֶׂה עִמִּי פְּלֵאֵי פְּלֵאוֹת.</p>	<p>וְתִשְׁפִיעַ עָלַי עִזּוֹת דְקִדְשָׁה נִגְדָךְ שְׂאֵזְכֶּה לְהִתְחַזֵּק וְלְהִתְאַמֵּץ מֵאֵד בְּתַפְּלָה בְּכָל עֵז וְתַעֲצוּמוֹת. וְאֶחֱזַק וְאֶאֱמֵץ אֶת לִבִּי לְקוֹבוֹת אֵלֶיךָ וּלְצַפּוֹת לְרַחֲמֶיךָ. וְאֶעֱזֵי פָנַי נִגְדָךְ לְבַקֵּשׁ וְלְהִתְפַּלֵּל וְלְהִתְחַנֵּן לְפָנֶיךָ תְּמִיד עַל כָּל מָה שֶׁחָסַר לִי כַעֲבוּדַת יי. וְלֹא אֲבוּשׁ וְלֹא אֶפְלֵם נִגְדָךְ לְעוֹלָם לְבַקֵּשׁ מִלְּפָנֶיךָ גְּדוּלוֹת וְנוֹרָאוֹת, שְׁתַּעֲשֶׂה עִמִּי פְּלֵאֵי פְּלֵאוֹת.</p>	<p>וְתִשְׁפִיעַ עָלַי עִזּוֹת דְקִדְשָׁה נִגְדָךְ שְׂאֵזְכֶּה לְהִתְחַזֵּק וְלְהִתְאַמֵּץ מֵאֵד בְּתַפְּלָה בְּכָל עֵז וְתַעֲצוּמוֹת. וְאֶחֱזַק וְאֶאֱמֵץ אֶת לִבִּי לְקוֹבוֹת אֵלֶיךָ וּלְצַפּוֹת לְרַחֲמֶיךָ. וְאֶעֱזֵי פָנַי נִגְדָךְ לְבַקֵּשׁ וְלְהִתְפַּלֵּל וְלְהִתְחַנֵּן לְפָנֶיךָ תְּמִיד עַל כָּל מָה שֶׁחָסַר לִי כַעֲבוּדַת יי. וְלֹא אֲבוּשׁ וְלֹא אֶפְלֵם נִגְדָךְ לְעוֹלָם לְבַקֵּשׁ מִלְּפָנֶיךָ גְּדוּלוֹת וְנוֹרָאוֹת, שְׁתַּעֲשֶׂה עִמִּי פְּלֵאֵי פְּלֵאוֹת.</p>
<p>חֹסֶם וְחִנּוּי, וְרַחֵם עָלַי הוֹשִׁיעֵנִי, וְזַכֵּנִי לְעִזּוֹת דְקִדְשָׁה, שְׂאֶזְכֶּה תְּמִיד בִּשְׁעַת הַתַּפְּלָה לְהִתְגַּבֵּר לְסַלֵּק הַבּוֹשָׁה, שֶׁלֹּא אֲבוּשׁ מִלְּפָנֶיךָ, וְאֶעֱזֵי פָנַי לְבַקֵּשׁ אוֹתָךְ כָּל מִיּוֹן בְּקִשּׁוֹת גְּדוּלוֹת שְׂבָעוּלָם הַנוֹגְעִים לַעֲבוּדְתָךְ בְּאֵמֶת, שְׁתַּקְּרַבְנִי אֵלֶיךָ בְּכָל מִיּוֹן הַתַּקְּרָבוֹת, וְתַעֲשֶׂה עִמִּי פְּלֵאֵי פְּלֵאוֹת, לְהַעֲלוֹת אוֹתִי מִשְׁפָּל הַמַּדְרִיגָה הַתַּחְתּוֹנָה, לְרוֹם הַמַּעֲלוֹת הַקְּדוּשׁוֹת, וְאֶזְכֶּה לְבוֹא וְלְהִגִּיעַ מִהֵרָה לְכָל הַמַּדְרִגוֹת</p>	<p>חֹסֶם וְחִנּוּי, וְרַחֵם עָלַי הוֹשִׁיעֵנִי, וְזַכֵּנִי לְעִזּוֹת דְקִדְשָׁה, שְׂאֶזְכֶּה תְּמִיד בִּשְׁעַת הַתַּפְּלָה לְהִתְגַּבֵּר לְסַלֵּק הַבּוֹשָׁה, שֶׁלֹּא אֲבוּשׁ מִלְּפָנֶיךָ, וְאֶעֱזֵי פָנַי לְבַקֵּשׁ אוֹתָךְ כָּל מִיּוֹן בְּקִשּׁוֹת גְּדוּלוֹת שְׂבָעוּלָם הַנוֹגְעִים לַעֲבוּדְתָךְ בְּאֵמֶת, שְׁתַּקְּרַבְנִי אֵלֶיךָ בְּכָל מִיּוֹן הַתַּקְּרָבוֹת, וְתַעֲשֶׂה עִמִּי פְּלֵאֵי פְּלֵאוֹת, לְהַעֲלוֹת אוֹתִי מִשְׁפָּל הַמַּדְרִיגָה הַתַּחְתּוֹנָה, לְרוֹם הַמַּעֲלוֹת הַקְּדוּשׁוֹת, וְאֶזְכֶּה לְבוֹא וְלְהִגִּיעַ מִהֵרָה לְכָל הַמַּדְרִיגוֹת</p>	<p>רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם רֵאֵה נָא בְּעֵינָיו וְרִיבֵה רִיבֵנוּ. וְהַצֵּל עֲשׂוּקִים "מִיַּד עוֹשְׂקֵיהֶם כַּח". וְאֵל תַּיִחַח לְגֹזֵל "דָּל כִּי דַל הוּא". וְתַקִּים מִקְרָא שְׂכֵתוֹב: "מִשְׁדַּע עֲנִיִּים מֵאֲנַת אֲבוֹנִים עֲתָה אֶקוּם יֹאמֵר יי, אֲשִׁית בִּישַׁע יַפִּיחַ לוֹ". עֲזֻרְנִי הוֹשִׁיעֵנִי, וְחַלְצֵנִי וּמְלַטְנִי מִכָּל מִיּוֹן מַחְשַׁבּוֹת רַעוֹת וְהַרְהוּרִים רָעִים וּמִכָּל מִיּוֹן בְּלִבּוֹלִים וְעַרְבוּב הַדַּעַת, מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם. וְזַכֵּנִי שְׁתַּהֲיֶה מַחְשַׁבְתִּי זָכָה וְנִקְיָה קְדוּשָׁה וְטוֹהָרָה תְּמִיד.</p>	<p>רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם רֵאֵה נָא בְּעֵינָיו וְרִיבֵה רִיבֵנוּ. וְהַצֵּל עֲשׂוּקִים "מִיַּד עוֹשְׂקֵיהֶם כַּח". וְאֵל תַּיִחַח לְגֹזֵל "דָּל כִּי דַל הוּא". וְתַקִּים מִקְרָא שְׂכֵתוֹב: "מִשְׁדַּע עֲנִיִּים מֵאֲנַת אֲבוֹנִים עֲתָה אֶקוּם יֹאמֵר יי, אֲשִׁית בִּישַׁע יַפִּיחַ לוֹ". עֲזֻרְנִי הוֹשִׁיעֵנִי, וְחַלְצֵנִי וּמְלַטְנִי מִכָּל מִיּוֹן מַחְשַׁבּוֹת רַעוֹת וְהַרְהוּרִים רָעִים וּמִכָּל מִיּוֹן בְּלִבּוֹלִים וְעַרְבוּב הַדַּעַת, מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם. וְזַכֵּנִי שְׁתַּהֲיֶה מַחְשַׁבְתִּי זָכָה וְנִקְיָה קְדוּשָׁה וְטוֹהָרָה תְּמִיד.</p>	<p>רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם רֵאֵה נָא בְּעֵינָיו וְרִיבֵה רִיבֵנוּ. וְהַצֵּל עֲשׂוּקִים "מִיַּד עוֹשְׂקֵיהֶם כַּח". וְאֵל תַּיִחַח לְגֹזֵל "דָּל כִּי דַל הוּא". וְתַקִּים מִקְרָא שְׂכֵתוֹב: "מִשְׁדַּע עֲנִיִּים מֵאֲנַת אֲבוֹנִים עֲתָה אֶקוּם יֹאמֵר יי, אֲשִׁית בִּישַׁע יַפִּיחַ לוֹ". עֲזֻרְנִי הוֹשִׁיעֵנִי, וְחַלְצֵנִי וּמְלַטְנִי מִכָּל מִיּוֹן מַחְשַׁבּוֹת רַעוֹת וְהַרְהוּרִים רָעִים וּמִכָּל מִיּוֹן בְּלִבּוֹלִים וְעַרְבוּב הַדַּעַת, מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם. וְזַכֵּנִי שְׁתַּהֲיֶה מַחְשַׁבְתִּי זָכָה וְנִקְיָה קְדוּשָׁה וְטוֹהָרָה תְּמִיד.</p>	<p>רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם רֵאֵה נָא בְּעֵינָיו וְרִיבֵה רִיבֵנוּ. וְהַצֵּל עֲשׂוּקִים "מִיַּד עוֹשְׂקֵיהֶם כַּח". וְאֵל תַּיִחַח לְגֹזֵל "דָּל כִּי דַל הוּא". וְתַקִּים מִקְרָא שְׂכֵתוֹב: "מִשְׁדַּע עֲנִיִּים מֵאֲנַת אֲבוֹנִים עֲתָה אֶקוּם יֹאמֵר יי, אֲשִׁית בִּישַׁע יַפִּיחַ לוֹ". עֲזֻרְנִי הוֹשִׁיעֵנִי, וְחַלְצֵנִי וּמְלַטְנִי מִכָּל מִיּוֹן מַחְשַׁבּוֹת רַעוֹת וְהַרְהוּרִים רָעִים וּמִכָּל מִיּוֹן בְּלִבּוֹלִים וְעַרְבוּב הַדַּעַת, מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם. וְזַכֵּנִי שְׁתַּהֲיֶה מַחְשַׁבְתִּי זָכָה וְנִקְיָה קְדוּשָׁה וְטוֹהָרָה תְּמִיד.</p>	<p>רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם רֵאֵה נָא בְּעֵינָיו וְרִיבֵה רִיבֵנוּ. וְהַצֵּל עֲשׂוּקִים "מִיַּד עוֹשְׂקֵיהֶם כַּח". וְאֵל תַּיִחַח לְגֹזֵל "דָּל כִּי דַל הוּא". וְתַקִּים מִקְרָא שְׂכֵתוֹב: "מִשְׁדַּע עֲנִיִּים מֵאֲנַת אֲבוֹנִים עֲתָה אֶקוּם יֹאמֵר יי, אֲשִׁית בִּישַׁע יַפִּיחַ לוֹ". עֲזֻרְנִי הוֹשִׁיעֵנִי, וְחַלְצֵנִי וּמְלַטְנִי מִכָּל מִיּוֹן מַחְשַׁבּוֹת רַעוֹת וְהַרְהוּרִים רָעִים וּמִכָּל מִיּוֹן בְּלִבּוֹלִים וְעַרְבוּב הַדַּעַת, מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם. וְזַכֵּנִי שְׁתַּהֲיֶה מַחְשַׁבְתִּי זָכָה וְנִקְיָה קְדוּשָׁה וְטוֹהָרָה תְּמִיד.</p>	<p>רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם רֵאֵה נָא בְּעֵינָיו וְרִיבֵה רִיבֵנוּ. וְהַצֵּל עֲשׂוּקִים "מִיַּד עוֹשְׂקֵיהֶם כַּח". וְאֵל תַּיִחַח לְגֹזֵל "דָּל כִּי דַל הוּא". וְתַקִּים מִקְרָא שְׂכֵתוֹב: "מִשְׁדַּע עֲנִיִּים מֵאֲנַת אֲבוֹנִים עֲתָה אֶקוּם יֹאמֵר יי, אֲשִׁית בִּישַׁע יַפִּיחַ לוֹ". עֲזֻרְנִי הוֹשִׁיעֵנִי, וְחַלְצֵנִי וּמְלַטְנִי מִכָּל מִיּוֹן מַחְשַׁבּוֹת רַעוֹת וְהַרְהוּרִים רָעִים וּמִכָּל מִיּוֹן בְּלִבּוֹלִים וְעַרְבוּב הַדַּעַת, מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם. וְזַכֵּנִי שְׁתַּהֲיֶה מַחְשַׁבְתִּי זָכָה וְנִקְיָה קְדוּשָׁה וְטוֹהָרָה תְּמִיד.</p>

קס	תפילות	תפילה ז	ליקוטי	קנט	תפילות	תפילה ז	ליקוטי
----	--------	---------	--------	-----	--------	---------	--------

העליונות של הקדושה, עד שאזכה להשיג אלהותך בתכלית מדרגה העליונה, במדרגת נביאים אמתיים וצדיקים גדולים ונוראים, במדרגת בני עליה. ואזכה לאחוז בדרכי אבותינו אשר בטוחו בך ולא בושו לשאל כל הגדולות מלפניך. כמו שכתוב: "בך בטוחו אבותינו בטוחו ותפלטמו. אליך זעקו ונמלטו, בך בטוחו ולא בושו". כי אתה יודע שלפי עצם גדלתך ורוממותך, ולפי עצם שפלותנו ופחיתותנו, לא היה אפשר לנו להתחיל לעמד לפניך ולבקש מלפניך על שום דבר קטן שבעולם, כי מי אנכי שאזכה להתפלל לפניך? אלהי ואלהי אבותי, כי אתה? גדלת מאד, ושמך מרומם על כל ברכה ותהלה. ואיך נעזי פנינו ונקושה ערפנו לשאל ממך גדולות כאלה, ובפרט איש פמוני. פגום ונבזה וחדל אישים פמוני. אף ברחמיך הרבים למדתנו על ידי צדיקיך האמתיים, והודעת לנו דרכיך הטובים, אשר אתה תפוז חסד ומרבה להיטיב, ואתה משפיע עלינו עזות דקדושה מאתך, ואתה רוצה שנעזי פנינו נגדך לבקש ממך גדולות ונוראות, ושנעתיירי ונפציר אותך הרבה מאד ימים ושנים עד שנוזכה לנצח אותך בכליך לפעל בקשתינו ברחמים אצריך. כמו שכתוב: "אנכי וי אלהיך המעלה מארץ מצרים הרחב פיה ואמלאהו". על פן מצא עבדך את לבו

להתחנן מלפניך על כל אלה, שתשפיע עלי עזות דקדושה מאתך. ויקים מקרא שכתוב: "תנו עוז לאלהים על ישראל גאותו ועזו בשחקים, נורא אלהים ממקדשיך אל ישראל הוא נותן עז ותעצמות לעם, ברוך אלהים". ונוזכה לבקש ממך תמיד גדולות ונוראות, שתעשה עמי פלאי פלאות, ותוציאני ותעלני מעתה חיש קל מהרה מפל הנפילות והירידות שירדתי עד הנה, ותקרבני בכל מיני התקרבות, ותרחם עלי בכל מיני רחמנות, ותקרבני ברחמיך הרבים לצדיק גדול אמתי, להרב האמת שבדור הזה, להרב דקדושה הגדול במעלה שיש לו כח להכניס השגות אלהות גם בשפל ופחות פמוני. ותצילני שלא אטעה עצמי חס ושלום, להחליף ולהמיר טוב ברע, ותשמרני מן השקרנים והצבועים, ממנהיגים של שקר. ותשמרני שלא יעלה על לבי הטעות של פמה בני אדם, האומרים שדי לפניהם אם יהיו מקרבים אפלו לאיש פשר פשוט הקטן במעלה. כי באמת הפחיתים פמוני צריכים דוקא מנהיג אמתי הגדול במעלה מפלגת מאד מאד. רחם עלינו ברחמיך, ושלח לנו הגואל צדק במהרה בלמינו. ויקים מקרא שכתוב: "פימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". ונפני מהרה לעלות ולראות ולהשתחוות לפניך בבית

בחרתך בשלש פעמי רגלינו. חוס וחנוי והצילני והושיעני בכל מיני הצלות וישועות. והעלני מהרה מאפלה לאורה משעבוד לגאלה מגוון לשמחה. ותטהרני מהרה מפל מיני טמאות ותקדשני בכל מיני קדשות. ואזכה לעלות ולהפלל מהרה בכל החמשים שערי קדושה באמת ובאמונה שלמה ובענוה אמתיית, עד שאזכה "לחזות בנעם יי ולבקר בהיכלו", להשיג השגת אלהותך בתכלית מדרגה העליונה, ולהכניס השגת אלהותך בלב כל ישראל עמך בקדושה ובטהרה גדולה, באמת ובאמונה שלמה ובענוה אמתיית פרצוף הטוב. "האירה פניך על עבדך הושיעני בחסדך. פניך האר בעבדך ולמדני את חקיך. אני בצדק אחזה פניך אשבועה בהקיץ תמונתך. ולא נסוג ממך תחיינו ובשמך נקרא. יי אלהים צבאות השיבנו, האר פניך ונושעה". אמן ואמן.

(למקשה לילד יאמר זה בתוך התפלה כפרשם לעיל)

ותמלא רחמים על כל היושבות על המשבר, ותצילם מפל צער ונזק ובפרט לפגועות בת פלוגות וכו'. רבוננו של עולם, מלא רחמים רבים תמיד, אתה ידעת צערה ומקאובה, אתה ידעת את לבבה ולבב אביה ואמה, וכל המצטערים בצרותה. ראה עינים ועמלים, והיטיב במקאובם. יעוררו רחמיך העצומים רחמיך הגנוזים, על ענייה זאת היושבת על

המשבר בלב נשבר ונדכא. ופתח לה שערי הרחמים והחסד והחמלה והחנינה, פתח לה שער ההולדה, וברחמיך הרבים תחתך את המ"ם סתומה שהיא כנגד מ"ם יום של יצירת הולד, ששם מלבש הולד. וברחמיך הגדול תחתך את המ"ם סתומה הזאת. ותעשה ממנה שתי דלתים. ועל ידי זה תפתח ברחמיך ורחמיך האמתיים דלתי בטנה של הענייה הזאת היושבת על המשבר. ותהיה בעזרה שתלד מיד בנקל בלי קשוי הולדה עוד קלל. ותאמר למלאך "הרף ידי". האומר לעולמו די, אמר לצרתה די. רב חסד ומרבה להטיב, חוס וחמל ורחם, כחסדך הגדול עשה עמה, פתח לה דלתי ההולדה חיש קל מהרה בלי שום אחר ועפוב עוד קלל. כי כבר סבלה מרירות צער ומקאוב הרבה, עד אשר "כשל פח הסבל". גומל חסדים טובים עשה עמנו חסד חנם, ואל תאחר לדתה עוד קלל. עזר והצל והושיעה בחסדך, שיפתח לה יצרי ודלתי בטנה ברחמים גדולים תכף ומיד. ותלד מיד בקל בלי שום צער ומקאוב עוד קלל, כי אם ברחמים ובחמלה בחסד גדול. ותוציא הולד לשלום לאויר העולם לחיים טובים ולשלום ולאורך ימים ושנים טובים. אמן.

(ידינו בצדקה מאד. כי תעקר תלוי בחדש, ששל ידי זה וחתוך את הקלית מהם וכו', כמבאר בתורה הנ"ל ששל ידי זה נפתח רחמיך של המקשה לילד, כמבאר בספר. עיין בליקוטי מוה"ר"ן סימן ל' ובסימן קל"ח בסופו, והבן)

ליקוטי	תפילה לא	תפילות	קסא	ליקוטי	תפילה לא	תפילות	קסא
--------	----------	--------	-----	--------	----------	--------	-----

תפילה לא

מוסד על תורה ל"א בליקוטי מוהר"ן

"חסדי יי עולם אשירה, לדור ודור אודיע אמונתך כפי". והריני מאמין באמונה שלמה, ביחודך ואחדותך ובחדוש העולם, ובצדיקיך האמתיים ובתורתך הקדושה, בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה, ובכל ספרי צדיקים אמתיים, ובקבליות עמך ישראל אשר בהם בחרת. כי אתה הוא יי האלהים בשמים ובארץ ובשמי השמים העליונים. אמת אתה הוא ראשון ואתה הוא אחרון ומבלעדיך אין אלהים. ובראת את השמים ואת הארץ וכל צבאם. ואדם הראשון עליה בראת בששת ימי בראשית. וביום השביעי שבת נחת והרגעת. ומאזכתך יי אלהינו ומחלתך הגדולה על ישראל עמך. נתת לנו את יום מנוחתך לנחתה, יום מנוחה וקדשה, יום גדול וקדוש ונורא, יום שבתה ומנוחה ומרגוע להגופות והנפשות בגשמיות וברחיניות, בעולם הזה ובכל העולמות פלם, יום עליית כל העולמות למעלה ממדרגתן עד תכלית מדרגה העליונה, עד תכלית הקדשה העליונה, עד רצון דרעיון רצון שברצונות, יום שאין בו שום אחיות דין ושום אחיות הסטרא-אחרא והקלפות כלל, יום שפלו שבת טוב ורצון ואהבה וחסד ורחמים גדולים ופשוטים, יום שפלו קדוש

ונורא. אשר מעצם קדשת עצומו של יום קדש, אנו יכולים להתדבק בך ולהפיל באחדותך, ולהמשיך עלינו אמונתך הקדושה בתכלית השלמות בכל ששת ימי המעשה.

ובכן באתי לפניך יי אלהי ואלהי אבותי, אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב, אל עליון גומל חסדים טובים, שתחנני בחסדיך האמתיים, ותפני ברחמיך הרבים, ותעזרני בכל עז, שאזכה ברחמיך הרבים לקבל שבתות בקדשה גדולה ובשמחה רבה וחדוה גדולה ועצומה מאד מאד, כראוי לאיש ישראל לגיל ולשוש ולשמח בכל עז ביום הגדול והקדוש והנורא הזה, ביום שבת קדש, יום ששון ושמחה וחדוה בכל העולמות פלם, יום הלולא רבא דמלכא ומטריינתא, יום שאין בו שום עצבות ויגון ואנחה כלל, יום שאפלו חיי גיהנם נוחין ביה, יום שפלו אור וטוב, יום שמאיר בו נהירו עלאה בכל העולמות פלם, אור פני מלך חיים, יום שנמשך בו נשמות יתרות קדושות ונוראות לכל אחד ואחד מבני ישראל עמך.

אבינו מלפני אדירנו בוראנו גואלנו יוצרנו קדושו קדוש יעקב, קדשנו בקדשת שבת קדש תמיד ועזרנו לקבל שבתות כראוי. ונזכה לכבוד ולענג את השבת בכל מיני כבוד וענג, הן במאכל ומשתה, שנוזכה להרבות

בשבת קדש מאכלים ומשקות טובים וכל מיני מעדנים וכל מיני תענוגים. ולא יהיה אצלנו שום קפיצא על הוצאות שבתות וימים טובים. ונהיה בטוחים בך שתמלא לנו כל מה שנוציא על פכוד שבת ויום טוב קדש. והן במלבושי כבוד, שנוזכה ברחמיך לבגדי שבת הרבה, לבגדים יקרים נקיים וקדושים וטהורים. ותזכנו לדירה נאה לכבוד שבת קדש, ולהרבות פרות פליל שבת קדש.

ותזכני ותשמרני ברחמיך הרבים, מפל הל"ט ^(השלושים ותשעה) אבות מלאכות ומתולדותיהן. ותגן בעדנו ותצילנו שלא נפשל בשום מלאכה דאורייתא ובשום שבות דרבנן ביום שבת קדש. ותעזרנו לקדש את פינו ודבורנו ביום השבת, שלא יהא דבורנו של שבת כדבורנו של חול. רבוננו של עולם, רחם עלינו וקדשנו בכל מיני קדשות של שבת קדש בשמחה וחדוה גדולה ועצומה מאד, וביראה ואהבה, עד שנוזכה להפיל בתוך קדשת שבת קדש, ולהמשיך קדשת שבת על ששת ימי החול. ונזכה לזכר את השבת תמיד. פמו שכתוב: "זכור את יום השבת לקדשו".

ותזכנו ברחמיך הרבים לאמונה שלמה באמת תמיד. שנוזכה להאמין בך יי אלהינו, ובתורתך הקדושה שבכתב ובעל פה, אשר נתת לנו על-

ידי משה נביאך נאמן ביתך, ובכל צדיקיך האמתיים שהיו בכל דור ודור, ובכל צדיקיך האמתיים וכשרים אמתיים שבדור הזה, ובקבליות עמך ישראל הקדוש, אשר אתה מתפאר בהם בכל דור ודור, בכלם אזכה ברחמיך להאמין באמונה שלמה תזכה ונכונה, ואעמד קים באמונתך הקדושה, ואהיה חזק באמונתך "כראי מוצק כל אמוט לעולם".

רבוננו של עולם אתה ידעת את לבבי המר והנמרה, אתה ידעת את צרות נפשנו המרבים מאד מאד שאי אפשר לסבלם. אתה ידעת את מרייות אנחותינו וצרותינו המרבות מאד ודחקנו וענינו ועמלנו ולחצנו. אהה יי, אהה על נפשנו, אוי לרוחנו ונשמותינו, אוי זמר לגופנו. הרי אנו צועקים ונאנחים לפניך מעמקי הגלות, מעמקי עמקים, פאיש אשר עברו בו כל מיני חצים ורמחים וחרבות, וכלם תחובים עדן בגופו. ובכל אבר ואבר תחובים פמה אלפים ורבבות חצים ורמחים וקשתות משוחים בכל מיני סמים מרים וארסיים קשים, וכמה חיות רעות ונחשים ועקרבים סובבים אותו מפל צד, והוא מסגר במסגר על מסגר, ואלפי אלפים ורבבות שומרים ואורבים עומדים עליו, ושומרים את עקבו, ואינם מניחים אותו להרים ראשו אפלו כחוט השערה, אפלו רגע

ליקוטי	תפילה לא	תפילות	קסנ	ליקוטי	תפילה לא	תפילות	קסד
--------	----------	--------	-----	--------	----------	--------	-----

קלה. וסותמין את פיו ומערבבין את דעתו, ומעקמין את לכתו ככל עת וככל רגע לכל יצעק אליך, ולכל יסתפל לרחמיך, ולכל יצפה לישועתך. ואני עני וכואב, גרוע הרבה מכל זה שהזכרתי לפניך. וצרותי וכאבי נפשי ונגעי לכבי מרבים הרבה הרבה מאד מכל זה. כי אין שום לשון בעולם שאוכל לפרש שיחתי על ידו. מר לי מאד רבונו דעלמא פלא, מר לי מאד אבי שבשמים, מר לי מאד מכל מיני מריחות שבעולם. נפשי מרה לי, הומה עלי לפי, "מעני מעי אוחילה. יי מה רבו צרי, רבים קמים עלי", ואף-על-פי שאני יודע קצת מכל זה, אף התרחקתי ונפילתי עמקה מעמקי תהום יותר ויותר, מה שאיני יכול לדעת קלל, אף על פי כן בכל עת שאני רוצה לדבר מצרותי המרבות, באים עלי פניות וגסות הרוח ובלבולים עד שאיני יכול לדבר אפילו דבור אחד בלי פניות ושקרים הרבה. ועתה "מאין יבוא עזרי". מאין אבקש מנוח לי אשר ייטב לי לעד, מאין אבקש הצלה ומנוס. הביטה בעניי כי רבו מכאובי וצרות לכבי. ראה עניי וחלצני. ובחסדך לכד תחייני. "עד אנה יי תשפחני נצח עד אנה תסתיר את פניך ממני. עד אנה אשית עצות בנפשי יגון בלכבי יומם. עד אנה ירום אויבי עלי".

והנה בעניי המר ודחקי ולחצי וערבוכי ובלבולי, אשר נחרקתי בעוונתי הרבים כמו שנתרחקתי ואפלו פשאני זוכה לפעמים לעשות איזה דבר שפקדשה, הוא מלא פצעים, עצבות ובלבולים ופניות ושאגון וטרור הדעת הרבה מאד. ובעצם גלותי המר, אין לי שום חיות ונחמה ותקנה כי אם על אמונתך הקדושה והטהורה והתמימה. "זאת נחמתי בעניי", מה שזכיתי על כל פנים להיות מזרע ישראל עבדך, מאמינים בני מאמינים. על כן פאתי לשטח פפי לרחמיך וחסדיך האמתיים, אל תעזבני ואל תטשני. "גמל על עבדך ואחיה". גמל עלי בחסדיך האמתיים, וחגני באמונתך הקדושה תמיד, שאזכה להיות קיים וחזק באמונתך הקדושה תמיד, בלי שום בלבול ונטיה כלל. כי אין לנו שום חיות ותקנה, כי אם על אמונתך הקדושה, כמו שכתוב: "וצדיק באמונתו יחיה".

רבונו של עולם אתה ידעת את עצם רבוי הפטרות והאפיקורסות שמתגבר עכשו בעת הזאת בידורות הללו בעוקבא דמשחא, אשר כמדה לא נהיתה מימות עולם, ואין מי שיעמד בעדנו. ואתה הבטחת אותנו, "אבדה עצה מכנים נסרחה חקמתם", שפשאין בישראל מי שיעמד וישיב לאפיקורסים אזי נסרחה חקמתם של

המינים והאפיקורסים גם כן. ועכשו בעוונותינו הרבים הפית אותנו מכה אשר לא כתובה בתורה, והפלאה את מפותינו מכל הצדדים, כי הצדיקי אמת שהיו יכולים להמשיך לנו אמונה שלמה דקדשה, נסתלקו בעוונותינו. וכת האפיקורסים והפילוסופים מתגברים עכשו ביותר, עד שהם זורקים חציהם הרעות. ופורשים רשתות ומכמורות גם על הפשרים והתמימים, הקרואים והולכים לתמם. כי הם מטעים אותם, ומראין עצמן לפניהם כפשרים וכאלו רוצים בטובת ומקנת ישראל, עד שנאחזין גם כמה נשמות פשרות ברשתות שלהם, ומכניסים פטרות ופילוסופיא ואפיקורסית בלב ישראל עמך הקדוש. ומתגברים להרגיל את ישראל בדרך העכו"ם, להתלבש במלבושיהם וללכת בדרביהם, וללמד ספריהם ולשונותיהם. "אוי לנו כי שדדנו", כי צרה כזאת לא היתה עדין לישראל מימות עולם. ועל מי לנו להשען, אל מי ננוס לעזרה, ואיה המקום להתחבא מפניהם, ולהציל את בנינו ונרעינו וכל זרע עמך בית ישראל מרשתותיהם ומחציהם. מי יגור לנו אש אוכלה, מי יגור לנו מוקדי עולם, מי יחוס עלינו, מי ירחם עלינו, מאין יבוא עזרנו.

רבונו של עולם אתה ידעת עצם הצרה הזאת. עזרני כי עליך נשעננו,

כי אין פחנו אלא בפה. חוס ורחם עלינו ועזרנו להיות חזק וקיים באמונתך הקדושה תמיד, פרצוףך הטוב. ולא יעלה על לבי שום סברה מסכרותיהם ושום קשיא מקשיותיהם ושום דרך מדרביהם. רק אזכה אני וזרעי וכל חברתנו וכל עמך בית ישראל, לילך תמיד בדרךי אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב משה ואהרן יוסף ודוד, ובדרךי כל הנביאים האמתיים ראשונים ואחרונים ותנאים ואמוראים. ובדרךי כל הצדיקים אמתיים והפשרים והתמימים שהיו בכל דור ודור. ובכותם מלטנו והצילנו מכל מיני פטרות ובלבולים וספקות. ונכנו ברחמיך לאמונה שלמה וחזקה באמת בקדשה ובטהרה תמיד לעולם ועד.

וזכני ברחמיך הרבים לתן צדקה הרבה לעניים הגונים הרבה, ואזכה להרבות בצדקה מאד כפיור גדול מאד. ותעזרני לקיים מקרא שכתוב: "פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד". ותפני לצדקה של שבת, שאזכה לתן לעניים הגונים על צרכי שבת קדש, ולהכניס אורחים הגונים על שלחני בכל שבת קדש. ואזכה להמשיך עלי קדשת שבת תמיד, ועל ידי זה אזכה לאמונה שלמה להאמין ולבטח בך תמיד, ולפזר מזון הרבה לצדקה בלב טוב ובשמחה גדולה. עד שתאה חשובה לפניך מאד מצות

תקון הכפלי

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים

הריני מקושר עצמי בפאמירת העשרה מזמורים אלו לכל הצדיקים האמתיים שפדורנו ולכל הצדיקים האמתיים שוכני עפר קדושים אשר בארץ המה ויפטר לרבנו הקדוש צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה רבנו נחמן בן פינא זכותו תפן עלינו, אמן.

והריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה ברחילו ורחימו על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל: לכו נרננה ליהוה. נריעה לצור ישענו: ונקדמה פניו בתודה בזמירות נריע לו: כי אל גדול יהוה. ומלך גדול על-כל-אלהים:

מז * מכתם לדוד שמרני אל כיי- חסיתי בך: * אמרת ליהוה אדוני אתה טובתי בל-עליך: * לקדושים אשר-בארץ המה ואדירי בל-חפצי- כם: * ירבו עצבותם אחר מהרו בל- אסוף נספיהם מדם ובל-אשא את- שמותם על-שפתי: * יהוה מנת-חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי: * חבלים נפלו-לי בנעמים אף-נחלת שפחה עלי: * אברך את-יהוה אשר יעצני אף-לילות פרוני כליותי: * שויתי יהוה לנגדי תמיד פי מימיני בל- אמוט: * לכן שמח לפי ויגל בבודי אף-בשרי ישפן לכטח: * פי לא- תעזב נפשי לשאול לא-תתן חסדך חסידך לראות שחת: * תודיעני ארח חיים שבע שמחות את-פניך נעמות בימיך נצח:

כב * לדוד משפיל אשרי נשוי-פשע פסוי חטאה: * אשרי-אדם לא

יחשב יהוה לו עון ואין ברוחו רמיה: * כיהחרשתי בלו עצמי פשאתי בל- היום: * פי יומם ולילה תכבד עלי לדך נהפך לשדי בחרבני קיץ סלה: * חטאתי אודיעך ועוני לא-כסיתי אמרתי אודה עלי פשעי ליהוה ואתה נשאת עון חטאתי סלה: * על-זאת יתפלל בל-חסיד | אליך לעת מצא רק לשטף מים רבים אליו לא גיעו: * אתה | סתר לי מצר תצרני גיי פלט תסובבני סלה: * אשפילך | ואורך בדרך-נו תלך איעצה עליך עיני: * אל-תהיו | פסוס כפרד אין הבין במתג-ורסן עדני לכלום בל קרב אליך: * רבים מכאובים לרשע והבוטח ביהוה חסד יסובבנו: * שמחו ביהוה וגילו צדיקים והרננו בל-ישרי-לב:

מזא * למנצח מזמור לדוד: * אשרי משפיל אל-דל ביום רעה ימלטהו יהוה: * יהוה | ישמרהו ויחיהו אשר ואשר בארץ ואל-תתנהו בנפש איביו: * יהוה יסעדנו על-ערש דני בל-משפכו הפכת בחילו: * אני אמרתי יהוה חנני רפאה נפשי כיי- חטאתי לך: * אויבי יאמרו רע לי מתי זמות ואבד שמו: * ואם-בא לראות | שוא ידבר לבו יקבץ-און לו יצא לחוץ ידבר: * יחד עלי יתלחשו בל- שנאי עלי | יהשכו רעה לי: * דבר- בליעל יצוק בו ואשר שכב לא-יוסף לקום: * גם-איש שלומי | אשר- בטחתי בו אוכל לחמי הגדיל עלי

עקב: * ואתה יהוה חנני והקימני ואשלמה להם: * בזאת ידעתי כיי- חפצת בי פי לא-ירע איבני עלי: * ואני בתמי תמכת בי ותציבני לפניך לעולם: * ברוך יהוה | אלהי ישראל מהעולם ועד העולם אמן | ואמן:

מב * למנצח משפיל לבני-קרח: * כאל תערג על-אפיקי-מים בן נפשי תערג אליך אלהים: * צמאה נפשי | לאלהים לאל חי מתי אבוא ואראה פני אלהים: * היתה-לי דמעתי לחם יומם ולילה באמור אלי בל-היום איה אליהך: * אלה אזכרה | ואשפכה עלי | נפשי כי אעבר | בסף אדדם עד-בית אלהים בקול-רנה ותודה המון חוגג: * מה-תשתוחחי נפשי ותחמי עלי הוחילי לאלהים כיי-עוד אודנו ישועות פניו: * אלהי עלי נפשי תשתוחח על-פן אזכרך מארץ נהרן וחרמונים מהר מצער: * תהום-אל-תהום קורא לקול צנורך בל-משפריך וגליך עלי עברו: * יומם | יצוה יהוה | חסדו וכלילה שירה עמי תפלה לאל חיי: * אומרה | לאל סלעי למה שכחתני למה-קדר אלך בלחץ אויב: * ברצח | בעצמותי חרפוני צוררי באמרם אלי בל-היום איה אליהך: * מה-תשתוחחי | נפשי עוד אודנו ישועת פני ואלהי:

מג * למנצח אל-תשחת לדוד מכתם בשלח שאול וישמרו את-הבית

להמיתו: * הצילני מאיבי | אלהי ממחוקמי תשגבני: * הצילני מפעלי און ומאנשי דמים הושיעני: * פי הנה ארכו לנפשי נגורו עלי עזים לא- פשעי ולא-חטאתי יהוה: * בל-יעון ירצון ויכוננו עונה לקראתי וראה: * ואתה יהוה-אלהים | צבאות אלהי ישראל הקיצה לפקד כל-הגוים אל- תחן בל-בגדי און סלה: * ישובו לערב יחמו כפלב ויסובכו עיר: * הנה | יביעון בפייהם חרבות בשפתותיהם כיימי שמע: * ואתה יהוה תשחק-למו תלעג לכל-גוים: * יעזו אליך אשמרה כיי-אלהים משגבי: * אלהי חסדו חסדי יקדמני אלהים יראני בשררי: * אל-תהרגם | פן-ישכחו עמי הניעמו בחילך והורידמו מגנו אדני: * חטאת-פימו דבר-שפתימו וילכדו בגאונם ומאלה ומפחש יספרו: * פלה בחמה פלה ואינמו וידעו כיי-אלהים משל ביעקב לאפסי הארץ סלה: * וישבו לערב יחמו כפלב ויסובכו עיר: * המה יניעון לאכל אם-לא ישבעו וילינו: * ואני | אשר עזך וארגן לבקר חסדך כיהיית משגב לי ומנוס ביום צר-לי: * עזי אליך אומרה כיי-אלהים משגבי אלהי חסדי:

עז * למנצח על-היחוד ידותון לאסף מזמור: * קולי אל-אלהים ואצעקה קולי אל-אלהים והאזין אלי: * ביום צרתי אדני דרשתי ידי | לילה נגרה ולא תפוג מאנה הנחם

נפשי: ה אֶזְכְּרָה אֱלֹהִים וְאֶהְיֶה
אֲשִׁיחָה | וְתַעֲטֹף רוּחִי סֵלָה: ה אַחֲזֶנָּה
שְׁמֵרוֹת עֵינַי נִפְעָמָתִי וְלֹא אֲדַבֵּר:
ו חֲשַׁבְתִּי יָמַיּוֹם מִקֵּדָם שְׁנוֹת עוֹלָמַיִם:
ז אֶזְכְּרָה נִגְיַחַי פִּלְיָלָה עִם-לִבִּי
אֲשִׁיחָה וּיְחַפֵּשׂ רוּחִי: ה הִלְעוּלְמַיִם
זִנְחָה | אֲדַגֵּי וְלֹא-יִסִּיף לְרַצוֹת עוֹד:
ט הֶאֱפֵס לְנֶצַח חֲסִדוֹ גָּמַר אֲמַר לְדָר
וְדָר: ה הִשְׁכַּח חֲנוּת אֵל אִם-קִפְץ בָּאֵף
רַחֲמָיו סֵלָה: יא וְאִמַר חֲלוּתִי הִיא
שְׁנוֹת יָמַיִן עֲלִיּוֹן: יב אֲפִי אֶזְכֹּר
מִצִּלְלִי-יָהּ פִּי-אֶזְכְּרָה מִקֵּדָם פִּלְאָף:
יג וְהִגִּיתִי בְּכָל-פִּעֲלֶךָ וּבְעִלְיוֹתֶיךָ
אֲשִׁיחָה: יד אֱלֹהִים בְּקֹדֶשׁ דִּרְבָךָ מִי-
אֵל גְּדוֹל כְּאֱלֹהִים: טו אַתָּה הָאֵל עֲשֵׂה
פִּלְאָ הַדוֹדֶעַת כְּעַמִּים עֲזָף: טז גְּאֻלַּת
בְּזוֹרַע עֲמֹךָ בְּגִי-יַעֲקֹב וְיוֹסֵף סֵלָה:
יז רְאוּף מַיִם | אֱלֹהִים רְאוּף מַיִם יַחֲלוּ
אֵף יִרְגְּזוּ תַהֲמוֹת: יח זָרְמוּ מַיִם | עֲבוֹת
קוֹל גִּתְנוּ שְׁחָקִים אֶף-חֲצִצְיָד יִתְהַלְכוּ:
יט קוֹל רַעֲמָךְ | בַּגִּלְגַּל הָאִירוּ בְּרָקִים
תִּבַּל רִגְזָה וְתַרְעֵשׂ הָאָרֶץ: כ פִּים דִּרְבָךָ
וּשְׁבִלֶיךָ שְׂבִיבֵיךָ בְּמַיִם רַבִּים וְעַקְבוֹתֶיךָ
לֹא נִדְעוּ: כא נְחִית כִּצְאֵן עֲמֹךָ בִּיד-
מִשָּׁה וְאַחֲרָן:
כב * תַּפְלָה לְמֹשֶׁה אִישׁ-הָאֱלֹהִים אֲדַגֵּי
מְעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָנוּ בְּדָר וְדָר:
כג בְּטָרָם | הָרִים יִלְדוּ וְתַחֲלוּל אָרֶץ
וְתַבַּל וּמַעוֹלָם עַד-עוֹלָם אַתָּה אֵל:
כד תִּשָּׁב אֲנוֹשׁ עַד-דִּבְכָּא וְתֵאמַר שׁוּבוּ
בְּגִי-אָדָם: ה פִּי אֵלֶף שָׁנִים בְּעֵינַיִךָ
כָּנוּם אֲתָמוּל כִּי יַעֲבֹר וְאֲשַׁמּוּרָה
כִּלְיָלָה: ה זַרְמָתָם שְׁנֵה יִהְיוּ כְּפִקֵּר

מִסִּפָּר כְּמַעֲט וְגָרִים כֹּה: יא וְיִתְהַלְכוּ
מִגִּיז אֶל-גִּיז מִמַּמְלַכָּה אֶל-עַם אַחֵר:
יב לֹא-הִינִיחַ אָדָם לַעֲשָׂקֶם וְיִזְכַּח
עֲלֵיהֶם מַלְכִּים: טו אֶל-תִּגְעוּ בְּמִשְׁיַחִי
וְלִנְבִיאִי אֶל-תִּרְעוּ: טז וְיִקְרָא רַעֲב עַל-
הָאָרֶץ כָּל-מִטְּהַל-לֶחֶם שִׁבְרָ: ה שְׁלַח
לְפָנֶיהֶם אִישׁ לַעֲבֹד גַּמְכָּר יוֹסֵף:
יז עֲנוּ בַכֶּבֶל וּגְלוּ וּרְגְלוֹ בְּחִזָּל בָּאֵה
נַפְשׁוֹ: יח עַד-עַתָּה בֹּא-דִבְרֹךְ אֲמַרְתָּ
יְהוָה צִרְפַּתְהוּ: כ שְׁלַח מֶלֶךְ וּבִתְרֵהוּ
מִשָּׁל עַמִּים וּפְתַחְתְּהוּ: כא שְׁמוֹ אֲדוֹן
לְבֵיתוֹ וּמִשָּׁל בְּכָל-קִנְיָנוֹ: כב לְאִסֹּר
שָׁרְיוֹ בְּנַפְשׁוֹ וּזְקִנְיוֹ יַחֲכֵם: כג וַיִּבְאֵר
יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם יַעֲקֹב גֵּר בְּאֶרֶץ-חֵם:
כד וַיִּסַּר אֶת-עַמּוֹ מֵאֵד וַיַּעֲצֵמְהוּ
מִצְרַיִם: כה הִפְךָ לְכֶם לִשְׂנֹא עַמּוֹ
לְהַתְנַבֵּל בְּעַבְדָיו: כו שְׁלַח מִשָּׁה עַבְדְּךָ
אֶהְרֹן אֲשֶׁר בְּחַר-בוֹ: כז שְׁמוֹ-כֶם דְּבָרִי
אֲתוֹתַי וּמִפְתִּים בְּאָרֶץ חֵם: כח שְׁלַח
חֶשֶׁךְ וַיַּחֲשֹךְ וְלֹא-מָרוּ אֶת-דְּבָרֵי דְבָרֵי:
כט הִפְךָ אֶת-מִימֵיהֶם לְדָם וְלִמַּת אֶת-
דְּגָתָם: ל שְׁרַץ אֲרָצָם צִפְרָדַעִים בְּחַרְדֵי
מַלְכֵיהֶם: לא אֲמַר וַיִּבְאֵר עָרַב כְּנָיִם
בְּכָל-גְבוּלָם: לב נָתַן גִּשְׁמֵיהֶם כְּרֹד אֵשׁ
לְהַבּוֹת בְּאֲרָצָם: לד וַיַּךְ גִּפְנוֹם וְתַאֲנַתָּם
וַיִּשְׁבֹּר עֵץ גְבוּלָם: לה אֲמַר וַיִּבְאֵר
אֲרָבָה וְזָלַק וְאִין מִסִּפָּר: לו וַיֵּאכַל
כָּל-עֵשֶׂב בְּאֲרָצָם וַיֵּאכַל פְּרִי אֲדָמָתָם:
לו וַיַּךְ כָּל-בְּכוֹר בְּאֲרָצָם וְאֲשִׁית לְכָל-
אוֹנָם: לז וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף וְזָהָב וְאִין
בְּשַׁבְטָיו כּוֹשֵׁל: לח שְׁמַח מִצְרַיִם
בְּצִאתָם פִּי-נִפְלַל פַּחַדָּם עֲלֵיהֶם:
לט פִּרְשׂ עֲנָן לְמִסְפָּה וְאֵשׁ לְהָאִיר לִילָה:

מ שָׁאֵל וַיִּבְאֵר שְׁלוֹ וְלֶחֶם שְׁמַיִם
יִשְׁבִּיעֵם: מא פָּתַח צוּר וַיִּזְבּוּ מַיִם
הִלְכוּ בְּצִיּוֹת נְהָר: מב פִּי-זָכַר אֶת-דְּבָרֵי
קֹדְשׁוֹ אֶת-אֲבָרְהָם עַבְדּוֹ: מג וַיּוֹצֵא
עַמּוֹ בְּשִׁשּׁוֹן בְּרִנָּה אֶת-בְּחֵירָיו:
מד וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרָצוֹת גּוֹיִם וַיַּעֲמַל
לְאֵמִים יִירָשׁוּ: מה בְּעַבְדוֹ | וְשִׁמְרוּ
חֲקָיו וְתוֹרֹתָיו יִצְּרוּ הַלְלוּיָהּ:
מז קִלְז * עַל נְהָרוֹת | כָּכֵל שָׁם יִשְׁכְּנוּ
גַּם-בְּכִינּוֹ כְּזִכְרָנוּ אֶת-צִיּוֹן:
כ ט עַל-עַרְבִים בְּתוֹכָהּ תִּלְיָנוּ כְּנֹרוֹתֵינוּ:
ג כִּי שָׁם שְׁאֵלוֹנוּ שׁוֹבֵינוּ דְּבָרֵי-שִׁיר
וְתוֹלְלֵינוּ שְׁמַחָה שִׁירוֹ לָנוּ מִשִּׁיר
צִיּוֹן: ה אִיף נָשִׁיר אֶת-שִׁירֵי-יְהוָה עַל
אֲדָמַת נֶכֶר: ה אִם-אֲשַׁכְּחֶךָ יְרוּשָׁלַם
תִּשְׁכַּח יְמִינִי: ו תִּדְבַּק-לִשְׁוֹנִי | לְחַפֵּי
אִם-לֹא אֶזְכְּרֶכֶי אִם-לֹא אַעֲלֶה אֶת-
יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׁמַחְתִּי: ז זָכַר
יְהוָה | לְכִנֵּי אֲדוּם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַם
הָאֲמַרִים עָרוֹ | עָרוֹ עַד הַיּוֹסֵד כֹּה:
ח בַּת-כֶּבֶל הַשְׂדוּדָה אֲשֶׁרִי שִׁישְׁלַם-לְךָ
אֶת-גְּמוּלָךְ שְׁגַמְלַת לָנוּ: ט אֲשֶׁרִי |
שִׁיאֲחוּ וְנִפְץ אֶת-עֲלִילָךְ אֶל-הַסֵּלַע:
כ ט הַלְלוּיָהּ | הַלְלוּ-אֵל בְּקֹדֶשׁוֹ הַלְלוּהוּ
בְּרַקִיעַ עֲזוֹ: ב הַלְלוּהוּ בַגְּבוּרָתָיו
הַלְלוּהוּ כִּרְבַּג גְּדוֹל: ג הַלְלוּהוּ בְּתַקְעַת שׁוֹפָר
הַלְלוּהוּ בַנְּבִיל וּכְבוֹד: ד הַלְלוּהוּ בַתֶּף
וּמְחוּל הַלְלוּהוּ בְּמִנְיָם וְעִגְבָּ: ה הַלְלוּהוּ
בְּצִלְצִלֵי-שִׁמְעַת הַלְלוּהוּ בְּצִלְצִלֵי תְרוּעָה:
ו כֵּל הַנְּשֻׁמָה תְהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ:
ז יִתֵּן מִצִּיּוֹן וְשִׁיעַת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוֹב יְהוָה
שְׁבוֹת עַמּוֹ, יִגַּל יַעֲקֹב יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל: ח תְּהַשְׁעַת
צְדִיקִים מִיְהוָה. מַעֲרֹם קַעֲתָ צָרָה: וּמַעֲרֹם יְהוָה
וּפִלְטָם. וּפִלְטָם מִרְשָׁעִים וְיִשְׁעֵם כִּי חֲסוּ בוֹ:

לקוטי הלכות הלכות ברפת השחר הלכה ה ארץ חיים

בעצמו לכישר ולנקם בו, בבחינת (תהלים לז, כב): "ממותת נשע רעה", וכתוב (ירמיה כ, ט): "תיסרף רעתך ומשבותיך תוכחך", ונעין עוד במקום אחר בדברינו מזה (הלכות יום טוב ג, ד; הלכות תש"ד, ח), שדיקא על ידי זממתי הגדולה של המשיף הדבור לשם זכו].

שנעשה נס שלא היה מעולם, כי בזה הראה לו השם יתברך מאין נמשך כחו הטמא לפעל פעלות רעות, כי המשיף הזממא על עצמו כל-כף, על ידי תאות נאוף בהזמא פזאת עם בהמה, עד שעל ידי זה היה לו כח דסטרא אחרא בפיו הטמא, כי כן מנהיג השם יתברך עולמו, שמי שרוצה לפעל פעלות בקרשה צריך שיהיה פרוש וקדוש גדול מאד כמו משה רבנו, עליו השלום, ואם היה שוגה, חס ושלום מעט בקרשתו - לא היה יכול לפעל כראוי, ולהפך בטמאה היה כח בלעם דיקא, על ידי שטמא עצמו כל-כף ועל ידי דיקא היה לו כח בפיו הטמא, וכמוקא בזהר הקדוש (תי ש"ה קכה) ובספרים (פרדס ירמיה כו, ט), פעלותיו על ידי טמאות עצומות שטמא עצמו בשכבת זרע אצל הרי חשף וכו', רחמנא לעילן, על-כן הראה לו השם יתברך כחו מאין נמשך, ומה שפעל בכחו הטמא שהמשיף כח הדבור פה אל הטמאה והסטרא אחרא כל-כף על ידי מעשה אישות שעשה עם אהונו, עד שנמשך כח הדבור להאחזן בעצמו, עד שהאחזן פתח פיו והוכיחה אותו בעצמו, והודיעה לו לעיני כל השמים שהלכו מהיכן בא כחו, כי אמרה לו: "ההסכן הסכנתי" (דברים כב, ה) שפרמו על מעשה אישות, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין ק"ג), ובזה הראה לו השם יתברך שאין כחו הטמא, חס ושלום, מננו ומעצמו, רק הכל ברצון השם יתברך שברא העולם ברצונו בחק בזה, שיהיה כח להאדם להמשיך בבחינתו כחות העליונים כרצונו. אבל אף על פי כן הכל ביד ה' כחמר ביד היוצר, כי אין עוד מלבדו, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (חילין יג) לענין קשפים, רק שנותן להם כח לפי שעה בשביל הבחירה, אבל אחר-כך גבי דיליה (בראשית ו, ט), ויהי מחלל שם שמים בסתר נפרעין ממנו בגלוי (אבות ד, ד), וימניה וביה אבא ניזיל ביה נרגא (סנהדרין לט), שהאחזן בעצמה שטמא את עצמו עמה שמשם היה כחו הטמא, היא בעצמה המשיף לה השם יתברך הדבור ופתח את פיה והוכיחה אותו והודיעה לו לעין כל מה שעשה עמה, כי כן מגיע לו, מאחר שמשם המשיף כח דבורו הרע, על-כן הראה לו השם יתברך שזכה בעצמו המשיף הדבור להאחזן

כח הטמא הוא ממשפוח ואחר כך פורע טמא

כפ. ואף על פי כן עמד ברשעו ולא שב מדרכו עד שיעזב זבלם, כי אמר לו: אלהיהם של אלו שונא זמה הוא וכו' (סנהדרין ק"ג), והדבר תמוה מאד, אם כן, אם השם יתברך שונא זמה ועל ידי זה יפלו מישראל, חס ושלום, אם כן בלק ובנותיו והוא בעצמו בודאי יפלו על ידי זה מפלה שאין לה תקומה, מאחר שהם נרמו כל זאת וטמאו את עצמן ואת ישראל בזה? וגם מהו הלשון: אלהיהם של אלו, וכי היה טפש ואמר שיש לישראל אלוה מידה ולמה אחר?

וכי היה טפש ואמר שיש לישראל אלוה מידה ולמה אחר?

אף הכל על פי הנז"ל, כי טעה ואמר, שאף שהאדם רוצה להמשיך רצון אלקותו יתברך - כן יכול להמשיך, על-כן אמר שיששראל שמקרבין עצמן לרצונו יתברך על-פי דעת משה רבנו, שהיה קדוש ופרוש מאד, והזהיר לכל ישראל על הנהגת מאד, על-כן כשהם פוגמים בזנות, חס ושלום, בודאי תקף יפלו, אבל הוא וסיעתו שטמאו את עצמם כל-כף, הם ממשיכין רצונו על ידי טמאה זאת דיקא, וכמו שראו כמה פעמים שפעלו פעלות על ידי זממא זאת כנז"ל, על-כן אמרו שלהם לא זייק הנהגת, רק לישראל שממשיכין הרצון דרך הקרשה דיקא, ועל-כן אמר: אלהיהם של אלו שונא זמה, של אלו דיקא, שהם ישראל שהמשיכו אלקותו עליהם בדרך זה של קדשת משה, הוא שונא זמה; ששונא אותם מחמת חטא נאוף, אבל השנאה הזאת הוא רק לאלו ולא לטמאים כמותו, כי בזה טעה בכפירותיו, שסבר מה שראו בכל פעם שיתברך שאדם רוצה לילף מוליכין אותו ומצליחין בידו מלמעלה שיגמרו חפצו, הן לטובה הן לרעה, סבר שחס ושלום ה' יתברך בשל רצונו לגמרי ומסר ביד האדם הכל וכרצונו יוכל להמשיך הכל,

אף הכל על פי הנז"ל, כי טעה ואמר, שאף שהאדם רוצה להמשיך רצון אלקותו יתברך - כן יכול להמשיך, על-כן אמר שיששראל שמקרבין עצמן לרצונו יתברך על-פי דעת משה רבנו, שהיה קדוש ופרוש מאד, והזהיר לכל ישראל על הנהגת מאד, על-כן כשהם פוגמים בזנות, חס ושלום, בודאי תקף יפלו, אבל הוא וסיעתו שטמאו את עצמם כל-כף, הם ממשיכין רצונו על ידי טמאה זאת דיקא, וכמו שראו כמה פעמים שפעלו פעלות על ידי זממא זאת כנז"ל, על-כן אמרו שלהם לא זייק הנהגת, רק לישראל שממשיכין הרצון דרך הקרשה דיקא, ועל-כן אמר: אלהיהם של אלו שונא זמה, של אלו דיקא, שהם ישראל שהמשיכו אלקותו עליהם בדרך זה של קדשת משה, הוא שונא זמה; ששונא אותם מחמת חטא נאוף, אבל השנאה הזאת הוא רק לאלו ולא לטמאים כמותו, כי בזה טעה בכפירותיו, שסבר מה שראו בכל פעם שיתברך שאדם רוצה לילף מוליכין אותו ומצליחין בידו מלמעלה שיגמרו חפצו, הן לטובה הן לרעה, סבר שחס ושלום ה' יתברך בשל רצונו לגמרי ומסר ביד האדם הכל וכרצונו יוכל להמשיך הכל,

אֵלֶּיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְלֹא אֵלָּהִים אֲחֵרִים
כִּי אֵין עִתָּה לְעֹבְדֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים
וְעַתָּה עֵד שְׁרִיטֵיךָ בַּעֲבֻרֵינוּ חֵם וְשִׁלּוֹם,
רְחֹמֵינוּ לְעֹלָם, רְחֹמֵינוּ לְשׁוֹבֵיךָ, אֲף־עַל־
עַד שְׁיִכּוֹלֵךָ לְהוֹצִיא אֹתָם מִן־
הַעֲבֻרֹת שְׁרִיטֵינוּ כְּחֵם חֵם וְשִׁלּוֹם,
וְאָמַר שְׂאֵפְלוֹ אֹתָן הַאֲנָשִׁים הַרְחִיקֵם
מִן־הַשָּׁמַיִם מֵאֵד שׁוֹנֵלְכֵדוֹ בְּמִצְוֹתֶיךָ
וְרָעָה עַד שְׁרִיטֵינוּ בַּעֲבֻרֹת חֵם וְשִׁלּוֹם,
רְחֹמֵינוּ לְעֹלָם, רְחֹמֵינוּ לְשׁוֹבֵיךָ, אֲף־עַל־
עַד שְׁיִכּוֹלֵךָ לְהוֹצִיא אֹתָם מִן־
הַעֲבֻרֹת שְׁרִיטֵינוּ כְּחֵם חֵם וְשִׁלּוֹם,

עֲבֻרֹת הַשָּׁמַיִם

הבטחה:

וְאָם יַעֲשׂוּ לָהֶם חֵק קְבוּעַ וְחַיִּיב חֵק וְשִׁיחָה - פְּנִיָּה יִזְכּוּ לְצֵאת מִמִּצְוֹתֶיךָ
לְלִמּוּד בְּכָל־יוֹם וְיוֹם כִּי וְכִן יִהְיֶה אִיךָ תְּרַעַח עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה;
כִּי פֶתַח הַתּוֹרָה עֲדוּל מֵאֵד.

שחזרת הר"ן שחזרה י"ט

יחזקאל מלבי"ם רבנו הביטחון